

ศาสตร์แห่งภาษา

SCIENCE OF LANGUAGE

ฉบับที่ 9
รวมภาคนิพนธ์

สิงหาคม 2540

ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Department of Linguistics, Faculty of Arts
Chulalongkorn University

ศาสตร์แห่งภาษา

SCIENCE OF LANGUAGE

ฉบับที่ 9
รวมภาคนิพนธ์

สิงหาคม 2540

ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Department of Linguistics, Faculty of Arts
Chulalongkorn University

ศาสตร์แห่งภาษา เป็นหนังสือรวมบทความ จัดพิมพ์โดย ภาควิชาภาษาศาสตร์
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วัตถุประสงค์ของการพิมพ์ **ศาสตร์แห่งภาษา** มีดังนี้

1. เผยแพร่ผลการค้นคว้าและวิจัยด้านต่างๆ ในสาขาวิชาภาษาศาสตร์
2. กระตุ้นให้เกิดการศึกษาวิจัยในสาขาวิชานี้
3. ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทัศนะและข้อคิดเห็นของผู้สนใจศึกษาค้นคว้าเรื่องต่างๆ
ในแวดวงภาษาศาสตร์
4. สร้างความต่อเนื่องและความร่วมมือกันในหมู่ผู้สนใจศึกษาค้นคว้า
ในสาขาวิชานี้

บรรณาธิการ : รองศาสตราจารย์ ดร.อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์

ผู้ช่วยบรรณาธิการ : นางสาวพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล

ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุดาพร ลักษณะียนาวิน

ลิขสิทธิ์ของ **ศาสตร์แห่งภาษา** เป็นของภาควิชาภาษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พิมพ์ครั้งที่ 1 จำนวน 500 เล่ม พ.ศ. 2540

พิมพ์ที่โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โทร. 2153612

(4011-67/500 OEI)

คำนำ

ศาสตร์แห่งภาษา ฉบับที่ 9 นี้ เป็นฉบับรวมเล่มภาคินิพนธ์ของนิสิตปริญญาโท แผน
ข. ซึ่งได้สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การเขียนภาคินิพนธ์เป็นขั้นตอนสำคัญของการศึกษาในหลักสูตรแผน ข. นอกเหนือ
จากการสอบรวบยอด ภาคินิพนธ์คือ งานวิจัยที่เสนอในรูปแบบบทความ นิสิตส่วนใหญ่ทำงานวิจัย
ที่ทำได้ดีมากในวิชาใดวิชาหนึ่ง มาปรับปรุงแก้ไขภายใต้อาจารย์ที่ปรึกษา และเสนอในรูป
บทความที่พร้อมจะตีพิมพ์ได้ดังที่เสนอไว้ในฉบับนี้

ในการจัดพิมพ์ครั้งนี้ ข้าพเจ้าได้พยายามปรับรูปแบบของบทความทั้งหมดให้เหมือน
กัน โดยเฉพาะการเสนอหัวข้อ ได้แก้ไขการสะกดคำให้ถูกต้อง และปรับเปลี่ยนตารางและการ
วางรูปภาพประกอบในบางที่ แต่เนื้อหา สำนวนโวหาร และระบบการอ้างอิงยังคงไว้อย่างเดิม
เนื่องจากแต่ละบทความมีระบบและลีลาเฉพาะของตนเอง

เนื้อหาของบทความในฉบับนี้เน้นหนักเรื่องการใช้ภาษา หัวข้อที่วิจัยจึงเป็นทางด้าน
ภาษาศาสตร์สังคมและวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์ ส่วนปัญหาด้านภาษาที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นเรื่อง
เสียง การสะกดคำ และการใช้คำ

บทความเหล่านี้ทำให้เห็นภาพความเป็นพลวัตของภาษาไทย ทำให้เข้าใจ
ปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับภาษาในสังคมไทย นอกจากนั้นวิธีวิจัยและข้อมูลที่เสนอใน
บทความต่างๆ ยังเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจทำวิจัยในแนวนี้ต่อไป และผลการวิเคราะห์ที่เสนอ
ในที่นี้ ยังสามารถนำไปประยุกต์ในการสื่อสารหรือการสอนภาษาไทยให้ชาวต่างประเทศได้
อีกด้วย

ท้ายที่สุด ข้าพเจ้าขอขอบคุณ ผศ.ดร.สุตาพร ลักษณะนิยานิน หัวหน้าภาควิชา
ภาษาศาสตร์ ผู้ให้คำปรึกษา และช่วยกระตุ้นให้การจัดพิมพ์ครั้งนี้สำเร็จลงได้ ขอขอบคุณ
พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล ผู้ช่วยจัดรูปแบบต้นฉบับด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง และคุณศรณีย์
สรคบุรารักษ์ ผู้ช่วยอ่านต้นฉบับครั้งสุดท้าย

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์
บรรณาธิการ

สารบัญ

ปัทมา ภาสบุตร	1
ความเบี่ยงเบนในการสะกดคำภาษาไทย	
สุนทรี กันธรรมพันธ์	16
ลักษณะการสะกดผิดในผู้ใหญ่ไทยวัย 18 - 20 ปี	
บวร ฉายถวิล	51
การแปรของการออกเสียงหน่วยเสียง /l/ ในตำแหน่งท้ายคำ	
ในภาษาอังกฤษ : การศึกษาเปรียบเทียบนิสิตปีที่ 1 คณะอักษรศาสตร์	
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่มีประสบการณ์ภาษาอังกฤษต่างกัน	
พัชนี มลารักษ์	74
การแปรในการออกเสียง {s} ท้ายคำภาษาอังกฤษ	
ในการอ่านข้อความของนักเรียนไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	
รสสุคนธ์ แข็งแรง	97
การแปรของ ร และ ล ในภาษาไทยตามกลุ่มชาติพันธุ์และเพศ	
พรสวรรค์ พวงนาค	127
ความสั้นยาวของสระในภาษาอังกฤษ : การศึกษางาน	
ของนักภาษาศาสตร์ กลุ่มอังกฤษและอเมริกัน	
บวรศรี มณีพงษ์	145
คำยืมภาษาอังกฤษในภาษาไทย และในภาษาญี่ปุ่น	
ศรัณยา รัตนเลขา	161
ดัชนีปริจเฉทที่เป็นลักษณะเฉพาะของภาษาไทยนครศรีธรรมราช	
นิตยา เอี่ยมขำ	175
ลักษณะคำถามในศาลไทย : การศึกษาตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์	
จันทนา สิริจันทนากุล	191
กลวิธีการใช้ภาษาสุภาพในการตอบรับคำชม	
สมจินต์ เชี่ยวชาญ	208
การใช้คำทักทายในภาษาไทยกรุงเทพฯ ปัจจุบัน	
ทัศนีย์ บุญเจือ	237
ลักษณะการใช้ภาษาในนวนิยายจีนกำลังภายในที่แปลเป็นภาษาไทย	
นาวิรัตน์ บุญช่วย	263
การนำเสนอความตลก	

ความเปี่ยงเบนในการสะกดคำภาษาไทย

ปัทมา ภาสบุตร

บทนำ

ภาษาเป็นเครื่องมือซึ่งใช้แสดงความสัมพันธ์ของบุคคลในแต่ละสังคม ในการดำเนินชีวิตประจำวันของคนเราย่อมต้องใช้ภาษาในการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด และทัศนคติซึ่งกันและกัน ภาษาส่วนใหญ่ที่ใช้กันในสังคมมักเป็นภาษาที่ถูกแบบแผน เป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติ แต่ถ้าพิจารณาในแง่ของการใช้ภาษาจริงๆ ในสังคมหนึ่ง ๆ แล้ว ภาษาที่ผิดแบบแผนก็สามารถใช้ในการสื่อความได้ เนื่องจากภาษาที่ผิดแบบแผนนั้นมีหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งในการสื่อความหมายนั่นเอง สุดาพร ลักษณะนิยานวิน (2537: 45) กล่าวว่า "ภาษาเป็นแบบแผน มิใช่เฉพาะของตัวผู้พูดภาษาคนใดคนหนึ่งเท่านั้น แต่เป็นแบบแผนซึ่งคนในสังคมใช้ร่วมกัน...หากผู้ใช้ภาษาหรือผู้ส่งสารไม่คำนึงถึงเรื่องความแตกต่างของแบบแผนของกลุ่มผู้ใช้ภาษาต่างๆ ในสังคม และไม่ตระหนักว่าภาษามีคุณสมบัติในเชิงบัญญัติ (prescriptive) ที่ผู้รับสารจะประเมินได้ว่าภาษานั้นเหมาะสมกับสถานการณ์การใช้ภาษาหนึ่งหรือไม่อย่างไร ภาษาที่ใช้อย่างผิดแบบแผน คือ ใช้อย่างไม่เหมาะสมกับสถานการณ์การใช้ภาษา ก็อาจถูกประเมินว่าเป็นภาษาผิด..." ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า ถ้ามีการใช้ภาษาที่ผิดแบบแผนในสถานการณ์ที่เหมาะสมแล้ว อาจเกิดจากผู้ใช้ภาษามีจุดประสงค์ให้ภาษานั้นๆ แสดงหน้าที่ในการสื่อความหมายเพื่อให้ผู้อ่านได้รับทราบถึงสถานการณ์หรือความรู้สึกต่างๆ ที่แฝงไว้ในเนื้อความก็เป็นได้

ถ้าพิจารณาในแง่ของการสื่อสารในชีวิตประจำวันแล้ว จะเห็นได้ว่ามนุษย์มีการสื่อสารด้วยภาษา 2 วิธี คือ สื่อสารด้วยการพูด และสื่อสารด้วยการเขียน การพูดอาศัยสื่อซึ่งเป็นเสียงเปล่งออกมา ทั้งที่เป็นวจนภาษา และอวจนภาษา แต่ด้วยสภาพของเสียงที่มีสภาวะเป็นพลวัต (dynamic) คือเกิดขึ้นและดับลงอย่างรวดเร็วนั้น ทำให้เราไม่สามารถหยุดการรับรู้เสียงพูดได้เหมือนการรับรู้ภาพหรือตัวหนังสือ ส่วนการสื่อสารด้วยการเขียนนั้น อาศัยสื่อซึ่งเป็นตัวอักษร ตัวอักษรมีวิวัฒนาการมาจากภาษาเขียนหรือตัวเขียนซึ่งไม่มีใครทราบแน่ชัดว่าเกิดวิวัฒนาการนี้จากที่ไหนและเมื่อไร แม้จะมีปราชญ์ นักวิจัย และผู้ใฝ่รู้พยายามศึกษาค้นคว้ากันนักต่อนักก็ตาม ฟรอมกินและรอดแมน (Fromkin and Rodman, 1978: 356 อ้างในอุดมวโรตม์สิกขดิตถ์, 2535: 315) กล่าวว่า "พัฒนาการเกี่ยวกับการเขียนเป็นการคิดค้นที่ยิ่งใหญ่ของมนุษย์ การเขียนช่วยเราสืบทอดความคิดผ่านเวลาและปริภูมิ (Space) มันเป็นวงล้อของ

คำพูดของเรา เป็นเครื่องมือบอกความคิดของเราตามกาลสมัย" แต่ถึงแม้การเขียนด้วยตัวอักษรจะมีประโยชน์มากมายเพียงใดก็ตามยังพบว่าระบบการเขียนส่วนใหญ่เอื้ออำนวยเฉพาะภาษาที่ใช้ในเชิงบรรยายเช่น การเขียนแบบเรียน การเขียนบทความทางวิชาการ ฯลฯ เท่านั้น ดังนั้นถ้อยคำต่างๆที่เกิดจากการพูด เช่น คำอุทาน คำเลียนเสียง ฯลฯ เมื่อนำไปเขียนเป็นตัวอักษรแล้วทำให้ผู้เขียนไม่ทราบว่าควรจะเขียนอย่างไร จุดนี้เองอาจก่อให้เกิดความเบี่ยงเบน (deviation) ในการสะกดคำ ซึ่งเป็นจุดที่น่าสนใจในการศึกษาและหาสาเหตุของความเบี่ยงเบนในการสะกดคำภาษาไทยเป็นอย่างยิ่ง

เจฟฟรีย์ เอ็น ลีช (Leech, 1979) ได้รวบรวมประเภทของความเบี่ยงเบนที่เกิดขึ้นในวรรณกรรมภาษาอังกฤษ โดยสามารถแบ่งลักษณะความเบี่ยงเบนออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่

กลุ่มที่ 1 ความเบี่ยงเบนทางการใช้ ซึ่งประกอบด้วยรูปแบบของความเบี่ยงเบนดังต่อไปนี้

- ความเบี่ยงเบนทางความหมาย (Semantic Deviation) เป็นการนำความหมายของคำๆหนึ่งอ้างอิงถึงความหมายของอีกสิ่งหนึ่งที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อให้ผู้อ่านรับทราบ ในภาษากวีจะเรียกลักษณะนี้ว่าเป็นการถ่ายโอนทางความหมาย (Transference of Meaning) หรือการใช้ความเปรียบ (Metaphor) นั้นเอง

- ความเบี่ยงเบนทางภาษาถิ่น (Dialect Deviation) เป็นการนำคำศัพท์ที่นิยมมาจากลักษณะของภาษาตามสังคมและตามถิ่นต่างๆมารวมกัน เพื่อเพิ่มความสนุกสนานของวรรณกรรม ซึ่งผู้เขียนที่นิยมใช้ความเบี่ยงเบนประเภทนี้ มักเป็นผู้เขียนที่เขียนเรื่องเล่าหรือเรื่องขำขัน

- ความเบี่ยงเบนของทำเนียบภาษา (Deviation of Register) เป็นความเบี่ยงเบนที่ผู้เขียนสมัยใหม่นิยมใช้ภาษานอกเหนือจากข้อบังคับของภาษากวีที่เคยเป็นมา โดยมีการปนเป่าทำเนียบภาษา (Register Mixing) แสดงความไม่กลมกลืนกัน (Incongruity) ของเนื้อความ

- ความเบี่ยงเบนของระยะเวลา (Deviation of Historical Period) การเขียนงานของผู้เขียนนั้น นอกจากจะเป็นระบบร่วมของกาลสมัย (Synchronous System) ซึ่งหมายถึงระบบที่มีการใช้ภาษาร่วมกันระหว่างกลุ่มนักเขียนร่วมสมัยคนอื่นๆแล้ว ผู้เขียนจะไม่จำกัดภาษาที่ใช้ในการเขียนงานของตนเองในเฉพาะสมัยของตนเองเท่านั้น แต่จะมีการใช้ภาษาตามช่วงเวลาต่างๆ ในอดีตเข้ามาผสมผสานด้วย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเค้าโครงเรื่องและความเหมาะสมของเนื้อความ

กลุ่มที่ 2 ความเบี่ยงเบนทางรูปภาษา ประกอบด้วยรูปแบบของความเบี่ยงเบนดังนี้

- ความเบี่ยงเบนทางระบบเสียง (Phonological Deviation) เนื่องจากระบบเสียงในแต่ละภาษามีความแตกต่างกัน ดังนั้นความเบี่ยงเบนที่เกิดขึ้น จึงเป็นความเบี่ยงเบนที่เกิดกับ

ระบบ
คำพ
(a s

ฐานะ
ละเม
ครู(N
โอกา

ทั้งใน
สัมพั
สู่โค
ทั่วๆ

ซึ่งใช้
ผู้เขียน

กับค
เห็นว
ต้องเ
ถูกกั
รับ ข
นี้ เ

ได้เท
ในช่วง
ประจำ
แบบเ

สัทวิ
ภาษา
(ungr
หลังเ

ระบบเสียงในแต่ละภาษาแตกต่างกันไป โดยที่ผู้เขียนจะพยายามสื่อความที่พิเศษออกไปจากคำพูดเดิมๆ (ordinary speech) โดยใช้กลุ่มคำที่มีลักษณะความเบี่ยงเบนทางด้านระบบเสียง (a set of deviant phonological characteristics) เข้ามาแทนที่

- ความเบี่ยงเบนที่เกิดขึ้นในคำ (Lexical Deviation) เป็นการสร้างคำใหม่จากพื้นฐานของคำเก่าที่มีอยู่ เพื่อแสดงความรู้สึก อารมณ์ และความคิดเห็นของผู้เขียน โดยไม่ละเมิดกฎของการสร้างคำ (Lexical Rule) คำใหม่ที่ได้นี้ ลิข (1979) ให้ชื่อว่าเป็นการเกิดชั่วคราว (Nonce Formations) เนื่องจากมีคุณสมบัติที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาหนึ่งและในโอกาสใดโอกาสหนึ่งเท่านั้น

- ความเบี่ยงเบนทางไวยากรณ์ (Grammatical Deviation) เป็นความเบี่ยงเบนที่เกิดขึ้นในแง่ของระบบหน่วยคำ (Morphology : the grammar of the word) และระบบวากยสัมพันธ์ (Syntax : the grammar of how words pattern within sentences) อันจะนำไปสู่โครงสร้างทางไวยากรณ์ที่มีลักษณะพิเศษออกไปจากประโยคที่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ทั่วไป

- ความเบี่ยงเบนทางระบบตัวเขียน (Graphological Deviation) เป็นความเบี่ยงเบนซึ่งใช้ลักษณะตัวเขียนให้แตกต่างไปจากตัวเขียนในระบบเพื่อสื่อทัศนคติอย่างใดอย่างหนึ่งของผู้เขียน ซึ่งใช้ในการเพิ่มอรรถรสให้แก่การอ่านวรรณกรรม

สำหรับชอมสกี (Chomsky) ก็เป็นนักภาษาศาสตร์อีกท่านหนึ่งซึ่งมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเบี่ยงเบนแต่ไม่ได้สนใจที่จะศึกษาเรื่องความเบี่ยงเบนนี้ เนื่องจากชอมสกี (1965:149) เห็นว่าไวยากรณ์ที่สมบูรณ์จะต้องสามารถผลิตประโยคที่ถูกต้องเท่านั้นในภาษา คำพูดจึงจะต้องเป็นประโยคที่ถูกไวยากรณ์และความหมายเป็นที่ยอมรับ ส่วนประโยคที่ผิดระบบภาษาจะถูกกำจัดออกไปโดยไวยากรณ์ดังกล่าว และประโยคที่ถูกไวยากรณ์แต่ความหมายไม่เป็นที่ยอมรับ ชอมสกี ถือว่าเป็นการเบี่ยงเบนของภาษา (deviant) ซึ่งชอมสกีไม่ได้ให้ความสำคัญกับจุดนี้ เนื่องจากเขาพยายามจะอธิบายตรงส่วนที่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์และความหมายยอมรับได้เท่านั้น ซึ่งความคิดในเรื่องของไวยากรณ์ดังกล่าวของชอมสกี มีอิทธิพลต่อนักภาษาศาสตร์ในช่วงทศวรรษที่ 6 ของศตวรรษที่ 20 นี้เป็นอย่างมาก แต่อย่างไรก็ตาม ภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันจริงๆ ไม่ได้เกิดเฉพาะรูปภาษาที่ถูกต้องหรือถูกแบบแผนเท่านั้น รูปภาษาที่ไม่ถูกแบบแผนก็สามารถเกิดขึ้นและสื่อความได้เช่นเดียวกัน

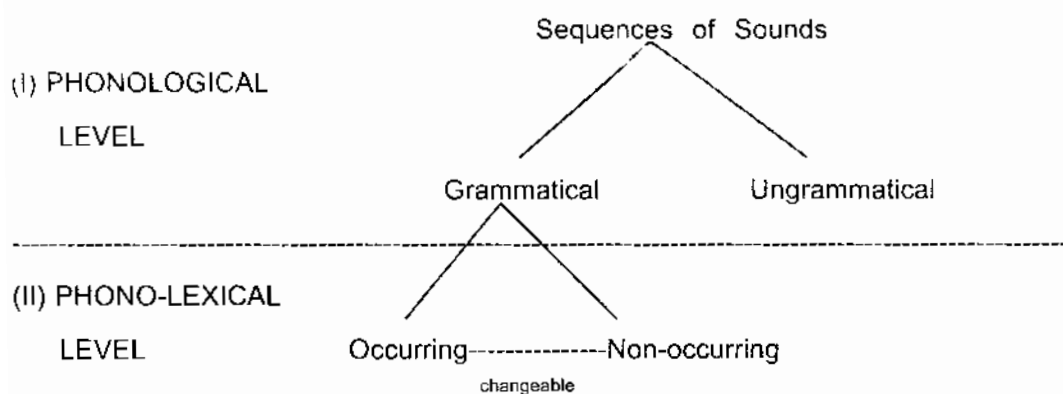
สุดาพร ลักษณะนิยานวิน (Luksaneeyanawin, 1992) ได้กล่าวไว้ว่า เริ่มแรกนักสัทวิทยาที่มีความเห็นว่า ระบบเสียงของภาษาใดๆ ก็ตามประกอบด้วยมิติ 2 มิติ คือ มิติของภาษาที่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ (grammatical) และมิติของภาษาที่ผิดหลักไวยากรณ์ (ungrammatical) รูปภาษาที่ผิดหลักไวยากรณ์จะไม่มีทางเกิดขึ้นได้เลยในภาษา แต่ในระยะหลังเมื่อได้มีการศึกษากันต่อๆ มาพบว่า ไม่เฉพาะโครงสร้างของเสียงที่ถูกหลักไวยากรณ์เท่า

นั้นที่สามารถเกิดเป็นคำได้ โครงสร้างของเสียงที่ผิดหลักไวยากรณ์ของแต่ละภาษาก็สามารถเกิดเป็นคำได้เช่นกัน โดย สุดาพร ลักษณะียนาวิน (1992) ให้ความเห็นว่า เราสามารถแบ่งโครงสร้างของเสียงออกเป็นระดับที่แตกต่างกัน 2 ระดับ ดังต่อไปนี้

(1) ระดับเสียง (Phonological Level) เป็นระดับภายในสมรรถนะทางไวยากรณ์ (Theoretical Grammar) ที่ประกอบด้วยประเภทย่อย 2 ประเภท คือ ระดับที่ถูกต้องทางไวยากรณ์ (Grammatical) และระดับที่ไม่ถูกต้องทางไวยากรณ์ (Ungrammatical) ซึ่งเป็นลักษณะของการเกิดช่องว่างของระบบ (systemic gaps) ซึ่งจะไม่มีการเกิดขึ้นเลยในภาษา

(2) ระดับเสียงของคำ (Phono-Lexical Level) เป็นระดับภายในสมรรถนะทางคลังคำศัพท์ (Theoretical Lexicon) ซึ่งประกอบด้วยคลังคำศัพท์ที่เป็นรูปภาษาที่ถูกต้องตามไวยากรณ์ในระดับแรก สามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มในระดับที่ 2 คือ รูปโครงสร้างที่มีการปรากฏเป็นคำศัพท์ เช่น โครงสร้าง /sə:/ จะปรากฏเป็นคำศัพท์ได้หลายคำ คือ สาด สารท ศาสตร์ (ประ)สาท (ปรา)สาท เป็นต้น และรูปโครงสร้างที่ไม่มีการปรากฏเป็นคำศัพท์ (Non - Occurring) มีลักษณะเป็นช่องว่างที่เกิดขึ้นโดยความบังเอิญ (accidental gaps) เช่น /feŋ/ ซึ่งผู้พูดสามารถออกเสียงได้และสามารถเขียนได้ แต่ไม่ปรากฏเป็นคำในภาษา

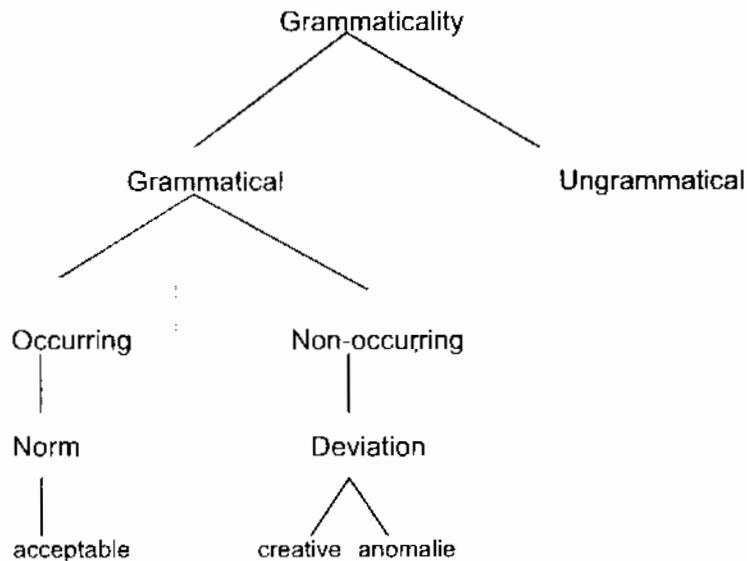
แนวความคิดเกี่ยวกับความถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ (grammaticality) ที่จำแนกเป็นระดับ สุดาพร ลักษณะียนาวิน (1992: 76) แสดงไว้ดังแผนภูมิข้างล่างนี้

นอกจากนี้ จากการศึกษาวิชาวัจนลีลาศาสตร์ (Stylistics 2537) ของผู้วิจัยเอง จึงทำให้ทราบว่าลักษณะของความเบี่ยงเบนต่างๆ ที่เกิดขึ้นในคำนั้น เกิดขึ้นจากโครงสร้างเสียงที่ไม่ปรากฏ (Non-occurring Structures) นั่นเอง ดังจะเห็นได้จากแผนภูมิต่อไปนี้

โดยถูก
มาก่อน
การปร
ลักษณ
ภาษา
สรรค์
ปกติ
นี้มี
จึงมี
ลาย
รูปที่

กับคว
รวม
ศัพท์
เป็น
ภาษา
วรรณ

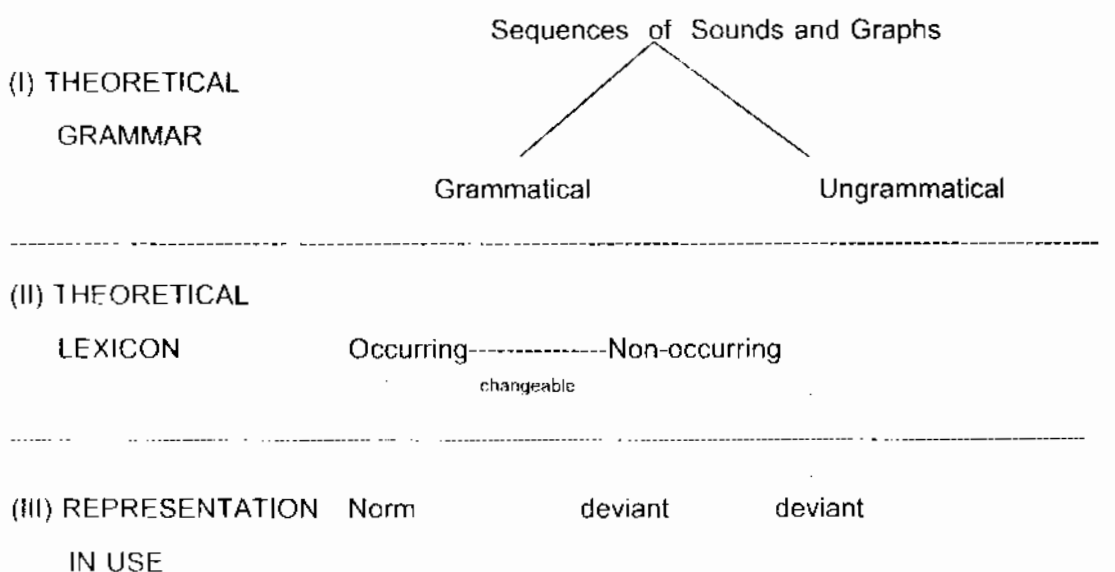

จากแผนภูมิส่วนนี้จะเห็นว่า ภาษาของมนุษย์เกิดจากสิ่งที่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ โดยถูกแบ่งแยกออกเป็นลักษณะที่มีการปรากฏอยู่ (Occurring) และลักษณะที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน (Non - Occurring) ส่วนที่เป็นรูปแบบ (Norm) ที่สังคมยอมรับ จะเกิดจากลักษณะที่มีการปรากฏอยู่ ซึ่งรูปแบบนี้ถือเป็นรูปแบบที่เป็นปกติ (unmarked) ส่วนความเบี่ยงเบนหรือลักษณะความผิดปกติ (marked) นั้น จะเป็นลักษณะที่ไม่เคยมีการปรากฏมาก่อน แต่เป็นรูปภาษาที่ผู้ใช้ในสังคมสร้างขึ้นมา เมื่อปรากฏขึ้นแล้วอาจจะถูกประเมินว่าเป็นรูปของการสร้างสรรค์หรือรูปที่ผิดก็ได้ เมื่อใดก็ตามที่คนในสังคมยอมรับความเบี่ยงเบนอันเป็นลักษณะที่ผิดปกตินั้นๆ แล้ว ความผิดปกตินี้จะกลายเป็นรูปแบบที่ใช้เป็นปกติในสังคมไปในที่สุด เช่น คำยืม "เด็ก" ซึ่งปรากฏในพจนานุกรม โดยคำ "เด็ก" เป็นคำที่ถูกยืมมาใช้ในภาษาไทยนานแล้ว จึงมีลักษณะของความเบี่ยงเบนซึ่งกลายเป็นรูปแบบที่สังคมยอมรับ โดยยอมให้ใส่ไม้โทในคำตายบอกเสียงตรีได้ ส่วนคำว่า "เนตบอล" เป็นคำยืมใหม่ ดังนั้นรูป "เน็ต" และ "เน็ต" จึงเป็นรูปที่ถูกประณาม (Stigmatized)

จากแนวคิดในเรื่องระดับของความถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ดังกล่าวมาแล้ว ประกอบกับความสนใจของผู้วิจัยในเรื่องความเบี่ยงเบนในการสะกดคำในภาษาไทยโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลคำศัพท์ที่มีการสะกดที่เบี่ยงเบนไปจากคำศัพท์ตามพจนานุกรม ซึ่งนับได้ว่าเป็นคำศัพท์ที่ไม่ได้ปรากฏในระบบภาษาไทยผู้วิจัยพบว่าความเบี่ยงเบนของการสะกดคำดังกล่าวมักเป็นลักษณะภาษาทางวรรณกรรม มีลักษณะของการสร้างสรรค์ (creativity) และเนื่องจากเป็นภาษาทางวรรณกรรม จึงมักจะมีการยอมรับว่า ลักษณะที่กวีใช้เป็นรูปภาษาที่เป็นไปได้ในเชิงวรรณกรรม (Poetic Licences) กวีที่ใช้รูปภาษาที่เบี่ยงเบนไปนี้อย่างเหมาะสม จะสร้าง

วรรณกรรมที่มีวรรณรส สื่ออารมณ์ ความรู้สึก และแสดงฉันทลักษณ์ที่สมบูรณ์แบบอย่างสร้างสรรค์ ในทางตรงกันข้ามรูปภาษาที่เบี่ยงเบนไปนี้ หากนำมาใช้โดยผู้ที่ไม่ใช้กฎ เพื่อวัตถุประสงค์อื่นๆ เช่น ภาษาโฆษณา ภาษาพาดหัวข่าว ฯลฯ ลักษณะที่เบี่ยงเบนไปดังกล่าว มักจะถือว่าเป็นลักษณะที่ผิด (anomaly) เป็นรูปภาษาที่ถูกประณาม ไม่ถูกต้อง หรือไม่ดี จึงไม่เป็นที่ยอมรับหรือถือเป็นเยี่ยงอย่างของสังคม

จากที่กล่าวมาแล้วว่า คำที่มีลักษณะไม่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ จะเป็นลักษณะของการเกิดช่องว่างของระบบ คือไม่มีทางเกิดขึ้นเลยนั้น เมื่อพิจารณาจากการใช้ภาษาที่เกิดขึ้นจริงแล้วพบว่า ในบางครั้งอาจเกิดคำประเภหานี้ได้ เช่น ลักษณะการวางสระผิดตำแหน่งในคำ “เจียว” (เจียว) ซึ่งเป็นลักษณะของการผิดพลาด (error) ที่เกิดจากการเขียนของเด็กหรือผู้ที่รู้หนังสือน้อย ผู้เขียนไม่มีจุดประสงค์ที่จะสื่อความใดๆ แอบแฝงอยู่ แต่ถ้าคำที่มีการสะกดผิดปกติซึ่งผู้เขียนมีเจตนาหรือจุดประสงค์ที่แอบแฝงในการใช้รูปที่ผิดปกตินี้ กล่าวคือ รูปที่ผิดปกติเหล่านี้มีบริบทของการใช้ที่แสดงให้เห็นว่าผู้ใช้มีความจงใจในการใช้รูปดังกล่าว ผู้วิจัยจะเก็บมาเป็นคำเบี่ยงเบน (deviant) ทั้งนี้ ดังนั้นหากพิจารณาภาษาจากรูป (form) ของคำเบี่ยงเบนอาจเขียนเป็นแผนภูมิใหม่ตามแนวคิดของ สุตาพร ลักษณะียนาวิน (Luksaneeyanawin, 1995) ได้ดังนี้

(Luksaneeyanawin 1995, Extended Model)

จากแผนภูมิ ผู้วิจัยจะตัดสินใจจากบริบทว่า รูปที่ผิดปกติ (Non-occurring) นั้น เป็นการเบี่ยงเบนหรือไม่ และที่เบี่ยงเบนนั้นอยู่ในระดับที่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ของการสะกดคำ (Orthographically Grammatical) หรืออยู่ในระดับที่ไม่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ของการ

สะกด
เป็นป
นายแ
และ “
“นาย
คำเป็
เขียน
ชื่อดัง

คำภา
ความ
(Grap
วิจัยนี้
เนื่อง
เขียน
ของภ

การศึ
ให้เกิด
ความ
ข้อมูล
การสะ
เสียงร
และคำ

วิธีกา

หนังสือ
ลามข
ต้องเ
ข้อมูล
น่าจะ

สะกดคำ (Orthographically Ungrammatical) เช่น คำ “นายแพทย์” จะถือเป็นคำที่มีลักษณะเป็นปกติ ซึ่งเป็นรูปแบบที่มีอยู่แล้วในภาษา ส่วน “นายแพทย์” ซึ่งความหมายเหมือนกับคำ นายแพทย์ข้างต้น ถือเป็นคำเบี่ยงเบนในระดับที่ต้องดูหลักไวยากรณ์ของการสะกดคำ และ “สุนัข” เป็นคำเบี่ยงเบนในระดับที่ไม่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ของการสะกดคำ ถึงแม้ว่า “นายแพทย์” และ “สุนัข” จะเกิดจากระดับทางไวยากรณ์ของการสะกดคำต่างกัน แต่ล้วนเป็นคำเบี่ยงเบนทั้งคู่ เนื่องจากผู้เขียนมีจุดประสงค์ในการเขียนคำทั้งสอง กล่าวคือ “นายแพทย์” ผู้เขียนอาจมีจุดประสงค์ในเชิงล้อเลียน ส่วน “สุนัข” ผู้เขียนมีจุดประสงค์จะให้ผู้อ่านทราบว่าผู้ที่มีชื่อดังกล่าวนับถือศาสนาอิสลาม เป็นต้น

สำหรับบทความนี้ ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาและหาสาเหตุของความเบี่ยงเบนในการสะกดคำภาษาไทย ดังนั้นจึงคิดว่าความเบี่ยงเบนที่เกิดขึ้นในคำไทยคงจะมีลักษณะเช่นเดียวกับความเบี่ยงเบนที่เกิดขึ้นในคำ (Lexical Deviation) และความเบี่ยงเบนทางระบบตัวเขียน (Graphological Deviation) ตามแนวคิดของลิซ ดังนั้นความเบี่ยงเบนในการสะกดคำในการวิจัยนี้ จึงหมายถึง กระบวนการเขียนคำ ซึ่งเกิดขึ้นใหม่หรือมีลักษณะแตกต่างไปจากเดิม เนื่องจากผู้เขียนมีจุดประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งในการสื่อความ ซึ่งเป็นลักษณะของการเขียนให้เบี่ยงเบนออกไป เพื่อการสร้างสรรค์คำใหม่ ๆ ขึ้นมาเพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ของการใช้ภาษานั้นเอง

บทความเรื่องความเบี่ยงเบนในการสะกดคำภาษาไทยนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะเสนอผลการศึกษาวิเคราะห์ความเบี่ยงเบนในการสะกดคำภาษาไทยในข้อมูลภาษาประเภทต่างๆ เพื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจในมิติของของความเบี่ยงเบนจากข้อมูลจริง นอกจากนี้ยังมีความต้องการที่จะค้นหารูปแบบและสาเหตุของความเบี่ยงเบนในการสะกดคำภาษาไทยในข้อมูลเหล่านี้อีกด้วย จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น ผู้วิจัยได้มีสมมติฐานของความเบี่ยงเบนในการสะกดคำภาษาไทยว่า คำภาษาไทยที่มีความเบี่ยงเบนในการสะกดมีลักษณะเป็นคำเลียนเสียงธรรมชาติ (Onomatopoeia) คำแสดงความรู้สึกและอารมณ์ (Expression) ของผู้เขียน และคำแสดงความเป็นกลุ่มเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง

วิธีการดำเนินงานและผลการวิเคราะห์

ในการดำเนินงานเกี่ยวกับข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากสิ่งพิมพ์ประเภทต่างๆ ได้แก่ หนังสือการ์ตูน นิตยสาร บ่ายประกาศ โพสต์เตอร์ โปสเตอร์ และรายชื่อนักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลามของโรงเรียนดอนฉิมพลีพิทยาคม จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยกำหนดขอบเขตของข้อมูลว่าต้องเป็นเอกสารสิ่งพิมพ์ที่มีการตีพิมพ์ออกเผยแพร่เท่านั้น ดังนั้นข้อมูลที่ได้ทั้งหมดจึงเป็นข้อมูลที่ได้ผ่านการตรวจทานมาแล้วและมีบริบทการใช้ที่ชัดเจน หากมีความเบี่ยงเบนเกิดขึ้นก็น่าจะหาสาเหตุได้ว่าเหตุใดจึงมีการเขียนที่แตกต่างออกไปจากระบบการเขียนในภาษาไทย

จากคำ 350 คำ ที่มีความเบี่ยงเบนในการสะกด เมื่อได้วิเคราะห์เบื้องต้นและแยก
ลักษณะของการเกิดความเบี่ยงเบนแล้ว ผู้วิจัยได้ตัดคำบางคำออก เนื่องจากสาเหตุบาง
ประการดังนี้ -

พยัญชนะ

1) คำที่มีการเกิดซ้ำโดยใช้ประสมคำต่างๆ เช่น คำว่า “โชะ” ซึ่งเกิดใน โชะเลาะ โชะ
มณี โชะเฮง โพรโชะ ควันโชะ ทั้งหมดนี้เป็นนามสกุลของนักเรียนซึ่งนับถือศาสนาอิสลาม ผู้
วิจัยจะเลือกคำว่า “โชะ” เป็นคำที่มีความเบี่ยงเบนในการสะกดเพียงคำเดียว

ประสม

2) คำเลียนเสียง ซึ่งเมื่อวิเคราะห์แล้วพบว่าเป็นคำที่เกิดขึ้นเป็นปกติในภาษาไทย และ
ปรากฏในพจนานุกรม เช่น เปรี๊ยะ บีม ฟา เป็นต้น

เมื่อวิเคราะห์เบื้องต้นแล้ว มีคำที่นำมาใช้ในการศึกษาเรื่องความเบี่ยงเบนในการสะกด
คำภาษาไทยเป็นจำนวน 177 คำ ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ลักษณะของความเบี่ยงเบนด้วย
เกณฑ์ทางการสะกดคำตามระบบการเขียนของภาษาไทย พบว่าสามารถแบ่งลักษณะความ
เบี่ยงเบนของการสะกดคำในภาษาไทยออกเป็น 2 ลักษณะคือ

ก. ความเบี่ยงเบนทางระบบตัวเขียน (Graphological Deviation) เป็นความเบี่ยงเบนที่
เกิดจากการละเมิดกฎหรือระบบการเขียนในภาษาไทย ซึ่งหมายความว่าตามปกติคำประเภทนี้
จะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ในภาษาไทย มีลักษณะไม่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ แต่กลับมาปรากฏ
ในบริบทต่างๆ (occurring in context) จึงกลายเป็นคำเบี่ยงเบนที่ขัดกับระบบการเขียนที่ถูก
ต้องในภาษา เช่น สน๊ะ มีการใช้ไม่ตรงกับอักษรต่ำซึ่งผิดกฎการสะกดคำ เป็นต้น

มีจุดปร

ความ

ข. ความเบี่ยงเบนที่เกิดขึ้นในคำ (Lexical Deviation) เป็นความเบี่ยงเบนซึ่งเกิดจาก
การเขียนคำในรูปแบบใหม่ แต่ไม่ได้ละเมิดกฎของการสะกดคำ ดังนั้นความเบี่ยงเบนประเภทนี้
จึงเกิดกับคำที่มีลักษณะถูกต้องตามหลักการสะกดคำที่ตามปกติไม่มีการปรากฏ แต่จะมา
ปรากฏในบริบทเพื่อแสดงจุดประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งนั่นเองรายละเอียดของความเบี่ยงเบน
ทั้ง 2 ประเภทมีดังต่อไปนี้

สะกดคำ

วิเคราะห์

ใหม่เท่า

ประสงค์

ความเบี่ยงเบนทางระบบตัวเขียน (Graphological Deviation)

เป็นความเบี่ยงเบนที่เกิดจากการละเมิดกฎของการสะกดคำ ข้อมูลที่ได้ทั้งหมดเป็นคำ
ที่ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ในภาษาไทย ซึ่งจากข้อมูลที่ใช้ได้ทั้งหมด 177 คำ เป็นคำที่มีคำเบี่ยงเบน
ประเภทนี้ 88 คำ คิดเป็น 49.72 % ของคำทั้งหมด จากการวิเคราะห์ลักษณะของคำในกลุ่มนี้
โดยใช้เกณฑ์ทางระบบการสะกดคำในภาษาไทยพบว่าการเบี่ยงเบนดังนี้

1. ใช้ตัวสะกด หรือสระท้ายคำ หรือตัวการันต์ หรือไม้ยมก (ง) หรือจุด (.) มากกว่า 1
ตัวอักษรเพื่อแสดงการออกเสียงยาว หรือออกเสียงซ้ำหลาย ๆ ครั้ง เป็นการเน้นย้ำ

2. ใช้เครื่องหมาย * แสดงการตัดพยางค์ เป็นลักษณะของภาษาพูด เพื่อสร้างความ
ใกล้ชิดสนิทสนม (proximity) พยางค์ที่หายไปจะเป็นพยางค์ไม่เน้นหนัก

3. ใช้รูปวรรณยุกต์ตรี กับอักษรนำที่เป็นอักษรต่ำ หรือรูปวรรณยุกต์จัตวา กับพยัญชนะที่เป็นอักษรต่ำและอักษรสูง หรือใช้ไม้เอก และไม้โทกับคำตาย

4. ใช้ตัวการันต์กลางคำ

5. ใช้เครื่องหมาย _ และ () ภายในคำ

เมื่อวิเคราะห์การใช้คำเบี่ยงเบนทางระบบตัวเขียนนี้แล้ว พบว่ามีการใช้เพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ดังนี้

ก. เลียนเสียงธรรมชาติ เช่น บริน...น..., ชัด..., อ้อม

ข. แสดงความรู้สึกและอารมณ์ เช่น ต้ายยย..., มึงงงงงง, เลีย

ค. แสดงลักษณะเฉพาะ แบ่งเป็น

1ค. ลักษณะเฉพาะของกลุ่มวัยรุ่น เช่น นู๋ (หนู), เค้า, หอ ' ชุม (หอประชุม)

2ค. ลักษณะเฉพาะของกลุ่มผู้ใหญ่ เช่น โดก...เยล...ล

3ค. ชื่อเฉพาะหรือชื่อเฉพาะแสดงชาติพันธุ์ เช่น โหม่ว, โน้, โชะ

ง. คำยืม เช่น กระหรี๊ป, ฟลัค

จ. คำต้องห้ามซึ่งจะสังเกตได้ว่าการเขียนคำต้องห้ามหรือคำไม่สุภาพในรูปแบบใหม่นั้น มีจุดประสงค์เพื่อให้กลายเป็นคำรุ่มนวล (Euphemism) เช่น ไอ้ห... , แม่(ง)

ความเบี่ยงเบนที่เกิดขึ้นในคำ (Lexical Deviation)

เป็นความเบี่ยงเบนซึ่งเกิดจากการเขียนคำในรูปแบบใหม่ แต่ไม่ได้ละเมิดกฎของการสะกดคำ จากข้อมูลทั้งหมด 177 คำ จึงเป็นคำประเภทนี้ 89 คำ คิดเป็น 50.28 % และจากการวิเคราะห์ลักษณะของคำในกลุ่มนี้ พบว่าเกิดการเบี่ยงเบนในเรื่องของการเขียนคำในรูปแบบใหม่เท่านั้น และเมื่อวิเคราะห์การใช้คำเบี่ยงเบนเหล่านี้ พบว่าคำเหล่านี้นำมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ในการสื่อสารคือ

ก. เลียนเสียงธรรมชาติ เช่น กร๊อบ

ข. แสดงความรู้สึกและอารมณ์ ซึ่งแบ่งเป็น

1). คำแสดงความรู้สึกและอารมณ์แบบทั่วไป เช่น เด็ยะ (เด็ยว), เหลือเกิน (เหลือเกิน)

2). คำแสดงความรู้สึกและอารมณ์แบบล้อเลียน เช่น นายแพรด (นายแพทย์), ไปงไส (ไปรังไส)

ค. แสดงลักษณะเฉพาะ ซึ่งแบ่งเป็น

1). กลุ่มเด็ก เช่น นากัว (นากัว), ไปแ้ว (ไปแล้ว)

2). กลุ่มวัยรุ่น เช่น เค้า (เขา), หัวจัย (หัวใจ)

3). กลุ่มผู้ใหญ่ เช่น กาโหม (กระผม)

4). คำโฆษณา เช่น สุข...ภาพ (สุขภาพ), คน (คน)

ง. คำต้องห้าม เช่น ทุเรศ, นะเฟีย, นะพะ

นอกจากนี้ยังพบลักษณะการแก้ไขเกินเหตุ (Hypercorrection) เช่นในคำ เปลี่ยน, ตระก็ เป็นต้น ซึ่งเป็นลักษณะของการเติมการควบกล้ำ โดยจะเห็นว่าในสังคมของไทย พยัญชนะควบกล้ำประเภทนี้เป็นรูปที่มีศักดิ์ศรี ผู้ที่อยู่ในสังคมระดับล่างจึงพยายามเลียนแบบจนเกิดเป็นการแก้ไขเกินเหตุขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม อาจจะวิเคราะห์ได้ว่าลักษณะดังกล่าวเป็นความเบี่ยงเบนที่ใช้ในการแสดงความรู้สึกและอารมณ์แบบล้อเลียนในงานเขียน เช่น การ์ตูน ฯลฯ เหมือนดังคำ นายแพร่ และ โปงไล ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

สรุปหน้าที่ของคำเบี่ยงเบนที่เกิดจากการเบี่ยงเบนในการสะกดคำมีทั้งคำเบี่ยงเบนที่เกิดจากการละเมิดกฎการเขียนและการเขียนคำตามกฎการเขียนแต่สะกดคำในรูปแบบใหม่เท่าที่พบมีการเบี่ยงเบนเมื่อ

1. เลียนเสียงธรรมชาติ
2. แสดงความรู้สึกและอารมณ์
3. แสดงลักษณะเฉพาะกลุ่ม
4. คำยืม
5. คำต้องห้าม

โดยจะเห็นว่า เหตุผลในการสะกดคำเบี่ยงเบนที่พบตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้คือ เพื่อเลียนเสียงธรรมชาติ แสดงความรู้สึกและอารมณ์ และแสดงลักษณะเฉพาะกลุ่ม นอกจากนี้ยังพบเหตุผลเพิ่มเติมอีก 2 ประการคือ เพื่อการแสดงให้เห็นว่าเป็นลักษณะของคำยืมที่เป็นภาษาต่างประเทศ และเป็นคำต้องห้ามที่ผู้เขียนต้องการแสดงให้กลายเป็นคำรุ่นहुดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

บทสรุป

จากผลการวิเคราะห์ข้างต้น ทำให้เห็นว่าความเบี่ยงเบนในการสะกดคำไทยมี 2 ประเภทคือ ความเบี่ยงเบนทางระบบตัวเขียน และความเบี่ยงเบนที่เกิดขึ้นในคำ ซึ่งความเบี่ยงเบนทางระบบตัวเขียนนั้น มีลักษณะที่ไม่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ เป็นการสร้างคำศัพท์ใหม่ที่ผิดจากกฎไวยากรณ์การเขียน ตรงข้ามกับความเบี่ยงเบนที่เกิดขึ้นในคำ ซึ่งมีลักษณะเป็นการเขียนคำในรูปแบบใหม่แต่ยังคงกฎไวยากรณ์ที่ถูกต้องไว้

อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นความเบี่ยงเบนประเภทใด สิ่งที่เราเห็นได้อย่างชัดเจนก็คือ คำเบี่ยงเบนที่เกิดขึ้นในคำทุกคำล้วนมาจากจุดประสงค์ใดจุดประสงค์หนึ่งนั่นเอง จุดประสงค์ที่เด่นชัดมากที่สุดก็คือ จุดประสงค์ที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อคำเบี่ยงเบนต่างๆ เพื่อใช้ในการแสดงความรู้สึกและอารมณ์ เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกคล้อยตามในขณะที่อ่าน เช่นเดียวกับคำเบี่ยงเบนที่

เป็นคำ
การคำ
นอกจา
จุดประ
อ่านเป

ชาติพัน
ลดาวัล
อื่นทรา
เบี่ยงเบ
คำเบี่ยง
ที่กด
เจตนา
ลักษณะ

เดียนั้
เฉพาะไ
และ วั
ศาสตร์
ลีลาศา
วิเคราะห์
เหตุใด
หมายขอ
วจนปฏิ
สังคม
อาจมีค
ภาษาศ

เป็นคำเลียนเสียงธรรมชาติ ซึ่งจะช่วยให้ผู้อ่านเห็นภาพพจน์ เห็นฉาก และเหตุการณ์ต่างๆ ในการดำเนินเรื่อง แม้ว่าจะไม่มีภาพประกอบก็ตาม เพื่อให้ได้รับอรรถรสในขณะอ่านมากที่สุด นอกจากนี้คำเบี่ยงเบนที่แสดงความเป็นกลุ่มเฉพาะ หรือคำโฆษณาต่างๆ ผู้เขียนหรือกวีย่อมมีจุดประสงค์ที่จะเสนอว่าตนเองเป็นพวกเดียวกับกลุ่มเป้าหมายเช่น ถ้ากลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นผู้อ่านเป็นวัยรุ่น ผู้เขียนก็มักจะใช้ภาษาที่แสดงความเป็นวัยรุ่น เพื่อให้เข้าถึงผู้อ่านได้มากที่สุด

สำหรับในกรณีที่ผู้เขียนหรือกวี ใช้คำเบี่ยงเบนที่เป็นชื่อเฉพาะหรือชื่อเฉพาะตามชาติพันธุ์ จุดประสงค์ก็เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงการออกเสียงที่มาจากคำพ้องรูป เช่น โหน ซึ่งศรีฟ้า ลดาวัลย์ผู้เป็นกวีที่มีชื่อเสียงหลีกเลี่ยงมาใช้ "โน" หรือมีการใช้คำเบี่ยงเบนเพื่อต้องการจะให้ผู้อื่นทราบว่าตนเองนับถือศาสนาอิสลาม ไม่ใช่ศาสนาอื่น เช่นในคำว่า "โห๊ะ" เป็นต้น ส่วนคำเบี่ยงเบนที่พบน้อยมีอยู่ 2 กรณีคือ คำเบี่ยงเบนที่เป็นคำต้องห้ามและคำยืม สาเหตุที่ผู้เขียนใช้คำเบี่ยงเบนในคำต้องห้ามนั้นเพื่อลดความรุนแรงของคำลง จึงสื่อด้วยวิธีการใช้เครื่องหมายต่างๆ

ที่กล่าวมาแล้วเข้ามาช่วยในการลดความรุนแรงนั่นเอง ส่วนคำเบี่ยงเบนที่เป็นคำยืม ผู้เขียนเจตนาที่จะบอกว่าคำพวกนี้ไม่ใช่คำในภาษาไทย จึงใช้วิธีต่างๆ ดังกล่าวมาแล้วเพื่อให้เห็นลักษณะที่แตกต่างออกไปจากระบบการเขียนในภาษาไทย

อนึ่ง ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการศึกษารากฐานในแง่อรรถศาสตร์ (Semantics) เพียงอย่างเดียว นั้น ไม่สามารถตอบคำถามในแง่ของการใช้ภาษาได้ เนื่องจากเป็นการศึกษาความหมายเฉพาะในรูปภาษาเท่านั้น ดังนั้นจึงเกิดศาสตร์ใหม่ขึ้น เช่น วัจนปฏิบัติศาสตร์ (Pragmatics) และ วัจนลีลาศาสตร์ (Stylistics) เข้ามาอธิบายความหมายของภาษาเพิ่มเติม โดยวัจนปฏิบัติศาสตร์จะศึกษาความหมายอันเป็นส่วนหนึ่งของระบบภาษาในบริบทของการสื่อสาร ส่วนวัจนลีลาศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ศึกษาแบบ (Style) ของการใช้ภาษาเป็นหลัก ในบทความชิ้นนี้ได้วิเคราะห์ข้อมูลในแง่วัจนลีลาศาสตร์ไปแล้วซึ่งพยายามอธิบายว่าเกิดอะไรขึ้นในระบบภาษา เหตุใดรูปแบบที่เกิดขึ้นจึงยังมีการใช้กันอยู่ เหตุผลเพราะผู้เขียนต้องการสื่อความหมายอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ดังนั้น ถ้าศึกษาโดยใช้ข้อมูลเหล่านี้ในแง่วัจนปฏิบัติศาสตร์ คงเป็นจุดที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นการศึกษาภาษาที่เกิดขึ้นจริงในสังคมเช่นเดียวกับวัจนลีลาศาสตร์เพียงแต่เน้นที่ลักษณะการใช้ในบริบทมากกว่า คำตอบที่ได้ อาจมีความหลากหลายออกไป ซึ่งคงเป็นประโยชน์อย่างมากในการศึกษาภาษาในแง่ของภาษาศาสตร์

เอกสารอ้างอิง

- สุดาพร ลักษณะนิยานาวิน. 2537. การพัฒนาทักษะทางภาษา. บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2532. คำจำกัดความศัพท์ในภาษาศาสตร์สังคม. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยุตม วโรตม์ลิขิตติง. 2535. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับภาษา. ภาควิชาภาษาอังกฤษและภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Chomsky, Noam. 1965. Aspects of The Theory of Syntax. Cambridge : The M.I.T.Press.
- Leech, N. Geoffrey. 1979. A Linguistic Guide To English Poetry. London : Longman.
- Luksaneeyanawin, Sudaporn. 1992. "Three - Dimensional Phonology : A Historical Implication". Pan - Asiatic Linguistics Vol I. , January 8 - 10. Bangkok : Chulalongkorn University Printing House.

ภาคผนวก

ความเบี่ยงเบนทางระบบตัวเขียน

1. ใช้ตัวสะกดหรือสระท้ายคำหรือตัวการันต์หรือไม้ยมก (ง) หรือจุด (.) มากกว่า 1 ตัวอักษร

ก. คำเลียนเสียงธรรมชาติ ได้แก่

บริน...น	ชีด...ด	อะๆๆๆอ้า อะ อาว...ว
แบระ บรว...ว	ป๋อยง้ง	อ้าวก...ก
ย้าก...ก	ฟี่...ฟฟฟ	วืบ...บบบ
วืบ...บบบ	วืว...ววว	ดืว...ว...ว ดืว...ว...
คร้อก...ก...	บืว...ว...ว	กริ้ง...ง...ง
หวิด...ด...ด	ช่า...า...า	ครินน...น
บุง ๆๆๆ	บุง...ง...ง	ชู้ด...ด...ด
มอ...อ...		

(22 คำ)

- ข. คำแสดงความรู้สึกและอารมณ์ ได้แก่

มั่งงงงงง	จืดดดด	โอ้ย...ยยย
ช่วยด้วย...ยยย	ช่ว...ยยยยย	อ้าย...ย
โตก...เยล...ล	ค้ำ...า	แล้ว...ว

ได้ไหม...ม	สัญญา...า...าเรียกหา...า...า	
ตัวเอ็ง...ง...ง	เกินน	เหี้ยย...ย...
เฮ้ย...ย...ย	ม่าย...ย...ย	คำบบ...
ว้าย...ย	ด้ายย...ย	อ๊ว...ย
หื้อ...อ	อะโหยย	เปิดมิตตด...

(24 คำ)

2. ใช้เครื่องหมาย ' แสดงการตัดพยางค์

ก. คำย่อของกลุ่มวัยรุ่น ได้แก่

' ป้อง (กระป๋อง)	' ปัด (ลูกปัด)
' จารย์ (อาจารย์)	มอ ' ไชค์ (มอเตอร์ไซค์)
ห่อ ' ชุม (หอประชุม)	' เวอร์ (over)
เกี่ยว ' ไร (เกี่ยวอะไร)	

(7 คำ)

3. ใช้รูปวรรณยุกต์ตรี กับอักษรนำที่เป็นอักษรต่ำ หรือรูปวรรณยุกต์จัตวา กับพยัญชนะที่เป็นอักษรต่ำและอักษรสูง หรือใช้ไม้เอก และไม้โท กับคำตาย

ก. คำเลียนเสียงธรรมชาติ ได้แก่

แคว็ก	พล๊วะ	ว๊บบ...บบ
ว๊บบ...บบ	ว๊ว	ซ๊ิด
พล๊อค		

(7 คำ)

ข. คำแสดงความรู้สึกและอารมณ์ ได้แก่

เล็ย	ทำไม	นุ่มนุ่ม
ไอย่	ห่า	อะไรละ
นี่	หรือก	ได้จ๊ะ
นะกะ		

(10 คำ)

ค. คำแสดงลักษณะเฉพาะ

1). ลักษณะเฉพาะของกลุ่มวัยรุ่น ได้แก่

นู้	เก๋า
-----	------

2). ลักษณะเฉพาะของกลุ่มผู้ใหญ่ ได้แก่

โตก...เฮ็ด...ล

3). ชื่อเฉพาะหรือชื่อเฉพาะแสดงชาติพันธุ์ ได้แก่

โหม่ว	โน้	ม่า
มู่	มี	ไช้ะ
สุ่นะ		

(10 คำ)

(4 คำ)

4. ใช้ตัวการันต์กลางคำ

(1 คำ)

5. ใช้เครื่องหมาย _ และ () ภายในคำ

ก. คำต้องห้าม ได้แก่

(3 คำ)

รวม 88 คำ

ความเบี่ยงเบนที่เกิดขึ้นในคำ

(1 คำ)

๒. คำแสดงความรู้สึกและอารมณ์

1). คำแสดงความรู้สึกและอารมณ์แบบทั่วไป ได้แก่

ดีกำลัง...

ນ່າຍ (ໄຟ)

ท่าเรือ

มั่ง (บ้าง)

ชนะแล้ว

เดินเร็วเร็ว

๑

ແນັບ

ကျေးဇူး

ถอยไปได้

พ่อ(พ่อ)

น้ำ

ថ្ងៃ

ร็อก

อะไรกัน

ເພື່ອ

၇၆၇၆

ស្រី (ស្រី)

- 2). คำแสดงความรู้สึกและอารมณ์แบบล้อเลียน ได้แก่
นายแพร่ด	โป่งใส	ตำหนวด (ตำรวจ)
เปลี่ยน	ตระกี้	

(58 คำ)

ค. คำแสดงลักษณะเฉพาะ

- 1). กลุ่มเด็ก ได้แก่

ไปแ้ว	ชาหัดดีก๊าบ	เป็นอาไรก๊าบ
ทำมาย	นำกั้ว	ได้แ้ว
เยย (เลย)	จ๊าเอ๋	ป้อ (พ่อ)
ชาโย้	ห้าโมง(ห้าโมง)	พ่อต้า

- 2). กลุ่มวัยรุ่น ได้แก่

หวัจย	ยังงัย	ก้อ
ยัย	หัย	รีปาว
ทำมัย	เค้า	ได้มัย
ละกะ	เพ่ (พี่)	ระเบิด
อารัย		

- 3). กลุ่มผู้ใหญ่ ได้แก่

กาโผม	ลุงกู	แควน ๆ
-------	-------	--------

- 4). คำโฆษณา ได้แก่

สุข...ภาพ	คน	(30 คำ)
-----------	----	---------

รวม 89 คำ

ลักษณะการสะกดผิดในผู้ใหญ่ไทยวัย 18 - 20 ปี *

สุนทรี คันธรรมพันธ์

บทนำ

บทความนี้เขียนขึ้นจากการศึกษาลักษณะการสะกดผิดในผู้ใหญ่ไทยวัย 18-20 ปี โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะอธิบายลักษณะของการสะกดผิดในผู้ใหญ่เปรียบเทียบกับ การสะกดผิดในเด็กวัย 9-12 ปี (ปิยะรัชต์, 2525) โดยมีสมมติฐานการสะกดเป็นกระบวนการที่จะแสดงให้เห็นขั้นตอนของการแปลงสารให้เป็นรูปสัญญาณ (encoding) แบบหนึ่ง และกระบวนการนี้ประกอบด้วยสมรรถนะทางภาษาในแง่ของคลังคำ (Theoretical Dictionary) ซึ่งประกอบด้วยคำศัพท์ (Lexical entries) ของผู้พูดแต่ละคน คำศัพท์แต่ละคำในคลังคำนั้นจะประกอบด้วยลักษณะเฉพาะทางเสียง (phonological specification) ลักษณะเฉพาะทางการสะกด (orthographic specification) ลักษณะเฉพาะทางความหมาย (semantic specification) ลักษณะเฉพาะทางโครงสร้างคำ (morphological specification) และลักษณะเฉพาะทางวากยสัมพันธ์ (syntactic specification) สำหรับบทความนี้มุ่งศึกษาลักษณะการสะกดผิดซึ่งเป็นการศึกษาหน่วยภาษาในระดับคำเท่านั้น จึงสนใจศึกษาเฉพาะในส่วนของคุณลักษณะเฉพาะทางเสียง ลักษณะเฉพาะทางการเขียน ลักษณะเฉพาะทางความหมาย และลักษณะเฉพาะทางโครงสร้างคำเท่านั้น รายละเอียดในการสะกดผิดของผู้ใหญ่เมื่อเปรียบเทียบกับของเด็กจะช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบภาษาในสมรรถนะของผู้พูดต่างวัยได้ และการศึกษาจะช่วยให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการแปลงสารเป็นรูปสัญญาณด้วยการเขียนโดยเสนอเป็นลำดับดังนี้ (1) ระบบการเขียนแบบต่างๆ และปัญหาการสะกดคำในภาษาไทย (2) ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอ่านและการเขียน (3) งานวิจัยเกี่ยวกับการสะกดผิดในเชิงทฤษฎีและการสะกดผิดในภาษาไทย (4) ผลของการศึกษาลักษณะการสะกดผิด (5) ข้อเสนอในเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการเขียนและการอภิปรายผล (6) บทสรุป

ระบบการเขียนแบบต่าง ๆ และปัญหาการสะกดคำในภาษาไทย

ระบบการเขียนแบ่งเป็น 3 ระบบใหญ่ๆ ได้แก่ ระบบการเขียนสัญลักษณ์รูปคล้าย (Word Writing System) ระบบการเขียนสัญลักษณ์แทนพยางค์ (Syllabic Writing System) และ ระบบการเขียนตัวอักษร (Alphabetic Writing System) (Fromkin, 1983 ; ปรานีและคณะ, 2535) ระบบการเขียนสัญลักษณ์รูปคล้าย ได้แก่ ระบบการเขียนที่ใช้สัญลักษณ์แทน

* อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุดาพร ลักษณะนิพนธ์

ความหมายของคำ เช่น ตัวอักษรคันจิในระบบการเขียนของภาษาจีนและภาษาญี่ปุ่น แม้เสียงอ่านจะเปลี่ยนแปลงไปตามระบบเสียงของแต่ละภาษา แต่สัญลักษณ์แต่ละรูปจะยังคงแทนความหมายเดิม เช่น สัญลักษณ์ 大 แทนคำที่มีความหมายว่า “ใหญ่” สำหรับ ระบบการเขียนสัญลักษณ์แทนพยางค์ ได้แก่ ระบบการเขียนที่แต่ละสัญลักษณ์นั้นใช้แทนเสียงพยางค์ เช่น ตัวอักษร “X” แทนเสียง [ja] “乂” แทนเสียง [ma] เสียง [ja] และ [ma] ต่างนับได้เป็นหนึ่งพยางค์ และประเภทสุดท้าย ได้แก่ ระบบการเขียนตัวอักษร หรืออาจเรียกว่า ระบบการเขียนแทนเสียง (Sound Writing System) (Abercrombie, 1971: 87) เป็นระบบการเขียนที่ใช้ตัวอักษรแทนเสียง ระบบการเขียนในภาษาไทยถือเป็นระบบการเขียนแทนเสียง เช่น “ก” จะแทนเสียง /k/ ระบบการเขียนแบบแทนเสียงนี้ชี้ให้เห็นว่าตัวอักษรที่เห็นมีความสัมพันธ์กับเสียงที่ได้ยิน ความหมายจะเป็นตัวกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะการสะกดคำและเสียงแทนคำนั้นแต่ระบบการเขียนที่ใช้ตัวอักษรแทนเสียงนี้มีปัญหาที่เกิดขึ้นจากการสะกดคำเนื่องจากตัวอักษรและเสียงมิได้มีความสัมพันธ์กันแบบหนึ่งต่อหนึ่ง ปัญหาในการสะกดคำภาษาไทยที่ได้จากการสังเกตเบื้องต้นพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างเสียงและตัวอักษรที่ไม่ใช่ความสัมพันธ์แบบหนึ่งต่อหนึ่งอาจเกิดขึ้นในลักษณะต่างๆ ดังนี้ (ดัดแปลงจาก Bloomfield, 1979: 85-86)

1. การสะกดผิดในระดับตัวอักษร

1.1 การใช้ตัวอักษรต่างกัน แต่แทนด้วยเสียงเดียวกัน เช่น กฏ, บด, (กระ)ดาษ, ปราศญ์, ปราศ(จาก), (โอ)กาสุ

1.2 การใช้ตัวอักษรเดียวกัน แต่แทนด้วยเสียงต่างกัน เช่น บัณจุติ และ กุณโท

2. การสะกดผิดในระดับคำ

2.1 คำพ้องเสียง (homophones) ได้แก่ คำออกเสียงเหมือนกัน ความหมายต่างกัน มีการสะกดคำต่างกัน เช่น กรรณ (หู), กัณฐ์ (คอ), กันต์ (โกน), กัลป์ (เวลายุคหนึ่งของโลก)

2.2 การใช้ตัวสะกดการันต์ต่างกัน แทนเสียงเดียวกัน แต่ความหมายต่างกันไป เช่น อินทรี (ชื่อปลาหรือนก), อินทรีย์ (ร่างกายและจิตใจ, สติปัญญา, สิ่งมีชีวิต)

ลักษณะในภาษาไทยดังกล่าวข้างต้นล้วนแล้วแต่ก่อให้เกิดความสับสน ความสัมพันธ์ระหว่างตัวอักษรที่เห็นและเสียงที่ได้ยินไม่ได้เป็นความสัมพันธ์แบบหนึ่งต่อหนึ่ง ดังนั้นจึงเป็นปัญหาอย่างยิ่งต่อการสะกดคำคือ การแสดงทางรูปภาษา (Performance) นั้นเอง นอกจากนี้ยังเป็นปัญหาต่อสมรรถนะภาษา (Linguistic Competence) กล่าวคือมนุษย์มีกลไกในการเรียนรู้ภาษา (Language Acquisition Device หรือ LAD) กลไกนี้จะทำให้มนุษย์สามารถสร้างข้อสรุปหรือกฎต่างๆที่ใช้ในการสร้างรูปภาษาขึ้นมา ข้อสรุปและกฎต่างๆ เหล่านี้รวมเป็นสมรรถนะภาษาที่มนุษย์มีกระบวนการแปลงสารเป็นรูปสัญญาณอย่างไร มีการสะกดคำโดยใช้รูปในคลังคำเป็นรูปทางเสียงหรืออักขระ ในบทความนี้เสนอแนวทางการตอบปัญหาเหล่านี้

โดยศึกษาจากลักษณะการสะกดคำผิดที่จะแสดงให้เห็นขั้นตอนของการแปลงสารให้เป็นรูปสัญลักษณ์ คำถามสำคัญ คือ กระบวนการสะกดคำนี้มีองค์ประกอบและรูปแบบอย่างไรและแตกต่างกันหรือไม่ในเด็กและผู้ใหญ่

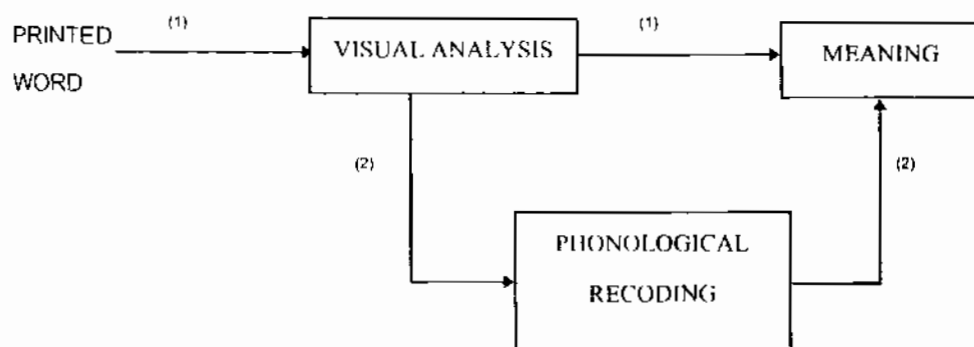
ในการศึกษาเรื่องลักษณะการสะกดผิดที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการแปลงสารเป็นรูปสัญลักษณ์ ปิยะรัชต์ ไกรพิพัฒน์ (2535) ได้ศึกษา “ลักษณะการสะกดผิดในเด็กวัย 9-12 ปี” จากการรวบรวมและวิเคราะห์ลักษณะการสะกดผิดของเด็ก แสดงให้เห็นขั้นตอนของการแปลงสารให้เป็นรูปสัญลักษณ์เขียนของเด็กที่ใช้รูปในคลังคำเป็นรูปทางเสียง โดยพบว่าคำที่สะกดผิดเป็นการสะกดตามเสียงอ่านของคำๆ นั้น เช่น คำควบกล้ำ (กะหล่ำปลี - * กะหล่ำปี่), คำกร่อนเสียงสระ (โหระพา- * โหฺรพา) ผู้เขียนจึงคิดว่ามีความเป็นไปได้ว่ารูปในคลังคำของเด็กหรือผู้ไม่รู้หนังสือมีเป็นจำนวนมากที่ไม่มีรายละเอียดในแง่ลักษณะเฉพาะของการสะกดคำ (orthographic specification) ในกรณีนี้ต้องมีการเชื่อมโยงระหว่างลักษณะเฉพาะทางเสียง (phonological specification) และการสะกดด้วยกฎการเปลี่ยนแปลงเสียงให้เป็นรูปอักขระ ผู้ใหญ่ที่รู้หนังสือดีมีประสบการณ์ในการเห็นคำด้วยการอ่านเขียนมากกว่าเด็กหรือผู้ไม่รู้หนังสือ ดังนั้นรูปในคลังคำของผู้ใหญ่ที่รู้หนังสือดีจะมีรายละเอียดในแง่ลักษณะเฉพาะของการสะกดคำโดยใช้รูปในคลังคำต่างกัน เด็กหรือผู้ไม่รู้หนังสือใช้รูปทางเสียง แต่ผู้ใหญ่ที่รู้หนังสือดีใช้รูปทางอักขระและเสียง

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอ่านและการเขียน

จะเห็นได้ว่าเสียงมีความสัมพันธ์กับตัวเขียนอย่างใกล้ชิดในการอ่านและการเขียน ได้มีผู้เสนอแบบจำลองเพื่ออธิบายการอ่านและการเขียนไว้ต่าง ๆ กันหลายแบบ แต่ละแบบจำลองก็มีจุดมุ่งหมายในการศึกษาต่างกันไปในบทความนี้จะเสนอแบบจำลองที่มีจุดมุ่งหมายในการอธิบายกระบวนการอ่านหรือกระบวนการรับสารจากรูปสัญลักษณ์ (decoding) ได้แก่ แบบจำลองของจอร์ม (Jorm, 1983) แมคเคล แลนด์ (McClelland, 1987 อ้างถึงใน Taft, 1991) อธิบายกระบวนการเขียนหรือกระบวนการแปลงสารเป็นรูปสัญลักษณ์ (encoding) ได้แก่ แบบจำลองของคารามาซซาและมิเชลี (Caramazza & Miceli, 1989, 1990 อ้างถึงใน Gandour, 1992) อธิบายทั้งการอ่านและการเขียน ได้แก่ แบบจำลองของทอฟต์ (Taft, 1991) ดังจะได้เสนอตามลำดับไป

จอร์ม (1983) เสนอแบบจำลอง (model) การอ่านไว้ว่า เมื่อเห็นรูปเขียน (printed word) จะวิเคราะห์รูปเขียนที่เห็นว่าเป็นคำหรือไม่ (visual analysis) หากวิเคราะห์ได้ว่ารูปเขียนที่รับเข้ามาเป็นคำคือ รู้ความหมาย (meaning) จะบรรจุกระบวนการรับสารจากรูปสัญลักษณ์ (ภาพที่ 1 เส้นทาง 2) กระบวนการรับสารจากรูปสัญลักษณ์ที่ผ่านขั้นตอนการเปลี่ยนรูปอักขระเป็นรูปทางเสียง จะเกิดขึ้นในกรณีสารที่รับเข้ามาเป็นคำที่ไม่เคยเห็นหรือผู้รับสารไม่

คุ้นเคยกับรูปเขียนของคำนั้น รูปในคลังคำจึงไม่มีรูปอักษร ส่วนกระบวนการรับสารจากรูปสัญลักษณ์ที่ไม่ผ่านขั้นตอนการเปลี่ยนรูปอักษรเป็นรูปทางเสียง จะเกิดในกรณีสารที่รับเข้ามาเป็นคำที่ผู้รับสารเห็นรูปเขียนคำนั้นอยู่บ่อยครั้งจนคุ้นเคยกับรูปเขียนของคำนั้น มีรูปในคลังเป็นรูปเขียน จึงทำให้เข้าใจความหมายของคำได้โดยไม่ต้องเปลี่ยนเป็นรูปทางเสียงก่อน แบบจำลองนี้เป็นการเสนอกระบวนการอ่านซึ่งเป็นกระบวนการรับสารจากรูปสัญลักษณ์ใช้กระบวนการเขียนซึ่งเป็นกระบวนการแปลงสารเป็นรูปสัญลักษณ์ที่ผู้เขียนสนใจศึกษา อย่างไรก็ตาม แบบจำลองการอ่านของจอร์มเป็นการสนับสนุนความเชื่อเบื้องต้นของผู้เขียนที่ว่าผู้ที่มีประสบการณ์ในการอ่านเขียนมากหรือผู้ใหญ่ที่รู้หนังสือดีจะมีรูปในคลังคำเป็นรูปอักษระ ผู้เขียนจึงได้ตั้งสมมติฐานในการศึกษาว่า การสะกดคำซึ่งเป็นกระบวนการแปลงสารเป็นรูปสัญลักษณ์ในผู้ใหญ่ที่รู้หนังสือดีและเด็กหรือผู้ไม่รู้หนังสือต่างกัน ผู้ใหญ่ที่รู้หนังสือดีจะมีลักษณะเฉพาะของคำในคลังคำทั้งสองประเภทคือ ลักษณะเฉพาะทางรูปตัวสะกดและลักษณะเฉพาะทางเสียงแต่เด็กหรือผู้ที่ไม่รู้หนังสือมีลักษณะเฉพาะของคำในคลังคำเป็นลักษณะเฉพาะทางเสียง

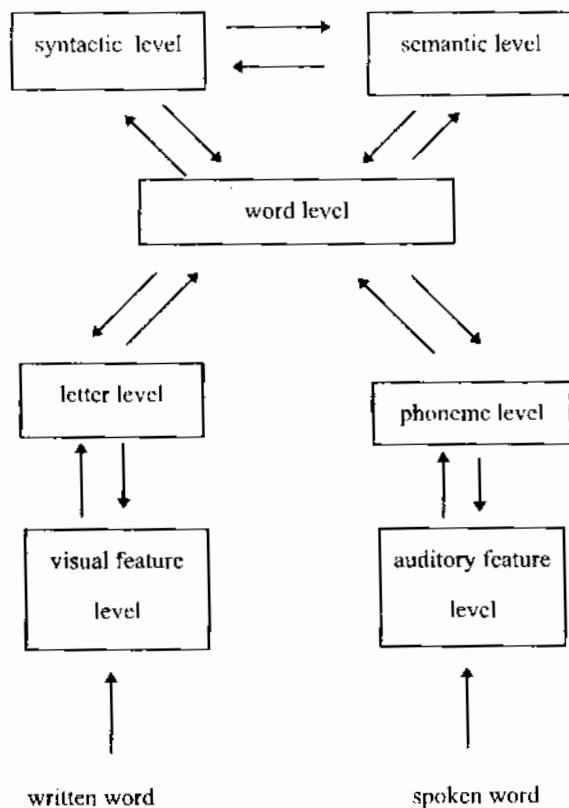

ภาพที่ 1 Race Model (Jorm, 1983: 28)

นอกจากจอร์มแล้ว แมคเคลแลนด์ (1987 อ้างถึงใน Taft, 1991) เป็นอีกผู้หนึ่งที่มุ่งศึกษากระบวนการรับสารจากรูปสัญลักษณ์ จอร์มมุ่งศึกษาในแง่การอ่านจากบุคคลประเภทที่มีความบกพร่องในการเรียนรู้ภาษาตั้งแต่ระยะแรกในการเรียนรู้ แต่แมคเคลแลนด์มุ่งศึกษาในแง่การอ่านจากบุคคลที่ไม่มีความพิการ

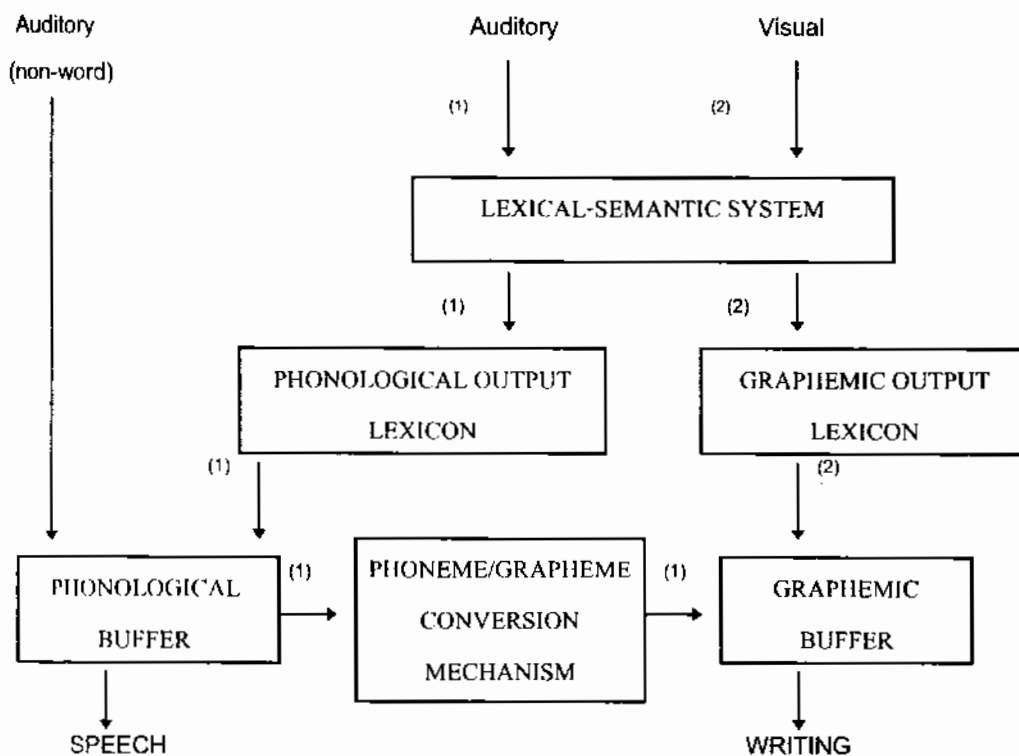
แมคเคลแลนด์ (1987 อ้างถึงใน Taft, 1991) อธิบายว่าคำหรือรูปสัญลักษณ์ที่รับเข้ามาแล้วเข้าใจความหมายได้คือ รูปสัญลักษณ์นั้นจะต้องเป็นหน่วย (unit) ที่ได้รับแรงกระตุ้นมากที่สุด เริ่มต้นจากคำหรือรูปสัญลักษณ์ที่ได้รับเข้ามามีจำนวนหน่วยที่มีลักษณะใกล้เคียงกับหน่วยที่เก็บไว้ในคลังคำ (lexicon) ยิ่งมีความใกล้เคียงกันมาก จะยิ่งได้รับแรงกระตุ้น (activate) เพิ่มมากขึ้น การกระตุ้นอาจจะเคลื่อนที่สู่ระดับที่สูงขึ้น คือจากระดับการเห็น (visual feature level) ไปสู่ระดับรูปเขียน (letter level) และระดับคำ (word level) หรือย้อนกลับลงมาสู่ระดับที่ต่ำกว่าก็ได้ คือจากระดับคำไปสู่ระดับรูปเขียนและระดับการเห็นจึง

เรียกระบบนี้เป็นระบบปฏิสัมพันธ์ (interactive) คือมีการกระตุ้นขึ้นลงย้อนกลับระหว่างระดับหน่วยภาษาได้ (ภาพที่ 2) นอกจากจะมีการกระตุ้นแล้ว ยังมีการยับยั้งการกระตุ้นของหน่วย (unit) ที่อยู่ในระดับ (level) เดียวกันได้ เช่น เมื่อเห็นตัวเขียนว่า HOUSE จะเริ่มได้รับการกระตุ้นที่ระดับการเห็นไปยังระดับรูปเขียน ในระดับรูปเขียน หน่วยรูปเขียน (letter unit) ที่ได้รับการกระตุ้น ได้แก่ H, O, U, S และ E เมื่อไปสู่ระดับคำ หน่วยหรือชุดคำ (word unit) ที่ได้รับการกระตุ้นอาจจะได้แก่ HORSE, MOUSE, ROUSE เป็นต้น เมื่อเป็นเช่นนี้จะกลับมาที่ระดับรูปเขียน หน่วยรูปเขียนที่ได้รับการกระตุ้นในระดับพยางค์ และเมื่อลงมาสู่ระดับการเห็น H, O, U, S และ E จะได้รับการ กระตุ้นมากกว่าหน่วยรูปเขียน R และ M ทำให้ R และ M ได้รับแรงกระตุ้นน้อยลง (de-activated) และเมื่อกลับไปสู่ระดับคำอีกครั้ง ชุดคำที่ไม่เหมาะสม ได้แก่ HORSE, MOUSE และ ROUSE ก็จะได้รับแรงกระตุ้นน้อยลงเช่นกัน นั่นคือหน่วยที่เหมาะสมจะถูกแยกออกมาจากหน่วยอื่นๆ แล้วเกิดการรู้จำ (recognized) คำนั้นๆ ได้ หลักการของระบบปฏิสัมพันธ์จะมีการนำไปใช้ในแบบจำลองของ ทาฟต์ (1991) ด้วย

ภาพที่ 2 A Simplified version of the interactive-activation framework (McClelland, 1987 quoted in Taft, 1991 : 7)

จอร์ม (1983) และแมคเคลแลนด์ต่างมุ่งศึกษากระบวนการอ่าน โดยจอร์มอธิบายกระบวนการอ่านมีเพียงทิศทางเดียว แต่แมคเคลแลนด์มีระบบปฏิสัมพันธ์ย้อนขึ้นลงได้สำหรับคารามาซาและมิเชล (1989, 1990 อ้างถึงใน Gandour, 1992) มีจุดมุ่งหมายในการศึกษาต่างจากสองคนนี้ คือมุ่งอธิบายการเขียน และมีกระบวนการที่มีทิศทางเดียวกับจอร์ม จะสังเกตได้ว่าทั้งสามแบบจำลองต่างมีกลไกที่ใช้เพื่อเปลี่ยนไปมาระหว่างเสียงและรูปเขียน

ภาพที่ 3 Schematic representation of the functional architecture for spelling (Caramazza & Miceli 1989, 1990 quoted in Gandour, 1992: 661)

ทฤษฎีการเขียน

คารามาซาและมิเชล (1989, 1990 อ้างถึงใน Gandour, 1992: 561) (ภาพที่ 3) แสดงแนวความคิดที่ว่า ระบบคลังศัพท์ (Lexical-Semantic System) เป็นระบบหน่วยความจำระยะยาว (long-term memory) หน่วยความจำ (memory) หมายถึงความสามารถของมนุษย์ในการจดจำสิ่งต่างๆ (รัตน, ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์: 7) หน่วยความจำระยะยาวเป็นการจำในระยะที่สอง (secondary memory) และระยะที่สาม (tertiary memory) หน่วยความจำระยะสั้นเป็นการจำในระยะแรก (primary memory) (Erwin and Andrews, 1970 อ้างถึงใน

Stevick, 1976: 26) การจำในระยะแรกเป็นความสามารถในการจดจำสิ่งต่างๆในปริมาณจำกัดจำนวนหนึ่งในระยะเวลาประมาณ 20 วินาที สำหรับการจำในระยะที่สองเป็นความสามารถในการจดจำสิ่งต่างๆได้ในช่วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น สิ่งที่ได้รับการจดจำจะถูกลืมไปเนื่องจากถูกแทรกแซง (interference) จากข้อมูลอื่นๆที่มีความคล้ายคลึงกัน ส่วนหน่วยความจำระยะยาวแบบการจำในระยะที่สามจะเป็นความสามารถในการจดจำสิ่งต่างๆในระยะเวลายาวนานค่อนข้างถาวร เป็นอิสระจากการถูกแทรกแซงจากข้อมูลอื่นๆ ระบบคลังศัพท์เป็นระบบหน่วยความจำระยะยาวที่เก็บความหมายของคำเมื่อได้ยินหรือได้เห็นคำนั้น (Auditory or Visual) ส่วนคลังศัพท์ซึ่งเก็บคำในรูปของเสียง (Phonological Output Lexicon) และคลังศัพท์ซึ่งเก็บคำในรูปของตัวเขียน (Graphemic Output Lexicon) เป็นระบบหน่วยความจำระยะยาวทั้งสองระบบ และสัมพันธ์กับระบบคลังศัพท์ เมื่อต้องการใช้คำใดจะมีกลไกเลือกคำที่ต้องการออกมาส่งต่อไปยังหน่วยความจำระยะสั้นทางด้านระบบเสียง (Phonological Buffer) แล้วพูดออกมา มิเช่นนั้นก็จะส่งต่อไปยังหน่วยความจำระยะสั้นทางด้านระบบเขียน (Graphemic Buffer) แล้วเขียนเป็นตัวอักษรออกมา นอกจากนี้ยังมีระบบซึ่งเป็นกลไกที่เปลี่ยนจากหน่วยเสียงให้อยู่ในรูปตัวเขียน (Phoneme/ Grapheme Conversion Mechanism) กลไกนี้จะถูกเลือกใช้เมื่อต้องการใช้รูปในคลังคำที่เป็นรูปอักขระ แต่ไม่พบรูปอักขระในคลังศัพท์ซึ่งเก็บคำในรูปของตัวเขียน (Graphemic Output Lexicon) จึงมีการเลือกใช้รูปทางเสียงที่เก็บอยู่ในคลังศัพท์ซึ่งเก็บคำในรูปของเสียง (Phonological Output Lexicon) ออกมาใช้โดยแปลงหน่วยเสียงเป็นรูปตัวเขียนแล้วจะส่งต่อไปยังหน่วยความจำระยะสั้นทางด้านระบบเขียน (Graphemic Buffer) ออกมาเป็นตัวอักษรด้วยเช่นกัน จากแผนภาพนี้จะเห็นได้ว่าการเขียนเป็นกระบวนการที่ผ่านออกมาได้โดยตรงหรือมิเช่นนั้นก็ผ่านทางระบบเสียงก่อนแล้วค่อยออกมาเป็นตัวเขียนแสดงให้เห็นว่าระบบตัวเขียนมีความสัมพันธ์กับระบบเสียง

จะเห็นได้ว่าคารามาสาและมิเชลเสนอแบบจำลองที่มีกลไกเปลี่ยนแปลงจากหน่วยเสียง (phoneme) เป็นรูปเขียน (grapheme) ทิศทางเดียวเท่านั้น โดยกระบวนการนี้จะสิ้นสุดที่การเขียน แต่ไม่ได้ครอบคลุมถึงกรณีการเปลี่ยนจากรูปเขียนเป็นหน่วยเสียง ซึ่งเป็นสภาพที่เกิดขึ้นได้จริง และจะสิ้นสุดกระบวนการที่การพูด (speech) ผู้เขียนเห็นด้วยกับคารามาสาและมิเชล ที่ไม่ได้กล่าวถึงในกรณีนี้ เนื่องจากแบบจำลองนี้มุ่งอธิบายเฉพาะการเขียนเท่านั้น

คารามาสาและมิเชลกล่าวถึงคลังศัพท์ซึ่งเก็บคำในรูปของตัวเขียนหรือ "Graphemic Output Lexicon" เป็นหน่วยที่สัมพันธ์กับระบบคลังศัพท์ ในประเด็นนี้ผู้เขียนเห็นว่าไม่น่าจะใช้คำศัพท์เช่นนี้ เนื่องจากเป็นเรื่องการสะกดคำที่ไม่ได้มีเพียงรูปเขียน (grapheme) เท่านั้นแต่ต้องมีเรื่องทางความหมายเข้ามาเกี่ยวข้อง ควรจะเรียกว่าเป็น Orthographic Output Lexicon และเรียกหน่วยความจำระยะสั้นทางด้านระบบเขียนหรือ Graphemic Buffer ว่าเป็น Orthographemic Buffer (ดูภาพที่ 5 เทียบกับภาพที่ 3)

อีกประเด็นหนึ่งที่ควรกล่าวถึงคือ คารามาซาและมิเชลี (1989, 1990 อ้างถึงใน Gandour, 1992) อธิบายโดยให้เรื่องความหมายอยู่ที่ ระบบคลังศัพท์ (lexical-semantic system) ไม่ได้อยู่ในคลังคำ (lexicon) และในคลังคำจะมีข้อมูลในแง่เสียงและตัวอักษรเท่านั้น แต่ลีช (Leech, 1978) ได้กล่าวไว้ว่าในคลังคำจะมีคำศัพท์ (lexical entries) และแต่ละคำศัพท์จะมีข้อมูล 3 ประเภทได้แก่ ลักษณะเฉพาะทางโครงสร้างคำ (morphological specification) จะบอกบางส่วนใดเป็น stem และส่วนใดเป็น affix นอกจากนี้จะรวมข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องการออกเสียงและการสะกดคำไว้ด้วย ลักษณะเฉพาะทางวากยสัมพันธ์ (syntactic specification) จะบอกประเภททางไวยากรณ์ของคำ เช่น คำนาม, คำกริยา เป็นต้น และลักษณะเฉพาะทางความหมาย (semantic specification) จะบอกข้อมูลในแง่ความหมาย ข้อมูลส่วนนี้จะต่างกับ คารามาซาและมิเชลี ที่ไม่ได้จัดเรื่องความหมายไว้ในคลังคำ สำหรับผู้เขียนจากการศึกษาเรื่องการสะกดคำ ผู้เขียนคิดว่าคำศัพท์แต่ละคำยังมีข้อมูลอีกสองส่วนที่เพิ่มเติมจากสี่ คือลักษณะเฉพาะทางเสียง (phonological specification) และลักษณะเฉพาะทางการสะกด (orthographic specification) ข้อมูลทั้ง 5 ประเภทนี้จะรวมอยู่ในคลังคำ (Theoretical Lexicon) แต่ในการศึกษาเรื่องลักษณะการสะกดผิดเกี่ยวข้องเฉพาะลักษณะเฉพาะทางเสียง ลักษณะเฉพาะทางการสะกด ลักษณะเฉพาะทางความหมาย และลักษณะเฉพาะทางโครงสร้างคำเท่านั้น

คำอธิบายแบบจำลองที่ยืนยันความเห็นของผู้เขียนที่ว่าในคลังคำมีคำศัพท์โดยแต่ละคำประกอบด้วยลักษณะเฉพาะทางเสียงและลักษณะเฉพาะทางวากยสัมพันธ์ ได้แก่ แบบจำลองของแมคเคลแลนด์ (1987 อ้างถึงใน Taft, 1991) (ภาพที่ 2) แสดงแนวความคิดที่ว่า รูปในคลังคำมีลักษณะเฉพาะทางเสียงที่อยู่ในระดับการฟัง (auditory feature level) และระดับหน่วยเสียง (phoneme level) ลักษณะเฉพาะทางการสะกดที่อยู่ในระดับการเห็น (visual feature level) และระดับรูปเขียน (letter level) รูปในคลังคำทั้งรูปทางเสียงและรูปอักขระนี้เป็นส่วนที่แยกออกจากลักษณะเฉพาะทางโครงสร้างคำ (syntactic level) นอกจากนี้ทอฟต์ (1991) เป็นอีกผู้หนึ่งที่เชื่อว่าในคลังคำ คำศัพท์แต่ละคำมีรูปทางเสียงและอักขระแยกออกจากส่วนอื่น ทอฟต์ได้นำหลักการปฏิสัมพันธ์ (interactive) ของแมคเคลแลนด์มาใช้ในการอธิบายแบบจำลองของตนด้วย

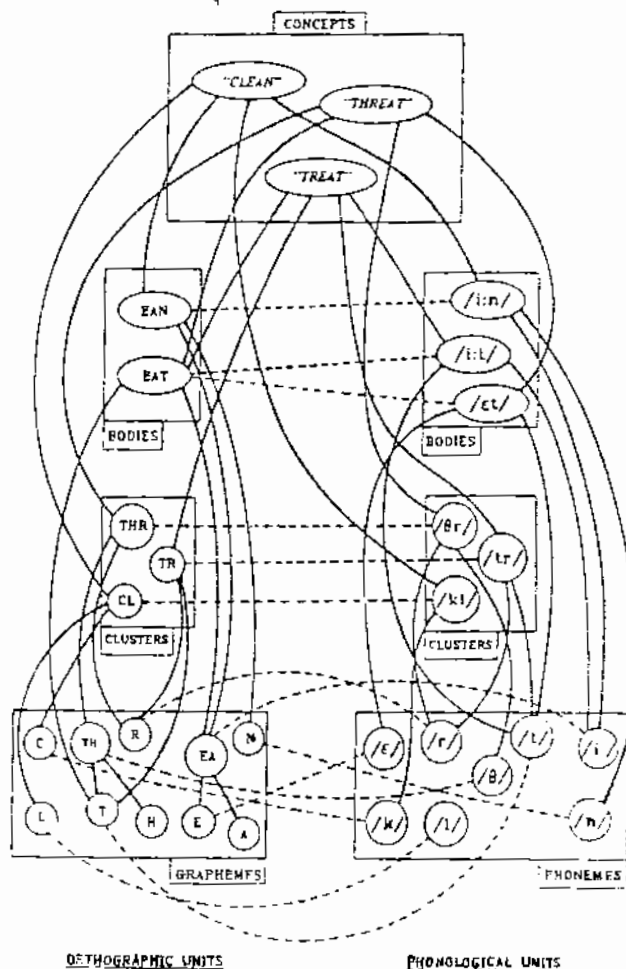
ทฤษฎีการอ่านและเขียน

ทอฟต์ (1991) (ภาพที่ 4) แสดงแนวความคิดที่ว่าในคลังคำ (concept) จะประกอบไปด้วยคำศัพท์ คำศัพท์แต่ละคำจะประกอบด้วยลักษณะเฉพาะที่เกี่ยวกับการสะกดคำ ได้แก่ ลักษณะเฉพาะทางเสียง ลักษณะเฉพาะทางการสะกด ลักษณะเฉพาะทางโครงสร้างคำ และลักษณะเฉพาะทางวากยสัมพันธ์ในแง่การอ่านจะได้รับสารจากรูปสัญลักษณ์ที่เป็นตัวเขียน

หากในคลังคำมีรูปอักขระ จะรับสารได้คือรู้ความหมายของคำ หากไม่มีรูปอักขระจะเปลี่ยนรูปอักขระให้เป็นรูปทางเสียงก่อน รูปในคลังคำรูปใดคล้ายคลึงกับสัญญาณที่เห็นมากที่สุดจะได้รับแรงกระตุ้นด้วยความหมายมากที่สุด เมื่อเข้าใจความหมายจะบรรจุกระบวนการรับสารจากรูปสัญญาณ

ในแง่การเขียนตัวสะกดคำจะเริ่มที่คลังคำ เมื่อมีสารที่จะส่งไปยังผู้รับสาร คือ ได้รับการกระตุ้นด้วยความหมาย รูปในคลังคำที่ได้รับการกระตุ้นมากที่สุด จะถูกแปลงเป็นรูปสัญญาณเขียนออกมา โดยใช้รูปในคลังคำเป็นรูปอักขระในการสะกดคำโดยตรง หรือใช้รูปในคลังคำเป็นรูปทางเสียง แล้วใช้กลไกเปลี่ยนหน่วยทางเสียงเป็นหน่วยรูปเขียนในการสะกดคำ

แบบจำลองดังกล่าวมาทั้ง 4 รูปแบบ Race Model (ภาพที่ 1), Interaction-Activation Model (ภาพที่ 2), Functional Architecture for Spelling (ภาพที่ 3), Multi-Level Model (ภาพที่ 4) ต่างศึกษาในแง่มุมที่ต่างกันไปได้แก่ กระบวนการอ่าน กระบวนการเขียน กระบวนการอ่านและเขียน เพื่อให้เห็นขั้นตอนของกระบวนการเหล่านี้ (process) ต่างจากแกนด์เจอร์ (Gandour, 1992) ที่มุ่งศึกษาผลที่ได้จากกระบวนการ (product) คือลักษณะการสะกดผิดด้วย

ภาพที่ 4 A Multi-Levels Model (Taft, 1991: 81)

งานวิจัยเกี่ยวกับการสะกดผิดในเชิงทฤษฎีและการสะกดผิดในภาษาไทย

แกนเดอร์ (1992) ศึกษาลักษณะการสะกดผิดจากบุคคลที่มีความพิการทางสมองในภายหลังคือ ไม่ได้เป็นแต่กำเนิด จอร์ม (1983) จะเรียกบุคคลที่มีความบกพร่องทางการอ่านและเขียนเนื่องจากความพิการทางสมองที่ไม่ได้เป็นตั้งแต่กำเนิดว่า *acquired dyslexia* แกนเดอร์มุ่งศึกษาลักษณะการสะกดคำโดยศึกษาจากบุคคลประเภท *acquired dyslexia* แต่จอร์มมุ่งศึกษาในแง่การอ่านจากบุคคลประเภท *developmental disabilities* ได้แก่ บุคคลที่มีข้อบกพร่องในการเรียนรู้ภาษาในการอ่านและเขียนตั้งแต่ในระยะแรกของการเรียนรู้ ทั้งแกนเดอร์และจอร์มมุ่งศึกษาจากบุคคลที่มีความพิการทางสมอง แต่แมคเคลแลนด (1987 อ้างถึงใน Taft, 1991) และทาล์ (1991) มุ่งศึกษาจากผู้ใหญ่ที่ไม่พิการ โดยแมคเคลแลนดศึกษาในแง่การอ่านและทาล์ศึกษาทั้งในแง่การอ่านและเขียน แกนเดอร์ศึกษาจากผู้ที่มีความพิการทางสมองอายุ 55 ปี จำนวน 1 คน ในขณะที่เริ่มเก็บข้อมูล ตัวอย่าง (subject) ได้สูญเสียความสามารถบางส่วนทางการอ่านและเขียนเป็นเวลา 9 ปีแล้ว แกนเดอร์พบว่าในกระบวนการสะกดคำจะเกิดข้อผิดพลาดขึ้นที่องค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ ระบบคลังศัพท์ (*lexical-semantic system*) คลังศัพท์ซึ่งเก็บคำในรูปของตัวเขียน (*graphemic output lexicon*) และหน่วยความจำระยะสั้นทางด้านระบบเสียง (*phonological buffer*) โดยจะมีการสูญเสียที่หน่วยความจำระยะสั้นทางด้านระบบเสียงเป็นอันดับแรก

แกนเดอร์ศึกษาลักษณะการสะกดคำผิดจากบุคคลที่มีความบกพร่องทางสมอง แต่ไซลิริ (2518) ศึกษาลักษณะข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของนิสิตคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2515 และ 2516 ซึ่งถือเป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับว่ามีความสามารถในการอ่านและเขียนภาษาไทยได้เป็นอย่างดี ไซลิริสันนิษฐานสาเหตุของข้อผิดพลาดต่างๆของนิสิต ได้แก่ การใช้แนวเทียบผิด ความสับสนในเรื่องคำพ้องเสียง ความสับสนในเรื่องคำยืมที่ได้รับอิทธิพลของภาษาบาลีสันสกฤต ความสับสนเกี่ยวกับกฎเกณฑ์การใช้ภาษาไทย และอิทธิพลจากการที่ตนเองอ่านผิด ไซลิริไม่ได้กล่าวถึงลักษณะข้อผิดพลาดในเรื่องวรรณยุกต์ และไม่พบลักษณะการผิดแบบสลับที่สระดังที่ปรากฏในลักษณะการสะกดผิดของเด็ก (ปิยะรัชต์, 2535) ผู้เขียนคิดว่าวิธีการเก็บข้อมูลที่ต่างกันเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ได้ผลสรุปที่ต่างกัน นอกจากนี้เกณฑ์และวัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ได้ผลสรุปที่ต่างกัน ไซลิริเพียงแต่บรรยายลักษณะข้อมูลการสะกดผิดที่ปรากฏและจัดแบ่งเป็นหมวดหมู่เพื่อสันนิษฐานสาเหตุของข้อผิดพลาดโดยใช้เกณฑ์การใช้และความเข้าใจภาษา ไซลิริไม่ได้กล่าวถึงลักษณะการสะกดผิดที่สัมพันธ์กับกระบวนการเขียนแต่อย่างใด

ปิยะรัชต์ (2535) ศึกษาลักษณะการสะกดผิดเพื่ออธิบายกระบวนการเขียนโดยเก็บข้อมูลจากเด็กนักเรียนโรงเรียนวังเด็ก จำนวน 50 คน ในระดับอายุ 9-12 ปี ที่มีความสามารถ

อ่านและเขียนภาษาไทยได้ตามวัย ใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยให้กลุ่มตัวอย่างเขียนคำภาษาไทยตามหัวข้อที่กำหนด คือ 1. ชื่อผลไม้ 2. ชื่ออาหาร 3. ชื่อสัตว์ 4. ชื่อผัก 5. ชื่อของใช้ ให้กลุ่มตัวอย่างเขียนคำให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยบอกชื่อหัวข้อที่ให้เขียนชื่อที่ละหัวข้อให้เวลาในการเขียนคำ 3 นาที เมื่อหมดเวลาในหัวข้อแรก จะบอกชื่อหัวข้อถัดไป กลุ่มตัวอย่างจะต้องนึกและเขียนคำในหัวข้อถัดไปทันที ห้ามเขียนคำในหัวข้อที่หมดเวลาแล้ว เมื่อเขียนคำครบทั้ง 5 หัวข้อ จะเก็บกระดาษข้อมูลทันที

ผู้เขียนมีความเห็นว่าวิธีการเก็บข้อมูลนี้มีความเหมาะสมกับงานวิจัยเปรียบเทียบลักษณะการสะกดผิดในเด็กและผู้ใหญ่ เนื่องจากผู้เขียนศึกษาลักษณะการสะกดผิดมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่ออธิบายกระบวนการเขียนเปรียบเทียบระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ ดังนั้นจะต้องควบคุมวิธีการเก็บข้อมูลและเกณฑ์การวิเคราะห์สำหรับกลุ่มตัวอย่าง (subjects) ทั้งสองกลุ่มให้เหมือนกันที่สุดเท่าที่จะเป็นได้ ผู้เขียนจึงได้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลและเกณฑ์การวิเคราะห์ในกลุ่มผู้ใหญ่ในลักษณะเดียวกับปิยะรัชต์ที่ใช้ในกลุ่มเด็ก เพื่อให้ต่างกันเฉพาะตัวแปรอายุที่ต้องการศึกษาเท่านั้น

นอกจากนี้ผู้เขียนยังมีความเห็นว่าการให้เขียนคำใน 5 หัวข้อข้างต้นเหมาะสมในการนำมาใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ใหญ่ด้วย เนื่องจากหัวข้อทั้ง 5 เป็นคำที่ใช้อยู่เสมอ นึกถึงได้ง่าย โดยมีความเชื่อเบื้องต้นว่ามีข้อมูลเหล่านี้อยู่ในคลังคำ (Theoretical Lexicon) เป็นปริมาณมาก และการเลือกใช้นึกชื่อสิ่งต่างๆตามหัวข้อที่กำหนดแล้วเขียนคำเป็นการกระตุ้นด้วยความหมายเป็นวิธีที่เหมาะสมในการเปรียบเทียบกระบวนการเขียนระหว่างผู้ใหญ่และเด็ก ไม่ใช้วิธีบอกคำให้เขียน เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างจะเขียนคำจากเสียงที่ได้ยิน (ภาพที่ 3 เส้นทาง 1) สะกดคำโดยผ่านกระบวนการแปลงสารเป็นรูปสัญลักษณ์อักษร (ภาพที่ 3 เส้นทาง 2) แต่การใช้วิธีให้นึกคำมีความเชื่อเบื้องต้นว่าการให้ชื่อหัวข้อในการเขียนคำเป็นการกระตุ้นกลุ่มตัวอย่าง (subjects) ด้วยความหมาย คำศัพท์ที่นึกขึ้นได้จะต้องเกิดขึ้นที่คลังคำเป็นลำดับแรก จากนั้นรูปที่อยู่ในคลังคำจะผ่านกระบวนการต่างๆ ออกมาเป็นตัวเขียน รูปในคลังคำจะผ่านกระบวนการใด (ภาพที่ 5 เส้นทาง 1 หรือเส้นทาง 2) ขึ้นอยู่ที่รูปในคลังคำเก็บไว้อยู่ในรูปใด เสียงหรือตัวเขียน และเราอาจจะทราบว่ารูปที่อยู่ในคลังคำของกลุ่มตัวอย่างเป็นเสียงหรือตัวเขียนได้จากการวิเคราะห์ลักษณะการสะกดผิดนั่นเอง

ความเชื่อดังกล่าวข้างต้นอาศัยหลักการของคารามาสาและมิเชลลี (1989, 1990 อ้างถึงใน Gandour, 1992) (ภาพที่ 3) แต่มีความแตกต่างตรงจุดเริ่มต้นกระบวนการเขียน คารามาสาและมิเชลลีจะอธิบายการสะกดคำโดยเริ่มต้นกระบวนการจากการเห็นตัวเขียนหรือได้ยินเสียงคำนั้นๆ ผู้เขียนมีความเห็นแย้งในประเด็นนี้ เนื่องจากขัดกับความเป็นจริงในการสะกดคำ คือการสะกดคำไม่จำเป็นจะต้องเห็นหรือได้ยินคำๆ นั้นจึงจะสะกดคำได้ แต่ธรรมชาติที่แท้จริงในการสะกดคำ คือใช้วิธีนึกคำเป็นการกระตุ้นด้วยความหมาย โดยลักษณะ

เฉพาะทางความหมายจะอยู่ในคลังคำ (Theoretical Lexicon) ซึ่งในกรณีนี้ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าควรที่จะเพิ่มส่วนของคลังคำเข้าไว้ในแบบจำลองด้วย เพื่ออธิบายการเขียนโดยการนึกคำ ไม่ใช่การเขียนตามคำบอก (dictation) หรือการลอก (copying) (ดูภาพที่ 3 เทียบกับภาพที่ 5)

หลังจากรวบรวมข้อมูลได้แล้ว นำข้อมูลที่ได้มาตรวจการสะกดคำโดยใช้หลักเกณฑ์การสะกดคำตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ถ้าคำใดไม่ตรงกับพจนานุกรมฉบับนี้ จะถือว่าสะกดผิด แล้ววิเคราะห์แยกลักษณะคำที่เขียนสะกดผิด ในกรณีที่พบคำที่มาจากภาษาต่างประเทศ หากเป็นคำที่ไม่ปรากฏในพจนานุกรมจะแยกคำเหล่านี้ออกมาวิเคราะห์เป็นอีกกลุ่มหนึ่งต่างหาก เนื่องจากคำเหล่านี้ไม่ปรากฏในพจนานุกรมแบบดังกล่าว จึงไม่มีเกณฑ์ตัดสินว่าถูกหรือผิด การวิเคราะห์ข้อมูลจะพิจารณาลักษณะการเขียนโดยรวมของกลุ่มตัวอย่างแต่ละคน ในบางกรณีหากพิจารณาแต่ละรูปอักษรจะดูราวกับว่าการเขียนรูปอักษรนั้นผิดไป แต่หากมองภาพรวมแล้ว อักษรรูปนั้นหรือลักษณะการเขียนนั้นๆ เป็นลักษณะเฉพาะตัว จะไม่ถือว่าผิด

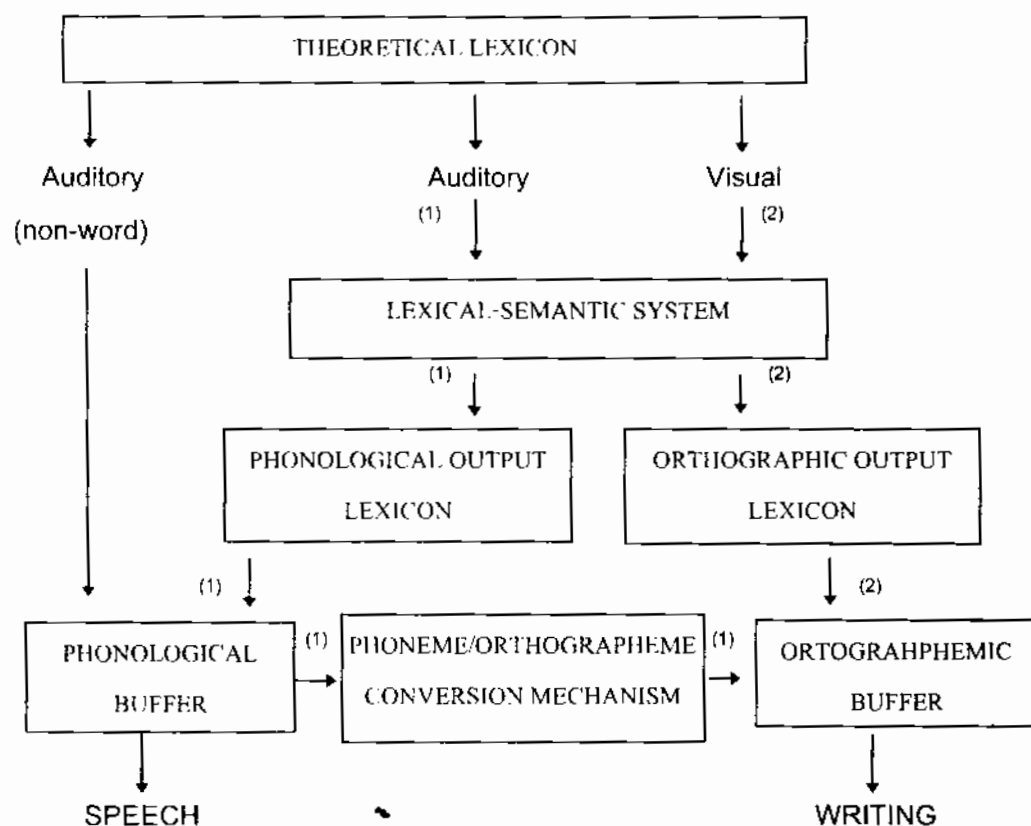
ในการวิเคราะห์ข้อมูลจะจัดแบ่งการสะกดผิดที่เกิดกับรูปอักษรพยัญชนะ สระ หรือวรรณยุกต์ โดยแบ่งประเภทลักษณะการสะกดผิดเป็น 4 ประเภทตามการจำแนกของแกนเดอร์ (1992) ได้แก่ การแทนที่ (Substitution) การตัดส่วน (Deletion) การเพิ่มส่วน (Addition) และการสลับที่ (Reversal)

การแทนที่ หมายถึง การเขียนที่ใช้รูปอักษรพยัญชนะ สระ หรือวรรณยุกต์รูปอื่นแทนรูปที่ใช้ในคำตามพจนานุกรม (การนำเสนอข้อมูลจะนำเสนอตามลำดับคือ คำที่สะกดถูกต้องตามด้วยที่สะกดผิด) เช่น แปรงสีฟัน - *แปลงสีฟัน เป็นการผิดแบบแทนที่พยัญชนะ

การตัดส่วน หมายถึง การละไม่เขียนรูปอักษรพยัญชนะ สระ หรือวรรณยุกต์ซึ่งมีอยู่ในคำตามพจนานุกรม เช่น จระเข้ - *จรั้เข้ เป็นการผิดแบบตัดส่วนสระ

การเพิ่มส่วน หมายถึง การเติมรูปอักษรพยัญชนะ สระ หรือวรรณยุกต์เกินจากรูปคำตามพจนานุกรม เช่น จิงโจ้ - *จิ้งโจ้ เป็นการผิดแบบเพิ่มส่วนวรรณยุกต์

การสลับที่ หมายถึง การเขียนรูปอักษรในตำแหน่งซึ่งสลับที่ผิดไป เช่น แมงกะพุน - *แมงกระพุน เป็นการผิดแบบสลับที่พยัญชนะ

ภาพที่ 5 กระบวนการการเขียน (ดัดแปลงจาก Caramazza & Miceli 1989, 1990 quoted in Gandour, 1992: 561)

ผลของการศึกษาลักษณะการสะกดผิด

กลุ่มตัวอย่างของผู้ใหญ่เป็นนิสิตคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มีช่วงอายุระหว่าง 18-20 ปี จำนวน 25 คน ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างถือเป็นเรื่องสำคัญในการศึกษาเรื่องลักษณะการสะกดผิด เพราะบริบททางสังคมของกลุ่มตัวอย่างมีอิทธิพลต่อการสะกดคำ (Jorm, 1983) บริบททางสังคมที่กล่าวถึง ได้แก่ เพศ อายุ ชั้นทางสังคม ลักษณะของสถานศึกษา และปัญหาด้านอื่นๆ เช่น ความพิการทางสมอง พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้ง 25 คนเป็นหญิง และศึกษาในคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งถือได้ว่าเป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับว่ามีความสามารถในการอ่านและเขียนภาษาไทยได้เป็นอย่างดีแต่ก็ยังพบลักษณะการสะกดผิดในลักษณะต่างๆ เกิดขึ้นได้ สำหรับกลุ่มตัวอย่างเด็กในวัย 9-12 ปี เป็นเด็กนักเรียนโรงเรียนวังเด็กจำนวน 50 คน ถือเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีความสามารถอ่านและเขียนภาษาไทยได้ตามวัย

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลในกลุ่มผู้ใหญ่วัย 18-20 ปี ในส่วนของคำที่ไม่ได้เป็นคำยืมจากภาษาต่างประเทศ ข้อมูลทั้งหมดจำนวน 3,313 คำ พบจำนวนคำที่ผิดทั้งหมด 223 คำ

คิดเป็น 6.73% ของจำนวนคำทั้งหมด ในกลุ่มเด็กวัย 9-12 ปี (ปีระชต์, 2535) พบว่าจากข้อมูลทั้งหมดจำนวน 2,651 คำ จะมีข้อมูลที่เกิดการสะกดผิดจำนวน 373 คำ คิดเป็น 14.07% ของจำนวนคำทั้งหมด จำแนกลักษณะการสะกดผิดเป็น 4 ประเภท ตามการจำแนกของแกนเดอร์ (1992) จากข้อมูลพบจำนวนการสะกดผิดทั้ง 4 ประเภท ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางแสดงในการเปรียบเทียบลักษณะการสะกดผิดในผู้ใหญ่วัย 18-20 ปี และเด็กวัย 9 - 12 ปี

ประเภทการสะกดผิด	ผู้ใหญ่		เด็ก		ความแตกต่าง (%)
	จำนวนคำที่สะกดผิด	%	จำนวนคำที่สะกดผิด	%	
การแทนที่	94	42.15	142	38.07	+ 4.08
การตัดส่วน	61	27.35	150	40.22	- 12.87
การเพิ่มส่วน	52	23.32	78	20.19	+ 2.41
การสลับที่	16	7.18	3	0.80	+ 6.38
รวม	223	100.00	373	100.00	

+ หมายถึง จำนวนการสะกดผิดในผู้ใหญ่มากกว่าเด็ก

- หมายถึง จำนวนการสะกดผิดในผู้น้อยกว่าเด็ก

เมื่อจำแนกข้อมูลการสะกดผิดตามรูปอักษรที่ผิดเป็น 3 ชนิด มีการผิดเป็นสัดส่วนกันเปรียบเทียบในผู้ใหญ่วัย 18-20 ปี และเด็กวัย 9-12 ปี ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตารางแสดงการเปรียบเทียบสัดส่วนของการสะกดผิดตามรูปอักษรในผู้ใหญ่วัย 18-20 ปี และเด็กวัย 9-12 ปี

ประเภทการสะกดผิดตามรูปอักษร	ผู้ใหญ่		เด็ก		ความแตกต่าง (%)
	จำนวนคำที่สะกดผิด	%	จำนวนคำที่สะกดผิด	%	
พยัญชนะ	128	57.40	233	62.47	- 5.07
สระ	46	20.63	80	21.45	- 0.82
วรรณยุกต์	49	21.97	60	16.08	+ 5.89
รวม	223	100.00	373	100.00	

- + หมายถึง จำนวนการสะกดผิดในผู้ใหญ่มากกว่าเด็ก
- หมายถึง จำนวนการสะกดผิดในผู้น้อยกว่าเด็ก

สรุปจำนวนและสัดส่วนของลักษณะการสะกดผิดจำแนกตามประเภทย่อยในผู้ใหญ่วัย 18-20 ปีได้ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ตารางแสดงสัดส่วนของประเภทการสะกดผิดในผู้ใหญ่วัย 18-20 ปี

ประเภทการสะกดผิด	พยัญชนะ		สระ		วรรณยุกต์		รวม	
	จำนวน คำที่ สะกด ผิด	%	จำนวน คำที่ สะกด ผิด	%	จำนวน คำที่ สะกด ผิด	%	คำ	%
การแทนที่	58	61.70	18	19.15	18	19.15	94	100
การตัดส่วน	34	55.74	16	26.23	11	18.03	61	100
การเพิ่มส่วน	29	55.77	9	17.31	14	26.92	52	100
การสลับที่	7	43.75	3	18.75	6	37.50	16	100

สรุปจำนวนและสัดส่วนของลักษณะการสะกดผิดจำแนกตามประเภทย่อยในเด็กวัย 9-12 ปีได้ ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ตารางแสดงสัดส่วนของประเภทการสะกดผิดในเด็กวัย 9-12 ปี

ประเภทการสะกดผิด	พยัญชนะ		สระ		วรรณยุกต์		รวม	
	จำนวน คำที่ สะกด ผิด	%	จำนวน คำที่ สะกด ผิด	%	จำนวน คำที่ สะกด ผิด	%	คำ	%
การแทนที่	94	66.20	26	18.31	22	15.49	142	100
การตัดส่วน	84	56.00	48	32.00	18	12.00	150	100
การเพิ่มส่วน	52	66.67	6	7.69	20	25.64	78	100
การสลับที่	3	100.00	-	-	-	-	3	100

เปรียบเทียบจำนวนและสัดส่วนของลักษณะการสะกดผิดจำแนกตามประเภทย่อย
ระหว่างผู้ใหญ่วัย 18-20 ปี และเด็กวัย 9-12 ปี ดังแสดงในตารางที่ 5

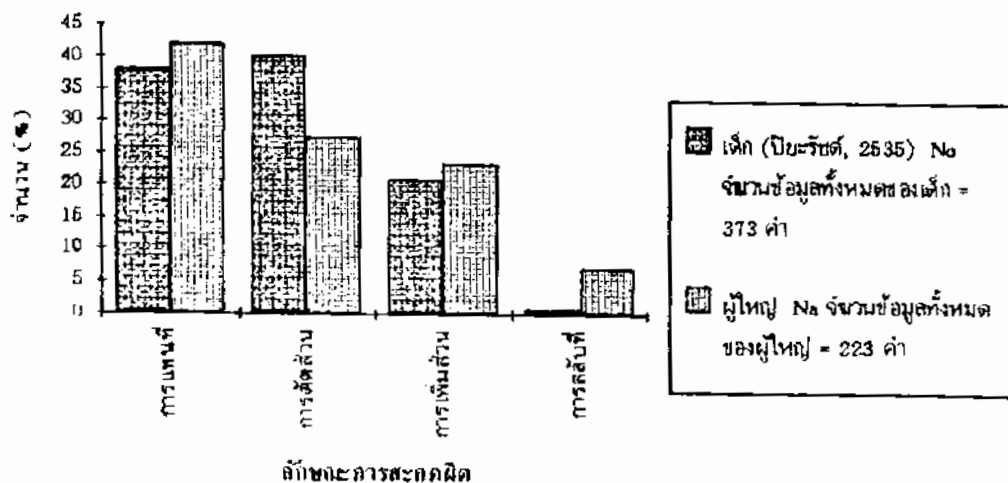
ตารางที่ 5 ตารางแสดงการเปรียบเทียบสัดส่วนของประเภทการสะกดผิดในผู้ใหญ่วัย 18-20
ปีและเด็กวัย 9-12 ปี

ประเภทการสะกด ผิด	ความแตกต่างที่ พหุคูณ (%)	ความแตกต่างที่ สระ (%)	ความแตกต่างที่ วรรณยุกต์ (%)
การแทนที่	- 4.5	+ 0.84	+ 3.66
การตัดส่วน	- 0.26	+ 5.77	+ 6.03
การเพิ่มส่วน	- 10.90	+ 9.62	+ 1.28
การสลับที่	- 56.25	+ 18.75	+ 37.50

- + หมายถึง จำนวนการสะกดผิดในผู้ใหญ่มากกว่าเด็ก
- หมายถึง จำนวนการสะกดผิดในผู้ใหญ่น้อยกว่าเด็ก

ปิยะรัชต์เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามการจำแนกของแกนเดอร์ (1992) แล้วสรุป
สันนิษฐานกระบวนการเขียนของเด็กจากลักษณะการสะกดผิดของเด็ก ปิยะรัชต์เชื่อว่า
ลักษณะการสะกดผิดของเด็กวัย 9-12 ปีมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องเสียงมากกว่าจะสัมพันธ์โดย
ตรงกับระบบตัวเขียน การสะกดผิดของเด็กเกิดจากเด็กเขียนคำตามที่ตนเองอ่านออกเสียง
อ่านออกเสียงเช่นใดก็จะเขียนเช่นนั้น เมื่อเด็กได้ยินได้ฟังคำจากบุคคลแวดล้อมมาอย่าง
ผิดๆ เด็กจะมีรูปในคลังคำเป็นรูปทางเสียงผิดไปด้วย เมื่อใช้รูปทางเสียงนั้นที่อยู่ในคลังคำใน
การสะกดคำ คำนั้นจึงสะกดผิด นอกจากนี้เด็กยังเขียนคำตามเสียง เช่น ส้อม-ซ้อม หม้อ
หุงข้าว-ม้อหุงข้าว หรือ ตัดหรือเพิ่มสระอะในบางคำ เช่น ชะนี้-ซุนี้ สบู่-สะบู่ เหล่านี้เป็น
สาเหตุสำคัญที่ทำให้เด็กสะกดผิด น่าสนใจว่าสาเหตุการสะกดผิดในผู้ใหญ่ต่างกับเด็กหรือไม่
อย่างไร โดยศึกษาจากการเปรียบเทียบการจำแนกประเภทลักษณะการสะกดผิด ได้ดังนี้

กราฟที่ 1 : กราฟแท่งแสดงการเปรียบเทียบลักษณะการสะกดผิดแบบต่างๆในเด็กและ
ผู้ใหญ่

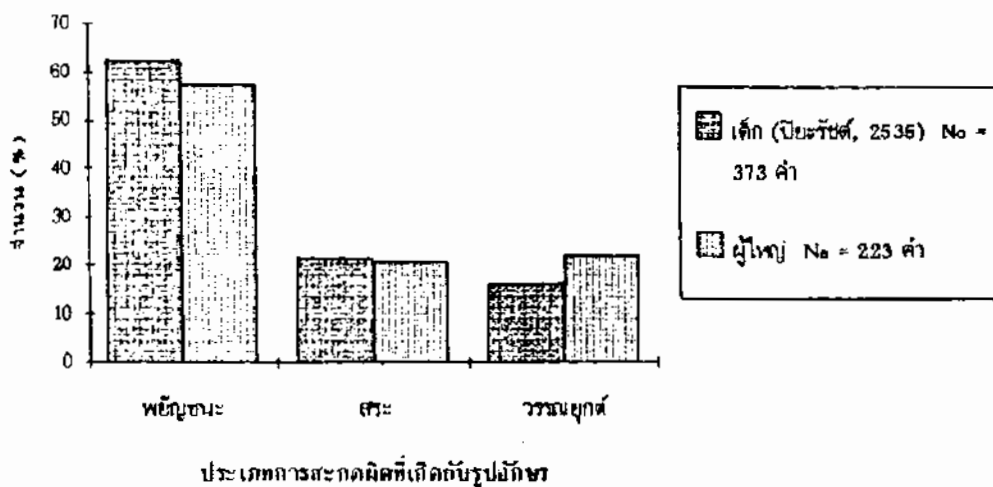

จากกราฟที่ 1 อภิปรายผลได้ดังนี้

1. ลักษณะการสะกดผิดแบบการแทนที่และการเพิ่มส่วนในเด็กและผู้ใหญ่ มีอัตราใกล้เคียงกัน โดยที่ผู้ใหญ่มีลักษณะการสะกดผิดเช่นนี้มากกว่าเล็กน้อย
2. ลักษณะการสะกดผิดในเด็กและผู้ใหญ่แบบการตัดส่วน พบว่ามีจำนวนที่ต่างกันมาก แต่ลักษณะการสะกดผิดที่เกิดขึ้นในเด็กและผู้ใหญ่เป็นในลักษณะเดียวกันคือการตัดส่วนพยัญชนะจะพบในคำควบกล้ำ เช่น แปรง-*แปรง กะหล่ำปลี-*กะหล่ำปลี และการตัดส่วนจะพบมากที่การตัดส่วนสระ สำหรับเด็กพบเฉพาะการตัดส่วนสระอะ ในผู้ใหญ่พบการตัดส่วนสระอะเป็นจำนวนมากเช่นกัน เช่น กะหล่ำ-*กหล่ำ ชะนี-*ชนี พะยูน-*พยูน ข้อมูลเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่าทั้งเด็กและผู้ใหญ่ต่างมีกระบวนการเขียนโดยมีรูปในคลังคำเป็นรูปทางเสียงเช่นเดียวกัน แต่ผู้เขียนคิดว่าสำหรับผู้ใหญ่เกิดการสะกดผิดในลักษณะนี้น้อยกว่าเด็กเป็นจำนวนมากแม้ผู้ใหญ่จะมีการสับสนในการออกเสียงเช่นเดียวกับเด็กก็ตาม เนื่องจากผู้ใหญ่ใช้รูปในคลังคำเป็นรูปอักษร จึงเป็นการลดความสับสนในการสะกดคำที่ใช้รูปในคลังคำเป็นรูปทางเสียงในการสะกดคำ ผู้ใหญ่จึงมีการสะกดคำผิดแบบการตัดส่วนไม่มากเท่าเด็ก
3. ลักษณะการสะกดผิดแบบสลับที่ในเด็กและผู้ใหญ่ก็ต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ในเด็กพบแต่การผิดแบบสลับที่ที่เกิดกับรูปพยัญชนะเพียง 3 คำ ได้แก่ กลัวย-*กลัวย ผัด

ไทย-*ผัดไทย ยางลบ-*ยาลบ จากคำผิดทั้งหมด 373 คำ (0.8%) จะสังเกตได้ว่า คำที่มีการสะกดผิด *กลั้ว และ *ผัดไทย ไม่สามารถอ่านออกเสียงเป็นคำได้ เป็นการชี้ชัดว่าการสะกดคำของเด็กในสองคำนี้ไม่ได้ใช้รูปในคลังคำเป็นรูปทางเสียง แต่จะมีการใช้รูปในคลังคำเป็นรูปอักษร แปลงสารเป็นรูปสัญญาณเขียนโดยตรง ส่วนผู้ใหญ่พบการผิดแบบสลับที่จำนวน 16 คำ จากคำสะกดผิดทั้งหมด 223 คำ (7.18%) การสะกดผิดเกิดกับรูปอักษรพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ ซึ่งมีทั้งการสะกดคำที่ใช้รูปในคลังคำเป็นรูปทางเสียง เช่น กะเพรา-*กระเพา และการสะกดคำที่ใช้รูปในคลังคำเป็นรูปอักษร เช่น มะพร้าว-*มะพร้าว

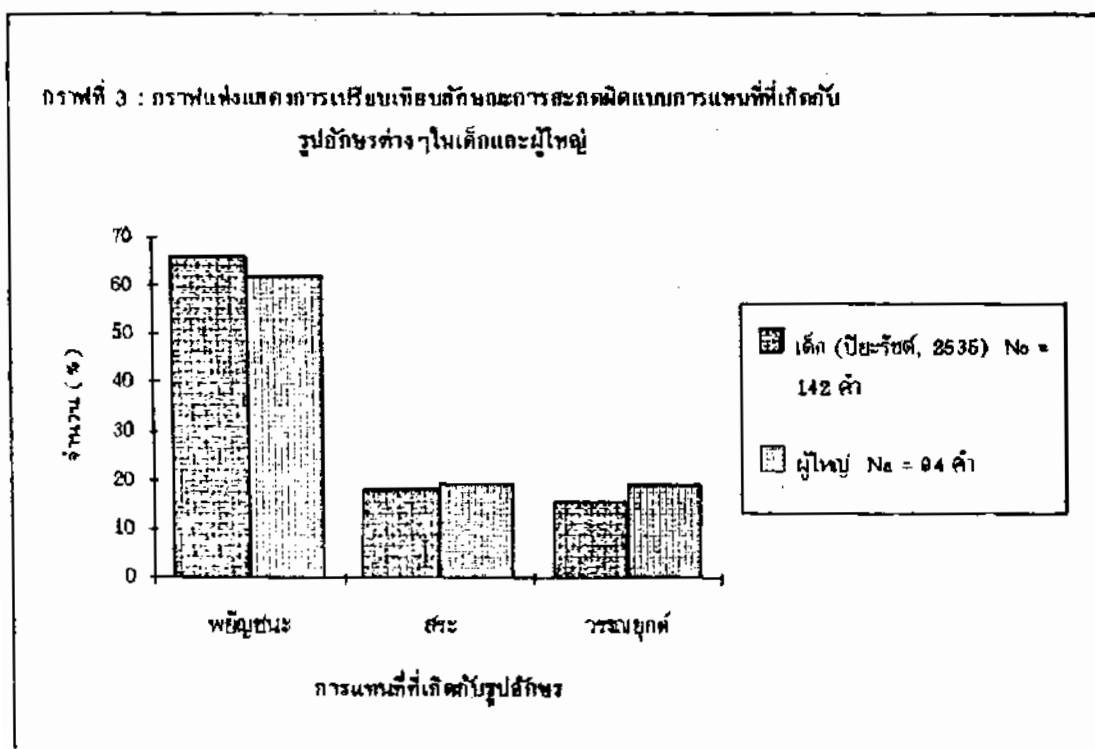
กราฟที่ 2 : กราฟแท่งแสดงการเปรียบเทียบประเภทการสะกดผิดที่เกิดกับรูปอักษรต่างๆ ในเด็กและผู้ใหญ่

จากกราฟที่ 2 ลักษณะการสะกดผิดที่เกิดกับรูปอักษรพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ ในเด็กและผู้ใหญ่มีจำนวนใกล้เคียงกัน เด็กผิดที่รูปอักษรพยัญชนะและสระมากกว่าผู้ใหญ่ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าผู้ใหญ่ผิดที่รูปอักษรวรรณยุกต์มากกว่าเด็ก เนื่องจากผู้ใหญ่มีการผิดแบบสลับที่วรรณยุกต์ ในขณะที่เด็กไม่มีการผิดที่รูปอักษรวรรณยุกต์แบบสลับที่เลย

จากข้อมูลพบว่าทั้งเด็กและผู้ใหญ่จะมีการสะกดผิดที่ทำให้คำนั้นไม่สามารถอ่านออกเสียงได้ เช่น ผ่าหุ้ม-ผ่าหุ้ม หน่อไม้ฝรั่ง-*หน่อไม้ฝรั่ง กลั้ว-*กลั้ว ผัดไทย-*ผัดไทย

แสดงให้เห็นว่าเด็กและผู้ใหญ่มีขั้นตอนของกระบวนการเขียนที่เหมือนกัน คือมีการใช้รูปในคลังคำเป็นรูปอักษรทั้งสองกลุ่ม

จากกราฟที่ 3 พบว่าการแทนที่ที่เกิดขึ้นที่รูปอักษรพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์มีจำนวนการสะกดผิดใกล้เคียงกันทั้งในเด็กและผู้ใหญ่

1. การแทนที่ที่เกิดขึ้นที่รูปพยัญชนะทั้งในเด็กและผู้ใหญ่มีลักษณะการสะกดผิดในลักษณะเดียวกัน คือ

1.1 การแทนที่พยัญชนะด้วยพยัญชนะที่ออกเสียงโดยใช้ฐานกรณ์ในการออกเสียงใกล้เคียงกัน เช่น ฎาดหน้า-*ฎาดหน้า ปลาจะละเม็ด-*ปลาจะระเม็ด

1.2 การแทนที่พยัญชนะด้วยพยัญชนะที่ออกเสียงโดยใช้ฐานกรณ์เดียวกันแต่ต่างกันในเรื่องของอักษรสูง ต่ำ เช่น พะยุ่น-*ผยุ่น พัก-*ฝึก

1.3 การแทนที่พยัญชนะด้วยพยัญชนะที่ออกเสียงเหมือนกัน หรือใช้ฐานกรณ์เดียวกัน เช่น สับปะรด-*สับปะรส แผลงสาป-*แมลงสาป

1.4 การแทนที่พยัญชนะด้วยพยัญชนะที่ออกเสียง หรือฐานกรณ์แตกต่างกัน เช่น แมงมุม-*แมงมุง ละมุด-*ละมูม

แต่ถึงแม้ว่าจะมีลักษณะการสะกดผิดในลักษณะเดียวกันและมีจำนวนการสะกดคำผิดแบบแทนที่พยัญชนะใกล้เคียงกัน แต่จะพบการสะกดผิดที่เป็นคำยืมจากภาษาต่างประเทศ (ที่ปรากฏในพจนานุกรม) ในผู้ใหญ่ เช่น กุยช่าย-กุยญ่าย ชั้นญ่าย-คั้นช่าย แต่ในเด็กจะไม่พบการสะกดผิดในลักษณะที่เป็นคำยืมจากภาษาต่างประเทศ (ที่ปรากฏในพจนานุกรม) จะสังเกตได้ว่าคำเหล่านี้เป็นคำที่ไม่ปรากฏเป็นตัวเขียนให้เห็นแพร่หลาย ไม่มีแบบในการสะกดคำที่ถูกต้องให้เห็นได้ง่ายนัก ผู้ใหญ่จึงไม่มีรูปในคลังคำเป็นรูปอักษร ดังนั้นเมื่อต้องการเขียนคำเหล่านี้จึงต้องใช้กลไกการเปลี่ยนรูปในคลังคำจากรูปทางเสียงเป็นรูปอักษรในการสะกดคำ

2. การแทนที่สระทั้งในเด็กและผู้ใหญ่มีลักษณะ และจำนวนการสะกดผิดใกล้เคียงกัน ลักษณะการสะกดผิดแบบการแทนที่ที่รูปอักษรสระทั้งในเด็กและผู้ใหญ่ ได้แก่

2.1 การแทนที่สระโดยที่ออกเสียงโดยใช้ฐานกรณ์เดียวกัน แต่ต่างกันที่ความสั้น-ยาวของสระที่เป็นคู่ของมัน เช่น สระแหน-*สระแหน เตาริด-*เตาริด

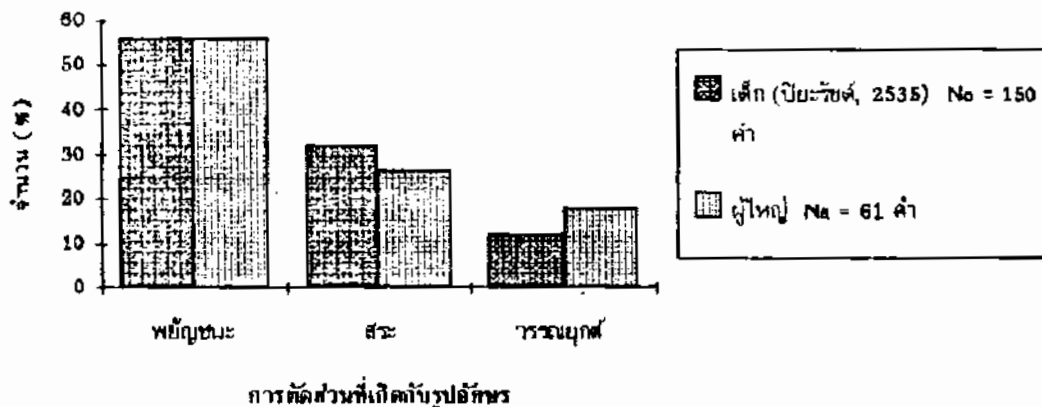
2.2 การแทนที่สระที่ออกเสียงเหมือนกันหรือใช้ฐานกรณ์เดียวกัน เช่น ล่าไย-*ล่าไย ไส้เื่อน-*ไส้เื่อน

2.3 การแทนที่สระที่ใช้ฐานกรณ์ในการออกเสียงใกล้เคียงกัน เช่น ดั่งอ-*ดั่งอ

3. การแทนที่วรรณยุกต์ พบว่าทั้งในเด็กและผู้ใหญ่มีการสะกดผิดในลักษณะและจำนวนใกล้เคียงกัน คือ มีลักษณะการสะกดผิดที่แทนวรรณยุกต์รูปอื่นๆ ด้วยวรรณยุกต์รูปเอกหรือโทเท่านั้น เช่น ไตะ-*ไตะ จิงไ-*จิงไ แต่ลักษณะการสะกดผิดที่พบในผู้ใหญ่แต่ไม่พบในเด็กคือ ผู้ใหญ่จะมีการแทนที่รูปวรรณยุกต์ โดยเปลี่ยนรูปอักษรเพื่อให้คงเสียงเดิมไว้ด้วย เช่น กุยช่าย-กุยญ่าย ชั้นญ่าย-คั้นช่าย คำเหล่านี้มักจะไม่ค่อยได้เห็นแบบคำที่ถูกต้องอย่างแพร่หลาย จึงไม่มีรูปในคลังคำเป็นรูปอักษร ดังนั้นเมื่อจะสะกดคำต้องใช้กลไกการเปลี่ยนรูปในคลังคำจากรูปทางเสียงเป็นรูปอักษร แต่สิ่งที่น่าสังเกตคือ แม้จะมีลักษณะการสะกดผิดไปจากคำที่ปรากฏในพจนานุกรม แต่ยังคงสะกดคำได้ถูกต้องตามการออกเสียง แสดงให้เห็นว่ามีการสะกดคำเป็นลำดับขั้น กล่าวคือเมื่อให้ข้อหัวข้อแก่กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างจะถูกกระตุ้นให้นึกคำด้วยความหมาย หากมีรูปในคลังคำไม่มีรูปอักษรดังในกรณีของคำที่ไม่ค่อยได้เห็นรูปเขียนที่ถูกต้องอย่างแพร่หลายเช่นคำต่างประเทศที่มีปรากฏในพจนานุกรม ดังตัวอย่างข้างต้น จะมีการใช้กลไกเปลี่ยนรูปทางเสียงให้เป็นรูปอักษร จะมีการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยเสียงและรูปอักษร (ภาพที่ 4) เช่น ชั้นญ่าย-คั้นช่าย หน่วยเสียงที่ได้รับการกระตุ้นมากที่สุด ได้แก่ /kh/ มีความสัมพันธ์กับรูปอักษร ข หรือ ค เมื่อเคลื่อนไปสู่ระดับส่วนของคำ (body) ส่วนของคำที่ได้รับแรงกระตุ้นด้านเสียงคือ /khun/ โดยเชื่อมโยงกับรูปเขียน ชั้น หรือ คั้น ทั้งสองรูปเขียนจะได้รับแรงกระตุ้นพอๆ

กัน คำใดได้รับแรงกระตุ้นมากกว่าจะได้รับการเลือก และเคลื่อนมาสู่ระดับความหมาย (concept) คำที่จะได้รับการเลือกจะขึ้นอยู่กับระดับความหมายของคำ แต่คำนี้เนื่องจากเป็นคำเรียกชื่อเฉพาะทั้งสองคำ ขึ้น และ ถิ่น มีโอกาสถูกเลือกเท่าๆกัน แต่เนื่องจากเป็นคำที่มีปรากฏในพจนานุกรม ดังนั้นเมื่อเลือกคำไม่ตรงกับที่มีกำหนดไว้ จึงถือเป็นการสะกดผิด

กราฟที่ 4 : กราฟแท่งแสดงการเปรียบเทียบลักษณะการสะกดผิดแบบการตัดส่วนที่เกิดขึ้นกับ
รูปอักษรต่างๆในเด็กและผู้ใหญ่

จากกราฟที่ 4 อภิปรายผลได้ดังนี้

1. การตัดส่วนพยัญชนะทั้งในเด็กและผู้ใหญ่มีลักษณะและจำนวนการสะกดผิดใกล้เคียงกัน ลักษณะการสะกดผิดแบบตัดส่วนพยัญชนะ ได้แก่

1.1 การตัดส่วนพยัญชนะควบกล้ำ เช่น กระเทียม-กะเทียม มะเขือเปราะ-มะเขือเปาะ แผลงเมา-แมงเมา

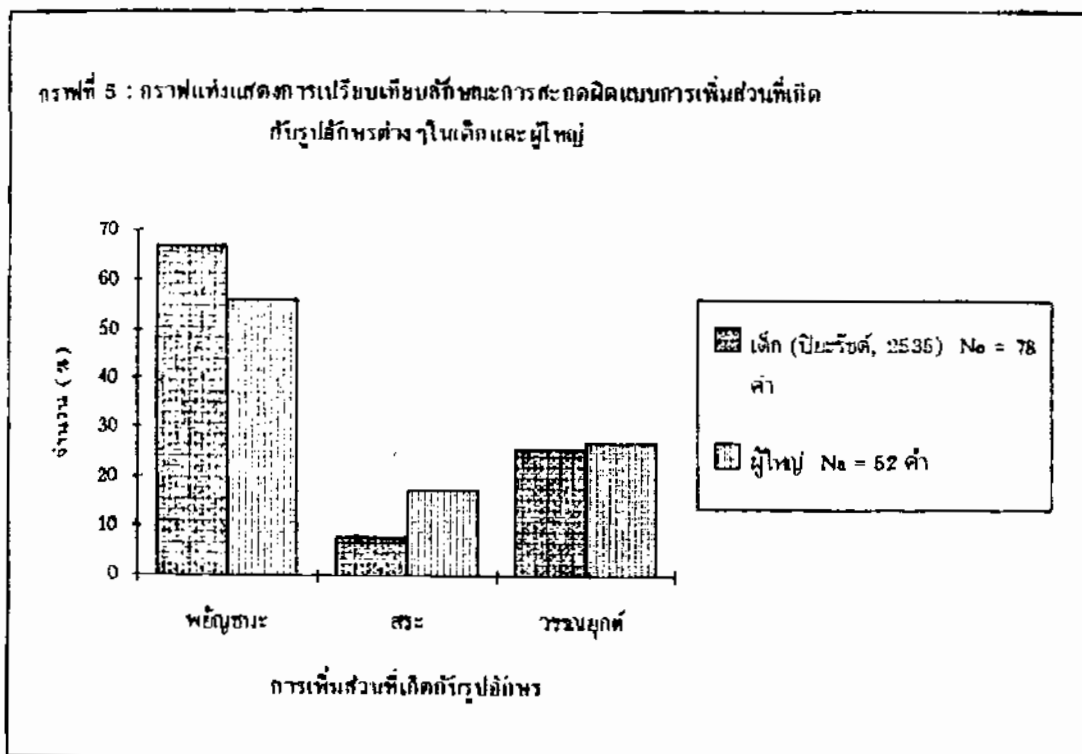
1.2 การตัดส่วนอักษรนำ ห เช่น ข้าวหมกไก่-ข้าวหมกไก่

1.3 การตัดส่วนพยัญชนะท้ายพยางค์ เช่น มังคุด-มังคู แดงกว่า-แดกว่า

2. การตัดส่วนสระในเด็กจะพบเฉพาะการตัดสระอะ แต่ในผู้ใหญ่พบการตัดสระอิและสระอีด้วย ลักษณะการตัดส่วนสระอะเป็นการแสดงให้เห็นชัดว่ามีการสะกดคำโดยมีรูปใน

คลังคำเป็นรูปทางเสียง แล้วใช้กฎเปลี่ยนรูปทางเสียงเป็นรูปอักขระ โดยมีหลักฐานจากการสะกดคำตามการออกเสียงที่มีการกร่อนเสียง เช่น สะดอ-*สตอ ชะนี-*ชนี

3. การตัดส่วนวรรณยุกต์ ทั้งในเด็กและผู้ใหญ่มีการสะกดผิดแบบตัดส่วนวรรณยุกต์รูปเอกและโท

จากกราฟที่ 5 อภิปรายผลได้ดังนี้

1. สำหรับการผิดแบบเพิ่มส่วนที่พยัญชนะ พบว่ามีจำนวนต่างกันมาก (10.90%) จากข้อมูลพบว่าการผิดในลักษณะดังต่อไปนี้คือ

1.1 การเพิ่มส่วนพยัญชนะควบกล้ำ ในผู้ใหญ่พบจำนวนการสะกดผิดน้อยกว่าเด็ก ในเด็กจะสะกดผิดเพราะจำสับสนจากเสียงที่ได้ยินหรือที่ตนพูดเอง เมื่อใช้กฎเปลี่ยนรูปทางเสียงเป็นรูปอักขระจึงสะกดผิด แต่เมื่อมีประสบการณ์ในการอ่านเขียนมากขึ้น ถึงแม้จะยังคงออกเสียง ร และ ล ไม่ตรงตามตัวสะกด แต่เนื่องจากผู้ใหญ่ได้เห็นรูปเขียนตัวสะกดของคำเหล่านี้ ในคลังคำจึงมีรูปอักขระ เมื่อจะเขียนสะกดคำจึงใช้รูปอักขระที่มีในคลังคำได้โดยตรง จำนวนลักษณะการผิดของผู้ใหญ่ในรูปแบบนี้จึงลดลงมาก

1.2 การเพิ่มส่วนพยัญชนะอักษรนำ ห เช่น แกงมัสมั่น-แกงมัสมั่น

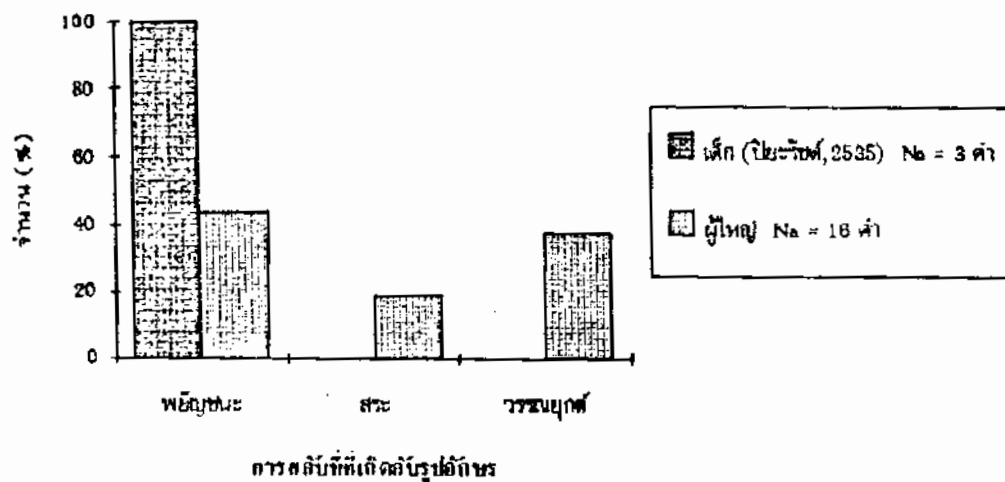
1.3 การเพิ่มส่วนพยัญชนะท้ายพยางค์ เช่น พุทรา-รพุทราง

1.4 การเพิ่มส่วนพยัญชนะตัวสะกดการันต์ ในผู้ใหญ่พบลักษณะการสะกดผิดแบบเพิ่มพยัญชนะตัวสะกดการันต์ เช่น สิงโโต-หสิงหโต มะปราง-มมะปรางค อินทรี-ออินทรีย แต่ในเด็กไม่เกิดการผิดในลักษณะนี้ ตัวสะกดการันต์นี้ไม่มีผลต่อการออกเสียง จึงเห็นได้ชัดว่าในคลังคำของผู้ใหญ่มีรูปอักษร แต่เป็นรูปอักษรที่ผิด เมื่อใช้รูปอักษรเหล่านี้ในการเขียน จึงเป็นคำที่มีการสะกดผิด

2. การผิดแบบเพิ่มส่วนที่สระ ผู้ใหญ่จะผิดมากกว่าเด็ก ในเด็กจะมีการสะกดในลักษณะนี้โดยเกิดกับสระอะเท่านั้น เช่น สบปู-สสบปู ผักดบขวา-ผผักดบขวา ส่วนผู้ใหญ่มีการสะกดผิดในลักษณะนี้โดยเกิดกับสระเอ เช่น กวยเยวน้ำ-กเกยวเยวน้ำ และสระโอด้วย เช่น ผักขม-ผผักขม เป็นการแสดงให้เห็นว่าเด็กและผู้ใหญ่สะกดคำโดยมีรูปในคลังคำเป็นรูปทางเสียงแล้วใช้กฎเปลี่ยนรูปทางเสียงเป็นรูปอักษร แปลงสารเป็นรูปสัญญาณออกมา

3. การเพิ่มส่วนวรรณยุกต์ ทั้งในเด็กและผู้ใหญ่พบการเพิ่มส่วนวรรณยุกต์ทั้ง 4 รูปวรรณยุกต์ คือ เอก โท ตรี และจัตวา และมีจำนวนการสะกดผิดใกล้เคียงกัน

กราฟที่ 6 : กราฟแท่งแสดงการเปรียบเทียบลักษณะการสะกดผิดแบบการสลับที่ที่เกิดกับรูปอักษรต่างๆในเด็กและผู้ใหญ่

จากกราฟที่ 6 จะเห็นได้ว่าในเด็กพบเฉพาะการสลับที่ที่เกิดกับรูปอักษรพยัญชนะ เช่น กลย-กลย แต่ในผู้ใหญ่พบการสลับที่ที่เกิดกับรูปอักษรสระและวรรณยุกต์ด้วย เช่น ไชยย-ไยย มะวว-มะวว

ปิยะรัชต์ (2535) อธิบายสาเหตุการสลับที่ที่เกิดกับรูปอักษรพยัญชนะว่า เป็นการผิดพลาดจากการเคลื่อนไหวของมือในการเขียน แต่ในคลังคำมีรูปทางเสียงถูกต้องแล้ว ผู้เขียนมีความเห็นขัดแย้งกับปิยะรัชต์ โดยผู้เขียนเชื่อว่ารูปในคลังคำของเด็กเป็นรูปอักษร เพราะหากรูปในคลังคำเป็นรูปทางเสียง (ภาพที่ 5) เมื่อนำมาใช้ในการสะกดคำ ต้องใช้กลไกเปลี่ยนแปลงรูปทางเสียงเป็นรูปอักษร แต่ลักษณะการสะกดผิดแบบสลับที่พยัญชนะ ไม่สามารถอ่านออกเสียงเป็นคำได้ แสดงว่าไม่มีการใช้กลไกเปลี่ยนแปลงรูปทางเสียงเป็นรูปอักษร ดังนั้นการแปลงสารเป็นรูปสัญญาณในลักษณะนี้จึงใช้รูปในคลังคำเป็นรูปอักษรในการสะกดคำโดยตรง

การวิเคราะห์ข้อมูลการสะกดผิดตามการจำแนกของแกนเดอร์ (1992) นี้ เป็นการจำแนกการสะกดผิดตามตัวอักษรที่ปรากฏ ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลผู้เขียนได้อธิบายโดยอ้างอิงตามแบบจำลอง The Interaction-Activation Model (ภาพที่ 2) Functional Architecture Spelling (ภาพที่ 3) และ A Multi-Levels Model (ภาพที่ 4) พบว่ารูปในคลังคำของทั้งผู้ใหญ่และเด็ก เป็นรูปทางเสียงและอักขระ แต่จากการศึกษาการสะกดคำผิดของเด็กที่ปิยะรัชต์ (2535) ได้ศึกษาไว้ พบว่าเด็กมีการสะกดคำโดยรูปในคลังคำเป็นรูปทางเสียงเท่านั้น แล้วใช้กลไกเปลี่ยนรูปทางเสียงเป็นรูปอักษร แต่จากการศึกษาในการสะกดคำผิดของเด็กเปรียบเทียบกับผู้ใหญ่ของผู้เขียน ผู้เขียนเชื่อว่าเด็กมีการสะกดคำโดยรูปในคลังคำเป็นรูปอักษรและรูปทางเสียงเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ใช้รูปอักษรในคลังคำในการแปลงสารเป็นรูปสัญญาณเขียนออกมาโดยตรง หรือใช้รูปทางเสียงในคลังคำโดยผ่านกลไกเปลี่ยนรูปทางเสียงเป็นรูปอักษร แปลงสารเป็นรูปสัญญาณเขียนออกมา

ข้อสรุปดังกล่าวข้างต้นวิเคราะห์ตามการจำแนกลักษณะการสะกดผิดของแกนเดอร์ (1992) ที่ดูเฉพาะตัวสะกดและอธิบายผลที่ได้โดยอิงตามแบบจำลองทั้ง 4 แต่หากวิเคราะห์ในอีกมุมมองหนึ่ง ผลการวิเคราะห์ที่ได้จะยังคงเป็นเช่นเดิมหรือไม่

หากพิจารณาในแง่การเลือกตัวอักษรสะกดคำควบคู่กับการออกเสียง (Jorm, 1983:99) จากข้อมูลทั้งหมดที่เกิดการสะกดผิดจำนวน 223 คำ จะพบลักษณะการสะกดผิดในผู้ใหญ่เป็น 4 ลักษณะ ได้แก่

- (1) การสะกดผิดโดยเลือกตัวอักษรผิดตามการออกเสียงที่แปรไป จำนวน 83 คำ คิดเป็น 37.22% ของจำนวนคำที่ผิดทั้งหมด
- (2) การสะกดผิดโดยเลือกตัวอักษรผิดที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเสียง จำนวน 77 คำ คิดเป็น 34.53% ของจำนวนคำที่ผิดทั้งหมด

(3) การสะกดผิดโดยเลือกตัวอักษรผิดแต่ยังคงออกเสียงได้ถูกต้อง จำนวน 59 คำ คิดเป็น 26.46% ของจำนวนคำที่ผิดทั้งหมด

(4) การสะกดผิดโดยเลือกตัวอักษรถูกแต่เขียนตัวอักษรลงตำแหน่งผิดไป ทำให้ออกเสียงไม่ได้ จำนวน 4 คำ คิดเป็น 1.79% ของจำนวนคำที่ผิดทั้งหมด

(1) การสะกดผิดโดยเลือกตัวอักษรผิดตามการออกเสียงที่แปรไป ในการผิดประเภทนี้มีการสะกดผิดโดยจำนวน 83 คำ คิดเป็น 37.22% ของการสะกดผิดทั้งหมด (การนำเสนอข้อมูลจะนำเสนอตามลำดับ คือ เสนอคำที่สะกดถูกต้องตามด้วยคำที่สะกดผิด) แบ่งเป็นประเภทย่อยได้ดังนี้

1. เพิ่มพยัญชนะควบกล้ำที่ต้นพยางค์ จำนวน 22 คำ คิดเป็น 26.51% (จากข้อมูลที่สะกดผิดทั้งหมด 83 คำ) แบ่งเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1.1 เพิ่ม ร หลังพยัญชนะต้นของพยางค์ จำนวน 19 คำ (จากข้อมูลที่สะกดผิดทั้งหมด 83 คำ) คิดเป็น 22.89% เช่น กะหล่ำปลี-*กะหล่ำปลี กะเพรา-*กะเพรา สับประรด-*สับประรด แมงกะพรุน-*แมงกะพรุน นกตะกุ่ม-*นกตะระกุ่ม

1.2 เพิ่ม ล หลังพยัญชนะต้นของพยางค์ จำนวน 3 คำ (จากข้อมูลที่สะกดผิดทั้งหมด 83 คำ) คิดเป็น 3.62% เช่น ถั่วพู-*ถั่วพลู เสื่อลายพาดกลอน-*เสื่อลายพลาดกลอน

ลักษณะการสะกดผิดโดยการเพิ่ม ร หรือ ล หลังพยัญชนะต้นของพยางค์ เรียกว่าเป็น "การแก้ไขเกินเหตุ" (hypercorrection) การแก้ไขเกิดเหตุ หมายถึง การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งจงใจใช้รูปภาษาที่ตนคิดว่าถูกต้องหรือมีศักดิ์ศรีกว่ารูปภาษาที่ตนใช้เป็นปกติ (อมรา, 2533: 67)

2. ตัดพยัญชนะควบกล้ำที่ต้นพยางค์ จำนวน 27 คำ คิดเป็น 32.53% (จากข้อมูลที่สะกดผิดทั้งหมด 83 คำ) แบ่งเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

2.1 ตัด ร หลังพยัญชนะต้นของพยางค์ จำนวน 25 คำ คิดเป็น 30.12% เช่น กระท้อน-*กะท้อน มะเขือเปราะ-*มะหือเเปะ แมงกะพรุน-*แมงกะพรุน กระทะ-*กะทะ กะเพราปลา-*กะหะเปลา แสงจันทร์ (2529: 39) ศึกษาการแปรของ ร และ ล ในภาษาไทยกรุงเทพฯ ตามวัจนลีลาการสัมภาษณ์ การอ่านข่าวทางวิทยุ การอ่านบทความ และการอ่านคำคู่เทียบเสียง ผู้เขียนมีความเห็นว่าหากจะเทียบเคียงการเขียนชื่อสิ่งต่างๆ ตามหัวข้อที่กำหนดดังที่ศึกษาในบทความนี้ น่าจะใกล้เคียงกับวัจนลีลาแบบการสัมภาษณ์มากที่สุด พบว่าในการสัมภาษณ์ซึ่งเป็นวัจนลีลาที่เป็นทางการน้อยที่สุด รูปแปรในการออกเสียงควบกล้ำ ร หลังพยัญชนะต้นของพยางค์ จะปรากฏ

เป็นการไม่ออกเสียงควบกล้ำใดๆเป็นเปอร์เซ็นต์สูงสุด (62.36%) และออกเสียงควบเป็น ร เป็นเปอร์เซ็นต์ต่ำสุด (2.20%)

2.2 คัด ล หลังพยัญชนะต้นของพยางค์ จำนวน 2 คำ คิดเป็น 2.41% เช่น แผลงเมา-*แมงเมา แผลงปอ-*แมงปอ แสงจันทร์ (2529: 41) ศึกษาการแปรของ ร และ ล ในภาษาไทยกรุงเทพฯตามวจนลีลา พบว่าในการสัมผัสซึ่งเป็นวจนลีลาที่เป็นทางการน้อยที่สุด รูปแปรในการออกเสียงควบกล้ำ ล หลังพยัญชนะต้นของพยางค์ จะปรากฏเป็นการออกเสียงควบกล้ำ ล เป็นเปอร์เซ็นต์สูงสุดในวจนลีลาทุกแบบ สำหรับวจนลีลาแบบการสัมผัสจะปรากฏรูปแปรที่ไม่ออกเสียงควบกล้ำใดๆ 35.80% และปรากฏในวจนลีลาอื่นๆ เช่นกันแต่เป็นเปอร์เซ็นต์ต่ำมาก

3. การสลับระหว่าง ร และ ล จำนวน 6 คำ คิดเป็น 7.23% เช่น ปลาจะละเม็ด-*ปลาจระเม็ด ลางสาต-*รังสาต แดงร้าน-*แดงล้าน ราวหน้า-*ลาดหน้า แปรงสีฟัน-*แปรงสีฟัน

4. ใช้อักษรสูงต่ำที่เป็นคู่กันผิดไป จำนวน 8 คำ คิดเป็น 9.64% เช่น ขึ้นฉ่าย-*ขึ้นซ้าย ผักกูดซ้าย-*ผักกูดซ้าย พะยูน-*ผยูน พัก-*ฝึก แฝง-*แฝง

5. ใช้ความสั้นยาวของสระผิดไป จำนวน 11 คำ คิดเป็น 13.25% เช่น ขึ้นฉ่าย-*ขึ้นไฉ่ ปลาจะละเม็ด-*ปลาจระเม็ด ที่ตัดเล็บ-*ที่ตัดเล็บ ขาลาเปา-*ชะละเปา ลางสาต-*รังสาต

6. ไม่มีสระอะ จำนวน 5 คำ คิดเป็น 6.02% เช่น จระเข้-*จรวเข้ สะดอ-*สดอ

7. ใช้วรรณยุกต์ผิดไป จำนวน 4 คำ คิดเป็น 4.82% เช่น ใส่เดือน-*ใสเดือน สองกอง-*สองก่อง ไต่-*ไต่ะ บะหมี่ป-*บะหมี่ปู

(2) การสะกดผิดโดยการเลือกตัวอักษรผิดที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเสียง ในการผิดประเภทนี้มีการสะกดผิดโดยจำนวน 77 คำ คิดเป็น 34.53% ของการสะกดผิดทั้งหมด แบ่งเป็นประเภทย่อยตามการจำแนกของไวส์ (Wise, 1958) ได้ดังนี้

1. การเขียนตามเสียงที่นิยม จำนวน 34 คำ (จากข้อมูลที่สะกดผิดทั้งหมด 77 คำ) คิดเป็น 44.15% เช่น ขึ้นฉ่าย-*ขึ้นไฉ่ ข่าหริ่ม-*สลิม พะยูน-*ผยูน กวยจ๊ับ-*ก้วยจ๊ับ กระติบ-*กระต๊ิบ กูดซ้าย-*กูดซ้าย โบตังโอ-*โบตังโอ

2. การเปลี่ยนแปลงทางเสียงที่ทำให้เกิดความแตกต่างทางเสียง (Dissimilation) จำนวน 14 คำ (จากข้อมูลที่สะกดผิดทั้งหมด 77 คำ) คิดเป็น 18.18% เช่น พรักหยวก-*พริกวัยวก ก้วยเตี๋ย-*ก้วยเตี๋ย แก้อี้-*แก้อี้ อึ้งอ่า-*อึ้งอ่า กะเพรา [kaphraw]-*กะเพราะ [kaphro]

3. การกลมกลืนทางเสียง (Assimilation) เป็นการเปลี่ยนแปลงทางเสียงที่ได้รับอิทธิพลจากเสียงใกล้เคียง อาจเปลี่ยนตำแหน่งของอวัยวะที่ใช้ในการเปล่งเสียงหรือลักษณะการเปล่งเสียงก็ได้ จำนวน 16 คำ คิดเป็น 20.78% แบ่งเป็นประเภทย่อยได้ 2 ลักษณะดังนี้

3.1 การกลมกลืนทางเสียงโดยเสียงที่ตามหลังมีการเปลี่ยนแปลงตามเสียงที่นำหน้า (Progressive Assimilation) จำนวน 7 คำ คิดเป็น 9.09% เช่น ซ่อนซ่อน-*ซ่อนซ่อน ละมุด-*ละมุด วงเวียน-*วงเวียน มันแกว-*มันแกว แมงมุม-*แมงมุม

3.2 การกลมกลืนทางเสียงโดยเสียงที่นำหน้ามีการเปลี่ยนแปลงตามเสียงที่ตามหลัง (Regressive Assimilation) จำนวน 9 คำ คิดเป็น 11.69% เช่น ผีเสื้อ-*ผีเสื้อ จิงโจ้-*จิงโจ้ ส้มจุก-*ส้มจุก

4. การเปลี่ยนแปลงทางเสียงที่เป็นผลเนื่องมาจากการเทียบเคียงกับคำที่มีลักษณะทางเสียงใกล้เคียงกัน (Analogy) จำนวน 8 คำ คิดเป็น 10.39% เช่น เสือ-*เสือ ตะไคร้-*ตะไคร้ ชมพู-*ชมพู

5. การเปลี่ยนแปลงทางเสียงที่ทำให้สระเลื่อนกลายเป็นสระเดี่ยว (Monophthongization) จำนวน 3 คำ คิดเป็น 3.90% เช่น มะเฟือง - *มะเฟิ่น

6. การเปลี่ยนแปลงทางเสียงที่ทำให้คำนั้นๆ ออกเสียงสั้นลง (Word Shrinkage) จำนวน 1 คำ คิดเป็น 1.30% เช่น นาฬิกา-*นาฬิกา

7. การเปลี่ยนแปลงทางเสียงที่ตัดเสียงท้ายพยางค์ออก (Apocope) จำนวน 1 คำ คิดเป็น 1.30% เช่น แตงกวา-*แตงกวา

(3) การสะกดผิดโดยเลือกตัวอักษรผิดแต่ยังคงออกเสียงได้ถูกต้อง ในการผิดประเภทนี้มีการสะกดผิดโดยจำนวน 59 คำ คิดเป็น 24.46% ของการสะกดผิดทั้งหมด แบ่งเป็นประเภทย่อยได้ดังนี้

1. การเลือกพยัญชนะผิด จำนวน 43 คำ (จากข้อมูลที่สะกดผิดทั้งหมด 59 คำ) คิดเป็น 72.88% เช่น กรรเชียงปู-*กันเชียงปู แกงบวดฟักทอง-*แกงบวดฟักทอง ขนมกล้วยบวชชี-*ขนมกล้วยบวชชี ขนมเบื้องญวน-*ขนมเบื้องญวน สับประด-*สับประด ชมพู-*ชมพู สับประด-*สับประส ลาบ-*ลา ล่อ-*ล่อ แมลงสาบ-*แมลงสาบ ขึ้นฉ่าย-*ขึ้นฉ่าย นา-*นา แตงไทย-*แตงไทย พุทรา-*พุทตรา ผักกระถิน-*ผักกระถิน แกงมัสมั่น-*แกงมัสมั่น

2. การเลือกพยัญชนะตัวสะกดการันต์ผิด จำนวน 6 คำ (จากข้อมูลที่สะกดผิดทั้งหมด 59 คำ) คิดเป็น 10.17% เช่น สิงโต-*สิงห์โต อินทรี-*อินทรี มะปราง-*มะปราง กระเป๋าดัง-*กระเป๋าดัง

3. การเลือกสระผิด จำนวน 10 คำ (จากข้อมูลที่สะกดผิดทั้งหมด 59 คำ) คิดเป็น 16.95% เช่น ตะใบถูเลียบ-ตะใบถูเลียบ ลำไย-ลำไย ไส้เดือน-ไส้เดือน ไม้บรรทัด-ไม้บรรทัด พะแนง-แพนง

(4) การสะกดผิดโดยเลือกตัวอักษรถูกแต่เขียนตัวอักษรลงตำแหน่งผิดไป ทำให้ออกเสียงไม่ได้ ในการผิดประเภทนี้มีการสะกดผิดโดยจำนวน 4 คำ คิดเป็น 1.79% ของการสะกดผิดทั้งหมด เช่น กลัวย-กลัวย ไขเจียว-ไขเจียว ผ้าห่ม-ผ้าห่ม หน่อไม้ฝรั่ง-หน่อไม้ฝรั่ง

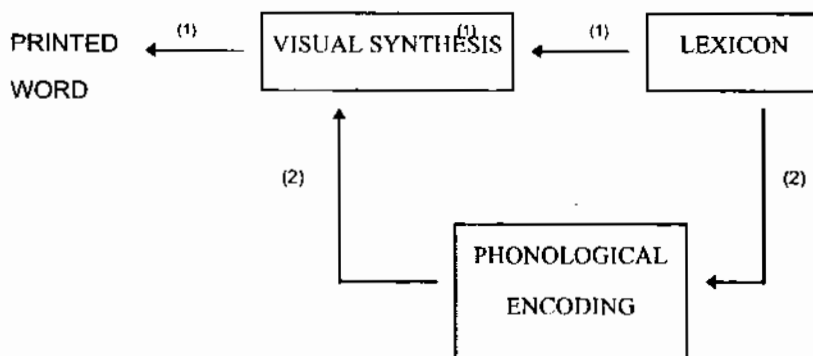
การวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกตามการเลือกอักษรสะกดคำควบคู่กับการออกเสียงที่กล่าวมาข้างต้น เป็นการกล่าวถึงข้อมูลที่ไม่ได้เป็นคำยืมจากภาษาต่างประเทศ ข้อมูลอีกส่วนหนึ่งที่ยังไม่ได้กล่าวถึงได้แก่ คำยืมจากภาษาต่างประเทศ(ไม่ปรากฏในพจนานุกรม) เป็นส่วนที่ปิยะรัชต์ (2535) แยกข้อมูลออกจากหากจากข้อมูลส่วนอื่น และไม่ได้วิเคราะห์ใดๆ สำหรับผู้ใหญ่จากข้อมูลพบคำยืมจากภาษาต่างประเทศจำนวน 143 คำ จากข้อมูลทั้งหมด 3,313 คำ คิดเป็น 4.32% ของจำนวนคำทั้งหมด เช่น ลูกพีช, ลูกพีท ลูกแพร, ลูกแพร

ข้อเสนอในเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการเขียนและการอภิปราย

ในการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะการสะกดผิดได้วิเคราะห์เป็นสองแนวทาง ได้แก่ การแบ่งประเภทลักษณะการสะกดผิดตามการจำแนกของแกนเดอร์ (1992) โดยวิเคราะห์จากการดูรูปเขียนเป็นสำคัญและการจำแนกประเภทข้อมูลตามการเลือกอักษรที่สะกดคำควบคู่กับการออกเสียงซึ่งเป็นการจำแนกตามแนวคิดของจอร์ม (1983) เนื่องจากผลของการศึกษาลักษณะการสะกดผิดในเด็กตามการจำแนกลักษณะการสะกดผิดของแกนเดอร์ของผู้เขียนต่างจากปิยะรัชต์ (2535) จากการศึกษาของผู้เขียนพบว่าเด็กมีการสะกดคำโดยใช้รูปสัญลักษณ์เขียน และใช้รูปอักขระในคลังคำในการแปลงสารเป็นรูปสัญลักษณ์เขียนโดยตรงขั้นตอนของกระบวนการเขียนเหมือนกันทั้งในเด็กและผู้ใหญ่ ผลที่ได้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ผู้เขียนได้ตั้งไว้ คือผู้ใหญ่มีการสะกดคำโดยใช้รูปในคลังคำเป็นรูปทางเสียงและรูปอักขระแตกต่างจากเด็กที่ใช้รูปในคลังคำเป็นรูปทางเสียงเท่านั้น แต่ผลของการศึกษาลักษณะการสะกดผิดของปิยะรัชต์พบว่าเด็กมีการสะกดคำโดยใช้การเปลี่ยนแปลงรูปทางเสียงในคลังคำเป็นรูปอักขระเท่านั้น ไม่พบการใช้รูปอักขระในคลังคำในการแปลงสารเป็นรูปสัญลักษณ์เขียนโดยตรง หากยึดตามผลการศึกษาของปิยะรัชต์ ผู้ใหญ่และเด็กจะมีการใช้รูปในคลังคำในการสะกดคำที่ต่างกันซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ผู้เขียนได้ตั้งไว้ แต่เนื่องจากผลการศึกษาลักษณะการสะกดผิดในเด็กของผู้เขียนและปิยะรัชต์ต่างกันเช่นนี้ ผู้เขียนจึงได้

วิเคราะห์เป็นสองแนวทางเพื่อใช้ผลการวิเคราะห์ตามแนวคิดของจอร์มในการสนับสนุนหรือคัดค้านผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้เขียนตามแนวของแกนเตอร์

แต่เนื่องจากแบบจำลองของจอร์ม (1983) (ภาพที่ 1) เป็นแบบจำลองที่อธิบายการอ่าน จึงไม่สามารถนำมาใช้อธิบายการเขียนได้ทันที ดังนั้นผู้เขียนจะดัดแปลงแบบจำลองของจอร์มเพื่อนำมาใช้ในการอธิบายการเขียน ดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 แบบจำลองกระบวนการเขียน (ดัดแปลงจาก Race Model (Jorm, 1983))

ภาพที่ 6 แสดงแนวความคิดที่ว่า ในคลังคำ (Lexicon) มีลักษณะเฉพาะทางเสียง ลักษณะเฉพาะทางการสะกด ลักษณะเฉพาะทางโครงสร้างคำ และลักษณะเฉพาะทางความหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับการสะกดคำ "Lexicon" (ภาพที่ 6) อาจเทียบได้กับส่วนของความหมาย (meaning) ในแบบจำลองของจอร์ม (ดูภาพที่ 1 เทียบกับภาพที่ 6) จอร์มใช้คำว่า "meaning" ในแบบจำลอง แต่ในคำอธิบายแบบจำลองจอร์มได้เรียกส่วนที่เป็น meaning ว่าเป็น Lexicon นั้นเอง สำหรับผู้เขียนมีความคิดว่าใช้คำว่า "Lexicon" จะเป็นที่เข้าใจตรงกันและสื่อความหมายได้ตรงประเด็นมากกว่า

เมื่อผู้ส่งสารมีความต้องการส่งสารที่เป็นรูปเขียน ผู้ส่งสารจะถูกกระตุ้นด้วยความหมาย แล้วใช้รูปในคลังคำที่มีอยู่เป็นรูปทางเสียงหรืออักขระสังเคราะห์เป็นรูปเขียน (visual synthesis) ขึ้นมา ในกรณีที่มีการเห็นรูปแบบการสะกดคำที่ถูกต้องของคำนั้นอย่างแพร่หลาย จะมีรูปอักขระในคลังคำ เมื่อต้องการเขียนคำนั้นจะใช้รูปอักขระในคลังคำในการสร้างสัญญาณรูปเขียนบรรลุละบวนการแปลงสารเป็นรูปสัญญาณ (ภาพที่ 6 เส้นทาง 1) สำหรับในกรณีที่สารที่ต้องการส่งเป็นคำที่เคยได้ยินแต่คำศัพท์นั้นๆ หรือไม่เคยเห็นหรือไม่รู้รูปแบบการสะกดคำที่ถูกต้องของคำนั้น รูปในคลังคำจะมีแต่รูปทางเสียง ไม่มีรูปอักขระ เมื่อจะสะกดคำต้องใช้รูปทางเสียงในคลังคำ (phonological encoding) แล้วเปลี่ยนรูปทางเสียงนั้น

ให้เป็นรูปอักขระ สร้างเป็นรูปสัญญาณเขียนออกมา เป็นการบรรลุกระบวนการแปลงสารเป็นรูปสัญญาณ (ภาพที่ 6 เส้นทาง 2)

นำคำอธิบายข้างต้นมาใช้อธิบายผลการจำแนกประเภทข้อมูลตามการเลือกอักษรที่สะกดคำควบคู่กับการออกเสียงได้ดังนี้

การสะกดผิดโดยเลือกตัวอักษรผิดตามการออกเสียงที่แปรไป และการสะกดผิดโดยเลือกตัวอักษรผิดทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเสียง ลักษณะการสะกดผิดทั้ง 2 ประเภทนี้ชี้ให้เห็นชัดเจนว่า คำเหล่านี้มีการสะกดคำด้วยการใช้รูปทางเสียงในคลังคำ แล้วเปลี่ยนรูปทางเสียงเป็นรูปอักขระ (ภาพที่ 6 เส้นทาง 2) เนื่องจากรูปทางเสียงที่มีอยู่ในคลังคำเป็นรูปทางเสียงที่มีการแปรและเปลี่ยนแปลงไปจากเสียงของคำที่ถูกต้อง เมื่อนำรูปทางเสียงมาใช้ โดยเปลี่ยนเป็นรูปอักขระ จึงทำให้รูปอักขระที่ได้จากการผ่านกฎการเปลี่ยนรูปทางเสียงเป็นอักขระผิดไปด้วย การสะกดคำที่ได้จึงผิดเช่นกัน

การสะกดผิดโดยเลือกตัวอักษรผิดแต่ยังคงออกเสียงได้ถูกต้อง เนื่องจากเป็นการสะกดคำผิดที่ยังคงมีการออกเสียงได้ถูกต้อง จึงไม่เป็นที่แน่ชัดว่ามีการใช้รูปอักขระในคลังคำสร้างรูปสัญญาณเขียนโดยตรงหรือไม่ ลักษณะการสะกดผิดแบบนี้มีความเป็นไปได้สองกรณี คือ กรณีแรกใช้รูปอักขระในคลังคำสร้างรูปสัญญาณเขียนโดยตรง (ภาพที่ 6 เส้นทาง 1) กรณีนี้รูปอักขระที่อยู่ในคลังคำเป็นรูปที่ผิด เมื่อนำรูปอักขระที่ผิดนั้นมาใช้ จึงเกิดการสะกดผิด อีกกรณีหนึ่งคือใช้รูปทางเสียงในคลังคำแล้วใช้กลไกการเปลี่ยนรูปทางเสียงเป็นรูปอักขระ สร้างรูปสัญญาณเขียนขึ้นมา (ภาพที่ 6 เส้นทาง 2) กรณีนี้รูปทางเสียงเป็นรูปที่ถูกต้อง แต่เนื่องจากภาษาไทย เสียงและรูปเขียนไม่ได้มีความสัมพันธ์แบบหนึ่งต่อหนึ่ง จึงเกิดการผิดในขั้นตอนการเปลี่ยนรูปทางเสียงเป็นรูปอักขระ ทำให้เกิดการสะกดผิด

การสะกดผิดโดยเลือกตัวอักษรถูกแต่เขียนตัวอักษรลงตำแหน่งผิดไป ทำให้ออกเสียงไม่ได้ ลักษณะการสะกดผิดแบบนี้ยอมใช้รูปอักขระในคลังคำ สร้างเป็นรูปสัญญาณเขียน สะกดคำออกมาโดยตรง เนื่องจากเป็นคำที่อ่านออกเสียงไม่ได้ ดังนั้นจึงไม่ผ่านกลไกการเปลี่ยนรูปทางเสียงเป็นรูปอักขระอย่างแน่นอน (ภาพที่ 6 เส้นทาง 1)

คำยืมจากภาษาต่างประเทศ (ที่ไม่ปรากฏในพจนานุกรม) จะไม่ถือว่ามี การสะกดผิด เนื่องจากไม่มีคำที่บัญญัติไว้เป็นเกณฑ์ว่า ลักษณะการสะกดแบบใดถูกต้อง คือ ไม่ปรากฏคำศัพท์เหล่านี้ในพจนานุกรมนั่นเอง เนื่องจากคำเหล่านี้เป็นคำที่ไม่มีรูปเขียนที่ถูกต้องกำหนดเป็นรูปแบบการสะกดคำที่แน่นอน รูปในคลังคำจึงมีเฉพาะรูปทางเสียง ไม่มีรูปอักขระ คำเหล่านี้จึงมีการสะกดคำโดยใช้รูปทางเสียงแล้วใช้กลไกเปลี่ยนรูปทางเสียงเป็นรูปอักขระ สร้างรูปสัญญาณเขียน สะกดเป็นคำออกมา (ภาพที่ 6 เส้นทาง 2) แต่ละบุคคลจะมีการอ่านออกเสียงคำยืมจากภาษาต่างประเทศที่แตกต่างกัน ดังนั้นรูปอักขระที่ได้จากการเปลี่ยนรูปทางเสียงจึงแตกต่างกัน รูปเขียนที่เป็นคำที่สะกดออกมาจึงแตกต่างกันไปด้วย

จากการอภิปรายข้างต้น สรุปได้ว่าการสะกดผิดโดยเลือกตัวอักษรถูกแต่เขียนตัวอักษรลงตำแหน่งผิดไป ทำให้ออกเสียงไม่ได้ เป็นลักษณะการสะกดผิดเพียงลักษณะเดียวที่ไม่เกี่ยวข้องกับการใช้รูปทางเสียงในคลังคำ คือ สะกดคำโดยใช้รูปอักขระในคลังคำโดยตรง ส่วนลักษณะการสะกดผิดในแบบอื่นๆ รวมทั้งคำยืมจากภาษาต่างประเทศ (ที่ไม่มีปรากฏในพจนานุกรม) ต่างมีการสะกดคำโดยใช้รูปทางเสียงในคลังคำทั้งสิ้น ดังนั้นหากพบข้อมูลการสะกดผิดที่เป็นในลักษณะเลือกตัวอักษรถูกแต่เขียนตัวอักษรลงตำแหน่งผิดไป ทำให้ออกเสียงไม่ได้ จะเป็นหลักฐานที่ยืนยันชัดเจนว่ามีรูปในคลังคำเป็นรูปอักขระอยู่ด้วย จากข้อมูลในการสะกดคำผิดของเด็ก (ปิยะรัชต์, 2535) พบข้อมูลที่มีการเลือกตัวอักษรถูกแต่เขียนตัวอักษรลงตำแหน่งผิดไป ทำให้ออกเสียงไม่ได้ เช่น กลัย-*กลัย ผัดไทย-*ผัดไทย เนื่องจากการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นเช่นนี้ ผู้เขียนจึงสรุปว่าเด็กมีการใช้รูปในคลังคำเป็นรูปอักขระในการแปลงสารเป็นรูปสัญญาณเขียน สะกดคำออกมา

นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลยังทำให้เห็นว่าเด็กและผู้ใหญ่มีการใช้รูปในคลังคำเป็นรูปทางเสียงมากกว่ารูปอักขระ คือ เด็กมีการใช้รูปอักขระโดยตรงในการสะกดคำเฉพาะการสลัที่แบบพยัญชนะ คิดเป็น 0.80% นั่นคือ เด็กมีการใช้รูปในคลังคำเป็นรูปทางเสียงทั้งสิ้น 99.2% ส่วนผู้ใหญ่มีการสะกดคำโดยใช้รูปในคลังคำเป็นรูปทางเสียง อย่างน้อยที่สุดคือจากลักษณะการสะกดผิดที่เลือกตัวอักษรผิดตามการออกเสียงที่แปรไป คิดเป็น 37.22% และการสะกดผิดโดยการเลือกตัวอักษรผิดที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเสียง คิดเป็น 34.53% รวมการสะกดผิดที่ใช้รูปในคลังคำเป็นรูปทางเสียงอย่างน้อยที่สุดเป็น 71.75% ทั้งนี้ยังไม่นับโอกาสที่จะเกิดการใช้รูปในคลังคำเป็นรูปทางเสียง ในกรณีของลักษณะการสะกดผิดโดยเลือกตัวอักษรผิดแต่ยังคงออกเสียงได้ถูกต้อง ซึ่งลักษณะการสะกดผิดแบบนี้ ตัดสินไม่ได้ว่ามีการใช้รูปในคลังคำเป็นรูปทางเสียงจำนวนเท่าใดและรูปอักขระจำนวนเท่าใด แต่ผู้ใหญ่มีการใช้รูปในคลังคำเป็นรูปอักขระเพียงแค่ 1.79% ดังนั้น ไม่ว่าเฉพาะในส่วนของการสะกดผิดโดยเลือกตัวอักษรผิดแต่ยังคงออกเสียงได้ถูกต้องจะมีสัดส่วนการใช้รูปในคลังคำเป็นรูปทางเสียงและรูปอักขระเป็นเช่นใดก็ตาม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพียงเท่านี้สามารถสรุปได้ว่า เด็กและผู้ใหญ่มีการใช้รูปในคลังคำเป็นรูปทางเสียงมากกว่ารูปอักขระในการสะกดคำ

แต่ผลการวิเคราะห์ข้อมูลไม่สามารถสรุปได้ว่าผู้ใหญ่จะมีการใช้รูปในคลังคำเป็นรูปอักขระมากกว่าเด็ก และผู้ใหญ่มีการใช้รูปในคลังคำเป็นรูปทางเสียงน้อยกว่าเด็ก เนื่องจากข้อมูลในส่วนของการเลือกตัวอักษรผิดแต่ยังคงออกเสียงได้ถูกต้อง จำนวน 26.46% ไม่สามารถระบุได้ว่าเป็นจำนวนการสะกดคำที่ใช้รูปในคลังคำเป็นรูปทางเสียงทั้งหมด รูปอักขระทั้งหมด หรือมีการใช้รูปในคลังคำที่เป็นทั้งรูปทางเสียงและรูปอักขระในจำนวนด้วยสัดส่วนเท่าใด ซึ่งเป็นส่วนที่ยังต้องทำการศึกษาต่อไป

บข

ไค

คำ

ทค

คค

คค

คค

คค

คค

คค

คค

คค

คค

คค

คค

คค

คค

คค

คค

คค

คค

คค

คค

คค

คค

คค

คค

คค

คค

คค

คค

คค

บทสรุป

บทความนี้เขียนขึ้นโดยมีสมมติฐานในการศึกษาว่า เด็กและผู้ใหญ่มีการสะกดคำโดยใช้รูปในคลังคำต่างกัน เด็กมีการใช้รูปในคลังคำเป็นรูปทางเสียงแต่ผู้ใหญ่มีการใช้รูปในคลังคำเป็นรูปอักขระและรูปทางเสียง จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการอภิปรายผลทั้งสองแนวทางคือ การแบ่งประเภทลักษณะการสะกดผิดโดยวิเคราะห์จากรูปเขียนตามการจำแนกของแกนเดอร์ (1992) และการวิเคราะห์โดยใช้เกณฑ์การเลือกอักขระควบคู่กับการออกเสียงตามแนวความคิดของจอร์ม (1983) ได้ผลการวิเคราะห์สอดคล้องกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานในการศึกษา แต่สามารถสรุปได้ชัดเจนว่า ผู้ใหญ่และเด็กต่างมีการสะกดคำโดยใช้รูปในคลังคำทั้งรูปอักขระ และรูปทางเสียง จะใช้รูปทางเสียงเมื่อในคลังคำไม่มีรูปอักขระ ซึ่งจะเกิดในกรณีที่ไม่เคยเห็นรูปเขียนตัวสะกดของคำหรือไม่มีรูปแบบที่ถูกต้องแน่นอนในการสะกดคำนั้น และใช้รูปในคลังคำเป็นรูปอักขระในกรณีที่คำนั้นมีรูปแบบที่ถูกต้องแน่นอนในการสะกดคำ และต้องเป็นคำที่มีการใช้ในการเขียนอย่างแพร่หลายด้วย

การศึกษาการสะกดคำจะทำให้รู้และเข้าใจขั้นตอนของการแปลงสารเป็นรูปสัญญาณด้วยการเขียน เมื่อมีสารที่เป็นรูปเขียนที่ผู้ส่งสารต้องการส่งให้ผู้รับสารเกิดขึ้น ผู้ส่งสารจะถูกกระตุ้นด้วยความหมายของสารนั้น เพื่อจะแปลงสารเป็นรูปสัญญาณเขียนออกมาเป็นตัวสะกด ผู้ส่งสารจะใช้รูปในคลังคำที่เกี่ยวข้องกับการสะกดคำ ได้แก่ ลักษณะเฉพาะทางเสียง ลักษณะเฉพาะทางการสะกด ลักษณะเฉพาะทางความหมาย และลักษณะเฉพาะทางโครงสร้างคำในการสร้างรูปสัญญาณขึ้นมา หลังจากถูกกระตุ้นด้วยความหมายแล้ว จะมีการใช้รูปในคลังคำเป็นรูปอักขระหรือรูปทางเสียงในการสะกดคำ หากมีรูปอักขระในคลังคำจะสร้างรูปสัญญาณเขียนออกมาโดยตรง แต่หากไม่มีรูปอักขระจะใช้รูปในคลังคำเป็นรูปทางเสียงแล้วใช้กลไกการเปลี่ยนรูปทางเสียงเป็นรูปอักขระสร้างรูปสัญญาณเขียนออกมา เงื่อนไขในการใช้รูปในคลังคำเป็นรูปทางเสียงหรือรูปอักขระเป็นดังที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น

นอกจากนี้ จากจำนวนลักษณะการสะกดผิดที่วิเคราะห์ได้ ยังได้ข้อสรุปเพิ่มเติมว่า เด็กและผู้ใหญ่มีการสะกดคำโดยใช้ข้อมูลในคลังคำเป็นรูปทางเสียงมากกว่ารูปอักขระ แต่ยังไม่สามารถสรุปได้ว่าในการสะกดคำในผู้ใหญ่ใช้รูปในคลังคำเป็นรูปอักขระมากกว่าเด็ก และใช้รูปทางเสียงน้อยกว่าเด็ก

การศึกษาครั้งนี้ได้ข้อสรุปว่า ผู้ใหญ่และเด็กมีการใช้รูปในคลังคำทั้งรูปอักขระและรูปทางเสียงเช่นเดียวกัน เป็นที่น่าสนใจที่ว่าผู้ใหญ่มีประสบการณ์ในการเห็นคำจากการอ่านเขียนมาก เมื่อเทียบกับเด็ก แต่เด็กมีประสบการณ์ในการได้ยินคำเป็นจำนวนมากเมื่อเทียบกับการเห็นคำ จึงน่าสนใจว่า ผู้ใหญ่จะมีการใช้รูปในคลังคำเป็นรูปอักขระด้วยจำนวนสัดส่วนที่มากกว่าเด็กหรือไม่ และเด็กมีการใช้รูปในคลังคำเป็นรูปทางเสียงด้วยจำนวนสัดส่วนที่มากกว่าผู้ใหญ่หรือไม่ การศึกษาในครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะขั้นตอนการเขียนของบุคคลในวัยที่

ต่างกันว่ามีการใช้รูปในคลังคำเป็นรูปที่ต่างกันหรือไม่ อย่างไร ยังไม่ได้มุ่งศึกษาในด้านจำนวนและสัดส่วนของรูปในคลังคำในการสะกดคำของบุคคลในวัยที่ต่างกัน คำถามเหล่านี้จึงยังเป็นปัญหาที่ต้องศึกษาค้นคว้าต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ไชสิริ ปราโมช ณ อยุธยา. 2518. "การศึกษาวิเคราะห์ลักษณะข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของนิสิตคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2515 และ 2516". วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปราณี กุลละวณิชย์, กัลยา ดิงศภัทัย, ม.ร.ว., สุตาพร ลักษณะียนาวิน และอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2535. ภาษาทัศนศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิยะรัชต์ ไกรพิพัฒน์. 2535. "ลักษณะการสะกดผิดในเด็กวัย 9-12 ปี". กรุงเทพฯ : ภาควิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
- เปลื้อง ณ นคร. 2513. ปทานุกรมนักเรียน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- รัตนา ศิริพานิช. ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์. เอกสารประกอบการสอนวิชา PY 211 จิตวิทยาเบื้องต้น. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2525. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- แสงจันทร์ ตริยกุล. 2529. "การแปรของ ร และ ล ในภาษาไทยกรุงเทพฯตามวจนลีลา : การศึกษาการออกเสียงของผู้ประกาศข่าวประจำสถานีวิทยุกระจายเสียงภาคเอฟ.เอ็ม. ในกรุงเทพมหานคร". วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. 2534. เอกสารการสอน ชุดวิชา 22311 ภาษาไทย 3 เล่ม 2 หน่วยที่ 7-15. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุตาพร ลักษณะียนาวิน. 2534. "สิบสองทศวรรษแห่งลายมือเขียนภาษาไทย". ใน บทความเสนอในการประชุมทางวิชาการเรื่อง "หลากรสภาษาลีลาวรรณคดี" 20-25 มิถุนายน 2534 คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หน้า 1-20. (อัดสำเนา)
- 2537. "การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร". ใน ชุดพัฒนาทักษะทางภาษา. ปริญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (อัดสำเนา)

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2533. ภาษาศาสตร์สังคม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Abercrombie, David. 1971. Studies in Phonetics & Linguistics. London : Oxford University Press.

Bloomfield, L. 1979. Language. London : George Allen & Urwin.

Bzoch, K.R. and League, R. 1971. Assessing Language Skills in Infancy. Florida : Shorter Printing Company.

Caramazza, A. & Miceli, G. 1989. "Orthographic structure, the graphemic buffer, and the spelling process". In C. Von Euler, I. Lundberg & G. Lennerstrand (Eds.), Brain and reading, pp. 257-268. New York : MacMillan.

..... 1990. "The structure of graphemic representation". Cognition, 37, 243-297.

Crystal, David. 1980. Introduction to Language Pathology. London : Edward Arnold.

Ervin, F.R. and T. Andrews. 1970. "Normal and Pathological Memory : data and conception scheme". In Quarton (eds.). The Neurosciences. pp. 163-175.

Fromkin, Victoria. 1983. An Introduction to Language. New York: Holt, Rinehart and Winston.

Gandour, J., Rochana, D. and Soranee, H. 1991. "Nature of Spelling Errors in Thai. In Amara Prasithrathsint" (ed.). PAN-ASIATIC LINGUISTICS Proceedings of the Third International Symposium on Language and Linguistics Vol. 1, pp.561-574. Bangkok : Chulalongkorn Printing House.

Jorm, A.F. 1983. The psychology of reading and spelling abilities. London : Routledge & Regan Paul.

Leech, Geoffrey. 1978. Semantics. Bucks : Penguin Books.

Liberman, A.M. 1973. "The Speech Code". In George A. Miller (ed.). Communication Language and Meaning Psychological Perspective, pp. 128-140. New York : Basic Books.

McClelland, J.L. 1987. "The case for interaction in language processing". In M. Coltheart (eds.). Attention and Performance, 7. London : Lawrence Erlbaum Associates Limited.

Stevick, E.W. 1976. Memory, meaning & method. Rowley / Massachusetts : Newbury House Publishers.

Taft, Marcus. 1991. Reading and the Mental Lexicon. London : Lawrence Erlbaum Associates.

Wise, Claude Morton. 1958. Introduction to Phonetics. Englewood Cliffs : Prentice Hall Inc.

การแปรของการออกเสียงหน่วยเสียง /l/ ในตำแหน่งท้ายคำใน
ภาษาอังกฤษ : การศึกษาเปรียบเทียบนิสิตปีที่ 1 คณะอักษรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่มีประสบการณ์ภาษาอังกฤษต่างกัน

บวร ฉายถวิล

บทนำ

ถ้าเปรียบเทียบหน่วยเสียง /l/ ในภาษาอังกฤษและในภาษาไทย จะพบความแตกต่างหลายประการ ทั้งในแง่ของการกระจายของหน่วยเสียงในโครงสร้างพยางค์และลักษณะทางสัทศาสตร์ คือ หน่วยเสียง /l/ ในภาษาอังกฤษปรากฏในตำแหน่งต้นคำ เช่น love, list, lost เป็นต้น และในตำแหน่งท้ายคำ เช่น bail, fail, ball เป็นต้น แต่หน่วยเสียง /l/ ในภาษาไทยจะปรากฏในตำแหน่งต้นคำเท่านั้น เช่น ลอย, ลอง, ลอก เป็นต้น อีกประการหนึ่ง หน่วยเสียง /l/ ในภาษาอังกฤษที่ปรากฏในตำแหน่งต้นคำกับท้ายคำนั้นก็ยังมีลักษณะทางสัทศาสตร์ที่แตกต่างกัน คือ หน่วยเสียง /l/ ในตำแหน่งต้นคำเป็นเสียงข้างลิ้นที่มีลักษณะกลางลิ้นยกขึ้นสูง (palatalized "l") หรือที่เรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า clear "l" [ɫ] ส่วนหน่วยเสียง /l/ ในตำแหน่งท้ายคำนั้น เป็นเสียงข้างลิ้นที่มีลักษณะโคนลิ้นยกขึ้นสูง (velarized "l") หรือที่เรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า dark "l" [ɫ]

จากประสบการณ์ของผู้เขียนในการสอนภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนปลายพบว่านักเรียนจำนวนมากประสบปัญหาในการออกเสียงหน่วยเสียง /l/ ในตำแหน่งท้ายคำ คือส่วนใหญ่จะออกเสียงเป็นเสียง [w, ɱ และ ʈ] และจากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น โดยให้นิสิตปริญญาโทจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่พักอาศัยอยู่หอพักศึกษิตินิเวศน์ อ่านรายการคำภาษาอังกฤษที่มีหน่วยเสียง /l/ ในตำแหน่งท้ายคำ ก็พบว่าหน่วยเสียงนี้มีการแปรในลักษณะดังที่เคยสังเกตพบในกลุ่มนักเรียนเช่นเดียวกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าหน่วยเสียงข้างลิ้นไม่ปรากฏในตำแหน่งท้ายคำในภาษาไทย จึงมีสมมติฐานว่า ลักษณะโครงสร้างระบบเสียงของภาษาไทยกับโครงสร้างระบบเสียงภาษาอังกฤษที่แตกต่างกันมีผลทำให้คนไทยมีการออกเสียงหน่วยเสียง /l/ เป็นเสียง [w, ɱ และ ʈ] โดยที่ผู้ที่มีประสบการณ์ทางภาษาอังกฤษสูงจะมีการออกเสียงเป็น [ɫ] แต่ผู้ที่มีประสบการณ์ทางภาษาอังกฤษต่ำจะมีการออกเสียงเป็น [w, ɱ และ ʈ]

การแปรของหน่วยเสียง // ในตำแหน่งท้ายคำภาษาอังกฤษ ในการออกเสียงของคนไทยนั้นยังไม่มีผู้ใดทำการศึกษาอย่างจริงจังแต่ก็ได้มีการตั้งข้อสังเกตและได้มีการศึกษาการแปรของหน่วยเสียง // ท้ายคำในลักษณะคำยืมภาษาอังกฤษในภาษาไทย ซึ่งมีรายละเอียดพอสรุปได้ดังนี้

วัฒนา อุดมวงศ์ (2524: 488-490) แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคำยืมภาษาอังกฤษในภาษาไทยที่มีหน่วยเสียง // ท้ายคำไว้ว่า คนที่คุ้นเคยกับภาษาอังกฤษจะออกเสียงหน่วยเสียง // ได้ใกล้เคียงกับเจ้าของภาษา และ กาญจนา นาคสกุล (Karnchana Nacasakul อ้างถึงใน ศิริรัตน์ ศิริวิสูตร, 2537: 2) บอกว่าแม้ระยะหลังคนไทยจะออกเสียงคำยืมภาษาอังกฤษได้ใกล้เคียงกับเจ้าของภาษามากขึ้น แต่หน่วยเสียง // ท้ายคำนั้น คนไทยยังออกเป็นเสียง [ŋ] อยู่

นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาของ ศิริรัตน์ ศิริวิสูตร (2537) ที่ศึกษาการแปรของเสียงพยัญชนะ (l) ในคำยืมภาษาอังกฤษในภาษาไทย เพื่อดูรูปแปรที่ปรากฏและอัตราการปรากฏของรูปแปรแต่ละรูปพร้อมทั้งพิจารณาความสัมพันธ์ตามตัวแปรทางสังคม 2 ประการ คือ วัยและพื้นฐานการศึกษา ข้อมูลได้มาจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นพนักงานธนาคารที่พูดภาษาไทยกรุงเทพฯ ที่มีพื้นฐานการศึกษาต่างกัน คือ ระดับปริญญาตรี และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) โดยศึกษาในวัยเฉลี่ย 3 แบบ คือ การสัมภาษณ์ การอ่านข้อความ และการอ่านรายการคำ คำยืมที่ใช้ทดสอบเป็นคำยืมประเภททับศัพท์จากภาษาอังกฤษจำนวน 24 คำเป็นคำที่มีเสียงพยัญชนะท้ายเป็นหน่วยเสียงข้างลิ้น-ปุ่มเหงือก // ในภาษาอังกฤษ และเป็นคำที่สะกดด้วยพยัญชนะท้าย “ล” ในภาษาไทย ผลการวิเคราะห์พบว่า การแปรของเสียงพยัญชนะท้าย (l) ในคำยืมมีการปรากฏเป็นรูปแปรที่สำคัญๆ 4 รูปแปร ได้แก่ [l], [ŋ], [w] และ [ɹ] รูปแปรที่ปรากฏมากที่สุด คือ [ŋ] และ [l], [ɹ], [w] ตามลำดับ ในด้านวัยเฉลี่ย รูปแปร [l] ปรากฏในวัยเฉลี่ยที่เป็นทางการมาก มากกว่าในวัยเฉลี่ยที่ไม่เป็นทางการน้อย ส่วนรูปแปร [ŋ], [ɹ], และ [w] ปรากฏในกลุ่มพื้นฐานการศึกษาระดับ ปวช. มากกว่าในกลุ่มพื้นฐานการศึกษาระดับปริญญาตรี

การแปรของหน่วยเสียง // ท้ายคำภาษาอังกฤษนี้ นอกจากจะเกิดขึ้นกับคนไทยแล้วยังพบว่าการแปรนี้เกิดขึ้นกับคนอังกฤษที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่เช่นเดียวกัน คือ หน่วยเสียง // ท้ายคำภาษาอังกฤษสามารถที่จะแปรเป็นเสียงอื่นๆ ได้ คือ แปรเป็นเสียง [u, ɛ, o, ə, และ w] ซึ่งการแปรแบบนี้พบในเด็กหรือผู้ใหญ่ที่มีปัญหาในการออกเสียง (Tiffany, 1987: 95) สาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการแปรเป็นเสียงเหล่านี้ก็เนื่องมาจากหน่วยเสียง // กับเสียงเหล่านี้มีลักษณะคล้ายคลึงกันทางด้านสัทศาสตร์ (Heffner, 1969: 144 ; Kantner,

1933: 92) นอกจากการแปรหน่วยเสียง // ท้ายคำดังกล่าวแล้ว ออร์ตันและคณะ (Orton et al, 1969) ซึ่งศึกษาการแปรของภาษาอังกฤษในเกาะอังกฤษที่มีภูมิสำเนาแตกต่างกันจะมีการออกเสียงหน่วยเสียง // ท้ายคำ แปรเป็นเสียงต่างๆ แตกต่างกันไป คือ แปรเป็นเสียง [l, ɫ, ʌ และ ʊ]

วิธีการในการศึกษา

ในตอนนี้จะได้กล่าวถึง (1) รายการคำที่ใช้ในการศึกษาซึ่งได้ใช้วิธีการสร้างขึ้นอย่างมีระบบ กล่าวคือสร้างขึ้นจากการเปรียบเทียบของหน่วยเสียงในภาษาอังกฤษและภาษาไทย (2) กลุ่มตัวอย่างและวิธีการในการเก็บข้อมูล

รายการคำที่ใช้ในการศึกษา

การจัดทำรายการคำ (word list) เพื่อศึกษาการแปรของหน่วยเสียง // ในตำแหน่งท้ายคำ ได้จัดหาคำภาษาอังกฤษที่คาดว่าจะมีการแปรของหน่วยเสียง // ท้ายคำภาษาอังกฤษเป็นเสียง [w], [ŋ] และ [ʊ] การทำนายนี้อาศัยการศึกษาความแตกต่างทางโครงสร้างระหว่างระบบเสียงภาษาอังกฤษและระบบเสียงภาษาไทย

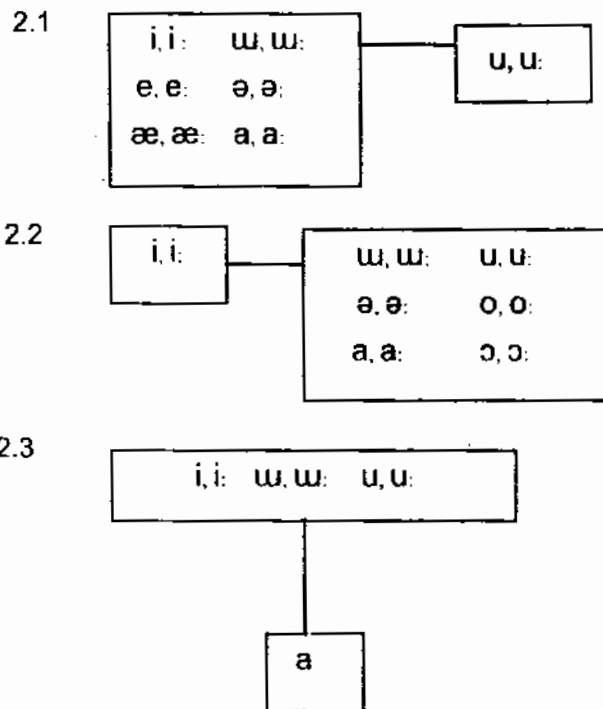
สุดาพร ลักษณะียนาวิน (2525) ได้กล่าวถึงระบบเสียงสระในภาษาไทย ดังรายละเอียดดังนี้

แผนภาพที่ 1 ระบบเสียงสระเดี่ยวในภาษาไทย

	<u>หน้า</u>	<u>กลาง</u>	<u>หลัง</u>
สูง	i, i:	u, u:	u, u:
กลาง	e, e:	ə, ə:	o, o:
ต่ำ	æ, æ:	a, a:	ɔ, ɔ:

ภาษาไทยมีสระเดี่ยว ซึ่งมีคู่สั้น-ยาว 9 คู่ หรือ 18 หน่วย ดังแสดงในแผนภาพที่ 1 ส่วนสระผสมในภาษาไทย สามารถแสดงได้ในแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 เสียงสระสองหน่วยที่ตามกัน (sequence of 2 vocalic segments) มีดังนี้

สุดาพร (2525: 31-32) ได้อธิบายเรื่องเสียงสระผสมในภาษาไทยไว้ว่า "เสียงสระผสมทั้งหมด (แผนภาพที่ 2) นักระบบเสียงบางท่านจัดให้เป็นหน่วยเสียงสำคัญทั้งหมด แต่นักระบบเสียงบางท่านจะจัดให้มีเสียงสระผสมที่เป็นหน่วยเสียงสำคัญเพียง 3 หน่วย คือ /ia, ua และ ua/ (แผนภาพที่ 2.3) ซึ่งมีลักษณะทางสัทศาสตร์เป็นสระผสมสองส่วนที่ส่วนแรกยาวกว่าส่วนท้าย เมื่อจัดให้มีสระผสมเพียง 3 หน่วยเสียงแล้ว เสียงสระผสมที่ลงท้ายด้วย [i] (แผนภาพที่ 2.2) ก็ให้ถือว่าเป็นสระเดี่ยวที่ลงท้ายด้วยพยัญชนะ /j/ และเสียงสระผสมที่ลงท้ายด้วย [u] (แผนภาพที่ 2.1) ก็ให้ถือว่าเป็นสระเดี่ยวที่ลงท้ายด้วยพยัญชนะ /w/

จากลักษณะการผสมระหว่างเสียงสระในภาษาไทยจะพบว่า มีเสียงสระที่ตามกันมาสองเสียง (แผนภาพที่ 2.1) ระหว่าง สระเดี่ยวหน้าและกลาง กับ สระเดี่ยวหลัง /u/ ได้ซึ่งตามระบบโครงสร้างภาษาไทยจะถือว่า [u] ในคู่เสียงสระนี้เป็นเสียงพยัญชนะ /w/ เมื่อคำภาษาอังกฤษที่มีหน่วยเสียง // ตามหลังสระหน้าและสระกลาง คนไทยไม่มีหน่วยเสียง // ในตำแหน่งท้ายคำจึงใช้เสียง [w] และ [ŋ] ซึ่งเป็นรูปแปรของหน่วยเสียง /w/ และ /ŋ/ ที่ปรากฏในตำแหน่งท้ายคำภาษาไทยได้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าเสียง [w], [ŋ] และ [ɣ] มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน คือ [w] มีสัทลักษณะคล้ายคลึงกับ [ɣ] เพราะเป็นเสียงเปิดที่โคนลิ้นยกขึ้นสูง (labial-velar approximant) และ [ŋ] ก็มีสัทลักษณะคล้ายคลึงกับ [ɣ] เพราะเป็นเสียงปุ่มเหงือกต่อเนื่อง (alveolar continuant) เช่นเดียวกัน นับได้ว่าเสียง [w] และ [ŋ] เป็นรูปแทน

ของหน่วยเสียงที่ปรากฏท้ายพยางค์ในภาษาไทยซึ่งมีสัทลักษณะใกล้เคียงกับ [t] มากที่สุด
ในจำนวน 8 หน่วยเสียงพยัญชนะที่เกิดในตำแหน่งท้ายพยางค์ในภาษาไทย คือ /m, n, ŋ,
w, j, p, t, k /

รายการคำเพื่อศึกษาการแปรของการออกเสียงหน่วยเสียง /l/ เป็นเสียง [w, ŋ] จึง
เป็นคำภาษาอังกฤษที่ประกอบด้วยสระหน้าและสระกลาง (i, e, æ, ɒ, ʌ, ɜ:, ɑ) และสระ
ผสมที่ตามด้วยหน่วยเสียง /l/ ซึ่งมีรายการคำดังต่อไปนี้

1. bill /bɪl/
2. feel /fi:l/
3. bell /bel/
4. shall /ʃæl/
5. bible /baɪbəl/
6. furl /fɜ:l/
7. null /nʌl/
8. snarl /sna:l/
9. detail /di:teɪl/
10. real /riəl/
11. actual /æktʃuəl/

สระหน้าและกลางในภาษาไทยผสมกับเสียงสระ [u] ได้ดังกล่าไปแล้ว แต่สระหลังใน
ภาษาไทยจะไม่สามารถผสมกับ /u/ ได้ ดังนั้นคำภาษาอังกฤษที่มีหน่วยเสียง /l/ ตามหลังสระ
หลัง จึงคาดคะเนได้ว่า คนไทยที่ไม่ได้เรียนภาษาอังกฤษจะไม่ออกเสียงหน่วยเสียง /l/ เป็น
เสียง [j] จึงต้องเป็นคำภาษาอังกฤษที่ประกอบด้วยสระหลังในภาษาอังกฤษ (u, ʊ:, e, ɔ:) และ
สระผสม /əu/ ที่ตามด้วยหน่วยเสียง /l/ ซึ่งมีรายการคำต่อไปนี้

1. pull /pʊl/
2. full /fʊl/
3. cool /ku:l/
4. pool /pu:l/
5. alcohol /ælkəhəl/
6. aerosol /eəərəseɪl/
7. appal /əpɔ:l/
8. ball /bɔ:l/
9. goal /gəʊl/
10. roll /rəʊl/

ลักษณะการผสมเสียงสระในภาษาไทยอีกแบบหนึ่งคือ การผสมระหว่างชุดเสียงสระกลางและชุดเสียงสระหลังกับเสียงสระสูง-หน้า [i] (แผนภาพที่ 2.2) จัดให้เป็นการผสมระหว่างสระเดียวกับพยัญชนะ /j/ ส่วนการผสมระหว่างชุดเสียงสระหน้าและชุดเสียงสระกลางกับเสียงสระสูง-หลัง [u] (แผนภาพที่ 2.1) จัดให้เป็นการผสมระหว่างสระเดียวกับพยัญชนะ /w/ เมื่อมีคำในภาษาอังกฤษที่ประกอบด้วยสระผสม /ai,oi,ou และ au/ ตามด้วยหน่วยเสียง // แล้ว ทำนายว่าคนไทยจะไม่ออกเสียงหน่วยเสียง // ทั้งนี้เป็นเพราะในระบบเสียงภาษาไทยนั้นจะมีเสียงพยัญชนะท้ายคำได้เพียงเสียงเดียวเท่านั้น จะไม่มีเสียงพยัญชนะท้ายจำนวนสองหรือสามเสียงเหมือนภาษาอังกฤษ การออกเสียงคำภาษาอังกฤษที่มีสระผสมเกิดก่อน // คนไทยจึงออกเสียงหน่วยเสียง // เป็น [๑]

นอกจากนี้ ยังพบว่าสระผสมภาษาอังกฤษ /ei/ คนไทยไม่มีสระผสมนี้ จะออกเสียงเป็นสระเสียงยาว /e:/ เมื่อสระผสมนี้ตามด้วยหน่วยเสียง // ทำนายว่าคนไทยจะออกเสียงเป็นเสียง [๑], [ก] และ [w] การจัดทำรายการคำเพื่อทดสอบการแปรของเสียงหน่วยเสียง // เป็น [๑] จึงใช้คำที่ประกอบด้วยสระผสม /ei/ ที่ตามด้วยหน่วยเสียง // รวมอยู่ด้วย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. mile	/mail/
2. file	/fail/
3. boil	/boil/
4. toil	/toil/
5. soul	/soul/
6. bowl	/boul/
7. foul	/faul/
8. cowl	/kaul/
9. blackmail	/blækmeil/

รายการคำทั้ง 3 ชุด รวม 30 คำ ดังกล่าวแล้ว ได้มาจากการศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และสร้างขึ้นตามการทำนายข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นจากการแทรกแซงของระบบเสียงภาษาไทยในการออกเสียงหน่วยเสียง // ในคำภาษาอังกฤษ

กลุ่มตัวอย่างและวิธีการในการเก็บข้อมูล

ในการศึกษครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ที่จะศึกษาว่าผู้ที่มีประสบการณ์ทางภาษาอังกฤษต่างกันจะมีการแปรในการออกเสียงอย่างไร โดยจำแนกกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม คือ นิสิตที่มีประสบการณ์ภาษาอังกฤษสูงกับนิสิตที่มีประสบการณ์ภาษาอังกฤษต่ำ โดยเก็บข้อมูลจากนิสิตคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีที่ 1 ปีการศึกษา 2536 ในการคัดเลือก

ก
แ
(ค
ม
มี
ค
ไ
ป
ที่
อ
อ
ก
ป
น
เม
อ
ภ
ก
พ
=
ว
ค
ช
มี
เ
มี
ปะ
อ

กลุ่มตัวอย่างได้เลือกกลุ่มนิสิตที่มีคะแนนประสบการณ์ภาษาอังกฤษสูงสุดจำนวน 10 คน และมีประสบการณ์ต่ำสุด 10 คน การคัดเลือกใช้วิธีให้คะแนนตามแบบสำรวจประสบการณ์ (คุณภาพนึก) แบบสำรวจประสบการณ์ภาษาอังกฤษ มี 12 ข้อ แต่ละข้อจะประกอบด้วย มาตราวัดประสบการณ์ 3 ข้อ ข้อย่อยใดแสดงว่านิสิตมีประสบการณ์สูงมากจะได้ 3 คะแนน ถ้า มีประสบการณ์ต่ำมากจะได้คะแนน 1-2 คะแนน จากการให้คะแนนพบว่า นิสิตจำนวน 260 คน มีผู้ที่มีคะแนนอยู่ในลำดับสูงสุด 10 คน มีคะแนนระหว่าง 36-26 คะแนน และผู้ที่มีคะแนน ในลำดับต่ำสุด 10 คน มีคะแนนระหว่าง 21-15 คะแนน

แบบสำรวจที่ใช้สำรวจประสบการณ์ทั้งที่เป็นทางการกับไม่เป็นทางการ การสำรวจ ประสบการณ์ภาษาอังกฤษที่เป็นทางการได้แก่ คำถามข้อที่ 1-5 ซึ่งมุ่งที่จะสำรวจว่า ในขณะที่ เรียนอยู่ชั้น ม.ปลายนั้น นิสิตแต่ละคนมีการเรียนภาษาอังกฤษและกิจกรรมทางด้านภาษา ภาษาอังกฤษในโรงเรียนในลักษณะใดบ้างที่จะเป็นการส่งเสริมให้นิสิตที่มีประสบการณ์ทางภาษา ภาษาอังกฤษมากขึ้น เช่น จำนวนชั่วโมงเรียนต่อสัปดาห์ การใช้ภาษาของครูผู้สอน ตลอดจน กิจกรรมเสริมทักษะภาษาอังกฤษอื่นๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น เป็นต้น ส่วนการสำรวจ ประสบการณ์ภาษาอังกฤษที่ไม่เป็นทางการ ได้แก่ คำถามข้อที่ 6-12 เป็นการสำรวจว่า นอกจากกิจกรรมการเรียนภาษาอังกฤษในโรงเรียนแล้ว นิสิตมีกิจกรรมอะไรอีกบ้างที่เป็นการ เสริมความรู้ภาษาอังกฤษนอกโรงเรียน เช่น ถ้านิสิตเคยเดินทางไปต่างประเทศและใช้ภาษา ภาษาอังกฤษเพื่อการติดต่อสื่อสาร ก็เชื่อ่านิสิตผู้นั้นมีโอกาสที่จะเสริมสร้างประสบการณ์ทาง ภาษาอังกฤษมากกว่าผู้ที่ไม่เคยไป นอกจากนั้นการเรียนพิเศษด้านการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ กับสถาบันภาษาที่มีอาจารย์ชาวต่างประเทศสอน การฟังเพลง การฟังข่าว การอ่านหนังสือ พิมพ์ นิตยสารภาษาอังกฤษก็จะเชื่อว่าเป็นการเสริมประสบการณ์อย่างไม่เป็นทางการ

วิธีการในการเก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ติดต่อนิสิตที่เลือกมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้มาอ่านรายการ คำเพื่อบันทึกลงในเครื่องบันทึกเสียง โดยใช้เครื่องบันทึกเสียง Panasonic RQ-A170

ในการวิเคราะห์ผลข้อมูลใช้การวิเคราะห์ทางสถิติศาสตร์จำแนกรูปแปรของกลุ่ม ตัวอย่าง หลังจากได้ผลการวิเคราะห์ทางสถิติศาสตร์แล้ว ได้นำผลมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหา ข้อสรุปว่านิสิตที่มีประสบการณ์ทางภาษาอังกฤษสูงกับนิสิตที่มีประสบการณ์ภาษาอังกฤษต่ำ มีการออกเสียงหน่วยเสียง // ท้ายคำเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร และโครงสร้างระบบ เสียงภาษาไทย มีอิทธิพลต่อการออกเสียงหน่วยเสียง // อย่างไร ซึ่งการศึกษาลักษณะนี้ยังไม่ มีผู้ได้ศึกษามาก่อน ผู้วิจัยคาดว่าผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ที่จะทำให้ทราบวาทะของ ประสบการณ์จากการเรียนภาษาอังกฤษมีความสำคัญต่อการออกเสียงที่เหมือนเจ้าของภาษา อย่าง และจะทำให้ทราบว่าผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง เช่น นิสิตปีที่ 1 คณะอักษร

ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อ่านออกเสียงหน่วยเสียง // ท้ายคำภาษาอังกฤษแตกต่างจากการอ่านที่ถูกต้องอย่างไรบ้าง อันจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในฐานะที่เป็นภาษาที่สองต่อไป

ผลของการศึกษา

ดังที่กล่าวมาแล้วว่า ในการศึกษาครั้งนี้มีการศึกษาวิเคราะห์ 2 ขั้นตอน คือ การวิเคราะห์ผลทางสถิติ เพื่อศึกษาการปรากฏของรูปแปรในกลุ่มที่มีประสบการณ์ภาษาอังกฤษสูงกับกลุ่มที่มีประสบการณ์ภาษาอังกฤษต่ำ การวิเคราะห์ผลทางสถิติเพื่อศึกษาเปรียบเทียบการปรากฏของรูปแปรในกลุ่มตัวอย่างว่ามีรูปแบบการแปรแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร โดยการวิเคราะห์ทางสถิติแบ่งออกเป็น 2 อย่าง คือ การคำนวณหาค่าร้อยละและการคำนวณหาค่าไคสแควร์ (χ^2) โดยในการวิจัยนี้ กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 0.01 ผลของการศึกษามีดังนี้

จากผลการวิเคราะห์รูปแปรของหน่วยเสียง//ในการอ่านออกเสียงของกลุ่มตัวอย่างปรากฏรูปแปรต่างๆของหน่วยเสียง // ท้ายคำภาษาอังกฤษ ดังนี้

จากผู้อ่านรายการคำจำนวน 20 คน อ่านรายการคำคนละ 30 คำ ได้รูปแปรของหน่วยเสียง // ท้ายคำภาษาอังกฤษเป็นจำนวน 600 ตัวอย่างคำ มีการปรากฏเป็นรูปแปร ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ความถี่ของการปรากฏของรูปแปรต่างๆ

	รูปแปรของหน่วยเสียง //				
	lateral approximant เสียงเปิดข้างลิ้น	oral approximant เสียงเปิดในช่องปาก		deletion ไม่ออกเสียง	nasal เสียงนาสิก
	[ɸ]	[w]	[ɰ]	[Ø]	[ŋ]
จำนวนครั้ง	230	124	121	111	14
ร้อยละ	38.33	20.67	20.17	18.50	2.33

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่าการแปรของหน่วยเสียง // ท้ายคำภาษาอังกฤษแบ่งออกเป็น 4 จำพวกใหญ่ๆ คือ เป็นเสียงเปิดข้างลิ้น เสียงเปิดในช่องปาก ไม่ออกเสียงและเสียงนาสิก ส่วนการปรากฏของรูปแปรนั้น รูปแปร [ɸ] ปรากฏมากที่สุด คือ 38.33% รองลงมาคือรูปแปร [w] 20.67% ซึ่งมีความถี่ใกล้เคียงกับรูปแปร [ɰ] 20.17% และรูปแปร [Ø]

18.50% สุดท้ายคือ รูปแปร [ก] ซึ่งมีการปรากฏที่น้อยมากคือ 2.33% ผู้วิจัยได้นำผลการคำนวณการปรากฏของรูปแปรของหน่วยเสียง // ท้ายคำกรณีที่ยังไม่ได้แยกความสัมพันธ์ตามตัวแปรทางสังคมคือ กลุ่มประสบการณ์ภาษาอังกฤษสูงและกลุ่มประสบการณ์ภาษาอังกฤษต่ำ มาทดสอบค่าไคสแควร์ (χ^2) ผลที่ได้ปรากฏว่ารูปแปร [ต], [พ], [ม], [ด] และ [ก] มีการปรากฏต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.01 ($\chi^2 = 195.28$ การแจกแจงค่าไคสแควร์ $\chi^2_{.01(4)} = 13.28$)

จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมาไม่มีการรายงานว่ามีการปรากฏของรูปแปร [ม] แต่จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สังเกตในขณะเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าผู้บอกภาษาออกเสียงในลักษณะคล้ายเสียงสระ [u] แต่ปากไม่ห่อกลม ลิ้นส่วนหลังยกขึ้นใกล้เพดานอ่อน ลิ้นส่วนหน้ายกขึ้นเพียงเล็กน้อยและไม่แตะปุ่มเหงือก การปรากฏของรูปแปร [ม] นี้ มีความถี่ใกล้เคียงกับรูปแปร [พ] คือ 20.17% กับ 20.67% ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าลักษณะทางสัทศาสตร์ของ [ม] กับ [พ] ใกล้เคียงกันมาก ต่างกันตรงที่รูปแปร [ม] ปากไม่ห่อกลม รูปแปรทั้งสองลิ้นส่วนหลังยกขึ้นสู่เพดานอ่อน หรือมีลักษณะใกล้เคียงกับ [ต] ซึ่งเป็นเสียงข้างลิ้นเปิดลักษณะลิ้นส่วนหลังยกขึ้นสูง

การปรากฏของรูปแปรของหน่วยเสียง // ท้ายคำ จำแนกตามตัวแปรทางสังคมคือ กลุ่มที่มีประสบการณ์ทางภาษาอังกฤษสูงกับกลุ่มที่มีประสบการณ์ทางภาษาอังกฤษต่ำ มีรายละเอียดดังในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบการปรากฏของรูปแปรของ // จำแนกตามประสบการณ์ภาษาอังกฤษ

รูปแปรของหน่วยเสียง //							
ประสบการณ์		lateral approximant เสียงเปิดข้างลิ้น	oral approximant เสียงเปิดในช่องปาก		deletion ไม่ออกเสียง	nasal นาสิก	รวม
		[ต]	[พ]	[ม]	[ด]	[ก]	
สูง	จำนวนครั้ง	224	26	26	18	6	300
	%	74.67	8.67	8.67	6.00	2.00	100
ต่ำ	จำนวนครั้ง	6	98	95	93	8	300
	%	2.00	32.67	31.66	31.00	2.67	100

จากตารางที่ 2 จะเห็นได้ว่า การแปรของหน่วยเสียง // ท้ายคำ มีอัตราการปรากฏของรูปแปรต่างๆ จำแนกตามตัวแปรทางสังคม 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่มีประสบการณ์ภาษาอังกฤษสูงมีการปรากฏของรูปแปร [t] มากที่สุด 74.66% รองลงมา คือรูปแปร [w] และรูปแปร [u] มีอัตราการปรากฏเท่ากันคือ 8.67% รูปแปร [d] ปรากฏ 6.00% และสุดท้ายคือรูปแปร [n] ปรากฏจำนวน 2.00% ถ้าเปรียบเทียบการปรากฏของรูปแปร [t] ซึ่งเป็นรูปแปรที่ถูกต้องตามเจ้าของภาษาใช้ กับรูปแปร [w, u, d และ n] ซึ่งเป็นรูปแปรที่พบในการวิจัยครั้งนี้ จะเห็นว่ารูปแปร [t] มีการปรากฏ 224 ครั้งจาก 300 ครั้ง จำนวน 74.67% ในขณะที่รูปแปร [w, u, d และ n] มีการปรากฏรวมกัน 76 ครั้งจาก 300 ครั้งจำนวน 25.33% การทดสอบค่าไคสแควร์ (χ^2) พบว่ากลุ่มที่มีประสบการณ์ภาษาอังกฤษสูง มีการปรากฏของรูปแปร [t] และรูปแปร [w, u, d และ n] ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.01 ($\chi^2 = 90.51$ การแจกแจงค่าไคสแควร์ $\chi^2_{0.01(4)} = 6.64$) จึงสรุปได้ว่ากลุ่มที่มีประสบการณ์ทางภาษาอังกฤษสูงสามารถที่จะออกเสียงหน่วยเสียง // ท้ายคำ เป็นรูปแปร [t] ซึ่งเป็นรูปแปรที่เจ้าของภาษาใช้ได้มากกว่ารูปแปรอื่นๆ รวมกันและกล่าวได้ว่า กลุ่มที่มีประสบการณ์ภาษาอังกฤษสูงสามารถออกเสียงหน่วยเสียง // ท้ายคำได้ใกล้เคียงกับเจ้าของภาษา ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับคำกล่าวของ วัฒนา อุดมวงศ์ (2524: 488-490) ที่ว่า คนที่คุ้นเคยกับภาษาอังกฤษจะออกเสียงหน่วยเสียง // ได้ใกล้เคียงกับเจ้าของภาษาและสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศิริรัตน์ ศิริวิสูตร (2537: 60-63) ที่ว่า กลุ่มพื้นฐานการศึกษาระดับปริญญาตรีมีการใช้รูปแปร [t] มากกว่ารูปแปร [n] ในขณะที่กลุ่มพื้นฐานการศึกษาระดับ ปวช. มีการใช้รูปแปร [n] มากกว่ารูปแปร [t]

กลุ่มที่มีประสบการณ์ภาษาอังกฤษต่ำ มีการปรากฏของรูปแปร [w], [u] และ [d] ใกล้เคียงกันมาก คือ 32.67%, 31.66% และ 31.00% ตามลำดับ ส่วนรูปแปร [n] ปรากฏ 2.67% และรูปแปร [t] ปรากฏ 2.00% ถ้าเปรียบเทียบการปรากฏของรูปแปร [t] ซึ่งเป็นรูปแปรที่เจ้าของภาษาใช้กับรูปแปร [w, u, d และ n] ซึ่งเป็นรูปแปรที่พบในการวิจัยนี้จะเห็นว่ารูปแปร [t] มีการปรากฏ 6 ครั้ง 2.00% ในขณะที่รูปแปร [w, u, d และ n] มีการปรากฏรวมกัน 294 ครั้ง 98.00% ถือว่าเป็นความแตกต่างที่มีความห่างกันมาก การทดสอบค่าไคสแควร์ (χ^2) พบว่ากลุ่มที่มีประสบการณ์ทางภาษาอังกฤษต่ำมีการปรากฏของรูปแปร [t] และรูปแปร [w, u, d และ n] ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.01 ($\chi^2 = 151.15$ การแจกแจงค่าไคสแควร์ $\chi^2_{0.01(4)} = 6.64$) จึงสรุปได้ว่ากลุ่มที่มีประสบการณ์ทางภาษาอังกฤษต่ำ ไม่สามารถที่จะออกเสียงหน่วยเสียง // ท้ายคำให้เป็นเสียง [t] เหมือนกับเจ้าของภาษาได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศิริรัตน์ ศิริวิสูตร (2537: 60-63) ที่ว่า กลุ่มพื้นฐานการศึกษาระดับ ปวช. มีการใช้รูปแปร [n] มากกว่ารูปแปร [t]

เมื่อเปรียบเทียบการปรากฏของรูปแปร [t] ในกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม จะเห็นว่า กลุ่มที่มีประสบการณ์ภาษาอังกฤษสูงมีการปรากฏของรูปแปร [t] จำนวน 224 ครั้ง 74.67% ในขณะที่กลุ่มที่มีประสบการณ์ภาษาอังกฤษต่ำมีการปรากฏของรูปแปร [t] จำนวน 6 ครั้ง 2.00% จึงสรุปได้ว่า กลุ่มที่มีประสบการณ์ภาษาอังกฤษสูงสามารถออกเสียงหน่วยเสียง /t/ ท้ายคำได้ถูกต้องใกล้เคียงกับเจ้าของภาษามากกว่ากลุ่มที่มีประสบการณ์ภาษาอังกฤษต่ำและการปรากฏของรูปแปร [t] นี้ก็แตกต่างกันไปตามประสบการณ์ภาษาอังกฤษด้วย

พิจารณาผลทางสถิติศาสตร์ทั้งหมดจะพบว่าการปรากฏของรูปแปรต่างๆ แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ รูปแปร [t] ซึ่งเป็นเสียงเปิดข้างลิ้น รูปแปร [w, u] ซึ่งเป็นเสียงเปิดในช่องปาก รูปแปร [θ] ไม่ออกเสียง และรูปแปร [ŋ] ซึ่งเป็นเสียงนาสิก การแปรเป็น [t, w, u, θ] มีลักษณะใกล้เคียงกับการแปรในเจ้าของภาษา (Tiffany, 1987: 95, Orton Et al, 1969) ในกรณีของรูปแปร [ŋ] ที่ไม่พบในเจ้าของภาษารูปแปรนี้มีการปรากฏน้อยมากในกลุ่มตัวอย่างคือมีจำนวนการปรากฏเพียง 2.33%

เมื่อพิจารณาจำนวนความถี่ของการปรากฏ พบว่า รูปแปร [t] ปรากฏมากที่สุด 38.33% รองลงมาคือ รูปแปร [w] และ [u] 20.67% และ 20.17% ตามลำดับ ลักษณะทางสถิติศาสตร์ของรูปแปร [w] และ [u] มีลักษณะที่ใกล้เคียงกับรูปแปร [t] มาก จึงถือได้ว่าเป็นปรากฏการณ์ทางภาษาที่บ่งบอกให้ทราบถึงการออกเสียงหน่วยเสียง /t/ ท้ายคำได้ใกล้เคียงกับเจ้าของภาษามากขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีความรู้ภาษาอังกฤษเป็นอย่างดี เช่น นิสิตปีที่ 1 คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2536 ที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้

การปรากฏของรูปแปร [ŋ] (ดูตารางที่ 3) เมื่อเกิดหลังสระหน้าและกลาง อันเป็นบริบททางระบบเสียงซึ่งทำนายว่าจะเกิดรูปแปรนี้ขึ้น และไม่พบรูปแปร [ŋ] นี้เลยในการเกิดของหน่วยเสียง /t/ หลังสระผสม ทั้งนี้กล่าวได้ว่า นิสิตปีที่ 1 คณะอักษรศาสตร์ มีข้อแทรกแซงจากระบบเสียงภาษาไทยในการออกเสียงหน่วยเสียง /t/ ก่อนข้างน้อย ในกรณีของรูปแปร [ŋ]

จากการศึกษาเปรียบเทียบโครงสร้างระบบเสียงภาษาไทยและภาษาอังกฤษดังกล่าวมาแล้วข้างบน เราสามารถทำนายการปรากฏของรูปแปรของการออกเสียงของคนไทยตามบริบทต่างๆ ได้ดังนี้

1. ในคำภาษาอังกฤษที่มีหน่วยเสียง /t/ ปรากฏหลังสระหน้าและกลาง รูปแปรที่คาดว่าจะปรากฏในการออกเสียงของคนไทย คือ [w] และ [ŋ]
2. ในคำภาษาอังกฤษที่มีหน่วยเสียง /t/ ปรากฏหลังสระหลัง รูปแปรที่คาดว่าจะปรากฏในการออกเสียงของคนไทย คือ [ŋ]
3. ในคำภาษาอังกฤษที่มีหน่วยเสียง /t/ ปรากฏหลังสระผสม /ai, oi, ou และ au/ รูปแปรที่คาดว่าจะปรากฏในการออกเสียงของคนไทยคือ [θ]

การวิเคราะห์การอ่านรายการคำปรากฏผลดังนี้

เปรียบ
ตามล

ตารางที่ 3 แสดงผลการอ่านรายการคำโดยยังไม่พิจารณาแยกตัวแปรทางสังคม

รูปแปรของหน่วยเสียง //							
// ปรากฏใน ตำแหน่งต่าง ๆ	lateral approximant เสียงเปิดข้างลิ้น		oral approximant เสียงเปิดในช่องปาก		deletion ไม่ออก เสียง	nasal นาสิก	รวม
		[t]	[w]	[u]	[θ]	[n]	
1. หลังสระหน้า และกลางคาด ว่าเป็น [w], [n]	จำนวน ครั้ง	86	124	9	-	1	220
	%	30.09	56.36	4.09	-	0.45	100
2. หลังสระหลัง คาดว่าเป็น [n]	จำนวน ครั้ง	77	-	99	11	13	200
	%	38.50	-	49.50	5.50	6.50	100
3. หลังสระผสม คาดว่าเป็น [θ]	จำนวน ครั้ง	67	-	13	100	-	180
	%	37.22	-	7.22	55.56	-	100

หน่วย
การป
ที่ระดับ
เทียบ
ลำดับระบบ
ปรากฏตาม
และคือ 1
// 1
กว่าทำน
ปรับ

จำน

จากตารางที่ 3 เมื่อพิจารณาการปรากฏของรูปแปรของหน่วยเสียง // หลังสระหน้า และกลาง ซึ่งทำนายไว้ว่าจะมีรูปแปรเป็นเสียง [w, n] พบว่าการปรากฏของรูปแปรต่าง ๆ 4 รูปแปร คือ [t, w, u, n] การปรากฏของรูปแปรเหล่านี้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.01 ($\chi^2 = 195.47$ การแจกแจงค่าไคสแควร์ $\chi^2_{0.01(3)} = 13.28$) รูปแปรที่ปรากฏมากที่สุด คือ [w] 56.36% ส่วนรูปแปร [n] มีการปรากฏเพียง 0.45% จึงสรุปได้ว่า การปรากฏของรูปแปร [w] เป็นไปตามที่ทำนาย แต่การปรากฏของรูปแปร [n] ไม่เป็นไปตามทำนาย

ว่าจะ
มีจำ
หน่วย
ปรับ

เมื่อพิจารณาการปรากฏของหน่วยเสียง // หลังสระหลัง ซึ่งทำนายว่ารูปแปรของหน่วยเสียง // จะเป็นเสียง [n] พบว่าการปรากฏของรูปแปรต่าง ๆ 4 รูปแปร คือ [t, u, n, θ] การปรากฏของรูปแปร [n] กับรูปแปร [t, u, θ] รวมกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.01 ($\chi^2 = 151.38$ การแจกแจงค่าไคสแควร์ $\chi^2_{0.01(1)} = 6.64$)

ปร
ปรับ
มา
หน้า

เปรียบเทียบการปรากฏของรูปแปร [ก] กับรูปแปร [ท, ม, ๑] มีการปรากฏ 6.50 : 93.50% ตามลำดับ จึงสรุปได้ว่า การปรากฏของรูปแปร [ก] ไม่เป็นไปตามที่ทำนาย

เมื่อพิจารณาการปรากฏของหน่วยเสียง // หลังสระผสมที่ทำนายว่ารูปแปรของหน่วยเสียง // จะเป็นเสียง [๑] พบว่ามีการปรากฏของรูปแปรต่างๆ 3 รูปแปร คือ [ท, ม, ๑] การปรากฏของรูปแปร [๑] กับรูปแปร [ท, ม] รวมกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.01 ($\chi^2 = 60.46$ การแจกแจงค่าไคสแควร์ $\chi^2_{01(1)} = 6.64$) เปรียบเทียบการปรากฏของรูปแปร [๑] กับรูปแปร [ท, ม] มีการปรากฏเป็น 55.56 : 44.44% ตามลำดับ จึงสรุปได้ว่า การปรากฏของรูปแปร [๑] เป็นไปตามที่ทำนาย

จากผลการอ่านรายการคำโดยไม่พิจารณาแยกตัวแปรทางสังคม สรุปได้ว่าโครงสร้างระบบเสียงภาษาไทยมีอิทธิพลต่อการปรากฏของรูปแปร [w] และ [๑] แต่ไม่มีอิทธิพลต่อการปรากฏของรูปแปร [ก]

จากตารางที่ 3 เมื่อพิจารณาการปรากฏของรูปแปร [w] พบว่ามีการปรากฏเป็นไปตามที่ทำนายไว้ คือ ปรากฏในบริบทที่หน่วยเสียง // ปรากฏหลังสระหน้าและกลางเท่านั้น และมีจำนวนการปรากฏมากที่สุดในบรรดารูปแปรต่างๆ ที่พบในบริบทนี้ คือ 56.36%

เมื่อพิจารณาการปรากฏของรูปแปร [ก] พบว่ามีการปรากฏเป็นไปตามที่ทำนายไว้ คือ ปรากฏในบริบทที่หน่วยเสียง // ปรากฏหลังสระหน้าและกลาง และในบริบทที่หน่วยเสียง // ปรากฏหลังสระหลัง การปรากฏของรูปแปร [ก] ในบริบทที่สองมีจำนวนการปรากฏมากกว่าในบริบทที่หนึ่ง คือ 6.50 : 0.45% ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาการปรากฏของรูปแปร [๑] พบว่า นอกจากจะมีการปรากฏบริบทที่ทำนายไว้ คือ ปรากฏในบริบทที่หน่วยเสียง // ปรากฏหลังสระผสมแล้ว ยังมีการปรากฏในบริบทที่หน่วยเสียง // ปรากฏหลังสระหลังด้วย แต่การปรากฏของรูปแปร [๑] ในบริบทแรกมีจำนวนมากกว่า คือ 55.56 : 5.50% ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาการปรากฏของรูปแปร [ท] และ [ม] ซึ่งเป็นรูปแปรที่ไม่ได้ทำนายเอาไว้ว่าจะเกิดในบริบทใดปรากฏว่ารูปแปรทั้งสองมีการปรากฏในทุกๆ บริบทโดยเฉพาะรูปแปร [ท] มีจำนวนการปรากฏที่ใกล้เคียงกันในทุกบริบท ส่วนรูปแปร [ม] ปรากฏมากในบริบทที่หน่วยเสียง // ตามหลังสระหลัง คือ 49.50% ส่วนในบริบทที่เหลือมีจำนวนการปรากฏในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน

จากการปรากฏของรูปแปร [w], [ก] และ [๑] ที่กล่าวมา สรุปได้ว่า รูปแปร [w] ปรากฏในบริบทที่หน่วยเสียง // ปรากฏหลังสระหน้าและกลางเท่านั้น รูปแปร [ก] ปรากฏในบริบทที่หน่วยเสียง // ปรากฏหลังสระหน้าและกลาง และหลังสระหลัง รูปแปร [๑] ปรากฏมากที่สุดในบริบทที่หน่วยเสียง // ปรากฏหลังสระหลัง รูปแปร [๑] ปรากฏในบริบทที่หน่วยเสียง // ปรากฏหลังสระหลังและหลังสระผสม รูปแปร [ก] ปรากฏมากที่สุดในบริบทที่

หน่วยเสียง /l/ ปรากฏหลังสระผสม การปรากฏของรูปแปรเหล่านี้เป็นไปตามที่ทำนายไว้ ส่วนรูปแปร [ɬ, w] ที่ไม่ได้ทำนายการปรากฏเอาไว้ มีการปรากฏในทุกๆบริบท

ตารางที่ 4 แสดงผลการอ่านรายการคำของกลุ่มประสบการณ์ภาษาอังกฤษสูง

รูปแปรของหน่วยเสียง /l/							
/l/ ปรากฏในบริบทต่าง ๆ	lateral approximant เสียงเปิดข้างลิ้น		oral approximant เสียงเปิดในช่องปาก		deletion ไม่ออกเสียง	nasal นาสิก	รวม
		[ɬ]	[w]	[w]	[Ø]	[ŋ]	
1. หลังสระหน้าและกลาง คาดว่าเป็น [w],[ŋ]	จำนวนครั้ง	84	26	-	-	-	110
	%	76.36	24.62	-	-	-	100
2. หลังสระหลัง คาดว่าเป็น [ŋ]	จำนวนครั้ง	74	-	19	1	6	100
	%	74.00	-	19.00	1.00	6.00	100
3. หลังสระผสม คาดว่าเป็น [Ø]	จำนวนครั้ง	66	-	7	17	-	90
	%	73.33	-	7.78	18.89	-	100

การศึกษามูลค่าการอ่านรายการคำของกลุ่มประสบการณ์สูง จากตารางที่4เมื่อพิจารณาการปรากฏของหน่วยเสียง /l/ หลังสระหน้าและกลาง ที่ทำนายว่าจะมีการแปรเป็นเสียง [w, ŋ] พบว่ามีการปรากฏของรูปแปรต่างๆ 2 รูปแปร คือ รูปแปร [ɬ] และรูปแปร [w] การปรากฏของรูปแปร [ɬ] กับ รูปแปร [w] แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.01 ($\chi^2 = 30.58$ การแจกแจงค่าไคสแควร์ $\chi^2_{0.01(1)} = 6.64$) เปรียบเทียบการปรากฏของรูปแปร [ɬ] กับรูปแปร [w] มีการปรากฏเป็น 76.36:24.62% ตามลำดับ จึงสรุปได้ว่าการปรากฏของรูปแปร [w, ŋ] ไม่เป็นไปตามที่ทำนายไว้

เมื่อพิจารณาการปรากฏของหน่วยเสียง /l/ หลังสระหลังที่ทำนายว่าจะมีการแปรเป็นเสียง [ŋ] พบว่ามีการปรากฏของรูปแปรต่างๆ 4 รูปแปร คือ [ɬ, w, ŋ, Ø] การปรากฏของรูปแปร [ŋ] กับรูปแปร [ɬ, w, Ø] รวมกันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความ

เชื่อ
ปร
คำค

เป็น
แปร
มัน
รูป
ปร

สร

ปร
สระ
ไป
ทำ
ของ
/l/

ไว้
ที่
สระ

ปร
เท่า
ล
ส
ระ
รูป
ที่
ปร

เชื่อมั่น 0.01 ($\chi^2 = 77.44\%$ การแจกแจงค่าไคสแควร์ $\chi^2_{.01(1)} = 6.64$) เมื่อเปรียบเทียบการปรากฏของรูปแปร [ก] กับรูปแปร [ท, เม, ต] รวมกัน มีการปรากฏเป็น 1.00 : 99.00% ตามลำดับ จึงสรุปได้ว่าการปรากฏของรูปแปร [ก] ไม่เป็นไปตามที่ทำนายไว้

เมื่อพิจารณาการปรากฏของหน่วยเสียง // หลังสระผสม ที่ทำนายว่าจะมีการแปรเป็นเสียง [ต] พบว่ามีการปรากฏของรูปแปรต่างๆ 3 รูปแปรคือ [ท, เม, ต] การปรากฏของรูปแปร [ต] กับรูปแปร [ท, เม] รวมกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.01 ($\chi^2 = 40.46$ การแจกแจงค่าไคสแควร์ $\chi^2_{.01(1)} = 6.64$) เปรียบเทียบการปรากฏของรูปแปร [ต] กับรูปแปร [ท, เม] มีจำนวนการปรากฏ 18.89 : 81.11% จึงสรุปได้ว่าการปรากฏของรูปแปร [ต] ไม่เป็นไปตามที่ทำนายไว้

จากผลการอ่านรายการคำของกลุ่มประสบการณ์ภาษาอังกฤษสูง สรุปได้ว่าโครงสร้างระบบเสียงภาษาไทยไม่มีอิทธิพลต่อการปรากฏของรูปแปร [w, ɲ, ɔ]

อย่างไรก็ตาม จากตารางที่ 4 เมื่อพิจารณาการปรากฏของรูปแปร [w] พบว่า มีการปรากฏเป็นไปตามที่ทำนายไว้ คือ มีการปรากฏเฉพาะในบริบทที่หน่วยเสียง // ปรากฏหลังสระหน้าและกลางเท่านั้น เมื่อพิจารณาการปรากฏของรูปแปร [ก] พบว่า มีการปรากฏเป็นไปตามที่ทำนายไว้ในบริบทที่หน่วยเสียง // ปรากฏหลังสระหลัง แม้ว่าไม่เป็นไปตามที่ทำนายไว้ในบริบทที่หน่วยเสียง // ปรากฏหลังสระหน้าและกลาง เมื่อพิจารณาการปรากฏของรูปแปร [ต] พบว่ามีการปรากฏเป็นไปตามที่ทำนายไว้ คือ ปรากฏในบริบทที่หน่วยเสียง // ปรากฏหลังสระผสมเท่านั้น

เมื่อพิจารณาการปรากฏของรูปแปร [ท] และ [เม] ซึ่งเป็นรูปแปรที่ไม่ได้ทำนายเอาไว้ว่าจะเกิดในบริบทใด ปรากฏว่ารูปแปร [ท] ปรากฏในทุกๆ บริบท และมีจำนวนการปรากฏที่ใกล้เคียงกันในทุกๆ บริบท ส่วนรูปแปร [เม] ปรากฏในบริบทที่หน่วยเสียง // ปรากฏหลังสระหลัง และบริบทที่หน่วยเสียง // ปรากฏหลังสระผสม

จากการปรากฏของรูปแปร [w], [ก] และ [ต] ที่กล่าวมาสรุปได้ว่า รูปแปร [w] มีการปรากฏเป็นไปตามที่ทำนายไว้ คือ ในบริบทที่หน่วยเสียง // ปรากฏหลังสระหน้าและกลาง เท่านั้น รูปแปร [ก] มีการปรากฏเป็นไปตามที่ทำนาย คือ ในบริบทที่หน่วยเสียง // ปรากฏหลังเท่านั้น แต่ไม่เป็นไปตามที่ทำนายในบริบทที่หน่วยเสียง // ปรากฏหลังสระหน้าและกลาง รูปแปร [ก] มีการปรากฏเป็นไปตามที่ทำนายคือ ในบริบทที่หน่วยเสียง // ปรากฏหลังสระผสมเท่านั้น ส่วนรูปแปร [ท, เม] ซึ่งเป็นรูปแปรที่ไม่ได้ทำนายการปรากฏเอาไว้ ปรากฏว่ารูปแปร [ท] มีการปรากฏในทุกๆ บริบท ส่วนรูปแปร [เม] มีการปรากฏในสองบริบทคือ บริบทที่หน่วยเสียง // ปรากฏหลังสระหลัง และปรากฏหลังสระผสม ส่วนบริบทที่หน่วยเสียง // ปรากฏหลังสระหน้าและกลาง รูปแปร [เม] ไม่มีการปรากฏ

ตารางที่ 5 แสดงผลการอ่านรายการคำของกลุ่มประสบการณ์ภาษาอังกฤษต่ำ

รูปแปรของหน่วยเสียง //							
// ปรากฏในบริบทต่าง ๆ	lateral approximant เสียงเปิดข้างลิ้น		oral approximant เสียงเปิดในช่องปาก		deletion ไม่ออกเสียง	nasal นาสิก	รวม
		[ɬ]	[w]	[ɰ]	[∅]	[ŋ]	
1. หลังสระหน้าและกลางคาดว่าเป็น [∅], [ŋ]	จำนวนครั้ง	2	98	9	-	1	110
	%	1.81	89.10	8.18	-	0.91	100
2. หลังสระหลังคาดว่าเป็น [ŋ]	จำนวนครั้ง	3	-	80	10	7	100
	%	3.00	-	80.00	10.00	7.00	100
3. หลังสระผสมคาดว่าเป็น [∅]	จำนวนครั้ง	1	-	6	83	-	90
	%	1.11	-	6.67	92.22	-	100

การศึกษาผลการอ่านรายการคำของกลุ่มประสบการณ์ต่ำจากตารางที่ 5 เมื่อพิจารณาการปรากฏของหน่วยเสียง // หลังสระหน้าและกลาง ที่ทำนายว่าจะมีการแปรเป็นเสียง [w, ŋ] พบว่ามีการปรากฏของรูปแปรต่างๆ 4 รูปแปร คือ [ɬ, w, ɰ, ŋ] การปรากฏของรูปแปร [w] กับรูปแปร [ɬ, w] รวมกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.01 ($\chi^2 = 67.24$ การแจกแจงค่าไคสแควร์ $\chi^2_{.01(1)} = 6.64$) รูปแปร [w] มีการปรากฏมากที่สุด คือ 89.10% ส่วนรูปแปร [ŋ] มีการปรากฏน้อยที่สุด คือ 0.91% จึงสรุปได้ว่าการปรากฏของรูปแปร [w] เป็นไปตามที่ทำนาย แต่การปรากฏของรูปแปร [ŋ] ไม่เป็นไปตามที่ทำนายไว้

เมื่อพิจารณาการปรากฏของหน่วยเสียง // หลังสระหลัง ที่ทำนายว่าจะมีการแปรเป็นเสียง [ŋ] พบว่ามีการปรากฏของรูปแปรต่างๆ 4 รูปแปร คือ [ɬ, ɰ, ŋ, ∅] การปรากฏของรูปแปร [ŋ] กับรูปแปร [ɬ, ɰ, ∅] รวมกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.01 ($\chi^2 = 73.96$ การแจกแจงค่าไคสแควร์ $\chi^2_{.01(1)} = 6.64$) เปรียบเทียบการปรากฏของรูปแปร [ŋ] กับรูปแปร [ɬ, ɰ, ∅] รวมกัน มีการปรากฏเป็น 7.00:93.00% ตามลำดับ จึงสรุปได้ว่าการปรากฏของรูปแปร [ŋ] ไม่เป็นไปตามที่ทำนายไว้

เป็น
ของ
ความ
ภาษา
แปร

ตัว
ข้อ

ตาม
นี้
พบ

และ
ปี
ห้

กา

ผล

ปริ
ที่

ทุก

ก

ห้

ปร

ปร

ปี

ป

ม

ม

มี

เมื่อพิจารณาการปรากฏของหน่วยเสียง // หลังสระผสม ที่ทำนายว่าจะมีการแปรเป็นเสียง [๑] พบว่า มีการปรากฏของรูปแปรต่างๆ 3 รูปแปร คือ [t, w, ๑] การปรากฏของรูปแปร [๑] กับรูปแปร [t, w] รวมกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.01 ($\chi^2 = 80.46$ การแจกแจงค่าไคสแควร์ $\chi^2_{.01(1)} = 6.64$) รูปแปร [๑] มีการปรากฏ 92.22% ซึ่งเป็นจำนวนการปรากฏที่มากที่สุดในบริบทนี้ จึงสรุปได้ว่าการปรากฏของรูปแปร [๑] เป็นไปตามที่ทำนายไว้

จากผลการอ่านรายการคำของกลุ่มที่มีประสมการณภาษาอังกฤษคำ สรุปได้ว่า โครงสร้างระบบเสียงภาษาไทย มีอิทธิพลต่อการปรากฏของรูปแปร [w] และ [๑] แต่ไม่มีอิทธิพลต่อการปรากฏของรูปแปร [ก]

จากตารางที่ 5 เมื่อพิจารณาการปรากฏของรูปแปร [w] พบว่า มีการปรากฏเป็นไปตามที่ทำนายไว้ คือ มีการปรากฏในบริบทที่หน่วยเสียง // ปรากฏหลังสระหน้าและกลางเท่านั้น และเป็นจำนวนการปรากฏที่มากที่สุดในบริบทนี้ เมื่อพิจารณาการปรากฏของรูปแปร [ก] พบว่า มีการปรากฏเป็นไปตามที่ทำนายไว้ คือ ในบริบทที่หน่วยเสียง // ปรากฏหลังสระหน้าและกลาง และบริบทที่หน่วยเสียง // ปรากฏหลังสระหลัง รูปแปร [ก] มีจำนวนการปรากฏในบริบทที่หน่วยเสียง // ปรากฏหลังสระหลังมากกว่าในบริบทที่หน่วยเสียง // ปรากฏหลังสระหน้าและกลาง

เมื่อพิจารณาการปรากฏของรูปแปร [๑] ในกลุ่มประสมการณคำ พบว่านอกจากจะมีการปรากฏเป็นไปตามที่ทำนายไว้ คือ ปรากฏในบริบทที่หน่วยเสียง // ปรากฏหลังสระผสมแล้ว ยังมีการปรากฏในบริบทที่หน่วยเสียง // ปรากฏหลังสระหลังด้วย แต่การปรากฏในบริบทแรกมีจำนวนมากกว่าในบริบทที่สอง เมื่อพิจารณาการปรากฏของรูปแปร [t] และ [w] ซึ่งเป็นรูปแปรที่ไม่ได้ทำนายเอาไว้ว่าจะเกิดในบริบทใด พบว่ารูปแปรทั้งสองมีการปรากฏในทุกๆ บริบท รูปแปร [t] มีการปรากฏในปริมาณที่น้อยมากในทุกบริบท ส่วนรูปแปร [w] มีการปรากฏเป็นจำนวนที่สูงมากในบริบทที่หน่วยเสียง // ปรากฏหลังสระหลัง ส่วนในบริบทที่หน่วยเสียง // ปรากฏหลังสระผสม และปรากฏหลังสระหน้าและกลาง มีจำนวนรูปแปร [w] ปรากฏน้อยมาก

จากการปรากฏของรูปแปร [w], [ก] และ [๑] ที่กล่าวมา สรุปได้ว่า รูปแปร [w] มีการปรากฏในบริบทที่หน่วยเสียง // ปรากฏหลังสระหน้าและกลางเท่านั้น รูปแปร [ก] ปรากฏในบริบทที่หน่วยเสียง // ปรากฏหลังสระหน้าและกลาง และปรากฏหลังสระผสม รูปแปร [๑] ปรากฏมากที่สุด ในบริบทที่หน่วยเสียง // ปรากฏหลังสระหลัง ส่วนรูปแปร [๑] ปรากฏในบริบทที่หน่วยเสียง // ปรากฏหลังสระหลังและหลังสระผสม รูปแปร [๑] ปรากฏมากที่สุดในบริบทที่หน่วยเสียง // ปรากฏหลังสระผสม ส่วนรูปแปร [t, w] ที่ไม่ได้ทำนายการปรากฏเอาไว้ มีการปรากฏในทุกๆ บริบท

คำว่า "blackmail" ที่ทำนายว่าจะมีการออกเสียงหน่วยเสียง // เป็นเสียง [w, ɳ, ʔ] นั้น ปรากฏว่าทั้งสองกลุ่มประสบการณ์ไม่มีการออกเสียงหน่วยเสียง // เป็นเสียง [w], [ɳ] แต่ออกเสียงเป็นรูปแปร [ɕ], [w] แทน จำนวน 30.00% และ 50.00% ตามลำดับ ส่วนรูปแปร [ʔ] มีการปรากฏ 20.00% จึงสรุปได้ว่า การแปรของหน่วยเสียง // ในคำว่า "blackmail" มีการแปรเป็นรูปแปร [ʔ] เป็นไปตามที่ทำนายไว้ แต่ไม่มีการแปรเป็นรูปแปร [w, ɳ] ทั้งนี้ เป็นเพราะกลุ่มประสบการณ์ภาษาอังกฤษสูงออกเป็นรูปแปร [ɕ] เป็นส่วนใหญ่ ส่วนกลุ่มที่มีประสบการณ์ภาษาอังกฤษต่ำออกเป็นรูปแปร [w] ซึ่งเป็นเสียงที่มีสัทลักษณะคล้ายเสียง [ɕ] เป็นส่วนใหญ่เช่นกัน

อังกฤษ
ปรากฏ
ปรากฏ
[w, ɳ]
แปรไป
แทรก
เข้า

สรุปผล

งานวิจัยนี้แสดงการแปรของการออกเสียงหน่วยเสียง // ห้ายคำภาษาอังกฤษ ใน นิสิตปีที่ 1 คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2536 โดยเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่มีประสบการณ์ภาษาอังกฤษสูงกับกลุ่มที่มีประสบการณ์ภาษาอังกฤษต่ำ นิสิตทั้งสองกลุ่มนี้ได้มาจากการคัดเลือกจากแบบสำรวจประสบการณ์ทางภาษาอังกฤษของนิสิตทั้งหมด 260 คน โดยการคัดเลือกกลุ่มที่มีประสบการณ์ภาษาอังกฤษสูงสุดและต่ำสุด กลุ่มละ 10 คน รวม 20 คน มาเป็นกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลได้มาจากการอ่านรายการคำ จำนวน 30 คำ ของนิสิตทั้งสองกลุ่ม รวมจำนวนคำอ่านที่นำมาศึกษา 600 คำอ่าน การศึกษานี้มุ่งตอบคำถามสำคัญคือ นิสิตที่มีประสบการณ์ทางภาษาต่างกันจะมีการปรากฏของรูปแปรของหน่วยเสียง // ห้ายคำแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร และโครงสร้างระบบเสียงภาษาไทยมีอิทธิพลต่อการปรากฏของรูปแปรของหน่วยเสียง // ห้ายคำ หรือไม่ อย่างไร

คำพ
ประส
ปรากฏ
มีจำนวน
ออกเ
สำคัญ

สองก
สามา
อังกฤษ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่านิสิตทั้งสองกลุ่มมีการออกเสียงหน่วยเสียง // ห้ายคำแปรเป็นเสียงต่าง ๆ แบ่งออกเป็น 4 ประเภทคือ เสียงเปิดข้างลิ้น [ɕ] เสียงเปิดในช่องปาก [w], [w] ไม่ออกเสียง [ʔ] และเสียงนาสิก [ɳ] เมื่อพิจารณาการแปรโดยไม่แยกตัวแปรทางสังคม พบว่า รูปแปร [ɕ] มีการปรากฏมากที่สุด 36.33% การปรากฏของรูปแปรต่าง ๆ เหล่านี้ มีการปรากฏแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น 0.01 ถึงแม้จะมีการแปรของหน่วยเสียง // ห้ายคำเป็นรูปแปรต่าง ๆ 5 รูปแปร แต่รูปแปร [ɕ] ซึ่งเป็นรูปแปรที่ถูกต้องตามเจ้าของภาษาใช้อย่างมีการปรากฏมากที่สุด จึงสรุปได้ว่านิสิตส่วนมากสามารถออกเสียง // ห้ายคำได้ถูกต้อง เมื่อพิจารณาการปรากฏของรูปแปร [ɕ, w, ɳ, ʔ] ซึ่งเป็นรูปแปรที่คล้ายคลึงกับรูปแปรที่พบในเจ้าของภาษา พบว่ามีการปรากฏรวมกัน 97.67% ส่วนรูปแปร [ɳ] ที่พบในงานวิจัยนี้แต่ไม่เป็นรูปแปรของเจ้าของภาษามีการปรากฏ 2.33% ซึ่งเป็นจำนวนที่แตกต่างกันมาก จึงสรุปได้ว่า รูปแปรที่พบในการวิจัยครั้งนี้ส่วนมากเป็นรูปแปรที่คล้ายคลึงกับรูปแปรที่เจ้าของภาษาใช้

เสียง
ยังไม่
แปร [
คำขอ
อิทธิ
สร้าง
แต่แท

อังกฤษ
โดยเ
คำซึ่ง
ตัวอย

พิจารณาการปรากฏของรูปแปรของหน่วยเสียง // ในกลุ่มที่มีประสบการณ์ภาษาอังกฤษสูง พบว่ารูปแปร [t] มีการปรากฏมากที่สุด คือ 74.64% และเมื่อเปรียบเทียบการปรากฏของรูปแปร [t] กับรูปแปรอื่นๆรวมกันแล้ว ก็ยังพบว่า รูปแปร [t] มีความถี่ของการปรากฏมากกว่า การทดสอบค่าไคสแควร์ (χ^2) พบว่า การปรากฏของรูปแปร [t] กับรูปแปร [w, m, n, ʔ] รวมกันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น 0.01 การแปรของรูปแปรในกลุ่มนิสิตที่มีประสบการณ์ภาษาอังกฤษสูง แสดงให้เห็นว่าระบบเสียงภาษาไทยเข้ามาแทรกแซงในการออกเสียงค่อนข้างน้อย กล่าวคือ นิสิตที่มีการออกเสียงรูปแปรที่ใกล้เคียงกับเจ้าของภาษามาก

พิจารณาการปรากฏของรูปแปรของหน่วยเสียง // ในกลุ่มประสบการณ์ภาษาอังกฤษต่ำพบว่า รูปแปร [t] มีการปรากฏแค่ 2.00% เป็นการปรากฏที่น้อยที่สุด จึงสรุปได้ว่า กลุ่มประสบการณ์ภาษาอังกฤษต่ำส่วนใหญ่ออกเสียง // ท้ายคำได้ไม่ถูกต้อง แต่เมื่อพิจารณาการปรากฏของรูปแปร [w, m] ซึ่งเป็นรูปแปรที่มีสัทลักษณะคล้ายเสียง [t] แล้ว รูปแปร [w, m] มีจำนวนการปรากฏ 64.33% จึงกล่าวได้ว่า ถึงแม้กลุ่มที่มีประสบการณ์ภาษาอังกฤษต่ำจะออกเสียงหน่วยเสียง // ท้ายคำได้ไม่ถูกต้อง แต่ก็ออกเสียงได้ใกล้เคียงกับเสียง [t] และที่สำคัญรูปแปร [w, m] นี้ก็เป็นรูปแปรที่เจ้าของภาษาใช้แทนเสียง [t] เช่นเดียวกัน

ถ้าเปรียบเทียบการออกเสียงหน่วยเสียง // ท้ายคำในสองกลุ่มตัวอย่างพบว่า ทั้งสองกลุ่มมีการปรากฏของรูปแปรต่างๆเหมือนกัน แต่กลุ่มที่มีประสบการณ์ภาษาอังกฤษสูงสามารถออกเสียงหน่วยเสียง // เป็นรูปแปร [t] ได้มากกว่ากลุ่มที่มีประสบการณ์ภาษาอังกฤษต่ำ

ในการพิจารณาโครงสร้างระบบเสียงภาษาไทยว่ามีอิทธิพลต่อการแปรของหน่วยเสียง // ท้ายคำหรือไม่ อย่างไรนั้น ปรากฏว่า เมื่อพิจารณาการแปรของหน่วยเสียง // โดยยังไม่ได้แยกตัวแปรทางสังคม โครงสร้างระบบเสียงภาษาไทยมีอิทธิพลต่อการปรากฏของรูปแปร [w] และ [ʔ] แต่ไม่มีอิทธิพลต่อการปรากฏของรูปแปร [n] พิจารณาผลการอ่านรายการคำของกลุ่มประสบการณ์ภาษาอังกฤษสูง พบว่า โครงสร้างระบบเสียงภาษาไทยแทบจะไม่มีอิทธิพลต่อการปรากฏของรูปแปรใดๆ ส่วนกลุ่มที่มีประสบการณ์ภาษาอังกฤษต่ำนั้น โครงสร้างระบบเสียงภาษาไทยมีอิทธิพลต่อการปรากฏของรูปแปร [w] และ [ʔ] อย่างเห็นได้ชัด แต่แทบจะไม่มีอิทธิพลต่อการปรากฏของรูปแปร [n]

งานวิจัยนี้ เป็นการศึกษาเปรียบเทียบการออกเสียงหน่วยเสียง // ท้ายคำภาษาอังกฤษในกลุ่มที่มีประสบการณ์ภาษาอังกฤษสูง กับกลุ่มที่มีประสบการณ์ภาษาอังกฤษต่ำ โดยเก็บข้อมูลจากนิสิตปีที่ 1 คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในการอ่านรายการคำซึ่งเป็นวัจนลีลาแบบเป็นทางการ คำถามที่น่าสนใจต่อไปก็คือ ในวัจนลีลาอื่นๆ กลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ทางภาษาต่างกันจะมีรูปแบบการแปรแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

ความรู้นี้จะช่วยให้ผู้สอนภาษาอังกฤษมองเห็นปัญหาในการออกเสียงหน่วยเสียง // ในภาษาอังกฤษได้อย่างลึกซึ้ง อันจะนำไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษต่อไป

O'Co

.....

Cryst

เอกสารอ้างอิง

Gims

Heffn

Kanti

กานดา พูนลาภทวี. 2530. สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ฟิสิกส์เซ็นเตอร์. Lade

วิจิตร ภาณุพงศ์. 2520. โครงสร้างภาษาไทย : ระบบไวยากรณ์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

Malrr

ปรารมรัตน์ โชติกเสถียร. 2528. ระบบเสียงภาษาอังกฤษ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Ortoi

พิณทิพย์ ทวยเจริญ. 2534. การพูดภาษาอังกฤษตามหลักภาษาศาสตร์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Smal

Tiffau

วัฒนา อุดมวงศ์. 2525. "คำยืมภาษาอังกฤษในภาษาไทย". วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

Warc

ศิริรัตน์ ศิริวิสูตร. 2537. "การแปรของเสียงพยัญชนะท้าย (l) ในคำยืมภาษาอังกฤษใน
ภาษาไทย ตามวัจนลีลาและพื้นฐานการศึกษา". วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต
ภาควิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ก. ๕

สุดาพร ลักษณะนิยาวิณ. 2525. "คำซ้ำอุจจารณวิลาศ : อีกแง่มุมหนึ่งของระบบเสียงและ
ระบบความหมายในภาษาไทย" ใน ลัทธิศาสตร์และภาษาศาสตร์. หน้า 30-32.
กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนเทพเรสเซอร์วิส จำกัด.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2533. ภาษาศาสตร์สังคม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

อุดม วโรดมมลิขิตดิษฐ์. 2513. ภาษาศาสตร์เบื้องต้น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.

Abercrombie, David. 1965. Elements of General Phonetics. Scotland : Edinburgh.

..... 1966. Studies in Phonetics & Linguistics. Oxford University
Press.

Catford, J.C. 1977. Fundamental Problems in Phonetics. Scotland : Edinburgh
University.

- O'Connor, J.D. 1973. Phonetics. London.
- 1977. Better Pronunciation. London.
- Crystal, David. 1985. A Dictionary of Linguistics and Phonetics. New York : Basil Blackwell Inc.
- Gimson, A.C. 1977. A Practical course of English Pronunciation. Cambridge.
- Heffner, R. 1969. General Phonetics. The University of Wisconsin Press.
- Kantner, Claude. 1963. Phonetics : An Introduction to the Principle of Phonetics Science the Point of View of English Speech. Ohio University.
- Ladefoged, Peter. 1971. Preliminaries to Linguistics Phonetics. The University of Chicago.
- Malmberg, Bertil. 1963. Phonetics. University of Lund.
- Orton, Harold and Tilling, Phillip M. 1969. The Survey of English Dialect (part 1-2). University of Leeds.
- Smalley, William A. 1989. Manual of Articulatory Phonetics. University of America.
- Tiffany, William R. 1987. Phonetics : Theory and Application. University of Washington.
- Ward, IDA C. 1967. The Phonetics of English. University of London.

ภาคผนวก

ก. รายการคำที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

1. toil	16. full
2. file	17. pull
3. actual	18. goal
4. furl	19. detail
5. soul	20. shall
6. roll	21. null
7. short	22. foot
8. bill	23. alcohol
9. bell	24. pool
10. cowl	25. blackmail
11. bull	26. pool

12. boil	27. foul	10. *
13. real	28. bowl	
14. mile	29. cool	11. *
15. bible	30. aerosol	
		12. *

ข. แบบสำรวจประสบการณ์ภาษาอังกฤษ นิสิตปีที่ 1 คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2536

วิธีทำแบบสำรวจ ให้นิสิตกากบาท (x) ลงในข้อความที่คิดว่าตรงกับประสบการณ์ของตนมากที่สุด

1. ขณะที่เรียนชั้น ม.ปลาย ได้เรียนภาษาอังกฤษสัปดาห์ละกี่ชั่วโมง
ก. 12 ข. 8 ค. 4
2. ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ อาจารย์สอนโดยใช้ภาษาอะไรเป็นส่วนใหญ่
ก. ภาษาอังกฤษ ข. ภาษาอังกฤษและภาษาไทย ค. ภาษาไทย
3. ในขณะที่เรียน ม.ปลาย ได้ใช้ห้องปฏิบัติการทางภาษาเพื่อพัฒนาทักษะการพูด-ฟังมากน้อยเพียงใด
ก. บ่อยครั้ง ข. น้อยครั้ง ค. ไม่เคย
4. ในขณะที่เรียน ม.ปลาย ได้เรียนร่วมกับนักเรียนชาวต่างประเทศบ้างหรือไม่ อย่างไร
ก. ประจำ ข. น้อยครั้ง ค. ไม่เคย
5. ในขณะที่เรียน ม.ปลาย ได้เข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษบ้างหรือไม่ อย่างไร
ก. บ่อยครั้ง ข. น้อยครั้ง ค. ไม่เคย
6. ในปัจจุบันได้ใช้ภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสารมากน้อยเพียงใด
ก. บ่อยครั้ง ข. น้อยครั้ง ค. ไม่เคย
7. เคยเดินทางไปต่างประเทศและใช้ภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสารบ้างหรือไม่ อย่างไร
ก. บ่อยครั้ง ข. น้อยครั้ง ค. ไม่เคย
8. เรียนพิเศษภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาทักษะด้านการพูด-ฟังกับสถาบันภาษาที่สอนโดยชาวต่างประเทศบ้างหรือไม่ อย่างไร
ก. บ่อยครั้ง ข. น้อยครั้ง ค. ไม่เคย
9. อ่านหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร ที่เป็นภาษาอังกฤษมากน้อยเพียงใด
ก. บ่อยครั้ง ข. น้อยครั้ง ค. ไม่เคย

10. ฟังเพลงฝรั่ง ฟังข่าว ที่เป็นภาษาอังกฤษมากน้อยเพียงใด
 ก. บ่อยครั้ง ข. น้อยครั้ง ค. ไม่เคย
11. ฟังเทปคาสเซ็ทภาษาอังกฤษ ที่ฝึกทักษะทางการพูด-ฟัง มากน้อยเพียงใด
 ก. บ่อยครั้ง ข. น้อยครั้ง ค. ไม่เคย
12. ดูภาพยนตร์ ดูโทรทัศน์ ดูสารคดี ที่พากย์ภาษาอังกฤษมากน้อยเพียงใด
 ก. บ่อยครั้ง ข. น้อยครั้ง ค. ไม่เคย

ชื่อ.....นามสกุล (ผู้ตอบแบบสอบถาม)

การแปรในการออกเสียง { S } ท้ายคำภาษาอังกฤษ ในการอ่านข้อความของนักเรียนไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

พัชนี มาลารักษ์

ด้วยก
อาจเ
ภาษา
เจ้าช
มาก

บทนำ

ประเทศไทยมีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศมานาน และพบว่านักเรียนไทยมีปัญหาในการใช้ภาษาอังกฤษอยู่เสมอ โดยเฉพาะการออกเสียงไม่ถูกต้อง ซึ่งอาจเนื่องจากระบบเสียงภาษาไทยและภาษาอังกฤษไม่เหมือนกัน เช่น โครงสร้างพยางค์ในภาษาไทยมีพยัญชนะท้ายได้เพียง 1 ตำแหน่งเท่านั้น แต่ภาษาอังกฤษมีพยัญชนะท้ายมากกว่า 1 ตำแหน่ง ที่เรียกว่าพยัญชนะควบกล้ำได้ นอกจากนี้ เสียงบางเสียงในภาษาอังกฤษไม่พบในภาษาไทยทำให้นักเรียนไทยไม่คุ้นเคยกับเสียงที่ไม่มีในภาษาไทย จึงมักจะใช้เสียงในภาษาไทยที่มีฐานกรณ์หรือคุณสมบัติใกล้เคียงกันแทนเสียงนั้น เช่น เสียง [z] ในภาษาอังกฤษคนไทยจะออกเสียงเป็น [s] เพราะในภาษาไทยไม่มีเสียง [z] แต่มีเสียง [s]

มัธย
ภาษา
กล่าว
ตำแหน่ง
สมมติ
เองที่

ปัญหาในการออกเสียงอย่างหนึ่งที่พบมาก คือ เมื่อเติม <s> หรือ <es> ท้ายคำซึ่งพบได้ในกรณีต่อไปนี้

อำภ
ระดับ
เรียน

1. <s> และ <es> ที่เติมท้ายคำนามเพื่อแสดงพหูพจน์ เช่น students, houses, bags, matches ฯลฯ

คุณส
เขตข

2. <s> และ <es> ที่เติมท้ายคำกริยาที่ใช้กับประธานเอกพจน์บุรุษที่ 3 เช่น looks, wants, stops, cleans, closes, washes ฯลฯ

ความ
นี้กลุ่ม

ทั้ง 2 กรณีนี้มีรูปเสียง 3 แบบ คือ

[-s] เมื่อปรากฏหลังพยัญชนะอิมโฆะ เช่น students, looks, stops ฯลฯ

กลุ่ม
อิทธิ

[-z] เมื่อปรากฏหลังพยัญชนะโฆะ เช่น bags, cleans, plays ฯลฯ

กลุ่ม

[-ɪz] เมื่อปรากฏหลังพยัญชนะ sibilant เช่น houses, places, closes, matches, washes ฯลฯ

อังก

จากการสังเกตการออกเสียง {s} ของนักเรียนไทยส่วนใหญ่ พบว่านักเรียนมักจะออกเสียงในลักษณะต่อไปนี้

ห้อง

[-s] นักเรียนออกเสียงได้เป็นส่วนมาก แต่บางครั้งก็ไม่ออกเสียง ([Ø])

[-z] นักเรียนมักจะออกเสียงเป็น [-s] หรือ [Ø]

[-ɪz] นักเรียนมักจะออกเสียงเป็น [-s] หรือ [Ø]

อีกกรณีหนึ่งที่พบคือ เมื่อไม่มี <s> เดิมท้ายคำ หรือ <ð> นักเรียนจะออกเสียง[-s] ด้วยการออกเสียงในลักษณะดังกล่าว พบในนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แต่ไม่ทุกคน อาจเนื่องจากนักเรียนแต่ละคนมีประสบการณ์ทางภาษาอังกฤษต่างกัน บางคนมีโอกาสได้ใช้ภาษาอังกฤษบ่อยๆ และได้ใช้กับเจ้าของภาษาจริงๆ ก็มีแนวโน้มที่จะออกเสียงได้ใกล้เคียงเจ้าของภาษามากกว่า คนที่ขาดประสบการณ์ทางภาษาหรือมีโอกาสได้ใช้ภาษาอังกฤษน้อยมากหรือไม่เคยได้ใช้ภาษาอังกฤษกับเจ้าของภาษาเลย เป็นต้น

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงต้องการศึกษาการออกเสียง {s} ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาว่าการออกเสียง {s} ที่ปรากฏท้ายคำภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีการแปรอย่างไรและการแปรดังกล่าวเป็นผลจากตัวแปรทางสังคมที่กำหนดไว้หรือไม่อย่างไร ตลอดจนการออกเสียง [s] ในตำแหน่งท้ายคำภาษาอังกฤษที่ไม่มีรูป <s> ปรากฏ มีอะไรเป็นตัวกำหนดหรือไม่ ตามสมมติฐานว่า นักเรียนมีประสบการณ์ทางภาษาอังกฤษต่างกัน และประสบการณ์ทางภาษานี้เองที่มีผลต่อการเลือกใช้รูปแปรในการออกเสียง{s}ตามตัวแปรภาษา (s), (z), และ (ɪz)¹

ในการศึกษารั้งนี้ ได้เลือกกลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนบ่อทองวงษ์จันทร์วิทยา อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี เพราะจากการสังเกตของผู้วิจัยในฐานะครูสอนภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนนี้เป็นเวลา 5 ปี พบว่านักเรียนโรงเรียนนี้มีโอกาสเรียนรู้ภาษาอังกฤษหรือได้รับประสบการณ์ทางภาษาอังกฤษต่างกันค่อนข้างมาก จึงมีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาตามวัตถุประสงค์และเพื่อจำกัดขอบเขตของการศึกษาจะศึกษาการออกเสียง {s} เฉพาะในวัจนลีลาแบบการอ่านข้อความซึ่งในข้อความจะประกอบด้วยคำนาม และคำกริยา ที่มีการเติม <s> และ <es> ท้ายคำ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาจะคัดเลือกจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2² โดยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง จะต้องคำนึงถึงประสบการณ์ทางภาษา ซึ่งเป็นตัวแปรทางสังคมที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อการแปรในการออกเสียง{s} เป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีประสบการณ์ทางภาษามากและกลุ่มที่มีประสบการณ์ทางภาษาน้อย

คำว่า "ประสบการณ์ทางภาษา" ในที่นี้ หมายถึง ประสบการณ์ในการใช้ภาษาอังกฤษหรือโอกาสในการใช้ภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่นักเรียนจะได้รับจากทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ดังนี้

- ประสบการณ์ทางภาษาในห้องเรียน ได้แก่ ประสบการณ์ที่นักเรียนได้เรียนรู้ทักษะภาษาอังกฤษจากครูผู้สอน เช่น การที่ครูพูดภาษาอังกฤษกับนักเรียนในขณะที่สอน การฝึกทักษะ การออกเสียง การพูด การอ่าน การฟัง ตลอดจนสื่อการสอนที่ครูใช้ เช่น เทปที่บันทึกเสียงเจ้าของภาษา

- ประสิทธิภาพทางภาษานอกห้องเรียน ได้แก่ ประสิทธิภาพที่นักเรียนได้เรียนรู้ หรือ มีโอกาสได้ใช้ภาษาอังกฤษโดยตรงโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับเจ้าของภาษา การ ทำยคำ ี ร่วมกิจกรรมในโรงเรียนที่เกี่ยวกับภาษาอังกฤษ เช่นการแข่งขันอ่านภาษาอังกฤษ หรือจากการอ่านหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ จากการฟังวิทยุ หรือดูโทรทัศน์ที่ใช้ ภาษาอังกฤษ เช่น ข่าว หรือเพลง เป็นต้น

ดังนั้น กลุ่มที่มีประสิทธิภาพทางภาษามาก หมายถึง นักเรียนที่มีโอกาสได้ใช้ภาษา ทำยคำ ี ภาษาอังกฤษทั้งในและนอกห้องเรียน และกลุ่มที่มีประสิทธิภาพทางภาษาน้อย หมายถึง นัก เรียนที่มีโอกาสได้ใช้ภาษาอังกฤษน้อยกว่า เช่น อาจจะได้จากในห้องเรียนอย่างเดียว ซึ่งวิธี การจำแนกกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม ตามประสิทธิภาพทางภาษาดังกล่าวนี้อาจใช้แบบสอบ ตามที่ใช้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน ได้แก่ ชื่อนักเรียน ชั้นเรียน ให้นักเรียนเติมในช่องว่าง <es> เ และต่อจากนั้นก็เป็นข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพทางภาษาของนักเรียน มี 14 ข้อ ข้อ 1-8 เป็นประสิทธิภาพในห้องเรียน และข้อ 9-14 เป็นประสิทธิภาพนอกห้องเรียน ให้นักเรียนเลือก ตอบตามระดับความมากน้อยของแต่ละประสิทธิภาพที่ได้รับ โดยกำหนดเป็นระดับคะแนน ดังนี้ คือ 1=น้อยมาก, 2=น้อย, 3=ปานกลาง, 4=มาก, 5=มากที่สุด³ แล้วนำแบบสอบ โดยนำ ตามที่ รวมคะแนนในแบบสอบถามของนักเรียนทุกคน และเรียงลำดับคะแนนต่อจากนั้นจะเลือกผู้ ตัวอย่าง 10 คน เป็นกลุ่มที่มีประสิทธิภาพทางภาษามากและผู้ที่ได้คะแนนต่ำสุด 10 คน เป็นกลุ่มที่มีประสิทธิภาพทางภาษาน้อย

เมื่อได้กลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 2 กลุ่มประสิทธิภาพแล้ว ก็จะเก็บข้อมูล โดยให้กลุ่มตัวอย่าง อ่านข้อความที่เตรียมไว้ทีละคน แล้วบันทึกเสียงด้วยสัทอักษร ซึ่งในขณะที่เก็บข้อมูล จะใช้ ห้องที่มีเพียงผู้บันทึกเสียง และกลุ่มตัวอย่าง อีก 1 คน เท่านั้น

สำหรับลักษณะของข้อความที่เตรียมนั้น เนื่องจาก {s} เป็นหน่วยคำที่เดิมทำยคำ ี ภาษาอังกฤษ จึงมีผลให้การออกเสียงในบางคำ จะเป็นในลักษณะพยัญชนะควบกล้ำใน ตำแหน่งทำยเป็น 2 ตำแหน่ง 3 ตำแหน่ง หรือ 4 ตำแหน่ง ดังกล่าแล้ว แต่บางคำจะไม่ ออกเสียงในลักษณะพยัญชนะควบกล้ำ เพราะคำนั้นไม่มีเสียงพยัญชนะทำย เมื่อเติม <s> ทำยคำ จะทำให้เกิดเสียงพยัญชนะทำย 1 ตำแหน่ง เช่น คำว่า play-plays ซึ่ง s ที่เดิมจะ ออกเสียงเป็น [-z] จากการศึกษางานวิจัยของอังสนา จามิกรณ์ (2532) พบว่า คำยืมภาษา อังกฤษที่มีพยัญชนะทำยเป็น [-s] และ [-z] เช่นคำว่า เทนนิส และควิช ผู้บอกภาษา ส่วนใหญ่จะออกเสียง [-s] ด้วย แต่เสียง [-z] พบน้อยมาก ในการศึกษาครั้งนี้จะศึกษาการ แปร ในการออกเสียง {s} ที่ทำให้เกิดพยัญชนะทำย 2 ตำแหน่ง และทำยคำพยางค์เปิด ดัง นั้นข้อความที่เตรียมไว้สำหรับกลุ่มตัวอย่างอ่าน จึงประกอบด้วยประโยคภาษาอังกฤษ 6 ประโยค ดังรายละเอียดต่อไปนี้

กลุ่ม

คนที่

คนที่

คนที่

คนที่

คนที่

คนที่

ฯลฯ

คนว

แปร

รูปแ

เรียนได้เรียน 1-2 มีคำกริยาและคำนาม อย่างละ 1 คำ ทั้ง 2 ประโยค ซึ่งมี <s> เดิม
องภาษา กายคำ แล้วออกเสียงเป็น [-s] คือ

ภาษาอังกฤษ (1) The teacher takes some students to the zoo.

โทรทัศน์ที่ (2) He always laughs at my maps.

ประโยคที่ 3-4 มีคำกริยา และคำนาม อย่างละ 1 คำ ทั้ง 2 ประโยค ซึ่งมี <s> เดิม
สได้ใช้ภาษา กายคำ แล้วออกเสียงเป็น [-z] คือ

มาถึง นัก (3) A gardener runs away from a big group of bees in the garden.

เดี่ยว ซึ่งวิธี (4) My dog plays with two balls.

ใช้แบบสอบ ประโยคที่ 5-6 มีคำกริยา และคำนาม อย่างละ 1 คำ ในแต่ละประโยค ซึ่งมี <s> หรือ
ในช่องว่าง es> เดิมท้ายคำ และออกเสียงเป็น [-iz] คือ

ข้อ 1-8 (5) A policeman watches some buses on the road.

เรียนเลือก (6) My mother washes some oranges in the kitchen.

ดับคะแนน เมื่อเก็บข้อมูลแล้ว ก็จะนำข้อมูลมาวิเคราะห์ผล แล้วบันทึกผลในตารางที่เตรียมไว้

แบบสอบ โดยนำรายชื่อกลุ่มตัวอย่างมาเรียงใส่ตารางตามกลุ่ม ตารางละ 1 กลุ่ม เพื่อแสดงรูปแปร

จากนั้นจะ ตามที่กลุ่มตัวอย่างออกเสียง ตามตัวแปรภาษา ทั้ง 3 รวมทั้งหมด 12 คำ โดยให้ตัวแปร

จะเลือกผู้ ตัวอย่างคำ และรูปแปรอยู่ตามแนวนอน และรายชื่อกลุ่มตัวอย่าง เรียงตามแนวตั้ง ดังนี้

แนต่าสุด

ตัวแปร	(s)				(z)				(iz)			
ตัวอย่างคำ	takes	students	laughs	maps	nuns	bees	plays	balls	watches	buses	washes	oranges
กลุ่มตัวอย่าง												
คนที่ 1												
คนที่ 2												
คนที่ 3												
คนที่ 4												
คนที่ 5												
ฯลฯ												

ในการวิเคราะห์ผลข้อมูลจะดูรูปแปรในการออกเสียงตัวแปรแต่ละตัวแปรของแต่ละ
คนว่าตัวแปร (s), (z), และ (iz) มีรูปแปรอะไรบ้าง และในการปรากฏ 4 ครั้ง ของแต่ละตัว
แปรมีรูปแปรใดเกิดกี่ครั้ง และรวมทั้ง 10 คน ในการปรากฏ 40 ครั้ง ของแต่ละตัวแปร มี
รูปแปรใดบ้าง แต่ละรูปแปรปรากฏกี่ครั้ง ทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่างวิเคราะห์วิธีเดียวกันแล้วนำผลมา

เปรียบเทียบกันว่า ในการออกเสียงตัวแปร (s), (z), และ (ɛz) ทั้ง 2 กลุ่มมีรูปแปรเหมือนหรือต่างกันอย่างไร

ทบทวนวรรณกรรม

● การแปรของเสียงเสียดแทรก-ปุ่มเหงือก

อังสนา จามิกรณ์ (2532) ศึกษาการแปรในการออกเสียงพยัญชนะท้ายของคำยืมภาษาอังกฤษที่ลงท้ายด้วยเสียงเสียดแทรก-ปุ่มเหงือก : กรณีศึกษาของข้าราชการกองทัพเรือไทยตามวิธีการของภาษาศาสตร์สังคม โดยกำหนดตัวแปรทางสังคม เพื่อแบ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา 3 ตัวแปรได้แก่ เพศ อายุ และ ประสบการณ์ทางภาษา คือ การไปต่างประเทศ

นอกจากตัวแปรทางสังคมดังกล่าว ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรภาษา คือ (s) เป็นตัวแปรภาษาแทนเสียงพยัญชนะท้ายเสียดแทรก-ปุ่มเหงือก ของคำยืมที่มาจากภาษาอังกฤษที่ลงท้ายด้วยเสียงเสียดแทรก-ปุ่มเหงือกโฆษะ [z] และอโฆษะ [s] เพื่อศึกษารูปแปรของตัวแปรที่กำหนดนี้ จากการออกเสียงของผู้บอกภาษาแต่ละกลุ่มว่ามีการแปรอย่างไร และการแปรดังกล่าวถูกกำหนดโดยปัจจัยทางสังคมที่กำหนดไว้หรือไม่ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ประสบการณ์ทางภาษาซึ่งในที่นี้คือ การไปต่างประเทศ มีผลต่อการใช้เสียง [s] กล่าวคือ ผู้ที่ไปต่างประเทศจะออกเสียง [s] ท้ายคำยืมภาษาอังกฤษที่ลงท้ายด้วยเสียงเสียดแทรก-ปุ่มเหงือกมากกว่าผู้ที่ไม่เคยไปต่างประเทศ ดังนั้นการแปรของ (s) ตามตัวแปรการไปต่างประเทศจึงมีความสัมพันธ์กับการใช้เสียง [s] ท้ายคำยืมภาษาอังกฤษที่ลงท้ายด้วยเสียงเสียดแทรก-ปุ่มเหงือก อย่างชัดเจนในขณะที่ เพศ และ อายุเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการใช้เสียง [s] ในกรณีดังกล่าวน้อยมาก

จากงานวิจัยดังกล่าว จะเห็นได้ว่า

(1) เสียง [s] จะปรากฏท้ายคำในการออกเสียงคำยืมภาษาอังกฤษของคนไทย แม้ว่าเสียง [s] ในระบบเสียงภาษาไทย จะไม่ปรากฏในตำแหน่งท้ายคำก็ตาม

(2) ตัวแปรทางสังคม ซึ่งในที่นี้ คือ ประสบการณ์ทางภาษา เป็นตัวกำหนดการแปรในการออกเสียงในภาษา

จากแนวคิดนี้เอง จึงเป็นแนวทางในการศึกษาการแปรในการออกเสียง (s) ที่ปรากฏท้ายคำภาษาอังกฤษ โดยใช้ตัวแปรทางสังคม

● ลี

[-s],
ตรง

เขียน
ลักษณะ
ปรากฏ
และ
quiz,

ลักษณะ
เป็น

จาก
แทรก
ว่าง
เสียด

[z] เอ
[z] เม
อาจ

จะออก

ของภ
bit [

กว่า
เสียง
ปัจจัย

ยาว {

● ลักษณะของเสียง ที่เกี่ยวข้องในการศึกษา

เสียงที่เกี่ยวข้อง คือ รูปเสียงของ {s} เมื่อปรากฏท้ายคำภาษาอังกฤษ ซึ่งมี 3 รูป คือ [-s], [-z], และ [-ɪz] แต่ก่อนที่จะอธิบายรูปเสียงทั้ง 3 จะขออธิบายสัญลักษณ์ {s} เพื่อให้เข้าใจตรงกันเสียก่อน

สัญลักษณ์ {s} ใช้แทนหน่วยคำทางไวยากรณ์ในภาษาอังกฤษที่เกิดจากการเติมรูปเขียน <s> และ <es> ท้ายคำนาม และคำกริยาภาษาอังกฤษ แต่ในการออกเสียงมี 3 ลักษณะ ตามรูปเสียง 3 รูป ดังกล่าวข้างต้น ซึ่งเป็นคนละกรณีกับเสียง [-s] และ [-z] ที่ปรากฏในตำแหน่งพยัญชนะท้ายของคำภาษาอังกฤษ เพื่อแสดงรูปเสียงของหน่วยเสียง /s/ และ /z/ หรือแทนด้วยรูปเขียน <-s> และ <-z> หรือ <-se> และ <-ze> เช่น ในคำ tennis, quiz, case, freeze เป็นต้น

เสียงที่เกี่ยวข้องในการศึกษานี้ ได้แก่ [s], [z], และ [ɪz] จะเห็นว่า แบบที่ 3 มีลักษณะต่างจาก 2 แบบแรก กล่าวคือ [s] และ [z] มีคุณสมบัติเป็นเสียง แต่ [ɪz] มีคุณสมบัติเป็นพยางค์ประกอบด้วยสระ ɪ และ พยัญชนะ z

เสียง [s] และ [z] เป็นพยัญชนะเสียดแทรก ซึ่งอังสนา จามิกรณ์ (2532, หน้า 2) อ้างจาก Abercrombie (1967, หน้า 49) ในการอธิบายสัทลักษณะสากลของพยัญชนะเสียดแทรกว่า เกิดจากการที่อวัยวะในการออกเสียงซึ่งเป็นฐานกรณ์เคลื่อนมาชิดกัน แล้วเกิดช่องว่างแคบๆ ตรงกลาง ทำให้ลมผ่านออกได้ ลมจากปอดที่ผ่านช่องว่างแคบ ๆ นี้จะเกิดการเสียดสีกับฐานและกรณ์ เป็นเสียงเสียดแทรก

ทั้ง [s] และ [z] เป็นเสียงเสียดแทรก-ปุ่มเหงือก ต่างกันที่ [s] เป็นเสียงอโฆษะ แต่ [z] เป็นเสียงโฆษะ ในภาษาอังกฤษมีเสียงที่เสียดแทรก-ปุ่มเหงือก ทั้งอโฆษะ [s] และโฆษะ [z] แต่ในภาษาไทยมีเสียงเสียดแทรก-ปุ่มเหงือกอโฆษะ [s] เท่านั้น ไม่มีเสียงโฆษะ [z] ซึ่งอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่เป็นปัญหาต่อนักเรียนไทยในการออกเสียง [z] เพราะไม่เคยชิน จึงมักจะออกเสียงเป็น [s] แทน

เสียง [ɪ] Jones (1969) อธิบายว่าเป็นสัญลักษณ์ที่ใช้ใน "narrow transcription" ของภาษาอังกฤษ เพื่อใช้แทน "short i" ซึ่งมีคุณสมบัติเปิด (open) มากกว่า i เช่น คำว่า bit [bɪt] ดังนั้น ɪ ก็คือ สัญลักษณ์แทนเสียงสระสูงหน้าปากไม่ห่อที่ตำแหน่งของลิ้นจะต่ำกว่า และเคลื่อนไปข้างหลังมากกว่า i (long i) ลักษณะริมฝีปากเปิดกว้างมากกว่า i และเสียงจะสั้นกว่า i ด้วย ซึ่งรูปเสียง [ɪz] ของ {s} มีลักษณะเป็น inflected form ในรูปของปัจจัย ที่ไม่ลงเสียงหนัก เช่น palaces [paləsɪz], horses [hɒsɪz] เป็นต้น⁴

สำหรับในระบบเสียงของไทย สระสูงหน้าปากไม่ห่อ จะแยกเป็นสระสั้น [i] และสระยาว [i:] หรือ [ii] แต่ไม่พบว่ามีการใช้ [ɪ]

● ตำแหน่งพยัญชนะท้ายในโครงสร้างพยางค์ของภาษาอังกฤษและภาษาไทย

พยัญชนะท้ายในโครงสร้างพยางค์ของภาษาอังกฤษ พบว่ามีได้มากกว่า 1 ตำแหน่ง แต่ก่อนที่จะกล่าวถึง ลักษณะของพยัญชนะท้ายมากกว่า 1 ตำแหน่งนั้น ควรจะได้เห็น ตัวอย่างคำที่มีพยัญชนะท้าย 1 ตำแหน่ง เสียก่อน เช่น

stop /-p/	laugh /-f/	rat /-t/	breath /-θ/
like /-k/	deputize /-z/	bus /-s/	room /-m/
run /-n/	build /-d/	bug /-g/	derive /-v/

อังกฤษ
อังกฤษ

คือ {ร
ที่มีคู่

ตัวอย่างข้างต้นเป็นเพียงบางส่วนเท่านั้น แต่ก็พอจะมองเห็นว่า พยัญชนะท้ายของภาษาอังกฤษบางหน่วยเสียงไม่พบในภาษาไทย เพราะหน่วยเสียงที่ปรากฏในตำแหน่งพยัญชนะท้ายในโครงสร้างพยางค์ของภาษาไทย มี 9 หน่วยเสียง ได้แก่

/-p/	[kàp] “กับ”	/-n/	[sǎan] “สาน”
/-t/	[kàt] “กัด”	/-ŋ /	[sǎaŋ] “sang”
/-k/	[kàk] “กัก”	/-j /	[sǎaj] “สาย”
/-ʔ/	[kàʔ] “กะ”	/-w/	[sǎaw] “สาว”
/-m/	[dam] “ดำ”		

หน้า

(ดุษฎิพร ชานโรคตานต์, 2533 หน้า 237)

ตำแหน่ง
หน้า

เมื่อเปรียบเทียบพยัญชนะท้าย 1 ตำแหน่งของภาษาอังกฤษกับภาษาไทย จะพบว่า หน่วยเสียงภาษาอังกฤษที่ปรากฏในตำแหน่งพยัญชนะท้ายมีจำนวนหนึ่งที่ไม่พบในระบบเสียงของภาษาไทย เช่น /θ/, /z/, /g/ เป็นต้น บางหน่วยเสียงมีในระบบเสียงภาษาไทย แต่ไม่ปรากฏในตำแหน่งพยัญชนะท้าย คือ /s/ ในที่นี้จะพิจารณาเฉพาะเสียงที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานี้เท่านั้น คือ /s/ และ /z/ ซึ่งในภาษาอังกฤษจะพบ z ในกรณีของ {s} ที่เกิดจากการเติม <s> ท้ายคำพยางค์เปิด แล้วทำให้คำพยางค์เปิดนั้นกลายเป็นคำที่มีพยัญชนะท้าย 1 ตำแหน่ง คือ [-z] เช่นคำว่า play-plays, bee-bees, boy-boys เป็นต้น

เนื่อง
พยัญ
ท้าย
ภาษ
เสียง
จาก

สำหรับพยัญชนะท้ายของภาษาอังกฤษที่มีมากกว่า 1 ตำแหน่ง หรือเป็นลักษณะของพยัญชนะควบกล้ำนั้น มีปรากฏดังนี้

Cohen (1965: 61) กล่าวว่า พยัญชนะควบกล้ำ ในตำแหน่งพยัญชนะท้ายในภาษาอังกฤษค่อนข้างมีปัญหา เพราะพยัญชนะท้ายที่มีลักษณะเป็นพยัญชนะควบกล้ำในภาษาอังกฤษมี 2 ประเภท คือ

(1) ทำหน้าที่เป็นหน่วยเสียง (phoneme) เพียงอย่างเดียว

(2) ทำหน้าที่เป็นทั้งหน่วยเสียง และทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ด้วย

ทั้ง 2 ประเภทนี้มีรูปเหมือนกัน และที่เกี่ยวข้องในการศึกษานี้ คือ ประเภทที่ 2 กล่าวคือ (s) ที่เติมท้ายคำภาษาอังกฤษ แล้วทำให้เกิดพยัญชนะท้ายในลักษณะพยัญชนะควบกล้ำที่มีคุณสมบัติเป็นหน่วยเสียง แต่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ ดังนี้

- ถ้าปรากฏท้ายคำนาม จะบอกความเป็นพหูพจน์
- ถ้าปรากฏท้ายคำกริยา แสดงว่าประธานของประโยคเป็นเอกพจน์บุรุษที่ 3 ในประโยคแบบปัจจุบันกาล

ตัวอย่างของพยัญชนะควบกล้ำที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยเสียงเพียงอย่างเดียว และที่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ด้วย เช่น

lapse [læps] ทำหน้าที่เป็นหน่วยเสียงเท่านั้น

maps [mæps] เป็นหน่วยเสียงที่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ด้วย

หรือ cleanse [klenz] ทำหน้าที่เป็นหน่วยเสียงเท่านั้น

cleans [kliŋz] เป็นหน่วยเสียงที่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ด้วย

ตัวอย่างข้างต้นเป็นพยัญชนะควบกล้ำที่มี 2 ตำแหน่ง แต่พยัญชนะควบกล้ำในตำแหน่งพยัญชนะท้ายในภาษาอังกฤษ ทั้งที่เป็นหน่วยเสียงเพียงอย่างเดียว และทั้งที่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ด้วย มีมากกว่า 2 ตำแหน่ง กล่าวคือ อาจมี 3 ตำแหน่ง เช่น

waltz /-lts/ เป็นหน่วยเสียงเท่านั้น

belts /-lts/ เป็นหน่วยเสียงที่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์

(Shen, 1966: 169)

นอกจากนี้ อาจเป็น 4 ตำแหน่ง หรือ 5 ตำแหน่งได้ แต่จะไม่กล่าวถึงอย่างละเอียด เนื่องจากการศึกษานี้ จะศึกษาเฉพาะ {s} ที่ทำให้เกิดพยัญชนะควบกล้ำในตำแหน่งพยัญชนะท้ายเพียง 2 ตำแหน่งเท่านั้น ซึ่งลักษณะพยัญชนะควบกล้ำในตำแหน่งพยัญชนะท้ายเช่นนี้ จะไม่พบในภาษาไทย ความแตกต่างกันอย่างมากระหว่างพยัญชนะท้ายของภาษาไทยและภาษาอังกฤษเช่นนี้ ก็อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักเรียนไทยบางคนไม่ออกเสียง [-s] และ [-z] จากการเติมหน่วยคำ {s} ท้ายคำนามและคำกริยาในภาษาอังกฤษ เนื่องจากการติดกับระบบเสียง และโครงสร้างพยางค์ของภาษาไทย

● ระบบหน่วยเสียง-หน่วยคำ (morphophonemics) ในภาษาอังกฤษ

ระบบหน่วยเสียง-หน่วยคำ เป็นระดับของโครงสร้างทางภาษาระดับหนึ่ง que เชื่อมระหว่างระดับหน่วยเสียง (phonemics) และหน่วยคำ (morphology) กล่าวคือ เป็นเรื่องของการเปลี่ยนแปลงทางเสียงของหน่วยเสียงบางหน่วยเสียงที่เป็นองค์ประกอบของหน่วยคำเติม (affix morphemes) ภายในหน่วยคำเดียวกัน เนื่องจากปริบททางเสียงต่างกัน กล่าวอีกอย่างหนึ่งได้ว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงเสียงของหน่วยเสียงหนึ่ง เป็นอีกหน่วยเสียงหนึ่งภายในหน่วยคำเดียวกัน มีหน้าที่ทางไวยากรณ์เหมือนกัน โดยมีเงื่อนไขทางเสียงเป็นตัวกำหนด (Wolfram & Johnson, 1982) เช่น การเติม <s> ท้ายคำนามและคำกริยา ถ้า <s> ตามหลังพยัญชนะโฆชะ จะออกเสียงเป็นเสียงโฆชะ คือ [-z] เช่นคำว่า pan-pans [-z] แต่ ถ้า <s> ตามหลังพยัญชนะอโฆชะ จะออกเสียงเป็นเสียงอโฆชะ คือ [-s] เช่น sit-sits [-s] เป็นต้น

ระบบหน่วยเสียง-หน่วยคำ ทำให้เกิดหน่วยทางภาษาหน่วยหนึ่ง เรียกว่า morphophoneme ซึ่ง Lass (1984, หน้า 58) ให้คำจำกัดความว่า "...a morphophoneme is a class of alternating phonemes."

ตัวอย่างของระบบหน่วยเสียง-หน่วยคำ ในภาษาอังกฤษ เช่น การเติม <d> หรือ <ed> ท้ายคำกริยา คือหน่วยคำ {d} เพื่อแสดงอดีตกาล การเติม <s> หรือ <es> ท้ายคำนามเพื่อแสดงพหูพจน์ (plural) และการแสดงความเป็นเจ้าของ และท้ายคำกริยา เพื่อแสดงประธานเอกพจน์บุรุษที่ 3 ในปัจจุบันกาล คือ หน่วยคำ {s} เป็นต้น

ในการศึกษาคำนี้ ระบบหน่วยเสียง-หน่วยคำที่เกี่ยวข้อง คือ หน่วยคำ {s} ที่เกิดจากการเติม <s> ท้ายคำนามและกริยาเท่านั้น หน่วยคำนี้ออกเสียงได้ 3 แบบ ซึ่งมีกฎอธิบาย เรียกว่า กฎหน่วยเสียง-หน่วยคำ (morphophonemic rule) ดังนี้

1. ออกเสียงเป็น [-s] เมื่อปรากฏหลังพยัญชนะอโฆชะทั้งหมด ยกเว้น sibilants หรือปรากฏหลัง <c, f, k, p, t, th> เช่น

lilacs ['lailəks]	looks [luks]
roofs [ru:fs]	tops [thops]
chemist's ['kemists]	cloths [khlʊəs]

2. ออกเสียงเป็น [-z] เมื่อปรากฏหลังสระ และพยัญชนะโฆชะ ทั้งหมด ยกเว้น sibilants เช่น

eras ['iərəz]	hens [henz]	robs [rɒbz]
wives [waivz]	buds [bʌdz]	boys [bɔiz]
rags [rægz]	breathes [bri:ðz]	travels ['trævlz]

ปร

ที่

ปก

นี้

นี้

เกิ

ระ

(2

มีก

[-z]

กั

ชั

3. ออกเสียงเป็น [-iz] เมื่อปรากฏหลังเสียง sibilants⁵ ทั้งโฆษะ และโฆษะ หรือ

ปรากฏหลัง <-ce, -ch, -ge, -se, -sh, -x, -ze> เช่น

bounce	['baʊnsɪz]	brushes	['brʌʃɪz]
branches	['brɑːntɪz]	boxes	['bɒksɪz]
judges	['dʒɔːdʒɪz]	buzzes	['bʌzɪz]
buses	['bʌsɪz]		

(Greven, 1972: 158)

• การแก้ไขเกินเหตุ (Hypercorrection)

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2533, หน้า 67) อธิบายว่า การแก้ไขเกินเหตุ หมายถึง การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งจงใจใช้รูปภาษาที่ตนคิดว่าถูกต้องหรือมีศักดิ์ศรีกว่ารูปภาษาที่ตนใช้ปกติ เช่น การออกเสียงคำว่า "กลับกลาย" เป็น "กรับ-กราย" เพราะคิดว่า ตัวควบกล้ำ กร นั้นเป็นรูปที่ถูกต้อง หรือการแทรกเสียง ว เข้าไปในหลายคำที่พูด เพราะคิดว่าคำที่ไม่มี ว นั้นเป็นรูปที่ไม่ถูกต้อง เช่น ออกเสียงคำว่า จริง เป็น "จิง" (ที่ถูกต้องคือ "จิง") การแก้ไขเกินเหตุนี้ เป็นพฤติกรรมทางภาษาของชนชั้นกลาง ซึ่งได้จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับชั้นทางสังคม และ Labov (1972: 114) อ้างถึงใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2533, หน้า 67) พบว่าชนชั้นกลางมีแนวโน้มที่จะแก้ไขเกินเหตุในการออกเสียงวจนลีลา ที่มีการใช้ภาษาแบบรู้ตัวและระมัดระวังอย่างมาก เช่น การอ่าน

การกล่าวถึงการแก้ไขแบบเกินเหตุ สืบเนื่องมาจาก พบปัญหาว่า นักเรียนออกเสียง [-z] ห้ายคำภาษาอังกฤษ ที่ไม่ปรากฏ <s> ในตำแหน่งท้ายคำนั้น เช่น

hat	[hæt]	นักเรียนออกเสียงว่า	[hæts]
book	[buk]	„	[bʊks]

การวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผล

จากการเก็บข้อมูล โดยให้กลุ่มตัวอย่าง อ่านข้อความที่เตรียมไว้ ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงรูปแบบในการออกเสียง {s} แยกตามกลุ่มประสบการณ์ภาษาอังกฤษ

ตารางที่ 1.1 กลุ่มที่มีประสบการณ์ภาษามาก

ตัวแปร	(s)				(z)				(ɪz)			
ตัวอย่างคำ กลุ่มตัวอย่าง	takes	students	laughs	maps	runs	bees	plays	balls	watches	buses	washes	oranges
คนที่ 1	s	s	s	s	s	s	s	s	s	ɪz	s	uy
คนที่ 2	s	s	s	s	s	s	s	s	ɪz	ɪz	ɪz	ɪz
คนที่ 3	s	∅	s	s	s	z	z	z	ɪz	ɪz	ɪz	ɪz
คนที่ 4	s	∅	s	∅	∅	∅	z	∅	ɪz	ɪz	ɪz	ɪz
คนที่ 5	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s
คนที่ 6	s	s	s	s	z	s	s	s	ɪz	ɪz	ɪz	ɪz
คนที่ 7	s	s	s	s	s	s	s	s	ɪz	ɪz	ɪz	ɪz
คนที่ 8	s	s	s	∅	s	s	s	s	ɪz	s	ɪz	s
คนที่ 9	s	s	∅	∅	∅	s	∅	∅	ez	ez	ez	ez
คนที่ 10	s	s	s	s	s	s	s	s	ɪz	ɪz	ɪz	ɪz
ผลรวมของจำนวนรูปแปร	40				40				40			

ตารางที่ 1.2 กลุ่มที่มีประสบการณ์ภาษาน้อย

ตัวแปร	(s)				(z)				(1z)			
ตัวอย่างคำ	takes	students	laughs	maps	runs	bees	plays	balls	watches	buses	washes	oranges
กลุ่มตัวอย่าง												
คนที่ 1	s	∅	s	s	s	s	∅	s	s	s	s	et
คนที่ 2	∅	s	∅	s	s	s	s	s	s	s	s	uy
คนที่ 3	s	∅	s	∅	s	s	s	s	s	s	s	uy
คนที่ 4	s	s	s	s	z	z	z	z	ez	ez	ez	ez
คนที่ 5	s	∅	s	∅	∅	s	s	∅	en	en	en	es
คนที่ 6	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	∅
คนที่ 7	∅	∅	∅	∅	∅	∅	∅	∅	∅	∅	∅	uy
คนที่ 8	s	s	s	s	s	s	s	s	1z	1z	1z	1z
คนที่ 9	s	s	s	s	s	s	s	s	1z	1z	1z	1z
คนที่ 10	∅	∅	∅	s	∅	∅	∅	∅	s	s	∅	uy
ผลรวมของจำนวนรูปแปร	40				40				40			

ต่อจากนั้นนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยรวมของทั้ง 2 กลุ่มประสบการณ์มาเปรียบเทียบกันดังตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2.1 ตัวแปร (s)

กลุ่มประสบการณ์ภาษา			
มาก		น้อย	
รูปแปรและจำนวนครั้งที่ปรากฏ		รูปแปรและจำนวนครั้งที่ปรากฏ	
s	๘	s	๘
34	6	26	14
40		40	

กลุ่มประสบการณ์ภาษา					
มาก			น้อย		
รูปแปรและจำนวนครั้งที่ปรากฏ			รูปแปรและจำนวนครั้งที่ปรากฏ		
z	s	๘	z	s	๘
5	29	6	4	25	11
40			40		

กลุ่มประสบการณ์ภาษา											
มาก				น้อย							
รูปแปรและจำนวนครั้งที่ปรากฏ				รูปแปรและจำนวนครั้งที่ปรากฏ							
tz	es	uy	s	tz	ez	es	et	en	uy	s	Ø
27	4	1	8	8	4	1	1	3	3	14	5
40				40							

เพื่อให้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชัดเจนยิ่งขึ้นจึงเสนอการเปรียบเทียบผลรวมของการปรากฏของรูปแปรเป็นคำร้อยละ แยกตามตัวแปรระหว่าง 2 กลุ่มประสบการณ์ ดังตารางที่ 3 ต่อไปนี้

เนื่องจากการเปรียบเทียบการวิเคราะห์ข้อมูลในการออกเสียงตัวแปร (s) และ (z) ของทั้ง 2 กลุ่มประสบการณ์ภาษา ได้ผลใกล้เคียงกันจึงแสดงคำร้อยละของผลรวมของการปรากฏของรูปแปร ของตัวแปร (s) และ (z) ไว้ในตารางเดียวกัน และแยก (xz) เป็นอีก 1 ตาราง เพื่อให้มองเห็นชัดเจน

ตารางที่ 3 ตารางเปรียบเทียบคำร้อยละของผลรวมของการใช้รูปแปรระหว่าง 2 กลุ่มประสบการณ์

ตารางที่ 3.1 ตารางเปรียบเทียบคำร้อยละของผลรวมของการใช้รูปแปรของตัวแปร (s) และ (z) ระหว่าง 2 กลุ่มประสบการณ์

ตัวแปร	(s)				(z)					
	มาก		น้อย		มาก			น้อย		
รูปแปร	s	∅	s	∅	z	s	∅	z	s	∅
จำนวนครั้งที่ปรากฏ	34	6	26	14	5	29	6	4	25	11
ร้อยละของจำนวนครั้งที่ปรากฏ	85	15	65	36	12.5	72.5	15	10	62.5	27.5

ตารางที่ 3.2 ตารางเปรียบเทียบคำร้อยละของผลรวมของการใช้รูปแปรของตัวแปร (z) ระหว่าง 2 กลุ่มประสบการณ์

กลุ่มประสบการณ์ภาษา	มาก				น้อย							
	tz	ez	uy	s	tz	ez	es	et	en	uy	s	∅
รูปแปร												
จำนวนครั้งที่ปรากฏ	27	4	1	8	8	4	1	1	3	4	14	5
ร้อยละของจำนวนครั้งที่ปรากฏ	67.5	10	2.5	20	20	10	2.5	2.5	7.5	10	35	12.5

การอภิปรายผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการเปรียบเทียบรูปแปรตามตัวแปร (s), (z) และ (ɛz) ระหว่างกลุ่มประสบการณ์ภาษาแม่กับกลุ่มประสบการณ์น้อย เป็นที่น่าสังเกตว่า ทั้ง 2 กลุ่ม มีลักษณะการแปรในการออกเสียงตัวแปร (s) และ (z) ใกล้เคียงกัน เป็นไปในทิศทางเดียวกัน แต่ลักษณะการแปรในการออกเสียงตัวแปร (ɛz) ตรงข้ามกันอย่างชัดเจน ดังนี้

1. ลักษณะการแปรในการออกเสียงตัวแปร (s) และ (z) ของทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่างใกล้เคียงกัน เพราะใช้รูปแปรเหมือนกัน กล่าวคือตัวแปร (s) จะใช้รูปแปร 2 รูปแปร คือ [s] และ [ʃ] และทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง ออกเสียงโดยใช้รูปแปร [s] มากกว่าเช่นเดียวกัน ต่างกันที่จำนวนครั้งที่ใช้นั้น โดยกลุ่มประสบการณ์มากใช้ 34 ครั้ง จากทั้งหมด 40 ครั้ง หรือ 85 % และกลุ่มประสบการณ์น้อยใช้ 26 ครั้ง หรือ 65%

สำหรับตัวแปร [z] ทั้ง 2 กลุ่มจะใช้ตัวแปร 3 ตัว เหมือนกันคือ [z] [s] และ [ʃ] และออกเสียงเป็น [s] มากกว่ารูปแปรอื่น เช่นเดียวกัน โดยกลุ่มประสบการณ์มากใช้ถึง 29 ครั้ง หรือ 72.5% และกลุ่มประสบการณ์น้อยใช้ 25 ครั้ง หรือ 62.5% ในขณะที่รูปแปร [z] เกือบจะไม่พบเลย โดยทั้ง 2 กลุ่ม พบ 4-5 ครั้งเท่านั้น จากการออกเสียงทั้งหมด 40 ครั้ง หรือประมาณ 10-12%

จะเห็นว่าในการออกเสียงตัวแปร (s) และ (s) ทั้ง 2 กลุ่ม ออกเสียงโดยใช้รูปตัวแปร (s) มากที่สุดเหมือนกัน ในขณะที่เดียวกัน รูปแปร (z) พบน้อยมาก ซึ่งอาจจะอธิบายได้ว่า

(1) ในทางสัทวิทยา ระบบเสียงภาษาไทยมีเสียง [s] แม้จะไปปรากฏในตำแหน่งพยัญชนะท้ายก็ตาม แต่จากการศึกษาการออกเสียง /s/ ท้ายคำยืมภาษาอังกฤษในภาษาไทยของข้าราชการกองทัพอากาศ (อังสนา จามิกรณ์, 2532) ปรากฏว่าออกเสียงเป็น [s] มากกว่ารูปแปรอื่น คือ 64.54 % และอ้างจาก ปราณี กุลละวณิชย์ (2526, หน้า 398) ที่ได้ชี้ให้เห็นว่าคำยืมภาษาอังกฤษที่ไทยยืมมาใช้ทำให้เสียง [s] ในภาษาไทยมีหน้าที่เป็นพยัญชนะท้ายเพิ่มขึ้นมาอีกหนึ่งหน้าที่หนึ่ง

(2) เสียง [z] ไม่มีในระบบเสียงภาษาไทย นักเรียนจึงไม่คุ้นเคยและออกเสียงเป็น [s] แทน เพราะในทางสัทศาสตร์ เสียง [z] และ [s] ใกล้เคียงกันมากคือ เป็นเสียงเสียดแทรก-ปุ่มเหงือก (alveolar fricative) เหมือนกัน จะต่างกันเพียง [z] เป็นพยัญชนะโฆษะ (voiced) แต่ [s] เป็นพยัญชนะอโฆษะ (voiceless) เท่านั้น นักเรียนจึงออกเสียงเป็นเสียง [s] เหมือนกัน

(3) การออกเสียง {s} ที่เติมท้ายคำนามและคำกริยาในภาษาอังกฤษมีกฎอธิบายเงื่อนไขในการออกเสียง [s], [z] หรือ [ɛz] ชัดเจนมาก ดังนั้นการที่ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า นักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ออกเสียงตัวแปร (s) และ (z) โดยใช้รูปแปร [s] มากกว่ารูปแปรอื่น

เหมือนกันแต่เสียง [z] เกือบจะไม่พบในตัวแปร (z) อาจเป็นเพราะนักเรียนรู้จักไม่ถูกต้อง หรือครูผู้สอนไม่แยกเสียง [s] กับ [z] หรือไม่ออกเสียง [z] แต่ออกเสียงเป็น [s] ก็เป็นไปได้

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเสียง [z] ที่ได้ ส่วนใหญ่เป็นการออกเสียงเฉพาะคนเท่านั้น กล่าวคือ ถ้าออกเสียง [z] ในคำหนึ่งได้ คำอื่นๆ ก็จะออกได้เช่นกัน ดังในตาราง 1.1 คนที่ 3 และตาราง 1.2 คนที่ 4

2. ตัวแปร (iz) จากการเปรียบเทียบการออกเสียงของทั้ง 2 กลุ่มประสบการณ์ ดังในตาราง 2.3 และ 3.2 ปรากฏว่ามีลักษณะการแปรต่างกันอย่างชัดเจนมาก ดังนี้

(1) จำนวนรูปแปร กลุ่มที่มีประสบการณ์ภาษามาก ใช้ 4 รูป เรียงตามลำดับรูปที่ถูกต้องตามกฎ ได้แก่ [ɪz], [ez], [uy] และ [s] แต่กลุ่มที่มีประสบการณ์ภาษาน้อย ใช้ 8 รูป เรียงตามลำดับที่ถูกต้องตามกฎ ได้แก่ [ɪz], [ez], [es], [et], [en], [uy], [s] และ [∅] ซึ่งมากกว่า กลุ่มประสบการณ์มากถึง 4 รูป

(2) การกระจายของรูปแปร เนื่องจากมีการใช้รูปแปรหลายรูป จึงแยกเป็นกลุ่มรูปแปรที่ถูกต้อง หรือใกล้เคียงรูปที่ถูกต้อง และกลุ่มรูปแปรที่ไม่ถูกต้อง ตามลำดับความถูกต้องมากที่สุดถึงน้อยที่สุด ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ตารางแสดงการใช้รูปแปรที่ถูกต้องและไม่ถูกต้องตามกฎ ตามลำดับความถูกต้องมากที่สุดถึงน้อยที่สุด ของรูปแปร (iz) ทั้งสองกลุ่มประสบการณ์

ตัวแปร	(iz)											
กลุ่มประสบการณ์ภาษา	มาก				น้อย							
รูปแปร	ถูกต้อง		ไม่ถูกต้อง		ถูกต้อง				ไม่ถูกต้อง			
	ɪz	ez	uy	s	ɪz	ez	es	et	en	uy	s	∅
จำนวนครั้งที่ปรากฏ	27	4	1	8	8	4	1	1	3	4	14	5
	31		9		13				27			
ร้อยละ	77.5		22.5		32.5				67.5			

การจัดรูปแปรของตัวแปร (ez) ตามลำดับความถูกต้องตามกฎหมายมากที่สุดถึงน้อยที่สุด อธิบายด้วยเกณฑ์ทางสัทศาสตร์ ตามลำดับความถูกต้องได้ดังนี้

[ez] เป็นรูปแปรที่ถูกต้องมากที่สุด เพราะเป็นไปตามกฎ

[ez] จัดเป็นรูปแปรที่ถูกต้อง เพราะต่างจาก [ez] เพียงสระ e เท่านั้น ซึ่งในทางสัทศาสตร์ ตำแหน่งลิ้นของสระ e และ ไกล่เคียงกันมาก

[es] จัดเป็นรูปแปรที่ถูกต้อง แม้จะต่างจาก [ez] ทั้งสระ e และพยัญชนะท้าย s แต่สระ e อธิบายได้เช่นเดียวกับ [ez] สำหรับพยัญชนะท้าย [s] อธิบายได้ในทางสัทศาสตร์ว่าใกล้เคียงกันมาก คือ เป็นเสียงเสียดแทรก-ปุ่มเหงือกเหมือนกัน ต่างกันเพียง [z] เป็นเสียงโฆษะ แต่ [s] เป็นเสียงอโฆษะเท่านั้น ซึ่งจะแยกได้ยากจากการฟัง

จากตารางที่ 4 จะเห็นว่ากลุ่มประสบการณ์มาก ใช้รูปแปรที่ถูกต้อง มากกว่ารูปแปรที่ไม่ถูกต้องมาก คือใช้ 77.5 % ซึ่งตรงข้ามกับกลุ่มประสบการณ์น้อย ที่ใช้รูปแปรที่ถูกต้องน้อยกว่ารูปแปรที่ไม่ถูกต้อง คือใช้เพียง 32.5% เท่านั้น

(3) การใช้รูปแปรที่ไม่ถูกต้อง ของทั้ง 2 กลุ่มประสบการณ์ต่างกันมาก โดยกลุ่มประสบการณ์มากใช้เพียง 2 รูปแปรเท่านั้น ได้แก่ (uy) และ [s] แต่กลุ่มประสบการณ์น้อยใช้ถึง 5 รูปแปร ได้แก่ [et], [en], [uy], [s] และ [t] ซึ่งจะอธิบายการแปรตามรูปแปรต่างๆ ได้ว่า

[et] ต่างจากรูปแปรที่ถูกต้อง [ez] ทั้งสระและพยัญชนะ สำหรับ e อธิบายได้เช่นเดียวกัน [ez] แต่พยัญชนะท้าย t อาจจะอธิบายได้ทางสัทวิทยาว่า ระบบเสียงไทยไม่มีเสียง [z] จึงใช้เสียงที่มีในระบบเสียงของภาษาไทย แต่มีฐานกรณ์เดียวกัน ซึ่งปรากฏในตำแหน่งพยัญชนะท้ายได้แทน เพราะแต่เดิมคนไทยจะออกเสียงพยัญชนะท้ายคำยืมภาษาอังกฤษที่เป็นเสียง [s] และ [z] ด้วย [t] กันมาก (อังสนา จามิกรณ์, 2532, หน้า 46)

[en] ต่างจากรูปแปรที่ถูกต้อง [ez] ทั้งสระและพยัญชนะท้าย ซึ่งสระ e ก็อธิบายได้เช่นเดียวกับสระ e ใน [ez] แต่พยัญชนะท้ายอาจเป็นเรื่องของทัศนคติต่อเสียง กล่าวคือจะมีทัศนคติที่ไม่ติดกับเสียง ez หรือ ez หรือ es หรือ et เพราะรู้สึกว่ายาก แต่ก็พยายามที่จะออกเสียงให้ใกล้เคียงมากที่สุด จึงเสียงไปออกเสียงเป็น [en] แทน เพราะ [n] มีฐานกรณ์เดียวกับ [z, s, t] คือเป็นเสียงเสียดแทรก-ปุ่มเหงือก

[uy] เป็นรูปแปรที่ต่างจากรูปแปรที่ถูกต้อง [ez] มากทั้งสระและพยัญชนะท้าย แต่อาจเนื่องจากพยัญชนะท้าย y มีในระบบเสียงของไทย และปรากฏในตำแหน่งท้ายได้ฐานที่เกิดคือ เพดานแข็ง (palatal) ซึ่งในทางสัทศาสตร์ใกล้เคียงกับฐาน alveolar ของ z จึงเป็นความพยายามของนักเรียนที่จะออกเสียงให้ใกล้เคียงแทน z เพราะเสียง [z] ไม่มีในภาษาไทยสำหรับเสียง [u] จะมี quality ต่างจาก [e] มาก กล่าวคือ u เป็นสระหลังปากห่อ แต่เป็นสระหน้าปากไม่ห่อ แต่เป็นสระสูงเหมือนกัน นักเรียนใช้สระ u แทน อาจเป็นได้ว่า เนื่องจากโครงสร้างพยางค์ของไทย สระสูงหน้า ปากไม่ห่อ ไม่ปรากฏกับเสียง y แต่สระ u ปรากฏ

และถ้าสังเกตในตารางจะพบว่า [uy] ปรากฏในคำว่า oranges เท่านั้น ซึ่งลงท้ายด้วย [3] เนื่องจาก [3] ไม่มีในภาษาไทย นักเรียนอาจจะออกเสียงเป็น [tɕ] เมื่อรวมกับ [uy] เป็น [tɕuy] ก็ได้ เพราะในภาษาไทยมีคำว่า [tɕuy⁴]

[s] เป็นรูปแปรที่มีสถานภาพต่างจาก [ɬz] เพราะ [s] มีสถานภาพเป็นเสียง 1 เสียง แต่ [ɬz] เป็นพยางค์ ประกอบด้วยสระและพยัญชนะท้าย การที่นักเรียนออกเสียง [ɬz] เป็น [s] อาจจะอธิบายได้ทางสัทวิทยาว่า ภาษาไทยไม่มีพยางค์ [ɬz] นักเรียนจึงใช้ [s] แทน หรือเป็นเพราะว่า ในการเดิม <s> ท้ายคำภาษาอังกฤษมีกรณีที่ออกเสียงเป็น [s] ได้ นักเรียนจึงออกเสียงเป็น [s] แทน โดยการตัดพยัญชนะ sibilant ข้างท้ายของคำนั้นทิ้ง และใส่เสียง [s] แทน เช่น คำว่า wash จะตัด [ʃ] ทิ้ง คำว่า watch ตัด [tʃ] ทิ้ง และคำว่า buses จะตัด s ออกหนึ่งตัว

สำหรับ [θ] มีบางคนที่ไม่ออกเสียง [s] เลยไม่ว่ากรณีใด เช่น คนที่ 7 ในตาราง 1.2 ซึ่งอธิบายได้ในทางสัทวิทยาว่า ระบบเสียงของภาษาไทยไม่มี [s], [z] และ [ɬz] ในตำแหน่ง พยัญชนะท้ายไม่ว่าจะเป็น 1 ตำแหน่งหรือ 2 ตำแหน่งก็ตามนักเรียนบางคนจึงไม่ออกเสียง [s]

3. โดยภาพรวมจะเห็นว่า การออกเสียงหน่วยคำ [s] ท้ายคำภาษาอังกฤษของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มนี้มี 2 รูปเสียงเท่านั้น คือ [s] และ [z] ซึ่งเสียง [z] จะหายไป ที่พบก็น้อยมาก โดยส่วนใหญ่ใช้เสียง [s] แทน ตามที่ได้อธิบายไว้ว่า อาจเป็นเพราะนักเรียนเรียนรู้อยู่ยังไม่ชัดเจนหรือครูผู้สอนไม่แยกเสียง [s] และ [z] เพราะหากจะให้เหตุผลว่า เสียง [z] ไม่มีในภาษาไทย ก็อาจจะแย้งได้ว่า [ɬz] ก็ไม่มีในภาษาไทยเช่นเดียวกัน แต่นักเรียนกลุ่มประสบการณ์มากกลับใช้มากกว่ารูปแปรอื่นในการออกเสียงตัวแปร (ɬz) ในขณะที่ไม่ออกเสียง [z] ในตัวแปร (z) ดังนั้น ถ้านักเรียนไม่ออกเสียง [z] ก็ไม่น่าจะออกเสียง [ɬz] ด้วยเช่นกัน

4. ที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง คือ ในการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า บางคนจะออกเสียง [s] ท้ายคำที่ไม่ปรากฏ [s] ด้วย โดยกลุ่มที่มีประสบการณ์ภาษามากพบ 4 คนแต่จะปรากฏน้อยมากเพียงประโยคละไม่เกิน 2 คำ และเป็นคำที่อยู่ใกล้กับคำที่เดิม <s> ท้ายคำ แต่ในกลุ่มที่มีประสบการณ์ภาษาน้อย พบ 5 คน และจะปรากฏถี่มาก กล่าวคือ บางคนจะออกเสียง [s] ท้ายคำทุกคำในประโยค ซึ่งการออกเสียง [s] ท้ายคำที่ไม่ปรากฏ <s> นี้ อาจเรียกได้ว่าเป็นลักษณะของการแก้ไขเกินเหตุ (hypercorrection) คือ คิดว่าการออกเสียง [s] ท้ายคำภาษาอังกฤษเป็นการแสดงการรู้ภาษาที่ถูกต้อง จึงพยายามออกเสียง [s] ท้ายคำที่ไม่มี <s> ปรากฏด้วย โดยเฉพาะในการอ่าน ซึ่งพบในกลุ่มที่มีประสบการณ์ภาษาอังกฤษน้อยมากกว่า

5. ประสบการณ์ทางภาษาที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้บอกภาษานี้ ปรากฏว่าทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้คะแนนในส่วนที่เป็นประสบการณ์ในห้องเรียนมากกว่านอกห้องเรียนทุกคน และคนที่ได้คะแนนสูงสุดจากการตอบแบบสอบถามได้คะแนน 41 คะแนน จาก 70

คะแนน และได้คะแนนประสบการณ์ในห้องเรียน 24 คะแนน คิดเป็น 34.29 % และจากประสบการณ์นอกห้องเรียน 17 คะแนน คิดเป็น 24.29 % สำหรับคนที่ได้คะแนนต่ำสุดจากการตอบแบบสอบถามได้ 18 คะแนน เป็นประสบการณ์ในห้องเรียน 17 คะแนน คิดเป็น 24.29 % น้อยกว่าคนที่ได้คะแนนสูงสุด 10% ซึ่งไม่ต่างกันมาก แต่ได้จากประสบการณ์นอกห้องเรียน 1 คะแนน คิดเป็น 1.43 % น้อยกว่าคนที่ได้คะแนนสูงสุด 16 คะแนน คิดเป็น 22.86 % ถือว่าต่างกันพอสมควร จะเห็นว่าประสบการณ์ทางภาษาอังกฤษของนักเรียนโรงเรียนนี้ จะได้จากประสบการณ์ในห้องเรียนมากกว่านอกห้องเรียน เพราะประสบการณ์ในห้องเรียนของคนที่มีประสบการณ์มากและน้อยจะไม่ต่างกันมาก เนื่องจากมีผู้สอนคนเดียวกันแต่จะต่างกันมากที่ประสบการณ์นอกห้องเรียน อย่างไรก็ตามยังไม่อาจกล่าวได้ว่าประสบการณ์ทางภาษานอกห้องเรียนมีผลต่อการออกเสียงให้ถูกต้อง เพราะประสบการณ์ทางภาษานอกห้องเรียนที่นำมาใช้ในการศึกษาค้างนี้ ไม่ใช่การฝึกออกเสียงโดยตรงแต่อาจเกี่ยวข้องกับทัศนคติ กล่าวคือ นักเรียนที่มีประสบการณ์ทางภาษามากนั้นมีทัศนคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษจึงสนใจและพยายามหาความรู้เพิ่มเติมทางภาษานอกห้องเรียนเพื่อฝึกทักษะต่างๆ ตลอดจนการออกเสียง ให้ถูกต้องหรือใกล้เคียง เจ้าของภาษามากที่สุด สำหรับนักเรียนที่มีประสบการณ์ทางภาษานอกห้องเรียนน้อย อาจเนื่องจากมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อภาษาอังกฤษจึงไม่สนใจที่จะหาความรู้เพิ่มเติมทางภาษานอกห้องเรียน และไม่พยายามที่จะออกเสียงให้ถูกต้องหรือใกล้เคียงกับเจ้าของภาษา โดยเฉพาะเสียงที่ไม่มีในภาษาแม่ของตน จะทำให้นักเรียนในกลุ่มนี้รู้สึกว่าการออกเสียงยาก และไม่สามารถออกเสียงได้

การที่ไม่สามารถสรุปได้ว่า ประสบการณ์ทางภาษาในห้องเรียน หรือนอกห้องเรียนที่มีผลต่อการแปรในการออกเสียง {s} ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นก็ตาม แต่การที่กลุ่มที่มีประสบการณ์ทางภาษามากสามารถออกเสียงได้ถูกต้องมากกว่า กลุ่มที่มีประสบการณ์ทางภาษาน้อยนั้นนอกจากอาจจะเกี่ยวข้องกับทัศนคติแล้วยังอาจเนื่องจากความสามารถในการเรียนรู้ภาษาของนักเรียนด้วย เพราะคนที่มีความสามารถในการเรียนรู้ภาษาดีและเร็วกว่า ย่อมสามารถจะออกเสียงได้ถูกต้องมากกว่าคนที่มีความสามารถในการเรียนรู้ภาษาด้อยหรือช้ากว่า จึงน่าจะศึกษาต่อไปว่าทัศนคติต่อภาษาอังกฤษ และความสามารถในการเรียนรู้ภาษาจะมีผลต่อการแปรในการออกเสียง {s} ของนักเรียนในชั้นมัธยมต้นหรือไม่

6. ประสบการณ์ในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ มีผลต่อการแปรในการออกเสียง {s} กล่าวคือ กลุ่มที่มีประสบการณ์ภาษามากจะเลือกใช้รูปแปรที่ถูกต้องตามกฎหมายมากกว่า กลุ่มที่มีประสบการณ์ภาษาน้อย และอาจขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆ ด้วย เช่น ครูผู้สอน ทัศนคติต่อภาษาอังกฤษ และความสามารถในการเรียนรู้ภาษา เป็นต้น

บทสรุป

ประสบการณ์ทางภาษาอังกฤษซึ่งเป็นตัวแปรทางสังคมในการศึกษานี้ มีผลต่อการแปรในการออกเสียง {s} ห้ายคำภาษาอังกฤษ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กล่าวคือกลุ่มที่มีประสบการณ์ทางภาษาอังกฤษมากจะออกเสียง {s} ด้วยรูปแปรที่ถูกต้อง มากกว่ากลุ่มที่มีประสบการณ์ทางภาษาอังกฤษน้อย แต่ไม่สามารถสรุปได้ว่าประสบการณ์ทางภาษาในห้องเรียนหรือประสบการณ์ทางภาษานอกห้องเรียนที่มีผลต่อการแปรดังกล่าว เนื่องจากประสบการณ์ทางภาษาในห้องเรียนของทั้งสองกลุ่ม ไม่ต่างกัน และแม้ว่าประสบการณ์ทางภาษานอกห้องเรียนของทั้งสองกลุ่มจะต่างกันมาก แต่ก็ยังสรุปไม่ได้ว่าประสบการณ์ทางภาษานอกห้องเรียนมีผลต่อการแปรในการออกเสียง {s} เพราะประสบการณ์ทางภาษานอกห้องเรียนที่ใช้ไม่เกี่ยวกับการออกเสียง แต่สะท้อนทัศนคติต่อภาษาอังกฤษมากกว่า นอกจากนี้ประสบการณ์ทางภาษาในห้องเรียนที่ทั้งสองกลุ่มมีไม่ต่างกัน แต่กลุ่มที่มีประสบการณ์ทางภาษามากสามารถใช้รูปแปรที่ถูกต้องมากกว่ากลุ่มที่มีประสบการณ์ทางภาษาน้อยนั้น อาจเป็นเพราะนักเรียนแต่ละคนมีความสามารถในการเรียนรู้ภาษาต่างกันก็เป็นได้

ผลการศึกษาครั้งนี้ จะมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ สำหรับครูผู้สอน โดยการส่งเสริมให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดี และเห็นความสำคัญต่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษและเพื่อการปรับปรุงการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับความสามารถในการเรียนรู้ภาษาของนักเรียนแต่ละคนอีกด้วย นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางในการศึกษาต่อไปว่าปัจจัยอะไรที่จะมีผลต่อการออกเสียงของนักเรียนได้บ้าง

เชิงอรรถ

¹ กำหนดตัวแปรในการศึกษาไว้ 2 ประเภทคือ

- (1) ตัวแปรภาษา ได้แก่ (s), (z), และ (sz)
- (2) ตัวแปรทางสังคม ได้แก่ ประสบการณ์ทางภาษาอังกฤษ

² การเลือกนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพราะเหมาะสมมากที่สุดเนื่องจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความรู้ในเรื่องการออกเสียง {s} น้อยมาก แต่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้เรียนเรื่องนี้มาแล้วพอสมควร ถึงระดับที่น่าจะออกเสียงได้ตามกฎที่อธิบาย และถ้าการออกเสียงของนักเรียนสมควรที่จะได้รับการแก้ไข ก็น่าจะเริ่มตั้งแต่ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งเป็นระยะต้นๆ ของการเรียนรู้และเมื่อนักเรียนเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ควรจะออกเสียง {s} ได้ตามกฎที่อธิบายอย่างชัดเจน

³ ตัวอย่างแบบสอบถาม

แบบสอบถาม

ตอนที่ 1

คำชี้แจง : กรอกข้อมูลต่อไปนี้ ตามความเป็นจริง

ข้อ 1. นักเรียนชื่อ..... ชั้น ม. 2/.....

ข้อ 2. อาจารย์ที่สอนภาษาอังกฤษ ชื่อ.....

ข้อ 3. นักเรียนเริ่มเรียนภาษาอังกฤษตั้งแต่ชั้น.....

ตอนที่ 2

คำชี้แจง : ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย / ลงในช่องคะแนน 1, 2, 3, 4, หรือ 5

ของข้อมูลต่อไปนี้ ตามลำดับความถี่น้อย (1=น้อยมาก, 2=น้อย, 3=ปานกลาง, 4=มาก, 5=มากที่สุด)

ข้อมูล	คะแนน				
	1	2	3	4	5
ข้อ 1. นักเรียนคิดว่าคาบเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนขณะนี้เพียงพอหรือไม่					
ข้อ 2. ครูที่สอนภาษาอังกฤษพูดภาษาอังกฤษกับนักเรียนในขณะการสอน					
ข้อ 3. นักเรียนชอบให้ครูพูดภาษาอังกฤษกับนักเรียน					
ข้อ 4. นักเรียนเข้าใจภาษาอังกฤษที่ครูพูดและสามารถพูดโต้ตอบได้					
ข้อ 5. นักเรียนได้ใช้ภาษาอังกฤษพูดกับเพื่อนและครูในชั้นเรียน					
ข้อ 6. นักเรียนได้ฝึกออกเสียงภาษาอังกฤษตามเจ้าของภาษาจาก เทปในชั้นเรียน					
ข้อ 7. นักเรียนเคยเข้าร่วมกิจกรรมภาษาอังกฤษ					
ข้อ 8. นักเรียนเคยเรียนกับครูภาษาอังกฤษชาวต่างประเทศ					
ข้อ 9. นักเรียนเคยพูดคุยกับชาวต่างประเทศด้วยภาษาอังกฤษ					
ข้อ 10. นักเรียนฟังเพลงภาษาอังกฤษ หรือรายการวิทยุ หรือรายการโทรทัศน์ที่ใช้ภาษาอังกฤษ					
ข้อ 11. นักเรียนเคยอ่านหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ เช่น STUDENT WEEKLY					
ข้อ 12. นักเรียนเคยเข้าแข่งขันตอบปัญหาภาษาอังกฤษ					
ข้อ 13. นักเรียนเคยเข้าแข่งขัน เกมสัต่างๆ เกี่ยวกับภาษาอังกฤษ เช่น SCRABBLE, DOMINO					
ข้อ 14. นักเรียนดูรายการโทรทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาที่สอนภาษาอังกฤษ เช่น FOLLOW ME					

⁴ Jones กล่าวถึงสัญลักษณ์แทนเสียงสระสูงหน้า ปากไม่ห่อในภาษาอังกฤษ 2 ระบบ คือ

- (1) i: แทนเสียงที่ยาวกว่า และ i แทนเสียงที่สั้นกว่า
- (2) i แทนเสียงที่ยาวกว่า และ e แทนเสียงที่สั้นกว่า เนื่องจากบางคนออกเสียง i แล้วทำให้เสียงยาวขึ้นจึงใช้ i แทนเสียงยาวและ e แทนเสียงสั้น เช่น ชาวอังกฤษ ตอนใต้ เสียง i ในระบบแรก เป็นสระที่ตำแหน่งของลิ้น และริมฝีปากคล้ายกับ i: แต่ ลิ้นจะต่ำกว่าและเคลื่อนไปข้างหลังมากกว่า i: ลักษณะของริมฝีปากจะเปิดกว้างกว่า i: เช่นเดียวกับ e ในระบบที่สอง ซึ่งมีคุณสมบัติเปิดมากกว่า i: ในระบบเดียวกัน

⁵ sibilant คือ พยัญชนะที่เกิดจากอวัยวะในการเปล่งเสียง ได้แก่ ลิ้นส่วนหน้า เคลื่อนเข้าไปใกล้ ด้านหลังของปุ่มเหงือก แต่ไม่ชิดกัน ทำให้เกิดช่องว่างแคบๆ ให้ลมผ่านออกมาไม่สะดวก เป็นเสียงที่มีความถี่สูง พบในเสียงประเภทเสียงเสียดแทรก (Fricative) และเสียงกักเสียดแทรก (Affricate) บางเสียง คือ [s], [z], [ʃ], [ʒ], [tʃ] และ [dʒ]

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา นาคสกุล. 2520. ระบบเสียงภาษาไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดุษฎีพร ชำนิโรคนานต์. 2533. "หน่วยที่ 4 เสียงในภาษาไทย (1)". ใน นภลัย สุวรรณธาดา (บรรณาธิการ), เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 3 หน่วยที่ 1-6, หน้า 201-243. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พัชนี โชติกลเสถียร. 2533. "หน่วยที่ 5 เสียงในภาษาไทย (2)". ใน นภลัย สุวรรณธาดา (บรรณาธิการ), เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 3 หน่วยที่ 1-6, หน้า 245-252. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อังสนา จามิกรณ์. 2532. "การแปรในการออกเสียงพยัญชนะท้ายคำยืมภาษาอังกฤษที่ลงท้ายด้วยเสียงเสียดแทรก-ปุ่มเหงือก : กรณีศึกษาของข้าราชการกองทัพเรือไทย". วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2533. ภาษาศาสตร์สังคม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- Cohen, Antonie. 1965. The Phonemes of English. The Hague : Martinus Nijhoff.
- Crystal, David. 1985. A Dictionary of Linguistics and Phonetics. New York : Basil Blackwell.
- Greven, Hubert A. 1972. Elements of English Phonology. Presses Universitaires de France.
- Jones, Daniel. 1969. An Outline of English Phonetics. Cambridge : W. Helffer Sons LTD.
- LadeFoged, Peter. 1975. A Course in Phonetics. USA : Harcourt Brace Jovanich.
- Lass, Roger. 1984. Phonology : An Introduction to Basic Concepts. Combridge : Cambridge University Press.
- Kurath, Hans. 1967. A Phonology and Prosody of Modern English. Ann Arbor : The University of Michigan Press.
- O'Connor, J.D. 1973. Phonetics. New York : Penquin Books.
- Shen, Yao. 1966. English Phonetics. Michigan : Braun-Brum Field.
- Wolfram, Walt & Johnson, Robert. 1982. Phonological Analysis Focus on American English. Washington D.C. : The Center of Applied Linguistics and Harcourt Brace Jovanorch.

การแปรของ ร และ ล ในภาษาไทย ตามกลุ่มชาติพันธุ์และเพศ

รสสุคนธ์ แข็งแรง

บทนำ

การศึกษาเรื่องการแปรของภาษาที่แปรไปตามกลุ่มชาติพันธุ์ของผู้พูดนั้น นับเป็นหัวข้อหนึ่งที่น่าสนใจในสาขาภาษาศาสตร์สังคม ผลงานวิจัยด้านนี้ในภาษาต่างๆมีอยู่หลายชิ้นด้วยกัน แต่ในภาษาไทยนั้นยังไม่มีผู้ใดศึกษาไว้อย่างลึกซึ้ง หลังจากผู้วิจัยได้ศึกษางานวรรณกรรมต่างๆเหล่านั้น และพบคำกล่าวของ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2533: 81) ว่า “ในประเทศไทยมีกลุ่มชาติพันธุ์อาศัยอยู่ร่วมกันหลายกลุ่ม แต่ยังไม่มีผู้ใดศึกษาลักษณะเฉพาะทางภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านั้น” ตลอดจนมักได้ยินข้อสังเกตของคนทั่วไป เกี่ยวกับลักษณะเฉพาะทางเสียงของกลุ่มชาติพันธุ์มุสลิม และกลุ่มชาติพันธุ์จีน เรื่องการออกเสียง ร และ ล ที่ว่า “พวกแขกพูด ร ล ซัด แต่พวกคนจีนพูดไม่ซัด” ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบการออกเสียง ร และ ล ในตำแหน่งต้นพยางค์ และหลังพยัญชนะ(ในคำควบกล้ำ)ของกลุ่มชาติพันธุ์มุสลิม ชาติพันธุ์ไทย และชาติพันธุ์จีน เพื่อพิสูจน์ข้อสังเกตดังกล่าวข้างต้น และเพื่อสรุปว่าปัจจัยทางสังคมในเรื่องของกลุ่มชาติพันธุ์ มีผลอย่างไรต่อการแปรของเสียง

นอกจากนี้ปัจจัยทางสังคมที่สำคัญอีกด้านหนึ่งที่มีผลกระทบต่อการแปรของเสียงคือ เพศของผู้พูด วรรณกรรมที่ทบทวนแล้วระบุว่า เพศ เป็นตัวแปรที่สำคัญที่ทำให้ภาษาแปรไป และเพศหญิงมักจะใช้รูปแปรที่มีศักดิ์ศรี ใกล้เคียงกับภาษามาตรฐานมากกว่าเพศชาย ผู้วิจัยจึงได้นำตัวแปรเพศเข้ามาศึกษาในงานชิ้นนี้ด้วย

ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ให้นักเรียนระดับมัธยมต้น โรงเรียนดอนฉิมพลีพิทยาคม อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นกลุ่มประชากร โดยผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนเป็นชุมชนภาษาชุมชนหนึ่ง ที่นักเรียนผู้เป็นสมาชิกในชุมชนนั้นใช้มาตรฐานทางภาษาเดียวกัน และนักเรียนจะได้รับการถ่ายทอดจากครูผู้สอนให้ตระหนักถึงรูปที่เป็นมาตรฐานของเสียง ร และ ล ในตำแหน่งต้นพยางค์ และในคำควบกล้ำ ซึ่งคำจำกัดความของ “ชุมชนภาษา” ในลักษณะนี้ เป็นคำจำกัดความที่ Labov (1972: 158) ได้กล่าวไว้ คือ

“.....a speech community cannot be conceived as a group of speakers who all use the same forms ; it is best defined as a group who share the same norms in regard to language.”

ในขณะที่เดียวกันชุมชนภาษานี้ก็เป็นชุมชนที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง 3 กลุ่มข้างต้นอยู่ร่วมกัน สมาชิกในชุมชนทุกคนใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่ และได้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง ตามหลักสูตรมัธยมศึกษา นอกจากนี้สมาชิกในกลุ่มชาติพันธุ์มุสลิมทุกคน ยังได้เรียนรู้ภาษาอาหรับซึ่งเป็นภาษาที่ใช้ในศาสนาพิธีประจำวันอีกด้วย

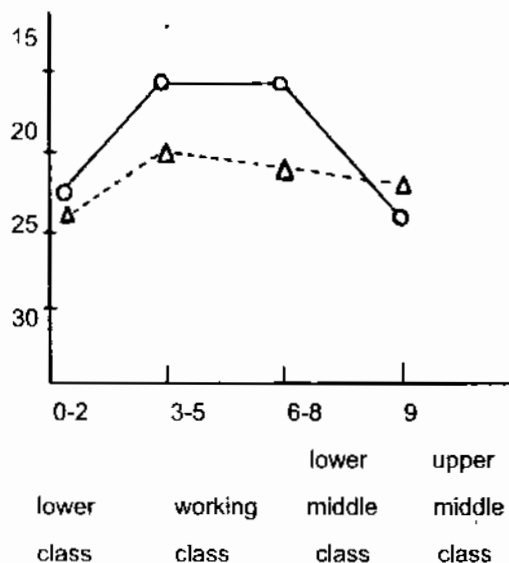
อนึ่ง งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยที่ทำขึ้นหลังจากผู้วิจัยได้ทดลองศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบการออกเสียงคำควบกล้ำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพศชาย กลุ่มชาติพันธุ์ไทย จีน และอิสลาม ในโรงเรียนดอนจิมพลีพิทยาคม อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา (รสสุคนธ์, 2536) ผลการวิจัยพบว่า มีการแปรของเสียง ร และ ล ในคำควบกล้ำตามกลุ่มชาติพันธุ์ โดยพบว่ากลุ่มชาติพันธุ์อิสลาม (มุสลิม) จะออกเสียง ร และ ล เป็นเปอร์เซ็นต์สูงกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่น และกลุ่มชาติพันธุ์ไทยและจีนออกเสียง ร และ ล เป็นเปอร์เซ็นต์ใกล้เคียงกัน ซึ่งผู้วิจัยได้เสนอข้อเสนอนี้ไว้ว่าควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการเปรียบเทียบเสียง ร และ ล ในตำแหน่งต้นพยางค์ และศึกษาถึงปัจจัยทางสังคมอื่นๆ ที่มีผลต่อการแปรของเสียงทั้งสองนี้ด้วย ประกอบกับในงานวิจัยชิ้นแรกนั้น ผู้วิจัยพบปัญหาและอุปสรรคหลายประการจึงได้ปรับปรุงแก้ไข และจัดทำงานวิจัยชิ้นที่สองนี้ขึ้นเพื่อให้ผลการวิจัยมีความแม่นยำและถูกต้องยิ่งขึ้น โดยวิเคราะห์การแปรทั้งในตำแหน่งต้นพยางค์ และในคำควบกล้ำ และนำปัจจัยเพศเข้ามาพิจารณาอีกด้วย

งานวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และสมมติฐานของการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทบทวนงานวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถแยกออกได้เป็น 3 หัวข้อ คือการแปรของภาษาตามกลุ่มชาติพันธุ์ การแปรของภาษาตามเพศ และการแปรของเสียง ร และ ล ในภาษาไทย ดังมีรายละเอียดดังนี้

● วรรณกรรมที่เกี่ยวกับการแปรของภาษาตามกลุ่มชาติพันธุ์

ผลงานของ Labov (1972) ศึกษาการแปรของเสียง (oh) ในผู้พูดชาวยิว และชาวอิตาลีในกรุงนิวยอร์ก ในวุ้นลีลาแบบเป็นกันเอง เขาพบว่ากลุ่มชาติพันธุ์มีผลต่อการแปรของเสียงมากกว่าชั้นทางสังคมเสียอีก โดย Labov ได้แสดงให้เห็นแผนภูมิของการออกเสียง "rising of (oh)" ของกลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง 2 กลุ่มดังนี้

(Labov, 1972: 172)

ภาพที่ 1 แผนภูมิของการออกเสียง "rising of (oh)" ของกลุ่มชาติพันธุ์ยิว และกลุ่มชาติพันธุ์อิตาลี

จากแผนภูมิจะเห็นความแตกต่างของการออกเสียงของกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งสอง ในวัจนลีลาแบบเป็นกันเอง โดยเส้นตรงธรรมดาแสดงการออกเสียงของกลุ่มชาติพันธุ์ยิว ส่วนเส้นประแสดงการออกเสียงของกลุ่มชาติพันธุ์อิตาลี ซึ่งจะเห็นได้ว่ากลุ่มชาติพันธุ์ยิวออกเสียง "rising of (oh)" น้อยกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อิตาลีในทุกกลุ่มชนชั้น ยกเว้นในกลุ่มชนชั้นสูง

Trudgill (1974: 59,62) ก็เป็นนักภาษาศาสตร์อีกคนหนึ่งที่น่าสนใจศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ ซึ่งจะเห็นได้จากคำกล่าวของเขาคือ

"....., linguistic characteristics may be the most important defining criteria for ethnic-group membership."

"....., ethnic-group differences may be correlated with phonological or grammatical features, as well as or instead of with lexical differences."

สรุปได้ว่า ลักษณะทางภาษาศาสตร์อาจถือเป็นเกณฑ์ประการสำคัญ ที่จะใช้กำหนดขอบเขตของสมาชิกภาพในกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งลักษณะทางภาษาศาสตร์เหล่านั้นอาจเป็นเรื่องของความแตกต่างด้านเสียง ไวยากรณ์ หรือคำศัพท์ก็ได้ นอกจากนี้ Trudgill ยังได้รวบรวม

รวมและสรุปลักษณะของภาษาอังกฤษที่แปรตามกลุ่มชาติพันธุ์ผิวดำในสหรัฐอเมริกา โดยเขาได้สรุปลักษณะการแปรของไวยากรณ์บางอย่างที่ใช้โดยกลุ่มชาติพันธุ์ผิวดำไว้ 6 ประการคือ

1. การไม่เติม s ท้ายคำกริยาที่ตามหลังประธานเอกพจน์บุรุษที่ 3
2. การละ verb to be ในปัจจุบันกาล
3. การไม่ผันรูป verb to be
4. การใช้รูปประโยคคำถามซ้อนในประโยคใหญ่
5. การใช้ it แทนคำว่า there ในประโยคที่มี there is, there are
6. การใช้รูปปฏิเสธซ้อนปฏิเสธ

(Trudgill 1974: 71-3)

นักภาษาศาสตร์อีกคนหนึ่งที่ได้กล่าวถึงเรื่องชาติพันธุ์ คือ Hudson (1980: 96) ได้กล่าวว่าหากบุคคลใดบุคคลหนึ่งเรียนรู้ภาษา 2 ภาษาที่แตกต่างกันจากกลุ่มบุคคลที่มีความแตกต่างกัน ผู้ที่เรียนรู้ภาษานั้น ก็ย่อมรับเอาความแตกต่างกันทางด้านความเชื่อทางวัฒนธรรมและคุณค่าต่างๆ ที่ปะปนเข้ามาในภาษานั้นๆ ด้วย

".....if a particular person learns two different linguistic items from different groups of people, each might be associated with a different set of cultural beliefs and values."

นอกจากนี้ Hudson ยังได้กล่าวถึงงานวิจัยของ Ervin-Tripp (1954, 1964) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมของสตรีชาวญี่ปุ่นที่เข้ามาอาศัยอยู่ในสหรัฐอเมริกา และเริ่มเรียนภาษาอังกฤษที่นั่น โดยวิธีการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาแต่ละคน 2 ครั้ง เป็นภาษาญี่ปุ่นและภาษาอังกฤษ และให้ทำกิจกรรมบางอย่างที่เปิดโอกาสให้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ทางภาษา เช่น ให้ประโยคคำถามปลายเปิดมาแล้วให้เติมคำตอบ หรือให้เล่าเรื่องจากภาพที่เห็น ซึ่งผลการวิจัยพบว่าเมื่อเปรียบเทียบคำถามหรือกิจกรรมอันเดียวกันที่ถูกตอบเป็นภาษาอังกฤษ และภาษาญี่ปุ่นในผู้พูดคนเดียวกัน จะได้รับคำตอบที่แสดงความคิดที่ต่างกันคนละแบบ ซึ่งเป็นสิ่งยืนยันว่าผู้เรียนภาษาได้รับเอาวัฒนธรรม ความเชื่อ และคุณค่าของสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่ในสังคมเข้าไปด้วยพร้อมๆ กับที่เรียนรู้ภาษา

จากการทบทวนงานวรรณกรรมข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่าความแตกต่างทางชาติพันธุ์มีความสัมพันธ์กับลักษณะทางภาษาศาสตร์ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการแปรของเสียง ร และ ล ในภาษาไทยตามกลุ่มชาติพันธุ์ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังสนใจที่จะศึกษาด้วยว่าปัจจัยเพศของผู้พูด จะมีความเกี่ยวข้องกับการแปรของเสียงคู่อย่างไรบ้างอีกด้วย

● วรรณกรรมที่เกี่ยวกับการแปรของภาษาตามเพศ

เพศนับเป็นปัจจัยทางสังคมปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดการแปรของภาษา ซึ่งผลงานที่ศึกษาในด้านนี้มีอยู่มากเช่น Labov (1970: 32) ได้กล่าวถึงการใช้ภาษาของเพศชายและเพศหญิงไว้ว่าภาษาของเพศหญิงมักจะมีความอ่อนไหวต่อความถูกต้องที่เปิดเผยทางสังคมและใช้รูปภาษาที่มีศักดิ์ศรีกว่าเพศชายทั้งนี้เพราะสังคมมีบรรทัดฐานที่จะปฏิบัติต่อชายและหญิงในทิศทางที่ต่างกัน

"The sociolinguistic behavior of women is quite different from men because they respond to the commonly held normative values in the different way.In general, women are more sensitive to overt social correction and use more prestige forms than men."

Labov ได้ยืนยันคำพูดของเขาโดยได้วิจัยเปรียบเทียบ การออกเสียง (eh) ที่เป็นการ rising of (eh) ซึ่งเป็นรูปที่มีศักดิ์ศรี ของเพศหญิงและเพศชายในเมืองนิวยอร์กในปี 1972 เขาพบว่าเพศหญิงจะใช้รูปแปรที่มีศักดิ์ศรีนี้มากกว่าเพศชาย ในวัจนลีลาที่เป็นทางการมาก จะพบรูปแปรนี้มากขึ้น นอกจากนี้เขายังได้เปรียบเทียบการออกเสียง fronting of (oh) ซึ่งเป็นรูปแปรที่มีศักดิ์ศรีเช่นกัน พบว่าเพศหญิงจะใช้รูปแปรนี้มากกว่าเพศชาย ในวัจนลีลาที่ยังเป็นทางการมากขึ้นจะพบรูปแปรนี้มากขึ้นเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบการออกเสียง(eh)และ(oh)ของเพศชายและหญิงในเมืองนิวยอร์ก

style						
	A:Casual speech		B:Careful speech		C:Reading speech	
Variable	Men	Women	Men	Women	Men	Women
(eh) 10-13	-	1	-	-	-	-
14-18	1	4	-	2	1	-
19-21	3	10	3	9	1	2
22-26	4	6	7	9	-	5
33-39	4	4	3	5	4	14
40-42	<u>1</u>	<u>2</u>	-	<u>6</u>	<u>4</u>	<u>16</u>
	16	33	24	43	18	46
(oh) 10-13	3	4	-	1	-	3
14-18	3	10	4	10	2	5
19-21	4	14	7	7	5	13
22-26	3	5	8	16	5	4
27-32	3	4	5	10	5	8
33-40	<u>1</u>	<u>1</u>	-	<u>2</u>	<u>1</u>	<u>10</u>
	17	38	24	46	18	43

(Labov 1972: 302)

Trudgill (1974:92) ก็เป็นผู้หนึ่งที่ได้กล่าวถึงการแปรของภาษาตามปัจจัยเพศไว้ว่า มีงานวิจัยหลายชิ้นที่พบว่าในสังคมหลายสังคมภาษาที่ผู้หญิงใช้และภาษาของผู้ชายมีความแตกต่างกัน ซึ่ง Trudgill ก็ได้กล่าวเสริมว่าผู้หญิงนั้นใช้รูปภาษาที่มีศักดิ์ศรีมากกว่าเพศชาย โดยเขาได้ยกตัวอย่างงานวิจัยของ Wolfram (1969) ที่ได้ศึกษาลักษณะภาษาในเมืองดีทรอยต์ และพบว่าคนที่มีระดับชั้นทางสังคมสูง จะใช้รูปปฏิเสธซ้อนปฏิเสธ (ซึ่งถือว่าเป็นรูปไม่มาตรฐาน)น้อยกว่ากลุ่มชนชั้นต่ำ และผู้หญิงจะใช้รูปแปรนี้น้อยกว่าเพศชาย ดังจะเห็นได้จากตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 เปอร์เซ็นต์ของการออกเสียง /r/ หลังสระของนิโกรในเมืองดีทรอยท์

	Upper Middle Class	Lower Middle Class	Upper Working Class	Lower Working Class
Male	66.7	52.5	20.0	25.0
Female	90.0	70.0	44.2	31.7

(Trudgill 1974: 92)

Trudgill ยังได้ศึกษาการออกเสียง (ng) ในผู้พูดภาษาอังกฤษสำเนียงนอริช ก็พบว่า กลุ่มชนชั้นสูงจะใช้รูปที่ออกเสียงเป็น -in น้อยกว่าชนชั้นต่ำ และผู้หญิงจะใช้รูปแปรนี้น้อยกว่าเพศชายดังจะเห็นได้จากตาราง

ตารางที่ 3 เปอร์เซ็นต์ของการออกเสียง(ng)ของผู้พูดภาษาอังกฤษสำเนียงนอริช

	Middle Middle Class	Lower Middle Class	Upper Working Class	Middle Working Class	Lower Working Class
Male	4	27	81	91	100
Female	0	3	68	81	97

(Trudgill 1974: 92)

ซึ่งเขาก็ได้สรุปว่า หญิงและชายต่างก็มีบทบาทในสังคมต่างกัน ภาษาจึงสะท้อนให้เห็นความจริงทางสังคมนี้อย่างชัดเจน และภาษาของผู้หญิงกับผู้ชายไม่เพียงแตกต่างกันเท่านั้น ผู้หญิงยังใช้รูปภาษาที่ดีกว่าผู้ชายอีกด้วยในแง่ของสังคม

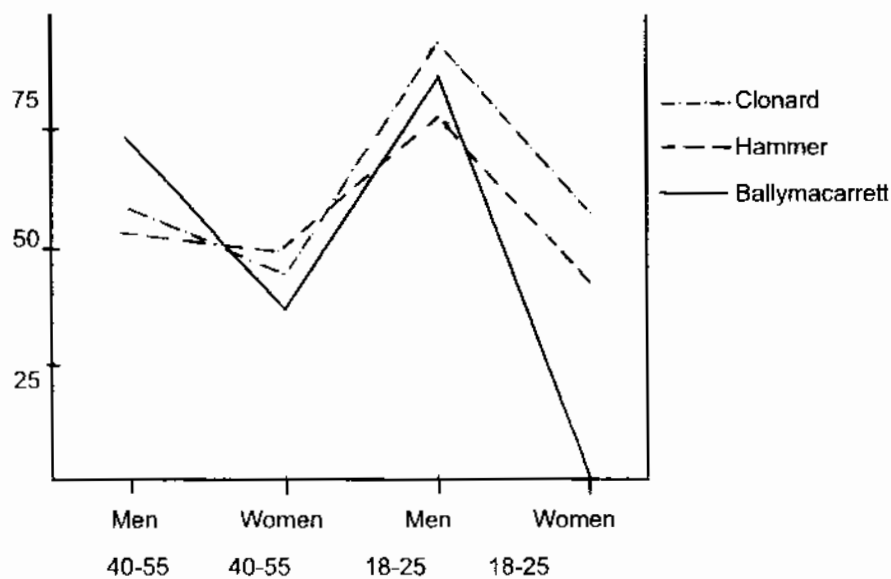
"Men and women are socially different in that society lays down different social roles for them and expects different behavior patterns from them. Language simply reflects this social fact. Men and women's speech, as we have demonstrated, is not only different : women's speech is also (socially) 'better' than men's speech."

(Trudgill 1974: 94)

Milroy (1986: 373) ได้ศึกษาการแปรของภาษาตามปัจจัยเพศ ซึ่งแสดงให้เห็นในงานวิจัยของเขาเกี่ยวกับเรื่องโครงสร้างเครือข่ายทางสังคมกับการอ้างไว้ซึ่งภาษาพื้นเมืองในเมือง Belfast ของกลุ่มชนชั้นแรงงาน โดย Milroy กล่าวถึงรูปภาษาทางเสียง 4 รูป ที่เป็นตัวแปรซึ่งแสดงให้เห็นการใช้ภาษาตามเพศอย่างชัดเจน คือ (th) (ɛ') (a) และ (ʌ) ไว้ดังนี้

"All four of these phonological elements have emerged as sharp sex-markers in working class Belfast....."

โดย Milroy ได้เปรียบเทียบการใช้ภาษา 3 ชุมชนในเมืองนี้ คือ Clonard, Hammer และ Ballymacarrett ซึ่งในที่นี้จะขอยกแผนภาพแสดงการออกเสียงเป็น zero ในตัวแปร (th) ในตำแหน่งระหว่างสระ ดังนี้

(Milroy 1986: 375)

ภาพที่ 2 เปอร์เซนต์ของการออกเสียงเป็น zero ในตัวแปร (th) ในตำแหน่งระหว่างสระ

จากกราฟจะเห็นว่า ภาษาของเพศหญิงและชายแตกต่างกันมาก โดยเพศชายจะออกเสียงเป็น zero เป็นเปอร์เซนต์สูงกว่าเพศหญิง ทั้งนี้ Milroy ได้กล่าวถึงโครงสร้างเครือข่ายทางสังคมไว้ว่า เพศชายเป็นเพศที่มีเครือข่ายสังคมแน่นแฟ้นกว่าเพศหญิง เพศชายจึงพยายามรักษารูปแปร zero ซึ่งเป็นรูปแปรที่ใช้ในภาษาพื้นเมืองมากกว่าเพศหญิง และเพศหญิงจะใช้รูปแปรอื่นๆที่ไม่ใช่ zero ซึ่งใกล้เคียงกับภาษาอังกฤษมาตรฐานมากกว่าเพศชาย โดยจะเห็นว่าเพศหญิงออกเสียงรูปแปรนี้เป็นเปอร์เซนต์ต่ำกว่าเพศชายอย่างเห็นได้ชัดเจนโดยเฉพาะในเมือง Ballymacarrett

อมรา (2533: 48) ได้กล่าวถึงเรื่องภาษากับเพศของผู้พูดไว้ว่า

“การที่มีภาษาผู้หญิง และภาษาผู้ชายที่แตกต่างกัน ทำให้ภาษาหนึ่งภาษาใดมีการแปร การแปรทำให้มีการใช้หลายรูปแข่งขันกัน และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของภาษาต่อไปได้ เช่น สมมุติว่าภาษาไทยมีรูปแปรภาษาที่ผู้หญิงใช้ตรงกับรูปแบบภาษามาตรฐานที่คณะกรรมการรณรงค์เพื่อภาษาไทย หรือคนไทยส่วนใหญ่ยอมรับ ก็เป็นไปได้ว่ารูปแปรของภาษาผู้หญิงจะคงอยู่ และรูปแปรอื่นที่ไม่มาตรฐานจะหายไปในที่สุด ภาษาผู้หญิงและภาษาผู้ชายในภาษาไทยดูผิวเผิน ไม่มีความแตกต่างยกเว้นการใช้คำเรียกตัวเองดังกล่าวมาแล้ว แต่ความแตกต่างนี้อาจเป็นด้านความถี่ในการใช้รูปภาษารูปเดียวกันก็ได้ ซึ่งต้องศึกษาให้ลึกซึ้งต่อไป จึงจะสรุปได้ว่า ภาษาผู้หญิงกับผู้ชายในภาษาไทย มีความแตกต่างกันหรือไม่”

จากงานวรรณกรรมเหล่านี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงภาษาผู้หญิงกับผู้ชายในภาษาไทยว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ และปัจจัยเพศมีอิทธิพลต่อการแปรของเสียง ร และ ล หรือไม่ อย่างไร

● วรรณกรรมที่เกี่ยวกับการแปรของเสียง ร และ ล ในภาษาไทย

การศึกษาการแปรของเสียงคู่ในภาษาไทยนับว่าเป็นหัวข้อที่มีผู้ศึกษาไว้อย่างกว้างขวาง เนื่องจากเป็นระยะที่รูปภาษากำลังเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างช้าๆ ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรนั้น เป็นเรื่องที่จะต้องรอดูกันต่อไป

งานวิจัยของ Beebe (1974) เรื่อง Socially Conditioned Variation in Bangkok Thai นับเป็นงานวิจัยชิ้นหนึ่งที่สังเกตได้ถึงถึงการเปลี่ยนแปลงของเสียง ร และ ล งานนี้มีจุดประสงค์เพื่อวิเคราะห์ตัวแปรทางสังคม และปัจจัยทางภาษาศาสตร์บางประการ ที่มีผลต่อการออกเสียง ร ล และ ว ในพยัญชนะควบกล้ำในผู้พูดชาวไทยกรุงเทพฯ โดย Beebe ได้กำหนดตัวแปรทางสังคมไว้ 3 ประการคือ ชั้นทางสังคม อายุ และการศึกษา ส่วนปัจจัยทางภาษาศาสตร์ คือเรื่องของการลงเสียงหนัก (stress) Beebe วิเคราะห์แยกตัวแปรทางเสียงออกเป็น 2 แบบ คือรูปแปรที่ออกเสียงควบกล้ำเต็มทั้งสองเสียงและรูปแปรที่เสียงพยัญชนะตัวที่สองหายไป Beebe แบ่งระดับชนชั้นทางสังคมออกเป็น 5 ระดับตามอาชีพ ตั้งแต่ศาสตราจารย์จนถึงกรรมกรหรือลูกจ้าง และแบ่งระดับการศึกษาออกเป็น 4 ระดับ ตั้งแต่ปริญญาตรีลงไปจนถึงระดับประถม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าตัวแปรทางสังคมที่กำหนด และตัวแปรทางภาษาศาสตร์คือการลงเสียงหนัก มีผลต่อการออกเสียง ร ล และ ว ในคำควบกล้ำ พบว่ากลุ่มชนชั้นสูงออกเสียง ร ล และ ว แบบเต็มเสียงมากกว่า

กลุ่มชนชั้นต่ำ กลุ่มคนอายุมากออกเสียง ร ล และ ว แบบเต็มเสียงมากกว่ากลุ่มคนที่อายุน้อย ผู้พูดที่มีการศึกษาสูงจะออกเสียงคำควบกล้ำเต็มเสียงมากกว่าผู้พูดที่มีการศึกษาต่ำ (ยกเว้นกลุ่มผู้พูดในระดับอาชีวศึกษา) และพยางค์ที่ลงเสียงหนัก จะได้รับการออกเสียงควบกล้ำแบบเต็มเสียงมากกว่าพยางค์ที่ไม่ลงเสียงหนัก

ต่อมาในปี 2529 แสงจันทร์ ตรีภูม ได้ทำงานวิจัยเรื่องการแปรของเสียง ร และ ล ในภาษาไทยกรุงเทพฯ ตามวจนลีลา: การออกเสียงของผู้ประกาศข่าวประจำสถานีวิทยุกระจายเสียงภาคเอฟ.เอ็ม.ในกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยกำหนดวจนลีลาแบบต่างๆไว้ 4 แบบ คือ แบบให้สัมภาษณ์ แบบอ่านข่าว แบบอ่านบทความ และแบบอ่านคำคู่เทียบเสียง โดยเรียงลำดับจากความเป็นทางการน้อยไปหามาก

สำหรับกลุ่มตัวอย่างนั้นแสงจันทร์ได้เลือกผู้บอกภาษาที่เป็นผู้ประกาศข่าว เนื่องจากผู้พูดกลุ่มนี้เป็นบุคคลที่น่าจะใช้ภาษาได้อย่างมีมาตรฐานที่สุด ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า ในวจนลีลาที่เป็นทางการน้อยที่สุด ตัวแปร (ร) ในตำแหน่งต้นพยางค์ จะออกเสียงเป็นรูปแปร [r] ส่วน (ล) ในตำแหน่งหน้าสระ จะออกเสียงเป็นรูปแปร [l] แต่ในวจนลีลาที่เป็นทางการมากที่สุด รูปแปรของ (ร) ในทั้งสองบริบท จะปรากฏเป็น [r] ในเปอร์เซ็นต์สูงมาก ส่วนการแปรของตัวแปร (ล) ตามวจนลีลานั้น พบว่ามีการแปรน้อยมาก กล่าวคือมักปรากฏเป็นรูปแปร [l] ในวจนลีลาทุกรูปแบบ

งานวิจัยเกี่ยวกับการแปรของ ร และ ล ในภาษาไทยอีกชิ้นหนึ่งคือ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการแปรของเสียง (ร) ในภาษาไทย และเสียง (r) ในภาษาอังกฤษ ของผู้พูดที่เป็นชาวไทยกรุงเทพฯ โดยบุญเรือง ชื่นสุวิมล (Chunsuvimol, 1993) ซึ่งผู้วิจัยสนใจว่า การแปรของเสียง (ร) ในภาษาอังกฤษและภาษาไทย จะแปรไปตามเพศ ระดับตำแหน่งงาน และภูมิหลังทางภาษาอังกฤษหรือไม่ และรูปแปรที่เกิดขึ้นในภาษาทั้งสองมีลักษณะเหมือนกันหรือไม่ อย่างไร โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษา ที่เป็นพนักงานโรงแรมชั้นหนึ่ง 3 โรงแรมในกรุงเทพฯ ตั้งแต่ผู้จัดการลงไปถึงพนักงานระดับล่าง ผลการวิจัยพบว่า รูปแปรที่ปรากฏในการใช้ภาษาไทย และภาษาอังกฤษของผู้บอกภาษาที่ถือเป็นรูปแปรที่มีศักดิ์ศรี คือ [r] และ [l] ตามลำดับ ส่วน [l] และ [d] ก็ปรากฏในฐานะรูปแปรที่ถูกประณาม ในภาษาไทยพบรูปแปร [l] มากกว่ารูปแปร [d] และรูปแปร [r] ตามลำดับในตำแหน่งต้นพยางค์ ส่วนในตำแหน่งหลังพยัญชนะ พบรูปแปร [d] มากที่สุด และพบรูปแปรอื่นๆ คือ [l] [d] และ [r] ในปริมาณลดหลั่นลงมาตามลำดับ สำหรับในภาษาอังกฤษนั้น ในตำแหน่งต้นพยางค์ พบรูปแปร [d] มากกว่า [l] และ [r] ตามลำดับ ส่วนตำแหน่งหลังพยัญชนะพบรูปแปร 4 รูป คือ [d] [d] [l] และ [r] ในปริมาณมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดตามลำดับ

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่า เพศหญิง ผู้ที่มีระดับตำแหน่งงานสูง และผู้ที่มีภูมิหลังทางภาษาอังกฤษสูง จะใช้รูปแบบที่มีศักดิ์ศรีมากกว่าเพศชาย ผู้ที่มีระดับตำแหน่งงานต่ำ และผู้ที่มีภูมิหลังทางภาษาอังกฤษต่ำตามลำดับ ในทั้งสองภาษาและในทั้งสองบริบท

จากการทบทวนงานวรรณกรรมทั้งหมดที่กล่าวมาแล้วผู้วิจัยพบว่าการศึกษารูปแบบการแปรของภาษาที่แปรไปตามกลุ่มชาติพันธุ์ของผู้พูดในภาษาไทยนั้นยังไม่มีผู้ใดศึกษาไว้อย่างลึกซึ้ง ตลอดจนพบข้อสังเกตของคนทั่วไปซึ่งกล่าวถึงการออกเสียง ร และ ล ที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์มุสลิม ไทย และจีน ดังได้กล่าวถึงในช่วงความเป็นมาของปัญหา นอกจากนี้งานวรรณกรรมหลายชิ้นได้ระบุถึงเพศของผู้พูดว่าเป็นตัวแปรที่สำคัญที่ทำให้ภาษาแปรไป และเพศหญิงมักจะใช้รูปแบบที่มีศักดิ์ศรี ใกล้เคียงกับภาษามาตรฐานมากกว่าเพศชาย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบการออกเสียง ร และ ล ในตำแหน่งต้นพยางค์ และหลังพยัญชนะ(ในคำควบกล้ำ) ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์และเพศ เพื่อสรุปว่าปัจจัยทางสังคมในเรื่องของกลุ่มชาติพันธุ์ และเพศ มีผลกระทบอย่างไรต่อการแปรของเสียง ผู้วิจัยจึงได้ตั้งสมมติฐานในการวิจัยไว้ 3 ประการดังต่อไปนี้

1. กลุ่มชาติพันธุ์มุสลิมจะออกเสียง ร และ ล ในตำแหน่งต้นพยางค์และในคำควบกล้ำมากกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
2. กลุ่มชาติพันธุ์จีนจะออกเสียง ร และ ล ในตำแหน่งต้นพยางค์ และในคำควบกล้ำน้อยกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
3. เพศหญิงจะออกเสียง ร และ ล ในตำแหน่งต้นพยางค์ และในคำควบกล้ำมากกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การแบ่งกลุ่มชาติพันธุ์ และการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ในงานชิ้นนี้ผู้วิจัยได้ใช้คำจำกัดความของคำว่า ‘ชาติพันธุ์’ ตามความหมายของอมรา(2533 : 73) ที่ได้กล่าวไว้ว่า

“ชาติพันธุ์ (ethnicity) หมายถึง เอกลักษณ์ทางสังคมของบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ซึ่งเกิดขึ้นเพราะบุคคลนั้นหรือกลุ่มนั้นมีวัฒนธรรมที่เฉพาะและแตกต่างจากกลุ่มอื่นๆ....กลุ่มชาติพันธุ์ต่างกับกลุ่มอื่นๆ โดยเฉพาะที่ต่างจากกลุ่มใหญ่ในสังคมเรียกว่ากลุ่มชาติพันธุ์ (ethnic group) ความแตกต่างทางชาติพันธุ์อาจเกิดจากปัจจัยหนึ่ง หรือหลายประการทางวัฒนธรรมด้านต่างๆ เช่น ภาษา ศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณีการรับประทานอาหาร และการแต่งกาย...ความแตกต่างที่แยกให้กลุ่มเหล่านี้เป็นกลุ่มที่มีเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของตนซึ่งต่างจากคนไทยส่วนใหญ่ในประเทศได้แก่ ศาสนา เช่น ชาวมุสลิม ชาวซิกข์ หรือลักษณะ

อื่นๆ ทางวัฒนธรรมได้แก่ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี รวมทั้งการแต่งกายด้วย”

ดังนั้นในการจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์ของผู้บอกภาษา ผู้วิจัยจึงได้ยึดหลักเกณฑ์ในเรื่องของวัฒนธรรม ประเพณีที่ผู้บอกภาษาและครอบครัวจะไม่ปฏิบัติเป็นเกณฑ์สำคัญและพิจารณาเกณฑ์ความแตกต่างในเรื่องของการใช้ภาษาที่แสดงด้วยคำเรียกญาติ เป็นเกณฑ์ประการต่อมา

ในการเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้ให้นักเรียนระดับมัธยมต้น โรงเรียนดอนฉิมพลีพิทยาคม อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นกลุ่มประชากรแต่เนื่องจากจำนวนนักเรียนมีมาก การสำรวจกลุ่มชาติพันธุ์ในชั้นแรกนั้น ผู้วิจัยจึงใช้วิธีสอบถามจากอาจารย์ผู้สอนซึ่งเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นนั้นมาเป็นเวลานาน เพื่อคัดเลือกและแยกผู้บอกภาษาออกเป็นกลุ่มๆ กลุ่มละ 15-20 คน คือ กลุ่มนักเรียนชายที่นับถือศาสนาอิสลาม กลุ่มนักเรียนหญิงที่นับถือศาสนาอิสลาม กลุ่มนักเรียนชายที่มีพ่อและแม่เชื้อสายจีน กลุ่มนักเรียนหญิงที่มีพ่อและแม่เชื้อสายจีน กลุ่มนักเรียนชายที่มีพ่อและแม่เชื้อสายไทย และกลุ่มนักเรียนหญิงที่มีพ่อและแม่เชื้อสายไทย

จากนั้นได้ให้นักเรียนทั้งหมดกรอกแบบสอบถาม เพื่อคัดเลือกและจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์อย่างละเอียดอีกครั้ง โดยข้อมูลที่ปรากฏในแบบสอบถามจะแบ่งเป็นหัวข้อได้ดังนี้(ดูรายละเอียดได้ในภาคผนวก 1)

1. ข้อมูลทั่วไป เช่น เพศ อายุ ชั้นเรียน ศาสนา เชื้อชาติ และสัญชาติ
2. ข้อมูลเกี่ยวกับภาษา เช่น ภาษาที่สามารถพูดได้ หรือเขียนได้
3. ข้อมูลเกี่ยวกับคำเรียกญาติ เช่น คำที่ใช้เรียกพ่อ คำที่ใช้เรียกแม่ คำที่ใช้เรียกพ่อของพ่อ คำที่ใช้เรียกแม่ของพ่อ คำที่ใช้เรียกพี่ชาย และคำที่ใช้เรียกพี่สาว
4. ข้อมูลเกี่ยวกับประเพณี โดยให้เลือกประเพณีที่คิดว่าตนเองและครอบครัวจะไม่ปฏิบัติ
5. ข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรภาษา โดยเป็นการทดสอบการสะกดคำศัพท์ เพื่อทราบว่าผู้บอกภาษารู้ว่าคำใดสะกดด้วยตัวแปร (ร) หรือ (ล)

ในการจำแนกตามเกณฑ์ประเพณีนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดให้ผู้บอกภาษาที่จะถือว่าเป็นสมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์ใดๆ นั้น จะต้องปฏิบัติหรือเข้าร่วมประเพณีที่แสดงความแตกต่างของกลุ่มชาติพันธุ์ของตนอย่างน้อย 2-3 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยกำหนดให้ดังนี้

ชาติพันธุ์มุสลิม - การละหมาด การถือศีลอด และการไปประกอบพิธีฮัจญ์

ชาติพันธุ์ไทย - การทำบุญขึ้นบ้านใหม่ การเก็บกระดูกบรรพบุรุษ และการรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ในวันสงกรานต์

ชาติพันธุ์จีน - การไหว้เจ้า การกินเจ และการเผากระดาษให้บรรพบุรุษ

หลังจากคัดเลือกโดยวิธีสุ่มตัวอย่างจากผู้ผ่านเกณฑ์ อาจจะจำแนกให้เห็นตามกลุ่มชาติพันธุ์ และประเพณีดังนี้

ตารางที่ 4 การจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์ตามประเพณีที่ปฏิบัติและไม่ปฏิบัติ

	ชาติพันธุ์มุสลิม		ชาติพันธุ์ไทย		ชาติพันธุ์จีน	
	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
การละหมาด	20	0	0	20	0	20
การไปประกอบพิธีฮัจญ์	20	0	0	20	0	20
การถือศีลอด	20	0	0	20	0	20
การทำบุญขึ้นบ้านใหม่	20	0	20	0	20	0
การเก็บกระดูกบรรพบุรุษ	0	20	20	0	12	8
การรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ในวันสงกรานต์	0	20	20	0	18	2
การไหว้เจ้า	0	20	0	20	20	0
การกินเจ	0	20	0	20	15	5
การเผาศพให้บรรพบุรุษ	0	20	0	20	20	0

และจากแบบสอบถามทำให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคำเรียกญาติ ซึ่งสามารถใช้เป็นเกณฑ์ที่ทำให้การจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์ของผู้บอกภาษาชัดเจนยิ่งขึ้น โดยการใช้ส่วนใหญ่อาจสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 5 คำเรียกญาติจำแนกตามกลุ่มชาติพันธุ์

	ชาติพันธุ์มุสลิม	ชาติพันธุ์ไทย	ชาติพันธุ์จีน
คำที่ใช้เรียกพ่อ	ป๊ะ, ป๋า	พ่อ	พ่อ, ป๋า
คำที่ใช้เรียกแม่	มะ	แม่	แม่
คำที่ใช้เรียกพ่อของพ่อ	แซ	ปู่	อาทง, ก่ง
คำที่ใช้เรียกแม่ของพ่อ	โต๊ะ	ย่า	อาม่า, ย่า
คำที่ใช้เรียกพี่ชาย	บ้ง	พี่	เฮีย
คำที่ใช้เรียกพี่สาว	นิ	พี่	เจี

ในการทำงานในแง่ของการจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์ ผู้วิจัยพบว่ากลุ่มชาติพันธุ์มุสลิมเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่สามารถจำแนกออกจากกลุ่มอื่นได้ง่ายที่สุด โดยสามารถพิจารณาจากศาสนาได้อีกด้วย นอกจากนี้ชาติพันธุ์มุสลิมยังมีประเพณีของตนเอง และไม่ปฏิบัติประเพณีที่เป็นของกลุ่มชาติพันธุ์อื่นที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ประกอบกับการใช้คำเรียกญาติที่แสดงเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มอย่างชัดเจน จึงอาจกล่าวได้ว่ากลุ่มชาติพันธุ์มุสลิมเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่แน่นแฟ้นและแข็งแกร่งกว่ากลุ่มอื่น ส่วนชาติพันธุ์ไทยและจีนนั้น จะพบว่ามีประเพณีที่ปฏิบัติร่วมกันหลายประเพณี ในการจำแนกต้องอาศัยข้อมูลเกี่ยวกับคำเรียกญาติเข้ามาช่วย การแบ่งแยกทำได้ยากกว่ากลุ่มชาติพันธุ์มุสลิมทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มชาติพันธุ์ไทยและจีนนับถือศาสนาเดียวกันคือศาสนาพุทธ ประกอบกับอยู่ใกล้ชิดร่วมกันมานาน และมีประเพณีที่โอ้อ่อนเข้าหากัน มีการสมรสข้ามกลุ่มชาติพันธุ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งสองนี้สูงมาก จึงทำให้มีการรับประเพณีและวัฒนธรรมของอีกกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งมาปฏิบัติ ซึ่งในอนาคตการจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์ระหว่างชาติพันธุ์จีนและไทย อาจจะทำให้ยากยิ่งขึ้น หรือทำไม่ได้เลยก็เป็นได้

ผลสรุปจากการจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์ สามารถแจกแจงตามเพศได้ผู้บอกภาษาจำนวน 6 กลุ่ม กลุ่มละ 10 คน ดังนี้ กลุ่มชาติพันธุ์มุสลิมเพศชาย กลุ่มชาติพันธุ์มุสลิมเพศหญิง กลุ่มชาติพันธุ์ไทยเพศชาย กลุ่มชาติพันธุ์ไทยเพศหญิง กลุ่มชาติพันธุ์จีนเพศชาย และกลุ่มชาติพันธุ์จีนเพศหญิง

การเก็บข้อมูลและวิธีดำเนินการวิจัย

การเก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษาทั้ง 6 กลุ่ม ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยว่าจะเก็บคำที่ออกเสียง ร และ ล ในตำแหน่งต้นพยางค์และในคำควบกล้ำ โดยเก็บจากการให้ผู้บอกภาษาดูรูปภาพที่ชัดเจนทีละคน เพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างรวดเร็ว และไม่มีการรบกวนจากการฟังผู้อื่นแล้วจดจำแบบอย่างการออกเสียงไว้ ผู้บอกภาษาแต่ละคนจะได้ดูภาพที่เป็นเป้าหมาย 10 ภาพ และมีภาพอื่นๆ รวมอยู่ด้วยเพื่อไม่ให้ทราบที่ผู้วิจัยกำลังเก็บการใช้ ร ล อีก 10 ภาพ เช่นภาพปากกา ผู้หญิง มะเขือเทศ โดยผู้วิจัยได้ให้ผู้บอกภาษาบรรยายภาพแต่ละภาพตามที่ตนเห็นว่าภาพนั้นๆ เป็นภาพอะไร สีอะไร มีจำนวนเท่าไร หรือใครกำลังทำอะไร แล้วบันทึกข้อมูลจากการสังเกตการขยับริมฝีปาก และการบันทึกเทป เพื่อนำมาตรวจสอบความเที่ยงตรงอีกครั้ง คำทั้ง 10 คำที่ผู้วิจัยใช้ในการเก็บข้อมูลมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 6 คำและรายละเอียดของหน่วยเสียงที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

	หน่วยเสียงต้นพยางค์	ฐานกรณ์และประเภทของเสียง
รต	/r/	trill
แปรง	/pr/	bilabial stop unaspiration + trill
พริก	/phr/	bilabial stop aspiration + trill
กรอบรูป	/kr/	velar stop unaspiration + trill
คร้ว	/khr/	velar stop aspiration + trill
ลิง	/l/	lateral
ปลา	/pl/	bilabial stop unaspiration + lateral
เพลง	/phl/	bilabial stop aspiration + lateral
กล้อง	/kl/	velar stop unaspiration + lateral
คลื่น	/khl/	velar stop aspiration + lateral

โดยในการเก็บข้อมูลจะเรียกผู้บอกภาษาในแต่ละกลุ่มทั้ง 6 กลุ่มละกันไปเป็นแบบ สุ่ม และรูปแปร [r] กับ [l] ที่ปรากฏ จะนับรวมไปกับรูปแปร [r] ทั้งหมด และไม่พบรูปแปร อื่นนอกเหนือจากนี้ ต่อจากนั้นผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูล คิดเป็นเปอร์เซ็นต์เพื่อเปรียบเทียบ ต่อไป

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า แต่ละกลุ่มมีการใช้รูปแปรต่างๆในจำนวนที่แตกต่างกัน ดังแสดงในตารางที่ 7 - 14

ตารางที่ 7 รูปแปรของการออกเสียง (l) ในตำแหน่งต้นพยางค์ของเพศชาย

	มุสลิม	ไทย	จีน
	r l	r l	r l
ลิง /l/	0 10	0 10	0 10

ตารางที่ 8 รูปแปรของการออกเสียง (r) ในตำแหน่งต้นพยางค์ของเพศชาย

	มุสลิม	ไทย	จีน
	r l	r l	r l
รต /r/	5 5	0 10	0 10

ตารางที่ 9 รูปแปรของการออกเสียง (l) ในตำแหน่งต้นพยางค์ของเพศหญิง

	มุสลิม	ไทย	จีน
	r l	r l	r l
ลิง /l/	0 10	0 10	0 10

ตารางที่ 10 รูปแปรของการออกเสียง (r) ในตำแหน่งต้นพยางค์ของเพศหญิง

	มุสลิม	ไทย	จีน
	r l	r l	r l
รถ /r/	7 3	1 9	2 8

ตารางที่ 11 รูปแปรของการออกเสียง (l) ในคำควบกล้ำของเพศชาย

	มุสลิม	ไทย	จีน
	r l ø	r l ø	r l ø
ปลา /pl/	0 2 8	0 1 9	0 1 9
เพลง /phl/	0 3 7	0 0 10	0 1 9
กล้อง /kl/	0 4 6	0 4 6	0 0 10
คลื่น /khl/	0 9 1	0 3 7	0 4 6
รวม	0 18 22	0 8 32	0 6 34

ตารางที่ 12 รูปแปรของการออกเสียง (r) ในคำควบกล้ำของเพศชาย

	มุสลิม	ไทย	จีน
	r l ø	r l ø	r l ø
แปร /pr/	4 1 5	1 1 8	0 0 10
พริก /phr/	7 0 3	4 0 6	0 0 10
กรอบ /kr/	7 0 3	1 0 9	0 1 9
ครัว /khr/	5 0 5	2 1 7	1 3 6
รวม	23 1 16	8 2 30	1 4 35

ตารางที่ 13 รูปแปรของการออกเสียง (l) ในคำควบกล้ำของเพศหญิง

	มุสลิม	ไทย	จีน
	r l ø	r l ø	r l ø
ปลา /pl/	0 6 4	0 1 9	0 0 10
เพลง /phl/	0 2 8	0 4 6	0 0 10
กล้อง /kl/	0 7 3	0 8 2	0 0 10
คลื่น /khl/	0 5 5	0 4 6	0 4 6
รวม	0 20 20	0 17 23	0 4 36

ตารางที่ 14 รูปแปรของการออกเสียง (r) ในคำควบกล้ำของเพศหญิง

	มุสลิม	ไทย	จีน
	r l ø	r l ø	r l ø
แปรง /pr/	6 1 3	1 1 8	1 0 9
พริก /phr/	5 1 4	1 1 8	1 0 9
กรอบ /kr/	8 0 2	3 0 7	2 2 6
ครัว /khr/	7 0 3	2 0 8	1 0 9
รวม	26 2 12	7 2 31	5 2 33

ข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นแนวโน้มของปริมาณการใช้รูปแปรที่ใกล้เคียงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ กลุ่มชาติพันธุ์มุสลิมจะออกเสียง ร และ ล ในตำแหน่งต้นพยางค์ และในคำควบกล้ำมากที่สุด และกลุ่มชาติพันธุ์จีนจะออกเสียงในบริบทเดียวกันนี้ในปริมาณน้อยที่สุด และเพศหญิงออกเสียง ร และ ล ในบริบททั้งสองนี้มากกว่าเพศชาย เมื่อพิจารณาโดยไม่แยกย่อยตามกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำมาวิเคราะห์อัตราร้อยละเพื่อทดสอบความแตกต่างของปริมาณการออกเสียง ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์และเพศ ว่าผลของข้อมูลมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ โดยได้นำการทดสอบค่าไคแอสควร์มาใช้ในการตรวจสอบ เพื่อให้ผลการวิเคราะห์มีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้นดังแสดงตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 15 การเปรียบเทียบการออกเสียง (l) ต้นพยางค์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์

	มุสลิม	%	ไทย	%	จีน	%
[r]	0	0	0	0	0	0
[l]	20	100	20	100	20	100
รวม	20	100	20	100	20	100

จะเห็นได้ว่าการออกเสียง (l) หรือ ล ต้นพยางค์ ผู้บอกภาษาในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ จะออกเสียงเป็นรูปแปร [l] ทั้งหมด คิดเป็น 100% ในแต่ละกลุ่ม จึงไม่มีความแตกต่างระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์

ตารางที่ 16 การเปรียบเทียบการออกเสียง (r) ต้นพยางค์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์

	มุสลิม	%	ไทย	%	จีน	%
[r]	12	60	1	5	2	10
[l]	8	40	19	95	18	90
รวม	20	100	20	100	20	100

$$\chi^2 = 20.792, df = 2, p < 0.01 \text{ มีนัยสำคัญทางสถิติ}$$

ส่วนการออกเสียง (r) หรือ ร ในตำแหน่งต้นพยางค์ เมื่อเปรียบเทียบตามกลุ่มชาติพันธุ์จะพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์มุสลิมออกเสียงรูปแปร [r] ซึ่งเป็นรูปแปรที่มีศักดิ์ศรีถึง 60% ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์จีนออกเสียงรูปแปรนี้ 10% ซึ่งมากกว่ากลุ่มชาติพันธุ์ไทยที่ออกเพียง 5% และความแตกต่างนี้ถือเป็นความแตกต่างที่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 17 การเปรียบเทียบการออกเสียง (l) ต้นพยางค์ระหว่างกลุ่มเพศ

	ชาย	%	หญิง	%
[r]	0	0	0	0
[l]	30	100	30	100
รวม	30	100	30	100

ในการออกเสียง (l) ต้นพยางค์เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มเพศ จะพบว่าไม่มีความแตกต่างระหว่างเพศชาย และเพศหญิง โดยทั้งสองเพศจะออกเสียงเป็นรูปแปร [l] เหมือนกันหมดทั้งสองกลุ่ม คิดเป็น 100% โดยไม่พบการปรากฏของรูปแปรอื่นๆเลย

ตารางที่ 18 การเปรียบเทียบการออกเสียง (r) ต้นพยางค์ระหว่างกลุ่มเพศ

	ชาย	%	หญิง	%
[r]	5	16.7	10	33.3
[l]	25	83.3	20	66.7
รวม	30	100	30	100

$$\chi^2 = 3.332, df = 1, p > 0.01 \text{ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ}$$

สำหรับการออกเสียง (r) ต้นพยางค์เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มเพศ พบว่าเพศหญิงออกเสียงรูปแปร [r] ซึ่งเป็นรูปแปรที่มีศักดิ์ศรี 33.3% ซึ่งสูงกว่าเพศชายที่ออกเพียง 16.7% แต่ค่าความแตกต่างนี้เมื่อนำมาคิดค่า χ^2 แล้ว พบว่าเป็นความแตกต่างที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติแต่อย่างใด

ตารางที่ 19 การเปรียบเทียบการออกเสียง (l) ในคำควบกล้ำระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์

	มุสลิม %		ไทย %		จีน %	
[r]	0	0	0	0	0	0
[l]	38	47.5	25	31.25	10	12.5
[0]	42	52.5	55	68.75	70	87.5
รวม	80	100	80	100	80	100

$\chi^2 = 23.212$, $df = 2$, $p < 0.01$ มีนัยสำคัญทางสถิติ

หมายเหตุ ในการคิดค่า χ^2 ผู้วิจัยได้ตัดแถวของรูปแปร [r] ทิ้งไป

ในคำควบกล้ำนั้น เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์สำหรับการออกเสียง (l) พบว่ารูปแปร [l] ซึ่งถือเป็นรูปแปรที่มีศักดิ์ศรี ได้รับการออกเสียงน้อยกว่ารูปแปร [๐] ในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ และชาติพันธุ์มุสลิมออกเสียงรูปแปรที่มีศักดิ์ศรีนี้ สูงกว่ากลุ่มชาติพันธุ์ไทยซึ่งออกมากกว่ากลุ่มชาติพันธุ์จีน คิดเป็น 47.5% 31.25 และ 12.5% ตามลำดับ โดยไม่พบรูปแปร [r] เลย ซึ่งค่าความแตกต่างนี้ถือเป็นความแตกต่างที่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 20 การเปรียบเทียบการออกเสียง (r) ในคำควบกล้ำระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์

	มุสลิม %		ไทย %		จีน %	
[r]	49	61.25	15	18.5	5	7.25
[l]	3	3.75	4	5	7	7.5
[0]	28	35	61	72.25	68	85
รวม	80	100	80	100	80	100

$\chi^2 = 65.557$, $df = 4$, $p < 0.01$ มีนัยสำคัญทางสถิติ

ส่วนในกรณีรูปแปร [r] เป็นรูปแปรที่มีศักดิ์ศรีนั้น เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์จะพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์มุสลิมออกเสียงรูปแปรนี้ถึง 61.25% มากกว่ากลุ่มชาติพันธุ์ไทยที่ออกเพียง 18.5% และกลุ่มชาติพันธุ์จีนที่ออกน้อยที่สุดเพียง 7.25% นอกจาก

นี้ยังพบว่ากลุ่มชาติพันธุ์และจีน ออกเสียงเป็นรูปแปร [๑] มากถึง 72.25% และ 85% ตามลำดับ

ตารางที่ 21 การเปรียบเทียบการออกเสียง (l) ด้านพยางค์ระหว่างกลุ่มเพศ

	ชาย %		หญิง %	
[r]	0	0	0	0
[l]	32	26.7	41	34.2
[o]	88	73.3	79	65.8
รวม	120	100	120	100

$$\chi^2 = 1.594, df = 1, p > 0.01 \text{ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ}$$

หมายเหตุ ในการคิดค่า χ^2 ผู้วิจัยได้ตัดแถวของรูปแปร [r] ทิ้งไป

และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มเพศของการออกเสียงคำควบกล้ำสำหรับตัวแปร

(l) พบว่าเพศหญิงจะออกเสียงรูปแปร [l] ซึ่งเป็นรูปแปรที่มีศักดิ์ศรีในปริมาณมากกว่าเพศชาย คิดเป็น 34.2% และ 26.7% ตามลำดับ แต่ค่าความแตกต่างนี้เมื่อนำมาคิดค่า χ^2 จะพบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 22 การเปรียบเทียบการออกเสียง (r) ด้านพยางค์ระหว่างกลุ่มเพศ

	ชาย %		หญิง %	
[r]	32	26.7	38	31.7
[l]	7	5.8	6	5
[o]	81	67.5	76	63.5
รวม	120	100	120	100

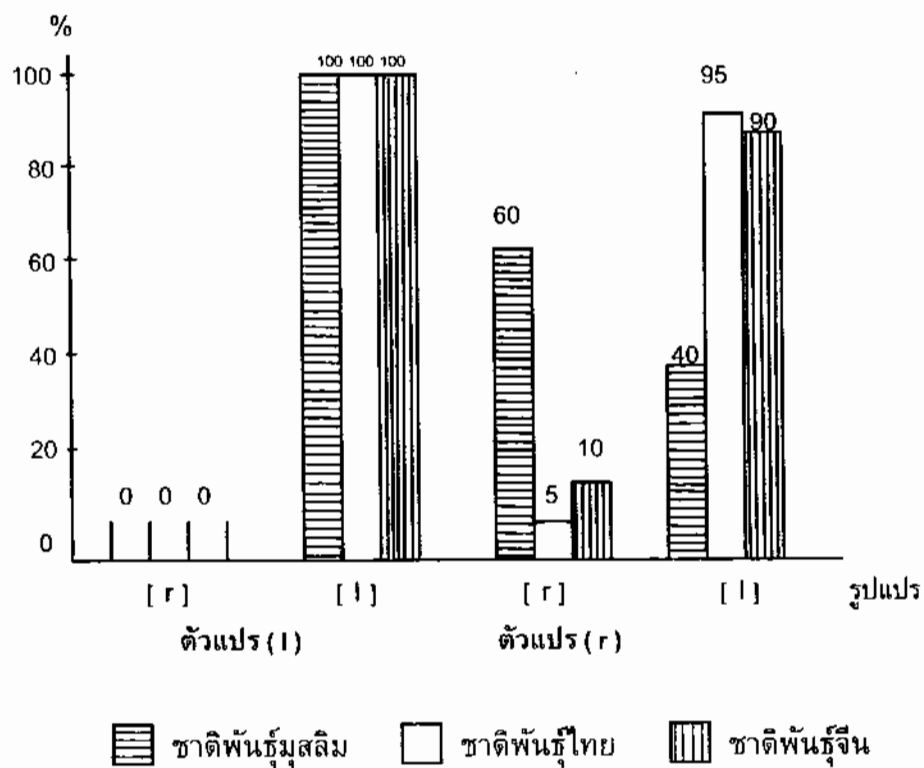
$$\chi^2 = 1.056, df = 2, p > 0.01 \text{ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ}$$

ในกรณีทีรูปแปร (r) เป็นรูปแปรที่มีศักดิ์ศรีในคำควบกล้ำ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างเพศนี้ พบว่าเพศหญิงและเพศชายออกเสียง [r] ในปริมาณใกล้เคียงกันคือ 26.7% และ 31.7% ตามลำดับและรูปแปรที่ได้รับการออกเสียงมากที่สุดคือรูปแปร [๑] ที่เพศชายออกเสียงคิดเป็น 67.5% และหญิงออกเสียงคิดเป็น 63.5% ซึ่งความแตกต่างนี้ถือเป็นค่าความแตกต่างที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

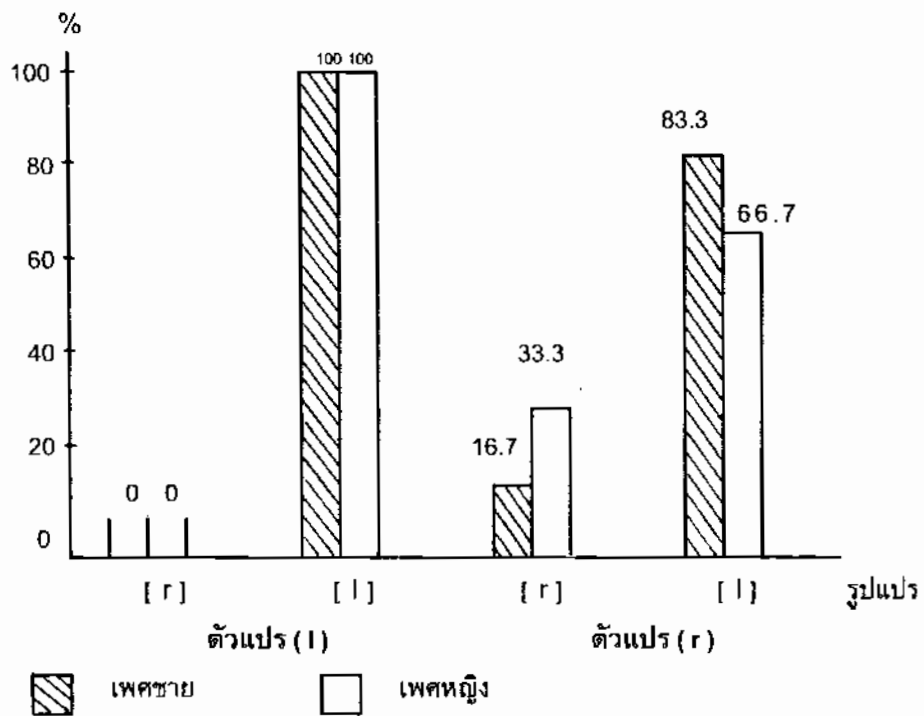
อนึ่ง ผู้วิจัยพบว่ามีข้อมูล 1 ชุดที่ไม่สามารถทดสอบด้วยไคแอสควาร์ได้ เนื่องจากมีช่องตารางที่มีค่าความถี่เป็น 0 กล่าวคือในการออกเสียงตัวแปร (l) ด้านพยางค์ พบว่าผู้บอก

ภาษาทุกคนใช้รูปแปรเพียงรูปเดียวคือ [l] และไม่ปรากฏรูปแปรอื่นๆเลย ซึ่งหากเทียบเป็นเปอร์เซ็นต์ของการออกเสียงแล้ว รูปแปร [l] จะปรากฏ 100% ส่วนรูปแปร [r] จะปรากฏ 0% ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเป็นความแตกต่างที่เห็นได้ชัดเจนและจากตารางการเปรียบเทียบการออกเสียงกลุ่มต่างๆข้างต้น สามารถนำมาแสดงเป็นกราฟแท่งเพื่อให้เห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้นดังนี้

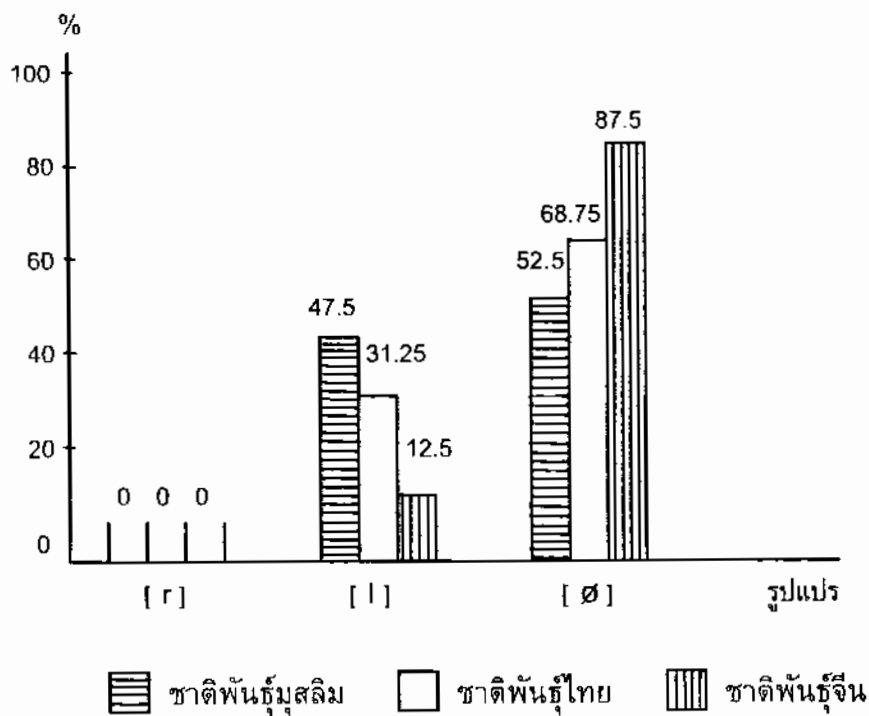
ภาพที่ 3 กราฟแสดงเปอร์เซ็นต์ของการเปรียบเทียบการออกเสียง (l) และ (r) ตันพยางค์แยกตามชาติพันธุ์

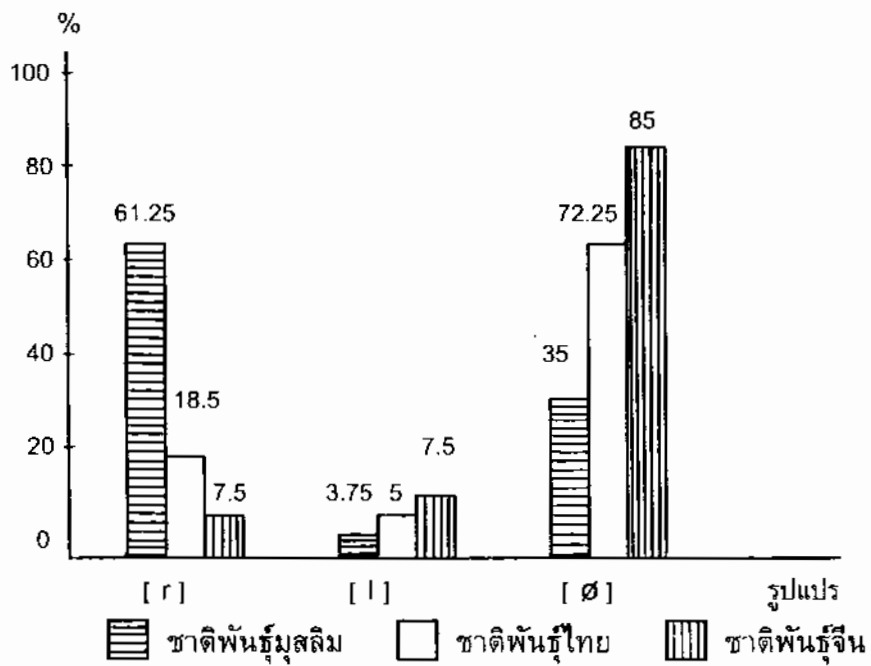
ภาพที่ 4 กราฟแสดงเปอร์เซ็นต์ของการเปรียบเทียบการออกเสียง (l) และ (r) ด้านพยางค์
แยกตามเพศ

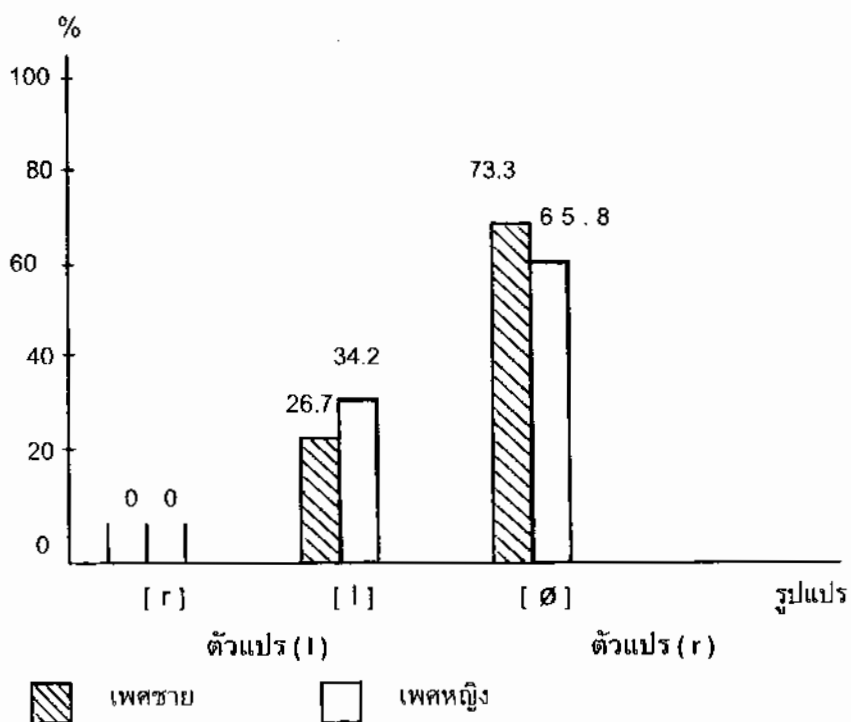
ภาพที่ 5 กราฟแสดงเปอร์เซ็นต์ของการเปรียบเทียบการออกเสียง (l) ในคำควบกล้ำ
แยกตามชาติพันธุ์

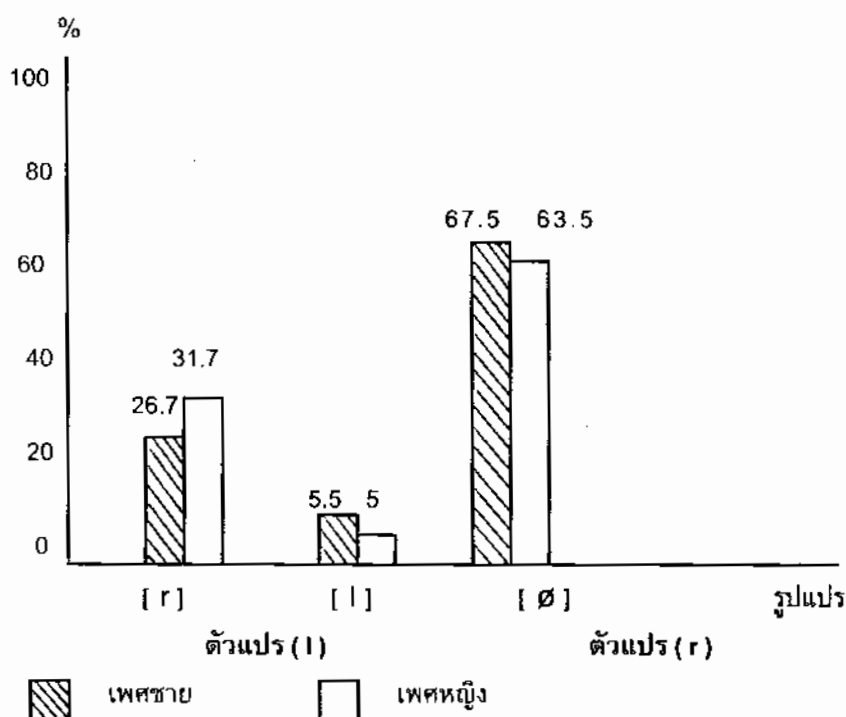
ภาพที่ 6 กราฟแสดงเปอร์เซ็นต์ของการเปรียบเทียบการออกเสียง (r) ในคำควบกล้ำ
แยกตามชาติพันธุ์

ภาพที่ 7 กราฟแสดงเปอร์เซ็นต์ของการเปรียบเทียบการออกเสียง (l) ในคำควบกล้ำ
แยกตามเพศ

ภาพที่ 8 กราฟแสดงเปอร์เซ็นต์ของการเปรียบเทียบการออกเสียง (r) ในคำควบกล้ำ
แยกตามเพศ

จากภาพที่ 3 แสดงให้เห็นว่าในการออกเสียง (l) ต้นพยางค์ของกลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง 3 กลุ่ม ต่างออกเสียงโดยใช้รูปแปร [l] ถึง 100% เท่ากันทุกกลุ่ม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าไม่มีความแตกต่างกันในการออกเสียง (l) ต้นพยางค์นี้เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ส่วนการออกเสียง (r) ต้นพยางค์นั้นพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์มุสลิมออกเสียงโดยใช้รูปแปร [r] ถึง 60% ซึ่งมากกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ โดยกลุ่มชาติพันธุ์จีนออกเสียง [r] เพียง 10% และกลุ่มชาติพันธุ์ไทยออกเสียง [r] น้อยกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ คือออกเพียง 5% ซึ่งความแตกต่างของการออกเสียง (r) นี้ มีนัยสำคัญทางสถิติ

สำหรับคำควบกล้ำ (l) ซึ่งแสดงด้วยภาพที่ 5 นั้น จะเห็นว่าการออกเสียงโดยใช้รูปแปร [l] คิดเป็น 47.5% มากกว่ากลุ่มชาติพันธุ์ไทยซึ่งออก 31.25% และกลุ่มชาติพันธุ์จีนซึ่งออกน้อยกว่ากลุ่มอื่นๆ โดยออกเพียง 12.5% เป็นความแตกต่างที่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ส่วนในคำควบกล้ำ (r) นั้นพบว่ากลุ่มชาติพันธุ์มุสลิมจะออกเสียงโดยใช้รูปแปร [r] ถึง 61.25% มากกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่น โดยกลุ่มชาติพันธุ์ไทยออกเสียงรูปแปรนี้ 18.5% และกลุ่มชาติพันธุ์จีนออกเสียงนี้น้อยกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ คิดเป็น 7.25% ซึ่งเป็นความแตกต่างของการออกเสียง (r) ในคำควบกล้ำนี้นับเป็นความแตกต่างที่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ดังนั้นจากข้อสมมติฐานข้อ 1 และข้อ 2 ที่กล่าวว่า “กลุ่มชาติพันธุ์มุสลิมจะออกเสียง ร และ ล ในตำแหน่งต้นพยางค์ และในคำควบกล้ำมากกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ” และ “กลุ่มชาติพันธุ์จีนจะออกเสียง ร และ ล ในตำแหน่งต้นพยางค์ และในคำควบกล้ำน้อยกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ” จึงอาจกล่าวได้ว่าข้อสมมติฐานทั้ง 2 เป็นจริงในบางส่วนดังที่ผู้วิจัยได้อภิปรายผลมาแล้วข้างต้น ดังนั้นอาจกล่าวโดยรวม เพื่อเปรียบเทียบการออกเสียงของกลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง 3 กลุ่มได้ดังนี้

1. กลุ่มชาติพันธุ์มุสลิมออกเสียง (l) และ (r) มากกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่นในทุกบริบท ยกเว้นเสียง (l) ในตำแหน่งต้นพยางค์ที่ทุกกลุ่มออกเหมือนกันหมด

2. กลุ่มชาติพันธุ์จีนออกเสียง (l) และ (r) น้อยกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่นในคำควบกล้ำ

และจากข้อสมมติฐานในข้อ 3 ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบการออกเสียงระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์เพศชายและเพศหญิงในทุกบริบทนั้น เมื่อพิจารณาโดยไม่แยกย่อยตามกลุ่มชาติพันธุ์ พบว่าในการออกเสียงจริงมีความแตกต่างกันอยู่บ้าง เมื่อคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ของการออกเสียง แต่เมื่อใช้ค่าไคแอสควร์ทดสอบแล้วพบว่า ความแตกต่างนั้นไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าสมมติฐานในข้อที่ 3 ที่กล่าวว่า “เพศหญิงจะออกเสียง ร และ ล ในตำแหน่งต้นพยางค์และในคำควบกล้ำมากกว่าเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ” จึงไม่เป็นความจริง (รายละเอียดดังภาพที่ 4, 7 และ 8) อย่างไรก็ตามควรจะได้มีการทดสอบว่าเมื่อพิจารณาแยกย่อยตามกลุ่มชาติพันธุ์แล้ว ปัจจัยเพศเพียงอย่างเดียวจะมีผลกระทบอย่างไรต่อการแปรของเสียง

จากผลการวิจัยที่พบว่าการแปรของ ร และ ล นั้นแปรไปตามกลุ่มชาติพันธุ์ ทำให้ผู้วิจัยมีข้อสงสัยว่า ผู้พูดชาติพันธุ์มุสลิมและจีน ได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่นที่เป็นภาษาเฉพาะกลุ่มนั้นๆ หรือไม่ ผู้วิจัยจึงได้สอบถามครูผู้สอนภาษาอาหรับในโรงเรียนดอนฉิมพิทยาคม ซึ่งเป็นสถานที่ที่ผู้วิจัยใช้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดของภาษานี้ ซึ่งพบว่าภาษาอาหรับ เป็นภาษาที่กลุ่มชาติพันธุ์มุสลิมใช้ในศาสนพิธีซึ่งมีอยู่ในชีวิตประจำวัน เช่น คำสวดอ้อนวอนเวลาละหมาดที่จะต้องทำวันละ 5 ครั้ง และภาษานี้เป็นภาษาที่ผู้นับถือศาสนาอิสลามทุกคนจะต้องเรียนรู้ เพื่อสามารถอ่านคัมภีร์ และสืบทอดศาสนา หากผู้ปกครองคนใด ไม่สั่งสอนลูกหลาน ก็จะเป็นความผิดที่ถูกประณาม และไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม โดยทั่วไปเด็กจะได้รับการถ่ายทอดจากพ่อแม่ ตั้งแต่เริ่มพูดภาษาไทยได้ และสอนคู่กับภาษาไทยจนจบชั้นประถม สำหรับในโรงเรียนมัธยมจะเปิดเป็นวิชาเลือก (ซึ่งนักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลามเลือกเรียน 100%)

นอกจากเรื่องของการใช้แล้ว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถี่ของการปรากฏของเสียง ร และ ล ในภาษาอาหรับ โดยสุ่มตัวอย่างจากหน้าในคัมภีร์ภาษาอาหรับ 1 หน้า แล้วให้ผู้รู้ด้านการปรากฏของเสียง ร และ ล ในหน้านั้น พบว่ามีเสียง ร ปรากฏ 30 ครั้ง เสียง ล ปรากฏ

53 ครั้ง(ดูรายละเอียดของการปรากฏได้ในภาคผนวก ข) ซึ่งนับเป็นการใช้ที่มีความถี่ค่อนข้างสูง ซึ่งจากจุดนี้อาจกล่าวได้ว่าหากผู้ใช้ภาษาอาหรับออกเสียง ร และ ล สับสั่นและมีการแปรสลับกันไปมาก็อาจทำให้ความหมายของคำบางคำเปลี่ยนไปทำให้เกิดความสับสน ดังนั้นผู้พูดจึงต้องออกเสียงให้เห็นความแตกต่างอย่างชัดเจนจึงทำให้เกิดทักษะในการออกเสียงคู่นี้ไปด้วย ซึ่งทักษะนี้อาจเข้ามามีอิทธิพลในภาษาไทย ทำให้ผู้พูดในกลุ่มชาติพันธุ์มุสลิมออกเสียง ร และ ล ได้ชัดเจนกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่น

สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์จีนนั้น ผู้วิจัยพบว่ากลุ่มผู้บอกภาษาที่ใช้เก็บข้อมูลนั้นมักมีปู่ ย่าหรือตา ยายเป็นคนจีนที่มาจากประเทศจีน คนจีนเหล่านี้ใช้ภาษาแต้จิ๋ว ซึ่งจากการสอบถามผู้รู้ในชุมชนทำให้ทราบว่าภาษาจีนนี้ไม่มีเสียงกระดกลิ้นอย่าง ร ของภาษาไทย และในคนจีนรุ่นแรกที่มาจากประเทศจีนก็จะให้ลูกหลานเรียนภาษาจีน และพูดกับคนในครอบครัวด้วยภาษาจีน ต่อมาในระยะหลังขาดครูผู้สอนการให้ลูกหลานเรียนภาษาจีนในโรงเรียนจึงเลิกไป ดังนั้นคนจีนรุ่นที่2 ส่วนใหญ่จึงรู้ภาษาจีน และเนื่องจากในภาษาจีนไม่มีลักษณะของเสียง trill ปรากฏ จึงทำให้ภาษานี้มีอิทธิพลต่อการออกเสียง ร และ ล ในภาษาไทย โดยผู้พูดรุ่นที่1 และ2 จะไม่มีความสามารถ หรือไม่เกิดทักษะในการออกเสียงร และจะใช้เสียง ล แทน ทำให้เกิดเป็นแบบอย่างต่อผู้พูดภาษาในรุ่นที่ 3 ซึ่งเป็นรุ่นที่ผู้วิจัยใช้เก็บข้อมูล ผู้พูดกลุ่มนี้จะได้ยิน ได้ฟัง และรับแบบอย่างจากกลุ่มปู่ ย่า พ่อ แม่ ที่พูด ร และ ล ไม่ชัดมีการแปรกันตลอดเวลามาใช้โดยไม่รู้สึกตัว มีผลทำให้การออกเสียง ร และ ล ในคำควบกล้ำในกลุ่มชาติพันธุ์นี้น้อยกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่น ดังที่ได้อภิปรายผลไปแล้วข้างต้นก็เป็นได้ ผู้วิจัยจึงเห็นว่า น่าจะได้มีการศึกษาถึงการแปรของเสียงทั้งสองนี้ในกลุ่มผู้พูดต่างอายุต่อไป หรือศึกษาถึงการแปรของเสียงทั้งสองนี้ในอนาคต

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

ปัญหาและอุปสรรคที่ผู้วิจัยได้พบในงานชิ้นนี้คือ เรื่องของการจำแนกสมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ซึ่งมีปัญหามากกระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ไทย และจีน ดังที่ได้อภิปรายไปแล้วในตอนที่ 3

สำหรับข้อเสนอแนะต่างๆอาจสรุปได้เป็นข้อๆ ดังนี้

(1) ควรจะได้มีการวิจัยเกี่ยวกับเสียง ร และ ล แยกย่อยตามกลุ่มชาติพันธุ์ โดยพิจารณาเพศ อายุ และการศึกษาของผู้บอกภาษา ซึ่งอาจมีอิทธิพลต่อการแปรของทั้งสองเสียงนี้

(2) ควรจะได้มีการวิจัยในเรื่องนี้ แต่กระทำในวัจนลีลาอื่นเช่น การสัมภาษณ์ เป็นต้น

(3) ควรจะได้มีการศึกษาในอนาคต เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของเสียงทั้งสองนี้ ในกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ หรือในผู้พูดรุ่นต่อไป

- (4) คำเรียกญาติของกลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง 3 กลุ่มนี้มีความแตกต่างกัน และมีการแปรหลากหลาย จึงน่าจะได้มีการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ให้ลึกซึ้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- รสสุคนธ์ แข็งแรง. 2536. "การเปรียบเทียบการออกเสียงคำควบกล้ำของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยจีน และอิสลามในโรงเรียนดอนจิมพลีพิทยาคม อ.บางน้ำเปรี้ยว จ.ฉะเชิงเทรา". รายงานในวิชาภาษาศาสตร์สังคม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2536. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แสงจันทร์ ตรียกุล. 2529. "การแปรของ ร และ ล ในภาษาไทยกรุงเทพฯตามวจนลีลา : การศึกษาการออกเสียงของผู้ประกาศข่าวประจำสถานีวิทยุกระจายเสียง ภาค เอฟ.เอ็ม.ในกรุงเทพมหานคร". วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2533. ภาษาศาสตร์สังคม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Beebe, Leslie M. 1974. "Socially Conditioned Variation in Bangkok Thai". Ph.D.dissertation, University of Michigan.
- Chunsuvimol, Boonruang. 1993. "Relationship between the social variation of (R) in Thai and (R) in English in the speech of Bangkok Thai speakers". Ph.D. dissertation, Chulalongorn University, Bangkok.
- Ervin-Tripp, S. 1954. "Identification and bilingualism". Confident paper in S.Ervin-Tripp (1973). Language Acquisition and Communicative Choice. Stanford : Stanford University Press.
- 1964. "An analysis of the interaction of language, topic and listener". American Antropologist. 66.6.
- Hudson, R.A. 1980. Sociolinguistics. Cambridge Textbook in Linguistics. Cambridge : Cambridge University Press.
- Labov, William. 1970. "Some Sociolinguistics Principles". in William Labov. The Study of Nonstandard English. Champaign, In. : NCTE.

- Labov, William. 1972. Sociolinguistic Patterns. Philadelphia : University of Pennsylvania Press, and Oxford : Blackwell.
- Miroy, Lesley. 1986. "Social network and linguistic focusing". In Harold B. Allen and Michael D. Linn (ed.). Dialect and Language Variation. New York : Academic Press.
- Trudgill, Peter. 1974. Sociolinguistics : an Introduction. London : Penguin Books.
- Wolfram, W.A. 1969. A Sociolinguistic description of Detroit Negro Speech. Washington : Center for Applied Linguistics.

ภาคผนวก

ก. แบบสำรวจข้อมูล

โรงเรียนดอนฉิมพลีพิทยาคม ตำบลดอนฉิมพลี อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา

ตอนที่ 1 กรุณาเติมข้อความลงในช่องว่าง

ชื่อ _____ นามสกุล _____ ชั้น _____
 อายุ _____ เพศ _____ ศาสนา _____
 เชื้อชาติ _____ สัญชาติ _____

ตอนที่ 2 กรุณาเติมเครื่องหมาย ✓ ลงใน 0

1. ภาษาที่ท่านสามารถพูดได้คือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ ภาษาไทย	☐ ภาษาจีน
☐ ภาษาอาหรับ	☐ ภาษาอังกฤษ
☐ อื่น ๆ (ระบุ) _____	

2. ภาษาที่ท่านสามารถเขียนได้คือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ ภาษาไทย	☐ ภาษาจีน
☐ ภาษาอาหรับ	☐ ภาษาอังกฤษ
☐ อื่น ๆ (ระบุ) _____	

3. ท่านเรียกพ่อของท่านด้วยคำว่า

☐ พ่อ	☐ เตี่ย
☐ ป้า	☐ ป๊ะ
☐ อื่น ๆ (ระบุ) _____	

ต้นไม้	ลิง	สอาด	กรอกรูป	คลื่น
ร้องเพลง	กางเกง	บันทึก	ข้าวผัด	พริก
คำศัพท์	วิทยุ	ปลา	หยากไย่	จุ่มพิต
วัยเยาว์	กล้อง	สถิติ	แปรง	แพทย์
รถ	ใส่ไก่	ครัว	มะนาว	สาบสูญ

ข. รายละเอียดการปรากฏเสียง ร และ ล ในภาษาอาหรับ

الكهف ١٨	٢٦٥	سبحن الذي ١٥
مَعَهُ جَمِيعًا ۖ وَقُلْنَا مَنْ بَعْدَهُ لِبَنِي إِسْرَءِيلَ اسْكُنُوا الْأَرْضَ فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ الْآخِرَةِ جُنَّابُكُمْ كَفِيفًا ۖ وَيَا حَقَّ أَنْزَلْنَاهُ وَيَا حَقَّ نَزَّلُ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ۖ وَقُرْ إِنَّا فَرَقْنَاهُ لِتَقْرَأَهُ عَلَى النَّاسِ عَلَى مُكْثٍ وَنَزَّلْنَاهُ تَنْزِيلًا ۖ قُلْ آمِنُوا بِهِ أَوْ لَا تُؤْمِنُوا إِنَّ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ مِنْ قَبْلِهِ إِذَا يَتْلَى عَلَيْهِمْ يُخْرُجُونَ لِلْآذِقَانِ سُبْحًا ۖ وَيَقُولُونَ سُبْحَنَ رَبِّنَا إِنْ كَانَ وَعْدُ رَبِّنَا لَمَفْعُولًا ۖ وَيَخْرُجُونَ لِلْآذِقَانِ يَبْكُونَ ۖ يَزِيدُهُمْ خُشُوعًا ۖ قُلْ ادْعُوا اللَّهَ أَدْعُوا الرِّحْمَنِ أَيًّا مَا تَدْعُوا فَلَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ ۖ وَلَا تَجْهَرُ بِصَلَاتِكَ وَلَا تَخَافُ بِهَا وَابْتَغِ بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلًا ۖ وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ وَلِيٌّ مِنَ الذَّلِيلِ وَكَبِيرًا ۖ	سُبْحَنَ الَّذِي سُبْحَنَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي عَوَّجَاهُ قِيمًا لِيُنْذِرَ بَأْسًا شَدِيدًا لِمَنْ كَفَرَ وَيُبَشِّرَ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا حَسَنًا ۖ مَا كُنَّا فِيهِ	
٢: ١٨	منزل	١٣: ١٤

ความสั้นยาวของสระในภาษาอังกฤษ : การศึกษางานของนักภาษาศาสตร์ กลุ่มอังกฤษและอเมริกัน

พรสวรรค์ พวงนาค

บทนำ

จากประสบการณ์ที่ผู้วิจัยเคยเรียนและสอนภาษาอังกฤษ พบว่า ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งสำหรับผู้เรียนและผู้สอนภาษาอังกฤษส่วนใหญ่ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในเรื่องความสั้นยาวของสระในภาษาอังกฤษ การขาดความเข้าใจทำให้ไม่สามารถสอนหรือออกเสียงสระสั้นยาวในภาษาอังกฤษเพื่อสื่อความหมายได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม เพราะในบางครั้งสระตัวเดียวกันเมื่อเราออกเสียงหรือได้ยินผู้อื่นออกเสียง เราจะรู้สึกว่าสระนั้นมีเสียงสั้นยาวไม่เท่ากัน เช่น ในคำว่า "bed" และ "bet" เสียง /e/ ในคำว่า "bed" ดูเหมือนว่าจะมีเสียงยาวกว่าเสียง /e/ ในคำว่า "bet" หรือ เสียง /i/ ในคำว่า "bead" และ "beat" เสียง /i/ ในคำว่า "bead" ดูจะมีเสียงยาวกว่าเสียง /i/ ในคำว่า "beat"

จากข้อสังเกตนี้ ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจเรื่องความสั้นยาวของสระในภาษาอังกฤษ จึงได้ค้นคว้าเพิ่มเติม การศึกษาเบื้องต้นพบว่า นักภาษาศาสตร์หลายท่านได้อธิบายความสั้นยาวของสระในภาษาอังกฤษไว้แตกต่างกัน จึงได้ดำเนินการศึกษาในรายละเอียดให้ลึกซึ้งมากขึ้น เพื่อที่จะหาข้อสรุปว่า องค์ประกอบใดที่มีอิทธิพลทำให้สระในภาษาอังกฤษมีความสั้นยาวแตกต่างกัน

วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้ เพื่อทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับเรื่องความสั้นยาวของเสียงสระในภาษาอังกฤษ และเพื่อหาข้อสรุปในส่วนที่เกี่ยวกับองค์ประกอบทางเสียง ที่มีอิทธิพลต่อความสั้นยาวของเสียงสระ โดยมีขอบเขตการศึกษาอยู่ที่สระเดี่ยวในภาษาอังกฤษในแง่ที่สระสั้นและสระยาวแต่ละตัวมีเสียงสั้นลงหรือยาวขึ้นเท่านั้น กรณีที่สระสั้นหรือสระยาวในกลุ่มเดียวกัน เช่น [i, e] หรือ [i:, e:] มีเสียงสั้นยาวต่างกันนั้น มิได้นำมาศึกษา

งานวิจัยนี้ มีสมมติฐานว่า นักภาษาศาสตร์กลุ่มอังกฤษและอเมริกัน มีความเห็นต่างกันในส่วนที่เกี่ยวกับอิทธิพลขององค์ประกอบทางเสียงต่อความสั้นยาวของสระซึ่งองค์ประกอบทางเสียงได้แก่ หน่วยเสียง การลงเสียงหนักเบา ทำนองสูงต่ำ ทำนองเสียง และปริบททางสัทศาสตร์

ในการศึกษาผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ระบบสระเดี่ยว หน่วยเสียงพิเศษ หรือหน่วยเสียงซ้อน (suprasegmental features) และความสั้นยาวของเวลาในการออกเสียง และได้รวบรวมข้อมูลจากแนวคิดของนักภาษาศาสตร์หลายคน โดยคาดว่า จะสามารถนำความรู้เกี่ยวกับความสั้นยาวของสระในภาษาอังกฤษไปอธิบายความแตกต่างของสระสั้นและสระยาวในภาษาอื่นได้ ตลอดจนสามารถที่จะนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน และการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารในชีวิตประจำวันได้

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับความสั้นยาวของสระในภาษาอังกฤษ พบว่า องค์ประกอบทางเสียงที่มีอิทธิพลต่อความสั้นยาวของสระ ได้แก่

1. หน่วยเสียง
2. การลงเสียงหนักเบา
3. ทำนองสูงต่ำ และทำนองเสียง
4. บริบททางสัทศาสตร์

ในการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา 2 แนวทาง คือ

1. แนวทางนักภาษาศาสตร์กลุ่มอังกฤษ
2. แนวทางนักภาษาศาสตร์กลุ่มอเมริกัน

แนวทางนักภาษาศาสตร์กลุ่มอังกฤษ

องค์ประกอบทางเสียงที่มีอิทธิพลต่อความสั้นยาวของสระสั้นและสระยาวในภาษาอังกฤษตามแนวคิดของนักภาษาศาสตร์อังกฤษ มีดังนี้คือ

ก. หน่วยเสียง

นักภาษาศาสตร์อังกฤษที่มีแนวคิดเรื่องหน่วยเสียงสระสั้นและสระยาวในภาษาอังกฤษแตกต่างกัน 2 กลุ่ม คือ

- (1) กลุ่มที่มีแนวคิดที่สระเดี่ยวในภาษาอังกฤษ มีหน่วยเสียงสระสั้นยาว
- (2) กลุ่มที่มีแนวคิดที่สระเดี่ยวในภาษาอังกฤษ ไม่มีหน่วยเสียงสระสั้นยาว

(1) กลุ่มที่มีแนวคิดที่สระเดี่ยวในภาษาอังกฤษ มีหน่วยเสียงสระสั้นยาว

นักภาษาศาสตร์อังกฤษที่มีแนวคิดที่ สระเดี่ยวในภาษาอังกฤษมีหน่วยเสียงสระสั้นและสระยาว ได้แก่ เฮนรี สวีท (Henry Sweet) และแดเนียล โจนส์ (Daniel Jones) ได้ อธิบายคุณสมบัติของสระและจำแนกสระเดี่ยวในภาษาอังกฤษตามคุณสมบัติทางสัทศาสตร์ และตามลักษณะของลิ้น

(1.1) การจำแนกสระเดี่ยวในภาษาอังกฤษตามคุณสมบัติทางสัทศาสตร์

สวீท (1891) ได้จำแนกสระเดี่ยวในภาษาอังกฤษโดยพิจารณาจากการเปล่งเสียง และอธิบายคุณสมบัติสระว่ามีความแตกต่างกัน เพราะระดับลิ้น ตำแหน่งลิ้น และลักษณะของริมฝีปากขณะที่เปล่งเสียงสระ ดังที่แสดงไว้ในตารางที่ 1

	สระหลัง	สระกลาง	สระหน้า
สระสูง	high back *ʌ	high mixed *ɪ	high front *i
สระต่ำ	back a ; ɛ	mixed ə	front e ; æ
สระสูง	high back round u	high mixed round ʊ	high front round y
สระต่ำ	back round o, ɔ	mixed round ɒ	front round œ
สระสั้น	Short: . . .	ɛ ə i e, æ u o	
สระยาว	Long: . . .	aa ɔɔ	o

ตารางที่ 1 แสดงการจำแนกสระเดี่ยวในภาษาอังกฤษ ของ สวี่ท (1891: 234)

สวี่ทมีแนวคิดที่ว่า สระเดี่ยวในภาษาอังกฤษ มีหน่วยเสียงสระสั้นและสระยาวประกอบด้วยสระสั้นจำนวน 7 เสียง ได้แก่ [ɛ, ə, i, e, æ, u] และ [o] และสระยาวจำนวน 3 เสียง ได้แก่ [aa, ɔɔ] และ [o]

โจนส์ (1969) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่ทำให้เสียงสระมีคุณสมบัติแตกต่างกันไว้เช่นเดียวกับสวี่ท ได้แก่ ระดับลิ้น ตำแหน่งลิ้น และรูปริมฝีปากขณะที่เปล่งเสียงสระพร้อมทั้งได้แสดงการจำแนกสระเดี่ยวในภาษาอังกฤษไว้ดังนี้

	หน้า	กลาง	หลัง
	Front	Central	Back
	i:		u:
สูง	i		u
	e	ə:	o
กลาง	ɛ	ə	ɔ:
	æ	ʌ	ɔ
ต่ำ	a		ɑ
	Front		Back

ภาพที่ 1 การจำแนกสระเดี่ยวในภาษาอังกฤษของโจนส์ (1969: 64)

สำหรับโจนส์ หน่วยเสียงในภาษาอังกฤษประกอบด้วยสระสั้น (short chronemes) และสระยาว (long chronemes) นอกจากนี้ สระสั้น หรือสระยาวบางตัวอาจประกอบด้วยเสียงย่อย (allochrones) ได้อีก เช่น สระสั้น [ə] จะประกอบด้วยเสียงย่อย 3 เสียง ได้แก่ [ə1] [ə2] และ [ə3] จากการจำแนกสระเดี่ยวจำนวน 12 หน่วยเสียง ด้วยวิธีของโจนส์นี้ จะได้จำนวนหน่วยเสียงสระเดี่ยวเพียง 8 หน่วยเสียง ได้แก่ [i], [e], [æ], [ɑ], [ɔ], [u], [ʌ], และ [ə] และมีชุดเทียบเสียง (minimal set) อยู่ 4 คู่ ได้แก่ [i - i:], [e - e:], [u - u:] และ [ə - ə:]

เมื่อพิจารณาการจำแนกสระเดี่ยวในภาษาอังกฤษตามแนวของสวิตและโจนส์แล้วสามารถสรุปได้ว่า นักภาษาศาสตร์ทั้งสองนี้มีแนวคิดตรงกันว่า สระเดี่ยวในภาษาอังกฤษมีหน่วยเสียงสระสั้นและสระยาว แต่มีแนวคิดที่ต่างกันในเรื่องของการจำแนกประเภทของหน่วยเสียงสระสั้นและสระยาว ดังแสดงไว้ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบหน่วยเสียงสระสั้นและสระยาวในภาษาอังกฤษตามแนวคิดของสวิตและโจนส์

สวิต		โจนส์	
สระสั้น (short vowels)	สระยาว (long vowels)	สระสั้น (short chronemes)	สระยาว (long chronemes)
i	-	i	i:
e	-	e	-
æ	-	æ	-
ɛ	aa	ɑ	-
o	ɔ	ɔ	ɔ:
u	-	u	u:
-	-	ʌ	-
ə	əə	ə	ə:
รวม 10	หน่วยเสียง	รวม 8	หน่วยเสียง

จากการเปรียบเทียบการจำแนกประเภทของหน่วยเสียงสระเดี่ยวตามแนวของสวิตและโจนส์ จะเห็นว่า สวิตจำแนกสระเดี่ยวออกเป็นสระสั้น (short vowels) และ สระยาว (long vowels) สระแต่ละตัวจะมีสถานภาพเท่ากับ 1 หน่วยเสียง ดังนั้น จำนวนหน่วยเสียง

สระเดี่ยวที่จำแนกตามแนวของสวิตจึงมีจำนวน 10 หน่วยเสียง เป็นสระสั้นจำนวน 7 หน่วยเสียง และเป็นสระยาวจำนวน 3 หน่วยเสียง

โจนส์จำแนกสระเดี่ยวในภาษาอังกฤษจำนวน 12 ตัว เป็นสระสั้นและสระยาวเช่นเดียวกับสวิต แต่สระตัวใดมีคู่เทียบเสียงสระสั้นและสระยาว โจนส์จัดให้เป็น 1 หน่วยเสียง (phoneme) และเรียกสระสั้นและสระยาวว่า "chroneme" สระตัวใดไม่มีคู่เทียบเสียงสระสั้นและสระยาวก็จะมีสถานภาพเท่ากับ 1 หน่วยเสียง เช่น สระสั้น [i] (short chroneme) และสระยาว [i:] (long chroneme) จะรวมกันเป็น 1 หน่วยเสียง ดังนั้น สระเดี่ยวจำนวน 12 ตัว เมื่อจำแนกด้วยวิธีของโจนส์จะได้หน่วยเสียงสระจำนวน 8 หน่วยเสียง

ความแตกต่างประการสุดท้าย คือ จำนวนคู่เทียบเสียงของหน่วยเสียงสระสั้นและสระยาว ถ้าจำแนกด้วยวิธีของสวิตจะได้คู่เทียบเสียงของสระสั้นและสระยาวจำนวน 3 คู่ แต่ถ้าจำแนกด้วยวิธีของโจนส์ จะได้จำนวนคู่เทียบเสียง 5 คู่ (ดูตารางที่ 2) และการจำแนกสระสั้นและสระยาวของทั้งสอง จะมีจำนวนคู่เทียบเสียงสระสั้นและสระยาวตรงกันเพียง 2 คู่ ได้แก่ [o, ɔ] ของสวิตตรงกับ [ɔ, ɔ:] ของโจนส์ และ [ə, ɜ:] ตรงกับ [ə, ɜ:] ตามลำดับ ส่วนคู่สระสั้นยาว [i, i:] และ [u, u:] ของโจนส์ สวิตจัดให้เป็นสระเสียงสั้น

(1.2) การจำแนกสระเดี่ยวในภาษาอังกฤษตามลักษณะของลิ้น

สวิตจำแนกสระเดี่ยวในภาษาอังกฤษโดยพิจารณาตามลักษณะของลิ้นได้ 2 ประเภท คือ สระช่องปากแคบ (narrow vowels) ขณะที่เปล่งเสียงสระเหล่านี้ลิ้นจะโค้ง (convex) นูนสูงขึ้น ทำให้บริเวณช่องปากแคบเป็นทางยาว เสียงสระที่เปล่งออกมาจะมีเสียงยาว ส่วนสระช่องปากกว้าง (wide vowels) ขณะที่เปล่งเสียงสระเหล่านี้กล้ามเนื้อจะคลายการเกร็งลักษณะของลิ้นจะแบนราบทำให้บริเวณช่องปากเปิดกว้าง สระที่เปล่งออกมาจะมีเสียงสั้น ในภาษาอังกฤษมีสระช่องปากแคบและช่องปากกว้างเป็นคู่เทียบเสียงกัน 3 คู่ ได้แก่ [æ, ɛ:], [ɜ, ɜ:], [ɑ, ɒ]

โจนส์จำแนกสระเดี่ยวในภาษาอังกฤษ โดยพิจารณาตามลักษณะของลิ้นเช่นเดียวกับสวิต แต่โจนส์พิจารณาที่การเกร็งกล้ามเนื้อลิ้น (muscular tension) และจำแนกสระเดี่ยวเป็น 2 ประเภท คือ สระเกร็งกล้ามเนื้อลิ้น (tense vowels) จะมีเสียงยาว ได้แก่ [i:] และ [u:] และสระที่ไม่เกร็งกล้ามเนื้อลิ้น (lax vowels) มีเสียงสั้น ได้แก่ [ɪ] และ [ʊ]

จากการจำแนกสระเดี่ยวในภาษาอังกฤษ โดยพิจารณาตามลักษณะของลิ้นด้วยวิธีของสวิตและโจนส์ พอจะกล่าวได้ว่า ทั้งสองคนมองว่าสระเดี่ยวในภาษาอังกฤษมีหน่วยเสียงสระสั้น และสระยาว เนื่องจากมีการอธิบายและยกตัวอย่างประกอบเป็นคู่เทียบเสียงสระสั้นและสระยาวไว้ชัดเจน พิจารณาได้จากตารางแสดงการเปรียบเทียบการจำแนกสระเดี่ยวในภาษาอังกฤษโดยการพิจารณาจากลักษณะของลิ้น ตามวิธีของสวิตและโจนส์ ดังนี้

สวีท	โจนส์
สระเสียงสั้น สระช่องปากกว้าง (wide vowels) [æ] at [æt] [ɒ] not [nɒt] [ɑ] father [fɑðə]	สระเสียงสั้น สระไม่เกร็งกล้ามเนื้อลิ้น (lax vowels) [ɪ] sit [sit] [ʊ] foot [fʊt]
สระเสียงยาว สระช่องปากแคบ (narrow vowels) [æ:] air [æ:] [ɔ] all [ɔ:l] [a] cup [kʌp]	สระเสียงสั้น สระเกร็งกล้ามเนื้อลิ้น (tense vowels) [i:] seat [si:t] [u:] boot [bu:t]

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบการจำแนกสระเดี่ยวในภาษาอังกฤษ
โดยพิจารณาตามลักษณะของลิ้นตามแนวของสวีทและโจนส์

(2) กลุ่มที่มีแนวคิดที่สระเดี่ยวในภาษาอังกฤษไม่มีหน่วยเสียงสระสั้นและสระยาว

เดวิด อะเบอครอมบี (Abercrombie, 1967) และ ปีเตอร์ แลด์เดอโฟกัต (Ladefoged, 1971) ไม่ได้กล่าวถึงหน่วยเสียงสระสั้นสระยาวในภาษาอังกฤษ แต่นักภาษาศาสตร์ทั้งสองได้จำแนกสระเดี่ยวในภาษาอังกฤษไว้ตามคุณสมบัติทางสัทศาสตร์และตามลักษณะของลิ้น

(2.1) การจำแนกสระเดี่ยวในภาษาอังกฤษตามคุณสมบัติทางสัทศาสตร์

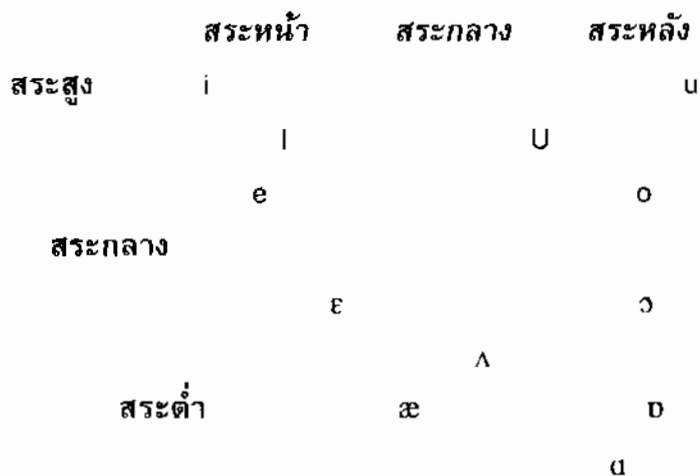
อะเบอครอมบีและแลด์เดอโฟกัตมีความเห็นว่า องค์ประกอบที่ทำให้คุณสมบัติของเสียงสระเดี่ยวในภาษาอังกฤษต่างกัน ได้แก่ ระดับลิ้น ตำแหน่งลิ้น และรูปริมฝีปาก แต่นักภาษาศาสตร์ทั้งสองท่านกล่าวว่า การอธิบายคุณสมบัติของเสียงสระเป็นเรื่องที่ยาก เนื่องจากเสียงสระเป็นเสียงที่เปล่งออกมาอย่างต่อเนื่อง และเสียงแต่ละเสียงไม่มีขอบเขตชัดเจน จึงไม่มีการจำแนกสระเดี่ยวในภาษาอังกฤษเป็นสระสั้นและสระยาวเหมือนกับสวีทและโจนส์

อะเบอครอมบีเพียงแต่กล่าวถึงว่าสระเดี่ยวในภาษาอังกฤษมีจำนวน 12 ตัว (ดูตารางที่ 4) แต่ไม่ได้อธิบายรายละเอียดของสระไว้เลย

สระ	ศัพท์	อ่าน	สระ	ศัพท์	อ่าน
[i]	bead	[bi:d]	[ʊ]	ball	[bɔ:l]
[ɪ] ¹	bid	[bid]	[U] ²	good	[gu:d]
[ɛ]	bed	[bed]	[u]	food	[fud]
[a]	bad	[bæd]	[ʌ]	bud	[bʌd]
[ɒ]	hard	[hʌd]	[3]	bird	[bɜ:d]
[ɒ]	bog	[bɒg]	[ə]	about	[əbaʊt]

ตารางที่ 4 แสดงสระเดี่ยวในภาษาอังกฤษของอะเบอครอมบี (1967: 130)

แลตเตอโฟกัต ได้จำแนกสระเดี่ยวในภาษาอังกฤษตามคุณสมบัติทางสัทศาสตร์ไว้ชัดเจน (ดูภาพที่ 2) แต่ไม่ได้กล่าวถึง หน่วยเสียงสระสั้น และสระยาว และได้แสดงความเห็นว่าตารางสระ แสดงเสียงสระนั้น เพียงแต่แสดงคุณสมบัติทางสัทศาสตร์ของสระ และแสดงความสัมพันธ์ของเสียงสระแต่ละเสียงที่มีต่อกัน ตัวอย่างเช่น ถ้าเราทดลอง ออกเสียงสระ [i] โดยออกเสียงยาวต่อเนื่องไปหาสระ [a] หรือออกเสียงสระ [a] ไปหาสระ [i] อาจเริ่มจาก [i - e - æ - a] หรือ [a - æ - e - i] เราจะรู้สึกว่าเสียงสระทั้ง 4 เสียง จะมีความต่อเนื่องสัมพันธ์กันดังที่กล่าวมาแล้ว

ภาพที่ 2 แสดงการจำแนกสระเดี่ยวในภาษาอังกฤษของแลตเตอโฟกัต (1971: 34)

¹ i ใช้แทน ɪ

² U ใช้แทน ʊ

จากแนวคิดของอะเบครอมบีและแลตเตอโฟกัต สามารถสรุปได้ว่านักภาษาศาสตร์ทั้งสองท่านมีแนวคิดต่างจากสวิตและโจนส์ว่า สระเดี่ยวในภาษาอังกฤษไม่มีหน่วยเสียงสระสั้นและสระยาว

(2.2) การจำแนกสระเดี่ยวในภาษาอังกฤษตามลักษณะของลิ้น

อะเบครอมบี (1967: 56) ได้อธิบายการจำแนกสระเดี่ยวในภาษาอังกฤษ โดยพิจารณาจากลักษณะของลิ้นว่า ขณะที่เปล่งเสียงบางเสียง ด้านบนของลิ้นจะโค้งนูนสูงขึ้น ทำให้บริเวณช่องปากแคบลง และในการเปล่งเสียงสระบางเสียง ด้านบนของลิ้นจะลดระดับลง ทำให้เสียงสระที่เปล่งออกมาแตกต่างกัน

แลตเตอโฟกัต (1971: 203) กล่าวว่า เสียงสระที่เปล่งออกมาขณะที่ลิ้นมีลักษณะโค้งนูนนั้นเป็นเรื่องของระดับลิ้น เช่น เสียงสระสูง (high vowels) [i:] และ [u:] ในคำว่า "heed" [hi:d] และ "who'd" [hu:d] ช่องปากจะกว้างกว่าเวลาที่เปล่งเสียงสระสูงกลาง (mid high vowels) [ɪ] และ [ʊ] ในคำว่า "hid" [hɪd] และ "hood" [hʊd] ถ้าพิจารณาการจำแนกเสียงสระโดยดูจากลักษณะของลิ้นจะเห็นว่าสระสูง [i:] และ [u:] เสียงจะยาวกว่าสระสูงกลาง [ɪ] และ [ʊ]

อะเบครอมบีและแลตเตอโฟกัต ได้กล่าวถึงลักษณะของการเกร็งกล้ามเนื้อลิ้น ว่ามีผลทำให้เสียงสระเดี่ยวในภาษาอังกฤษแตกต่างกันได้ แลตเตอโฟกัตอธิบายว่าสระเกร็งกล้ามเนื้อลิ้น ได้แก่ [i, ɛ, ɔ, ʌ] จะมีเสียงยาวและสระไม่เกร็งกล้ามเนื้อลิ้น ได้แก่ [ɪ, e, æ, ʊ, ʌ] จะมีเสียงสั้น

แลตเตอโฟกัตมีความเห็นว่า สระเกร็งกล้ามเนื้อลิ้นและสระไม่เกร็งกล้ามเนื้อลิ้นนี้เกี่ยวข้องกับสัทวิทยา เพราะมีการกล่าวถึงสระเหล่านี้ในพยางค์เปิดและพยางค์ปิด ส่วนสระไม่เกร็งกล้ามเนื้อลิ้นนั้นปรากฏได้ในพยางค์ปิด และพยางค์ที่ลงท้ายด้วย [ŋ] และ [ʃ] เท่านั้น เช่นในตัวอย่าง ในตารางที่ 5

สระเกร็งกล้ามเนื้อลิ้น	สระไม่เกร็งกล้ามเนื้อลิ้น	พยางค์ปิด	พยางค์เปิด	พยางค์ปิดลงท้ายด้วย [ŋ]	พยางค์ปิดลงท้ายด้วย [ʃ]
[i]		beat	bee		leash
	[ɪ]	bit		sing	wish
	[ɛ]	bet		length	fresh
[ɔ]		bought	saw	long	wash

ตารางที่ 5 แสดงการปรากฏของสระเกร็งกล้ามเนื้อลิ้นและสระไม่เกร็งกล้ามเนื้อลิ้นของแลตเตอโฟกัต (1971: 75)

ข. การลงเสียงหนักเบา

สวิตทอมองเรื่องการลงเสียงหนักเบาเป็นเรื่องเดียวกับ แรง (force), การเน้น (accent) และความดัง (loudness) ซึ่งในแง่ของความดังนี้ แลตเตอโฟกัตไม่เห็นด้วย เนื่องจาก แลตเตอโฟกัตเห็นว่า ความดังเป็นเรื่องของปริมาณลมที่ผ่านออกจากปากที่สัมพันธ์กับความกว้างหรือความแคบของช่องปาก ไม่เกี่ยวกับการลงเสียงหนักเบา นอกจากนี้แลตเตอโฟกัตยังมีความเห็นที่ต่างจากสวิตและโจนส์ว่า "การลงเสียงหนักเบา เป็นเรื่องหน่วยเสียงพิเศษที่เกิดในคำพูด (Stress is suprasegmental feature of utterance, 1971: 222)" และกล่าวว่า การลงเสียงหนักเบาเป็นเรื่องการลงเสียงหนัก การไม่ลงเสียงหนัก และการลดรูปสระ

สวิต, โจนส์, แลตเตอโฟกัต และวอร์ด มีความเห็นตรงกันว่า การลงเสียงหนักเบา มีอิทธิพลทำให้ความสั้นยาวของสระเดี่ยวในภาษาอังกฤษ มีเสียงยาวขึ้นหรือสั้นลงได้ เช่น ตัวอย่างในตารางที่ 6

(1) การลงเสียงหนักเบาในระดับคำ

คำนาม	คำกริยา
'absent ['æb sənt]	to ab'sent [tə æb 'sent]
'affix ['æb fiks]	to a'fix [tə æb 'fiks]

ตารางที่ 6 แสดงการลงเสียงหนักเบาในระดับคำที่มีผลทำให้เสียงสระยาวขึ้น
(สวิต, 1965: 165)

จากตัวอย่างในตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่า คำนาม "absent" และ "affix" เป็นคำ 2 พยางค์ มีการลงเสียงหนักเบาพยางค์หน้า ดังนั้นเสียงสระ [æ] ในพยางค์แรกของคำนามจะมีเสียงยาว แต่เมื่อคำทั้งสองทำหน้าที่เป็นคำกริยาจะลงเสียงหนักที่พยางค์ที่สอง ทำให้เสียงสระ [æ] ในพยางค์แรกมีเสียงสั้นลง ส่วนเสียงสระ [e] และสระ [i] ในพยางค์ที่สองจะมีเสียงยาวขึ้น

(2) การลงเสียงหนักเบาในระดับประโยค

โจนส์ กล่าวถึงหลักเกณฑ์การลงเสียงหนักเบาในระดับประโยคว่า ตามปกติแล้วคำในประโยคที่ได้รับการลงเสียงหนักได้แก่ คำนาม คำคุณศัพท์ คำประกอบหน้านาม (demonstratives) คำที่แสดงความเป็นคำถาม คำกริยาหลัก และคำกริยาวิเศษณ์ ดังนั้น การลงเสียงหนักประจำคำเหล่านี้ ย่อมทำให้สระในคำที่ลงเสียงหนักมีเสียงยาวกว่าเสียงสระในคำอื่นๆ ที่ไม่ได้รับการลงเสียงหนัก เช่น

- (1) 'What do you 'think of the 'weather?

['wɒt dju: 'θɪŋk əv ðə 'weðə]

โจนส์ (1969: 262)

ในประโยคที่ (1) คำว่า "what" เป็นคำแสดงความหมายเป็นคำถาม และ คำว่า "think" เป็นคำกริยาหลัก, คำว่า "weather" เป็นคำนาม ตามปกติ คำเหล่านี้จะได้รับการลงเสียงหนัก ดังนั้น เสียงสระในคำเหล่านี้จะมีเสียงยาวกว่าเสียงสระในคำอื่นๆ

ในกรณีที่ต้องการเน้นคำบางคำ ที่ปกติเป็นคำที่มีได้รับการลงเสียงหนัก เสียงสระในคำที่ต้องการจะเน้นจะมีเสียงยาวขึ้น ส่วนคำนาม คำคุณศัพท์ หรือคำกริยาที่ปกติจะได้รับการลงเสียงหนัก เสียงสระในคำเหล่านี้จะสั้นลง เช่น

- (2) ['ai nevə geiv ju: ðæt 'buk]

- (3) [ai 'nevə geiv 'ju: ðæt 'buk]

จากตัวอย่าง คำว่า "I" ในประโยคที่ (2) และคำว่า "you" ในประโยคที่ (3) โดยปกติจะไม่ได้รับการลงเสียงหนัก เพราะเป็นคำสรรพนาม แต่เมื่อต้องการจะเน้นย้ำ คำทั้งสองจะได้รับการลงเสียงหนัก ทำให้เสียงสระ [ai] และเสียงสระ [u:] มีเสียงยาวขึ้น แต่เสียงสระ [ei] ในคำว่า "gave" เสียงจะสั้นลง

ค. ทำนองสูงต่ำ และ ทำนองเสียง

สวิต, โจนส์, อะเบอครอมบี, แลตเตอไฟกัต และฮัลลiday (Halliday, 1971: 6) มีความเห็นว่าทำนองสูงต่ำ และทำนองเสียงแสดงความรู้สึก ทศนคติของผู้พูด และแสดงการเน้นย้ำ

โจนส์ (1969: 304) และแลตเตอไฟกัต (1971: 96) ได้กล่าวว่า ทำนองเสียงมีบทบาททำให้เสียงสระเดี่ยวในภาษาอังกฤษมีเสียงยาวขึ้นได้ เช่น ในกรณีที่ท้ายประโยคใช้ทำนองเสียงตกขึ้น (falling-rising) ประโยคนั้นอาจแสดงความสงสัย หรือแสดงการเน้นย้ำเช่น

- (1) I 'think 'so-o.

[ai 'θɪŋk 'so:]

แลตเตอไฟกัต (1971: 96)

ประโยคที่ (1) มีความหมายแสดงการสงสัย โดยการใช้ทำนองเสียงตกขึ้น เสียงสระ [o] ในคำว่า "so" [so:] เสียงจะยาวขึ้น

- (2) It isn't 'bad. (but at the same time it's not very good.)

[i 'tɪznt 'bæ:d]

โจนส์ (1969: 304)

ประโยคที่ (2) มีความหมายแสดงการเน้นย้ำ โดยการใช้ทำนองเสียงตกขึ้น ความหมายของประโยคแสดงนัยว่า “ความจริงแล้วสิ่งที่พูดถึงก็ไม่ดีมากนัก” เสียง [æ :] ในคำว่า ‘bad’ [bæ:d] ซึ่งเป็นสระเสียงสั้น เสียงจะยาวขึ้น

จากแนวคิดเรื่องทำนองสูงต่ำ และทำนองเสียง พอสรุปได้ว่า นักภาษาศาสตร์กลุ่มอังกฤษบางคน เช่น สวิต โจนส์ และอะเบอครอมบี มีแนวคิดตรงกันว่า ทำนองเสียงมีหน้าที่แสดงความหมายทางอารมณ์ของผู้พูดและแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์ แต่โจนส์และแลตเดอโฟกัตได้แสดงให้เห็นเพิ่มเติมอีกว่า ทำนองเสียงมีอิทธิพลทำให้สระเดี่ยวในภาษาอังกฤษมีเสียงยาวขึ้นได้

ง. ปริบททางสัทศาสตร์

สวิต, โจนส์, อะเบอครอมบี และแลตเดอโฟกัต มีแนวคิดตรงกันว่า ปริบททางสัทศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อความสั้นยาวของสระเดี่ยวในภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความยาวของช่วงเวลาในการออกเสียง หรือระยะเวลาในการออกเสียง(duration/quantity) ซึ่งความยาวของช่วงเวลา หมายถึง ช่วงเวลาหนึ่งในการที่เราเปล่งเสียงใดเสียงหนึ่ง หรือการเปล่งเสียงสระหรือพยัญชนะในหนึ่งครั้งใน 1 ช่วงเวลา ความยาวของช่วงเวลาที่เสียงแต่ละเสียงถูกเปล่งออกมานั้นใช้เวลาเท่ากัน และเมื่อเสียงแต่ละเสียงมาประกอบรวมกันเข้าเป็น 1 พยางค์ ช่วงเวลาในการออกเสียงแต่ละเสียงที่มารวมกันเป็นพยางค์ก็จะสั้นลงไปอีก

สวิตและอะเบอครอมบี อธิบายว่า องค์ประกอบที่ทำให้ช่วงเวลาในการออกเสียงสระต่างกัน ได้แก่ รูปแบบของโครงสร้างพยางค์ (Pattern of syllable structure) และลักษณะของหน่วยเสียง (Phonetic nature of segments)

รูปแบบของโครงสร้างพยางค์เปิด (CV) และพยางค์ปิด (CVC, CVCC) มีอิทธิพลต่อช่วงเวลาของการออกเสียงสระ เช่น เสียงสระ [i] ในคำว่า “see” [si:] ซึ่งเป็นคำพยางค์เปิด เสียงจะยาวกว่าเสียงสระ [i:] ที่ปรากฏในคำพยางค์ปิด ที่มีโครงสร้างพยางค์ที่ลงท้ายด้วยพยัญชนะท้าย 1 ตัว (CVC) เช่น ในคำว่า “beat” [bi:t] และสระ [i:] ในคำว่า “beat” จะมีเสียงสระยาวกว่าเสียงสระ [i:] ในคำว่า “beast” [bi:st] ซึ่งเป็นคำพยางค์ปิด ที่มีโครงสร้างพยางค์ที่ลงท้ายด้วยพยัญชนะท้าย 2 ตัว (CVCC) (อะเบอครอมบี, 1971: 81)

สัทลักษณะของหน่วยเสียงที่มีอิทธิพลต่อความสั้นยาวของเสียงสระ

ความสั้นยาวของเสียงสระ ขึ้นอยู่กับตำแหน่งในพยางค์ที่สระเหล่านั้นปรากฏร่วมกับเสียงอื่นๆ หรืออาจกล่าวได้ว่า สัทลักษณะของเสียงที่ปรากฏร่วมกับเสียงสระทั้งที่ปรากฏหน้าและหลังของสระ มีผลทำให้เสียงสระสั้นลงหรือยาวขึ้นได้ เช่น [d] เป็นพยัญชนะเสียงสั้นที่

แลตเตอโฟกัต เรียกว่า พยัญชนะเบา "lenis" ขณะที่เปล่งเสียง [d] เส้นเสียงจะอยู่ชิดกันมาก ขณะที่ลมจากปอดผ่านเส้นเสียงออกมาทีละน้อย จะทำให้เส้นเสียงเกิดการสั่น ริมฝีปากปิดอยู่ เมื่อเราเปิดริมฝีปากลมที่ถูกกักอยู่จะผ่านออกมาจากช่องปากเบาๆ และน้อยลง ทำให้เราได้ยินเสียง [d] เป็นเสียงสั้นหรือเสียงก้อง ตรงข้ามกับ [t] พยัญชนะกัก เสียงไม่ก้อง ขณะที่เปล่งเสียง [t] เส้นเสียงจะอยู่ห่างกัน ลมผ่านออกสะดวก และขณะที่ริมฝีปากเปิดออก ลมจะระเบิดผ่านช่องปากออกอย่างรวดเร็ว ทำให้เราได้ยินเป็นเสียงยาว แลตเตอโฟกัตเรียกว่า พยัญชนะหนัก (fortis)

เนื่องจากความแตกต่างทางลักษณะของเสียงที่กล่าวมานี้ และแนวโน้มที่ว่า คำพยางค์เดียวในภาษาอังกฤษในบริบทเดียวกันจะใช้ช่วงเวลาในการออกเสียงเท่ากัน แต่เมื่อเสียงพยัญชนะที่มาประกอบรวมกันเป็นพยางค์ใช้ช่วงเวลาในการออกเสียงไม่เท่ากันจึงทำให้เราได้ยินเสียงสระในพยางค์ต่างๆ มีความสั้นยาวต่างกัน เช่น สระในพยางค์ที่ลงท้ายด้วยพยัญชนะเสียงก้อง เสียงจะยาวกว่าสระตัวเดียวกันในพยางค์ที่ลงท้ายด้วยพยัญชนะเสียงไม่ก้อง

ลักษณะของหน่วยเสียง อาจทำให้สระเดี่ยวในภาษาอังกฤษมีเสียงสั้นลงหรือยาวขึ้นได้ เช่น สระเสียงเดียวกัน เมื่อตามด้วยพยัญชนะเสียงก้อง จะมีเสียงยาวกว่าเมื่อตามด้วยพยัญชนะเสียงไม่ก้อง เช่น เสียง [i] ในคำว่า "seed" ซึ่งตามด้วยพยัญชนะเสียงก้อง คือ [d] จะมีเสียงยาวกว่า [i] ในคำว่า "seat" ซึ่งตามด้วยพยัญชนะเสียงไม่ก้องคือ [t] (โจนส์, 1969: 233)

นอกจากนี้ สระอาจมีเสียงสั้นลงเมื่อปรากฏหน้าพยัญชนะนาสิก เช่น เสียงสระในคำว่า "her" [hɜ:] เสียงจะยาวเต็มเสียง แต่เมื่อเสียง [ə] ปรากฏในคำว่า "learn" [lɜ:n] ซึ่งตามด้วยพยัญชนะนาสิก [ŋ] เสียง [ə] จะสั้นลง

จากแนวคิดของนักภาษาศาสตร์กลุ่มอังกฤษที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นว่าองค์ประกอบทางเสียงที่มีอิทธิพลต่อความสั้นยาวของเสียงสระเดี่ยวในภาษาอังกฤษ ได้แก่ หน่วยเสียง การลงเสียงหนักเบา ทำนองสูงต่ำ ทำนองเสียง และปริบททางสัทศาสตร์ แต่ในเรื่องของหน่วยเสียง นักภาษาศาสตร์กลุ่มอังกฤษมีแนวคิดต่างกัน 2 กลุ่ม คือ สวีท และ โจนส์ มีแนวคิดที่ว่า สระเดี่ยวในภาษาอังกฤษมีหน่วยเสียงสั้นยาว แต่จะเบอครอมบีและแลตเตอโฟกัต ไม่มีการจำแนกสระเดี่ยวในภาษาอังกฤษเป็นหน่วยเสียงสระสั้นยาว

แนวทางนักภาษาศาสตร์อเมริกัน

องค์ประกอบทางเสียงที่มีอิทธิพลต่อความสั้นยาวของสระในภาษาอังกฤษตามแนวคิดของนักภาษาศาสตร์กลุ่มอเมริกันมีดังนี้ คือ

ก. การลงเสียงหนักเบา

นักภาษาศาสตร์กลุ่มอเมริกัน เช่น เคเนธ แอล ไพค์ (Pike, 1972) และเลียมวาร์ด บลูมฟิลด์ (Bloomfield, 1933) มีความเห็นว่า การลงเสียงหนักเบาเป็นเรื่องความเข้มของเสียง (intensity) หรือความดัง (loudness) ไพค์อธิบายไว้สั้นๆ (1972: 23) ว่า พยางค์ที่ต้องการเน้นย้ำจะมีการลงเสียงหนัก เสียงสระในพยางค์นั้นจะมีเสียงยาวและชัดเจนขึ้น ส่วนเสียงสระในพยางค์ที่ไม่ได้รับการลงเสียงหนัก เสียงสระจะไม่ชัดเจนหรือเปล่งเสียงออกมาไม่เต็มเสียง ตำแหน่งลิ้นมักจะเลื่อนไปอยู่ตำแหน่งสระกลาง (central mid vowels)

บลูมฟิลด์ อธิบายเรื่องการลงเสียงหนักว่า สระในพยางค์ที่ไม่ลงเสียงหนักเสียงจะสั้นลง มีลักษณะเป็นการลงเสียงเบา หรือบางครั้งจะกลายเป็นสระลดรูป และเป็นสระที่ไม่มีการเกร็งกล้ามเนื้อลิ้น (loose) เช่น เสียงสระ [e] ในคำว่า "test" [tesɪ] เมื่อปรากฏในคำว่า "contest" ['kɒntest] ซึ่งพยางค์แรกได้รับการลงเสียงหนัก เสียง [e] ในพยางค์ที่ 2 เป็นพยางค์ที่ไม่ได้รับการลงเสียง เสียง [e] จะออกเสียงไม่เต็มเสียง ส่วนเสียง [a] ในพยางค์แรกเมื่อได้รับการลงเสียงหนักจะมีเสียงดังขึ้น

คูราธ (Kurath, 1967: 17) กล่าวว่า สระในพยางค์ที่ลงเสียงหนักจะมีเสียงยาวกว่าสระตัวเดียวกันที่ปรากฏในพยางค์ที่ไม่ลงเสียงหนักเช่น ในประโยคที่ว่า 'It's too 'bad.' [ɪtʰ təʔ bæ:d] เสียงสระ [æ:] ในคำว่า 'bad' [bæ:d] เมื่อปรากฏในประโยคและได้รับการลงเสียงหนัก เสียง [æ:] จะยาวขึ้น

จากแนวคิดของไพค์ บลูมฟิลด์ และคูราธ เกี่ยวกับเรื่องการลงเสียงหนักจะมีความเห็นต่างกันคือ ไพค์มองว่าการลงเสียงหนักเบาที่มีอิทธิพลทำให้เสียงสระเดี่ยวในภาษาอังกฤษมีเสียงยาวขึ้นเช่นเดียวกับคูราธ แต่บลูมฟิลด์มองว่า การลงเสียงหนักทำให้เสียงสระในพยางค์ที่ลงเสียงหนักมีเสียงดังขึ้น ซึ่งเป็นการมองในแง่ของการรับฟัง (auditory)

ข. ปริบททางสัทศาสตร์

นักภาษาศาสตร์อเมริกัน มีแนวคิดที่สระเดี่ยวในภาษาอังกฤษไม่มีหน่วยเสียงสระสั้นและสระยาว แต่ความสั้นยาวของเสียงสระขึ้นอยู่กับความยาวของระยะเวลา หรือช่วงเวลาของการออกเสียงสระต่างกัน ได้แก่ โครงสร้างของพยางค์หรือประโยค และสัทลักษณะของหน่วยเสียง

ไพค์มีความเห็นว่า สระจะมีเสียงสั้นลงหรือยาวขึ้นได้นั้น ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ของสระกับเสียงอื่นๆ ในพยางค์หรือประโยค ซึ่งไพค์มองว่าเป็นเรื่องสัทวิทยา มิใช่เรื่องสัทศาสตร์ เพราะเป็นการมองการปรากฏของเสียงในระบบของภาษา เช่น สระ [i] ในคำว่า 'see' [si:] จะมีเสียงยาวกว่าสระในคำเดียวกัน เมื่อปรากฏในประโยคที่ว่า 'I see it.' [aɪ si: ɪt] เนื่องจากการออกเสียง 'see' เพียงคำเดียวและการออกเสียงประโยค 'I see it.' ใช้เวลาในการออกเสียง

เท่ากัน แต่คำว่า 'see' มีเพียง 1 พยางค์ ส่วนประโยค 'I see it.' มี 3 พยางค์ และมีจำนวนเสียงที่มาประกอบกันเป็นคำหรือเป็นพยางค์มากกว่าคำว่า 'see' ดังนั้น ช่วงเวลาในการออกเสียงที่เท่ากันย่อมทำให้เสียง [i] ในคำว่า 'see' มีเสียงยาวกว่าเสียง [i] ในประโยค 'I see it.'

กูราซ, แคนท์เนอร์ และเวสต์ (Kantner & West, 1960) มีความเห็นว่า สระในพยางค์เปิดจะมีเสียงยาวกว่าสระตัวเดียวกัน เมื่อปรากฏในพยางค์ปิด เช่น สระยาว (free vowels) [i] ในคำว่า 'see' [si:] หรือในคำว่า 'me' [mi:] ซึ่งเป็นพยางค์เปิดจะมีเสียงยาวกว่าเสียง [i] ที่ปรากฏในคำว่า 'meet' [mi:t] ซึ่งเป็นพยางค์ปิด หรือกล่าวได้ว่าเสียง [i] จะสั้นลงเมื่ออยู่ในพยางค์ปิด

ในกรณีลักษณะของหน่วยเสียงที่มีอิทธิพลต่อความสั้นยาวของสระในภาษาอังกฤษนั้น นักภาษาศาสตร์กลุ่มอเมริกันต่างมีความเห็นตรงกันว่า ลักษณะของหน่วยเสียงที่ปรากฏในพยางค์ที่มีอิทธิพลต่อความเข้มของเสียง ช่วงเวลาในการออกเสียง และความถี่ทางกายภาพของเสียงต่างๆ ในพยางค์ที่เสียงนั้นๆ ปรากฏอยู่ โดยที่ลักษณะของเสียงอาจมีอิทธิพลทำให้สระเดี่ยวในภาษาอังกฤษมีเสียงสั้นลงหรือยาวขึ้นได้ เช่น สระที่ปรากฏหน้าพยัญชนะเสียงก้อง จะมีเสียงยาวกว่าสระตัวเดียวกันหน้าพยัญชนะที่เสียงไม่ก้อง เช่น เสียง [æ] ในคำว่า 'pat' [pæt] เพราะ 'pad' [pæ:d] ลงท้ายด้วย [d] ซึ่งเป็นพยัญชนะที่มีเสียงก้อง จึงทำให้ [æ] ในคำว่า 'pad' มีเสียงยาวกว่า [æ] ในคำว่า 'pat' เพราะเสียง [æ] ปรากฏหน้า [t] ซึ่งเป็นพยัญชนะเสียงไม่ก้อง

จากแนวคิดของนักภาษาศาสตร์อเมริกัน พอสรุปได้ว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความสั้นยาวของสระสั้นและสระยาวในภาษาอังกฤษ ได้แก่ การลงเสียงหนักเบา และบริบททางสัทศาสตร์ ส่วนแนวคิดเรื่องหน่วยเสียงนั้น ไม่มีนักภาษาศาสตร์กลุ่มอเมริกันคนใดกล่าวถึง หรือจำแนกสระเดี่ยวในภาษาอังกฤษออกเป็นหน่วยเสียงสั้นยาวเลย นอกจากนี้เรื่องทำนองสูงต่ำ และทำนองเสียงก็มิได้มีผู้ใดกล่าวถึงว่ามีอิทธิพลต่อความสั้นยาวของสระในภาษาอังกฤษเช่นเดียวกัน

บทสรุป

การศึกษาแนวคิดของนักภาษาศาสตร์กลุ่มอังกฤษ ได้แก่ สวิต โจนส์ อะเบอครอมบี แลตเตอไฟกัต วอร์ด และอัลลิดจ์ และนักภาษาศาสตร์กลุ่มอเมริกัน ได้แก่ บลูมฟิลด์ ไฟท์ เทเรเกอร์ กูราซ แคนท์เนอร์ และเวสต์ ที่ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบทางเสียงที่มีอิทธิพลต่อความสั้นยาวของสระเดี่ยวในภาษาอังกฤษ พอสรุปได้ดังนี้

ก. หน่วยเสียง

นักภาษาศาสตร์กลุ่มอังกฤษมีแนวคิดเรื่องหน่วยเสียงสระเดี่ยวสั้นยาวในภาษาต่างกัน 2 กลุ่ม กลุ่มแรกได้แก่ สวิตและโจนส์ มองว่า มีหน่วยเสียงสระสั้นและสระยาวในภาษา

อังกฤษ และกลุ่มที่สอง มองว่า ไม่มีหน่วยเสียงสระสั้นและสระยาวในภาษาอังกฤษ ได้แก่ อะ เบอครอมบี และแลตเตอไฟกัต

นักภาษาศาสตร์กลุ่มอเมริกัน ไม่มีผู้ใดจำแนกสระในภาษาอังกฤษออกเป็นหน่วยเสียงสระสั้นสระยาว ซึ่งเป็นการสะท้อนแนวคิดนักภาษาศาสตร์กลุ่มอเมริกันว่าไม่มีหน่วยเสียงสระสั้นยาวในภาษาอังกฤษ

ข. การลงเสียงหนักเบา

นักภาษาศาสตร์กลุ่มอังกฤษ และนักภาษาศาสตร์กลุ่มอเมริกันมีความเห็นตรงกันว่า การลงเสียงหนักเบามีอิทธิพลทำให้เสียงสระในภาษาอังกฤษมีเสียงสั้นลงหรือยาวขึ้นได้

ค. ทำนองสูงต่ำ ทำนองเสียง

นักภาษาศาสตร์กลุ่มอังกฤษ ได้แก่ โจนส์ และแลตเตอไฟกัต กล่าวถึงว่า ทำนองเสียงมีอิทธิพลต่อความสั้นยาวของสระเดี่ยวในภาษาอังกฤษ คือ ทำนองเสียงตกท้ายประโยค ทำให้สระในพยางค์ท้ายมีเสียงยาวขึ้น แต่นักภาษาศาสตร์กลุ่มอเมริกันมีความเห็นว่าทำนองเสียง ไม่มีอิทธิพลต่อความสั้นยาวของสระในภาษาอังกฤษ

ง. ปริบททางสัทศาสตร์

นักภาษาศาสตร์กลุ่มอังกฤษและกลุ่มอเมริกัน มีความเห็นตรงกันว่า ปริบททางสัทศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อความสั้นยาวของสระในภาษาอังกฤษ ได้แก่ ช่วงเวลาหรือความสั้นยาวของเวลาในการออกเสียงที่ได้รับอิทธิพลมาจากโครงสร้างพยางค์ โครงสร้างประโยค และสัทลักษณะของหน่วยเสียง

ถ้าพิจารณาโดยละเอียดแล้ว จะเห็นว่านักภาษาศาสตร์กลุ่มอังกฤษมองเรื่องช่วงเวลาในการออกเสียงจากมุมมองของนักสัทศาสตร์ คือ พิจารณาสัทลักษณะของหน่วยเสียงสระและเสียงใกล้เคียงในปริบท แต่นักภาษาศาสตร์กลุ่มอเมริกัน จะมองช่วงเวลาของการออกเสียงในแนวของนักสัทวิทยา คือ พิจารณาเสียงที่ปรากฏในโครงสร้างพยางค์ และโครงสร้างประโยคซึ่งเป็นเรื่องการปรากฏของเสียง และหน้าที่ของเสียงในระบบภาษา ซึ่งเป็นเรื่องสัทวิทยา

จากการศึกษาแนวคิดของนักภาษาศาสตร์กลุ่มอังกฤษและกลุ่มอเมริกัน ในการมองความสั้นยาวของสระในภาษาอังกฤษ พอสรุปแนวคิดที่สามารถตอบปัญหาเบื้องต้นได้ว่า องค์ประกอบทางเสียงที่ทำให้ความสั้นยาวของสระในภาษาอังกฤษมีความสั้นยาวต่างกัน คือ

1. หน่วยเสียง
2. การลงเสียงหนักเบา
3. ทำนองสูงต่ำและทำนองเสียง
4. ปริบททางสัทศาสตร์

ผลการศึกษาในรายละเอียด พบว่า นักภาษาศาสตร์กลุ่มอังกฤษ มีความเห็นว่า องค์ประกอบทางเสียงที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด มีอิทธิพลต่อความสั้นยาวของสระในภาษาอังกฤษ แต่นักภาษาศาสตร์กลุ่มอเมริกันมีความเห็นที่ต่างกันว่า การลงเสียงหนักเบาและปริบททางสัทศาสตร์เท่านั้นที่มีอิทธิพลต่อความสั้นยาวของสระในภาษาอังกฤษ

ผู้วิจัยพบว่า จากรายละเอียดข้อมูลที่ได้อศึกษาค้นคว้ามา ยังไม่สามารถตอบปัญหาอีกปัญหาหนึ่งที่เป็นเรื่องที่น่าสนใจว่า ภาษาอังกฤษมีหน่วยเสียงสระสั้นสระยาวหรือไม่ ตามความเห็นของผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้สอนภาษาอังกฤษ มีความเห็นเช่นเดียวกับสวิตและโจนส์ว่า ภาษาอังกฤษมีหน่วยเสียงสระสั้นและสระยาว เพื่อความสะดวกในการเรียนการสอน ทั้งๆ ที่จากการศึกษาค้นคว้ามาก็ทราบแล้วว่า มีองค์ประกอบอื่นๆ ที่ทำให้เสียงสระในภาษาอังกฤษมีความสั้นยาวต่างกันได้ แต่ในการเรียนการสอน นักเรียนไม่จำเป็นที่จะต้องทราบหรือเข้าใจในองค์ประกอบอื่นๆ ตามที่กล่าวมาแล้ว แต่ผู้วิจัยคิดว่าการที่จะมองว่าสระเดี่ยวในภาษาอังกฤษมีหน่วยเสียงสระสั้นหรือสระยาวนั้นไม่ใช่ปัญหาใหญ่ แต่สิ่งที่สำคัญอยู่ที่ความเข้าใจว่าเรากำลังมองสระเดี่ยวในภาษาอังกฤษในด้านใด ด้านคุณสมบัติของสระ หรือด้านความสั้นยาวของเวลาในการออกเสียง ตลอดจนคำนึงถึงจุดมุ่งหมาย เพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้ก็เพียงพอแล้ว

ผู้วิจัยพบว่า ประโยชน์จากการศึกษาความสั้นยาวของสระในภาษาอังกฤษครั้งนี้ ช่วยให้ผู้วิจัยเข้าใจระบบสระเดี่ยวในภาษาอังกฤษพอควร นอกจากนี้ ยังช่วยให้ทราบแนวคิดของนักภาษาศาสตร์กลุ่มอังกฤษและกลุ่มอเมริกันในการมองความสั้นยาวของสระเดี่ยวต่างกัน พอสรุปได้ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีแนวคิดที่ว่า สระเดี่ยวในภาษาอังกฤษมีหน่วยเสียงสระสั้นและสระยาว และอีกกลุ่มหนึ่งคือ กลุ่มที่มีแนวคิดที่ว่า สระเดี่ยวในภาษาอังกฤษไม่มีหน่วยเสียงสระสั้นและสระยาว ผู้วิจัยคิดว่าการที่นักภาษาศาสตร์ทั้ง 2 กลุ่มมีแนวคิดต่างกัน เพราะมีมุมมองที่ต่างกัน ดังนี้ คือ

1. กลุ่มที่มีแนวคิดที่ว่าสระเดี่ยวในภาษาอังกฤษ มีหน่วยเสียงสระสั้นและสระยาว ได้แก่ สวิต และโจนส์ เนื่องจากนักภาษาศาสตร์ทั้งสองมองสระโดยมุ่งเน้นเรื่องคุณสมบัติของสระ โดยมุ่งประโยชน์ที่จะนำมาใช้ในการสอนภาษาอังกฤษสำหรับผู้เริ่มเรียนภาษาอังกฤษ

2. กลุ่มที่มีแนวคิดที่ว่าสระเดี่ยวในภาษาอังกฤษไม่มีหน่วยเสียงสระสั้นและสระยาว ได้แก่ อะเบอครอมบี แลคเคอไฟกัต บลูมฟิลด์ ไฟล์ กูราธ แคนท์เนอร์ และเวสท์ ผู้วิจัยคิดว่าเหตุผลที่นักภาษาศาสตร์กลุ่มนี้มีแนวคิดเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่ามองสระในแง่ของช่วงเวลาในการออกเสียง หรือมองในแง่ของเจ้าของภาษา ซึ่งรู้จักระบบสระดีอยู่แล้ว ดังนั้นการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันจึงไม่จำเป็นต้องมาจำแนกหรือสังเกตว่าสระตัวใดมีเสียงยาวและสระตัวใดมีเสียงสั้น ก็สามารถใช้ภาษาได้ถูกต้อง เนื่องจากมีความรู้ภาษา (intuition) ของ

เจ้าของภาษาอยู่ และเหตุผลอีกประการหนึ่งก็คือ เพื่อมุ่งเน้นในการสอนให้เป็นพื้นฐานในการที่จะศึกษาภาษาทุกภาษา โดยเน้นเรื่องการออกเสียง (articulation) ในภาษาทั่วๆ ไป มิได้เจาะจงภาษาใดภาษาหนึ่ง

จากการที่นักภาษาศาสตร์มีแนวคิดเรื่องหน่วยเสียงสระเดี่ยวในภาษาอังกฤษต่างกัน อาจเป็นเพราะคำนึงถึงจุดมุ่งหมายและประโยชน์ของการนำไปใช้ดังนี้ คือ

1. เพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอนระบบสระในทุกภาษาให้เป็นแบบสากล หรือเพื่อให้มีความรู้พื้นฐานในการออกเสียงสระต่างๆ ได้ถูกต้อง
2. เพื่อเป็นประโยชน์ในการสอนภาษาอังกฤษแก่ผู้เริ่มเรียนภาษาอังกฤษ และผู้ที่มิใช่เจ้าของภาษาที่มีความสนใจที่จะเรียนภาษาอังกฤษ
3. เพื่อเป็นความรู้พื้นฐานในการใช้พจนานุกรมภาษาอังกฤษได้อย่างถูกต้อง
4. เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาภาษาสำหรับทุกคน โดยเฉพาะนักภาษาศาสตร์

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า ผู้ที่สนใจจะศึกษาเพิ่มเติมควรศึกษาความสั้นยาวของสระเสียงสั้นในกลุ่มสระสั้นและความสั้นยาวของสระในกลุ่มสระยาวด้วยกัน เพราะงานวิจัยนี้เป็นผลสรุปจากการศึกษาว่าสระสั้นและสระยาวอาจมีเสียงสั้นลงหรือยาวขึ้น เนื่องจากองค์ประกอบทางเสียงเท่านั้น

เอกสารอ้างอิง

General Phonetics

- Abercrombie, D. 1967. Elementary of General Phonetics. Edinburgh : Edinburgh University Press.
- Ladefoged, P. 1971. Preliminaries to Linguistic Phonetics. Chicago : University of Chicago Press.

English Phonetics

- Halliday, M.A.K. 1970. A Course in Spoken English : Intonation. London : Oxford University Press.
- Henderson, E.F.A. 1971. The Indispensable Foundation : A Selection from the Writings of Henry Sweet. Oxford : Oxford University Press.
- Jones, D. 1969. An Outline of English Phonemes. Cambridge : Heffer.
- Sweet, H. 1965. History of English Sounds. New York : New York Publish Library.

Ward, I.C. 1972. The Phonetics of English. Cambridge : Heffer.

American Phonetics

Bloomfield, L. 1933. Language. London : Cox and Wyman Ltd.

Kántner, E. & West, R. 1960. Phonetics. New York : Harper and Brother
Publishers.

Kurath, H. 1967. A Phonology and Prosody of Modern English. Michigan :
University of Michigan Press.

Pike, K.L. 1945. The Intonation of American English. Ann Arbor University of
Michigan Press.

..... 1972. Phonemics : A Technique of Reducing Language to Writing.
Michigan : University of Michigan Press.

..... 1976. Phonetics. Michigan : University of Michigan Press.

Trager, G.L. 1972. Intonation. Middlesex : Penguin Books, Ltd.

คำยืมภาษาอังกฤษในภาษาไทยและในภาษาญี่ปุ่น

บวรศรี มณีพงษ์

บทนำ

เมื่อศึกษาย้อนไปในประวัติศาสตร์ของภาษาชนชาติต่างๆ ส่วนใหญ่จะพบว่ามีกรรับเอาคำศัพท์จากภาษาต่างประเทศ เข้ามาใช้ในภาษาของตนเองมากบ้างน้อยบ้างแตกต่างกันไป เพราะในการติดต่อสัมพันธ์ของผู้คนระหว่างชนชาติย่อมมีการสัมผัสวัฒนธรรมและการสัมผัสภาษาเกิดขึ้นเสมอ การถ่ายโอนวัฒนธรรมระหว่างชนชาติจะกระทำโดยมีภาษาเป็นสื่อในการถ่ายทอด

คำยืม (loanwords) เป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการสัมผัสวัฒนธรรมและภาษาลักษณะหนึ่ง¹ คำยืมในที่นี้ใช้ในความหมายแคบ หมายถึงคำที่มีลักษณะทางเสียงใกล้เคียงกับศัพท์เดิมในภาษาผู้ให้ (Tsou, 1975 อ้างใน อมรา, 2525) และบ่อยครั้งที่คำยืมอาจมีเสียงต่างจากระบบเสียงในภาษาผู้รับ (Bloomfield, 1933 อ้างใน อมรา, 2525)

ทั้งภาษาไทยและภาษาญี่ปุ่นต่างมีคำยืมใช้เป็นจำนวนมาก การศึกษาเกี่ยวกับคำยืมในภาษาไทยมีผู้ศึกษาไว้หลายท่าน เช่น Nacaskul (1979) Gandour (1979) และวัฒนา (2524) ศึกษาลักษณะทางเสียงของคำยืมภาษาอังกฤษ นอกจากนี้มี พัทรี (2526) ศึกษาคำยืมด้านทัศนคติที่เกี่ยวกับการยืมภาษา และ อมรา (2525) ศึกษาการยืมภาษาในด้านที่สัมพันธ์กับวัฒนธรรม เป็นต้น

ภาษาญี่ปุ่นนั้นมีผู้ศึกษาเกี่ยวกับคำยืมไว้มากกว่าภาษาไทย เช่น สถาบันวิจัยภาษาญี่ปุ่นแห่งชาติ ได้สำรวจสถิติการใช้คำยืมเปรียบเทียบกับคำประเภทอื่นในภาษาญี่ปุ่นทั้งหมด (1956) และตีพิมพ์หนังสือเกี่ยวกับระบบหน่วยคำ และเสียงของคำยืมในภาษาญี่ปุ่น (1990) Miller (1967) ศึกษาคำยืมจากต่างประเทศทั้งหมดเชิงประวัติศาสตร์ Ishino (1977) Miura (1979) และ Motwani (1991) ได้ศึกษาคำยืมด้านความหมายและการใช้ นอกจากนี้ Hoffer (1990) ที่ศึกษาด้านคำยืมในบริบททางวัฒนธรรม เป็นต้น

จากการศึกษาและสังเกตของผู้วิจัยพบว่าประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจคืออัตราการรวมจำนวนหลายเล่มได้กล่าวไว้ว่า ภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาหนึ่งที่มีการใช้คำยืมเป็นจำนวนมากจนโดดเด่น เช่น Motwani (1991) ระบุว่าคำยืมที่ปรากฏในพจนานุกรมคำยืมทั่วไปในท้องตลาดมีจำนวนคำบรรจุอยู่ประมาณ 20,000-30,000 คำ สำหรับ Motwani เสนอจำนวนคำยืม

พื้นฐานที่จำเป็นไว้ 4,000 คำ เมื่อมาพิจารณาจำนวนคำยืมในภาษาไทยในปัจจุบันยังไม่มี การสำรวจจำนวน แต่เท่าที่มีการรวบรวมคำยืมทั่วไป มีประมาณ 1,000 คำ (Nacaskul, 1979) ถึงแม้ว่าจำนวนคำยืมนี้จะมีที่มาแตกต่างกันในเรื่องปีที่สำรวจ แต่ก็พอจะแสดงแนวโน้มของความแตกต่างระหว่างปริมาณคำยืมของ 2 ภาษานี้ได้ อีกประการหนึ่ง ผู้วิจัยพบว่าการยืมคำจากภาษาต่างประเทศเข้ามาในภาษาไทยมีรูปแบบที่หลากหลาย กล่าวคือ คำยืม คำยืมแปล คำยืมปน หรือศัพท์บัญญัติ

เป็นเรื่องที่น่าคิดว่า เหตุใดภาษาญี่ปุ่นจึงมีปริมาณการใช้"คำยืม"มากจนโดดเด่น เมื่อเปรียบเทียบกับภาษาไทย การเปรียบเทียบรูปแบบของการยืมคำระหว่างภาษานั้น T'sou (1975: 462 อ้างใน อมรา, 2525) ได้ศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการยืมคำจากภาษาต่างประเทศที่เข้ามาในภาษาญี่ปุ่นกับในภาษาจีน และพบว่าทัศนคติของแต่ละชนชาติในการรับอิทธิพลจากต่างประเทศจะมีอิทธิพลต่อรูปแบบการยืมคำด้วย กรณีการศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติด้านการยืมคำจากต่างประเทศของคนไทยและคนญี่ปุ่นยังไม่มีผู้ใดศึกษาไว้

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาเปรียบเทียบคำยืมภาษาอังกฤษในภาษาไทยกับในภาษาญี่ปุ่น โดยวิเคราะห์ 2 ประเด็น คือ ประการแรก เปรียบเทียบรูปแบบการยืมคำในภาษาไทย และภาษาญี่ปุ่น โดยศึกษากรณีคำยืมภาษาอังกฤษ ประการที่สอง เปรียบเทียบทัศนคติในการยืมคำจากภาษาอังกฤษของคนไทยกับคนญี่ปุ่น เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของทัศนคติของคนในชาติในการรับวัฒนธรรมต่างชาติที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบของการยืมคำในภาษาผู้รับ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีขอบเขตเฉพาะคำยืมภาษาอังกฤษในภาษาไทย และภาษาญี่ปุ่น เท่านั้น สาเหตุที่เลือกภาษาอังกฤษเป็นผู้ให้ เพราะภาษาอังกฤษมีอิทธิพลสูงและแพร่กระจายมาสู่ทั้งภาษาไทยและภาษาญี่ปุ่น อีกประการหนึ่ง คำยืมภาษาอังกฤษสะดวกต่อการสืบค้นภาษาผู้ให้ และเป็นที่รู้จักกันทั่วไป

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ ประการที่หนึ่ง ภาษาญี่ปุ่นมีแนวโน้มในการยืมคำจากภาษาอังกฤษโดยใช้รูปแบบ "คำยืม" เท่านั้น ขณะที่ภาษาไทยมีแนวโน้มที่จะใช้รูปแบบในการยืมคำจากภาษาอังกฤษที่หลากหลาย ได้แก่ คำยืม คำยืมแปล คำยืมปน และศัพท์บัญญัติ ประการที่สอง คนญี่ปุ่นมีทัศนคติในการรับอิทธิพลจากต่างประเทศเปิดกว้างมากกว่าคนไทย

ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ รวบรวมโดยใช้วิธีการ 2 วิธีคือ

1. การวิเคราะห์รูปแบบการยืมคำจากภาษาอังกฤษในภาษาไทยและภาษาญี่ปุ่น เก็บข้อมูลจากภาคผนวกของหนังสือ คำญี่ปุ่นที่มาจากภาษาต่างประเทศ (ผกาทิพย์, 1995) ในภาคผนวกของหนังสือได้บรรจุคำภาษาญี่ปุ่นที่มาจากภาษาต่างประเทศจำนวน 1,650 คำ ผู้วิจัยจะคัดเลือกเฉพาะคำยืมภาษาอังกฤษเท่านั้น วิธีการคัดเลือกทำโดยจับฉลากมาจำนวน

26 คำ เมื่อจับฉลากได้แล้วต้องพิจารณาว่าเป็นคำยืมภาษาอังกฤษที่มีทั้งในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย หากจับฉลากแล้วพบว่าเป็นคำยืมที่ภาษาญี่ปุ่นยืมมา แต่ภาษาไทยไม่มีการยืมจะคัดออก และจับฉลากใหม่อีกครั้ง

2.การวิเคราะห์เปรียบเทียบทัศนคติในการยืมคำจากภาษาอังกฤษของคนไทยกับของคนญี่ปุ่นใช้วิธีตอบแบบสอบถามที่ใช้คำตอบใช่หรือไม่ใช่ร่วมกับคำถามแบบเปิดข้อมูลอีกส่วนหนึ่งได้มาจากการอ้างอิงข้อมูลทางสถิติที่มีการสำรวจไว้แล้วโดยมีรายละเอียด คือ

2.1 ส่วนที่ 1 ใช้ข้อมูลที่ยังอิงจากการสำรวจทัศนคติของชาวญี่ปุ่นที่อาศัยอยู่ในญี่ปุ่นที่มีต่อการใช้คำยืม จัดทำโดยหนังสือพิมพ์ SANKEI จำนวน 2 ครั้ง ในปี 1969 และ ปี 1972 แล้วนำมาสรุปเป็นผลรวมของการสำรวจ (Ishino, 1977: p.203) ได้แก่ข้อมูลในแบบสอบถามข้อ 1-6 ของคนญี่ปุ่น (ดูแบบสอบถามในภาคผนวก ก)

2.2 ส่วนที่ 2 เก็บข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของคนไทยที่จบการศึกษาระดับมัธยมปลายขึ้นไปอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และชานเมืองที่มีต่อการใช้คำยืม จำนวน 46 คน โดยใช้คำถามเดียวกับการสำรวจของหนังสือพิมพ์ SANKEI ได้แก่ ข้อมูลในแบบสอบถามข้อ 1-6 ของคนไทย (ดูแบบสอบถามในภาคผนวก ข)

2.3 ส่วนที่ 3 เก็บข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นด้านเหตุผลและการยอมรับอิทธิพลภาษาอังกฤษ โดยเก็บจากคนไทยกลุ่มเดิมที่ตอบคำถามข้อ 2.2 จำนวน 46 คน และจากคนญี่ปุ่นที่จบการศึกษาระดับมัธยมปลายขึ้นไป อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 16 คน โดยใช้คำถามชุดเดียวกัน ได้แก่ข้อมูลในแบบสอบถามข้อ 7-10 (ดูแบบสอบถามในภาคผนวก ข)

คำตอบจากแบบสอบถามข้อ 1-10 จะนำมาคิดเป็นร้อยละ แล้วเปรียบเทียบด้านการใช้คำยืม และทัศนคติต่อการรับอิทธิพลจากภาษาอังกฤษ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามในแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ จะไม่นำมาเป็นตัวแปรในการศึกษาเปรียบเทียบแต่อย่างใด

ปัญหาประการหนึ่งในการเก็บข้อมูลด้านนี้คือผู้ตอบแบบสอบถามชาวญี่ปุ่นมีจำนวนจำกัด ซึ่งอาจเป็นผลให้ข้อมูลไม่มีความหลากหลาย

การวิเคราะห์รูปแบบคำยืมจากภาษาอังกฤษในภาษาไทยและในภาษาญี่ปุ่น

Weinrich (1953: 47) กล่าวถึงการแทรกแซงภาษาในระดับคำศัพท์ (lexical interference) เมื่อมีการสัมผัสภาษาเกิดขึ้นว่า วิธีการถ่ายโอนคำศัพท์จากภาษาหนึ่งไปสู่อีกภาษาหนึ่งทำได้หลายวิธี คือ

1.การยืมคำศัพท์โดยการถ่ายโอนเสียงจากภาษาหนึ่งไปสู่อีกภาษาหนึ่งโดยตรง (outright transfer) การยืมคำประเภทนี้อาจมีการปรับเปลี่ยนระบบเสียง รวมทั้งความหมาย

ให้เข้ากับภาษาผู้รับหรือไม่ก็ได้ ในรายงานนี้จะเรียกการยืมคำประเภทนี้ว่า คำยืม ซึ่งตรงตามคำจำกัดความและอยู่ในขอบเขตของการทำรายงานฉบับนี้

2. การยืมคำโดยการแปลคำต่อคำ เรียกว่า คำยืมแปล (loan translations proper) เป็นการยืมคำหรือวลีในภาษาผู้รับที่แปลความหมายให้ตรงตัวกับภาษาผู้ให้และใช้ในความหมายเดียวกับภาษาผู้ให้ เช่น คำว่า โทรทัศน์ มาจากคำว่า television

3. การยืมคำศัพท์โดยการแปลคำของภาษาผู้ให้ส่วนหนึ่ง และใช้คำจากคลังคำของภาษาผู้รับอีกส่วนเพื่อมาสร้างเป็นคำใหม่เรียกว่า คำยืมปน (loan renditions) เช่น คำว่า น้ำแอปเปิ้ลมาจากคำว่า apple juice

4. การยืมคำศัพท์โดยการถ่ายโอนเฉพาะความหมายมาจากภาษาผู้ให้แล้วสร้างคำศัพท์ขึ้นใหม่ในภาษาผู้รับ การสร้างคำศัพท์ขึ้นใหม่นี้มักจะเกิดจากความจำเป็นด้านวัฒนธรรม หรือการใช้คำที่มีอยู่แล้วในภาษานั้น ในที่นี้เรียกว่า ศัพท์บัญญัติ (loan creations) เช่น ในภาษาไทยนิยมนำเอาคำจากภาษาบาลี และสันสกฤตมาสร้างคำใหม่ ส่วนในภาษาญี่ปุ่นนำเอาคำจากภาษาจีน (kango) มาใช้ในการสร้างคำใหม่ เช่น คำว่า image เมื่อถูกยืมมาใช้ในภาษาไทย จะสร้างคำว่า ภาพลักษณ์ ส่วนในภาษาญี่ปุ่น คำว่า concept จะสร้างคำว่า gainen

การยืมคำทั้ง 4 ประเภทนี้ จะใช้เป็นเกณฑ์เพื่อวิเคราะห์ว่าในภาษาไทยและภาษาญี่ปุ่นนั้นแต่ละภาษามีปริมาณคำยืม มากหรือน้อยแตกต่างกันอย่างไร โดยพิจารณาจากข้อมูลที่ได้มาในตอนต้น จำนวนคำภาษาอังกฤษในฐานะเป็นภาษาผู้ให้ เมื่อมีการถูกยืมไปใช้ในภาษาไทย และภาษาญี่ปุ่นแล้ว ในแต่ละภาษาจะใช้รูปแบบใดในการถ่ายโอน เช่น เป็นคำยืม คำยืมแปล คำยืมปน หรือศัพท์บัญญัติและทำการเปรียบเทียบปริมาณของแต่ละประเภท ในรายงานนี้ต้องการจะศึกษาเฉพาะปริมาณของคำยืมเท่านั้น จึงจะแยกเฉพาะคำยืมออกจากคำประเภทอื่นๆ ส่วนที่เป็นคำยืมแปล คำยืมปนและศัพท์บัญญัตินั้นจะไม่วิเคราะห์แยกประเภท

ผลการวิเคราะห์คำยืมจากภาษาอังกฤษในภาษาไทยและภาษาญี่ปุ่น

จากข้อมูลคำยืม 26 คำ สามารถนำมาแสดงได้จากตารางต่อไปนี้

ภาษาผู้ให้ (ภาษาอังกฤษ)	ภาษาผู้รับ (ไทย)		ภาษาผู้รับ (ญี่ปุ่น)	
	คำยืม	ประเภทอื่น ๆ	คำยืม	ประเภทอื่น ๆ
1. album	อัลบั้ม	-	arubamu	-
2. catalogue	แค็ตตาล็อก	-	katalogu	mokuroku
3. caddy	แคดดี้	-	kyaddii	-
4. clutch	คลัช	-	kurachi	-
5. concrete	คอนกรีต	-	konkuriito	-
6. shutter	ชัตเตอร์	-	shattaa	-
7. bonus	โบนัส	-	bonasu	-
8. wool	วูล	ผ้าขนสัตว์	uuru	ke
9. car ferry	เฟอร์รี่	เรือข้ามฟาก	kaafeeri	-
10. scoop	สcoop	ขำพิเศษ	sukuupu	-
11. concept	คอนเซ็ปต์	สังกัป	konseptu	gainen
12. course	คอร์ส	หลักสูตร	koosu	-
13. image	อิมเมจ	ภาพลักษณ์	imeeji	-
14. facsimile	แฟกซ์	โทรสาร	fakushimili	-
15. fork	-	ส้อม	fooku	-
16. apple juice	-	น้ำแอปเปิ้ล	appurujuusu	-
17. radio	-	วิทยุ	rajio	-
18. cup	-	ถ้วย	kappu	-
19. hotel	-	โรงแรม	hoteru	-
20. gift	-	ของขวัญ	gifuto	-
21. glass	-	แก้ว	gurasu	-
22. businessman	-	นักธุรกิจ	bijinesuman	-

ภาษาผู้ให้ (ภาษาอังกฤษ)	ภาษาผู้รับ (ไทย)	ภาษาผู้รับ (ญี่ปุ่น)
	คำยืม ประเภทอื่น ๆ	คำยืม ประเภทอื่น ๆ
23. suitcase	- กระเป๋าเดินทาง	suutsukeesu -
24. pride	- ศักดิ์ศรี	puraido jiman
25. television	ทีวี โทรทัศน์	terebi -
26. inch	- นิ้ว (หน่วยวัด)	inchi -

คำภาษาอังกฤษจำนวน 26 คำนี้ เมื่อถูกยืมไปใช้ในภาษาไทย และภาษาญี่ปุ่น แล้วพบว่ามีความแตกต่างกันคือ

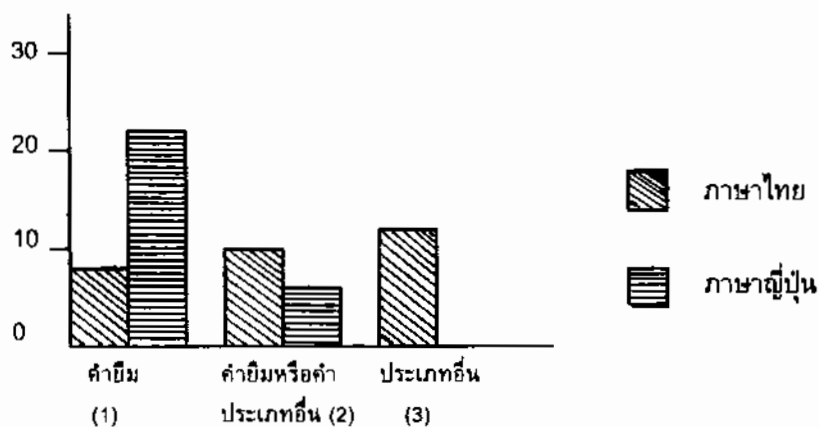
1. ในภาษาไทย มีการถ่ายโอนคำโดยใช้รูปแบบ คำยืม เท่านั้น จำนวน 7 คำ ส่วนภาษาญี่ปุ่น มีการถ่ายโอนโดยใช้ คำยืม เท่านั้น จำนวน 22 คำ ได้แก่ คำที่ 1-7 ในภาษาไทย และคำที่ 1, 3-7, 9-10, 12-23 และ 25-26 ในภาษาญี่ปุ่น

2. ในภาษาไทย มีการถ่ายโอนคำโดยใช้รูปแบบ คำยืมแปล คำยืมปน และศัพท์บัญญัติรวมกัน และคำเหล่านี้บางกรณีจะมีการใช้คำยืมแทนที่กันได้ โดยเฉพาะในภาษาพูด จำนวน 8 คำ ได้แก่ คำที่ 8-14, 25 ในภาษาไทย ส่วนในภาษาญี่ปุ่นจะมีการถ่ายโอนคำโดยใช้รูปแบบ คำยืมแปล หรือศัพท์บัญญัติโดยใช้คำภาษาจีนเป็นแม่แบบ และบางกรณีสามารถใช้คำยืมแทนที่ได้ทั้งในภาษาพูด และภาษาเขียน จำนวน 4 คำ ได้แก่ คำที่ 2, 8, 11, 24 ข้อควรสังเกตประการหนึ่งในภาษาญี่ปุ่น คือ ถึงแม้ว่าจะมีการใช้คำยืมแทนที่กับคำจีนในภาษาญี่ปุ่น แต่ความหมายหรือวิธีการใช้ของคำทั้งสองนี้จะมีความแตกต่างกัน การใช้คำยืมจะให้ความรู้สึกที่ใหม่ และทันสมัย เป็นแนวตะวันตกมากกว่าการใช้คำจีน (Miura: 1979, Hoffer: 1990) แสดงให้เห็นว่าคำยืมก็มีสถานภาพเป็นคำศัพท์คำหนึ่งที่เท่าเทียมกับคำศัพท์อื่นๆ ที่มีอยู่แล้วในภาษาญี่ปุ่น

3. ในภาษาไทย มีการถ่ายโอนคำโดยใช้รูปแบบคำยืมแปล คำยืมปน และศัพท์บัญญัติเท่านั้น จำนวน 11 คำ ได้แก่คำที่ 15-24, 26 ในภาษาไทย ส่วนภาษาญี่ปุ่นไม่มีการ

ถ่ายโอนคำจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาญี่ปุ่น ด้วยรูปแบบเฉพาะคำยืมแปล, คำยืมปน, ศัพท์บัญญัติที่ปรากฏตามลำดับ

จะเห็นได้ว่า ปริมาณ "คำยืม" ที่ใช้ในภาษาไทยมีความแตกต่างกับปริมาณ "คำยืม" ในภาษาญี่ปุ่น กล่าวคือ ภาษาญี่ปุ่นจะมีปริมาณ คำยืม มากกว่าในภาษาไทยเกือบหนึ่งเท่า นอกจากนี้ ภาษาญี่ปุ่นยังเปิดโอกาสทางเลือกในการใช้ระหว่างคำยืมกับคำยืมแปล ส่วนในภาษาไทย จะพบว่า ปริมาณคำประเภทอื่นๆ ที่ไม่ใช่คำยืมจะมีปริมาณมากที่สุดซึ่งตรงกันข้ามกับภาษาญี่ปุ่น จากการดูปริมาณของคำยืม, คำยืมปน, คำยืมแปล, ศัพท์บัญญัติ สะท้อนให้เห็นว่าภาษาไทยมีการใช้รูปแบบในการถ่ายโอนคำจากภาษาอังกฤษหลากหลาย ในขณะที่ภาษาญี่ปุ่นจะใช้ "คำยืม" เป็นหลัก

แผนภูมิ 1 แสดงปริมาณคำยืมเปรียบเทียบกับประเภอื่น

การวิเคราะห์ด้านทัศนคติในการรับอิทธิพลจากต่างประเทศ

การศึกษาทางด้านทัศนคติ เป็นการศึกษาในแง่มุมที่จะทำให้เข้าใจได้ถึงแนวโน้มในการรับคำยืมเข้ามาในภาษาของผู้รับ เพราะความคิด ความรู้สึกของชนชาติผู้รับที่มีต่อชนชาติผู้ให้จะเป็นปัจจัยหนึ่งที่บ่งชี้รูปแบบของการยืมคำได้

Weinrich (1953: 96,101) ได้กล่าวถึง ปัจจัยทางด้านทัศนคติ 2 ประการ ที่มีอิทธิพลต่อการยืมคำจากภาษาต่างประเทศ ปัจจัยประการแรกได้แก่ความจงรักภักดีต่อภาษาประจำชาติ (language loyalty) เป็นการประเมินคุณค่าภาษาของตนเองในระดับสูง และมีความรู้สึกที่ต้องการจะปกป้องภาษาของตนเองให้มีความบริสุทธิ์ หากประชาชนของชาติใดมีความรู้สึกที่ภาษาของตนเองสูงส่งแล้ว โอกาสที่จะยอมรับอิทธิพลจากภาษาต่างประเทศ หรือยอมรับการยืมคำจากต่างประเทศจะมีน้อย ปัจจัยประการที่สองได้แก่ ความมีศักดิ์ศรี

(prestige) เป็นความรู้สึกของแต่ละชนชาติว่า ชนชาติของตนเองมีสถานะเหนือกว่าหรือด้อยกว่าชนชาติอื่นๆ ที่เข้ามามีความสัมพันธ์กัน ดังนั้นชนชาติใดที่มีความเป็นผู้นำไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง หรือวัฒนธรรม ย่อมได้รับการยอมรับจากชนชาติอื่นๆ ที่ต้องไปพึ่งพา ขณะเดียวกันภาษาของชาติผู้นำก็จะได้รับการยอมรับด้วยชนชาติที่อยู่ในฐานะที่ด้อยกว่า ก็มีโอกาสที่จะรับอิทธิพลทั้งด้านสังคม วัฒนธรรม รวมทั้งภาษาจากชนชาติที่เหนือกว่าได้มาก

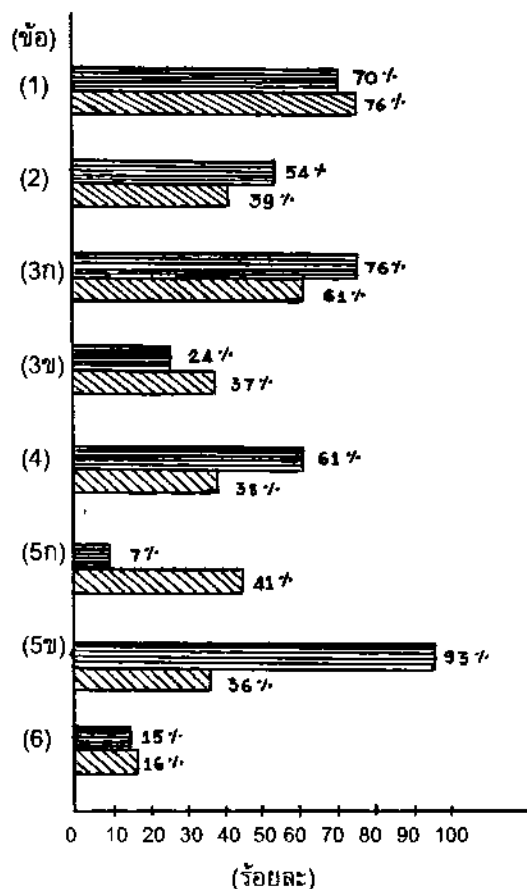
นอกจากนี้ T'sou (1975: 462 อ้างในอมรา, 2525) ได้เสนอตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมให้เห็นชัดเจนว่า ทักษะคติของชนชาติที่มีต่อการยอมรับอิทธิพลต่างประเทศมีผลต่อรูปแบบของการยืมคำ จากตัวอย่างการเปรียบเทียบภาษาจีนกับภาษาญี่ปุ่นนั้น ภาษาญี่ปุ่นมี “คำยืม” จากภาษาอังกฤษมากกว่า ขณะที่ภาษาจีนมี “คำยืมแปล” มากกว่า แสดงให้เห็นว่า ภาษาญี่ปุ่นยอมรับอิทธิพลจากภาษาอังกฤษมากกว่าที่ภาษาจีนยอมรับ ข้อสรุปของเขาเป็นไปตามสมมติฐานที่ว่าเมื่อ ภาษา A และภาษา B ต่างรับวัฒนธรรมจากภาษาผู้ให้ภาษาเดียวกัน ถ้า ภาษา A มี “คำยืม” มากกว่าภาษา B ย่อมแสดงว่า ภาษา A ยอมรับอิทธิพลต่างประเทศมากกว่าภาษา B

จากแนวคิดที่ได้กล่าวมา ผู้วิจัยได้ใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการประเมินทักษะคติ 2 ประการตามแนวทางของ Weinrich ข้อมูลจากแบบสอบถามข้อ 1-6 จึงเป็นการตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องความจงรักภักดีต่อภาษาประจำชาติ ข้อ 7-10 เป็นการตอบคำถามด้านศักดิ์ศรีระหว่างภาษาผู้ให้และภาษาผู้รับ ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม จะนำมาคิดเป็นจำนวนร้อยละ แล้วนำมาเปรียบเทียบระหว่างทักษะคติของคนไทยกับคนญี่ปุ่น รวมทั้งการวิเคราะห์แบบพรรณนา

ผลการสำรวจทักษะคติในการยืมคำจากภาษาอังกฤษของคนไทยกับคนญี่ปุ่น

จากข้อมูลแบบสอบถามของคนไทย ข้อ 1-6 เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับสถิติ จากการสำรวจของหนังสือพิมพ์ SANKEI ของคนญี่ปุ่น แสดงได้ด้วยแผนภูมิดังนี้

- (1) ภาษาไทย (ภาษาญี่ปุ่น) ปัจจุบันวิบัติ
- (2) คำยืมจากภาษาอังกฤษเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ ภาษาไทย (ภาษาญี่ปุ่น) วิบัติ
- (3) ก. รู้สึกเฉย ๆ เมื่อพบเห็นข้อความที่เขียนด้วย คำยืมจากภาษาอังกฤษตามสถานที่สาธารณะ
ข. รู้สึกไม่พอใจเมื่อพบเห็นข้อความที่เขียน ด้วยคำยืมจากภาษาอังกฤษตามสถานที่สาธารณะ
- (4) คำยืมจากภาษาอังกฤษอธิบายข้อความเกี่ยวกับ แฟชั่น, เครื่องเรือน ฯลฯ ได้เหมาะสมกว่า ภาษาไทย (ภาษาญี่ปุ่น)
- (5) ก. ใช้คำยืมจากภาษาอังกฤษได้เรื่อย ๆ ไม่ ต้องคิดว่าเหมาะสมหรือไม่
ข. ใช้ได้ แต่ควรมีมาตรการจำกัด
- (6) ควรออกกฎหมายห้ามการใช้คำยืมจาก ภาษาต่างประเทศ

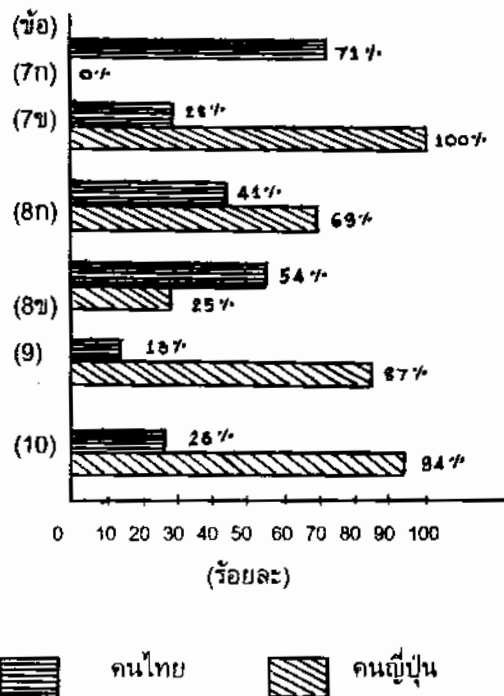

คนไทย คนญี่ปุ่น

แผนภูมิ 2 แสดงการเปรียบเทียบทัศนคติด้านความจงรักภักดีต่อภาษาประจำชาติ ระหว่างคนไทยกับคนญี่ปุ่น

จากข้อมูลในแบบสอบถามข้อ 7-10 เมื่อนำมาเปรียบเทียบทัศนคติด้านความมี ตักตื๋อของภาษาผู้ให้ ระหว่างคนไทยกับคนญี่ปุ่น แสดงได้ด้วยแผนภูมิดังนี้

- (7) การยืมคำจากภาษาต่างประเทศควรยืมเฉพาะ
ที่ภาษาไทย (ภาษาญี่ปุ่น) ไม่มีคำนั้นใช้
ก. ใช่
ข. ไม่ใช่
- (8) ออกเสียงคำยืมให้มีสำเนียง
ก. ภาษาไทย (ภาษาญี่ปุ่น)
ข. ภาษาอังกฤษ
- (9) คำยืมจากภาษาอังกฤษมีศักดิ์ศรีมากกว่า
คำไทย (คำญี่ปุ่น)
- (10) ความมีศักดิ์ศรีของภาษาอังกฤษเป็นสาเหตุ
ของการยืมคำจากภาษาอังกฤษ

แผนภูมิ 3 แสดงการเปรียบเทียบทัศนคติด้านความมีศักดิ์ศรีของภาษาผู้ให้
ระหว่างคนไทยกับคนญี่ปุ่น

อย่างไรก็ตาม ข้อมูลด้านตัวเลขนี้เป็นเพียงแนวโน้มเท่านั้น เนื่องจากเป็นผลจากการสำรวจที่มีความแตกต่างทางสถานที่ เวลา และจำนวนประชากร จะเห็นได้ว่า ทั้งคนไทยและคนญี่ปุ่นมีความคิดว่าภาษาของคนในปัจจุบันกำลังอยู่ในภาวะวิกฤติ แต่สาเหตุของภาวะวิกฤตินั้นจะแตกต่างกันคือ คนญี่ปุ่นจำนวนน้อยที่คิดว่า คำยืม เป็นสาเหตุ ในขณะที่คนไทยจำนวนมากกว่าครึ่งของผู้ตอบคำถาม คิดว่า คำยืมเป็นสาเหตุที่ทำให้ภาษาไทยเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ไม่ดี เป็นการตอบคำถามได้ว่า คนไทยมีความรู้สึกจงรักภักดีต่อภาษาของตนเองสูง(ขณะที่คนญี่ปุ่นมีความจงรักภักดีต่อภาษาตนเองน้อย)สอดคล้องกับข้อมูลที่ว่าคนไทยมีแนวคิดในการยอมให้ใช้คำยืมได้ แต่ต้องมีการจำกัดและคนไทยก็ไม่มีความคิดว่าชนชาติของตนมีศักดิ์ศรีด้อยกว่าชาติที่เป็นผู้ให้ภาษา(ภาษาอังกฤษ) เพราะคนไทยยอมรับคำยืมเฉพาะกรณีที่ภาษาไทยไม่มีเท่านั้น รวมทั้งคนไทยไม่มีความรู้สึกว่ามีเกียรติมีศักดิ์ศรี เมื่อใช้คำยืมจากภาษาอังกฤษ

การที่คนไทยส่วนใหญ่มีความคิดว่าการออกเสียง คำยืม ควรจะออกเสียงแบบภาษาอังกฤษ เป็นส่วนที่แสดงถึงความขัดแย้งกับความคิดที่ว่า คำยืม จากภาษาอังกฤษไม่มีศักดิ์ศรีมากกว่าคำไทย แต่หากพิจารณาจากมุมมองตรงข้าม การไม่นิยมออกเสียงเป็นแบบภาษาไทยนั้นแสดงถึงการยังไม่ยอมรับคำยืม รวมทั้งการแทรกแซงด้านเสียงเข้าในระบบของ

หน่วยคำภาษาไทยอย่างเต็มใจ จึงเป็นการรับเข้ามาในลักษณะที่เรียกว่าพูดปนภาษา (code-mixing) มากกว่า

เป็นที่น่าสังเกตว่าคนไทยยังมีทัศนคติขัดแย้งกันเองด้านความรู้สึกจงรักภักดีต่อภาษาไทย เช่น การรู้สึกเฉยๆ เมื่อพบเห็นการใช้คำยืมตามสถานที่สาธารณะหรือรู้สึกว่าการใช้คำยืมเหมาะสมกว่าคำไทย อาจจะเป็นลักษณะของคนไทยที่มีความขัดแย้งกันเองอยู่ภายใน กล่าวคือ มีความรู้สึกที่ต้องอนุรักษ์ภาษาไทย แต่ยังคงมองเห็นความจำเป็นในการใช้คำยืม เพราะเมื่อวิเคราะห์จากข้อมูลในการตอบคำถามเปิดข้อ 11 ส่วนใหญ่จะกล่าวถึงสาเหตุของการยืมว่าเกิดจากความจำเป็นในการสื่อสาร และขาดแคลนศัพท์บัญญัติ หรือ คำไทย ที่เหมาะสม

ในส่วนของคนญี่ปุ่นนั้น แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนและมีความสอดคล้องกันตลอดว่า คนญี่ปุ่นมีความรู้สึกจงรักภักดีต่อภาษาของตนเองน้อย เช่น คนญี่ปุ่นรู้สึกเฉยๆ เมื่อพบเห็นการใช้คำยืมตามสถานที่สาธารณะ ส่วนมากไม่มีแนวคิดจำกัดการใช้คำยืม นอกจากนี้คนญี่ปุ่นยังมีทัศนคติในการมองภาษาผู้ให้ (ภาษาอังกฤษ) ในฐานะที่สูงกว่า และมีทัศนคติที่เปิดกว้างในการรับอิทธิพลทางภาษาจากต่างประเทศ ดังจะเห็นได้จากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งหมดมีความเห็นตรงกันว่าไม่จำเป็นต้องยืมคำจากภาษาต่างประเทศ เฉพาะกรณีที่ไม่มีความจำเป็นในภาษาญี่ปุ่น การออกเสียงคำยืมเป็นแบบภาษาญี่ปุ่นแสดงว่า คำยืมถูกรับมาแล้วปรับเปลี่ยนให้เป็นส่วนหนึ่งของคลังคำในภาษาญี่ปุ่นอย่างเต็มที่ จากคำถามเปิดในข้อ 11 ส่วนใหญ่จะกล่าวถึงสาเหตุของการยืมคำ ว่าเนื่องจากอิทธิพลของอเมริกาและการมองเห็นว่า ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางของโลกในการติดต่อสัมพันธ์กับต่างประเทศ จะขอยกความคิดเห็นที่น่าสนใจจากบทความในสมุดบันทึกการประชุม เรื่องคำยืมของกรมวัฒนธรรมแห่งญี่ปุ่น ตอนหนึ่งกล่าวไว้ว่า เมื่อประเทศมีการพัฒนาผู้คนมีการเปลี่ยนวิถีชีวิตใหม่ คำพูดก็ย่อมต้องมีการเปลี่ยนแปลงใหม่ (Bunkachoo, 1979) ความคิดนี้เป็นการยืนยันถึงการยอมรับอิทธิพลจากต่างประเทศอย่างเปิดกว้างทีเดียว

ผลการวิเคราะห์ด้านทัศนคติของคนไทยกับคนญี่ปุ่น เมื่อนำมาพิจารณาประกอบกับผลการวิเคราะห์รูปแบบการยืมคำในภาษาไทยและภาษาญี่ปุ่น ทำให้ตอบคำถามได้ว่า เหตุใดภาษาญี่ปุ่นจึงมีปริมาณคำยืมมากขณะที่ภาษาไทยมีปริมาณคำยืมน้อย สาเหตุคือ คนญี่ปุ่นมีทัศนคติในการยอมรับอิทธิพลต่างประเทศสูง จึงทำให้ยอมรับรูปแบบการถ่ายทอดภาษาโดยใช้ คำยืม เป็นปริมาณมาก ข้อสรุปนี้สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ของ T'sou ที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น

สรุปผล

ผลการวิเคราะห์มีความสอดคล้องกับสมมติฐานของผู้วิจัยที่ได้ตั้งไว้ทั้ง 2 ประการ กล่าวคือ

1. ภาษาญี่ปุ่นมีแนวโน้มในการยืมคำจากภาษาอังกฤษ โดยใช้รูปแบบ "คำยืม" เท่านั้น ทำให้มีปริมาณ คำยืม ในภาษาญี่ปุ่นมาก แต่ภาษาไทยมีแนวโน้มใช้รูปแบบ "คำยืม" น้อย และใช้คำประเภทอื่นๆ เช่น คำยืมแปล คำยืมปน ศัพท์บัญญัติ มาก นอกจากนี้ในภาษาญี่ปุ่นยังมีคำยืมแปล และศัพท์บัญญัติใช้ปนกับคำยืม แต่มีความแตกต่างด้านความหมายบางประการ

2. คนญี่ปุ่นมีทัศนคติในการรับอิทธิพลจากต่างประเทศเปิดกว้างมาก ทำให้คนญี่ปุ่นยอมรับคำยืมเข้ามาเป็นจำนวนมาก และยอมรับการยืมคำแบบ "คำยืม" มาก เมื่อรับเข้ามาแล้วจะมีการประยุกต์ให้กลมกลืนกับภาษาของชนชาติตนเอง แต่คนไทยมีทัศนคติขัดแย้งกันภายใน คือ มีทั้งแนวคิดในการอนุรักษ์ภาษาของชนชาติตนเอง ขณะเดียวกันก็ยอมรับศักดิ์ศรีและความจำเป็นของการใช้ "คำยืม" ในบางโอกาส

ข้อมูลด้านคำยืมมีจำนวนมาก และมีความหลากหลาย แต่รายงานนี้จำเป็นต้องจำกัดด้านจำนวนคำและกลุ่มประชากร หากมีการศึกษาในขอบเขตที่กว้างขวางกว่านี้ อาจจะทำให้ได้ข้อมูลที่มีความหลากหลาย และเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาเรื่องคำยืมต่อไปในอนาคต โดยเฉพาะการวิเคราะห์ทัศนคติในมิติอายุ เป็นประเด็นที่น่าสนใจต่อ เนื่องจากผู้วิจัยได้พบข้อมูลว่ามีความแตกต่างบางประการระหว่างอายุ แต่เนื่องจากไม่ได้อยู่ในขอบเขตของรายงานฉบับนี้ จึงมิได้แสดงไว้

เชิงอรรถ

¹ การสัมผัสภาษา (language Contact) ตามคำจำกัดความของ Weinrich (1953) หมายถึง การที่ภาษา 2 ภาษา หรือมากกว่านั้น ถูกใช้สลับไปมาโดยคน 1 คน (...two or more languages will be said to be in contact if they are used alternately by the same persons. p.1)

ผลจากการสัมผัสภาษา จะทำให้เกิดการแทรกแซงภาษา กล่าวคือ การนำเอาลักษณะทางโครงสร้างของภาษาหนึ่งเข้าไปใช้ในโครงสร้างของอีกภาษาหนึ่ง การแทรกแซงภาษา หากมองในทางตรงกันข้าม เรียกว่า เป็นการยืมภาษา (Weinrich จะเรียกว่า การแทรกแซงภาษา : interference) การแทรกแซงภาษาหรือการยืมภาษานี้ อาจเกิดได้ในทุกระดับโครงสร้างของภาษา ได้แก่ ระดับเสียง, ระดับคำศัพท์, ระดับวากยสัมพันธ์ การยืม

ภาษาในระดับคำศัพท์แสดงออกได้ด้วยรูปแบบที่แตกต่างกัน ได้แก่ คำยืม, คำยืมแปล, คำยืมปน หรือศัพท์บัญญัติ ดูรายละเอียดคำอธิบายได้ในบทความนี้ หน้า 147-148

เอกสารอ้างอิง

ผกาทิพย์ สกุลครุ. 1995. คำยืมที่มาจากภาษาต่างประเทศ. กรุงเทพฯ. พัทธอักษร
พัชร โภคาสัมฤทธิ์. 2526. "การยืมและทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการยืมภาษาอังกฤษมาใช้ใน
ภาษาไทย". อักษรศาสตร์ ปีที่ 6 ฉบับที่ 1-2. มหาวิทยาลัยศิลปากร
วัฒนา อุดมวงศ์. 2524. "คำยืมภาษาอังกฤษในภาษาไทย". วิทยานิพนธ์ปริญญาโท ภาควิชาภาษาไทย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2525. "ลักษณะการยืมภาษาและวัฒนธรรมต่างประเทศที่ปรากฏ
ในภาษาไทย". ศาสตร์แห่งภาษา 2. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Bloomfield, L. 1933. Language. New York.

Bunkachoo (ed). 1979. "Gairaigo". Kotoba shirizuru 4. Tokyo : Ookurachoo.

Gandour, Jackson T. 1979. "Tonal rules for English loanwords in Thai." In Studies in
Tai and Mon-khmer Phonetics and Phonology in Honor of Eugenie J.A.
Henderson. Ed. by Theraphan L. Thongkam and others. Bangkok.
Chulalongkorn University Press.

Hoffer, Bates. 1990. "English loanwords in Japanese : Some cultural Implications"
in Language Sciences. Vol 12. No 1. Great Britain : Pergamon.

Ishino, Hiroshi. 1977. "Gairai go no mondai" in Koozanihongo. Tokyo : Iwanami.

Kokuritsukokugokenkyujo. 1990. Gairaigo no keisei to sono kyooiku. Tokyo :
Ookurachoo.

Miller, Roy Andrew. 1967. The Japanese language. Tokyo : Charles E. Tuttle.

Miura, Akira. 1979. English loanwords in Japanese. Tokyo : Charles E. Tuttle.

Motwani, Prem. 1991. A Dictionary of loanwords Usage KATAKANA-
ENGLISH. Tokyo : Maruzen.

- Nacaskul, Kanchana. 1979. "A Note on English loanwords in Thai. In Studies in Tai and Mon-khmer Phonetics and Phonology in Honor of Eugenie J.A. Henderson. Ed. by Theraphan L. Thongkam. and others. Bangkok : Chulalongkorn University Press.
- T'sou, Benjamin K. 1975. "On the linguistic covariants of cultural assimilation. In Antropological linguistic. Vol 19. No 5.
- Weinrich, Uriel. 1965. Languages in Contact. New York : Linguistic Circle of New York.

ภาคผนวก ก

ข้อมูลจากการสำรวจทัศนคติของชาวญี่ปุ่นที่อาศัยอยู่ในญี่ปุ่นที่มีต่อการใช้คำยืม จัดทำโดยหนังสือพิมพ์ SANKEI จำนวน 2 ครั้ง ในปี 1969 และ ปี 1972 แล้วนำมาสรุปเป็นผลรวมของการสำรวจ (Ishino, 1977: 203) ถอดความเป็นภาษาไทยได้คือ

1. การใช้ภาษาญี่ปุ่นในปัจจุบันโดยทั่วไป กำลังอยู่ในภาวะวิบัติ
2. การใช้คำยืมปะปนในภาษาญี่ปุ่นมากเกินไปจนเกิดความจำเป็น เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ภาษาญี่ปุ่นวิบัติ
3. เมื่อเดินไปตามท้องถนนและพบเห็นป้ายประกาศ โฆษณา ข้อความต่างๆ ที่เขียนด้วยคำยืม อยู่ทั่วไป
 - ก. รู้สึกเฉยๆ ไม่คิดว่าเป็นสิ่งผิดปกติ
 - ข. รู้สึกไม่พอใจ รู้สึกไม่สมควร
4. เมื่อพบเห็นข้อความ ประกาศ โฆษณา ในหนังสือ หรือนิตยสาร เกี่ยวกับแฟชั่น, เครื่องเรือน ฯลฯ เขียนด้วยคำยืม ท่านรู้สึกว่
 - ก. การใช้คำยืม เหมาะสมกับเรื่องที่กำลังอธิบายได้ดีกว่าภาษาญี่ปุ่น
 - ข. รู้สึกแปลก
 (หมายเหตุ : ผู้วิจัยนำข้อมูลเฉพาะคำตอบข้อ ก. มาใช้)
5. การใช้คำยืมในภาษาญี่ปุ่น
 - ก. ใช้ไปเรื่อย ๆ ก็ได้ ไม่ต้องคิดว่า ใช้นั้นจะเหมาะสมหรือไม่
 - ข. ใช้ก็ได้สะดวกดี แต่ควรมีมาตรการจำกัดการใช้
6. ประเทศฝรั่งเศส มีกฎหมายห้ามการใช้คำยืมจากภาษาต่างประเทศปะปนในภาษาฝรั่งเศส ประเทศญี่ปุ่นควรออกกฎหมายห้ามการใช้คำยืม หรือไม่
 - ก. ควรมีกฎหมาย
 - ข. ไม่ควรมีกฎหมาย

ภาคผนวก ข

แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อการใช้คำยืมภาษาอังกฤษในภาษาไทย

ผู้ตอบแบบสอบถามกรุณาทำเครื่องหมาย / หน้าข้อความที่ท่านต้องการตอบ

1. ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบคำถาม

เพศชายหญิง

อายุ ก. 18-25 ข. 6-35 ค. 36-45 ง. 46 ปีขึ้นไป

2. แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของท่านที่มีต่อการใช้คำยืมจากภาษาอังกฤษในภาษาไทย

1. ท่านมีความเห็นว่า การใช้ภาษาไทยในปัจจุบันโดยทั่วไปกำลังอยู่ในภาวะวิบัติ
.....ใช่ไม่ใช่

2. ท่านคิดว่าการใช้คำยืมจากภาษาอังกฤษปะปนในภาษาไทยมากเกินไปจนเกิดความจำเป็น
เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ภาษาไทยวิบัติ
.....ใช่ไม่ใช่

3. ถ้าท่านเดินไปตามท้องถนนและพบเห็นป้ายประกาศ โฆษณา ข้อความต่างๆ ที่
เขียนด้วยคำยืมจากภาษาอังกฤษอยู่ทั่วไป
.....ก. ท่านรู้สึกเฉย ๆ ไม่คิดว่าเป็นสิ่งผิดปกติ
.....ข. ท่านรู้สึกไม่พอใจ รู้สึกไม่สมควร

4. เมื่อท่านพบเห็นข้อความ ประกาศ โฆษณา ในหนังสือ หรือนิตยสารเกี่ยวกับ
แฟชั่น เครื่องเรือน ฯลฯ เขียนด้วยคำยืมที่มาจากภาษาอังกฤษ ท่านรู้สึกว่าการ
ใช้คำยืมจากภาษาอังกฤษ เหมาะสมกับเรื่องที่กำลังอธิบายได้ดีกว่าคำภาษาไทย
.....ใช่ไม่ใช่

5. ในความคิดของท่าน การใช้คำยืมจากภาษาอังกฤษในภาษาไทย

.....ก. ใช้ไปเรื่อย ๆ ก็ได้ ไม่ต้องคิดว่าใช้แล้วจะเหมาะสม หรือจะทำให้ภาษา
ไทยวิบัติหรือไม่

.....ข. ใช้ก็ได้เพราะสะดวกดี แต่ควรมีมาตรการจำกัดการใช้

6. ประเทศฝรั่งเศสมีกฎหมายห้ามการใช้คำยืมจากภาษาต่างประเทศปะปนในภาษา
ฝรั่งเศส ท่านคิดว่าประเทศไทยควรออกกฎหมายห้ามการใช้คำยืมจากภาษาต่าง
ประเทศ (รวมภาษาอังกฤษ) ปะปนในภาษาไทยหรือไม่

.....ควรไม่ควร

- ระนาบที่ 1 โครงสร้างเนื้อความ (Ideational Structure) เป็นหน่วยแสดงเนื้อหาสาระของปริจเฉท ชั้นนี้ปริจเฉท ซึ่งทำหน้าที่ในระนาบนี้ จะแยกออกเป็น 2 ชนิด คือหน้าที่แสดงความเชื่อมโยง(cohesion)และหน้าที่บอกโครงสร้างเนื้อความ
- ระนาบที่ 2 โครงสร้างผลัดการพูด (Exchange Structure) เป็นกระบวนการในการถ่ายทอดสารระหว่างผู้ร่วมสถานการณ์การใช้ภาษา โดยการแสดงสัญญาณให้รู้ว่าผลัดในการพูด (turn) เป็นของใคร ลักษณะของผลัดที่แสดง เช่น การเริ่มเรื่อง (Turn Initiation) การรักษามผลัด (Turn holding) การรับผลัด (Turn taking) หรือการแย่งผลัด เป็นต้น
- ระนาบที่ 3 กรอบการเป็นผู้ร่วมสถานการณ์การใช้ภาษา (Participation Framework) ซึ่งหมายถึง ผู้พูด (Producer) หรือผู้ฟัง (Respondent) เป็นการแสดงบทบาทในการปฏิสัมพันธ์ เช่น เป็นผู้ถามหรือผู้ตอบ เป็นต้น นอกจากนี้ยังรวมถึงความสัมพันธ์หรือทัศนคติทั้งหลายที่ผู้พูดมีต่อผู้ฟังด้วย ซึ่ง Halliday (1976) เรียกว่า Interpersonal Component
- ระนาบที่ 4 โครงสร้างวัจนกรรม (Action Structure) คือ โครงสร้างเจตนาของผู้พูดที่จะสื่อความอย่างใดอย่างหนึ่งไปสู่ผู้ฟัง เช่น การแสดงการเห็นด้วย ขอความเห็นด้วย (supportion) การขอร้อง การแนะนำ การบอกให้ทราบ เป็นต้น
- ระนาบที่ 5 การแสดงสถานภาพของข้อมูล (Knowledge State) ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดเรื่องระบบย่อย (Information System) ใน Textual Component ของ Halliday ซึ่งคือการจัดเรียงเรียงองค์ความรู้เพื่อการสื่อสารว่าข้อความส่วนใดเป็นเรื่องที่ผู้พูดคาดว่าผู้พูดและผู้ฟังรู้ร่วมกัน (Shared Knowledge) เมื่อผู้พูดพูดออกมา ผู้ฟังสามารถรู้ว่าจะอะไรหรือนึกได้ (activated) หรือเป็นเรื่องที่ผู้พูดต้องการแจ้งให้ผู้ฟังทราบ โดยคาดว่าผู้ฟังยังไม่รู้มาก่อนเลย (Non-activated)

การรวบรวมข้อมูล

เนื่องจากการศึกษานี้เป็นการศึกษาในระดับปริจเฉท(discourse) ข้อมูลที่ใช้ทำการศึกษาจึงต้องเป็นการสนทนาจริงที่ไม่ได้มีบทบอกล่วงหน้า บทสนทนาที่เก็บมาได้จะนำมาถอดเป็นตัวอักษร ในการศึกษาครั้งนี้ข้อมูลมาจากการบันทึกการสนทนาที่เกิดขึ้นจริงของผู้ร่วมสนทนาเพศหญิง 2 คน อายุ 38 ปี และ 52 ปี ทั้งคู่มีความสัมพันธ์เป็นเพื่อนและหัวหน้างาน ซึ่งมีความสามารถในการพูดภาษาไทยนครศรีธรรมราชอย่างเจ้าของภาษา (Native Speaker) จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทั้งคู่ นอกจากนี้ผู้เขียนเองก็เป็นหนึ่งในผู้ร่วมอยู่ในการสนทนาด้วยเช่นกัน การสนทนาเกิดขึ้นในขณะที่นั่งรถยนต์ส่วนตัวเพื่อเดินทางไปยังสนาม

7. ท่านคิดว่าการยืมคำจากภาษาต่างประเทศควรยืมเฉพาะที่ภาษาไทยไม่มีคำนั้นใช้หรือไม่
ใช่ไม่ใช่
8. ท่านคิดว่า ถ้าท่านจะพูดคำที่ยืมมาจากภาษาอังกฤษ ท่านควรจะออกเสียงคำๆ นั้นให้มีสำเนียง
ภาษาอังกฤษภาษาไทย
9. ท่านคิดว่าเวลาเขียนหรือพูดภาษาไทยแล้วใช้คำยืมจากภาษาอังกฤษปะปนอยู่ด้วยแล้วท่านรู้สึกมีเกียรติ มีศักดิ์ศรีในหมู่คนที่สนทนาคำด้วยหรือไม่
ใช่ไม่ใช่
10. ท่านคิดว่าความรู้สึกมีเกียรติ มีศักดิ์ศรีในสังคม เป็นสาเหตุที่ทำให้มีการใช้คำยืมจากภาษาอังกฤษ ใช่หรือไม่
ใช่ไม่ใช่
11. ท่านคิดว่าอะไรที่เป็นสาเหตุให้มีการใช้คำยืมจากภาษาอังกฤษในภาษาไทย

.....

หมายเหตุ

การเก็บข้อมูลของชาวญี่ปุ่นที่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นชาวญี่ปุ่นที่มีความรู้ภาษาไทย ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยการอ่านข้อความที่เป็นภาษาไทยให้ฟัง โดยถามคำถามเฉพาะข้อ 7-11 และมีการอธิบายเป็นภาษาญี่ปุ่นเพิ่มเติมในส่วนที่ไม่เข้าใจชัดเจน แล้วให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบด้วยการพูด ผู้วิจัยจะบันทึกข้อมูลไว้ในกระดาษ

ดัชนีปริจเฉทที่เป็นลักษณะเฉพาะของภาษาไทยนครศรีธรรมราช *

ศรัณยา รัตนเลขา

บทนำ

สิ่งที่เรียกว่าดัชนีปริจเฉทในบทความนี้ แต่เดิมเรียกว่าคำลงท้าย (Sentence Final Particles) หน่วยภาษาเหล่านี้มักจะพบอยู่ในตำแหน่งท้ายหน่วยถ้อยหรือข้อความ และไม่มีความสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์กับองค์ประกอบอื่นๆ ในประโยค เช่น

" เช็ดตัวให้แห้งก่อนนะ "

" พรุ่งนี้เขาจะมากะ "

มีผู้ทำการศึกษาเรื่องนี้ไว้หลายท่านด้วยกัน เช่น

Richard B. Noss (1964) ให้คำนิยามหน่วยคำลงท้ายว่าเป็นหน่วยคำอิสระ ปรากฏในตำแหน่งสุดท้ายของประโยค แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ และทัศนคติของผู้พูดที่มีต่อถ้อยคำ

Joseph R. Cook (1979) เรียกูปภาษานี้ว่า "หน่วยเติมประโยค" (Sentence Particles) เขาพบว่ารูปภาษานี้มักปรากฏในตำแหน่งท้ายสุดของประโยค แต่อาจจะพบในตำแหน่งกลางประโยคก็ได้ เช่น

" หายไปไหนนะเมื่อวาน "

" คุณทราบไหมครับว่าหมดอายุแล้ว "

และการปรากฏในตำแหน่งท้ายประโยค อาจปรากฏได้ตั้งแต่หนึ่งถึงหกเรียงลำดับกันอยู่ เช่น

S 1 : ไม่จริงหรือ อะ นะ นี่

S 2 : ก็ไม่จริงนะ ซี

หน่วยเติมประโยคมีหน้าที่ขยายความของประโยคทั้งประโยค Cook ได้แบ่งหน้าที่ของหน่วยเติมประโยคออกเป็น 4 ชนิด คือ

1. แสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง เช่น อะ ครับ สะ ยะ
2. ต้องการการตอบรับจากผู้ฟัง เช่น นะ ซี เกอะ
3. แสดงการตอบรับของผู้พูดต่อข้อความหรือปริบทสถานการณ์เช่น ละ ละมั้ง หรือ
4. แสดงถึงการสัมพันธ์กับปริบทของถ้อยคำหรือสถานการณ์ เช่น เนี่ย นะ นี่ ไ

เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีผู้ศึกษาอีกท่านหนึ่งโดยเรียกคำลงท้ายเหล่านี้ว่า “คำเสริม” คือ นววรรณ พันธุเมธา (2525) และให้นิยามคำเสริมว่าเป็นคำที่เสริมเข้าไปในประโยคเพื่อเน้นเจตนาของผู้พูดว่าต้องการบอกเล่า สั่ง ขอร้อง หรือถาม โดยแบ่งคำเสริมออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. คำบอกมาลา เช่น นะ นำ ละ ชี หรือก เนะ
2. คำบอกการถาม เช่น ไหม หรือยัง หรือเปล่า ไม่ใช่ หรือ
3. คำบอกสถานภาพ เช่น ค่ะ จะ เพคะ ะ ครับ เป็นต้น

คำบอกสถานภาพมีใช้เป็น 2 ชุด คือ ชุดที่ใช้ในประโยคถามให้ตอบและบอกให้ทำได้แก่ ค่ะ ะ จะ และชุดที่ใช้ในประโยคแจ้งให้ทราบ ได้แก่ ค่ะ จะ อะ ะ

ต่อมา Deborah Schiffrin (1987) ได้ทำการศึกษาภาษาที่ทำหน้าที่คล้ายๆ กับคำลงท้ายเหล่านี้ในภาษาอังกฤษ และแสดงให้เห็นว่ารูปภาษาเหล่านี้ทำหน้าที่ในระดับปริจเฉท (discourse function) ไม่ใช่ระดับประโยค รูปภาษาเหล่านี้แสดงเอกภาพของปริจเฉท (discourse coherence) Schiffrin จึงเรียกรูปภาษานี้ว่า “ดัชนีปริจเฉท” (Discourse Markers)

จากแนวคิดของ Schiffrin นี้เอง ผู้เขียนจึงได้ทำการศึกษาดัชนีปริจเฉทในภาษาไทย นครศรีธรรมราช คำถามที่ว่าในภาษาไทยนครศรีธรรมราชมีดัชนีปริจเฉทหรือไม่ และหากมีจะมีมากหรือน้อยเพียงใด และดัชนีปริจเฉทแต่ละตัวที่พบ ทำหน้าที่อะไรในการสร้างเอกภาพในปริจเฉทจึงเป็นวัตถุประสงค์ของการศึกษานี้ ในการศึกษาขั้นต้นได้พบว่ารูปดัชนีปริจเฉทในภาษาไทยนครศรีธรรมราช เป็นจำนวนมากที่เหมือนกับดัชนีปริจเฉทในภาษาไทยกรุงเทพฯ อย่างไรก็ดีมีดัชนีปริจเฉทจำนวนหนึ่งซึ่งไม่พบในภาษาไทยกรุงเทพฯ (คูวิทยานิพนธ์ของ วัชรพล บุญนิมิตร, 2539) หรือ ไม่พบในภาษาไทยถิ่นอื่น (วิทยานิพนธ์ของ รุ่งอรุณ ทิม ชุณหเตียร (2527) สมจิตต์ รัตนิลักษณ์ (2532) และจตุพร กลั่นเรืองแสง (2539)) จึงมีความสนใจศึกษาดัชนีปริจเฉทที่มีลักษณะเฉพาะของภาษาไทยนครศรีธรรมราช

กรอบทฤษฎี

Schiffrin ได้ให้นิยามดัชนีปริจเฉทว่า หมายถึง รูปภาษาที่มีหน้าที่ในระดับปริจเฉท มักปรากฏอยู่ต้นหรือท้ายของหน่วยย่อย (unit of talk) มีหน้าที่สำคัญเป็นหน่วยประกอบบอกบริบท (contextual co-ordinates) คือ มีหน้าที่ในการบอกให้คู่สนทนาทราบว่าควรจะตีความถ้อยคำที่ปรากฏในบริบทนั้น ๆ อย่างไร

Schiffrin สรุปว่า ดัชนีปริจเฉททำให้เกิดเอกภาพในปริจเฉทได้ 5 ระนาบ คือ

บินดอนเมือง ในเวลาประมาณ 18.30 น. การสนทนาใช้เวลา 60 นาที การถอดเทปบทสนทนาเป็นสัทอักษรนั้นจะทำเฉพาะที่เป็นดัชนีปริจเฉท เท่านั้น ในการถอดเทปมีการใช้เครื่องหมายดังต่อไปนี้

- . แสดงการหยุดแบบจบความ
- , แสดงการหยุดแบบยังไม่จบความ
- ? แสดงการจบด้วยทำนองเสียงสูง เช่น ในการถาม หรือแสดงอารมณ์
- แสดงเวลาของการหยุดไม่ถึง 1 วินาที
- แสดงการพูดไม่จบความ คือ หยุดไว้แค่นั้น
- แสดงการหยุดประมาณ 1 วินาทีขึ้นไป
- (?) แสดงข้อความที่ไม่ชัดเจน ไม่สามารถถอดเป็นตัวอักษรได้
- () แสดงการบรรยายสีหน้า อาจปฏิกิริยาของผู้ร่วมสนทนา
- [แสดงว่าคู่สนทนาพูดแทรก (Overlapping)
- :: แสดงการลากเสียงยาว ๆ (Length)

ตัวอย่างข้อมูลที่ใช้เครื่องหมายเหล่านี้

1. ปุก : ของ ม. อะไรละ
 ปิ๊ก : ของปิ๊กมันของกรมอาชีวะ.
2. ปุก : เหมือนผ้าอนามัยเลย (หัวเราะ) สุด ๆ (หันไปเห็นกระดาดาชูที่วางอยู่หน้ารถ)
3. ปิ๊ก : ไม่ ๆ _ แต่คุณต้องยอมรับว่าชาติไทยนะมันได้เสียงมาจากอีสาน la⁷⁷
 ปุก : ┌ชาติไทย
 └─ ko:⁴ O.K. ในจุดนี้

นอกจากนี้พบว่าในการสนทนามีการพูดสลับกันไปมาทั้ง 3 ภาษา (code mixing) คือ ภาษาไทยกรุงเทพฯ ภาษาไทยนครศรีธรรมราช และภาษาอังกฤษ ขณะที่กำลังสนทนาอยู่นั้น มีการพูดสอดแทรก การแย้งผลัด การส่งผลัด และการรับผลัดอยู่ตลอดเวลา มีการพูดทิ้งไว้แบบไม่จบความ เนื่องจากคู่สนทนาพูดแทรกขึ้นมาด้วย

การรวบรวมดัชนีปริจเฉท

เมื่อถอดเทปออกมาเป็นตัวอักษรแล้ว นำมาทำปริจเฉทวิเคราะห์ (discourse analysis) ซึ่งก็คือ การที่เราจะดูว่าดัชนีปริจเฉทแต่ละตัวที่นำมาศึกษานั้น ทำหน้าที่อะไรในปริจเฉทโดยดูว่ามันมีความสัมพันธ์กับถ้อยคำที่มาก่อน และถ้อยคำที่ตามมาอย่างไร และมันปรากฏในตำแหน่งใดของผลัดหรือหน่วยย่อยในผลัด (Turn Construction Unit) ต่อมาทำการวิเคราะห์ดัชนีปริจเฉท โดยใช้คำนิยามและรูปทฤษฎีปริจเฉท (Discourse Model) ของ

Schiffirin ที่ว่า ดัชนีปริจเฉท คือ รูปภาษาที่มีหน้าที่ในระดับปริจเฉท มักปรากฏอยู่ต้นหรือท้ายของหน่วยย่อย มีหน้าที่สำคัญเป็นหน่วยประกอบบอกปริบท (Contextual Co-ordinates) คือ มีหน้าที่ในการบอกให้คู่สนทนาทราบว่า ควรจะตีความถ้อยคำที่ปรากฏในปริบทนั้น ๆ อย่างไรมาเป็นเกณฑ์ตัดสิน และพิจารณารวบรวมดัชนีปริจเฉทที่ปรากฏในข้อมูลการสนทนาจากการรวบรวมดัชนีปริจเฉทพบว่ามีทั้งสิ้น 37 ตัว คือ

1. ɲai ⁵ / ɲe: ⁵	2. nia	3. laɿ ⁷
4. ko: ⁴	5. rok ¹	6. thiŋ ⁵
7. ni: ² khɔ: ³	8. wa: ⁶	9. khi: ⁵
10. mi: ⁶	11. khe: ⁶	12. re: ¹
13. lau ⁶	14. ʔaɿ ⁷ / ɲaɿ ⁵	15. le: ⁵
16. naɿ ⁶	17. han ²	18. wə: ⁶
19. taɿ ⁴	20. si ⁵	21. ni ⁶
22. ʔə: ³ / ʔəj ⁴	23. chai maɿ ²	24. noi ¹
25. ni ⁶	26. thi: ¹	27. ʔaɿ ⁷
28. həj ⁵	29. ko: ⁴ thəɿ ²	30. nia ¹
31. priə ³ / pri: ³	32. ʔə: ⁶	33. khrap ⁴
34. waɿ ⁷	35. ʔə: ⁶ / ʔi: ⁶	36. rə: ⁵
37. ʔə: ⁴		

ดัชนีปริจเฉทที่พบทั้ง 37 ตัวนี้ เป็นดัชนีปริจเฉทที่พบในภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นส่วนใหญ่ เช่น ใจ หรอก เนีย เป็นต้น เมื่อนำดัชนีปริจเฉทชุดที่เป็นภาษาไทยกรุงเทพฯ ของวัชรพล บุพนมิตร มาเปรียบเทียบแล้วพบว่าดัชนีปริจเฉทที่เป็นลักษณะเฉพาะของภาษาไทยนครศรีธรรมราช ซึ่งจะมีความต่างในทางเสียง (Non-Phonological Similarity) และการปรากฏซึ่งอาจจะเหมือนหรือแตกต่างจากภาษาไทยกรุงเทพฯ ก็ได้พบทั้งสิ้น 14 ตัวดังนี้ คือ

1. ni: ² khɔ: ³	2. priə ³ / pri: ³	3. mi: ⁶
4. khe: ⁶	5. lau ⁶	6. re: ¹
7. wə: ⁶	8. le: ⁵	9. lau ⁶
10. taɿ ⁴	11. ni ⁶	12. han ²
13. thi: ¹	14. noi ¹	

สรุปขั้นตอนการวิเคราะห์

- ขั้นตอนที่ 1 : นำข้อมูลที่ถอดแล้วมาทำปริจเฉทวิเคราะห์ เพื่อตีความหมายของบทสนทนา
- ขั้นตอนที่ 2 : รวบรวมดัชนีปริจเฉทตามคำนิยามของ Schiffrin (1987) ที่กำหนดไว้ในกรอบทฤษฎี
- ขั้นตอนที่ 3 : นำดัชนีปริจเฉทที่รวบรวมได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์ตามทฤษฎีของ Schiffrin เพื่อจำแนกกลุ่มตามหน้าที่ทั้ง 5 ระนาบ โดยพิจารณาจากหน้าที่หลัก (Primary function) เป็นเบื้องต้น และพิจารณาหน้าที่รอง (Secondary function) เป็นอันดับต่อมา
- ขั้นตอนที่ 4 : เปรียบเทียบดัชนีปริจเฉทที่พบในภาษาไทยนครศรีธรรมราชทั้งหมดกับชุดของดัชนีปริจเฉทในภาษาไทยกรุงเทพฯ เพื่อดูว่าดัชนีปริจเฉทที่พบเฉพาะในภาษาไทยนครศรีธรรมราชมีอะไรบ้าง

หน้าที่ของดัชนีปริจเฉท

จากการวิเคราะห์พบว่าดัชนีปริจเฉทที่เป็นลักษณะเฉพาะของภาษาไทยนครศรีธรรมราชมีหน้าที่หลักในปริจเฉทเพียง 4 ระนาบ คือ

5.1 ดัชนีปริจเฉทในระนาบโครงสร้างเนื้อความ (Ideational Structure) มีทั้งสิ้น 6 ตัว โดยแยกเป็น

5.1.1 หน้าที่แสดงการเชื่อมโยง (cohesion) พบ 3 ตัว คือ

mi:⁶ หน้าที่หลักแสดงการเชื่อมโยง เนื้อความ มีหน้าที่รองแสดงวัจนกรรมที่บอกเหตุผลและแสดงสถานภาพของข้อมูลที่เป็นเรื่องที่ผู้พูดต้องการแจ้งให้ผู้ฟังทราบ (non-activated) และ ผู้พูดคาดว่าเรื่องที่พูดทั้งผู้พูด และ ผู้ฟังมีความรู้ร่วมกัน (Shared Knowledge) เช่น

1. ปุก : เอาไปทิ้งทำไม
2. ปีก : mi:⁶ ไม่ชอบกินละ

khe:⁶ หน้าที่หลักแสดงการเชื่อมโยงเนื้อความ มีหน้าที่รองแสดงวัจนกรรมที่แสดงความแย้ง เช่น

1. ปีก : คนต่างจังหวัดทั้งเพ khe:⁶ เลือกแบบนี้
2. ปุก : ให้เขียนมาแต่ต้องเขียนด้วยมือเท่านั้น_ khe:⁶ มันแปลมาได้ปรีอ __ แต่ต้องใช้ลายมือตัวเอง

ni:² kho:ŋ³ หน้าที่หลักแสดงการเชื่อมโยงเนื้อความ มีหน้าที่รองแสดงวัจนกรรมบอกเหตุผล และแสดงสถานภาพของข้อมูลที่เป็นเรื่องที่ผู้พูดต้อง

การแจ้งให้ทราบและคาดว่าผู้พูดและผู้ฟังรู้เรื่องที่พูดร่วมกัน (Shared Knowledge) ดัชนีปริจเฉทตัวนี้มีลักษณะที่พิเศษกว่าตัวอื่น ๆ คือ มักปรากฏอยู่หลังหน่วยถ้อยเสนอ ถึงแม้จะทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมความก็ตาม เช่น

1. ปุก : ออ__นี่เหรอเสื้อ 2 ตัว ก็เสื้อทีมละชิ แม่บอกนำปุก
แล้วว่าครูให้ซื้อ 2 ตัว ใช้ไม้_เทห์ดี
- ปิก : ว่าถ้าไม้ใส่ ก็เดี๋ยวลอส์เขาวา_เขาอยากให้ใส่
- ปุก : ก็ดี
- ปิก : ไม้ใช้ใส่กันเต็มเมือง_เขาขายที่นั่น ni:²khw.ŋ³

5.1.2 หน้าที่บอกโครงสร้างเนื้อความ พบ 3 ตัว คือ

lau⁶ เป็น comment marker มีหน้าที่รองแสดงวัจนกรรมบอกความแย้งหรือปฏิเสธอยู่ในที่ เช่น

1. ปิก : แต่เสียง na?
- ทิพย์ : เออ__ไปทำไม_เขมร lau⁶
2. ก : เมื่อวานไม่ได้เข้าห้องเรียนเหรอ
- ข : ใครบอก lau⁶

เป็น Topic maker เช่น

1. ปิก : นี่ lau⁶ (มองไปเห็นที่ว่าง)__ปิกว่าน่าจะจอดได้
2. ก : ไหน lau⁶ __แต่ตั้งนานแล้วไม่เห็นเลย

ดัชนีปริจเฉทตัวนี้สามารถละได้ เนื่องจากหากละแล้ววัจนกรรมก็ ไม่เปลี่ยนไปจากเดิม

re:¹ เป็น comment marker มีหน้าที่รองแสดงวัจนกรรมการแจ้งให้ทราบ เช่น

1. ทิพย์ : ต่างประเทศนะปิก_อยู่เล่นในนะ_ต่างประเทศ
- ปิก : ออ_เออ_ปิกก็จำเป็นต่างประเทศแล้ว re:¹ เอ๊ย_ในประเทศแล้ว re:¹

wo:⁶ เป็น comment marker มีหน้าที่รองเป็นการแสดงวัจนกรรมแจ้งให้ทราบ และขอความเห็นด้วย (Supportion) ไปในตัว เช่น

1. ปุก : แล้วคอลัมภ์นี้ะ_วิพากษ์อะไร เราไม่เคยจำคอลัมภ์
นี้_ใช้ภาษาเก่งwo:⁶ __ "นายกเค้ามีความสับสนทางการ
ศึกษา"
(ยกคำพูดมา)

2. แกงเนื้อร่อย wo:⁶

3. ผู้หญิงคนนี้สวย wo:⁶

นอกจากนี้มักปรากฏหลังคำถามที่ต้องการคำตอบ แต่สามารถละได้เนื่องจากไม่ทำให้วัจนกรรมการถามเปลี่ยนไป เช่น

4. ลูกใคร wo:⁶

5. รถไฟตรงไหน wo:⁶

5.2 ดัชนีปริจเฉทในระนาบโครงสร้างผลัดการพูด (Exchange Structure)

ดัชนีปริจเฉทในระนาบนี้พบทั้งสิ้น 2 ตัว คือ

thing⁵ เป็นการเริ่มผลัด มีหน้าที่รองแสดงการเชื่อมโยงเนื้อความ เช่น

1. ปีก : thing⁵ รับส่งลูกอีก_ thing⁵ อาทิตย์ที่แล้ววันเกิดแม่

แก_ตอนวันแม่นั้นนะ_thing⁵ เสียงว่าฝนตกหนักแกเลย
ไม่ได้มา

2. ผลอง : มีเบ็นซ์ยังขับล้อหน้าปีกเหอ

ปีก : thing⁵ ปีกยังนึกว่า_ถ้าไม่โตโยต้า_ก็ถ้าไป turn เอา
Nissan__เอา Nissan ใหม่ก็ดีนะ

ดัชนีปริจเฉทตัวนี้มีหน้าที่หลักเป็นการเริ่มผลัด เนื่องจากสามารถละได้โดยไม่ทำให้เสียใจความ

priə³ / pri:³ เป็นการเริ่มผลัด มีหน้าที่รองเป็นการแสดงวัจนกรรมการถามแบบไม่ต้องการคำตอบอย่างจริงจัง และมีกรอบสถานการณ์การเป็นผู้ร่วมสนทนาที่เป็นผู้เริ่มเรื่อง (Producer) เช่น

1. ปุก : ทำไม เกิดอะไรขึ้น

ปีก : priə³ บอลล์

ปุก : ทำไม แข็งอะไร แข็งอะไร

ปีก : ไม่รู้มัน มันไม่ยอมเป็นข้าง

2. ก : priə³ สบายดีไม๊

5.3 ดัชนีปริจเฉทในระนาบโครงสร้างวัจนกรรม (Action Structure)

ดัชนีปริจเฉทในระนาบนี้ มีทั้งสิ้น 4 ตัว คือ

han² เป็นการแสดงวัจนกรรมที่เป็นการเตือนหรือย้ำ มีหน้าที่รองเป็น comment marker เช่น

1. ปีก: คราวที่แล้ว han² ฉันยังได้ชุด ๆ หนึ่ง ที่นี้_ฉันจะบอกให้

2. ผลอง: พี่พบอึดเหมือนจะทุกเที่ยว_อึดผู้แทนhan²

3. ก : บอกแล้วhan² _อย่ามาโทษกันอีก

- thi:¹ ดัชนีปริจเฉทตัวนี้อาจมีรูปแปรเป็น gan² ได้
แสดงวัจนกรรมที่เป็นการขอร้อง มีหน้าที่รองเป็นการแสดงสถานภาพของข้อมูลที่เป็นเรื่องซึ่งผู้ฟังสามารถรู้ว่าเป็นอะไร (activated) และข้อความที่ผู้พูดคาดว่าผู้พูดและผู้ฟังรู้ร่วมกัน (Shared Knowledge) เช่น
1. ก : พิมพ์รายงานให้ที่ thi:¹
2. ปุก : เหลืออยู่นิดเดียว กินให้หมด (ที่) thi:¹
- le:⁵ แสดงวัจนกรรมที่เป็นการเสนอแนะ แนะนำ มีหน้าที่รองเป็น comment marker และแสดงสถานภาพของข้อมูลที่เป็นเรื่องซึ่งผู้ฟังสามารถรู้ว่าเป็นอะไร (activated) และข้อความที่ผู้พูดคาดว่าผู้พูดและผู้ฟังรู้ร่วมกัน (Shared Knowledge) เช่น
1. ปุก : ต้องเขียนด้วยมือเท่านั้น มันแปลมาได้ยังไง_แต่ต้องใช้ลายมือตัวเอง_เขียนกับเท้า le:⁵
 ปิก : การแปลนี้ต้องแปลให้เหมือนคนไทยใช้ le:⁵_แปลออกมาให้เป็นภาษาไทย กะ:⁵
2. ก : อยากเห็นพระอาทิตย์_ก็ต้องตื่นแต่เช้ากะ:⁵
- noi⁶ แสดงวัจนกรรมที่บอกความรู้สึกถึงความเก่งเกินกว่าเหตุ หรืออหังการของผู้ใดผู้หนึ่ง มีหน้าที่รองเป็นการแสดงสถานภาพของข้อมูลที่เป็นเรื่องที่ผู้พูดต้องการแจ้งให้ผู้ฟังทราบ โดยคาดว่าผู้ฟังยังไม่รู้มาก่อน (non-activated) และ ข้อความที่ผู้พูดคาดว่าผู้พูดและผู้ฟังรู้ร่วมกัน (Shared Knowledge) เช่น
1. ปุก : เรบอกให้ชื่อ ป.2_ชื่อ ป.3 กับ ป.4 noi⁶
- ta?⁴ แสดงวัจนกรรมแสดงการเสนอแนะหรือสั่ง มีหน้าที่รองเป็นการแสดงสถานภาพของข้อมูลที่เป็นเรื่องซึ่งผู้ฟังสามารถรู้ว่าเป็นอะไร (activated) และข้อความที่ผู้พูดคาดว่าผู้พูดและผู้ฟังรู้ร่วมกัน (Shared Knowledge) เช่น
1. ปุก : เธอตามหลังรถเมล์ไป ta?⁴
2. ปิก : เอาสินี ta?⁴ สวยดี

5.4 ดัชนีปริจเฉทในระนาบของการแสดงสถานภาพของข้อมูล (Knowledge State)

ดัชนีปริจเฉทในระนาบนี้ พบ 1 ตัว คือ

ni⁶ แสดงสถานภาพของข้อมูลที่เป็นเรื่องที่ผู้พูดต้องการแจ้งให้ทราบ โดยคาดว่าผู้ฟังยังไม่รู้มาก่อน (non-activated) และข้อความที่ผู้พูด คาดว่าผู้พูดและผู้ฟังรู้ร่วมกัน (Shared Knowledge) มีหน้าที่ รองแสดงวัจนกรรมการบอกเชิงย้ำ เน้น และเป็น comment marker เช่น

1. ปีก : thiŋ⁵ อาทิตย์ที่แล้ววันเกิดแม่แก__แรกวันแม่นั้นนะ__แก กำลังจะมา thiŋ⁵ ฝนตกหนัก ก็เลยบอกว่าจะมา อาทิตย์นี้__นี่แกก็มาแต่เช้า ni⁶
2. ทิพย์ : เขาคงจัดที่ให้ดีแหละ__ไปในนามรัฐบาล ni⁶ เขาเป็นตัวแทนนะ

ผู้เขียนขอสรุปดัชนีปริจเฉทที่เป็นลักษณะเฉพาะของภาษาไทยนครศรีธรรมราชออกมาเป็นแผนภูมิ ดังต่อไปนี้

Ideational Structure	Exchange Structure	Action Structure	Knowledge State
*mi: ⁶ *khe: ⁶ *ni: ² khəŋ ³ *lau ⁶ *re: ¹ *wə: ⁶ thiŋ ⁵ han ⁵ lə: ⁵ ni ⁶	*thiŋ ⁵ *pri: ³ /pri: ³	mi: ⁶ khe: ⁶ ni: ² khəŋ ³ lau ⁶ re: ¹ wə: ⁶ pri: ³ pri: ³ *han ⁵ *thi: ¹ *lə: ⁵ *noi ⁶ *ta? ⁴ ni ⁶	mi: ⁶ ni: ² khəŋ ³ thi: ¹ lə: ⁵ noi ⁶ ta ⁴ *ni ⁶

หมายเหตุ : เครื่องหมาย * แสดงหน้าที่หลัก (Primary Function) ของดัชนีปริจเฉท

ภาพที่ 1 แผนภูมิสรุปดัชนีปริจเฉทที่เป็นลักษณะเฉพาะของภาษาไทยนครศรีธรรมราช

สรุปและอภิปราย

จากการศึกษาและวิเคราะห์ดัชนีปริจเฉทที่ปรากฏในข้อมูล ซึ่งเป็นการสนทนาของเจ้าของภาษาไทยนครศรีธรรมราชพบว่าดัชนีปริจเฉทที่ปรากฏมีทั้งตัวที่มีความสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์ (syntactic Relationship) เช่น ตัวที่มีหน้าที่หลักเชื่อมความ (cohesion) และไม่ได้มีความสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์ใดๆ เช่น ตัวที่มีหน้าที่หลักเป็น comment marker หรือ เริ่ม turn เป็นต้น ซึ่งดัชนีปริจเฉทที่เป็นลักษณะเฉพาะของภาษาไทยนครศรีธรรมราชมีทั้งสิ้น 14 ตัว มีหน้าที่หลัก 4 ระนาบ คือ แสดงโครงสร้างเนื้อความ แสดงโครงสร้างปฏิสัมพันธ์ แสดงโครงสร้างวัจนกรรมและแสดงสถานภาพของข้อมูล แต่ขาดหน้าที่ซึ่งเป็นการรอบการเป็นผู้ร่วมสถานการณ์ ซึ่งพบในข้อมูลว่าเป็นคำที่พบในภาษาไทยกรุงเทพฯ ทั้งสิ้น ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจศึกษาต่อไปว่าเหตุใดภาษาไทยนครศรีธรรมราชจึงไม่มีดัชนีปริจเฉทที่มีหน้าที่หลักชนิดนี้ใช้แต่กลับไปยืมภาษาไทยกรุงเทพฯ มาใช้ แต่ผู้เขียนยังไม่อาจสรุปได้แน่นอนลงไปในการนี้ เนื่องจากข้อมูลที่ผู้เขียนใช้ศึกษามีความจำกัดเพราะเป็นการบันทึกบทสนทนาเพียงระยะเวลา 1 ชั่วโมงเท่านั้น หากมีผู้ทำการศึกษาต่อไป อาจจะได้ข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงและแตกต่างออกไปจากการศึกษาครั้งนี้ก็ได้

ดัชนีปริจเฉททุกตัวจะมีหน้าที่สัมพันธ์กัน ไม่ได้ตัดขาดจากกันโดยสิ้นเชิง และทุกตัวจะมีหน้าที่หนึ่งเป็นหน้าที่หลัก (primary function) และหน้าที่อื่น ๆ เป็นหน้าที่รองลงมา (secondary function)

การปรากฏของดัชนีปริจเฉทในข้อมูล มากกว่า 50% จะพบในภาษาไทยกรุงเทพฯ ซึ่งอาจจะเนื่องจากสาเหตุหรือปัจจัยทางการศึกษา และระบบสื่อสารมวลชนที่เข้ามามีบทบาทอย่างมากในยุคปัจจุบัน ทำให้มีการยืมภาษาไทยกรุงเทพฯ มาใช้ จะเห็นได้จากการใช้ภาษาของคนรุ่นปัจจุบัน โดยเฉพาะเด็กรุ่นใหม่ หรือวัยรุ่น อาจไม่เคยได้ยินหรือไม่รู้จักคำบางคำที่ผู้พูดรุ่นเก่า รุ่นบรรพบุรุษ ใช้กันเลย เช่น

คำว่า	ni: ² khə: ³	เด็กปัจจุบันอาจไม่ใช่เลย	
	ma: ¹ thəŋ ⁵	เด็กปัจจุบันจะใช้	thəŋ ⁵ na:m ⁴ = ถังน้ำ
	che: ²	เด็กปัจจุบันจะใช้	cha ¹ = ช้า

จะเห็นชัดเจนว่า คำที่เด็กรุ่นปัจจุบันใช้นั้นเป็นคำเดียวกับภาษาไทยกรุงเทพฯ เพียงแต่ต่างเสียงวรรณยุกต์เท่านั้น ดังนั้นผู้เขียนมีความเห็นว่าคำที่เป็นภาษาคนรุ่นเก่า หรือ คำโบราณในภาษาไทยนครศรีธรรมราช ยังพอมีใช้กันอยู่ในวัยกลางคนของคนรุ่นปัจจุบัน แต่ในอนาคตเมื่อหมดคนรุ่นนี้ไปคำเหล่านี้อาจสูญหายไปแล้วไม่เป็นที่รู้จักในคนยุคต่อมาหากไม่มีการบันทึกไว้ ด้วยเหตุนี้ประการหนึ่งหากผู้ที่อ่านงานชิ้นนี้เป็นเด็กยุคปัจจุบัน หรือวัยรุ่นที่

ไม่ได้คลุกคลีกับคนแก่ หรือปู่ย่าตายาย อาจเกิดปัญหากับดัชนีปริจเฉทบางตัวที่ปรากฏในงานนี้ก็เป็นได้

ส่วนดัชนีปริจเฉทที่มีลักษณะเฉพาะของภาษาไทยนครศรีธรรมราชนั้น พบว่าเกือบทุกคำสามารถแทนที่ได้ด้วยดัชนีปริจเฉทที่เป็นภาษาไทยกรุงเทพฯ ถึงแม้ว่าจริงๆ แล้ว อาจไม่สามารถสื่อความหมายได้ครบถ้วน สมบูรณ์ใกล้เคียงกันทีเดียวก็ตาม แต่เมื่อแทนที่แล้วทำให้สื่อสารกันเข้าใจในผู้ที่ไม่ได้เป็นเจ้าของภาษา ถึงแม้ว่าในความเป็นเจ้าของภาษาที่มี intuition ในการใช้ภาษาของตนเองเป็นอย่างดีเห็นว่าบางครั้งในบางคำไม่สามารถจะหาคำที่เหมาะสมอย่างแท้จริงมาแทนที่ได้ มีก็เพียงใกล้เคียงเท่านั้น เพราะมันมีความหมายที่นอกเหนือ ซึ่งยากที่จะอธิบายอยู่ในคำเหล่านั้น ซึ่งเป็นการรับรู้และเข้าใจร่วมกันในผู้ที่เป็นเจ้าของภาษา (native speakers)

มีดัชนีปริจเฉทที่เป็นลักษณะเฉพาะของภาษาไทยนครศรีธรรมราช เพียงคำเดียวเท่านั้นที่ไม่สามารถหาดัชนีปริจเฉทของภาษาไทยกรุงเทพฯ มาแทนที่ได้อย่างเหมาะสมเนื่องจากตำแหน่งที่ปรากฏคือคำว่า $ni^2khu\text{--}ŋ^3$ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเรื่องดัชนีปริจเฉทในภาษาไทยขอนแก่นของจตุพร กลั่นเรืองแสง (2539) ที่พบว่าดัชนีปริจเฉทในภาษาไทยขอนแก่นมากกว่า 50% ที่สามารถแทนที่ได้ด้วยภาษาไทยกรุงเทพฯ และมีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ไม่สามารถแทนที่ได้ด้วยภาษาไทยกรุงเทพฯ

การศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าดัชนีปริจเฉททั้งในภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษาไทยนครศรีธรรมราชมีหน้าที่หลัก และหน้าที่รองที่ไม่แตกต่างกันมากนัก หากจะต่างก็ตรงคำที่ใช้มากกว่า

การปรากฏของดัชนีปริจเฉทส่วนใหญ่เป็นไปตามสมมติฐาน คือ ปรากฏหน้า ระหว่าง และหลังหน่วยย่อย และมีบางตัวที่จะมีลักษณะการปรากฏที่เป็นปริบทเฉพาะ เช่น เกิดในบริบทที่เป็นคำถาม เช่น คำ $wə^6$ "ตัวอย่างการใช้ เช่น ไปไหนมา $wə^6$ ไช้ (ทำไม) ไม่เอาสีแดง $wə^6$ เป็นต้น

ปัญหาที่พบในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ คือ เรื่องของเสียงวรรณยุกต์ เนื่องจากภาษาไทยนครศรีธรรมราชมีวรรณยุกต์แตกต่างจากภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่อนข้างมากดังที่ วิไลวรรณ ดำรักษ์ (2513) ได้ศึกษาไว้ในเรื่องระบบหน่วยเสียงในภาษาถิ่นนครศรีธรรมราช โดยแบ่งเสียงวรรณยุกต์ไว้ทั้งหมด 7 หน่วยเสียง ซึ่งผู้เขียนนำมาใช้เป็นเกณฑ์พิจารณาในงานชิ้นนี้ และเนื่องจากข้อมูลที่ศึกษาเป็น conversational discourse จึงค่อนข้างจะพิจารณาวรรณยุกต์ยากพอสมควร อนึ่ง เนื่องจากเรื่องดัชนีปริจเฉทของภาษาไทยนครศรีธรรมราช ยังไม่มีใครศึกษามาก่อน จึงไม่มีข้อมูลที่สามารถนำมาอ้างอิงได้เลย ผู้เขียนจึงต้องขออภัยไว้ ณ ที่นี้ หากการศึกษาครั้งนี้จะไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร

อย่างไรก็ตามผู้เขียนหวังอย่างยิ่งว่างานชิ้นนี้จะสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้ที่มีความสนใจจะศึกษาเรื่องนี้ในแง่มุมอื่นๆ ต่อไปได้บ้าง หรืออาจทำให้ผู้อ่านเกิดแนวคิดใหม่ๆ ที่จะศึกษาเพิ่มเติม การศึกษารั้วนี้ทำให้กล่าวได้ว่าดัชนีปริจเฉทสามารถใช้เป็นเกณฑ์ในการจำแนกความแตกต่างของภาษาถิ่น (Dialect differences) ได้ ผู้เขียนจะยินดีอย่างยิ่งหากจะมีส่วนเป็นผู้กระตุ้นให้มีผู้หันมาสนใจศึกษาเรื่องนี้อย่างจริงจัง ซึ่งจะให้ผู้อ่านเห็นความสำคัญและบทบาทของดัชนีปริจเฉทที่มีใช้อยู่ในภาษา ถึงแม้จะไม่ใช่องค์ประกอบหลักทางวากยสัมพันธ์ แต่ดัชนีปริจเฉทก็สำคัญมากในการทำให้เนื้อความในระดับปริจเฉทมีความหมายชัดเจน สมบูรณ์ ทำให้การสื่อสารประสบผล บางครั้งหากขาดส่วนที่เป็นดัชนีปริจเฉทไป อาจทำให้การสื่อสารล้มเหลวได้ นอกจากนี้ผู้เขียนยังเห็นว่าดัชนีปริจเฉทยังมีหน้าที่สำคัญอีกประการแฝงอยู่ คือ หน้าที่แสดงอารมณ์ ความรู้สึก (Expressive function) ที่เป็นหน้าที่สำคัญในทุกภาษา

เอกสารอ้างอิง

- จตุพร กลั่นเรืองแสง. 2539. "ดัชนีปริจเฉทในบทสนทนาแบบกันเองของผู้พูดภาษาไทย ชัยภูมิ". วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรีชา อากาศ. 2536. "หน่วยแสดงแทนประโยค และหน่วยแสดงเนื้อหาในภาษาไทย". รายงานการศึกษาวิชาสัมมนา วากยสัมพันธ์ หลักสูตรปริญาอักษรศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เปรมจิต ชนะวงศ์. 2523. วิเคราะห์การใช้คำและการเรียกคำในภาษาถิ่นใต้ : ชุมพร และ นครศรีธรรมราช : สาขาวิชาภาษาตะวันออก มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เพียรศิริ วงศ์วิมานนท์. 2530. "ปริจเฉท : แนวใหม่ในการศึกษาวากยสัมพันธ์ไทย". วารสาร ภาษาและวรรณคดีไทย. ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 : ศูนย์ภาษาและวรรณคดีไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุ่งอรุณ ทิพชุนเหียร และ วิไลวรรณ สมโสภณ. 2531. "รายงานการวิจัยเรื่องคำลงท้ายในภาษาถิ่นจังหวัดขอนแก่น". คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- วัชรพล บุพนิมิตร. 2539. "ดัชนีปริจเฉทในการสนทนาแบบกันเองของผู้พูดภาษาไทย
กรุงเทพฯ". วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษร
ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิไลวรรณ ดำรักษ์. 2513. "ระบบหน่วยเสียงในภาษาถิ่นนครศรีธรรมราช". วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- สมจิตต์ รัตน์ลักษณ์. 2532. "การศึกษาทางสัทอรรถศาสตร์ของคำลงท้ายในภาษาระยอง".
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2530. พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้
พุทธศักราช 2525. กรุงเทพฯ : บริษัท อมรินทร์ พรินติง กรุป จำกัด.
- Cook Joseph R. 1979. "Thai Sentence Particle : Forms, Meaning and Formal -
Semantic Variations". South-East Asian Linguistics No. 12. Pacific Linguistics.
A-80.
- Prasithrathasint, Amara. 2517. "Co-Occurances of Final Particles in Thai". วารสาร
อักษรศาสตร์. เล่มที่ 8 คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Renkema, Jan. 1993. Discourse Studies : An Introductory Textbook. John
Benjamins Publishing Company.
- Sacks Harvey, A Schegloff Emanuel Jefferson Gail. 1974. "A Simplest Systematics
for The Organization of Turn-Taking for Conversation". Language. 50, 696-
735.
- Schiffrin Deborah. 1987. Discourse Markers. Cambridge University Press.

ลักษณะคำถามในศาลไทย : การศึกษาตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์^{*}

นิตยา เอี่ยมขำ

บทนำ

ในการศึกษาเรื่องคำถามในภาษาไทยเท่าที่ผ่านมาในอดีตนั้น มักจะเป็นการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบคำถามทั่วไปที่ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยทำการวิเคราะห์เชิงวากยสัมพันธ์ และ อรรถศาสตร์เป็นหลัก งานวิจัยชิ้นนี้เสนอการศึกษาลักษณะของคำถามในศาลไทย โดยเปรียบเทียบกับคำถามแบบทั่วไปตามแนววจนกรรมศาสตร์ เนื่องจากเห็นว่า ถ้าจะศึกษาเรื่องคำถาม-คำตอบให้ครอบคลุมลึกซึ้งแล้ว จำเป็นต้องพิจารณาทางด้านวจนกรรมศาสตร์ด้วย เพราะความหมายของคำถามไม่ได้อยู่ในโครงสร้างประโยคแต่เพียงอย่างเดียว ดังตัวอย่างที่เราคุ้นเคยดี ต่อไปนี้

(1) ที่ได้รับประทานอาหาร สามีพูดกับภรรยาว่า

“คุณส่งน้ำปลาให้หน่อยได้ไหม”

ประโยคนี้มีรูปเป็นประโยคคำถาม แต่เราก็คงทราบกันดีว่า เจตนาของผู้พูดไม่ต้องการที่จะถามคำถาม แต่มีเจตนาที่จะขอร้องให้ผู้ที่ตนสนทนากับด้วยส่งน้ำปลาให้

ในทางกลับกัน บางครั้งโครงสร้างของประโยคไม่ได้อยู่ในรูปของประโยคคำถาม แต่กลับใช้แสดงคำถามได้ เช่น

(2) ที่ห้องพิจารณาคดีแห่งหนึ่ง อัยการกล่าวกับจำเลยว่า

“เมื่อ 2 ปีที่แล้วจำเลยเคยติดคุก 1 ครั้ง”

จะเห็นว่า (1) และ (2) เป็นเรื่องยืนยันว่า การศึกษาเรื่องคำถามโดยใช้ทฤษฎีทางด้านวากยสัมพันธ์ และอรรถศาสตร์นั้น ไม่สามารถอธิบายลักษณะภาษาที่ใช้แสดงคำถามได้ทั้งหมด เนื่องจาก ความหมายของประโยคที่ใช้สนทนากันในชีวิตจริง อาจมีความหมายไม่ตรงกับรูปภาษาที่ปรากฏ นอกจากนี้การตีความหมายของภาษา ยังต้องพิจารณาถึงความสัมพันธ์กับสถานการณ์ในการใช้ และเจตนาของผู้พูดด้วย ซึ่งเรื่องเหล่านี้เกี่ยวข้องกับวจนกรรมศาสตร์ทั้งสิ้น

ลักษณะคำถาม-คำตอบ ที่ปรากฏในการพิจารณาคดีของศาลไทยที่ใช้เป็นข้อมูลของงานวิจัยนี้ เป็นการสื่อสารที่มีปริบทชัดเจนว่าใครเป็นผู้ถาม-ผู้ตอบ และมีวัตถุประสงค์ที่เด่นชัดว่าต้องการซักถามเอาความ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อมุ่งประเด็นศึกษาไปที่คำถามจำแนก

^{*} อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ ดร. กฤษดาวรรณ หงส์ดามรงค์

รูปแบบคำถามที่ใช้ก็น่าจะมีความหลากหลาย เพื่อหลอกล่อผู้ตอบให้กล่าวเฉพาะความจริงอันเป็นประโยชน์แก่ฝ่ายผู้ถามเท่านั้น¹

สำหรับการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้เข้าร่วมฟังการพิจารณาคดีของนายรังสรรค์ ต่อสุวรรณ และคณะ เมื่อวันที่ 19 มกราคม 2537 ตั้งแต่เวลา 9.30 น. ถึงเวลา 12.00 น. ณ ศาลอาญากรุงเทพใต้ กรุงเทพฯ ซึ่งในการพิจารณาคดีครั้งนี้เป็นการซักค้าน โดยมีพยานโจทก์เป็นผู้กล่าวคำให้การ และกล่าวตอบต่อคำซักถามของทนายจำเลย ผู้วิจัยทำการสังเกตท่าทาง และน้ำเสียงของผู้ถาม-ผู้ตอบพร้อมกับจดบันทึกถ้อยคำตลอดจนเหตุการณ์ระหว่างคำถาม-ตอบทุกขั้นตอน แต่มิได้ทำการบันทึกเทป เพราะอธิบดีศาลอาญากรุงเทพใต้ไม่อนุญาตเนื่องจากเกรงว่าอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่รูปคดีได้

ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ได้ดำเนินการ 3 ขั้นตอนดังนี้ 1) พิจารณาลักษณะของคำถามทั้งหมดที่พบ แล้วแยกประเภทคำถาม 2) วิเคราะห์เรื่องของคำถาม-คำตอบโดยใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เป็นหลัก 3) อภิปรายเพื่อสรุปความเหมือน และความต่างของการใช้คำถามในศาล และการใช้คำถามแบบทั่วไปในชีวิตประจำวัน

ทบทวนวรรณกรรม

จากการสำรวจบทความและงานวิจัยในเรื่องลักษณะของคำถามที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยในครั้งนี้ สรุปได้ว่ามี 2 ประเภทใหญ่ ๆ ด้วยกัน ดังนี้

1. คำถามทั่วไป

งานวิจัยที่พิจารณารูปและตำแหน่งของคำแสดงคำถามในประโยคพร้อมกับจัดหมวดหมู่ของคำถาม ตัวอย่างเช่น สายสวาท อินทิแสน (2509) แบ่งประโยคคำถามในภาษาไทยออกเป็น 2 ชนิดใหญ่ ๆ คือ 1) ประโยคคำถามที่ใช้คำลงท้ายแสดงคำถาม (Question particles) เช่น หรือ ไหม ไม่ใช่หรือ 2) ประโยคคำถามที่ใช้คำแสดงคำถาม (Question words) เช่น อะไร เมื่อไร ที่ไหน ทำไม วิญญา พัฒนพงษ์ (2518) เปรียบเทียบประโยคคำถามในภาษาไทยและภาษาอังกฤษ แบ่งประโยคคำถามในภาษาไทยออกเป็น 4 ชนิดคือ

- 1) ประโยคคำถามแบบตอบรับ -ปฏิเสธ (Yes-No questions)
- 2) ประโยคคำถามแบบต่อสร้อย (Tag-questions) ได้แก่ จริงไหม จริงหรือ จริงหรือเปล่า ใช่ไหม และ ใช่หรือเปล่า
- 3) ประโยคคำถามที่ใช้คำแสดงคำถาม (Wh-questions) ได้แก่ ทำไม ใคร อะไร
- 4) ประโยคคำถามแบบให้เลือกตอบ (Or-questions)

วิจินต์ ภาณุพงศ์ (2520) จัดหมวดหมู่ของคำถามตามตำแหน่งที่ปรากฏในกรอบประโยคทดสอบ และแบ่งประโยคคำถามออกตามชนิดของคำแสดงคำถามที่ปรากฏท้ายประโยค ซึ่งมี 3 ชนิด คือ

- 1) คำแสดงคำถามที่ปรากฏท้ายประโยค เช่น หรือ หรือเปล่า ใช่ไหม
- 2) คำแสดงคำถามที่ปรากฏในตำแหน่งของคำนาม เช่น ใคร อะไร ทำไม
- 3) คำแสดงคำถามที่ปรากฏในตำแหน่งของคำบอกจำนวน เช่น กี่ เท่าไหร่ เป็นต้น

นักภาษาศาสตร์บางท่าน ก็ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องของคำถามในมุมมองที่ต่างออกไป ยกตัวอย่างเช่น เซอล (Searle, 1969) ได้เสนอแนวทางการศึกษาภาษา โดยใช้ทฤษฎีวัจนกรรม (Speech acts) ว่า ในการกล่าวถ้อยคำสื่อสารใดๆ ออกมานั้น ผู้พูดกำลังกระทำการอย่างน้อย 3 ประการ ได้แก่ การกล่าวถ้อย (Utterance acts) การบ่งเนื้อความ (Propositional acts) และการแสดงเจตนา (Illocutionary acts) ซึ่งคำถามก็เป็นการแสดงเจตนาประการหนึ่ง เซอล แบ่งประเภทของคำถามตามเจตนาของผู้พูดออกเป็น 2 ชนิดด้วยกัน คือ 1) คำถามแท้ (Real questions) เป็นคำถามแท้จริงที่ผู้พูดต้องการทราบและค้นหาคำตอบจริงๆ 2) คำถามทดสอบ (Exam questions) เป็นคำถามที่ผู้พูดต้องการทดสอบว่าผู้ฟังนั้นทราบเรื่องราว หรือข้อมูลนั้นๆ จริงหรือไม่ นอกจากนี้เซอลยังมีความเห็นว่าการสื่อสารเราอาจใช้ถ้อยคำเพื่อสื่อข้อมูลธรรมดา ๆ หรือใช้ถ้อยคำที่แฝงไว้ด้วยเจตนาอื่นที่เขาเรียกว่า วัจนกรรมอ้อม (Indirect speech acts) จึงเป็นไปได้ว่าผู้พูดพูดอย่างหนึ่งแต่หมายความอีกอย่างหนึ่ง ถ้าผู้พูด-ผู้ฟังมีความรู้อันเป็นภูมิหลัง (Presupposition) ร่วมกัน ผู้ฟังก็อาจจะเข้าใจความหมายได้ ปราณี กุลละวณิชย์ (2521) ซึ่งศึกษาเฉพาะคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธ ที่ลงท้ายด้วยคำแสดงคำถามเพียง 4 คำ คือ หรือ หรือเปล่า ไหม ใช่ไหม โดยพิจารณาหน้าที่และความหมายของคำแสดงคำถามแต่ละคำ แบ่งคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธในภาษาไทยออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) คำถามแท้จะปรากฏในประโยคที่ลงท้ายด้วยคำแสดงคำถามว่า ไหม 2) คำถามทดสอบ จะใช้การลงท้ายประโยคคำถามด้วยคำว่า ใช่ไหม หรือ หรือเปล่า นอกจากนี้ ปราณี ยังกล่าวว่าคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธที่ลงท้ายด้วยคำทั้ง 4 คำนี้ มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องความเชื่อดั้งเดิม (Presupposition) ของผู้พูดด้วย จิตราภรณ์ เกียรติไพบูลย์ (2525) ศึกษาเฉพาะคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธในภาษาไทย มีความเห็นว่าคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธ อาจมีรูปเป็นประโยคคำถาม หรือไม่มีรูปเป็นประโยคคำถามก็ได้ จึงแบ่งคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธตามรูปประโยคออกเป็น 2 ชนิด ได้แก่ 1) ประโยคที่มีคำหรือกลุ่มคำลงท้ายแสดงคำถาม เช่น ไหม ใช่ไหม 2) ประโยคที่ไม่มีคำ หรือกลุ่มคำลงท้ายแสดงคำถาม ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มย่อยๆ ได้แก่ กลุ่มที่แสดงคำถามโดยใช้คำลงท้าย ละสิ ละมั้ง และกลุ่มที่ใช้ทำนองเสียงแสดงคำถาม แต่จิตราภรณ์ ก็เลือกที่จะศึกษาเฉพาะคำถามชนิดแรกที่มีคำหรือกลุ่มคำลงท้ายแสดงคำถามและทำการแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ คำถามแท้ และคำถามทดสอบ โดยใช้แนวการแบ่งประเภทของคำถามทำนองเดียวกันกับเซอลและปราณี ดังกล่าวข้างต้น

สำหรับ กู๊ดดี (Goody, 1978) มีความเห็นว่า ในการตีความหมายของภาษาที่เราใช้สื่อสารกันนั้น ต้องพิจารณาความสัมพันธ์กับบริบททางสังคมด้วย เพราะบางถ้อยคำมีความหมายไม่ตรงกับรูปภาษาที่ปรากฏ เขาสนใจในเรื่องคำถามมาก โดยกล่าวว่า ในการตั้งคำถาม ผู้พูด-ผู้ฟัง จะต้องมีการเปลี่ยนผลัดกันพูด (Turn-taking) และการถามตอบ เป็นเรื่องของถ้อยคำที่มีลักษณะเป็นคู่ ซึ่งมักอยู่ใกล้ชิดกัน (Adjacency pairs) ส่วนในเรื่องประเภทของคำถาม กู๊ดดี ได้ศึกษาพฤติกรรมการถาม-ตอบของชาวกรอนจิน (Gonjans) แล้วแบ่งคำถามออกเป็น 4 แบบตามเกณฑ์ทางด้านหน้าที่สื่อสาร ดังนี้ 1) คำถามแบบเอาความ (Information-seeking questions) เป็นรูปแบบของคำถามที่ต้องการเพียงสาระของคำตอบจริงๆ 2) คำถามที่ไม่มุ่งหมายคำตอบ (Rhetorical questions) เป็นรูปแบบคำถามที่มีความหมายอื่นแฝงอยู่ ซึ่งไม่ใช่ความหมายที่ตรงตัวตามรูปศัพท์และโครงสร้างจริง ๆ ของคำถามนั้น คำตอบที่ได้จึงดูเหมือนตอบไม่ตรงคำถาม 3) คำถามเชิงคำสั่งหรือบังคับ (Control questions) เป็นคำถามที่ผู้ถามมักมีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าผู้ฟัง และ 4) คำถามเชิงเคารพ (Deference questions) เป็นคำถามที่ผู้ถามมักมีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่าผู้ฟัง กู๊ดดี กล่าวสรุปในตอนท้ายว่า คำถามมีหลายประเภท และบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมต่างกัน จะมีการเลือกรูปแบบคำถามต่างกันไป เพื่อให้เหมาะสมกับสถานภาพของตน

2. คำถามในศาล

ในเรื่องของคำถามในศาล มีนักกฎหมายหลายท่านที่กล่าวถึงลักษณะของคำถามแบบต่างๆ ในแง่ของกฎหมาย ซึ่งเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยชิ้นนี้มาก เช่น แว ยอดพยุ (2518) กล่าวถึงคำถามที่คู่ความใช้ถามพยานในศาลว่าจะปรากฏเรียงลำดับตามขั้นตอนของการซักพยานดังนี้ คำซักถาม (Examination-in-Chief) คำถามค้าน (Cross-examination) และคำถามตึง (Re-examination)² ในบรรดาคำถามทั้ง 3 แบบข้างต้น คำถามค้านสามารถมีรูปแบบได้หลากหลาย และมีสระในการถามมากกว่าคำถามแบบอื่นๆ เพราะการถามค้านเป็นการถามพยานของฝ่ายอื่น กฎหมายจึงให้สิทธิผู้ถามค้านได้เต็มที่ จะถามถึงความเดิมข้อใดที่พยานตอบคำซักถามมาแล้วแต่ยังไม่ได้ความกระจ่างชัดเจนก็ได้หรือจะถามถึงข้อความใหม่ที่พยานยังไม่ได้ตอบคำซักถามไว้เลยก็ได้ และผู้ถามจะใช้คำถามนำได้³

สุพิศ ปรานีตพลกรัง (2532) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องการถามค้านว่า เป้าหมายของการถามค้านอยู่ที่จะทำลายน้ำหนักของข้อเท็จจริงที่พยานเบิกความตอบคำซักถาม สุพิศ แบ่งคำถามค้านออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) ส่วนที่เกี่ยวกับตัวพยาน 2) ส่วนที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริง 3) ส่วนประกอบแวดล้อมอื่นๆ และยังเปรียบเทียบอีกว่า การถามค้านก็เหมือนกับการโต้ว่าตี ต้องถือว่าผู้ถูกซักถามเป็นฝ่ายเสนอ ฉะนั้นผู้ถามจะต้องถามค้านกลับไปให้ได้มากที่สุด ทำลายน้ำหนักให้ได้มากที่สุด หลังจากนั้นจึงผูกปมข้อสงสัยไว้ให้อีกฝ่ายหนึ่งแก้ ซึ่งอาจแก้ไม่ตก แก้ไม่ได้ หรือลืมนึกถึงขั้นตอนของการถามตึงก็ได้

สำหรับ แอ็ทกินสัน และดรูว์ (Atkinson & Drew, 1979) ศึกษาลักษณะของภาษาที่ใช้ในการสอบสวนคดีความ โดยเน้นเรื่องความแตกต่างทางด้านรูปแบบของการเปลี่ยนผลัดกันพูด ระหว่างการสนทนาทั่วไปกับการสอบสวนคดี พบว่าในการสอบสวน ข้อมูลที่ใช้ในการถามตอบกันนั้นจะอยู่ภายใต้การควบคุมของศาลเพื่อรวบรวมเฉพาะหลักฐานที่จำเป็น เกี่ยวข้อง และถูกต้องเท่านั้น รูปแบบภาษาที่ใช้ต่างจากการสนทนาทั่วไปคือ เป็นประโยคคำถาม-คำตอบระหว่างคน 2 คนเป็นหลัก เช่น ระหว่าง ทนายกับพยาน จะมีการกำหนดหัวข้อของการถาม และเจาะจงบุคคลที่ถาม-ตอบล่วงหน้า ในขณะที่การสนทนาทั่วไปจะมีอิสระมากกว่า ภาษาที่ใช้ก็ไม่เน้นเฉพาะไปที่การถาม-ตอบเท่านั้น อาจเป็นการขอร้อง เชิญชวนและอื่นๆ ผู้ร่วมสนทนาก็อาจมีมากกว่า 2 คน และไม่จำเป็นต้องกำหนดหัวข้อของการสนทนาล่วงหน้า แอ็ทกินสัน และดรูว์ มีความเห็นว่า การเปลี่ยนผลัดกันพูดในการสนทนาทั่วไปนั้นไม่มีความตายตัว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องลำดับของผู้พูดคนต่อไปเวลาที่ใช้ในการพูด และเรื่องราวที่จะพูด สิ่งต่างๆ เหล่านี้ไม่สามารถระบุแน่นอนลงไปได้ ไม่มีกฎเกณฑ์ใดมาบังคับ ดังเช่น การถามตอบในศาล ดังนั้นจึงพบว่าการพูดแข่งกัน (Overlap) เกิดขึ้นบ้างในการสนทนาทั่วไป แอ็ทกินสัน และดรูว์ สรุปข้อแตกต่างระหว่างการสอบสวน และการสนทนาทั่วไปว่ามี 2 ประการใหญ่ๆ คือ ในศาลนั้นลำดับของการเปลี่ยนผลัดกันพูด และรูปแบบของการเปลี่ยนผลัดกันพูด มีลักษณะแน่นอนตายตัว เป็นระบบมากกว่าในการสนทนาทั่วไป กล่าวคือในการสอบสวน จำนวนบุคคลที่เปลี่ยนผลัดกันพูดจะจำกัดเพียงแค่ 2 คนเท่านั้น ซึ่งมีการกำหนดการเปลี่ยนผลัดกันพูดกันล่วงหน้าแล้วว่า ใครจะเป็นผู้ถาม-ผู้ตอบ และถ้อยคำที่ใช้ในการสอบสวนยังมีลักษณะเป็นคู่ถาม-ตอบที่อยู่ชิดกันมากกว่าในการสนทนาทั่วไปอีกด้วย

นอกจากนี้ นอฟซิงเกอร์ (Nofsinger, 1983 : อ้างถึงใน Fuller, 1993) ยังได้กล่าวถึงเรื่องลักษณะภาษาที่ใช้ในศาลเพิ่มเติมว่า การกล่าวซ้ำ (Repetition) เป็นกลวิธีทางภาษาศาสตร์ประการหนึ่ง ที่พบในศาลมากกว่าในการสนทนาทั่วไป การกล่าวซ้ำ หรือ การถามซ้ำในบางประเด็นเพื่อสร้างความมั่นใจและคลี่คลายปัญหาให้กระจ่าง ก็เป็นเทคนิคหนึ่งซึ่งนักกฎหมายใช้อยู่บ่อยครั้ง ซึ่งตรงกันข้ามกับการสนทนาทั่วไปที่ปกติจะหลีกเลี่ยงการกล่าวซ้ำข้อความที่เพิ่งกล่าวจบไป แต่ในศาล การถามซ้ำถือเป็นเรื่องจำเป็นจะต้องทำ เพื่อให้ข้อมูลที่ต้องการมีน้ำหนัก และมีความเด่นชัดยิ่งขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้ดำเนินการเป็น 2 ขั้นตอนใหญ่ๆ ดังนี้

1. ประเภทคำถามที่ใช้ในศาล

หลังจากที่มีการพิจารณาคำถามที่ใช้ในศาลโดยอาศัยหลักเกณฑ์ทางด้านวากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ และวัจนกรรมศาสตร์แล้ว จึงทำให้สามารถแบ่งลักษณะคำถามที่ใช้ในศาล ออกได้เป็น 6 ประเภทดังนี้

1) คำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธ เป็นประโยคคำถามที่ลงท้ายด้วย หรือ ไหม ใช่ไหม หรือเปล่า หรือไม่ หรือยัง เช่น “เคยไปมาหาสู่กับพยานไหม” จากข้อมูลพบคำถามประเภทนี้จำนวน 146 ครั้ง

2) คำถามแบบใช้คำแสดงคำถาม เป็นประโยคที่มีคำแสดงคำถาม ได้แก่ ทำไม ที่ไหนเมื่อไร ใคร อย่างไร อะไร ไหน เท่าไร กี่ เช่น “อยู่นครสวรรค์กี่ปีแล้ว” จากข้อมูลพบคำถามประเภทนี้จำนวน 71 ครั้ง

3) คำถามแบบให้เลือกตอบ เป็นประโยคคำถามที่ใช้คำแสดงคำถามกับข้อความที่ให้เลือกตอบ เช่น “ผู้สื่อข่าวทั่วไป หรือ เฉพาะที่นครสวรรค์” จากข้อมูลพบคำถามประเภทนี้จำนวน 20 ครั้ง

4) คำถามแบบใช้คำลงท้าย จะมีรูปเป็นประโยคบอกเล่าแต่ใช้คำลงท้ายแสดงการถาม เช่น ละสิ ละมัง นะ สิ ละ สิเนะ เช่น “โรงพิมพ์ที่ตั้งขึ้นมาก็เช่าอยู่เหมือนกัน ละสิ” จากข้อมูลพบคำถามประเภทนี้จำนวน 8 ครั้ง

5) คำถามในรูปบอกเล่า จะมีรูปเป็นประโยคบอกเล่า เมื่อกล่าวจบก็หยุดพร้อมกับใช้ท่าทางแสดงการถาม ได้แก่ การจ้องหน้า เช่น “พยานก็เคยขับรถคันนี้” (จ้องหน้า) จากข้อมูลพบคำถามประเภทนี้จำนวน 50 ครั้ง สำหรับคำถามในรูปบอกเล่านี้เรามักไม่พบในการสนทนาทั่วไป

6) คำถามแบบใช้ทำนองเสียง หรือการลงเสียงหนัก เป็นประโยคที่ใช้ทำนองเสียงสูงขึ้นเมื่อจบประโยค เช่น “ราคาบ้านไม่ต่ำกว่าสิบล้าน?” หรือ เป็นประโยคที่ลงเสียงหนักท้ายประโยค เช่น “บ้านเลขที่ก็ไม่จด เบอร์โทรศัพท์ก็ไม่จด” จากข้อมูลพบคำถาม 2 ลักษณะนี้ จำนวน 31 ครั้ง ซึ่งการใช้คำถามในแบบสุดท้ายนี้เราก็ไม่ค่อยพบในการสนทนาทั่วไปเช่นกัน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ว่า รูปแบบคำถามที่ใช้ในศาลมีมากมายหลายรูปแบบ และคำถามที่ทนายจำเลยนิยมใช้ถามพยานโจทก์มากที่สุด ได้แก่ คำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธ โดยมีจำนวนสูงถึง 146 ครั้ง ที่น่าสนใจคือ มีการใช้คำถามที่ลงท้ายด้วย ใช่ไหม

จำนวน 68 ครั้ง ซึ่งเป็นอัตราที่สูงมาก เกือบถึง 50% เมื่อเทียบกับค่าลงท้ายอื่นๆ ในคำถามแบบนี้ จะเห็นได้ว่า ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ ผลการศึกษาของ ฟิลลิป (Phillip, 1987 : อ้างถึงใน Fuller, 1993) ที่กล่าวว่า รูปแบบคำถามที่นิยมใช้ในศาล คือ คำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธ ที่มีลักษณะเป็นคำถามแบบต่อสร้อย (Tag-questions) สำหรับ ปราณี กุลละวณิชย์ (2521, หน้า 51) แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า “คำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธที่ลงท้ายด้วย ใช่ไหม นี้ แสดงความรู้ที่เป็นภูมิหลังว่าผู้พูดมีข้อเท็จจริง แต่ถามเพื่อต้องการย้ำให้แน่ใจว่า ข้อเท็จจริงนั้นถูกต้องแล้ว พูดเพื่อให้ผู้ฟังคล้อยตาม และมีลักษณะในการที่จะขอร้อง หรือขอความร่วมมือ” ด้วยเหตุนี้จึงไม่น่าแปลกใจว่าทำไมทนายจำเลยใช้คำถามประเภทนี้มาก ก็เพราะต้องการโน้มน้าวให้พยานใจทักคล้อยตาม และตอบยืนยันข้อเท็จจริงที่ตนนำมาถาม ประโยคคำถามแบบนี้เป็นคำถามแบบสุภาพ ซึ่งนักกฎหมายนิยมใช้ในการซักถาม เพราะเชื่อกันว่าจะได้รับความร่วมมือจากพยานมากกว่าที่จะใช้คำถามแบบดุดัน หรือ ปรวนแปร เสมือนว่าพยานเป็นวัตถุที่ถูกชักฟอก อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลพบว่า บางครั้งทนายก็ใช้คำถามแบบดุดัน ปรวนแปร เพื่อคาดคั้นคำตอบบ้าง ซึ่งบางครั้งก็ได้ผล ดังตัวอย่าง

(3)

ก : มาอยู่นครสวรรค์กี่ปี จึงได้กับภรรยาที่ชื่อ สมศรี หรือ ดิว

ข : หลังจากเลิกกับภรรยาคนแรก

→ ก : ผมถามว่าอยู่ด้วยกันกี่ปี

ข : ผมว่าไม่จำเป็นต้องตอบ

→ ก : ผมว่าจำเป็น

ข : 10 กว่าปี

ฉะนั้นจะใช้คำถามแบบสุภาพหรือดุดัน ก็คงต้องเลือกให้เหมาะสมกับแต่ละบริบท หรือ สถานการณ์ สำหรับคำถามทั้ง 6 ประเภทที่พบจากข้อมูลนี้ หากนำไปเปรียบเทียบกับแนวคิดของ กู๊ดดี (1978) ซึ่งแบ่งประเภทของคำถามโดยใช้หน้าที่เป็นเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้นแล้ว คำถามทั้ง 6 ประเภทนี้ ก็จะจัดอยู่ในคำถามเชิงคำสั่ง หรือ บังคับ (Control questions) ซึ่งเป็นคำถามที่ผู้ถามมีสถานะภาพสูงกว่าผู้ฟัง ในที่นี้ก็คือคำถามที่ทนายจำเลยและผู้พิพากษาใช้ในการถามเพื่อทำการซักค้านพยานใจทักนั่นเอง

2. การวิเคราะห์ลักษณะของคำถามในแง่ของวจนกรรมศาสตร์

ลักษณะทั่วไปของคำถาม-คำตอบที่ใช้ในศาล สามารถพิจารณาในแง่มุมต่างๆ ทางวจนกรรมศาสตร์ ได้ดังนี้

2.1 แนวคิดเรื่องวัจนกรรม

การถาม-ตอบในศาลในวาระของการซักค้านครั้งนี้ มีพร้อมในเรื่ององค์ประกอบของถ้อยคำเพื่อสื่อความหมายตามแนวคิดของเชอล (1969) นั่นคือข้อความที่ใช้ในการถามทุกครั้ง จะประกอบด้วย การกล่าวถ้อย การบ่งเนื้อความและการแสดงเจตนา ซึ่งการแสดงเจตนาถือเป็นเรื่องสำคัญในการสื่อสารมาก หากไม่มีเจตนาในการถามจริงๆ ก็อาจทำให้ไม่เกิดการสนทนาขึ้นได้ เพราะผู้ฟังไม่รู้ว่าเป็นการถามจึงไม่ตอบ แต่ในการถามตอบในศาลครั้งนี้ ทนายจำเลยซึ่งมีหน้าที่หลักในการถาม มีเจตนาที่จะถามเพื่อให้ได้ข้อมูลจริง ซึ่งผู้ตอบเองก็ทราบดีว่า โดยหน้าที่ของตนจะต้องเป็นผู้ตอบ ดังนั้น การถาม-ตอบจึงดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง

ถ้าพิจารณาตามแนวคิดของเชอล ที่แบ่งคำถามตามเจตนาของผู้พูดออกเป็น 2 ชนิด คือ คำถามแท้และคำถามทดสอบ เราก็จะพบว่าคำถามที่ทนายจำเลยใช้ถามเพื่อทำการซักค้านพยานโจทก์ จะใช้คำถามทั้ง 2 แบบนี้ แต่จะเน้นหนักไปทางคำถามทดสอบมากกว่า นอกจากนี้ความรู้เรื่องวัจนกรรมยังช่วยให้ผู้วิจัยสามารถตีความหมายถ้อยคำที่ปรากฏในการถาม-ตอบในศาลได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น คำถามหลายคำถามที่ทนายจำเลยใช้ จะมีนัยแห่งความหมายอื่นแฝงอยู่ด้วย ดังตัวอย่าง

(4) แสดงว่าคำพูดของพยานขาดน้ำหนัก โดยใช้คำถามที่ล่อหลอกเพื่อพิสูจน์ว่าคำพูดของพยานไม่น่าเชื่อถือ เพราะมีอาชีพเป็นนักพากย์หนัง ก็ต้องแต่งเติมเสริมบทเอาเองอยู่เสมอ เช่นถามว่า

“เรื่องที่พากย์ แต่งเรื่องเองทั้งหมดใช่ไหม”

(5) แสดงฐานะของพยาน ทนายต้องการให้ศาลเห็นว่าพยานฐานะไม่ดี มีปัญหาเรื่องเงิน เช่นถามว่า

“ส่วนใหญ่ พยานเป็นฝ่ายยืมเงินเขามากกว่าใช่ไหม”

(6) แสดงนิสัยของพยาน เพื่อแสดงว่าพยานนิสัยไม่ดี เช่น เป็นนักเลงและเจ้าชู้ จึงตั้งคำถามว่า

“เคยคบค้าสมาคมกับพวกมือปืนบ้างหรือเปล่าครับ”

และ “ตอนพยานถูกจับอยู่ที่กองปราบ มีผู้หญิงไปเยี่ยมเยอะแยะเชียว”

จากตัวอย่าง (4)-(6) ซึ่งเป็นคำถามที่มีความหมายอื่นแฝงอยู่ เราคงไม่ทราบเจตนาอันแท้จริงของผู้พูดได้ หากเราพิจารณาประโยคเหล่านี้เพียงแค่โครงสร้างประโยค และความหมายตรงตัวตามรูปศัพท์ในประโยคนั้น แต่การที่เรานำความรู้ในด้านวัจนกรรมศาสตร์เข้ามาวิเคราะห์ คือ การพิจารณาในเรื่องของวัจนกรรม และวัจนกรรมอ้อม ทำให้สามารถตีความหมายของประโยคที่แท้จริงได้

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนผลัดกันพูด และถ้อยคำที่มีลักษณะเป็นคู่

คำถาม - คำตอบในศาล เป็นการสนทนาที่มีการเปลี่ยนผลัดกันพูดอย่างเป็นระบบ การพูดแต่ละครั้งจะมีผู้พูดเพียงคนเดียวปกติแล้วจะไม่มี การแย่งกันพูดสำหรับการเจียบที่เกิด ขึ้นมักเป็นช่วงเวลาสั้นๆ ในช่วงที่มีการเปลี่ยนตัวผู้พูดเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนั้นยังพบว่ามีการใช้ภาษาท่าทางเช่น การจ้องตา เป็นสัญญาณในการกำหนดการเปลี่ยนผลัดกันพูดด้วย

ส่วนเรื่องถ้อยคำที่มีลักษณะเป็นคู่ จะพบว่า คำถาม-คำตอบในศาล มักมีลักษณะอยู่ ใกล้ชิดกัน ผู้พูดเป็นคนละคนกัน มีลำดับขั้นเป็นส่วนแรกและส่วนที่สอง และเป็นคู่กัน ดัง ตัวอย่าง

(7)

ก : ตอนไปอยู่นครสวรรค์มีภรรยาหรือยัง

→ ข : มีแล้ว

(8)

ก : สาเหตุที่รักใคร่ชอบพอกัน

→ ข : ผมว่าไม่จำเป็นต้องตอบ

จากตัวอย่าง (7) และ (8) จะเห็นว่าคำตอบของ ข ซึ่งเป็นผลัดที่สองของการสนทนามี ความต่างกัน นั่นคือ คำตอบของ ข ใน (7) จะเป็นคำตอบที่ฟังปรารภของ ก เพราะตอบ ตรงคำถาม ตรงกันข้ามกับคำตอบ ข ใน (8) เพราะเป็นคำตอบที่ไม่ตรงคำถาม ข หลีกเลียง ที่จะตอบโดยใช้คำพูดว่า "ไม่จำเป็น" ซึ่งการตอบเช่นนี้อาจจะทำให้ผู้ถามรู้สึกเสียหน้ามาก

อย่างไรก็ตาม ถ้อยคำที่มีลักษณะเป็นคู่นี้ไม่จำเป็นจะต้องอยู่เป็นคู่ใกล้ชิดกันเสมอ ไป บางครั้งอาจมีคำถามมาก่อนถึงคำตอบจริงของคำถามแรกก็ได้ เช่น

(9)

→ ก : ช่วงนั้น ภรรยาของจำเลยที่ 3 มาอยู่บ้านโจทก์ (โจ่งหน้า)

ข : ช่วงตุลาคม พฤศจิกายน ใช้ไหมครับ

ก : ใช่

→ ข : ยัง ยังไม่มา

จากตัวอย่าง (9) จะเห็นว่า คำถามของ ก ไม่ได้รับคำตอบจาก ข ในครั้งแรก แต่ ข กลับใช้คำถามถามกลับไปยัง ก เมื่อ ก ตอบกลับมา ข จึงกล่าวตอบซึ่งเป็นคำตอบของคำถามของ ก ในครั้งแรก ทำให้คำถาม-คำตอบของตัวอย่างนี้ไม่อยู่เป็นคู่ใกล้ชิดกัน ซึ่งลักษณะเช่นนี้มักไม่ค่อยพบในการถาม-ตอบในศาล ส่วนใหญ่คำถาม-คำตอบในศาลมักปรากฏเป็นคู่ ใกล้ชิดกัน

สิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งของถ้อยคำที่มีลักษณะเป็นคู่ที่พบในการถาม-ตอบใน ศาลครั้งนี้ ก็คือ จะพบถ้อยคำจำนวนมากที่เป็นการกล่าวแก้ไขคำพูดของตนเองที่พูดผิด

ไป หรือ พุดไม่ชัดเจน (repair) มีทั้งที่เป็นการพุดแก้คำพุดของตนเองด้วยตนเอง ผู้อื่นเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้พุดเกิดการแก้ไขคำพุดของผู้พุด และผู้อื่นเป็นผู้กล่าวแก้ไขคำพุดของผู้พุดคนแรกก็ได้

(10) การพุดแก้ไขคำพุดของตนเองด้วยตนเอง

ก : เวลาขาดคน เขาก็บอกให้พาคนไปให้ หลายครั้งใช้ไหมครับ

ข : หลายครั้ง

→ ก : เขาให้หาคนให้ หมายถึง เอาไปทำธุรกิจของเขาใช้ไหม

(11) ผู้อื่นเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้พุดเกิดการแก้ไขคำพุดของผู้พุด

ก : เท่าที่คบกันมา เขามีนิสัย อันธพาลหรือไม่

→ ข : อันธพาล แปลว่า อะไร

→ ค : ช่วยอธิบายคำถามให้ชัดเจนด้วย

ก : อ้อ! ไม่รู้ว่าอันธพาลแปลว่าอะไร เอาเป็นว่าตามสายตา
ของพยาน คุณแอนก ดี หรือไม่ดี

(หมายเหตุ : ในที่นี้ ข และ ค เป็นผู้กระตุ้นให้ ก อธิบายคำถามให้ชัดเจนขึ้น)

(12) ผู้อื่นเป็นผู้กล่าวแก้ไขคำพุดของผู้พุดคนแรก

ก : พยานเองก็ไม่เคยประทับใจคุณแล้วเลยแล้วทำไมไม่ไปช่วยเขา

ข : ไม่ตอบ

→ ค : ช่วยนี้ช่วยอะไร ช่วยให้ทำงาน หรือช่วยให้ที่อยู่ งาม-ตอบ
ให้ตรงจุด

ข : ช่วยให้ที่อยู่

นอกจากนี้ยังพบว่า การพุดแก้คำพุดของตนเองด้วยตนเองหลายครั้ง จะมีลักษณะของการกล่าวซ้ำ (Repetition) เกิดขึ้นด้วย ซึ่งตรงกับที่ นอฟซิงเกอร์กล่าวไว้ว่า การกล่าวซ้ำ หรือการถามซ้ำ เป็นเทคนิคอย่างหนึ่งซึ่งนักกฎหมายใช้อยู่บ่อยครั้งเพื่อสร้างความมั่นใจและคลี่คลายปัญหาให้กระจ่างชัด ดังตัวอย่าง

(13)

ก : พันเพเดิมไม่ใช่คนจังหวัดนครสวรรค์

ข : ใช่

→ ก : ใช่คนจังหวัดนครสวรรค์ หรือ ไม่ใช่คนจังหวัดนครสวรรค์

ข : สุพรรณบุรี

จะเห็นว่าในการพุดแก้คำพุดของตนเองด้วยตนเองของทนายจำเลยในครั้งนี มีการกล่าวซ้ำคำพุดเดิมของตนก็เพราะผู้ถามไม่พอใจในคำตอบ ด้วยไม่แน่ใจว่า คำถามในรูปปฏิเสธของตนครั้งแรกจะเป็นที่เข้าใจต่อผู้ฟังหรือไม่ เมื่อพยานใจทักตอบว่า "ใช่" จะกลายเป็น

เป็นการตอบรับว่าเป็นคนจังหวัดนครสวรรค์ไปหรือเปล่า จึงต้องกล่าวแก้ไขคำพูดด้วยการถามซ้ำอีกครั้งหนึ่งโดยใช้คำถามเลือกตอบก็เป็นการกล่าวซ้ำคำถามเดิมในรูปแบบใหม่ ซึ่งทำให้ได้คำตอบที่ชัดเจนแจ่มแจ้งยิ่งขึ้น

2.3 การปฏิบัติตามกฎในการให้ความร่วมมือ

ปกติแล้ว ในการสนทนาโดยทั่วไปนั้น ผู้ฟังมักจะเชื่อว่า ผู้พูดกำลังปฏิบัติตามหลักการให้ความร่วมมือในการสนทนา ไกรซ์ (Grice, 1975) เสนอว่า หลักการนี้ประกอบด้วยกฎใหญ่ 4 กฎด้วยกัน ได้แก่ 1) กฎด้านคุณภาพ (เกี่ยวข้องกับความจริง และความจริงใจ) 2) กฎด้านปริมาณ (ให้ข้อมูลในปริมาณที่เหมาะสม) 3) กฎด้านความเกี่ยวข้อง (การพูดที่สัมพันธ์กับหัวข้อที่กำลังคุยกันอยู่ ไม่พูดนอกเรื่อง) 4) กฎด้านความชัดเจน (ไม่พูดกำกวม วกวน สับสน แต่พูดสั้น กระชับชัดเจน และเรียบเรียงถ้อยคำดี)

อย่างไรก็ดี จากการพิจารณาข้อมูลส่วนที่เป็นคำตอบของพยานโจทก์ก็กลับพบว่าคำตอบหลายครั้งไม่ปฏิบัติตามกฎของหลักการให้ความร่วมมือในการสนทนาดังตัวอย่างต่อไปนี้

(14) การซักถามเกี่ยวกับฐานะของพยานโจทก์

ก : งานโรงพิมพ์มีรายได้เท่าไรครับ

→ ข : ผมไม่ตอบ

ก : กลัวเสียภาษีหรือครับ หรือว่ารายได้ไม่ถึงเกณฑ์จะต้องเสีย

→ ข : โรงพิมพ์ของภรรยา ภรรยาเป็นคนเสียภาษี

ก : ของพยานรายได้ไม่ถึงเกณฑ์ เลยไม่ต้องเสียภาษีใช่ไหม

→ ข : ตอนพากย์หนังสือของหนังสือให้ แต่โรงพิมพ์ชื่อภรรยา

ภรรยาจะเป็นคนเสีย

จะเห็นได้ว่า ในตัวอย่างที่ (14) ข้างต้น คำตอบของ ข ครั้งแรกปฏิเสธที่จะให้ความร่วมมือ เพราะไม่ยอมตอบ ส่วนคำตอบอีกสองครั้งถัดมา จะขัดกฎของไกรซ์ทั้ง 4 ข้อ ทั้งนี้เพราะพยานพยายามหลีกเลี่ยงที่จะพูดความจริงเกี่ยวกับรายได้ของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในคำตอบของ ข ครั้งที่สาม เห็นได้ชัดว่า ตอบวกวน และตอบไม่ตรงคำถาม เพราะถามเรื่องรายได้ แต่กลับตอบเรื่องใครเป็นคนเสียภาษีให้

(15) การซักถามเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างพยานโจทก์ กับพวกมือปืนซึ่งพักอยู่บริเวณบ้านเดียวกัน

ก : มีกี่คนครับ

→ ข : จำไม่ได้

ก : อ้าว! แล้วรู้จัก [เล็กคิว และจ้องหน้า]

→ ข : ก็เข้า ๆ ออก ๆ

เมื่อพิจารณาคำตอบของ ข ในตัวอย่างที่ (15) จะพบว่า คำตอบของ ข ทั้งสองครั้ง ล้วนขัดต่อกฎด้านคุณภาพ เนื่องจากคำตอบครั้งแรกพยายามที่จะหลีกเลี่ยงการกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างตนกับมือปืน แสดงถึงการขาดความจริงใจในการตอบ ถ้าบอกจำนวนไปอาจเป็นผลร้ายแก่ตนเอง ส่วนคำตอบของ ข ครั้งที่สอง มีลักษณะของการหลีกเลี่ยงที่จะตอบความจริงเช่นกัน เพราะมีการใช้รูปภาษาที่แสดงการหลีกเลี่ยง 'ก็' ด้วย

(16) การซักถามเรื่องการไปประชุมของกลุ่มนักศึกษาที่บ้านของจำเลยที่สาม จ.สตูล ปีละ 1-2 ครั้ง

ก : จำเลยที่สามก็จะเป็นคนดูแลรับรองพาเที่ยว (จ้องหน้า)

→ ข : ส่วนมากผมไปทำงานด้วย

สำหรับคำตอบของ ข ในตัวอย่างที่ (16) ดูเหมือนจะขัดต่อกฎด้านคุณภาพ และด้านความเกี่ยวข้อง เพราะพยายามที่จะหลีกเลี่ยงการตอบความจริงโดยเสไปพูดเรื่องอื่น และมีการใช้รูปภาษาที่แสดงการหลีกเลี่ยง 'ส่วนมาก' อีกทั้งยังเป็นคำตอบที่ตอบไม่ตรงคำถาม

จากตัวอย่าง (14)-(16) ข้างต้น จะเห็นว่า คำตอบของพยานโจทก์มักจะขัดต่อกฎการให้ความร่วมมือในการสนทนา ที่น่าสังเกตเป็นอย่างยิ่งก็คือถึงแม้ว่า การฝ่าฝืนกฎจะไม่เท่ากันในแต่ละตัวอย่าง แต่ทั้งสามตัวอย่างจะขัดต่อกฎด้านคุณภาพทั้งสิ้น ซึ่งกฎข้อนี้เป็นกฎข้อที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นพื้นฐานของกฎข้ออื่นๆ อย่างไรก็ดี การที่พยานโจทก์ไม่ให้ความร่วมมือในบางครั้ง ที่เห็นได้ชัดคือ พยายามตอบหลีกเลี่ยงความจริง อาจจะตอบไม่หมด ไม่ตอบ หรือตอบจริงบ้างไม่จริงบ้าง ก็ไม่ทำให้การสนทนาดำเนินไปอย่างใด เพราะการตอบไม่จริงในบางเรื่องกลับเป็นสิ่งที่ทนายจำเลยต้องการมากเนื่องจากต้องการข้อมูลมาเป็นหลักฐานเพื่อบ่งชี้ยืนยันต่อศาลให้เห็นว่า คำพูดของพยานโจทก์ขาดน้ำหนักไม่ควรค่าแก่การเชื่อถือ การรุกร้าของทนายจำเลย ด้วยการตั้งคำถามถี่ๆ เพื่อเจาะลึกในบางจุดที่เห็นว่ามิพริฐในคำตอบของพยาน ถึงกลับทำให้พยานอีกอึก ให้การสับสนและไม่ยอมตอบอีก จนต้องเปลี่ยนคำถามเป็นเรื่องอื่นต่อไปใหม่ นี่เป็นสิ่งที่ทนายจำเลยต้องการให้เกิดขึ้นในวาระของการซักค้านเป็นอย่างยิ่ง ฉะนั้นกฎการให้ความร่วมมือในการสนทนาของไกรซ์บางข้อ ก็อาจไม่เหมาะกับการอธิบายภาษาในศาล

บทสรุป

หลังจากที่ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเสร็จสิ้นแล้ว จึงสามารถสรุปลักษณะภาษาที่ใช้ในศาลความเหมือนและความต่างของคำถาม-คำตอบที่ใช้ในศาล และคำถาม-คำตอบทั่วไปที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ตามแง่มุมต่าง ๆ ของวจนกรรมศาสตร์ได้ดังนี้

● ประเภทของคำถาม

ในด้านโครงสร้างของประโยคพบว่า มีการใช้คำถามที่คล้ายคลึงกันในการถามตอบ นั่นก็คือ คำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธ คำถามแบบใช้คำแสดงคำถาม คำถามแบบให้เลือกตอบ และคำถามแบบใช้คำลงท้าย ส่วนคำถามที่เราไม่ค่อยพบในการถาม-ตอบในชีวิตประจำวัน แต่พบในการถาม-ตอบในศาลนั้น มี 2 ประเภท ได้แก่ คำถามในรูปบอกเล่า และคำถามแบบใช้ทำนองเสียง หรือ การลงเสียงหนัก

ถ้าพิจารณาโดยใช้หน้าที่ของคำถามเป็นเกณฑ์ในการแบ่งประเภทของคำถามตามแนวคิดของ กู๊ดดี้ คำถามที่ใช้ในศาลโดยทนายและผู้พิพากษาเป็นผู้ถามใจทักในครั้งนี้ ก็คือ คำถามประเภทเชิงคำสั่ง หรือบังคับเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งต่างจากคำถามทั่วไป ที่มักใช้คำถามแบบเอาความ คำถามที่ไม่มุ่งหมายคำตอบ และคำถามเชิงเคารพมากกว่า เพราะไม่มีจุดมุ่งหมายที่จะคาดคะเนความจริง หรือทำให้น้ำหนักของคำพูดของผู้ที่สนทนาด้วยอ่อนลง แต่มีจุดประสงค์เพื่อสื่อสารและสื่ออารมณ์เป็นหลัก

● วัจนกรรม

ในการสื่อสารกันนั้น เราอาจใช้ถ้อยคำหนึ่ง โดยมีนัย ถึงอีกถ้อยคำหนึ่งได้ โดยที่ความหมายเดิมยังมีอยู่ ซึ่งเราก็พบเสมอทั้งในการถาม-ตอบทั่วไปและในศาล แต่ก็มีจุดต่างกันอยู่บ้าง กล่าวคือ ภาษาในศาลจะมีลักษณะเฉพาะตัว มีลักษณะเหมือนเป็นสูตรของการถาม เช่น ถ้าเป็นวาระของการซักถาม (การถามพยานของตนเอง) คำถามที่ใช้ก็มักจะมีจุดประสงค์เพื่อกล่าวหาจำเลย ถ้าเป็นวาระของการถามค้าน คำถามที่ใช้ก็มักจะมีจุดประสงค์เพื่อทำลายน้ำหนักคำพูดของพยานโจทก์ และถ้าเป็นวาระของการถามตั้ง คำถามที่ใช้ก็อาจจะมีจุดประสงค์เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของคำตอบฝ่ายตนในช่วงถูกถามค้าน ซึ่งจุดประสงค์ทั้ง 3 ข้อที่แบ่งอยู่ในคำถามนี้ เราจะไม่พบในการถามทั่ว ๆ ไป

● การเปลี่ยนแปลงกันพูด และถ้อยคำที่มีลักษณะเป็นคู่

ภาษาที่ใช้ในศาลมีความเกี่ยวข้องกับพิธีการ ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงกันพูดจึงเป็นไปอย่างมีระบบแบบแผน ซึ่งต่างจากการสนทนาทั่วไปที่มักมีการพูดแข่งกันเสมอ โดยเฉพาะเมื่อคู่สนทนามีความสนิทสนมกันเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ คำถาม-คำตอบที่ใช้ในศาล ยังมีลักษณะเป็นคู่อยู่ใกล้ชิดกันเป็นส่วนใหญ่จะไม่ค่อยพบว่ามีคำถามอื่นแทรกขึ้นมาก่อนที่จะตอบคำถามแรก

สิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง ก็คือ คำถาม-คำตอบที่ใช้ในศาลจะมีการแก้ไขคำพูดบ่อยมาก เพื่อให้คำพูดมีความถูกต้องชัดเจน เป็นที่เข้าใจตรงกันระหว่างผู้พูด-ผู้ฟัง ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะที่สำคัญของภาษากฎหมาย คือ จะต้องมีความชัดเจนเป็นหลัก แต่ถ้าเป็นการพูดผิด พูดกำกวม หรือพูดไม่ชัดเจนที่เกิดขึ้นในการถามตอบทั่วไป ผู้พูดอาจจะแก้ไข หรือไม่

แก้ไขก็ได้ เป็นสิทธิขาดของผู้พูดโดยแท้จริง แต่ถ้าอยู่ในศาล สิทธิขาดอยู่ที่ผู้พิพากษา ซึ่งถือว่ากล่าวถ้อยคำที่ผิด ก้าวร้าว หรือไม่ชัดเจน เป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องแก้ไขเป็นอย่างยิ่ง

• การให้ความร่วมมือในการสนทนา

ส่วนใหญ่การถาม-ตอบที่ใช้ในศาล และการถาม-ตอบทั่วไป ก็มักปฏิบัติตามหลักการให้ความร่วมมือในการสนทนา แต่จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าผู้ตอบหรือพยานโจทก์ไม่ได้ปฏิบัติตามหลักการให้ความร่วมมือในการสนทนาเสมอไปทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกรงว่าถ้าปฏิบัติตามหลักการให้ความร่วมมือในการสนทนาจะทำให้เสียรูปคดีฝ่ายตนก็ได้

กล่าวโดยสรุปก็คือ คำถาม-คำตอบในวาระของการถามค้านครั้งนี้ มีมากมายหลายรูปแบบ ซึ่งทนายจำเลยใช้ถามเพื่อหลอกล่อให้พยานโจทก์จนมุม เป็นการถามตอบเพื่อแข่งขันในเชิงแพ้-ชนะดังนั้นจึงมีความต่างจากการถาม-ตอบทั่วไปที่มักปฏิบัติตามหลักการให้ความร่วมมือในการสนทนา ทั้งนี้เพราะการถาม-ตอบทั่วไปนั้นไม่มีปัจจัยของการชิงไหว-ชิงพริบ หรือต่อสู้กันเข้ามาเกี่ยวข้อง แต่เป็นการถามปกติธรรมดาๆ เพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างผู้พูด-ผู้ฟังเท่านั้นเอง

สัญลักษณ์ที่ใช้ในบทสนทนา

สัญลักษณ์	?	หมายถึง	ใช้ทำนองเสียงสูงขึ้นท้ายประโยค
"	_____	"	การลงเสียงหนัก
"	[]	"	ข้อความในวงเล็บเป็นปริบทที่เกี่ยวข้อง ขณะสนทนา
"	————→	"	จุดที่น่าสนใจในการวิเคราะห์แต่ละช่วง ของบทสนทนา
"	=====	"	คำ หรือกลุ่มคำที่ขีดเส้นใต้ คือ ถ้อยคำ ที่กล่าวซ้ำกับถ้อยคำที่ผ่านมาข้างต้น
อักษร	ก	หมายถึง	ทนายความของจำเลยที่ ๓
"	ข	"	พยานโจทก์
"	ค	"	ผู้พิพากษา

เชิงอรรถ

¹ ฟิลลิป (Philip, 1987 : อ้างใน Fuller, 1993) กล่าวถึงลักษณะคำถามในศาลว่ามีหลายรูปแบบ โดยที่รูปแบบของคำถามเราสามารถกำหนดขอบเขตของคำตอบได้ เช่น

คำถามแบบใช้คำแสดงคำถาม (Wh-questions) ทำให้ผู้ตอบมีอิสระในการตอบได้กว้างมาก แต่ถ้าเป็นคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธ (Yes-No questions) จะจำกัดคำตอบให้แคบลงเหลือเพียงแต่ “ใช่” หรือ “ไม่ใช่” เท่านั้น และรูปแบบของคำถามที่นิยมใช้ในศาล คือคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธที่มีลักษณะเป็นคำถามแบบต่อสร้อย (Tag-questions)

² คำชักถาม เป็นคำถามที่คู่ความใช้ถามพยานฝ่ายตนในขั้นตอนแรกของการสืบพยาน ส่วนคำถามค้าน เป็นคำถามที่คู่ความใช้ถามพยานของอีกฝ่ายหนึ่ง เพื่อชักค้านข้อความที่พยานได้ตอบไปแล้วในช่วงของคำชักถาม และคำถามตึง ก็เป็นคำถามที่คู่ความฝ่ายที่อ้างพยานใช้ถามพยานของฝ่ายตนอีกครั้งหนึ่ง หลังจากทั้งคู่ความฝ่ายตรงข้ามได้ถามค้านจบแล้ว

³ คำถามนำ หมายถึง คำถามที่แนวทางให้พยานตอบ หรือ ที่มีคำตอบอยู่ในคำถามนั้นแล้ว เช่นถามว่า “วันนั้น จำเลยใส่เสื้อสีแดงใช่ไหม” ถ้าไม่ถามนำต้องถามว่า “วันนั้นจำเลยใส่เสื้อสีอะไร” เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎาสุวรรณ หงส์ลดาธรรม. 2536. เอกสารประกอบการเรียนวิชาวัจนกรรมศาสตร์. ภาคปลาย ปีการศึกษา 2536 ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิตราภรณ์ เกียรติไพบูลย์. 2525. “คำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธในภาษาไทย : การวิเคราะห์เชิงอรรถศาสตร์”. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปราณี กุลละวณิชย์. 2521. “ผู้พูดกับประโยคคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธ”. วารสารอักษรศาสตร์, 12/1, 46-53.
- วิจินตน์ ภาณุพงศ์. 2520. โครงสร้างของภาษาไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิญญา พัฒนพงศ์. 2518. “การเปรียบเทียบคำถามภาษาอังกฤษและภาษาไทย”. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกมัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แหว ยอดพยุง. 2518. กฎหมายลักษณะพยาน. กรุงเทพฯ : สำนักงานนิติปริทรรศน์.

- สายสวาท อินทิแสน. 2509. "แบบประโยคคำถามและคำตอบที่ใช้พูดในภาษาไทย".
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกมัธยม ศึกษาคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- สุพิศ ปราณิตพลกรัง. 2532. ศิลปการถามความ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วิไลสาสน์

- Atkinson, J.M. and Drew, P. 1979. "Examination : a comparison of Turn-taking
organizations for conversation and examination". In Order in Court : the
organizations of verbal interaction in judicial settings. London : Macmillan.
- Fuller, J. 1993. "Hearing between the lines : style switching in a courtroom setting".
Pragmatics 3, 30-41.
- Goody, E.N. (Ed.). 1978. "Towards a theory of questions". In Questions and
Politeness. Cambridge : Cambridge University Press.
- Levinson, S. 1983. Pragmatics. Cambridge : Cambridge University Press.
- Searle, J.R. 1969. Speech Acts : An Essay in the Philosophy of Language.
Cambridge : Cambridge University Press.

กลวิธีการใช้ภาษาสุภาพในการตอบรับคำชม

จันทนา สิริจันทนากุล

บทนำ

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่อง “กลวิธีการใช้ภาษาสุภาพ” ที่ปรากฏในงานของบราวน์ และ เลวินสัน (Brown and Levinson, 1978) ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะศึกษากลวิธีการใช้ภาษาสุภาพของผู้พูดภาษาไทย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้สังเกตลักษณะที่น่าสนใจ ในการตอบรับคำชมในภาษาไทยกรุงเทพฯ เช่น เมื่อมีผู้ชมว่า “ผ้าพันคอสวย” คำตอบที่ได้ยินคือ “มันเก่าแล้ว” หรือคำตอบอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับคำชม ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์จะศึกษาอย่างลึกซึ้งว่า ผู้พูดภาษาไทยกรุงเทพฯ มีกลวิธีในการตอบรับคำชมอย่างไรบ้าง คำตอบว่า “มันเก่าแล้ว” หรือที่ฟังดูไม่เกี่ยวข้อง จะอธิบายตามทฤษฎีของบราวน์และเลวินสันได้อย่างไร

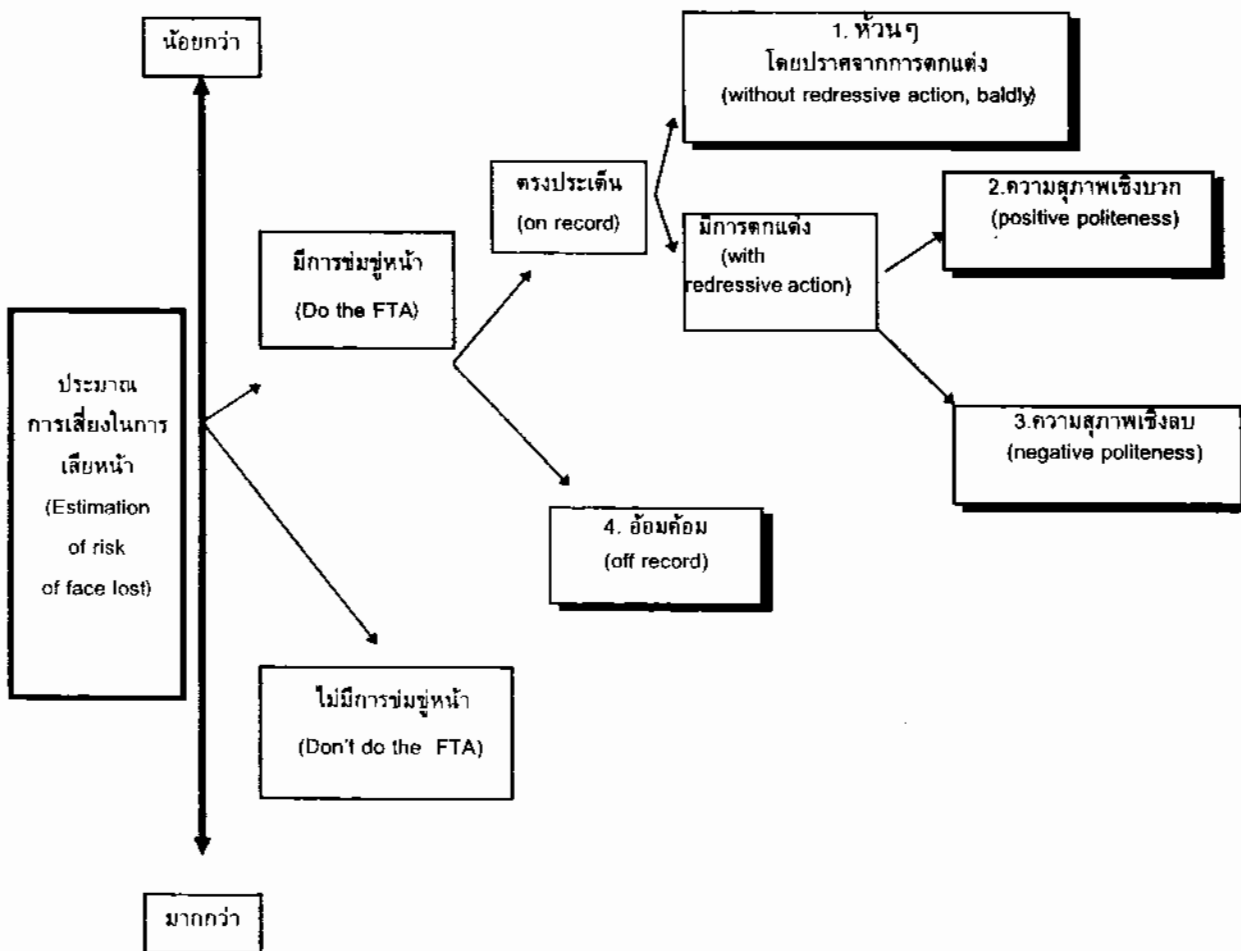
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

● กลวิธีการใช้ภาษาสุภาพ

ความสุภาพตามความหมายของบราวน์และเลวินสันมิใช่ความสุภาพในการใช้วาจาไพเราะหรือการใช้คำราชาศัพท์ แต่เป็นกลวิธีการเลือกใช้ภาษาสุภาพโดยมีเจตนาในการรักษาหน้าเป็นสำคัญ บราวน์และเลวินสันกล่าวว่า ในการมีปฏิสัมพันธ์กัน ทุกคนมี “หน้า” (Face) ที่จะต้องรักษา คำว่า “หน้า” หมายถึงศักดิ์ศรีทางสังคมซึ่งทุกคนต้องการจะมี รวมทั้งความต้องการการยอมรับและการไม่ถูกดูหมิ่น

สิ่งที่แฝงอยู่ในการสนทนากันตามปกติคือการที่คู่สนทนาจะต้องเสี่ยงกับการเสียหน้า เนื่องจากในทุกการสนทนามีการกระทำที่ข่มขู่หน้า (Face Threatening Acts) บ้างไม่มากก็น้อย ถ้าจะไม่ให้มีการข่มขู่หน้า ก็ไม่จำเป็นต้องมีการพูดหรือสื่อสารใด ๆ ฉะนั้นผู้พูดและผู้ฟัง จึงต้องเลือกใช้กลวิธีการใช้ภาษาสุภาพในระดับต่างๆ เพื่อรักษาหน้าซึ่งกันและกัน บราวน์และเลวินสันได้จัดทำแผนภูมิแสดงการเลือกกลวิธีการใช้ภาษาสุภาพในการรักษาหน้า โดยมีประมาณการเสี่ยงในการเสียหน้าจากน้อยไปหามาก กลวิธีที่มีจำนวนตัวเลขสูงกำกับอยู่ใช้กับกรณีที่จะมีการเสียหน้ามาก เช่นถ้าผู้พูดคาดคะเนว่า คำพูดของตนจะก่อให้เกิดการเสียหน้ามากที่สุด ก็อาจจะ

เลือกกลวิธีประเภทที่ 4 คือ การพูดอ้อมค้อม แต่ถ้าคาดว่าคำพูดของตนจะทำให้เสียหน้าน้อย ก็อาจจะเลือกกลวิธีประเภทที่ 1 คือพูดห้วน ๆ โดยไม่มีการดกแต่ง หรืออาจจะเลือกกลวิธีอื่น ๆ ก็ได้ กลวิธีการใช้ภาษาสุภาพแบ่งเป็นลักษณะต่างๆ ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 แสดงการเลือกกลวิธีการใช้ภาษาสุภาพในการรักษาหน้า

1. การพูดห้วน ๆ โดยปราศจากการดกแต่ง (without redressive action, baldly) เป็นกลวิธีการใช้ภาษาสุภาพที่พูดแบบตรงประเด็น ใช้วิธีการพูดสั้นและห้วน จะเกิดขึ้นในกรณีที่ผู้พูดเห็นว่าเรื่องที่พูดจะทำให้ผู้ฟังเสียหน้าน้อยที่สุด เมื่อผู้พูดมีความต้องการเร่งด่วน หรือเป็น

เรื่องสำคัญที่ผู้พูดเห็นว่าเรื่องการรักษาหน้ามีความสำคัญน้อยกว่า นั่นคือการพูดตรงไปตรงมา เป็นเรื่องที่สำคัญกว่า ตัวอย่างเช่นการตะโกนว่า "ไฟไหม้ หนีเร็ว" เป็นต้น

2. ความสุภาพเชิงบวก (positive politeness) คือกลวิธีการใช้ภาษาสุภาพที่พูดตรง ประเด็น แต่มีการตกแต่งคำพูดในลักษณะที่ใช้วิธีพูดสนับสนุนผู้ฟัง เพื่อให้เห็นว่าผู้พูดเห็นด้วย และเป็นพวกเดียวกับผู้ฟัง เช่นการกล่าวชมการตกแต่งบ้านของผู้ฟังว่า มีรสนิยมในการแต่ง บ้านที่ดี

3. ความสุภาพเชิงลบ (negative politeness) คือกลวิธีการใช้ภาษาสุภาพที่พูดตรง ประเด็น แต่มีการตกแต่งคำพูด ในลักษณะที่ผู้พูดต้องการความเป็นอิสระ และไม่ถูกรบกวน จากผู้ใด เช่นในสถานการณ์ที่ผู้พูดต้องการจบการสนทนา เพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดการถกเถียงกัน มากขึ้น จึงพูดสั้น ๆ ว่า "มันเป็นอย่างนี้" การที่ผู้พูดกล่าวเช่นนี้เพราะไม่ต้องการให้คำพูดของ เขากระทบกระเทือนถึงใครรวมทั้งตัวเขาเอง เขาจึงพูดสั้น ๆ แทนที่จะพูดข้อความที่เกี่ยวข้อง กับผู้อื่นให้เต็มประโยคว่า "ผมบอกคุณแล้วว่ามันจะเป็นอย่างนี้"

4. การพูดอ้อมค้อม (off record) เป็นกลวิธีที่ใช้ภาษาสุภาพที่พูดไม่ตรงประเด็น โดย ปลอ่ยให้ผู้ฟังตีความเอาเอง เช่น ในการสนทนากันเป็นกลุ่มในห้อง ผู้พูดคนหนึ่งเอ่ยขึ้นมาดังๆ ว่า "อึดอัดจัง" ผู้ฟังแต่ละคนจะต้องตีความเอาเองว่า คำพูดที่ผู้พูดกล่าวออกมานั้นมีความหมาย ว่าอย่างไร ซึ่งอาจจะหมายถึงการที่ผู้พูดต้องการให้เปิดเครื่องทำความเย็น หรืออาจจะมีความ รู้สึกไม่ดีกับการสนทนาในขณะนั้น หรือผู้พูดมีสภาพร่างกายไม่ปกติ

งานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาสุภาพได้แก่ งานของ เลคอฟ (Lakoff, 1973) ซึ่ง กล่าวว่า การใช้ภาษาที่ตินอกจากจะต้องมีลักษณะชัดเจนแล้ว ยังต้องมีคุณสมบัติเป็นภาษา สุภาพด้วย โดยเสนอกฎของความสุภาพ 3 ข้อดังนี้

กฎข้อที่ 1. ไม่บังคับ ครอบงำ หรือยึดเยียดความคิด (Don't impose)

การไม่ครอบงำเป็นการไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับเรื่องของผู้อื่น หรือถ้าจำเป็นจะต้องตามคำ ถามที่เป็นส่วนตัว จะต้องขออนุญาตก่อน เช่นกล่าวว่า "ฉันขอถามหน่อยนะว่าคุณซื้อแจกันใบ นั้นราคาเท่าไร" การขออนุญาตก่อนถามเช่นนี้ดูเหมือนว่าทำกันบ่อยจนกลายเป็นธรรมเนียม เพราะในขณะที่กำลังถามคำถามนั้นเองก็ขออนุญาตในเวลาเดียวกัน แต่สิ่งสำคัญอยู่ที่การ แสดงออกให้ผู้ฟังเห็นว่า เขาเป็นผู้ที่มีความสุภาพในการขออนุญาตก่อนจะรบกวนถาม

กฎข้อที่ 2. การให้ทางเลือก (Give options)

กฎข้อที่สองนี้อาจจะใช้แทนกฎข้อหนึ่ง เมื่อไม่เหมาะที่จะใช้กฎข้อที่หนึ่ง กฎข้อนี้เปิด โอกาสให้ผู้พูดสามารถเลือกที่จะตอบรับหรือปฏิเสธได้ เช่น คนป่วยที่ต้องอยู่ห้องเดียวกันในโรง พยาบาล

คนแรกได้อ่านหนังสือพิมพ์เป็นเวลานานมาก และคนที่สองต้องการจะอ่านหนังสือพิมพ์ต่อจากเขา คนที่สองจะพูดเสนอความเห็นในลักษณะที่คนแรกอาจจะเลือกให้อ่านหนังสือพิมพ์ หรือปฏิเสธการให้อ่านหนังสือพิมพ์ก็ได้ เช่นคนที่สองจะถามว่า “คุณอ่านหนังสือพิมพ์จบหรือยัง” ผู้ป่วยคนแรกทราบว่าคุณป่วยคนที่สองถามคำถามโดยมีคำถามต่อเนื่องเป็นนัยซึ่งไม่ได้กล่าวออกมาว่า ถ้าอ่านหนังสือพิมพ์จบแล้วก็จะขออ่านบ้าง แต่คำถามที่ผู้ป่วยคนที่สองใช้เป็นการแสดงความรู้สึกโดยเปิดโอกาสให้ผู้ป่วยคนแรกสามารถเลือกที่จะตอบรับหรือปฏิเสธผู้ป่วยคนที่สองได้ว่า เขาอ่านหนังสือพิมพ์จบแล้วหรือไม่จบ เพื่อจะให้ทางเลือกในการให้หรือไม่ให้อ่านหนังสือพิมพ์

กฎข้อที่ 3. ทำให้ผู้ฟังรู้สึกดี (Make Addressee feel good)

กฎข้อนี้เป็นการทำให้เกิดความรู้สึกเท่าเทียมกันดูเจเพื่อน ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง เป็นการสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร อันที่จริงกฎของความสุภาพทั้งสามข้อ มีวัตถุประสงค์ในการใช้เพื่อทำให้ผู้ฟังรู้สึกดีทั้งสิ้น แต่กฎข้อที่สาม เป็นกฎที่เจาะจงให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกสนิทสนมมีความใกล้ชิดกับผู้พูดมากขึ้น ตัวอย่างเช่น การเรียกชื่อเล่นแทนชื่อจริง

เลคอฟกล่าวว่ากฎทั้งสามข้อนี้มีการใช้ที่แตกต่างกันตามวัฒนธรรม ในสังคมที่มีการแบ่งชนชั้นมากมักจะใช้กฎข้อที่หนึ่งเป็นส่วนใหญ่ แต่ในสังคมที่ถือความเสมอภาคอาจจะใช้กฎข้อที่สามมากกว่า

กฎแห่งความสุภาพข้อที่สามของเลคอฟในการแสดงความเป็นเพื่อนนี้ ตรงกับกลวิธีการใช้ภาษาสุภาพแบบห้วนๆ โดยปราศจากการตกแต่งของบราวน์และเลวินสัน มีความจำเป็นต้องเลือกใช้ภาษาสุภาพกับคนแปลกหน้า แต่ไม่จำเป็นต้องใช้เมื่อคุยกับเพื่อนสนิท เพราะทั้งสองฝ่ายรู้จักกันดีพอจนสิ่งที่จะอาจจะเป็นการเสียหน้าสำหรับผู้อื่นไม่เป็นการเสียหน้าสำหรับเขาทั้งสอง ความเป็นเพื่อนสนิททำให้สามารถพูดตรงโดยไม่ต้องมีการตกแต่ง หรือต้องใช้คำพูดอ้อมค้อม เพราะเพื่อนสามารถแสดงออกอย่างที่เขาเป็นจริงๆ โดยไม่ต้องเลือกกลวิธีการใช้ภาษาสุภาพในการพูดเพื่อการรักษาน้ำ

● การตอบรับคำชม

เฮอร์เบิร์ต (Herbert, 1990) ได้ศึกษาเรื่องการตอบรับคำชมในภาษาอังกฤษที่ State University of New York at Binghamton ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยเก็บข้อมูลการตอบรับคำชมจากทุกคนที่พบในบริเวณมหาวิทยาลัยในช่วงเวลาที่ศึกษา ผลการวิจัยแสดงให้เห็นการตอบรับคำชมในลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

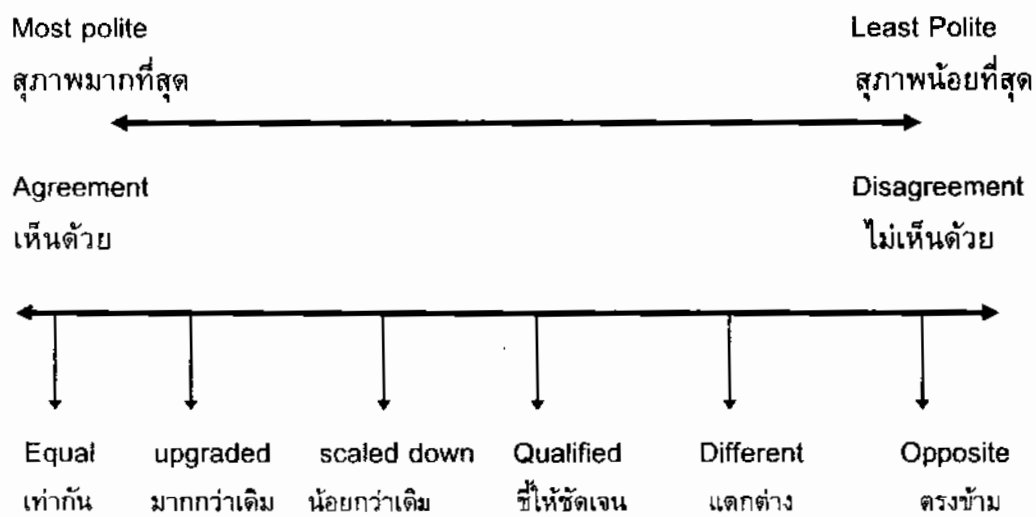
เมื่อมีการกล่าวคำชม ผู้ตอบรับจะแสดงออกด้วยการเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วย ผู้ที่เห็นด้วยกับคำชมก็จะตอบรับด้วยการกล่าวขอบคุณ หรือให้ความเห็น โดยการชมตนเองมากขึ้น บางคนตอบรับคำชมโดยการเห็นด้วยกับคำชม แต่ไม่กล่าวยอมรับตรง ๆ กลับใช้การพูดอ้อม โดยเล่าประวัติความเป็นมาของสิ่งที่ได้รับการกล่าวชม บางคนชมกลับ หรือยกคำชมนั้นให้กับผู้อื่น กรณีที่ผู้ตอบรับคำชมไม่เห็นด้วยกับคำชม แต่แสดงการรับรู้ มีการตั้งคำถามผู้ชมว่าการชมนั้นเป็นความจริงหรือไม่ หรือท้วงติงว่าเป็นการชมมากเกินไป บางคนตอบรับคำชมด้วยการกล่าวแบ่งรับแบ่งสู้ หรือบางคนแสดงอาการไม่รับรู้ โดยไม่ตอบรับแต่ประการใด

นอกจากนี้ยังพบว่า เมื่อผู้ชายเป็นผู้กล่าวชม ผู้หญิงจะตอบรับด้วยการเห็นด้วย และยอมรับมากกว่าเมื่อผู้กล่าวชมเป็นผู้หญิงด้วยกัน ในทำนองเดียวกันเมื่อผู้กล่าวชมเป็นผู้หญิง ผู้ชายจะเห็นด้วยและยอมรับมากกว่าเมื่อผู้ชายชมกันเอง เฮอร์เบิตยังได้เปรียบเทียบการตอบรับคำชมของผู้พูดภาษาอังกฤษในประเทศสหรัฐอเมริกาจากข้อมูลข้างต้น กับการตอบรับคำชมของผู้พูดภาษาอังกฤษในประเทศอัฟริกาใต้ เขาพบว่า การเห็นด้วยและยอมรับคำชมในกรณีแรกน้อยกว่าในกรณีหลัง เขาให้เหตุผลว่าการที่ผู้ตอบรับคำชมในสหรัฐอเมริกา เห็นด้วยกับคำชมและยอมรับน้อยกว่า เป็นเพราะการกล่าวชมมิได้มีจุดหมายเพื่อการยกย่องเท่านั้นแต่ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นจุดเริ่มของการสนทนาหรือแสดงความเป็นมิตรด้วย ผู้ตอบจึงไม่จำเป็นต้องตอบรับ หรือไม่ตอบรับคำชมดังกล่าวแต่อย่างใด¹

เพียร์สัน (Pearson, 1985) เสนอการตีความเรื่องความสุภาพ จากงานวิจัยของเขาเรื่อง “วัจนกรรมกรเห็นด้วยกับการไม่เห็นด้วย” เขาพบว่าในการสนทนากันโดยทั่วไปคู่สนทนาจะเห็นด้วยกับเรื่องที่สนทนากันมากกว่าการไม่เห็นด้วย ความสุภาพที่แสดงออกในการสนทนากันนี้แบ่งได้เป็น 6 ชั้น ตามมาตราส่วนแสดงความสุภาพ (scale of politeness) โดยมีการเห็นด้วยกับการไม่เห็นด้วยอยู่คนละด้านของมาตราส่วนนี้ ความสุภาพสูงสุดคือการเห็นด้วย ส่วนการไม่เห็นด้วยเป็นการแสดงความสุภาพน้อยที่สุด ความสุภาพแสดงออกตามความเห็นด้วยจากมากไปหาน้อยดังนี้

¹ การกล่าวชมและการตอบรับคำชมเพื่อนำการสนทนา และแสดงความเป็นมิตรนี้ เลคอฟ (Lakoff 1975) ได้เคยศึกษามาก่อนแล้วจากผู้พูดภาษาอังกฤษในประเทศสหรัฐอเมริกา การศึกษาของเฮอร์เบิตจึงเป็นการสนับสนุนงานวิจัยของเลคอฟ

โฮลมส์ (Holmes 1988) ก็ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกล่าวชม กับการแสดงความเป็นมิตรจากผู้พูดภาษาอังกฤษที่ประเทศนิวซีแลนด์เช่นกัน

แผนภูมิที่ 2 มาตรฐานแสดงความสุภาพขั้นต่าง ๆ ของเพียร์สัน

เท่ากัน (Equal) เป็นการแสดงความสุภาพขั้นสูงสุด ด้วยการแสดงความเห็นด้วยกับผู้พูดในลักษณะที่ตรงกัน เช่นเมื่อนาย ก กล่าวว่า "บทความชิ้นนี้นาย ค เขียนได้ดี" นาย ข จะแสดงความเห็นด้วย กล่าวว่า "นาย ค เขียนได้ดีจริงๆ ด้วย"

มากกว่าเดิม (Upgraded) เป็นการแสดงความสุภาพในขั้นที่น้อยกว่า ด้วยการแสดงความเห็นด้วยกับผู้พูด แต่มีการเพิ่มเติมให้มากขึ้นโดยเปลี่ยนถ้อยคำไปบ้างเช่น เมื่อนาย ก พูดชมตึกตาวาสวยน่ารักมาก นาย ข จะกล่าวว่า "มันน่าทะนุถนอม"

น้อยกว่าเดิม (Scaled-down) เป็นการแสดงความสุภาพในระดับที่น้อยกว่าความสุภาพขั้นมากกว่าเดิม ด้วยการพูดสนับสนุนเห็นด้วยแต่ลดปริมาณการเห็นด้วยลง เช่น เมื่อนาย ก พูดว่า รongเท่าคุณี่สวย นาย ข จะกล่าวว่า "ความสวยขึ้นอยู่กับแบบด้วย"

ชี้ให้ชัดเจน (Qualified) เป็นการแสดงความไม่เห็นด้วยแบบนุ่มนวลที่สุด ด้วยการกล่าวนำแสดงการเห็นด้วยก่อน และใช้คำว่า "แต่" ตามหลังเพื่อคัดค้าน เช่น นาย ก ชมกระเป๋าใบหนึ่งว่าสวย นาย ข จะกล่าวว่า "สีสวยใช้ได้ แต่ แบบไม่ค่อยดี"

แตกต่าง (Different) เป็นการแสดงความไม่เห็นด้วย ด้วยการแสดงความรู้สึกที่แตกต่างไปจากผู้พูด การแสดงออกในลักษณะนี้มักใช้กับเพื่อนสนิท เช่นนาย ก กล่าวว่าเขาชอบดอกไม้มันแดง นาย ข จะกล่าวว่า “ฉันชอบสีขาวมากกว่า”

ตรงข้าม (Opposite) เป็นการแสดงความสุภาพน้อยที่สุดด้วยการแสดงความเห็นตรงข้ามหรือแสดงความไม่เห็นด้วยกับผู้พูดเลยเช่น เมื่อนาย ก กล่าวว่า อาหารจีนอร่อยมาก นาย ข จะกล่าวว่า “ ฉันว่าไม่จริง”

การเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล

• การเก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูลในงานวิจัยนี้ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างที่ได้อย่างบังเอิญ (Accidental Sampling)จากประชากรเป้าหมาย ซึ่งเป็นผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนพระหฤทัยคอนแวนต์กรุงเทพฯ ที่มาชำระค่าธรรมเนียมการเรียน ระหว่างเวลา 7.30 น. - 8.00 น. ในวันที่โรงเรียนเปิดทำการสอน ตั้งแต่วันที่ 12 - 23 ธันวาคม พ.ศ. 2537 อันเป็นสัปดาห์สัปดาห์วัฒนธรรมไทย ที่ทางโรงเรียนจัดให้มีการรณรงค์ส่งเสริมการแต่งชุดไทยและต่อต้านเทศกาลฉลองคริสต์มาสและปีใหม่ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ผู้ปกครองแต่งตัวสวยเป็นพิเศษ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลที่ห้องการเงิน เมื่อผู้ปกครองชำระค่าธรรมเนียมการเรียนเรียบร้อยแล้วผู้วิจัยได้กล่าวชมว่า “เสื้อสวยจังค่ะ” แล้วสังเกตการแสดงออกทั้งทางกิริยาอาการ สีหน้าและคำตอบรับ เมื่อผู้ปกครองออกจากห้อง ผู้วิจัยได้บันทึกคำตอบ รวมทั้งรายละเอียดการแสดงออกทั้งหมดทางอวัจนภาษา อายุโดยประมาณ และข้อสังเกตต่างๆ ลงในแบบฟอร์มที่เตรียมไว้ ข้อมูลการตอบรับคำชมนี้เก็บจากผู้ปกครองชาย 30 คน และหญิง 30 คน รวมทั้งหมด 60 คน

หลังจากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาจัดระเบียบ โดยนำการตอบรับที่คล้ายคลึงกันมาไว้ในหมวดเดียวกัน แบ่งประเภทคำตอบตามเพศ และจัดประเภทของคำตอบที่แสดงกลวิธีการใช้ภาษาสุภาพต่างกัน (รายละเอียดของข้อมูลอยู่ในภาคผนวก)

เมื่อได้รวมประเภทของข้อมูลแล้วผู้วิจัยได้หาคำร้อยละ เพื่อจะได้เห็นภาพรวมของกลวิธี การตอบรับคำชมในภาษาไทยกรุงเทพฯ เรียงตามลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย (ดูตารางที่ 1)

ลักษณะการเห็นด้วยกับ คำชม	หญิง	%	ชาย	%	รวม %
ตอบรับตรง	8	26	10	33	30
เล่าประวัติ	7	24	9	30	27
ให้เหตุผล	7	24	5	17	20
ชมตนเองเพิ่มขึ้น	2	6	6	20	13
ถ่อมตัว	5	17	-	-	8
ชมกลับ	1	3	-	-	2
รวม	30	100	30	100	100

ตารางที่ 1 ลักษณะการตอบรับคำชมในภาษาไทยกรุงเทพฯ จำแนกตามความถี่ของการเห็นด้วยกับคำชมในลักษณะต่าง ๆ

ข้อสังเกต

ลักษณะการตอบรับคำชมที่น่าสังเกตคือการทำผู้ตอบเห็นด้วยกับการกล่าวชมทั้งหมด โดยไม่มีผู้ใดไม่เห็นด้วยกับการกล่าวชมเลย ทำให้ผู้วิจัยสันนิษฐานได้หลายประเด็นดังต่อไปนี้

1. เนื่องจากผู้กล่าวชมเป็นแม่ชีในศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ซึ่งเป็นผู้ดำเนินกิจการโรงเรียน ผู้ปกครองให้ความเคารพ การแสดงความไม่เห็นด้วยกับคำชมที่ได้รับจะทำให้ผู้กล่าวชมเสียหน้า ผู้ปกครองทุกคนจึงแสดงการเห็นด้วยกับคำชม

2. การกล่าวชมในลักษณะนี้ไม่ใช่เรื่องปกติ ที่ผู้ปกครองจะได้ยินจากเจ้าหน้าที่ผู้รับชำระเงินค่าธรรมเนียมการเรียน ดังนั้นการได้รับคำชมจึงอยู่เหนือความคาดหมาย ผู้ปกครองจึงเห็นว่าเป็นคำชมที่มาจากความจริงใจ เพราะไม่เห็นประโยชน์ที่ผู้กล่าวชมจะได้รับจากการกล่าวคำชม คำตอบรับคำชมในลักษณะเห็นด้วยของผู้ปกครองจึงน่าจะเป็นคำตอบจากใจจริงเช่นกัน

3. ผู้ได้รับคำชมอาจจะคิดว่า ผู้กล่าวชมต้องการแสดงความเป็นมิตรหรือกล่าวชมเพื่อเป็นการนำการสนทนา จึงแสดงการเห็นด้วยกับคำชมเหมือนกับการศึกษาที่เซอร์เบิตได้พบ

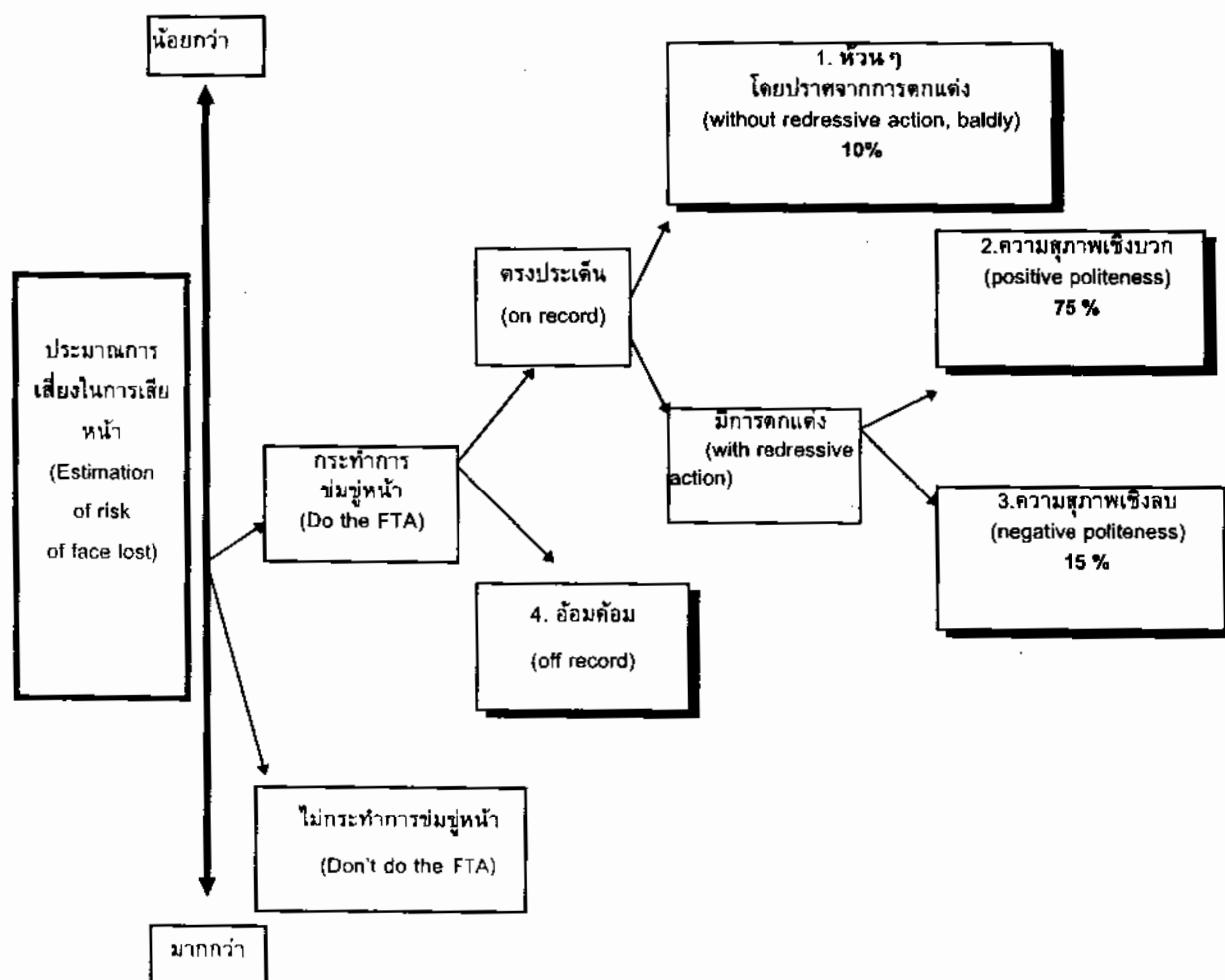
4. ผู้ปกครองบางคนอาจจะมีความรู้สึกเขินอาย หรืออาจจะไม่เห็นด้วยกับคำชม แต่ยังคงแสดงความสุภาพด้วยการตอบเห็นด้วยในระดับที่ต่างกันไป ไม่มีสักคนเดียวที่ตอบไม่เห็นด้วยเลย²

5. ลักษณะของการตอบรับคำชมนี้ เป็นการตอบรับของกลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์กันอย่างผิวเผินเพิ่งจะพบกันเป็นครั้งแรก มิใช่เป็นผู้มีความสัมพันธ์อันเพื่อนสนิท จึงไม่มีการแสดงการไม่เห็นด้วยดังที่เลคอฟ (1973) กล่าวว่า ถ้ากลุ่มคนเป็นเพื่อนสนิทกัน กลวิธีการใช้ภาษาสุภาพจะน้อยลง หรือไม่จำเป็นต้องใช้เลย

● ผลการวิเคราะห์

ผู้วิจัยได้นำลักษณะการตอบรับคำชม ประมวลเข้ากับแผนภูมิแสดงการเลือกกลวิธีการใช้ภาษาสุภาพในการรักษาหน้าของบราวน์และเลวินสัน (ดูแผนภูมิที่ 3)

² โพเมอร์นันท์ (Pomerantz 1975) ได้วิเคราะห์ถึงสาเหตุการไม่เห็นด้วยกับคำชมว่าเกิดจากหลายสาเหตุ เช่น อาจจะเป็นเพราะผู้รับคำชมชินกับการปฏิเสธ อาจที่จะรับคำกล่าวชม หรือขาดความมั่นใจในตนเอง แต่สาเหตุใหญ่ที่ทำให้การตอบรับคำชมแตกต่างกันนั้น ขึ้นอยู่กับความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมมากที่สุด

**แผนภูมิที่ 3 แสดงความถี่ในการเลือกกลวิธีการใช้ภาษา
สุภาพในการรักษาหน้า**

ผลการวิจัยพบว่าผู้พูดภาษาไทยกรุงเทพฯ ทั้งชายและหญิง เลือกกลวิธีการใช้ภาษาสุภาพในการตอบรับคำชมด้วยการเห็นด้วยกับคำชมทั้งหมด ผู้ที่เห็นด้วยกับคำชมทั้งหมดนั้นยังแบ่งเป็นผู้ที่ตอบรับคำชมด้วยการตอบรับตรงประเด็น ด้วยการพูดห้วนๆ โดยไม่มีการดกแต่งว่าเสียของเขาเสียจริง 10% ในกลุ่มของผู้ที่ตอบรับตรงประเด็นนี้ ถ้ามีการตอบรับด้วยการกล่าวขอบคุณ จะจัดให้รวมอยู่ในกลุ่มผู้ตอบรับด้วยความสุภาพเชิงบวกซึ่งคิดเป็น 75% ทั้งนี้รวมถึงการตอบรับคำชมโดยใช้วิธีพูดสนับสนุนเห็นด้วยกับผู้กล่าวชม ซึ่งแสดงออกในลักษณะการเล่า

ประวัติ การให้เหตุผล และการชมตนเองเพิ่มขึ้น การตอบรับคำชมที่แสดงกลวิธีการใช้ภาษา สุภาพเชิงลบมีจำนวน 15% ซึ่งเป็นการตอบตรงประเด็น มีการตกแต่งคำพูดด้วยการเลี่ยง ไม่ต้องการแสดงความเห็นที่แตกต่างจากผู้กล่าวชม ในงานวิจัยนี้แสดงลักษณะด้วยการพูดต่อมั่ว และการชมกลับ เป็นที่น่าสังเกตว่าไม่มีลักษณะการพูดอ้อมค้อมเลย ซึ่งอาจจะเป็นเพราะคำกล่าวชมเป็นคำธรรมดาชัดเจนและสั้น

กลวิธีการภาษาสุภาพประเภทต่างๆที่พบในงานวิจัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การตอบรับหัวน้ําๆโดยปราศจากการตกแต่ง ผู้ที่เลือกตอบรับตรง ๆ สื่อความหมายให้เห็นอย่างชัดเจนเช่น ยืม พยักหน้า แล้วพูดว่า “ค่ะ” การตอบรับในลักษณะนี้เป็นการตอบรับคำชมตรงประเด็น โดยไม่มีการตกแต่งคำพูด ผู้ตอบรับบางคนแสดงกิริยาเสมือนว่าต้องการจะคุยต่อ แต่เนื่องจากมีธุระด่วน จึงตอบรับแค่เพียงสั้นๆและรีบไป ผู้ที่เลือกตอบรับสั้นๆนี้ เห็นว่าการตอบรับคำชมในกรณีนี้ เป็นเรื่องที่ทำให้ผู้ฟังเสียหน้าน้อยที่สุด หรือเกือบจะไม่เสียหน้าเลย จึงเลือกใช้คำตอบสั้นๆ ตรงไปตรงมา

2. การแสดงความสุภาพเชิงบวก ผู้ตอบรับคำชมด้วยภาษาไทยกรุงเทพฯกลุ่มใหญ่ที่สุด เลือกกลวิธีการใช้ภาษาสุภาพข้อนี้ในการให้คำตอบ การที่คนส่วนใหญ่เลือกคำตอบในลักษณะนี้แสดงถึงความต้องการรักษาหน้าของคู่สนทนา ต้องการทำให้คู่สนทนาเกิดความพอใจ จึงพูดสนับสนุนคำกล่าวชมด้วยการกล่าวขอบคุณผู้ชม หรือจากการตอบรับตรงประเด็นว่าค่ะ หรือครับ มีการชมตนเองเพิ่มขึ้นในการใส่เสื้อสวยและเล่าประวัติของเสื้อ บางคนยิ้มกว้างแล้วพูดว่า “ตอนซื้อทอดหัวใจซื้อเลยครับ” หรือยิ้มแล้วพูดว่า “ใส่แล้วดูเทขึ้นนะฮะ” เหล่านี้เป็นข้อความที่ทำให้ผู้กล่าวชมเกิดความรู้สึกที่ดีกับเสื้อที่ตนใส่ เป็นคำตอบที่ไม่ทำให้เสียหน้า แต่ให้ความพึงพอใจทั้งแก่ผู้ตอบรับและแก่ผู้กล่าวชมในเวลาเดียวกัน

3. การแสดงความสุภาพเชิงลบ ผู้ตอบรับคำชมอีกส่วนหนึ่งอาจจะไม่อยากจะรับคำชมเพราะไม่อยากเกี่ยวข้องและถูกรบกวน แต่เพราะความเกรงใจผู้กล่าวชม มีความต้องการรักษาหน้าผู้กล่าวชมมากกว่า จึงทำให้เลือกวิธีการพูดตรงประเด็นที่มีการตกแต่งให้ฟังดูมีลักษณะเป็นกลาง ๆ ไม่เป็นการวิจารณ์ผู้กล่าวชม และหาคำพูดที่เหมาะสมกับกรณีเพื่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีที่สุดเช่น ยืม มองเสื้อ แล้วพูดว่า “เก๋แล้วค่ะ” ผู้ตอบยังพูดเกี่ยวกับประเด็นเรื่องเสื้อ แต่การพูดถึงเสื้อว่าเก๋แล้วแม้จะเห็นว่ายังเป็นของใหม่ เป็นการพูดลอย ๆ ที่ไม่กระทบกระเทือนผู้ใด ไม่เป็นการพูดที่เห็นด้วยหรือสนับสนุนผู้กล่าวชม และยังไม่เป็นการปฏิเสธว่าเสื้อไม่สวย ซึ่งจะทำให้ผู้กล่าวชมเสียหน้า แต่เป็นการพูดแบบเป็นกลาง ไม่แสดงความเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ทั้งยังทำให้ผู้ตอบรับคำชมสามารถเลี่ยงหลบฉากไปได้ ด้วยการไม่ตอบรับหรือปฏิเสธคำชมนั้น

สรุปและข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่องกลวิธีการใช้ภาษาสุภาพในการตอบรับคำชมนี้ เป็นงานวิจัยที่แสดงให้เห็นกลวิธีการเลือกใช้ภาษาที่แสดงความรู้สึกในลักษณะต่างๆ กัน โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการรักษาหน้าตามแนวการวิเคราะห์ของ บราวน์และเลวินสัน ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลลักษณะการตอบรับคำชมในภาษาไทยกรุงเทพฯ และวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาสุภาพจากข้อมูลการตอบรับคำชมนั้น

การตอบรับคำชมในงานวิจัยนี้ เป็นการตอบรับที่เห็นด้วยกับคำชมทั้งหมด โดยมีการตอบรับเห็นด้วยที่พูดตรงประเด็นโดยปราศจากการตกแต่งส่วนหนึ่ง แต่ส่วนใหญ่เป็นการตอบรับที่มีการตกแต่งคำพูด ตอบรับสนับสนุนผู้พูด เป็นการแสดงความรู้สึกเชิงบวกในลักษณะการตอบเล่าประวัติของสิ่ง ให้เหตุผลในการใส่เสื้อสวย และชมตนเองเพิ่มขึ้น ยังมีผู้ตอบรับคำชมอีกจำนวนหนึ่งที่ตอบในลักษณะที่มีการตกแต่งคำตอบให้เป็นการเลี่ยงโดยไม่ผูกมัดตนเอง เป็นการแสดงความรู้สึกเชิงลบในลักษณะถ่อมตัว และชมกลับ

นอกจากนั้นงานวิจัยนี้ยังสะท้อนให้เห็นว่า การใช้ภาษาในการปฏิสัมพันธ์กันนั้น สื่อสารด้วยถ้อยคำไม่อาจตีความในระดับผิวเท่านั้น แต่คู่สนทนายังต้องตีความเจตนาในการสื่อถ้อยคำเหล่านั้นในระดับลึกอีกด้วย

งานวิจัยนี้มีข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาต่อดังนี้

1. วิเคราะห์ตีความเจตนาการเลือกกลวิธีการใช้ภาษาสุภาพในสถานการณ์อื่น นอกเหนือจากการชม และการตอบรับคำชม
2. ศึกษาสัทศาสตร์ด้านลักษณะน้ำเสียงในแง่ความสัมพันธ์ของระดับเสียงกับความพอใจ
3. ศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของลักษณะการชม และการตอบรับคำชมในภาษาไทย กับภาษาอื่น ในการศึกษาด้านภาษาและวัฒนธรรม

.....

เอกสารอ้างอิง

- Brown, Penelope and Stephen Levinson. 1978. Universals in Language usage: Politeness phenomena. In Goody Esther N. (ed.). Questions and Politeness : Strategies in Social Interaction. Cambridge University Press.
- Herbert, Robert K. 1990. Sex-based differences in compliment behavior. Language in Society. 19. pp. 201-224.
- Holmes, J. 1988. "Compliments and compliment responses in New Zealand English". Anthropological Linguistics. 28:485-508
- Lakoff, Robin. 1973. "The logic of politeness; or, minding your p's and q's". In Papers from the ninth regional meeting of the Chicago Linguistic Society, pp. 293-305. Chicago.
- . 1975. Language and woman's place. New York: Harper.
- Pearson, Eloise. 1985. "Agreement and disagreement: A study of speech acts in discourse". Occasional paper # 5. Department of English as a Second Language. University of Hawaii at Manoa.
- Pomerantz, A. 1975. "Why compliments get rejected: A sequential analysis of compliment responses". Paper presented at the 74th annual meeting of the American Anthropological Association, San Francisco.

ภาคผนวก

ข้อมูลการตอบรับคำชมเพศหญิง

คำชม เสื้อสวยจังค่ะ

ลำดับ	อายุ	อวัจนภาษา	วัจนภาษา	ลักษณะการตอบรับ คำชม	กลวิธีที่
1	25	ยิ้ม พยักหน้า	อ้อ	ตอบรับตรง	1
2	30	ยิ้ม	ค่ะ	ตอบรับตรง	1
3	25	ยิ้ม ก้มหน้า	ค่ะ	ตอบรับตรง	1
4	35	ยิ้ม	สวยค่ะ	ตอบรับตรง	2

ลำดับ	อายุ	อวัยวะ	วินิจฉัย	ลักษณะการตอบรับ คำชม	กลวิธีที่
5	30	อวัยวะ	ค่ะ สวยค่ะ	ตอบรับตรง	2
6	35	อวัยวะ	ใส่แล้วดูดีค่ะ	ตอบรับตรง	2
7	28	อวัยวะ	ขอบคุณค่ะ	ตอบรับตรง	2
8	30	อวัยวะ	เหวอค่ะ	ตอบรับตรง	3
9	18	อวัยวะ	เก่าแล้วค่ะ	ถ่อมตัว	3
10	27	อวัยวะ	ชุดนี้เก่าแล้ว	ถ่อมตัว	3
11	30	อวัยวะ	เก่าแล้วค่ะ	ถ่อมตัว	3
12	40	อวัยวะ	มันเก่าแล้ว	ถ่อมตัว	3
13	35	อวัยวะ	เก่าแล้วค่ะ	ถ่อมตัว	3
14	40	อวัยวะ	เธอดูสดชื่นสมบูรณ์ดีนะ...	ชมกลับ	3
15	25	อวัยวะ	เก่าแล้วแต่สวยนะ	ชมตนเองเพิ่มขึ้น	2
16	35	อวัยวะ	เก่าแล้วแต่ออกแบบเอง	ชมตนเองเพิ่มขึ้น	2

หมายเหตุ ... พูดย่อ

ข้อมูลการตอบรับคำชมเพศหญิง

คำชม เสื้อสวยจังค่ะ

ลำดับ	อายุ	อวัยวะ	วินิจฉัย	ลักษณะการตอบรับคำชม	กลวิธีที่
17	45	อวัยวะ	เลือกซื้อนานกว่าจะได้...	เล่าประวัติ	2
18	60	อวัยวะ	ซื้อมาจากลาวค่ะ...	เล่าประวัติ	2

ลำดับ	อายุ	อวัจนภาษา	วัจนภาษา	ลักษณะการตอบรับคำชม	กลวิธีที่
19	25	ยิ้ม อาย	แฟนซื้อให้ค่ะ	เล่าประวัติ	2
20	30	ยิ้มกว้าง	อ้อ เอาแบบมาดัดแปลงค่ะ	เล่าประวัติ	2
21	40	ยิ้ม	ข้างเขาออกแบบค่ะ	เล่าประวัติ	2
22	40	ยิ้ม พุดไปยิ้มไป	ลูกบังคับให้ใส่ ถ้าไม่ใส่...	เล่าประวัติ	2
23	30	ยิ้ม ก้มมองเสื้อ	ใส่สองครั้งแล้ว แต่ยังดูดี	เล่าประวัติ	2
24	30	ยิ้มอาย	วันนี้ไม่ได้ไปไหน ใส่สบายดี	ให้เหตุผล	3
25	25	ยิ้มอาย ม้วนสายหู กระเป๋าคาดเป็นวง	เพิ่งกลับจากรับปริญญาค่ะ ไปแสดงความยินดีกับเพื่อน	ให้เหตุผล	3
26	40	ยิ้ม	มาโรงเรียนกับลูก เขาให้แต่ง	ให้เหตุผล	2
27	45	ยิ้ม ยกมือโบกไปมา ขณะพุด	บ้านอยู่ไกลค่ะ ต้องออกแต่เช้า เย็นนี้จะไปทานเลี้ยง	ให้เหตุผล	2
28	60	ยิ้ม สิ้นหน้าพอใจ	วันนี้เพี้ยน ต้องแต่งให้สดใส	ให้เหตุผล	2
29	60	ยิ้มกว้างนาน	แก่แล้วต้องใส่ให้สดใสหน่อย	ให้เหตุผล	2
30	50	ยิ้ม ก้มมองเสื้อ	มันเก่าแต่ชอบผ้ามันนิ่มดี...	ให้เหตุผล	3

หมายเหตุ ... พุดต่อ

ข้อมูลการตอบรับคำชมเพศชาย

คำชม เสื้อสวยจังค่ะ

ลำดับ	อายุ	อวัจนภาษา	วัจนภาษา	ลักษณะการตอบรับคำชม	กลวิธีที่
31	25	ยิ้ม มองหน้า	ครับ	ตอบรับตรง	1
32	30	ยิ้ม ทำท่าคล้ายจะพุดต่อแล้ว เปลี่ยนใจรีบไป	อะ	ตอบรับตรง	1

ลำดับ	อายุ	อวัจนภาษา	วัจนภาษา	ลักษณะการตอบรับคำชม	กลวิธีที่
33	20	ยิ้ม	ผมก็ชอบอะ	ตอบรับตรง	2
34	30	ยิ้ม มองเสื้อ	อ้อ อะ	ตอบรับตรง	1
35	35	ยิ้ม ทำหน้าแปลกใจ	ขอบคุณครับ	ตอบรับตรง	2
36	30	ยิ้ม	ขอบคุณครับ	ตอบรับตรง	2
37	25	ยิ้ม ค่อยๆ หัวเราะ	ขอบคุณที่ชมครับ	ตอบรับตรง	2
38	30	หัวเราะ	ขอบคุณที่ชมครับ	ตอบรับตรง	2
39	30	ยิ้ม ยินดีมาก	ขอบคุณครับ ขอบคุณมาก	ตอบรับตรง	2
40	22	ยิ้ม แปลกใจ	ขอบคุณ ขอบคุณมากเลย	ตอบรับตรง	2
41	25	ยิ้มกว้าง	ซื้อมาจากญี่ปุ่นครับ...	เล่าประวัติ	2
42	40	ยิ้มกว้าง	แบบนี้มีสี่ลาย มีทุกลายครับ..	เล่าประวัติ	2
43	35	ยิ้ม	ตอนซื้อถอดหัวใจซื้อเลย	เล่าประวัติ	2
44	30	ยิ้ม มองเสื้อ	ไปซื้อกับคนที่บ้านนะอะ..	เล่าประวัติ	2
45	45	ยิ้ม	มี 7 สี ใส่วันละสีครับ...	เล่าประวัติ	2
46	40	ยิ้มแล้ว หัวเราะ	บ้านเราชอบใส่เป็น set...	เล่าประวัติ	2

หมายเหตุ ... พูดต่อ

ข้อมูลการตอบรับคำชมเพศชาย

คำชม เสื้อสวยจังค่ะ

ลำดับ	อายุ	อวัจนภาษา	วัจนภาษา	ลักษณะการตอบรับคำชม	กลวิธีที่
47	40	ยิ้ม มองทุกคน	ใส่มา2ครั้งแล้วเพิ่งมีคนชม...	เล่าประวัติ	2
48	35	ยิ้มกว้าง	มีหลายชุด ไว้ใส่ไปเที่ยว...	เล่าประวัติ	2

ลำดับ	อายุ	อวัจนภาษา	วัจนภาษา	ลักษณะการตอบรับคำชม	กลวิธีที่
49	40	ยิ้ม มองสื่อ	มีอย่างนี้ตั้งสองตัวนะ...	เล่าประวัติ	2
50	35	ยิ้ม มองสื่อ	เดี๋ยวนี้สื่อแพง...	ให้เหตุผล	3
51	45	ยิ้ม	ทำเหลืกรับแต่อยู่ในOffice เลย แต่งตัวได้ตามสบาย...	ให้เหตุผล	3
52	50	ยิ้ม	ปีใหม่เลยใส่เสื้อใหม่...	ให้เหตุผล	2
53	40	ยิ้มพอใจ	คนไทยเราไม่ชอบให้คำชมนะ ครับ มาถ่ายรูปกับลูก	ให้เหตุผล	2
54	30	ยิ้มนาน	ผมชอบสีแดงแต่ใส่ทำงานไม่ได้	ให้เหตุผล	2
55	20	ยิ้ม	ใส่แล้วดูเท่ขึ้นนะอะ...	ชมตนเอง	2
56	50	ยิ้ม ก้มมองสื่อ	สวยเหมือนผ้าไหมสวยที่สุด...	ชมตนเอง	2
57	30	หัวเราะ	รสนิยมผมดี ชื้อไว้เป็นโหล...	ชมตนเอง	2
58	25	ยิ้มกว้าง	สื่อจะสวยมันขึ้นกับคนใส่ด้วย	ชมตนเอง	2
59	40	ยิ้ม	มีตัวเดียวในโลกด้วยอะ	ชมตนเอง	2
60	25	ยิ้ม แปลกใจ	อะ คุณดี	ชมตนเอง	2

หมายเหตุ ... พูดต่อ

การใช้คำทักทายในภาษาไทยกรุงเทพฯ ปัจจุบัน

สมจินต์ เชี่ยวชาญ

บทนำ

ในทุกสังคมเมื่อเวลาที่บุคคล 2 ฝ่ายพบกันครั้งแรกย่อมต้องทักทายกัน มิเช่นนั้นแล้ว อาจก่อให้เกิดภาวะอึดอัดต่อกันทั้ง 2 ฝ่าย การใช้คำทักทายเป็นกิจวัตรประจำวันอย่างหนึ่งของคนในสังคม ซึ่งประเพณีปฏิบัติสืบทอดกันมาตามวัฒนธรรมประเพณีของแต่ละชาติ เช่น สังคมไทยจะมีการทักทายทั้งที่เป็นการใช้ถ้อยคำว่า สวัสดี เป็นโอบอ้อม ไปไหนมา กินข้าวแล้วยัง และการใช้ท่าทางด้วยการไหว้ การยิ้มให้ การก้มศีรษะ การโบกมือ เป็นต้น

การใช้ถ้อยคำทักทายมักก่อความสับสนให้กับผู้ใช้ภาษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ใช้ภาษาที่ต่างสังคมกัน ผู้ฟังจะทราบได้อย่างไรว่า ผู้พูดใช้ถ้อยคำนั้นเพื่อการทักทายเท่านั้นหรือเป็นการสนทนาเพื่อสื่อสารต่อกัน เช่น ไปไหนมา กินข้าวหรือยัง สามารถเป็นได้ทั้งการทักทาย และการถามเอาความก็ได้

ในอดีตที่ผ่านมาได้มีงานวิจัยที่ทำให้มีทัศนคติเรื่อง “คำทักทาย” มีความชัดเจนขึ้นมาบ้าง ได้แก่ งานของปริยา วงศ์ขมทอง (Wongkhomthong:1985) ซึ่งศึกษาการใช้ถ้อยคำแบบแผนในภาษาญี่ปุ่นเปรียบเทียบกับภาษาไทย โดยชี้ให้เห็นความกำกวมของการแสดงออกด้วยถ้อยคำเหล่านี้ ว่าเป็นการทักทายหรือการสนทนาสื่อสารตามข้อความ งานของปริยาจัดได้ว่าเป็นการศึกษาคำทักทายที่เป็นภาษาพูด และยังมีงานของชนินทร์ วิริยะพันธ์ (2533) ซึ่งศึกษาการใช้รูปแบบคำขึ้นต้นจดหมายส่วนตัวในภาษาไทย แสดงรูปแบบคำทักทายในจดหมายส่วนตัวที่ผู้เขียนทักทายผู้ที่ตนเขียนถึงก่อนจะเริ่มต้นเขียนเนื้อความของจดหมาย แม้งานของชนินทร์จะไม่ใช้การศึกษาเกี่ยวกับการใช้คำทักทายโดยตรง แต่ก็ช่วยให้ผู้วิจัยเข้าใจการใช้รูปแบบคำทักทายในรูปของภาษาเขียน

จากงานวิจัยดังกล่าว ประกอบกับการสังเกตการใช้คำทักทายในชีวิตประจำวันของคนในสังคมไทยปัจจุบัน เห็นได้ว่ามีรูปแบบหลากหลายกว่าแต่ก่อน เช่น “แม่ หัวดีครับ” “สวัสดีค่ะ คุณป้า” “คุณยายอะ” “เป็นไง แดง” “พี่ดา” “อ้าว สมชาย” “เฮ้ย” เป็นต้น ทำให้ผู้วิจัยใคร่รู้ว่า รูปแบบเหล่านี้สามารถที่จะจัดเป็นระบบคำทักทายอย่างไร และปัจจัยทางสังคมใดที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้รูปแบบต่างๆ รวมทั้งการไม่ใช้คำทักทายเลย (Ø) โดยอาจใช้ภาษาท่าทาง หรือตัดขั้นตอนการทักทายออกเสียด้วยการเริ่มต้นสนทนาในทันทีที่พบหน้ากัน

ปัจจัยที่ผู้วิจัยสนใจคือ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง ซึ่งในอดีตยังมิได้มีผู้ใดได้ศึกษาอย่างถ่องแท้ การศึกษาเรื่องนี้จะเป็นประโยชน์ในอันที่จะชี้ให้เห็นระบบคำทักทายในภาษาไทยกรุงเทพฯปัจจุบันและความสัมพันธ์ของการใช้คำทักทายกับสังคมและวัฒนธรรมไทย

หนึ่ง คำจำกัดความของคำทักทาย ได้มีผู้เคยให้ไว้ต่าง ๆ กัน เช่น

เรย์มอนด์ เฟิร์ธ (Raymond Firth อ้างใน Laver 1981:289) ได้กล่าวถึง การทักทายว่า Greeting and parting is often treated as if it were the spontaneous emotional reaction to the coming together or separation of people carrying overtly its own social message, But sociological observation suggests that for the most part it is highly conventionalized ... In a broad sense greeting and parting behavior may be termed RITUAL since it follows PATTERNED ROUTINES ; it is a system of SIGNS that convey other than overt messages... and it has ADAPTIVE VALUE in facilitating social relations (Firth 1972: 29-30)

“การทักทายเป็นการใช้ภาษาตามกิจวัตรประจำวันที่คนในสังคมใช้ตามมารยาททางสังคม เพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์กับคนที่มา เป็นเพียงระบบสัญญาณในการพูดตามแบบแผนสังคม ก็ไม่สื่อความหมายใด”

ในเรื่องของคำจำกัดความคำทักทายนี้ ปรียา วงศ์ชมทอง (Wongkhomthong 1985: 188-189) ได้เสนอความหมายของ “คำทักทาย” ไว้ 3 ข้อดังนี้ คือ 1) เป็นคำที่ใช้แสดงมารยาททางสังคมเมื่อเวลาพบคนที่รู้จัก เช่น เพื่อน เจ้านาย 2) เป็นคำแบบแผนที่ใช้สืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านาน จึงไม่คงความหมายเดิมตามตัวอักษร เช่น ในภาษาญี่ปุ่น ใช้คำว่า “Ohayoo gozaimasu” ทักทายกันช่วงเวลาเช้านั้นเที่ยง แม้ว่าความหมายเดิมตามตัวอักษรจะหมายถึง “แต่เช้าเชียวนะ” 3) เป็นคำที่ใช้เพื่อการทักทายเท่านั้น ไม่ใช้การสื่อสารเอาความจริงใจ ๆ จากผู้ฟัง เป็นเพียงกฎเกณฑ์ของสังคม ซึ่งยึดถือเป็นประเพณีสืบทอดกันมา

ชนินทร วิริยะพันธ์ (2533: 1) ได้พูดถึง การทักทายว่า เมื่อบุคคล 2 คนพบกัน ก่อนที่จะเริ่มต้นพูดคุยกัน หรือเป็นเพียงการพบกันโดยบังเอิญก็มักจะมีการทักทายกันก่อนตามขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดกันมาแต่ครั้งบรรพบุรุษซึ่งการทักทายอาจจะกระทำได้โดยการใช้ภาษาพูด เช่น “สวัสดี” หรืออาจโดยภาษาท่าทาง เช่น การยิ้มให้ หรือการก้มศีรษะให้ ในกรณีของผู้ที่มีอาวุโสกว่าตน

ในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยให้คำจำกัดความ “คำทักทาย” ว่าเป็น คำที่ผู้พูดกล่าวกับผู้ฟังเป็นครั้งแรกเมื่อเวลาพบหน้ากันก่อนจะเริ่มต้นสนทนา เป็นคำที่ไม่มีความหมายตามรูปศัพท์ (lexical meaning) แต่มีความหมายทางสังคม จึงมักเป็นคำแบบแผนซึ่งคนในสังคมใช้เป็นกิจวัตรประจำวันเพื่อแสดงมารยาทหรือสร้างความสัมพันธ์กับผู้ฟังโดยไม่สื่อความหมายตามรูปคำหรือตัวอักษร เช่น สวัสดี เป็นไง กินข้าวแล้วยัง ไปไหนมา เป็นต้น

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และจำแนกรูปแบบคำทักทายในภาษาไทย กรุงเทพฯ ที่เป็นภาษาพูดในปัจจุบัน และพิจารณาปัจจัยทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังว่าจะมีอิทธิพลต่อการใช้รูปแบบที่แตกต่างกันอย่างไร

ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานไว้ว่า รูปแบบคำทักทายในภาษาไทยกรุงเทพฯ ปัจจุบันมี 2 รูปแบบใหญ่ คือ ประเภทที่ไม่ใช้ถ้อยคำเลย (Ø) กับประเภทที่ใช้ถ้อยคำแบบต่าง ๆ ซึ่งแยกย่อยได้อีก 2 ประเภทย่อยได้แก่ ประเภทที่ใช้ถ้อยคำแบบแผนดั้งเดิม เช่น สวัสดี เป็นใจ กับประเภทที่ไม่ใช้ถ้อยคำแบบแผนดั้งเดิม เช่น ใช้ชื่อหรือคำอุทาน

การใช้รูปแบบต่าง ๆ สันนิษฐานได้ว่า จะแตกต่างกันไปตามความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง 3 แบบ ตามที่ปรากฏในงานวิจัยของ กัลยา และ อมรา (2531: 31) คือ 1) ความสัมพันธ์แบบสมมูล ซึ่งผู้พูดมองผู้ฟังว่าเท่ากันกับตน 2) ความสัมพันธ์แบบไม่สมมูล ที่ผู้พูดมองผู้ฟังว่าไม่เท่ากันกับตน โดยผู้พูดอาจมีสถานภาพสูงหรือต่ำกว่าผู้ฟังก็ได้ 3) ความสัมพันธ์แบบเป็นกลาง ผู้พูดและผู้ฟังไม่มีความเกี่ยวข้องกันในลักษณะของความเท่ากันหรือไม่เท่ากันและผู้วิจัยยังคาดว่าเพศและอายุ จะมีอิทธิพลต่อการเลือกใช้รูปแบบคำทักทายประเภทต่าง ๆ อีกด้วย

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากถ้อยคำที่เป็นบทสนทนาในนวนิยายเรื่อง "กิ้งมัลลิกา" ของ กฤษณา อโศกสินซึ่งเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตประจำวันของคนในครอบครัว มีถ้อยคำสนทนาปรากฏอยู่มาก ลักษณะการใช้ถ้อยคำเป็นธรรมชาติเหมือนอย่างที่ใช้พูดจริง การเก็บข้อมูลได้ใช้วิธีการจดคำทักทายที่ปรากฏอยู่ในบทสนทนาเหล่านั้นลงในแบบฟอร์มซึ่งได้บรรจุรายการของตัวแปรที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อการใช้คำทักทาย ตัวแปรดังกล่าวได้แก่ อายุผู้พูด อายุผู้ฟัง เพศผู้พูด เพศผู้ฟัง ฐานะผู้พูดที่มีต่อผู้ฟัง ฐานะผู้ฟังที่มีต่อผู้พูด

ตัวอย่างการบันทึกข้อมูล

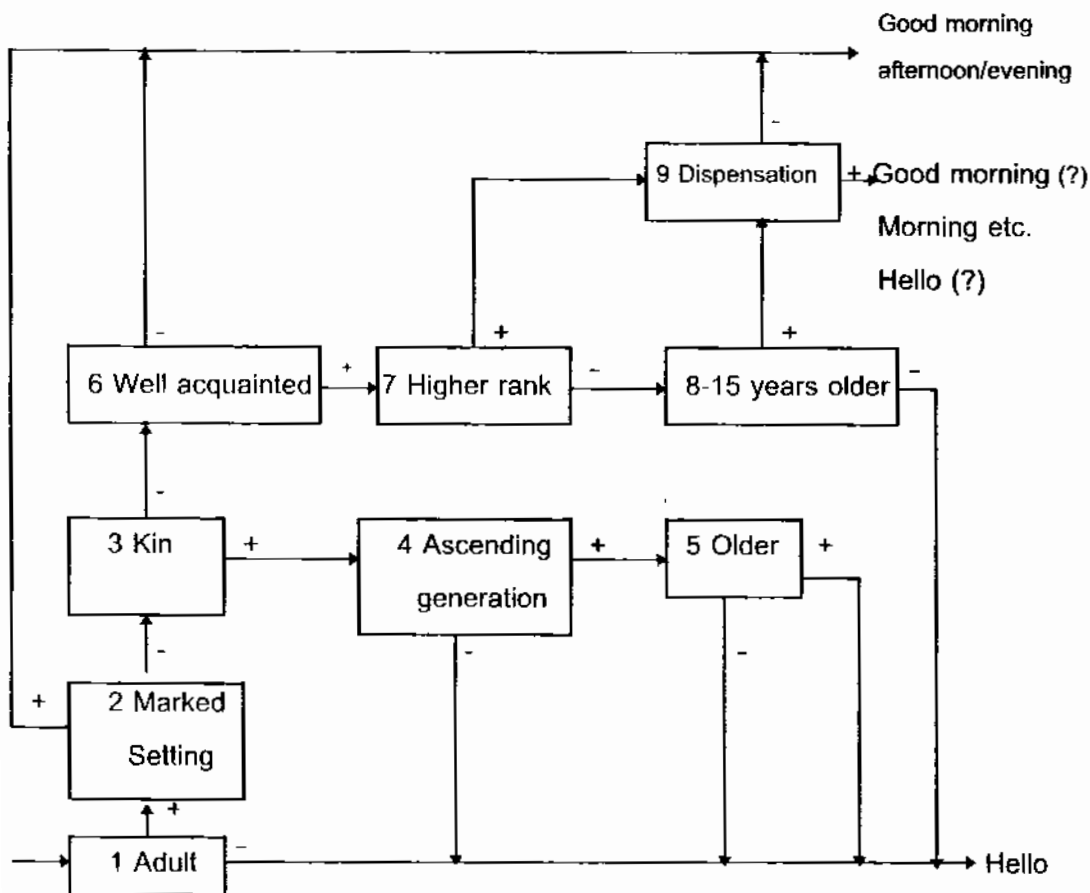
อายุผู้พูด	65
อายุผู้ฟัง	17
เพศผู้พูด	หญิง
เพศผู้ฟัง	ชาย
ฐานะผู้พูดที่มีต่อผู้ฟัง	ยาย
ฐานะผู้ฟังที่มีต่อผู้พูด	หลาน
คำทักทาย	"เป็นใจ"

จากนั้นจะนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์จำแนกรูปแบบคำทักทายในภาษาไทยกรุงเทพฯ ปัจจุบัน และหาปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการเลือกใช้รูปแบบต่าง ๆ เหล่านั้น โดยนำเสนอรูปแบบประเภทคำทักทายต่าง ๆ ที่ได้จากการแจแนับอัตราความถี่ในการปรากฏใช้รูปแบบแต่ละ

ประเภททุกครั้งให้เห็นเป็นคำร้อยละ จำนวนร้อยละดังกล่าวใช้เป็นเกณฑ์การเลือกเสนอรูปแบบที่ปรากฏใช้มากที่สุดลงมาจนถึงลำดับที่ปรากฏใช้น้อยที่สุด ส่วนการเสนอผลการวิเคราะห์ได้แบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ ตอนแรกเป็นการสรุปรูปแบบของคำทักทายประเภทต่างๆตอนที่สองเป็นการวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดในการเลือกใช้รูปแบบประเภทต่าง ๆ เหล่านั้น

การศึกษาเกี่ยวกับการใช้คำทักทายในภาษาต่างๆ ของอดีตที่ผ่านมายังมีไม่มากนัก ตัวอย่างในภาษาอังกฤษได้มีผู้ศึกษาเรื่องการใช้คำทักทายในภาษาอังกฤษของคนอังกฤษคือ งานวิจัยของเลเวอร์ (Laver 1981) ซึ่งศึกษาการทักทายและการลาจากในภาษาอังกฤษเพื่อแสดงปัจจัยต่างๆ ที่กำหนดการใช้คำทักทาย และคำลาจากให้เหมาะสม เลเวอร์เสนอผลการวิเคราะห์ในรูปของแผนภูมิ โดยแสดงให้เห็นว่า ผู้พูดต้องตัดสินใจในการเลือกใช้คำทักทายและคำลาจากแต่ละครั้งให้เหมาะสม ซึ่งการตัดสินใจแต่ละครั้งจะขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง โดยดูว่าผู้พูดมีอายุน้อยหรือมากกว่าผู้ฟัง เป็นญาติกับผู้ฟังหรือไม่ สนทนากับผู้ฟังหรือไม่ มียศสูงกว่าหรือต่ำกว่าผู้ฟัง และอยู่ในกาลเทศะที่ต้องแสดงหรือไม่ ผู้พูดจะเลือกเรื่อยไปจนกว่าจะได้คำที่ถูกต้อง เช่น Good morning, Morning หรือ Hello

แผนภูมิข้างล่างเป็นการสรุปการเลือกใช้คำทักทายในภาษาอังกฤษแบบอังกฤษ ซึ่งคัดลอกมาจากเลเวอร์ (1981: 299)

แผนภูมิแสดงการเลือกใช้คำทักทายในภาษาอังกฤษแบบอังกฤษ (คัดลอกมาจาก John D.M.H., Laver 1981: 299)

ตามแผนภูมิ ผู้พูดจะเริ่มการตัดสินใจโดยพูดว่า ผู้ฟังเป็นผู้ใหญ่ (+ Adult) หรือเด็ก (- Adult) ถ้าเป็นเด็กก็ใช้ Hello ในกรณีที่ผู้ฟังเป็นผู้ใหญ่ก็ต้องดูว่าอยู่ในกาลเทศะที่ต้องแสดงหรือไม่ (Marked setting) ถ้าต้องแสดงก็ใช้ Good morning ถ้าไม่แสดง (- Marked setting) ก็ดูต่อว่าเป็นญาติหรือไม่ (Kin) ถ้าเป็นญาติ (+ Kin) ดูว่าเป็นญาติที่อยู่สูงกว่า (Ascending generation) หรืออายุมากกว่า (Older) หรือไม่ ถ้าไม่ก็ใช้ Hello ถ้าเป็นญาติที่อยู่สูงกว่า (+ Ascending generation) และอายุมากกว่า (+ Older) ก็ใช้ Hello กรณีที่ไม่ใช่ญาติ (- Kin) จะดูต่อไปว่ารู้จักคุ้นเคยกันดีหรือไม่ (Well acquainted) ถ้าไม่คุ้นเคยก็ใช้ Good morning ถ้ารู้จักคุ้นเคยกันดี (+ Well acquainted) ก็ดูต่อไปว่าผู้ฟังมียศสูงกว่า (Higher rank) หรืออายุมากกว่า 15 ปี (15 years older) หรือไม่ และยังต้องดูด้วยว่าสามารถที่จะยกเว้นเรื่องคุณสมบัติการมียศสูงกว่าหรืออายุมากกว่า (Dispensation) ได้หรือไม่ การตัดสินใจจะจบลงที่ปลายลูกศร ซึ่งมี 3 แบบคือ Good morning/afternoon/evening Morning และ Hello

ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำทักทายในภาษาไทย ได้แก่ งานของปรียา วงศ์ชมทอง ดังได้กล่าวถึงข้างต้นไว้บ้างแล้วในเรื่องของคำจำกัดความ ต่อไปนี้จะขอยุติถึงเนื้อหาของงานวิจัยดังกล่าวที่ศึกษาเปรียบเทียบการใช้ถ้อยคำแบบแผน เช่น คำทักทาย คำลาจาก คำกล่าวแสดงความยินดี เป็นต้น โดยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาชาวไทยและชาวญี่ปุ่น

ในงานชิ้นนี้ผู้วิจัยแสดงให้เห็นลักษณะการใช้ถ้อยคำแบบแผนที่แปรภาพปัจจัยทางสังคม เช่นความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง สถานการณ์การใช้ภาษา ว่าจะมีความแตกต่างกันตามลักษณะของวัฒนธรรมในสังคมญี่ปุ่นเมื่อเปรียบเทียบกับสังคมไทย ตัวอย่างกรณีการใช้คำทักทายว่า "สวัสดี" ในสังคมไทยผู้พูดสามารถใช้ทักทายผู้ฟังได้ทุกกรณีตลอดทั้งวัน แต่ในสังคมญี่ปุ่น ผู้พูดจะต้องเลือกใช้ในระหว่างคำว่า Ohayoo (สวัสดีตอนเช้า) / Konichiwa (สวัสดีตอนกลางวัน)/Kombanwa (สวัสดีตอนเย็น) โดยดูจากความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง 2 แบบ คือ 1) ความสัมพันธ์แบบวงใน ได้แก่ คนในครอบครัว เพื่อนร่วมงาน 2) ความสัมพันธ์แบบวงนอก คือ เพื่อนสนิท คนรู้จัก คนที่ไม่รู้จัก เช่น ผู้พูดจะไม่ใช้ Konichiwa หรือ Kombanwa กับคนในครอบครัวและเพื่อนร่วมงาน และจะไม่ใช้ทั้ง 3 คำเลย กับคนที่ไม่รู้จัก เป็นต้น

นอกจากนี้ ผู้วิจัยจำแนกการแสดงออกทางคำพูด (verbal expression) ในภาษาไทย และภาษาญี่ปุ่นออกเป็น 3 ประเภท เพื่อช่วยให้เข้าใจเรื่องการใช้คำทักทายได้อย่างถูกต้องยิ่งขึ้น ประเภทดังกล่าวได้แก่ 1) ถ้อยคำที่เป็นการสนทนา จะสื่อสารตามตัวอักษร 2) ถ้อยคำที่เป็นการทักทาย จะใช้ในชีวิตประจำวัน 3) ถ้อยคำในระหว่าง เป็นถ้อยคำคำถาม อาจตีความได้ว่าเป็นการทักทายหรือเป็นการสนทนา เช่น ในภาษาไทย คำว่า "สวัสดี" เป็นการทักทาย แต่คำว่า "ไปไหนมา" "กินข้าวหรือยัง" เป็นถ้อยคำในระหว่าง คือเป็นการทักทายหรือเป็นการถามเพื่อต้องการคำตอบจากผู้ฟัง เป็นต้น

งานของชินนธ วิริยะพันธ์ (2533) ที่ได้อ้างถึงข้างต้นเกี่ยวกับคำทักทายในรูปของภาษาเขียนซึ่งปรากฏในจดหมายส่วนตัว ในที่นี้จะขอกล่าวถึงอีกในรายละเอียดเพิ่มเติม ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม ผลปรากฏว่า ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เขียนและผู้ที่ตนเขียนถึงและอายุที่แตกต่างกันของผู้เขียนมีอิทธิพลต่อการเลือกใช้รูปแบบคำขึ้นต้นจดหมายส่วนตัว

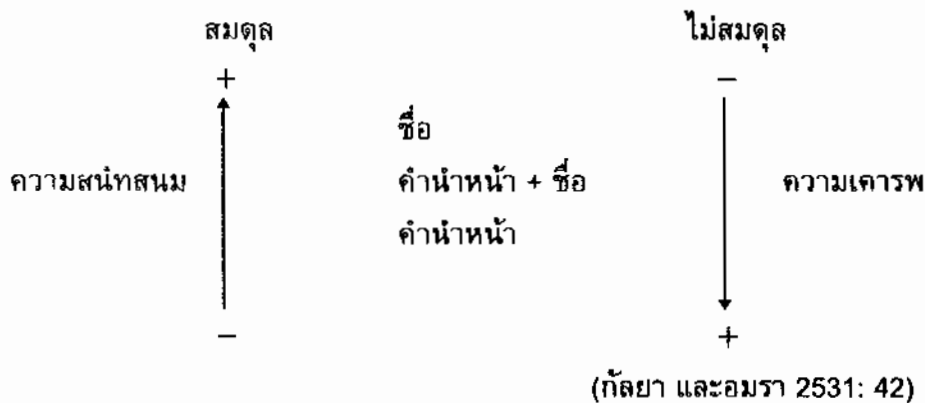
ผู้วิจัยยังพบว่า คำขึ้นต้นจดหมายส่วนตัวแบ่งออกได้เป็น 3 รูปแบบ คือ 1) คำแสดงความเคารพ + คำเรียกขาน 2) คำทักทาย + คำเรียกขาน 3) คำเรียกขาน ส่วนการใช้รูปแบบผู้วิจัยใช้เกณฑ์ความสัมพันธ์ 2 แบบ คือ 1) ความสัมพันธ์แบบสมดุลง ได้แก่ ความสัมพันธ์ที่ผู้เขียนมองว่าผู้ที่ตนเขียนถึงเท่าเทียมกัน คือ ความสัมพันธ์ฉันท์เพื่อน คู่รัก คนที่รู้จัก คนที่ไม่รู้จัก 2) ความสัมพันธ์แบบไม่สมดุลง คือ ความสัมพันธ์ที่ผู้เขียนและผู้ที่ตนเขียน

ถึงมีสถานภาพไม่เท่ากัน ผู้เขียนอาจมีสถานภาพสูงหรือต่ำกว่าผู้ที่ตนเขียนถึงก็ได้ เช่น ญาติผู้ใหญ่กับญาติผู้น้อย นายกับบ่าว ครูกับศิษย์ เป็นต้น

ผู้วิจัยได้กล่าวสรุปการใช้รูปแบบคำขึ้นต้นจดหมายส่วนตัวว่า เมื่อเขียนถึงผู้ใหญ่จะใช้ คำแสดงความเคารพ + คำเรียกขาน เช่น เขียนถึงพ่อ “กราบเท้าคุณพ่อที่เคารพ” เมื่อเขียนถึงผู้น้อยหรือผู้ที่เท่าเทียมกัน จะใช้ คำทักทาย+คำเรียกขาน เช่น เขียนถึงหลาน “สวัสดีหลานรัก” และ คำเรียกขาน เช่น เขียนถึงเพื่อน “จอยเพื่อนรัก” และยังพบว่า ชื่อเป็นคำเรียกขานประเภทหนึ่งมีใช้น้อยมากเมื่อเขียนถึงผู้ใหญ่ โดยเฉพาะญาติก็มีอาวโสมากและครู ส่วนอายุที่แตกต่างกันของผู้เขียน จะมีอิทธิพลต่อการใช้คำทักทาย และคำแสดงความเคารพ โดยผู้เขียนกลุ่มอายุน้อยจะมีรูปแบบการใช้ทั้งคำทักทาย และคำแสดงความเคารพ ในแบบต่าง ๆ มากที่สุด

นอกจากงานดังกล่าวที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการใช้คำทักทายแล้วยังมีงานวิจัยเรื่องการใช้คำเรียกขานที่เกี่ยวข้องโดยอ้อมกับการใช้คำทักทายในภาษาไทย ผู้วิจัยพบว่าการใช้คำเรียกขานเป็นรูปแบบประเภทหนึ่งของคำทักทายในสังคมไทยปัจจุบันได้แก่ ผลงานวิจัยของ ม.ร.ว. กัลยา ดิงศกัทธิย์ และอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2531) ศึกษาเรื่อง การใช้คำเรียกขานในภาษาไทยสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตว่า การใช้คำเรียกขานนั้นแตกต่างกันตามความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง โดยพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ (กัลยาและอมรา 2531: 31) คือ 1) ความสัมพันธ์แบบสมดุลงาน คือ ความสัมพันธ์ที่ผู้พูดมองผู้ฟังว่ามีบทบาทเท่ากันกับตน เช่น ความสัมพันธ์ฉันท์เพื่อน คู่รัก คนรู้จัก คนที่ไม่รู้จัก 2) ความสัมพันธ์แบบไม่สมดุลงาน คือ ความสัมพันธ์ที่แสดงว่า ผู้พูดกับผู้ฟังมีสถานภาพทางสังคมไม่เท่ากัน ผู้พูดอาจมีสถานภาพสูงหรือต่ำกว่าผู้ฟังก็ได้ เช่น ญาติผู้ใหญ่กับญาติผู้น้อย สามีกับภรรยา ครูกับศิษย์ นายกับบ่าว 3) ความสัมพันธ์แบบเป็นกลางเป็นความสัมพันธ์ที่ความเท่ากันหรือความไม่เท่ากันไม่ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญ เช่น ผู้ให้บริการกับผู้รับบริการ

ผู้วิจัยสรุปว่า การใช้คำเรียกขานในภาษาไทยถูกกำหนดโดยความสัมพันธ์ ลักษณะ คือ ความเคารพ และความสนิทสนม และการใช้ชื่อในคำเรียกขาน มีความสำคัญในภาษาไทย กล่าวคือ ชื่อแสดงให้เห็นความสนิทสนมและการไม่ใช้ชื่อแสดงให้เห็นความเคารพ เช่น ถ้าผู้พูดใช้ชื่อ “แดง” ในความสัมพันธ์แบบไม่สมดุลงาน แสดงว่าผู้พูดให้ความเคารพผู้ฟังน้อยมากหรืออาจไม่ให้เลย ถ้าเป็นในความสัมพันธ์แบบสมดุลงาน แสดงว่าผู้พูดให้ความสนิทสนมกับผู้ฟังมาก ถ้าใช้คำนำหน้าแต่ลำพัง เช่น คุณ แสดงว่า ผู้พูดเคารพผู้ฟังมากในความสัมพันธ์แบบไม่สมดุลงาน แต่แสดงความสนิทสนมน้อยมากในความสัมพันธ์แบบสมดุลงาน ผู้วิจัยสรุปปัจจัยที่กำหนดการใช้คำเรียกขานตามความสัมพันธ์ 2 ลักษณะ โดยแผนภูมิดังนี้

จากการศึกษางานดังกล่าว ผู้วิจัยได้ยึดถือความสัมพันธ์ 3 แบบ คือ ความสัมพันธ์แบบสมดุล ความสัมพันธ์แบบไม่สมดุล และความสัมพันธ์แบบเป็นกลางรวมทั้งรูปแบบต่าง ๆ ของคำเรียกขานตามที่ปรากฏในงานของกัลยา และอมรา (2531) และนำเสนอผลการวิเคราะห์โดยใช้สูตรตามอย่างของงานชนินทร์ (2533)

ผลการวิเคราะห์

ผู้วิจัยจะเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ตอน ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น คือตอนแรกเป็นการสรุปรูปแบบของคำทักทายประเภทต่าง ๆ และตอนที่สองเป็นการวิเคราะห์การใช้รูปแบบที่แปรตามความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง

1. รูปแบบคำทักทายในภาษาไทยกรุงเทพฯ ปัจจุบัน

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้รูปแบบของคำทักทายในภาษาไทยกรุงเทพฯ เพื่อให้เห็นชัดในการอธิบายรูปแบบ ผู้วิจัยได้สร้างกฎเพื่อแสดงภาพรวมของรูปแบบคำทักทายประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. คำทักทาย $\rightarrow \left\{ \begin{array}{l} \phi \\ \text{คำเกริ่นนำ คำแบบแผน + (คำลงท้าย)} \end{array} \right\}$
2. ϕ $\rightarrow$ ไม่ใช่ถ้อยคำเลย
3. คำเกริ่นนำ $\rightarrow \left\{ \begin{array}{l} \text{คำอุทาน} \\ \text{คำเรียกขาน} \end{array} \right\}$
4. คำอุทาน $\rightarrow$ อ้อ
อ้าว
ไอ้โฮ ฯลฯ
5. คำเรียกขาน¹ $\rightarrow$ ก + (ข)

¹กฎแสดงรูปแบบคำเรียกขานยกมาจากงานวิจัยของ กัลยา และ อมรา (2531 : 19)

5.1	ข	→	คำลงท้าย
5.2	ก	→	(1)(2)(3)(4)(5)(6)
5.3	1	→	สรรพนาม/คำนำหน้า
5.4	2	→	คำเรียกญาติ
5.5	3	→	ยศ
5.6	4	→	ตำแหน่ง/อาชีพ
5.7	5	→	ชื่อ
5.8	6	→	วลีแสดงความรู้สึก
6.	คำแบบแผน	→	สวัสดิ เป็นใจ ว่าใจ ฯลฯ
7.	คำลงท้าย	→	ครับ ค่ะ ฮะ ฯลฯ

กฎดังกล่าวสามารถอธิบายได้ดังนี้

กฎข้อที่ 1 หมายความว่า คำที่ทักทายประกอบด้วย Φ หรือส่วนประกอบเดียว ๆ ที่เป็นคำเกริ่นนำหรือคำแบบแผนซึ่งจะมีคำลงท้ายต่อท้ายหรือไม่ก็ได้ และอาจประกอบด้วยคำเกริ่นนำผสมกับคำแบบแผนที่มีคำลงท้ายด้วยหรือไม่ก็ได้

กฎข้อที่ 2 หมายความว่า เครื่องหมาย Φ คือ ไม่ใช่ถ้อยคำเลย

กฎข้อที่ 3 หมายความว่า คำเกริ่นนำ ได้แก่ คำอุทาน หรือคำเรียกขาน

กฎข้อที่ 4 หมายความว่า คำอุทาน ได้แก่คำว่า เอ้า อ้อ อ้าว โอ้โฮ เป็นต้น

กฎข้อที่ 5 หมายความว่า คำเรียกขานประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วน ก. ซึ่งต้องปรากฏเสมอ และส่วน ข ซึ่งอาจปรากฏหรือไม่ เครื่องหมายวงเล็บ () ใช้กันทั่ว ๆ ไป ในการเขียนกฎหมายความว่า มีหรือไม่ก็ได้

กฎข้อที่ 5.1 หมายความว่า ส่วนประกอบ ข คือ คำลงท้าย เช่น ครับ ค่ะ

กฎข้อที่ 5.2 หมายความว่า ส่วนประกอบ ก นั้น อาจเป็น 1 ตัวเลือก ตั้งแต่ 1 ถึง 6 หรือตัวเลือกใดผสมกันอีกก็ตัวเลือกก็ได้ แต่ต้องเรียงลำดับตั้งแต่ 1 ถึง 6 เครื่องหมายวงเล็บเกี่ยวกัน (X) ใช้ในการเขียนกฎ หมายความว่า ต้องมีอย่างน้อย 1 ตัวเลือก

กฎข้อที่ 5.3 หมายความว่า ตัวเลือก 1 คือ คำสรรพนาม/คำนำหน้า เช่น คุณ ท่าน ไอ่ เป็นต้น

กฎข้อที่ 5.4 หมายความว่า ตัวเลือก 2 คือ คำเรียกญาติ เช่น พ่อ แม่ ลุง ป้า ลูก น้อง เป็นต้น

กฎข้อที่ 5.5 หมายความว่า ตัวเลือก 3 คือ ยศ เช่น จ่า หมู่ พระยา คุณหญิง ในกรม เป็นต้น

กฎข้อที่ 5.6 หมายความว่า ตัวเลือก 4 คือ ตำแหน่ง/อาชีพ เช่น หมอ ครู

กฎข้อที่ 5.7 หมายความว่า ตัวเลือก 5 คือ ชื่อ ได้แก่ ชื่อตัวหรือชื่อจริง เช่น สมศักดิ์ จันทนา ชื่อเล่น เช่น อ้อย หรือ ชื่อย่อเช่น สุด (ย่อมาจาก สุชาดา) เป็นต้น

กฎข้อที่ 5.8 หมายความว่า ตัวเลือก 6 คือ วลีแสดงความรู้สึก เช่น ที่รัก ยอดรัก สุดที่รัก เป็นต้น

กฎข้อที่ 6 หมายความว่า ถ้าเรียกคำทักทาย คำแบบแผน ได้แก่ คำว่า สวัสดี เป็นไฉ่ ว่าไฉ่ เป็นต้น

กฎข้อที่ 7 หมายความว่า ถ้าเรียกคำลงท้าย ได้แก่ คำว่า ครับ อะ เป็นต้น

จากกฎ อาจแบ่งรูปแบบคำทักทายออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ 1) ไม่ใช้ถ้อยคำเลย (- ถ้อยคำ) 2) ใช้ถ้อยคำประเภทต่าง ๆ (+ ถ้อยคำ) และรูปแบบการใช้ถ้อยคำประเภทต่าง ๆ สามารถแบ่งออกเป็นรูปแบบย่อยตามลักษณะโครงสร้างที่มีส่วนประกอบเดียวเท่านั้นกับที่มีส่วนประกอบสองส่วนได้ออกเป็น 6 ประเภท ดังนี้

1. คำอุทานเท่านั้น
2. คำเรียกขานเท่านั้น
3. คำแบบแผนเท่านั้น
4. คำอุทาน + คำเรียกขาน
5. คำเรียกขาน + คำแบบแผน
6. คำแบบแผน + คำเรียกขาน

ต่อไปนี้จะได้อธิบายรูปแบบของคำทักทายประเภทต่าง ๆ ทั้ง 6 ประเภทคือ

1. คำอุทานเท่านั้น คือ ประเภทคำทักทายที่มีส่วนประกอบเดียวเป็นคำอุทานประเภทเดียวเท่านั้น คำอุทานเป็นถ้อยคำที่เอ่ยสวดออกมาครั้งแรกในตอนต้นก่อนที่จะกล่าวข้อความใดๆ มักแสดงความรู้สึกของผู้พูดในขณะนั้น ที่ปรากฏในข้อมูล ได้แก่ อ้าว อ้อ เอ้า โอโฮ แหม โอ๊ย อึ้งตาย

2. คำเรียกขานเท่านั้น คือ ประเภทของคำทักทายที่มีส่วนประกอบเดียวเป็นคำเรียกขานเท่านั้น และในการอธิบายถึงลักษณะของคำเรียกขานนั้นผู้วิจัยจะถือเอาตามงานวิจัยเรื่อง คำเรียกขานของ ม.ร.ว. คัลยา ดิงศภัทัย และอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2531)

คำเรียกขาน คือ (กัลยา และอมรา, 2531:17) คำหรือวลีที่ผู้พูดใช้เรียกผู้ฟัง หรือผู้ที่เราพูดด้วย อาจมีรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งที่ปรากฏ นับตั้งแต่ คำนำหน้า เช่น คุณ และจบลงที่คำลงท้าย เช่น ครับ ดังตัวอย่าง คุณแม่ครับ นับเป็นคำเรียกขานคำหนึ่งหรืออาจมีรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งที่สามารถปรากฏระหว่างคำนำหน้ากับคำลงท้ายก็ได้เช่น แม่ ก็นับเป็นคำเรียกขานคำหนึ่ง

ส่วนประกอบของคำเรียกขานที่มีการใช้เป็นส่วนประกอบของคำทักทายในงานวิจัยนี้ คือ คำนำหน้า คำเรียกญาติ ชื่อ วลีแสดงความรู้สึก คำลงท้าย ดังจะอธิบายรายละเอียดดังต่อไปนี้ (กัลยา และอมรา, 2531: 17-19 อังโน ชินธร 2533: 22-23)

คำนำหน้า

คำนำหน้า หมายถึง คำที่ผู้พูดใช้เรียกเพื่อระบุตัวผู้ฟัง คำนำหน้าที่พบในข้อมูลนี้ ได้แก่ หนู เธอ คุณ ไอ่

คำเรียกญาติ

คำเรียกญาติ หมายถึง คำที่แสดงความสัมพันธ์โดยเชื้อสายหรือโดยการแต่งงานที่ผู้พูดใช้เรียกผู้ฟังที่เป็นญาติจริง คำเรียกญาติที่ปรากฏในข้อมูลนี้ ได้แก่ แม่ ยาย หลาน หลานชาย

ชื่อ

ชื่อ เป็นส่วนประกอบที่สำคัญของคำเรียกขาน ชื่อที่พบส่วนใหญ่เป็นชื่อตัวหรือชื่อจริง หรือที่ตรงกับภาษาอังกฤษว่า First name (ชื่อแรก) เช่น นันทา และรองลงมาถึง "ชื่อเล่น" เช่น อ้อย หรือ "ชื่อย่อ" เช่น นิ (ย่อมาจากนิสาร์ดี) ชื่อที่ปรากฏในข้อมูลนี้มักเป็นชื่อเล่น เช่น ต้ม หรือ ชื่อย่อ เช่น คม (ย่อจาก อาคม)

วลีแสดงความรู้สึก

วลีแสดงความรู้สึก คือ ข้อความที่ผู้พูดใช้เป็นคำเรียกขานหรือเป็นส่วนประกอบของคำเรียกขานเพื่อแสดงความรู้สึกพิเศษต่อผู้ฟัง เช่น ที่รัก แต่ที่พบในข้อมูลนี้ ได้แก่ บ้า

คำลงท้าย

คำลงท้าย คือ คำที่มักแสดงความสุภาพ หรือแสดงความสนิทสนมที่ผู้พูดมีต่อผู้ฟัง ใช้ประกอบส่วนประกอบอื่น ๆ และต้องปรากฏอยู่ข้างท้ายเสมอ เช่น ครับ อะ

สำหรับคำลงท้าย จากกฎแสดงรูปแบบคำทักทายในภาษาไทย จะเห็นได้ว่า คำลงท้ายอาจปรากฏได้ 2 ครั้ง คือ การปรากฏตามหลังคำแบบแผน และคำลงท้ายที่ปรากฏอยู่ในส่วนประกอบหนึ่งของคำเรียกขาน

3. คำแบบแผนเท่านั้น คือ ประเภทของคำทักทายที่มีส่วนประกอบเดียวเป็นคำแบบแผนเท่านั้น คำแบบแผน เป็นคำที่ถูกกำหนดขึ้นมาแต่ดั้งเดิมเพื่อให้เป็นแบบอย่างของคนในสังคมใช้สืบทอดกันตามประเพณี ซึ่งคนในสังคมจะใช้กันอย่างปกติจนไม่คำนึงถึงความ

หมายตามรูปคำ มักเป็นคำประเภติด (closed phrase) แต่อาจมีรูปแปรของแต่ละคำก็ได้ เช่น สวัสดิ์- หวัดดี เป็นไง - ว่าไง - ไง

4. คำอุทาน + คำเรียกขาน คือ ประเภทของคำที่ทักทายที่ประกอบด้วย คำทักทายประเภทที่ 1 และคำทักทายประเภทที่ 2 ผสมกันกลายเป็นคำทักทายประเภทที่มีส่วนประกอบ 2 ส่วน ด้วย คำอุทานผสมกับคำเรียกขาน

5. คำเรียกขาน + คำแบบแผน คือ ประเภทของคำที่ทักทายที่ประกอบด้วยคำทักทายประเภทที่ 2 และคำทักทายประเภทที่ 3 ผสมกันกลายเป็นคำทักทายประเภทที่มีส่วนประกอบ 2 ส่วน ด้วย คำเรียกขาน ผสมกับคำแบบแผน

6. คำแบบแผน + คำเรียกขาน คือ ประเภทของคำที่ทักทายที่ประกอบด้วยคำทักทายประเภทที่ 3 และคำทักทายประเภทที่ 2 ผสมกัน กลายเป็นคำทักทายประเภทที่มีส่วนประกอบ 2 ส่วน ด้วย คำแบบแผน ผสมกับ คำเรียกขาน

ตัวอย่างคำทักทายที่ปรากฏในข้อมูล

คำอุทานเท่านั้น

อ๊วยตาย, เอ้า, อ้าว, อ้อ, แหม, โอโฮ

คำเรียกขานเท่านั้น

มะแม, เอ, คุณยายอะ, คุณยาย, คุณแม่คะ, ไอ้บ๊า

คำแบบแผนเท่านั้น

สวัสดิ์ค่ะ, เป็นไง, ว่าไง

คำอุทาน + คำเรียกขาน

โอ๊ย...เธอ, แหม ...หลานชาย, เจ้า...หนู, โอโฮ...วรรต, แหม...หลานยาย, เจ้า...ตัม, อ้อ...แม่จ๊ะ, อ้อ...หนู, อ้อ.... ตาคม

คำเรียกขาน + คำแบบแผน

เอ....เป็นไงมั่ง, ยายเอ...เป็นไงมั่ง

คำแบบแผน + คำเรียกขาน

สวัสดิ์ค่ะ ...พี่หอม, สวัสดิ์อะ.. พี่ดา, เป็นไงมั่ง..พี่ดา, ว่าไง....ส้ม, เป็นไง...ว่าน, ว่าไง...แม, สวัสดิ์ครับ....คุณ

2. การใช้รูปแบบคำทักทายประเภทต่าง ๆ

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากถ้อยคำในบทสนทนาซึ่งเป็นข้อความที่ต้องมีการทักทาย

86 ข้อความ ปรากฏรูปแบบของประเภทคำทักทาย คือ ไม่ใช่ถ้อยคำเลย [- ถ้อยคำ] 44 ครั้ง คิดเป็น 51.16% ใช้ถ้อยคำประเภทต่าง ๆ [+ ถ้อยคำ] 42 ครั้ง คิดเป็น 48.84% แยก

ย่อยได้ 6 ประเภท คือ 1) คำเรียกขานเท่านั้น 11 ครั้ง คิดเป็น 26.19% 2) คำอุทานเท่านั้น 10 ครั้ง คิดเป็น 23.81% 3) คำอุทาน + คำเรียกขาน 10 ครั้ง คิดเป็น 23.81% 4) คำแบบแผน + คำเรียกขาน 7 ครั้ง คิดเป็น 16.67% 5) คำเรียกขาน + คำแบบแผน 2 ครั้ง คิดเป็น 4.76% 6) คำแบบแผนเท่านั้น 2 ครั้ง คิดเป็น 4.76%

ตารางแสดงรูปแบบใหม่ของคำทักทายในภาษาไทยกรุงเทพฯปัจจุบัน

รูปแบบ	จำนวนครั้ง	เปอร์เซ็นต์
1. ไม่ใช้ถ้อยคำเลย	44	51.16
2. ใช้ถ้อยคำประเภทต่าง ๆ	42	48.84
รวม	86	100

ตารางแสดงรูปแบบย่อยของคำทักทายในประเภทที่ใช้ถ้อยคำแบบต่าง ๆ

รูปแบบ	จำนวนครั้ง	เปอร์เซ็นต์
คำเรียกขานเท่านั้น	11	26.19
คำอุทานเท่านั้น	10	23.81
คำอุทาน + คำเรียกขาน	10	23.81
คำแบบแผน + คำเรียกขาน	7	16.67
คำเรียกขาน + คำแบบแผน	2	4.76
คำแบบแผนเท่านั้น	2	4.76
รวม	42	100

จากตารางสรุป พบว่ารูปแบบใหม่ของคำทักทายในภาษาไทยกรุงเทพฯทั้งประเภท ไม่ใช้ถ้อยคำเลย และ ประเภทใช้ถ้อยคำแบบต่าง ๆ จะปรากฏใช้ในเปอร์เซ็นต์ที่ใกล้เคียงกันมาก คือ ระหว่าง 51.16% กับ 48.84% แสดงถึงการทักทายของคนในสังคมไทยปัจจุบันว่าจะใช้ถ้อยคำ หรือไม่ใช้ถ้อยคำเลยก็ได้ ซึ่งทำโดยใช้ท่าทาง เช่น การไหว้ การยิ้มให้ การก้มหัว เป็นต้น ส่วนประเภทที่ใช้ถ้อยคำแบบต่าง ๆ เห็นได้ว่า รูปแบบที่ใช้มากได้แก่ คำเรียกขานเท่านั้น และ คำอุทานเท่านั้น หรือ คำอุทาน + คำเรียกขาน ในขณะที่รูปแบบซึ่งมีส่วนประกอบของคำแบบแผนนั้นปรากฏใช้ในเปอร์เซ็นต์ที่ต่ำกว่า ซึ่งอาจมองได้ว่า การใช้รูป

แบบคำทักทายในสังคมไทยปัจจุบัน เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงจากที่เคยใช้คำแบบแผนดั้งเดิมมาเป็นการใช้คำเรียกขานหรือคำอุทานแทนมากขึ้น

ผู้วิจัยจึงใคร่พิจารณารูปแบบคำทักทายประเภทที่มีส่วนประกอบของคำเรียกขานในระดับที่ละเอียดลงไปอีกครั้ง โดยยึดตามงานวิจัยของกัลยา ดิงศภัทย์ และอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2531) ที่อธิบายลักษณะของคำเรียกขานในภาษาไทยว่ามีรูปแบบใดได้บ้าง แต่จะเลือกมาแสดงเฉพาะรูปแบบที่ปรากฏใช้ในข้อมูลงานวิจัยนี้เท่านั้น คือ

	ร้อยละ
1. ชื่อ	36.67
2. คำนำหน้า + คำเรียกญาติ	20
3. คำนำหน้า	10
4. คำนำหน้า + ชื่อ	10
5. คำเรียกญาติ + ชื่อ	10
6. คำนำหน้า + วลีแสดงความรู้สึก	6.67
7. คำเรียกญาติ	3.33
8. คำเรียกญาติ + วลีแสดงความรู้สึก	3.33

จะเห็นได้ว่า รูปแบบคำเรียกขานที่ใช้เป็นคำทักทายนั้น ชื่อปรากฏใช้มากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาได้แก่ คำนำหน้า + คำเรียกญาติ อันดับสาม ได้แก่ คำนำหน้า หรือคำนำหน้า + ชื่อ และคำเรียกญาติ + ชื่อ ซึ่งเราก็มักพบเห็นว่า มีการทักทายกับด้วยการเรียกชื่อ เช่น สุตา การใช้คำนำหน้า + คำเรียกญาติ เช่น คุณป้า เป็นต้น ในขณะที่รูปแบบคำเรียกขานที่มีส่วนประกอบของวลีแสดงความรู้สึกอยู่ด้วยจะปรากฏใช้น้อย อันเนื่องจากผู้พูดสามารถใช้ทำทางประกอบคำทักทายเพื่อแสดงความรู้สึกต่อผู้ที่ตนทักทายได้อย่างชัดเจนอยู่แล้ว เช่น การยิ้มให้ การแสดงสีหน้า และแววตา เป็นต้น

การใช้รูปแบบต่าง ๆ ของคำทักทายประเภทดังกล่าวข้างต้น พบว่า มีการใช้ที่แตกต่างกันไปตามความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง 3 แบบ คือ ความสัมพันธ์แบบสมดุล ความสัมพันธ์แบบไม่สมดุล และความสัมพันธ์แบบเป็นกลาง (กัลยา และอมรา 2531: 31)

1. ความสัมพันธ์แบบสมดุล ได้แก่ ความสัมพันธ์ที่แสดงว่า ผู้พูดและผู้ฟังเท่าเทียมกัน เป็นความสัมพันธ์ที่ผู้พูดมองผู้ฟังว่ามีบทบาทเหมือนตน ได้แก่ ความสัมพันธ์ฉันท์เพื่อน คู่รัก คนรู้จักกันและคนไม่รู้จักกัน

2. ความสัมพันธ์แบบไม่สมดุล หมายถึง ความสัมพันธ์ที่แสดงว่า ผู้พูดมีสถานภาพไม่เท่ากัน ผู้พูดมองว่าไม่เท่ากับผู้ฟัง ผู้พูดมีสถานภาพสูงหรือต่ำกว่าผู้ฟังก็ได้ อาจเนื่องด้วยมี

อายุประสบการณ์ หรือมีอำนาจ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างญาติผู้ใหญ่กับญาติผู้น้อย สามีกับภรรยา นายกับบ่าว เป็นต้น

3. ความสัมพันธ์แบบเป็นกลาง เป็นความสัมพันธ์ที่ไม่ถือความสูงกว่าหรือต่ำกว่าของผู้พูดและผู้ฟังเป็นเรื่องสำคัญ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้บริการกับผู้รับบริการ

จากข้อมูลที่ปรากฏ การใช้คำทักทายจำแนกตามบทบาททางความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟังมีทั้งสิ้น 24 บทบาท ได้แก่ พ่อ แม่ ยาย ป้า น้า พี่ น้อง หลาน แม่ยาย แม่สามี ลูกเขย ลูกสะใภ้ พี่เมีย น้องเมีย พี่เขย น้องเขย เขยใหญ่ เขยเล็ก บุตร เพื่อน คนรู้จัก คนไม่รู้จัก ผู้ให้บริการ ผู้รับบริการ บทบาทเหล่านี้จัดกลุ่มตามลักษณะความสัมพันธ์ดังกล่าวออกเป็น 4 กลุ่มคือ

กลุ่มที่ 1 เป็นบทบาทความสัมพันธ์แบบสมดุลง ซึ่งผู้พูดมีสถานภาพเท่าเทียมกับผู้ฟัง ได้แก่ เพื่อน คนรู้จัก คนไม่รู้จัก

กลุ่มที่ 2 เป็นบทบาทความสัมพันธ์แบบไม่สมดุลง ซึ่งผู้พูดมีสถานภาพสูงกว่าผู้ฟัง เช่น เป็นญาติผู้ใหญ่กล่าวทักทายญาติผู้น้อย พ่อ-แม่กล่าวทักทายลูก เป็นต้น

กลุ่มที่ 3 เป็นบทบาทความสัมพันธ์แบบไม่สมดุลง ซึ่งผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ฟัง เช่น เป็นญาติผู้น้อยกล่าวทักทายญาติผู้ใหญ่ ลูกกล่าวทักทาย พ่อ-แม่ เป็นต้น

กลุ่มที่ 4 เป็นบทบาทความสัมพันธ์แบบเป็นกลาง ได้แก่ ผู้ให้บริการ ผู้รับบริการ

ต่อไปนี้ ผู้วิจัยจะเสนอผลการวิเคราะห์ การใช้รูปแบบคำทักทายประเภทต่างๆ ตามบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง

ผู้ฟัง

[illegible]

ตารางสรุปรูปแบบคำทักทายประเภทที่ใช้ถ้อยคำแบบต่างๆ ที่ปรากฏใช้ตามบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง

บทบาท	เพื่อน พูด กับ เพื่อน	คน รู้จัก พูด กับ คน รู้จัก	คน ไม่ รู้จัก พูด กับ คน ไม่ รู้จัก	พ่อ พูด กับ ลูก	แม่ พูด กับ ลูก	ยาย พูด กับ หลาน	ป้า พูด กับ หลาน	น้า พูด กับ หลาน	พี่ ชาย พูด กับ น้อง ชาย	พี่ เมีย พูด กับ น้อง เมีย	ลูก พูด กับ พ่อ	ลูก พูด กับ แม่	หลาน พูด กับ ยาย	หลาน พูด กับ น้า	ลูก พูด กับ แม่ ยาย	ลูก พูด กับ แม่ สามี	น้อง พูด กับ พี่	น้อง พูด กับ พี่ เมีย	เชย พูด กับ เชย ใหญ่	ผู้ให้ บริการ พูด กับ ผู้ รับ บริการ	รวม
รูปแบบ																					
คำเรียกขาน เท่านั้น	4.76	7.14			2.38							2.38	4.76			2.38	2.38				26.19
คำอุทาน เท่านั้น	7.14	4.76	2.38	2.38	4.76	2.38															23.81
คำอุทาน + คำเรียกขาน	2.38	4.76	2.38		4.76	7.14				2.38											23.81
คำแบบแผน + คำเรียก ขาน		2.38		2.38				2.38							2.38		2.38	2.38	2.38		16.67
คำเรียกขาน + คำแบบ แผน		2.38					2.38														4.76
คำแบบแผน เท่านั้น						2.38														2.38	4.76
รวม																					100

จากตารางสรุปการวิเคราะห์การใช้รูปแบบคำทักทายในภาษาไทย ที่แตกต่างกันตามความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง เห็นได้ว่า เมื่อผู้พูดกล่าวทักทายผู้ฟัง ซึ่งมีความสัมพันธ์แบบสมมูล คือ ความสัมพันธ์ฉันท์เพื่อน คนรู้จัก คนไม่รู้จัก จะใช้รูปแบบ [- ถ้อยคำ] หรือ [+ ถ้อยคำ] ก็ได้ เมื่อผู้ฟังเป็นเพื่อนจะเลือกใช้ [+ ถ้อยคำ] มากกว่า [- ถ้อยคำ] เมื่อเป็นคนรู้จักจะใช้ [- ถ้อยคำ] กับ [+ ถ้อยคำ] ในอัตราที่เท่ากัน และใช้ [- ถ้อยคำ] มากกว่า [+ ถ้อยคำ] กับผู้ฟังที่ไม่รู้จัก แสดงว่าผู้พูดจะเลือกใช้ถ้อยคำกล่าวทักทายกับผู้ฟังที่มีความใกล้ชิดสนิทสนม เช่น เพื่อน คนรู้จัก ในขณะที่เดียวกันมักจะไม่ใช้ถ้อยคำกล่าวทักทายกับผู้ฟังที่ไม่มีความสนิทสนม เช่น คนไม่รู้จัก หรือคนรู้จักที่ไม่สนิท

ในความสัมพันธ์แบบไม่สมดุล เมื่อผู้พูดกล่าวทักทายผู้ฟังที่มีสถานภาพต่ำกว่าคือ พ่อทักทายลูก ยายทักทายหลาน ป้าทักทายหลาน พี่เมียทักทายน้องเขย จะใช้ [+ ถ้อยคำ] เท่านั้น เพื่อแสดงบทบาทของตนเองที่อยู่สูงกว่าผู้ฟัง คือ เป็นญาติที่อยู่สูงกว่าหรือมีอาวุโสมากกว่า แต่เมื่อแม่ทักทายลูก น้าทักทายหลาน พี่เขยทักทายน้องเมีย จะใช้ [- ถ้อยคำ] มากกว่า [+ ถ้อยคำ] อาจเพื่อแสดงความสนิทสนมต่อผู้ฟังที่ต่ำกว่าตนก็ได้ ในกรณีของน้าทักทายหลานซึ่งใช้รูปแบบ [- ถ้อยคำ] กับ [+ ถ้อยคำ] เท่ากัน อันเนื่องจากน้า - หลาน จะมีทั้งที่สนิทหรือไม่สนิทต่อกันก็ได้

เมื่อกล่าวทักทายผู้ฟังที่มีสถานภาพสูงกว่า เช่น ลูกทักทายพ่อ-แม่ หลานทักทายยาย หรือน้า ลูกเขยทักทายแม่ยาย จะใช้ [- ถ้อยคำ] มากกว่า [+ ถ้อยคำ] เป็นการแสดงความเคารพต่อผู้ฟังที่สูงกว่า แต่เมื่อน้องทักทายพี่ เขยเล็กทักทายเขยใหญ่ จะใช้ [+ ถ้อยคำ] เท่านั้น อาจเพื่อแสดงความสนิทสนมแต่เคารพน้อยหรือแสดงความเท่าเทียมกันบ้างกับผู้ฟังที่สูงกว่าไม่มากนัก กรณีลูกสะใภ้ทักทายแม่สามี จะใช้ทั้ง [- ถ้อยคำ] และ [+ ถ้อยคำ] ในอัตราที่เท่ากัน เนื่องจากลูกสะใภ้อาจมีทั้งสนิทสนมและไม่สนิทกับแม่สามีก็ได้ รวมไปถึง การแสดงความเคารพมากหรือน้อยต่อแม่สามีด้วย

กรณีความสัมพันธ์แบบเป็นกลาง คือ ผู้ให้บริการทักทายผู้รับบริการ พบว่า จะใช้รูปแบบ [+ ถ้อยคำ] เท่านั้น เพื่อต้องการแสดงความสนิทสนมกับผู้ฟังก็เป็นได้

ส่วนการใช้คำทักทายประเภทที่ใช้รูปแบบ [+ ถ้อยคำ] ซึ่งแยกย่อยได้ 6 ประเภทนั้น เมื่อทักทายผู้ฟังที่มีสถานภาพเท่ากัน ในความสัมพันธ์นั้นที่เพื่อนจะใช้ คำอุทานเท่านั้น มากที่สุด เช่น "อ้าว" "เอ้า" "อู๋ตาย" และใช้คำเรียกขานเท่านั้น รองลงมา ได้แก่ คำนำหน้า + วลี แสดงความรู้สึก "โอ้ป้า" และใช้คำอุทาน + คำเรียกขาน เป็นอันดับสุดท้าย เช่น "โอ้ย ...เธอ" การใช้คำอุทานหรือคำเรียกขานที่มีส่วนประกอบของวลีแสดงความรู้สึกในการทักทายกับเพื่อน สามารถแสดงความรู้สึกใกล้ชิดสนิทสนมต่อผู้ฟังที่เป็นเพื่อนได้มากกว่าการใช้คำแบบแผนดั้งเดิม ที่ไม่สามารถแสดงความรู้สึกนี้ได้ เมื่อทักทายคนรู้จัก จะใช้ คำเรียกขานเท่านั้น มากที่สุด คือ ชื่อ เช่น "เอ" "มะแม" รูปแบบรองลงมา คือ คำอุทานเท่านั้น เช่น "อ้อ" "อ้าว" กับ คำอุทาน + คำเรียกขาน เช่น "เอ้า...หนู" "แหม...หลานชาย" ส่วนอันดับสุดท้ายคือ คำแบบแผน+คำเรียกขาน เช่น "เป็นไง ...วาน" และ คำเรียกขาน + คำแบบแผน เช่น "เอ..เป็นไงมั่ง" เมื่อทักทายคนไม่รู้จัก ใช้คำอุทานเท่านั้น เช่น "อ้อ" และ คำอุทาน + คำเรียกขาน เช่น "อ้อ...หนู" จะเห็นได้ว่า มีการใช้คำเรียกขานทักทายผู้ฟังที่รู้จักและผู้ฟังที่ไม่รู้จัก รูปแบบของคำเรียกขานที่ใช้เป็นคำทักทายกับผู้ฟังที่รู้จักมักใช้ "ชื่อ" ซึ่งแสดงความสนิทสนมในความสัมพันธ์แบบเท่าเทียมกัน และไม่พบว่ามีการใช้คำแบบแผนปรากฏใช้เป็นคำทักทายกับผู้ฟังที่ไม่รู้จัก แสดงว่าเมื่อผู้พูดใช้ถ้อยคำทักทายผู้ฟังที่เท่ากันจะไม่ใช้คำแบบแผนทั้งกับผู้ฟังที่สนิทและไม่สนิท

ในความสัมพันธ์แบบไม่สมดุล เมื่อทักทายผู้ฟังที่มีสถานภาพต่ำกว่าจะพบว่า รูปแบบที่ใช้มากที่สุดได้แก่ คำอุทาน + คำเรียกขาน เช่น ยายทักทายหลาน “อ้า...ตัม” “แหม ..หลานยาย” แม่ทักทายลูก “อ้อ...แม่วัล” “อ้อ...ตาคม” และคำอุทานเท่านั้น เช่น ยายทักทายหลาน “อ้าว” แม่ทักทายลูก “แหม” “อ้าว” การใช้คำเรียกขานและคำอุทานสามารถแสดงความรู้สึกใกล้ชิดสนิทสนมที่ผู้พูดมีต่อผู้ฟังได้ และ “ชื่อ” ก็เป็นคำเรียกขานที่ใช้เป็นถ้อยคำทักทายมากที่สุด เนื่องจากผู้พูดใช้ “ชื่อ” แสดงอำนาจที่ตนเองอยู่เหนือผู้ฟังที่ต่ำกว่า ถือเป็นญาติที่อยู่สูงกว่า นอกจากนี้ยังมีการใช้รูปแบบอื่น ๆ เช่น คำแบบแผนเท่านั้น ตัวอย่าง ยายทักทายหลาน “เป็นใจ” คำเรียกขานเท่านั้น เช่น แม่ทักทายลูก “เอ” คำแบบแผน+คำเรียกขาน เช่น พ่อทักทายลูก “ว่าไง แม่” น้าทักทายหลาน “เป็นใจ ...ตัม” และคำเรียกขาน + คำแบบแผน เช่น ป้าทักทายหลาน “ยายเอ เป็นใจมั่ง”

เมื่อทักทายผู้ฟังที่มีสถานภาพสูงกว่า พบว่า รูปแบบที่ใช้มี 2 ประเภทเท่านั้น คือ คำเรียกขานเท่านั้น เช่น ลูกทักทายแม่ “คุณแม่คะ” หลานทักทายยาย “คุณยายคะ” ลูกเขยทักทายแม่ยาย “คุณแม่ฮะ” ลูกสะใภ้ทักทายแม่สามี “คุณแม่คะ” กับประเภท คำแบบแผน + คำเรียกขาน เช่น ลูกเขย ทักทายแม่ยาย “สวัสดิ์ครับ คุณแม่” น้องทักทายพี่ “เป็นใจมั่ง พี่ดา” น้องเขยทักทายพี่เมีย “สวัสดิ์ฮะ พี่ดา” เขยเล็กทักทายเขยใหญ่ “สวัสดิ์ฮะ พี่เทอม”

สังเกตได้ว่า รูปแบบคำเรียกขานที่ใช้เป็นถ้อยคำทักทายกับผู้ฟังที่สูงกว่า เช่น ญาติผู้น้อยทักทายญาติผู้ใหญ่ จะใช้คำนำหน้า + คำเรียกญาติ โดยจะไม่ใช้ “ชื่อ” กับญาติที่มีอาวุโสสูงกว่า ได้แก่แม่ ยาย แม่ยาย แม่สามี แต่ในกรณีที่น้องทักทายพี่ น้องเขยทักทายพี่เมีย เขยเล็กทักทายเขยใหญ่ พบว่ามีการใช้ “ชื่อ” สมตามคำกล่าวของ กัลยา และอมรา (2531) ที่ว่า ในสังคมไทย ผู้น้อยนิยมใช้ชื่อมากขึ้น แสดงความเคารพผู้ใหญ่ผู้น้อยลง หรือแสดงความเท่าเทียมกับผู้ใหญ่มากขึ้น ซึ่งในกรณีนี้เป็นญาติผู้ใหญ่ที่มีอาวุโสไม่มากนักเมื่อเทียบกับผู้พูด

ส่วนรูปแบบที่ใช้ทักทายผู้ฟังซึ่งมีความสัมพันธ์แบบเป็นกลางได้แก่ คำแบบแผนเท่านั้น เช่น ผู้ให้บริการทักทายผู้รับบริการ “สวัสดิ์ค่ะ”

สรุปได้ว่า การใช้คำทักทายในภาษาไทยกรุงเทพฯปัจจุบันพบว่า เมื่อทักทายกับผู้ฟังที่มีสถานภาพเท่ากัน จะใช้รูปแบบ [- ถ้อยคำ] 25.59% มากกว่า [+ ถ้อยคำ] 19.78% เมื่อทักทายผู้ฟังที่มีสถานภาพต่ำกว่า จะใช้ถ้อยคำต่าง ๆ 17.44% มากกว่า ไม่ใช่ถ้อยคำเลย 9.3% เมื่อทักทายผู้ฟังที่มีสถานภาพสูงกว่า จะไม่ใช่ถ้อยคำเลย 16.27% มากกว่าใช้ถ้อยคำต่าง ๆ 10.46% กรณีความสัมพันธ์แบบเป็นกลางพบว่า ใช้ถ้อยคำต่าง ๆ เท่านั้น 1.16%

ส่วนการใช้คำทักทายประเภทที่ใช้ถ้อยคำต่าง ๆ พบว่า เมื่อทักทายผู้ฟังที่มีสถานภาพเท่ากัน ใช้คำอุทานเท่านั้น มากเป็นอันดับหนึ่ง 14.28% ใช้คำเรียกขานเท่านั้น เป็นอันดับรอง 11.9% ใช้คำอุทาน+คำเรียกขานเป็นอันดับสาม 9.52% เมื่อทักทายผู้ฟังที่มี

สถานภาพต่ำกว่า ใช้คำอุทาน + คำเรียกขานมากเป็นอันดับแรก 14.28 % ใช้คำอุทานเท่านั้น เป็นอันดับรอง 9.52% ใช้คำแบบแผน+คำเรียกขานเป็นอันดับสาม 4.76% เมื่อทักทายผู้ฟังที่มี สถานภาพสูงกว่าพบว่า รูปแบบที่ใช้มีเพียง 2 รูปแบบ คือ คำเรียกขานเท่านั้น 11.9% กับ คำแบบแผน + คำเรียกขาน 9.52% ในกรณีความสัมพันธ์แบบเป็นกลางพบว่า “มีเพียงรูปแบบเดียวที่ใช้ คือ คำแบบแผนเท่านั้น 2.8%

ตารางแสดงภาพรวมของรูปแบบใหญ่ คำทักทายที่ปรากฏใช้ตามบทบาทความสัมพันธ์ ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง

บทบาท รูปแบบ	ความสัมพันธ์ แบบสมดุ	ความสัมพันธ์แบบไม่สมดุ		ความสัมพันธ์ แบบเป็นกลาง	รวม
	ผู้ฟังเท่ากัน	ผู้ฟังต่ำกว่า	ผู้ฟังสูงกว่า	-	
ไม่ใช้ถ้อยคำเลย	25.59	9.3	16.27	-	51.16
ใช้ถ้อยคำแบบต่าง ๆ	19.78	17.44	10.46	1.16	48.84
รวม	45.37	26.74	26.73	1.16	100

ตารางแสดงภาพรวมของรูปแบบคำทักทายประเภทที่ใช้ถ้อยคำแบบต่าง ๆ ที่ปรากฏใช้ตาม บทบาทความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง

บทบาท รูปแบบ	ความสัมพันธ์ แบบสมดุ	ความสัมพันธ์แบบไม่สมดุ		ความสัมพันธ์ แบบเป็นกลาง	รวม
	ผู้ฟังเท่ากัน	ผู้ฟังต่ำกว่า	ผู้ฟังสูงกว่า	-	
คำเรียกขานเท่านั้น	11.9	2.38	11.9	-	26.19
คำอุทานเท่านั้น	14.28	9.52	-	-	23.81
คำอุทาน + คำเรียกขาน	9.52	14.28	-	-	23.81
คำแบบแผน + คำเรียกขาน	2.38	4.76	9.52	-	16.67
คำเรียกขาน + คำแบบแผน	2.38	2.38	-	-	4.76
คำแบบแผนเท่านั้น	-	2.38	-	2.38	4.76
รวม	40.46	35.7	21.42	2.38	100

ตารางสรุปแสดงลำดับรูปแบบคำทักทายประเภทที่ใช้ถ้อยคำแบบต่าง ๆ ที่ปรากฏใช้ตาม บทบาทความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง 3 อันดับแรก (แสดงเฉพาะความสัมพันธ์แบบ สมดุล และความสัมพันธ์แบบไม่สมดุล)

ลำดับ \ บทบาท	ผู้ฟังเท่ากัน	ผู้ฟังต่ำกว่า	ผู้ฟังสูงกว่า
ลำดับหนึ่ง	คำอุทานเท่านั้น	คำอุทาน+คำเรียกขาน	คำเรียกขานเท่านั้น
ลำดับสอง	คำเรียกขานเท่านั้น	คำอุทานเท่านั้น	คำแบบแผน+คำเรียกขาน
ลำดับสาม	คำอุทาน+คำเรียกขาน	คำแบบแผน+คำเรียกขาน	-

เมื่อพิจารณาการใช้คำทักทายที่ถูกกำหนดโดยอายุของผู้พูดเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ฟัง พบว่า เมื่อผู้ฟังอายุเท่ากันจะใช้รูปแบบ [+ ถ้อยคำ] 6.98% มากกว่า รูปแบบ [- ถ้อยคำ] 3.49% เนื่องจากการใช้ถ้อยคำประเภทต่างๆ สามารถแสดงความใกล้ชิดสนิทสนมหรือความเท่าเทียมกันระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังได้ เมื่อผู้ฟังอายุน้อยกว่าก็จะรูปแบบ [+ ถ้อยคำ] 30.23% มากกว่า [- ถ้อยคำ] 12.79% เนื่องด้วยการใช้ถ้อยคำประเภทต่าง ๆ สามารถแสดงความอาวุโสที่สูงกว่าของผู้พูดต่อผู้ฟังที่อาวุโสน้อยกว่าได้ แต่เมื่อผู้ฟังอายุมากกว่าจะใช้รูปแบบ [- ถ้อยคำ] 34.88% มากกว่า [+ ถ้อยคำ] 11.63% แสดงถึงสังคมไทยที่ผู้มียาุน้อยกว่าก็จะใช้ท่าทาง เช่น การไหว้ มากกว่าการใช้ถ้อยคำ ทักทายผู้ที่มีอายุมากกว่า เพื่อแสดงความเคารพต่อผู้ฟังที่อาวุโสกว่า

ส่วนการใช้คำทักทายประเภทที่ใช้ถ้อยคำแบบต่าง ๆ จะเห็นได้ว่าเมื่อผู้ฟังอายุเท่ากัน รูปแบบที่ใช้มากที่สุด ได้แก่ คำอุทานเท่านั้น 7.14% เช่น ผู้พูดอายุ 65 ทักทายกัน ด้วยคำว่า “เฮ้” “อ้าว” “อื๊วยตาย” อันดับรองได้แก่ คำเรียกขานเท่านั้น 4.76% เช่น ผู้ที่อายุ 17 ทักทายกันว่า “ไอ้ป้า” อันดับสุดท้ายได้แก่ คำอุทาน + คำเรียกขาน 2.38% เช่น ผู้ที่อายุ 65 ทักทายกันว่า “อื๊วย เธอ” ไม่พบว่ามีการใช้คำแบบแผนทักทายผู้ฟังที่มีอายุเท่ากัน เนื่องจากการใช้คำอุทานหรือคำเรียกขานสามารถแสดงความเท่าเทียมระหว่างผู้พูดผู้ฟังได้ ในขณะที่คำแบบแผนใช้แสดงความเท่าเทียมกันไม่ได้

เมื่อทักทายผู้ฟังที่มีอายุน้อยกว่า พบว่า มีการใช้ถ้อยคำประเภทต่างๆ ทุกรูปแบบ รูปแบบที่ใช้มาก 3 อันดับแรก ได้แก่ คำอุทาน + คำเรียกขาน 21.43% เช่น ผู้พูดอายุ 65 ทักทายผู้ฟังอายุราว 30 “แหม ...หลานชาย” “อ้อ ...ตาคน” “อ้อ ...แม่วัล” ผู้พูดอายุ 40 ทักทายผู้ฟังอายุ 30 กว่า “ไอ้โฮ วรต” ผู้พูดอายุ 65 ทักทายผู้ฟังอายุ 10 กว่า “อ้อ...หนู” “อ้อ...ตัม” “เฮ้...ตัม” “เฮ้...หนู” “แหม...หลานยาย” รูปแบบที่ใช้รองลงมาได้แก่ คำอุทานเท่านั้น 16.67% เช่น ผู้พูดอายุ 30 กว่า ทักทายผู้ฟังอายุ 10 กว่า “อ้าว” “แหม” ผู้พูดอายุ 60 กว่า ทักทายผู้ฟังอายุราว 20 “อ้าว” “อ้อ” อันดับสามได้แก่ คำเรียกขานเท่านั้น 9.53% เช่น

ผู้พูดอายุ 30 กว่า ทักทายผู้ฟังอายุ 10 กว่า "มะแม" "เอ" ผู้พูดอายุ 65 ทักทายผู้ฟังอายุ 17 "มะแม" ผู้พูดอายุ 17 ทักทายผู้ฟังอายุ 10 กว่า "เอ" สังเกตว่าผู้พูดใช้คำเรียกขานที่เป็น "ชื่อ" ทักทายผู้ฟังที่มีอายุน้อยกว่า แสดงถึง สังคมไทยที่ผู้มีอาวุโสสูงจะใช้ "ชื่อ" แสดงความมีอาวุโสที่สูงกว่าต่อผู้น้อยที่มีอาวุโสต่ำกว่า ส่วนประเภทอื่น ๆ ที่พบว่ามีกรปรากฏใช้คือ คำแบบแผน+คำเรียกขาน 7.14% เช่น ผู้พูดอายุ 65 ทักทายผู้ฟังอายุ 25 "เป็นไง..ว่าน" ผู้พูดอายุ 35 ทักทายผู้ฟังอายุ 17 "เป็นไง...ด้อม" "ว่าไง...แม" สองอันดับสุดท้าย ได้แก่ คำเรียกขาน+คำแบบแผน 4.76% เช่น ผู้พูดอายุ 40 ทักทายผู้ฟังอายุ 16 "ยายเอ ..เป็นไงมั่ง" ผู้พูดอายุ 17 ทักทายผู้ฟังอายุ 10 กว่า "เอ ...เป็นไงมั่ง" และคำแบบแผนเท่านั้น 2.38% เช่น ผู้พูดอายุ 65 ทักทายผู้ฟังอายุ 17 "เป็นไง" สังเกตว่า คำแบบแผนที่ใช้ทักทายผู้ที่มีอายุน้อยกว่า คือ คำว่า "เป็นไง" หรือ "ว่าไง"

เมื่อทักทายผู้ฟังที่มีอายุมากกว่าพบว่ามีเพียง 3 รูปแบบเท่านั้นที่ปรากฏใช้ได้แก่ คำเรียกขานเท่านั้น 11.90% เช่น ผู้พูดอายุ 17 ทักทายผู้ฟังอายุ 65 "คุณยายอะ" "คุณยาย" ผู้พูดอายุ 30 กว่าทักทายผู้ฟังอายุ 65 "คุณแม่อะ" "คุณแม่อะ" อันดับรองได้แก่ คำแบบแผน+คำเรียกขาน 9.53% เช่น ผู้พูดอายุ 30 กว่าทักทายผู้ฟังอายุ 40 กว่า "สวัสดิ์อะ ...พี่เทอม" "สวัสดิ์อะ...พี่ดา" "เป็นไงมั่ง...พี่ดา" ผู้พูดอายุ 30 กว่าทักทายผู้ฟังอายุ 65 "สวัสดิ์ครับ ..คุณแม่อะ" อันดับสุดท้ายได้แก่ คำแบบแผนเท่านั้น 2.38% เช่น ผู้พูดวัยกลางคนทักทายผู้ฟังอายุ 65 "สวัสดิ์ค่ะ" สังเกตว่าไม่พบคำอุทานปรากฏใช้เลย แสดงถึงสังคมไทยที่ผู้มีอายุน้อยจะไม่ใช้คำอุทานทักทายต่อผู้ที่มีอาวุโสกว่า ในขณะที่จะใช้คำเรียกขานที่เป็นรูปแบบ คำนำหน้า+คำเรียกญาติ ซึ่งแสดงความเคารพทักทายต่อผู้มีอาวุโสสูงกว่า และใช้คำเรียกญาติ+ชื่อ ที่แสดงความเคารพน้อยลงทักทายต่อผู้ที่มีอาวุโสสูงกว่าไม่มากหรืออาจเป็นการแสดงความเท่าเทียมกันก็ได้ สำหรับคำแบบแผนที่ใช้ทักทายผู้ที่มีอาวุโสสูงกว่าจะใช้คำว่า "สวัสดิ์" และใช้คำว่า "เป็นไง" กับผู้ที่มีอาวุโสสูงกว่าไม่มากนัก

ตารางแสดงรูปแบบใหญ่คำทักทายที่ปรากฏใช้ตามอายุผู้ฟัง เมื่อเปรียบเทียบกับผู้พูด

อายุ รูปแบบ	ผู้ฟังเท่ากัน	ผู้ฟังน้อยกว่า	ผู้ฟังมากกว่า	รวม
ไม่ใช้ถ้อยคำเลย	3.49	12.79	34.88	51.16
ใช้ถ้อยคำประเภทต่าง ๆ	6.98	30.23	11.63	48.84
รวม	10.47	43.02	46.51	100

ตารางแสดงรูปแบบคำทักทายประเภทที่ใช้ถ้อยคำแบบต่างๆ ที่ปรากฏใช้ตามอายุผู้ฟังเปรียบเทียบกับผู้พูด

อายุ รูปแบบ	ผู้ฟังเท่ากัน	ผู้ฟังน้อยกว่า	ผู้ฟังมากกว่า	รวม
คำเรียกขานเท่านั้น	4.76	9.53	11.90	26.19
คำอุทานเท่านั้น	7.14	16.67	-	23.81
คำอุทาน + คำเรียกขาน	2.38	21.43	-	23.81
คำแบบแผน + คำเรียกขาน	-	7.14	9.53	16.67
คำเรียกขาน + คำแบบแผน	-	4.76	-	4.76
คำแบบแผนเท่านั้น	-	2.38	2.38	4.76
รวม	14.28	61.91	23.81	100

ตารางสรุปแสดงลำดับรูปแบบคำทักทายประเภทที่ใช้ถ้อยคำแบบต่าง ๆ ที่ปรากฏใช้ตามอายุผู้ฟังที่เปรียบเทียบกับผู้พูด 3 อันดับแรก

อายุ ลำดับ	ผู้ฟังเท่ากัน	ผู้ฟังน้อยกว่า	ผู้ฟังมากกว่า
ลำดับที่หนึ่ง	คำอุทานเท่านั้น	คำอุทาน+คำเรียกขาน	คำเรียกขานเท่านั้น
ลำดับที่สอง	คำเรียกขานเท่านั้น	คำอุทานเท่านั้น	คำแบบแผน+คำเรียกขาน
ลำดับที่สาม	คำอุทาน + คำเรียกขาน	คำเรียกขานเท่านั้น	คำแบบแผนเท่านั้น

ส่วนกรณีการใช้คำทักทายที่ถูกกำหนดโดยเพศของผู้พูดที่สัมพันธ์กับผู้ฟังพบว่า เมื่อทักทายเพศเดียวกันจะใช้รูปแบบ [- ถ้อยคำ] หรือ [+ ถ้อยคำ] ในอัตราที่เท่ากันหรือใกล้เคียงกันมาก คือ เพศหญิงใช้ [- ถ้อยคำ] 23.26% ใช้ [+ ถ้อยคำ] 24.42% เพศชายจะใช้ [- ถ้อยคำ] กับ [+ ถ้อยคำ] ในอัตราที่เท่ากันคือ 4.65% แต่เมื่อทักทายกับผู้ฟังที่ต่างเพศกันพบว่า เมื่อเพศหญิงทักทายเพศชายจะใช้ [+ ถ้อยคำ] 10.47% มากกว่า [- ถ้อยคำ] 4.65% ในขณะที่เพศชายจะทักทายเพศหญิงใช้ [- ถ้อยคำ] 18.60% มากกว่า [+ ถ้อยคำ] 9.30% อาจเนื่องจากวัฒนธรรมไทยไม่นิยมให้ผู้หญิงแสดงกริยาท่าทางสร้างสัมพันธ์กับเพศชายก่อน เพศหญิงจึงไม่สามารถใช้ท่าทาง เช่น การยิ้มให้ การก้มหัว ในการทักทายเพศชาย จึงหันมาใช้ถ้อยคำแทน ในขณะที่ผู้ชายไทยสามารถแสดงที่ทำต่อเพศหญิงได้ จึงอาจใช้ท่าทาง เช่น

การยิ้มให้ การก้มหัว การสบตา ทักทายเพศหญิงมากกว่าการใช้ถ้อยคำ ซึ่งหากเพศชายใช้ถ้อยคำไม่ถูกกาลเทศะก็จะกลายเป็นการเกี้ยวพาราสีต่อเพศหญิงได้

เมื่อพิจารณาการใช้คำทักทายประเภทที่ใช้ถ้อยคำประเภทต่าง ๆ จะเห็นว่า เมื่อเพศหญิงทักทายเพศหญิงรูปแบบที่ใช้มากที่สุด ได้แก่ คำเรียกขานเท่านั้น หรือ คำอุทานเท่านั้น 14.29% รูปแบบคำเรียกขานที่ใช้ เช่น การใช้ "ชื่อ" "มะแม" "เอ" การใช้คำนำหน้า + คำเรียกญาติ "คุณแม่อะ" ตัวอย่างการใช้คำอุทานเท่านั้น เช่น "อ้าว" "แหม" "เอ้า" "อึ้ยตาย" รูปแบบที่ใช้รองลงมาได้แก่ คำอุทาน + คำเรียกขาน 11.90% เช่น "อ้อ...แม่วัล" "อ้อ...หนู" "เอ้า...หนู" "อึ้ย...เธอ" "แหม...หลานยาย" รูปแบบที่ใช้อันดับสามได้แก่ คำเรียกขาน + คำแบบแผน 4.76% เช่น "เอ...เป็นใจมั่ง" "ยายเอ...เป็นใจมั่ง" อันดับสุดท้ายได้แก่ คำแบบแผน + คำเรียกขาน เช่น "เป็นใจมั่ง...พี่ดา" และ คำแบบแผนเท่านั้น เช่น "สวัสดีค่ะ" สังเกตได้ว่าเมื่อเพศหญิงทักทายกับเพศหญิงจะใช้คำเรียกขานและคำอุทานมาก แต่เมื่อเพศหญิงทักทายกับเพศชาย รูปแบบที่ใช้มากที่สุด คือ คำอุทาน + คำเรียกขาน 11.90% เช่น "อ้อ...ตั้ม" "อ้อ...ตาคม" "โอโห...วรรด" "แหม...หลานชาย" ส่วนรูปแบบอื่นๆ จะปรากฏใช้น้อยมาก เช่น คำเรียกขานเท่านั้น "ไอ้บ้า" คำอุทานเท่านั้น "อ้อ" คำแบบแผน + คำเรียกขาน "เป็นใจ...ว่าน" คำแบบแผนเท่านั้น "เป็นใจ

เมื่อเพศชายทักทายกับเพศชาย พบว่ามีเพียง 2 รูปแบบที่ปรากฏใช้ ได้แก่ คำอุทานเท่านั้น เช่น "อ้อ" "อ้าว" และ คำแบบแผน + คำเรียกขาน เช่น "สวัสดีอะ พี่เทอม" "เป็นใจ...ตั้ม" และเมื่อเพศชายทักทายกับเพศหญิง รูปแบบที่ใช้มากที่สุดได้แก่ คำเรียกขานเท่านั้น 9.52% เช่น "คุณแม่อะ" "ไอ้บ้า" รูปแบบรองลงมาได้แก่ คำแบบแผน + คำเรียกขาน 7.15% เช่น สวัสดีครับ ...คุณแม่อะ "สวัสดีอะ ...พี่ดา" "ว่าไง ...แม" รูปแบบที่ใช้น้อยที่สุดได้แก่ คำอุทานเท่านั้น 2.38% เช่น "อ้าว"

สังเกตได้ว่า เมื่อทักทายเพศเดียวกัน รูปแบบที่ใช้มากที่สุดได้แก่ คำอุทานเท่านั้น ซึ่งเราก็มักจะพบเห็นได้เสมอในปัจจุบันที่คนในสังคมไทยมักใช้คำอุทานทักทายกัน แต่คำอุทานนั้นจะใช้แตกต่างกันระหว่างชายกับหญิง ส่วนกรณีคำทักทายที่ใช้ทักทายเพศตรงข้าม ผู้ชายจะใช้ คำเรียกขานเท่านั้น ทักทายกับเพศหญิง แต่เพศหญิงจะมีการใช้ คำอุทานประกอบคำเรียกขานทักทายกับเพศชายในขณะที่เพศชายนิยมใช้คำแบบแผนประกอบกับคำเรียกขานทักทายเพศหญิง ซึ่งแสดงว่าในการทักทายเพศหญิงมักจะใช้ถ้อยคำแสดงออกซึ่งความรู้สึก เช่น ใช้คำอุทาน แทนที่จะใช้ท่าทาง ในขณะที่เพศชายจะใช้ท่าทางมากกว่าการใช้ถ้อยคำ ดังที่เคยกล่าวมาแล้วในสังคมไทยผู้หญิงต้องระมัดระวังการแสดงท่าทางต่อฝ่ายชาย ในทางตรงข้ามผู้ชายก็ระมัดระวังการใช้ถ้อยคำต่อฝ่ายหญิง

ตารางแสดงรูปแบบใหญ่คำหักหายที่ปรากฏใช้ตามเพศของผู้พูดที่สัมพันธ์กับผู้ฟัง

เพศ รูปแบบ	ญ - ญ	ญ - ช	ช - ช	ช - ญ	รวม
ไม่ใช้ถ้อยคำเลย	23.26	4.65	4.65	18.60	51.16
ใช้ถ้อยคำประเภทต่าง ๆ	24.42	10.47	4.65	9.30	48.84
รวม	47.68	15.12	9.3	27.9	100

ตารางแสดงรูปแบบคำหักหายประเภทที่ใช้ถ้อยคำแบบต่าง ๆ ที่ปรากฏใช้ตามเพศของผู้พูดที่สัมพันธ์กับผู้ฟัง

เพศ รูปแบบ	ญ - ญ	ญ - ช	ช - ช	ช - ญ	รวม
คำเรียกขานเท่านั้น	14.29	2.38	-	9.52	26.19
คำอุทานเท่านั้น	14.29	2.38	4.76	2.38	23.81
คำอุทาน + คำเรียกขาน	11.90	11.90	-	-	23.81
คำแบบแผน + คำเรียกขาน	2.38	2.38	4.76	7.15	16.67
คำเรียกขาน + คำแบบแผน	4.76	-	-	-	4.76
คำแบบแผนเท่านั้น	2.38	2.38	-	-	4.76
รวม	50	21.43	9.52	19.05	100

ตารางสรุปแสดงลำดับรูปแบบคำหักหายประเภทที่ใช้ถ้อยคำแบบต่าง ๆ ที่ปรากฏใช้ตามเพศของผู้พูดและผู้ฟัง 3 อันดับแรก

เพศ ลำดับ	เพศเดียวกัน		ต่างเพศกัน	
	ญ - ญ	ช - ช	ญ - ช	ช - ญ
ลำดับหนึ่ง	คำอุทานเท่านั้น	คำอุทานเท่านั้น	คำอุทาน+คำเรียกขาน	คำเรียกขานเท่านั้น
ลำดับสอง	คำเรียกขานเท่านั้น	คำแบบแผน+คำเรียกขาน	คำแบบแผน+ คำเรียกขาน	คำแบบแผน+คำเรียกขาน
ลำดับสาม	คำอุทาน+คำเรียกขาน	-	คำอุทานเท่านั้น	คำอุทานเท่านั้น

สรุป

รูปแบบคำทักทายในภาษาไทยกรุงเทพฯปัจจุบัน พบว่ามี 2 รูปแบบใหญ่ คือ ไม่ใช้ ถ้อยคำเลย กับ ใช้ถ้อยคำประเภทต่าง ๆ ในรูปแบบที่ใช้ถ้อยคำประเภทต่าง ๆ ยังแบ่งย่อยได้เป็น 6 ประเภท คือ 1) คำอุทานเท่านั้น 2) คำเรียกขานเท่านั้น 3) คำแบบแผนเท่านั้น 4) คำอุทาน + คำเรียกขาน 5) คำเรียกขาน + คำแบบแผน 6) คำแบบแผน + คำเรียกขาน

การใช้รูปแบบต่างๆของคำทักทายในภาษาไทย จะแตกต่างกันไปตามบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง 3 แบบ คือ 1) ความสัมพันธ์แบบสมมูล 2) ความสัมพันธ์แบบไม่สมมูล 3) ความสัมพันธ์แบบเป็นกลาง ความสัมพันธ์ 3 แบบทำให้มีบทบาทระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง 24 บทบาท ผลปรากฏว่า เมื่อทักทายผู้ฟังที่มีบทบาทเท่ากัน ผู้พูดจะเลือก ไม่ใช้ถ้อยคำเลย (ϕ) มากกว่าใช้ถ้อยคำประเภทต่าง ๆ เมื่อทักทายผู้ฟังที่ต่ำกว่าจะใช้ถ้อยคำแบบต่าง ๆ มากกว่า ไม่ใช้ถ้อยคำเลย เมื่อทักทายผู้ฟังที่สูงกว่าจะ ไม่ใช้ถ้อยคำเลย มากกว่าใช้ถ้อยคำประเภทต่าง ๆ และในความสัมพันธ์แบบเป็นกลางจะใช้ถ้อยคำประเภทต่าง ๆ เท่านั้น

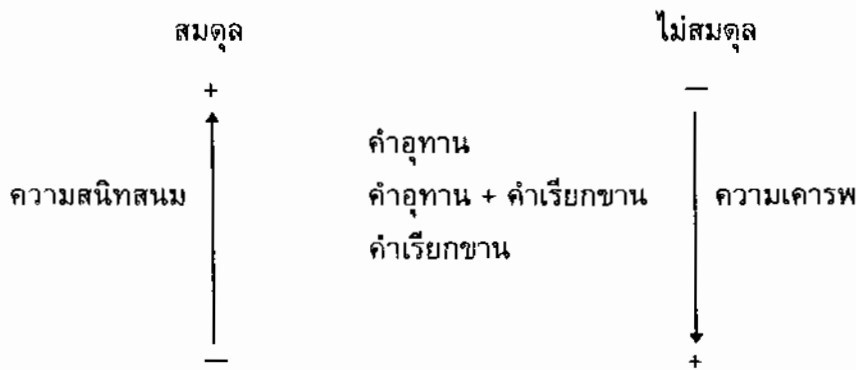
ส่วนกรณีการใช้คำทักทายในรูปแบบย่อยของการใช้ถ้อยคำประเภทต่าง ๆ พบว่า เมื่อทักทายผู้ที่เท่ากัน รูปแบบที่ใช้มากที่สุดคือ คำอุทานเท่านั้น เมื่อทักทายผู้ต่ำกว่า รูปแบบที่ใช้มากที่สุดคือ คำอุทาน + คำเรียกขาน เมื่อทักทายผู้สูงกว่า รูปแบบที่ใช้มากที่สุดคือ คำเรียกขานเท่านั้น

เมื่อพิจารณาการใช้คำทักทายตามอายุผู้พูดเมื่อเปรียบกับผู้ฟังพบว่า เมื่อทักทายผู้ฟังที่อายุเท่ากัน รูปแบบที่ใช้มากที่สุด ได้แก่ ใช้ถ้อยคำประเภทต่าง ๆ ที่เป็น คำอุทานเท่านั้น เมื่อทักทายผู้ฟังที่อายุน้อยกว่า รูปแบบที่ใช้มากที่สุดได้แก่ คำอุทาน + คำเรียกขาน เมื่อทักทายผู้ฟังที่อายุมากกว่าจะ ไม่ใช้ถ้อยคำเลย มากกว่า ใช้ถ้อยคำประเภทต่าง ๆ และจะเลือกใช้รูปแบบ คำเรียกขานเท่านั้น มากเป็นอันดับหนึ่ง

ประการสุดท้าย ผู้วิจัยพบว่า การใช้คำทักทายตามเพศของผู้พูดที่สัมพันธ์กับผู้ฟังในกรณีเพศหญิงทักทายเพศหญิง จะ ไม่ใช้ถ้อยคำเลย และ ใช้ถ้อยคำประเภทต่าง ๆ ในอัตราที่ใกล้เคียงกัน โดยเลือกใช้ คำเรียกขานเท่านั้น หรือ คำอุทานเท่านั้น มากเป็นอันดับหนึ่ง เมื่อเพศหญิงทักทายเพศชาย จะใช้ถ้อยคำประเภทต่าง ๆ มากกว่า ไม่ใช้ถ้อยคำเลย รูปแบบที่ใช้มากที่สุดคือ คำอุทาน + คำเรียกขาน กรณีของเพศชาย เมื่อทักทายกับเพศชายจะ ไม่ใช้ถ้อยคำเลย กับ ใช้ถ้อยคำประเภทต่าง ๆ ในอัตราที่เท่ากัน รูปแบบที่ใช้คือ คำอุทานเท่านั้น หรือ คำแบบแผน + คำเรียกขาน เมื่อทักทายกับเพศหญิงจะ ไม่ใช้ถ้อยคำเลย มากกว่า ใช้ถ้อยคำประเภทต่าง ๆ และรูปแบบที่ใช้มากที่สุด ได้แก่ คำเรียกขานเท่านั้น

เมื่อพิจารณาคุณภาพรวมการใช้รูปแบบคำทักทายในภาษาไทยกรุงเทพฯปัจจุบัน จากกล่าวได้ว่า ถูกกำหนดโดยลักษณะความสัมพันธ์ 2 ลักษณะตามที่ปรากฏในงานวิจัยเรื่อง

อภิปรายผล

1. ผู้วิจัยพบว่า รูปแบบคำทักทายในภาษาไทยกรุงเทพฯ ปัจจุบัน อาจเป็นรูปแบบเดียวๆ ที่เป็น คำเรียกขาน คำอุทานหรือคำแบบแผนเท่านั้น หรือเป็นรูปแบบผสมสองส่วนที่เกิดจากคำเหล่านี้มารวมกัน

การใช้รูปแบบคำทักทายในภาษาไทยมีแนวโน้มใช้คำอุทานและคำเรียกขานมากกว่าการใช้คำแบบแผน เนื่องจากเป็นคำที่สามารถแสดงความรู้สึกใกล้ชิดสนิทสนม ความเคารพ ความมีอำนาจของผู้พูดที่มีต่อผู้ฟังได้ดีกว่าคำแบบแผน จากข้อมูลจะใช้คำแบบแผนในความสัมพันธ์แบบเป็นกลางผู้พูดไม่ต้องการแสดงความรู้สึกหรือระดับชั้นทางสังคมอย่างใดต่อผู้ฟัง

2. ผู้วิจัยพบว่าคำเรียกขานที่เป็นรูปแบบของคำทักทายที่ปรากฏใช้มากที่สุดได้แก่ ชื่อ รองลงมาคือ คำนำหน้า + คำเรียกญาติ "ชื่อ" จะใช้เป็นคำทักทายผู้ฟังที่เท่ากันเพื่อแสดงความใกล้ชิดสนิทสนมและความเสมอภาค และใช้ทักทายผู้ฟังที่ต่ำกว่า เพื่อแสดงถึงอำนาจของผู้พูดที่มีสถานภาพสูงกว่าผู้ฟัง แต่เมื่อทักทายผู้ที่อยู่สูงกว่า เช่น ญาติผู้เยาว์ทักทายญาติผู้ใหญ่ จะใช้คำนำหน้า + คำเรียกญาติแทน โดยจะไม่ใช้ "ชื่อ" ทักทายกับญาติผู้ใหญ่เว้นกรณีที่ผู้ฟังมีอายุห่างกันไม่มากนักหรือมีความสนิทสนมกันก็อาจใช้ "ชื่อ" ประกอบคำนำหน้าหรือคำเรียกญาติได้ ซึ่งเป็นไปตามข้อสรุปในงานวิจัยเรื่องการใช้คำเรียกขานของกัลยา และอมรา (2531) และการใช้คำเรียกขานในรูปแบบของคำทักทายยังชี้ให้เห็นระบบเครือญาติในสังคมไทย จะมีความใกล้ชิดสนิทสนมกับญาติฝ่ายแม่หรือฝ่ายหญิงมากกว่าญาติฝ่ายพ่อหรือฝ่ายชาย เช่น แม่กับลูก แม่ยายกับลูกเขย ยายกับหลาน พี่เมียมกับน้องเขย เป็นต้น

3. การใช้คำทักทายในภาษาไทยกรุงเทพฯ กรณีผู้พูดทักทายผู้ฟังที่ต่างเพศกันพบว่า เพศหญิงทักทายเพศชายจะใช้ถ้อยคำประเภทต่างๆ มากกว่าไม่ใช้ถ้อยคำเลย เนื่องจากสังคมไทยไม่นิยมให้ผู้หญิงแสดงกริยาท่าทางผูกมิตรกับฝ่ายชาย ผู้หญิงจึงต้องระงับการใช้ท่าทางโดยหันมาใช้ถ้อยคำแทน ในทางตรงข้ามเมื่อเพศชายทักทายกับเพศหญิง จะไม่ใช้ถ้อยคำเลย มากกว่าใช้ถ้อยคำประเภทต่างๆ อาจเป็นเพราะผู้ชายต้องพึงระมัดระวังการใช้ถ้อยคำต่อฝ่ายหญิง หากใช้ผิดกาลเทศะอาจเป็นการไม่สุภาพหรือเกี้ยวพาราสีต่อฝ่ายหญิงได้

ผู้ชายจึงมักใช้ท่าทาง เช่น การยิ้มให้ การก้มหัว หรือการสบตา ทักทายฝ่ายหญิงมากกว่าที่จะใช้ถ้อยคำต่างๆ และสังคมไทยไม่นิยมผู้ชายที่พูดมากเพราะจะกลายเป็นลักษณะนิสัยของผู้หญิง

4. สังเกตได้ว่า คำแบบแผน คำว่า “สวัสดี” จะใช้ทักทายผู้ฟังที่อยู่สูงกว่า คือ เป็นญาติผู้ใหญ่ หรือผู้ที่มีอายุมากกว่าสำหรับคำว่า “เป็นไง” จะใช้ทักทายกับผู้ฟังที่ต่ำกว่า หรือผู้ที่มีอายุน้อยกว่า รายละเอียดเกี่ยวกับการใช้คำแบบแผนต่างๆ ที่แตกต่างกันไปตามความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟังเป็นเรื่องที่น่าสนใจให้ละเอียดต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ควรศึกษาการใช้คำทักทายในภาษาไทยกรุงเทพฯปัจจุบัน ที่ได้จากข้อมูลแหล่งอื่นๆ เช่น บทสนทนาจากภาพยนตร์ ทีวี หรือบทสนทนาที่ใช้จริง เพื่อพิสูจน์ผลการวิเคราะห์ครั้งนี้ รวมทั้งพิจารณาปัจจัยอื่นๆ ที่เป็นตัวกำหนดในการเลือกใช้รูปแบบคำทักทาย เช่น กาลเทศะ เป็นต้น เพื่อนำมาเปรียบเทียบการใช้คำทักทายในสถานการณ์เป็นทางการ กับที่ไม่เป็นทางการต่อไปอีก

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา ดิงศักดิ์ย์ และอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2531. “การใช้คำเรียกขานในภาษาไทยสมัยกรุงรัตนโกสินทร์.” ผลการวิจัยโครงการไทยศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนินทร วิริยะพันธ์. 2533. “รูปแบบคำขึ้นต้นจดหมายส่วนตัวในภาษาไทย : การศึกษาเชิงภาษาศาสตร์สังคม”. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2533. ภาษาศาสตร์สังคม. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Laver, John. 1981. “Linguistic Routines and Politeness in Greeting and Parting”. In Coulmas, F. (ed). Conversational Routine, Mouton.

Wongkhomthong, Preya, 1985. “A Preliminary Investigation of Thai and Japanese Formulaic Expressions”. Ph.D. dissertation University of California at Berkeley.

ลักษณะการใช้ภาษา ในนวนิยายจีนกำลังภายในที่แปลเป็นภาษาไทย

ทัศนีย์ บุญเจือ

บทนำ

เนื่องจากจีนกับไทยมีความสัมพันธ์กันมาช้านาน ไม่ว่าจะเป็นทางการเมือง การเศรษฐกิจ และด้านอื่นๆ วรรณกรรมเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ยืนยันถึงความสัมพันธ์ระหว่างไทยและจีนได้ การแปลวรรณกรรมจีนระดับชาติเริ่มครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ 1 เพราะเป็นงานที่เกิดจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก โดยโปรดเกล้าฯ ให้กรมพระราชวังบวรมหาเสนาภิมุข (เจ้าฟ้าทองอิน กรมหลวงอนุรักษ์เทเวศร์ หรือวังหลัง) ทรงอำนวยการแปลเรื่อง ไซฮั่น และเจ้าพระยาพระคลัง(หน) แปล สามก๊ก วิธีการดำเนินการแปลเป็นเรื่องใหญ่มีหลายขั้นตอน อาศัยกลุ่มบุคคลจำนวนหนึ่งซึ่งเป็นผู้ชำนาญภาษาจีนมาแปลเนื้อความจากต้นฉบับภาษาจีน และผู้ชำนาญภาษาไทยอีกกลุ่มหนึ่งเรียบเรียงเนื้อความอีกขั้นตอนหนึ่ง ดังนั้นสำนวนต่างๆ มีลักษณะความเป็นไทย ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับความเข้าใจ ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีของคนไทย (วินิตา ดิถียนต์, 2532) จะเห็นได้จากการที่เจ้าพระยาพระคลัง (หน) เปลี่ยนดอกท้อเป็นดอกยี่โก เพราะคนไทยไม่รู้จักดอกท้อ ต่อมากระแสดความนิยมเรื่องจีนในวรรณกรรมไทยมีมากขึ้น นักเขียนบางคนจับเรื่องของจีนมาผูกขึ้นเป็นงานเขียนของตน หรือบ้างก็ต้องการแสดงฝีมือปากโวหารเยี่ยงนิยายอิงพงศาวดารจีนก็มี เช่น น.ม.ส. ทรงนิพนธ์ นางพญาฮองไทเฮา ในปี 2482 ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ก็เขียน ชูสีไทเฮา เบ้งเฮก โจโฉนายกรั้วมนตรีตลอดกาล (ธรรมเกียรติ์ กันอริ, 2529) ต่อมาความนิยมเรื่องนิยายอิงพงศาวดารจีนเริ่มเสื่อมถอยลง ผลสืบเนื่องมาจากสงครามเอเซียมหาบูรพา ผู้อ่านจึงหันมานิยมอ่านนิยายผู้ชนะสิบทิศ ของยาขอบ ขุนศึก และนวนิยายลูกทุ่งไทยของ ไม้ เมืองเดิม ในช่วงทศวรรษที่ 7 ของพุทธศตวรรษที่ผ่านมา

ราวปี พ.ศ. 2501 นิยายจีนกลับมาเฟื่องฟูในกลุ่มนักอ่านอีกครั้งอย่างรวดเร็ว แต่ไม่เป็นการแปลพงศาวดารดังอดีต และไม่ได้รับการสนับสนุนจากราชสำนัก กลับเป็นการแปลนิยายจีนเพื่อการค้า เรียกนิยายประเภทนี้ว่า "นิยายจีนกำลังภายใน" ซึ่งลักษณะการใช้ภาษาในการแปลมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมโดยสิ้นเชิง การแปลวรรณกรรมจีนกลายเป็นเรื่องสนองความต้องการของผู้อ่าน การใช้ภาษาแบบเก่าที่มีความเป็นไทยหายไปพร้อมกับ

วรรณกรรมจีนยุคเก่า การใช้ภาษาของนักแปลเรื่องจีนกำลังภายในมีแบบเฉพาะซึ่งบ่งชี้ลักษณะของนิยายจีนในปัจจุบัน

มังกรหยก เป็นเรื่องแรกที่รู้จักกันดีซึ่งแต่งโดย กิมย้ง แปลโดย จำลอง พิศนาคะ เดิมใช้ชื่อเรื่องว่า "วีรบุรุษมือธนู" แต่กลับไม่ได้รับความนิยมเท่ากับชื่อ "มังกรหยก" นักประพันธ์ที่ได้รับความนิยมหลังจากกิมย้งก็คือ "โก้วเล้ง" และผู้ที่นำผลงานมาแปลให้เราอ่านกันอย่างสนุกสนานเพลิดเพลิน และได้รับการยอมรับในวงการแปลนวนิยายจีนกำลังภายใน ได้แก่ ว.ณ เมืองลุง (นามจริง ชิน บำรุงพงศ์) และ น. นพรัตน์ (วินิตา ตีถียนต์, 2532)

เรื่องรอง รุ่งรัศมี (เวณูวัน ทองลา, 2533) ได้ให้ทัศนะไว้ว่า "งานกำลังภายในถือว่าเป็นวรรณกรรมมีรูปแบบเฉพาะของจีน คือ โลกสมมติ ผู้อ่านรับรู้กติกาทั้งหมดในความรู้สึกก่อนที่จะได้อ่านเรื่อง เป็นงานที่น่าทึ่งมากที่ผู้เขียนสามารถสร้างโลกสมมติเข้าไปในหัวใจผู้อ่านได้ ถ้าผู้อ่านไม่ติดขัดกับคำถามว่า ทำไมมันต้องฆ่ากันอย่างนั้น ทำไมมันจึงมีแต่ความรุนแรง ซึ่งจริง ๆ แล้วมันมีหลักคิดลึก ๆ เป็นจริยธรรมที่ซ่อนอยู่ และสะท้อนถึงวิถีชีวิตของจีน" ผู้วิจัยเห็นด้วยกับความคิดของเรื่องรองที่กล่าวมาข้างต้น กล่าวคือ ผู้อ่านจะยอมรับและเข้าใจสิ่งที่เรียกว่า "กำลังภายใน" เป็นอย่างดีในขณะที่อ่านลีลาการต่อสู้ที่แปลกพิสดารของตัวละคร ที่เรียกกันว่า "วิทยายุทธ" ซึ่งได้แก่ การใช้หมัดมวย วิชากำลังตัวเบา หรือการต่อสู้ด้วยกระบี่ หรือต่อสู้ด้วยดาบ เป็นต้น ผู้เขียนสามารถกำหนดให้ตัวละครสามารถต่อสู้และเอาชนะคู่ต่อสู้จำนวนนับสิบ ๆ ได้ไม่ใช่เรื่องน่าแปลก เพราะตัวละครมีวิทยายุทธเหนือกว่าตัวละครตัวอื่น ดังนั้น "วิทยายุทธ" จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการเอาชนะคู่ต่อสู้และแสดงให้เห็นว่า การที่จะมีวิทยายุทธสูงได้นั้น ต้องได้รับการอบรมสั่งสอนให้มีความการอดทน ได้รับการสอนเคล็ดวิชาการต่อสู้ต่าง ๆ และมีการฝึกปรือมาอย่างดี โดยเฉพาะวิชาพลังลมปราณ อรุณ ไรจนสันติ (2536) กล่าวถึง "กำลังภายใน" จากงานเขียนของ เจาจันชาน (ไม่ปรากฏปี) ไว้ว่า ตามบันทึกของหนังสือประวัติศาสตร์ "หลี่ซื่อซุนซัว" วิชาพลังลมปราณ (กำลังภายใน) เริ่มตั้งแต่สมัยเถากัง ในฤดูฝนฝนตกชุกและมีน้ำป่าไหลหลาก ทำให้พื้นดินเปียกชื้นอยู่ตลอดเวลาเป็นเหตุให้เลือดลมเดินไม่สะดวก กระดูกเส้นเอ็นไม่ยืด ประชาชนจึงร่ำรำ เพื่อช่วยให้การโคจรของเลือดลมดีขึ้น ดังนั้น "การร่ำรำ" จึงจัดว่าเป็นรูปแบบที่เก่าแก่ที่สุดของวิชาพลังลมปราณ และเป็นพื้นฐานของวิชาการต่อสู้ป้องกันตัว เช่น หมัดมวย กระบี่กระบอง เพราะชาวจีนมีความเชื่อว่าพลังลมปราณสามารถใช้เสริมความแข็งแกร่งแก่ร่างกาย กระดูก และพลังจิต

เนื้อเรื่องของนิยายจีนกำลังภายในแต่ละเรื่องไม่ต่างกันนัก ส่วนใหญ่จะเป็นการต่อสู้เพื่อล้างแค้น กอบกู้ราชวงศ์ กอบกู้แผ่นดิน เป็นการต่อสู้เพื่อคุณธรรม เหล่านี้สะท้อนให้เห็นความเชื่อในคำสอนของขงจื้อที่ชาวจีนยึดมั่นอย่างเคร่งครัดในเรื่องคุณธรรม ความกตัญญู และลัทธิธรรม อย่างเห็นได้ชัด รวมทั้งความเชื่อในเรื่องเทพเจ้าอีกด้วย (พรพรรณ จันทโรมา ณนท์, 2532) ความสนุกสนานตื่นเต้นอยู่ที่การเขียน/การแปล ผู้อ่านจึงรู้สึกสนุก และรู้สึก

ผลิตเพื่อกับการใช้ภาษา ดังจะมีสำนวนที่มักนำมาใช้จนติดปากคนไทย เช่น ไม่เห็นโลงศพไม่หลั่งน้ำตา ไม่มีงานเลี้ยงใดไม่เลิกรา บังอาจ เกรงใจมากไปแล้ว เป็นต้น เราสามารถรับรู้และบอกได้ว่า นี่เป็นสำนวนจากเรื่องจีนกำลังภายใน แสดงให้เห็นว่านิยายจีนกำลังภายในมีการใช้ภาษาที่มีลักษณะเฉพาะ ลักษณะการใช้ภาษาในนวนิยายจีนกำลังภายในจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจศึกษาวิเคราะห์เป็นอย่างยิ่ง และยังมีผู้ใดได้ศึกษาในเชิงภาษาศาสตร์มาก่อน ผู้วิจัยคิดว่าเป็นเรื่องน่าสนใจศึกษาไม่น้อย และได้สังเกตพบลักษณะที่ทำให้ผู้อ่านชื่นชอบ และสามารถแยกแยะว่าเป็นลักษณะของนิยายจีนได้มีหลายประการด้วยกัน คือ ในด้านการใช้คำและการเรียบเรียงคำ ได้แก่ คำสรรพนาม คำสันธาน คำที่ใช้แสดงการถาม คำชม และการซ้ำ ซึ่งได้แก่ การซ้ำคำและการซ้ำความ ในด้านการใช้ความเปรียบ ได้แก่ การตั้งสมานนามและการใช้อุปมา รวมทั้งในด้านการเรียบเรียงความ ได้แก่ การเรียบเรียงความที่แสดงความสัมพันธ์ที่ขัดแย้งระหว่างฉากกับเหตุการณ์ และการเรียบเรียงความที่แสดงความสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกันระหว่างฉาก 2 ฉาก วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้คือ เพื่อวิเคราะห์และอธิบายลักษณะเฉพาะในการใช้ภาษาในนวนิยายจีนกำลังภายในที่แปลเป็นภาษาไทย โดยวิธีการทางภาษาศาสตร์ ข้อมูลได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เนื่องจากผู้วิจัยต้องการได้ข้อมูลที่สามารถบ่งชี้ลักษณะของนิยายจีนกำลังภายใน กล่าวคือผู้วิจัยได้กำหนดนวนิยายจีน 2 เรื่อง ได้แก่ "จอมโจรจอมใจ" และ "ศึกเสื่อหยกขาว" แต่งโดย "โก้วเล้ง" แปลเป็นภาษาไทยโดย ว.ณ เมืองลุง ข้อมูลจากนิยายทั้งสองเรื่องก็นำมาใช้มีจำนวนเรื่องละ 100 หน้า นำมาวิเคราะห์ลักษณะต่าง ๆ ตามข้อสังเกตเบื้องต้น การศึกษากครั้งนี้นอกจากทำให้ทราบลักษณะเฉพาะของการใช้ภาษาในนวนิยายจีนกำลังภายในแล้วยังทำให้เกิดความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและค่านิยมของจีนอีกด้วย

ลักษณะการใช้ภาษาในนวนิยายจีนกำลังภายใน

จากการศึกษางานวิจัยของ เพ็ญแข วัจนสุนทร (2525) บุญศิริ ภิญญานันท์ (2527) ปริญญา ฤทธิ์เจริญ (2527) และสุวคนธ์ สมวัชรจิต (วินิตา ดิถียนต์, 2532 อ้างจาก สุวคนธ์ สมวัชรจิต, 2527) พบว่า ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเกี่ยวกับกลวิธีการประพันธ์ที่นักเขียนใช้ในการเขียนนิยายประเภทต่าง ๆ ศึกษากลวิธีในการบรรยายเรื่องราวตั้งแต่การขึ้นต้นเรื่องจนจบเรื่อง และศึกษาการใช้ภาษาของนิยายประเภทต่าง ๆ ด้วย แต่ยังไม่มีการศึกษา ลักษณะการใช้ภาษาในเชิงวัจนลีลาศาสตร์เลย

ผู้วิจัยศึกษาลักษณะการใช้ภาษาในนิยายจีนกำลังภายใน จากเรื่อง "จอมโจรจอมใจ" และ "ศึกเสื่อหยกขาว" 3 ประการ คือ

1. การใช้คำและการเรียบเรียงคำ
2. การใช้ความเปรียบ
3. การเรียบเรียงความ

1. การใช้คำและการเรียบเรียงคำ

คำที่พบในนวนิยายจีนกำลังภายใน ได้แก่

1.1 ตัวแทนผู้ร่วมการสนทนา (Participants) หมายถึง ตัวแทนตัวผู้พูด ผู้ฟัง และผู้ที่ถูกอ้างถึง

• การใช้ตัวแทนผู้ร่วมการสนทนา

ข้อมูลในการวิเคราะห์เป็นถ้อยคำที่มีตัวแทนตัวผู้พูด ผู้ฟัง และผู้ถูกอ้างถึง ปรากฏอยู่จำนวนทั้งสิ้น 960 ถ้อยคำ พบการปรากฏดังนี้

ก) ตัวแทนตัวผู้พูด

ตัวแทนตัวผู้พูด มีจำนวนการปรากฏทั้งสิ้น 625 ครั้ง มีการปรากฏดังนี้ คือ

ตัวแทนตัวผู้พูด	จำนวนการปรากฏ (ครั้ง)
ข้าพเจ้า	445
เรา	142
พวกเรา	30
ฉันเอง	3
ผู้ต่ำต้อย	1
อาตมา	4

ตัวแทนตัวผู้พูดมีการใช้ดังนี้

"ข้าพเจ้า" ปรากฏถึง 72% ของจำนวนตัวแทนตัวผู้พูดทั้งหมด การใช้ "ข้าพเจ้า" จะไม่แยกแยะเพศและวัยของผู้พูด กล่าวคือไม่ว่าผู้พูดจะเป็นหญิงหรือชาย หรืออยู่ในวัยใดก็ตาม จะใช้คำว่า "ข้าพเจ้า" ต่างจากในนิยายไทยหรือการใช้ในภาษาไทยซึ่งตัวแทนตัวผู้พูดสามารถใช้แยกเพศ วัย อาชีพ ตลอดจนสถานภาพในสังคมได้ เช่น ใช้คำว่า ดิฉัน ผม ลุง พี่ หมอ ครู เตียน เป็นต้น

"เรา" พบการปรากฏ 23 % และ "พวกเรา" พบการปรากฏ 5 % ของจำนวนตัวแทนตัวผู้พูดทั้งหมด ทั้งสองคำนี้ใช้ต่างกัน คือ คำว่า "เรา" หมายถึง ผู้พูดคนเดียวหรือในบางครั้งหมายรวมถึงผู้ฟังด้วย แต่คำว่า "พวกเรา" หมายถึง ผู้พูดและผู้ฟัง ถ้าต้องการเน้นเรื่อง

จำนวนจะใช้ “เราสามคน” ในข้อมูลพบว่าการใช้ “เรา” และ “พวกเรา” หมายถึงผู้พูดเท่านั้น การใช้คำทั้งสองนี้ไม่แยกแยะเพศและวัยของผู้พูด ต่างจากการใช้ในภาษาไทยคือ ในบางครั้งคำว่า “เรา” และ “พวกเรา” หมายถึง ผู้ฟัง เช่น “พวกเราสบายดีหรือ” เป็นต้น

“ผู้น้อง” และ “ผู้ต่ำต้อย” พบการปรากฏน้อยมาก ทั้งสองคำนี้ใช้แยกสถานะทางสังคมได้ บอกให้รู้ว่าผู้พูดมีสถานะทางสังคมต่ำกว่าผู้ฟัง และแสดงออกถึงการนอบน้อมถ่อมตนของผู้พูดด้วย

“อาตมา” ใช้กรณีที่ผู้พูดเป็นสมณเพศ ในภาษาไทยการใช้คำเรียก สมณเพศ จะคำนึงถึงวัยของผู้พูด เช่น ถ้าพระที่มีอายุมาก จะใช้คำแทนตัวว่า “หลวงพี่” “หลวงพ่อ” ถ้าอยู่ในวัยเสมอกันหรืออ่อนเยาว์กว่า จะใช้ “อาตมา” เป็นต้น

ข) คำแทนตัวผู้ฟัง มีจำนวนการปรากฏทั้งสิ้น 806 ครั้ง มีการปรากฏดังนี้ คำแทนตัวผู้ฟังมีการใช้ดังนี้

คำแทนตัวผู้ฟัง	จำนวนการปรากฏ (ครั้ง)
ท่าน	699
พวกท่าน	30
พี่ท่าน	1
คำเรียกญาติ	39
ผู้อาวุโส	3
ผู้เฒ่า	1
เจ้า	28
สหาย	2
ได้ชื่อ	2
ที่รัก	1

คำแทนตัวผู้ฟังมีการใช้ดังนี้

“ท่าน” พบการปรากฏถึง 86% ของจำนวนคำแทนตัวผู้ฟังทั้งหมด ถ้ามีจำนวนหลายคนจะใช้ “พวกท่าน” พบการปรากฏจำนวน 4 % คำว่า “ท่าน พวกท่าน” โดยทั่วไปจะไม่แยกแยะเพศและวัยของผู้ฟัง แต่บางครั้งมีมิติเรื่องสถานะทางสังคมด้วย ในข้อมูลพบว่าถ้าผู้พูดเป็นเพศหญิงและคิดว่าผู้ฟังมีสถานะทางสังคมเท่าเทียมกับตนหรือสูงกว่าจะเรียก “ท่าน” ส่วนคำว่า “พี่ท่าน” ถึงแม้ว่าจะพบการปรากฏน้อย แต่สามารถบอกถึงการยกย่องให้เกียรติผู้ฟัง ในภาษาไทยพบการใช้ “ท่าน” เรียกผู้ฟังที่มียศ ตำแหน่ง หรือมีหน้าที่การงานสูงในสังคม กล่าวคือ ผู้พูดจะใช้เรียกผู้ฟังที่มีสถานะทางสังคมสูงกว่าผู้พูด

“คำเรียกญาติ” พบการปรากฏ 5 % ใช้บ่งชี้ระบบอาวุโสอย่างชัดเจน ซึ่งรวมทั้งการใช้ “คำเรียกญาติ” เหมือนในภาษาไทยต่างกันเพียงรูปคำที่ใช้

“ผู้อาวุโส” “ผู้เฒ่า” เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่บ่งชี้ระบบอาวุโส ในภาษาไทยส่วนใหญ่จะใช้ คำเรียกญาติ เช่น ตา ยาย เรียกผู้ที่มีอายุมาก

“เจ้า” พบการปรากฏ 3 % ถึงแม้จะพบน้อย แต่พบว่ามีผู้ใช้หลายมิติดังนี้

- มิติเรื่องวัย ใช้แยกแยะวัยของผู้ฟังได้ กล่าวคือ ผู้พูดจะใช้ “เจ้า” เรียกผู้ฟังทั้ง เพศหญิงและเพศชายที่มีอายุน้อยกว่า
- มิติเรื่องเพศ ในบางครั้งใช้แยกเพศของผู้ฟังได้ กล่าวคือ ถ้าผู้พูดเป็นชายจะเรียก หญิงที่ตนสนใจ จะเรียกผู้ฟังว่า “เจ้า”
- มิติเรื่องสถานะทางสังคม เมื่อผู้พูดเป็นเพศหญิงและคิดว่าผู้ฟังมีสถานะทางสังคม ต่ำกว่าตน
- มิติเรื่องความสัมพันธ์ เมื่อผู้พูดเป็นชายจะเรียกหญิงที่ตนสนใจและสนิทกัน
- มิติเรื่องอารมณ์ของผู้พูด เมื่อผู้พูดทั้งเพศหญิงและชายมีอารมณ์โกรธจะเรียกผู้ฟัง ว่า “เจ้า”

ในภาษาไทยเราใช้ “เจ้า” เรียกเด็ก ๆ หรือผู้ฟังที่มีอายุน้อยกว่า

“สหาย” ผู้พูดใช้เรียกผู้ฟังที่เพิ่งพบกันครั้งแรก ในภาษาไทยมักใช้ “คุณ” ในผู้ฟังที่ เสมอกัน จะใช้ “หนู” เรียกผู้ฟังที่มีอายุน้อยกว่า เรียกอาชีพของผู้ฟัง เช่น หมอ อาจารย์ ครู เป็นต้น

“ได้ชื่อ” ใช้สำหรับผู้ฟังที่เป็นสมณะเพศ ไม่ว่าจะอยู่ในวัยใดก็ตาม แต่ในภาษาไทย จะแยกแยะวัยของผู้ฟังที่เป็นสมณะเพศ เช่น ถ้าอายุมากกว่าผู้พูด จะเรียก หลวงตา หลวงพ่อ ถ้าผู้ฟังอยู่ในวัยเสมอกันเรียก หลวงพี่ ท่าน ถ้าผู้ฟังอายุน้อยกว่าจะเรียก “ท่าน”

“ที่รัก” ในข้อมูลใช้เรียกผู้ฟังที่เป็นหญิงบริการ ในภาษาไทยมักใช้เรียกคนที่มีความ สัมพันธ์ใกล้ชิด

ค) คำแทนผู้ถูกอ้างถึง มีการปรากฏทั้งสิ้น 296 ครั้ง พบการปรากฏดังนี้

คำแทนผู้ถูกอ้างถึง	จำนวนการปรากฏ (ครั้ง)
มัน	161
พวกมัน	17
นาง	74
พวกนาง	1
คำเรียกญาติ	16
ผู้อาวุโส	11
ผู้เฒ่า	8
สหาย	8

คำแทนผู้ถูกอ้างถึง มีการใช้ดังนี้

“มัน” พบการปรากฏ 54 % ของจำนวนของคำแทนผู้ถูกอ้างถึงทั้งหมด ใช้แยกเพศผู้ถูกอ้างถึง แต่ไม่แยกแยะวัยของผู้ถูกอ้างถึง กล่าวคือ จะใช้แทนผู้ถูกอ้างถึงที่เป็นเพศชาย ไม่ว่าผู้ถูกอ้างถึงนั้นจะอยู่ในวัยใดก็ตาม ถ้าหลายคน จะใช้ “พวกมัน” ในภาษาไทยโดยทั่วไปจะใช้เรียกคนที่มีอายุน้อยกว่า คนที่ไม่ชอบ และเรียกสิ่งที่ไม่มีชีวิต

“นาง” พบการปรากฏ 25 % ของจำนวนของคำแทนผู้ถูกอ้างถึงทั้งหมด จะใช้เรียกผู้ถูกอ้างถึงที่เป็นเพศหญิง และจะใช้ “พวกนาง” เมื่ออ้างถึงหญิงหลายคน ในภาษาไทยไม่พบการใช้ “นาง” เรียกผู้ถูกอ้างถึง แต่จะใช้ “เธอ” เช่น ดุจดาราเธอไม่สบาย เป็นต้น

“คำเรียกญาติ” สามารถบ่งชี้ระบบอาวุโส บอกระดับความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างผู้พูดผู้ฟัง กับผู้ถูกอ้างถึง ในภาษาไทยก็ใช้ “คำเรียกญาติ” เช่นกัน ต่างกับนวนิยายจีนกำลังภายในเพียงคำที่นำมาใช้

“ผู้เฒ่า” “ผู้อาวุโส” ใช้บ่งบอกระบบอาวุโส คือ จะใช้เรียกผู้ถูกอ้างถึงที่เป็นผู้มีอายุมาก ในภาษาไทยจะอ้างถึงผู้มีอายุมากโดยใช้คำเรียกญาติ

“สหาย” ใช้อ้างถึงเพื่อนของผู้ฟัง ในภาษาไทยก็ใช้เช่นกัน เช่น “เพื่อนไม่มาเหรอ”

สรุปได้ว่า การใช้คำแทนตัวผู้พูด ผู้ฟัง และผู้ถูกอ้างถึง ในนวนิยายจีนกำลังภายในที่เห็นได้ชัดและพบการปรากฏมาก คือ การใช้คำแทนตัวผู้พูดโดยเฉพาะ “ข้าพเจ้า” จะไม่แยกแยะเพศและวัยของผู้พูด การใช้คำแทนตัวผู้ฟังโดยเฉพาะ “ท่าน” จะไม่แยกแยะเพศและวัยของผู้ฟัง แต่บางครั้งก็ใช้แยกแยะสถานะทางสังคม นอกจากนี้ยังบ่งชี้ระบบอาวุโสในสังคมจีนได้ด้วย โดยเฉพาะการใช้ “คำเรียกญาติ ผู้อาวุโส ผู้เฒ่า” การใช้คำแทนตัวผู้ถูกอ้างถึงโดยทั่วไปกล่าวได้ว่า มีมิติเรื่องเพศของผู้ถูกอ้างถึงและระบบความอาวุโสอย่างชัดเจน

પ્રતિપ

૫૩૫

ਪ੍ਰਤਿਪ

પ્રશ્ન

ตามโครงสร้างนี้ในภาษาไทยไม่พบการใช้แบบนี้ อาจพบในบางสถานการณ์ เช่น การพูดเล่น หยอกล้อ เป็นต้น แต่การเรียงลำดับคำต่างกัน เช่น ท่านพี่อืดชื่อชนมมาฝาก ข้าพเจ้าหรือเปล่า เป็นต้น

• โครงสร้างแบบที่ 4

คำลำดับที่ + คำเรียกญาติ

ชา	ม่วย
ยี่	เฮีย

ฯลฯ

โครงสร้างแบบนี้เป็นลักษณะเฉพาะของนวนิยายจีนกำลังภายใน ซึ่งไม่พบในภาษาไทย

ค) คำแทนตัวผู้ถูกอ้างถึง นอกจากการปรากฏได้ตามลำพัง อาจปรากฏร่วมกับคำอื่น ๆ ดังปรากฏในโครงสร้าง 4 แบบ ต่อไปนี้

• โครงสร้างแบบที่ 1

ชื่อเฉพาะ + คำเรียกญาติ

แน	โกวเนี้ย
อั้ง	เฮีย

ฯลฯ

ตามโครงสร้างนี้ก็มิใช่ในภาษาไทย ต่างกันที่การเรียงลำดับคำ คือ ในภาษาไทยจะใช้คำเรียกญาติ นำหน้าชื่อเฉพาะ

• โครงสร้างแบบที่ 2

คำเรียกญาติ + ท่าน

เล่าตี้	ท่าน
ซือแป๋	

ฯลฯ

ตามโครงสร้างแบบนี้ปรากฏพบในภาษาไทยเช่นกัน เช่น คุณแม่ท่านทำงานธนาคาร อาจารย์ท่านไปต่างประเทศ เป็นต้น

- โครงสร้างแบบที่ 3

คำลำดับที่ + คำเรียกญาติ

ซา	ม่าย
ยี่	เฮีย

ฯลฯ

โครงสร้างแบบนี้เป็นลักษณะเฉพาะของนวนิยายจีนกำลังภายใน ซึ่งไม่พบในภาษาไทยเลย

- โครงสร้างแบบที่ 4

คำเรียกญาติ + คำแทนตัวผู้พูด

เจ้าเจ้	พวกเรา
ชื่อเฮีย	ข้าพเจ้า

ฯลฯ

ตามโครงสร้างนี้ก็มีใช้ในภาษาไทยเช่นกัน เช่น พี่สาวเราไม่อยู่ น้องชายเธอเข้าโรงเรียนหรือยัง เป็นต้น

สรุปได้ว่า คำแทนผู้พูดโดยทั่วไปมักปรากฏตามลำดับ คำแทนผู้ฟังและคำแทนผู้ถูกอ้างถึง ในนวนิยายจีนกำลังภายใน มีโครงสร้างเหมือนกัน 3 แบบ ด้วยกันคือ โครงสร้าง “ชื่อเฉพาะ + คำเรียกญาติ” โครงสร้าง “คำเรียกญาติ + ท่าน” และโครงสร้าง “คำลำดับที่ + คำเรียกญาติ” ส่วนที่ต่างกันคือ โครงสร้าง “ชื่อเฉพาะ + คำเรียกญาติ + ท่าน” ที่ใช้แทนตัวผู้ฟังและโครงสร้าง “คำเรียกญาติ + คำแทนตัวผู้พูด” ที่ใช้แทนตัวผู้ถูกกล่าวถึง ทั้งสองโครงสร้างนี้เป็นลักษณะเฉพาะของนวนิยายจีนกำลังภายใน อย่างไรก็ตาม การเรียกผู้ฟังหรือผู้ถูกอ้างถึง ผู้พูดจะคำนึงถึงความอาวุโสและความสัมพันธ์ด้วย ซึ่งไม่ต่างจากภาษาไทยมากนัก

1.2 คำชม

- การใช้คำชม

มีคำชมในข้อมูลทั้งสิ้น 25 คำ พบคำว่า “ประเสริฐ” มากที่สุด คือ 11 ครั้ง “อัศจรรย์” ปรากฏ 3 ครั้ง “เลิศ” ปรากฏ 3 ครั้ง “มีพรสวรรค์” ปรากฏ 2 ครั้ง “สูงส่ง” ปรากฏ 2 ครั้ง “งาม” ปรากฏ 2 ครั้ง และ “เยี่ยมยอดเลิศล้ำ สุดยอดในพิภพจวบแดน เลิศฟ้าเหนือ พสุธา” ปรากฏอย่างละ 1 ครั้ง

- การเรียบเรียงคำชม

ในข้อมูลพบว่า คำว่า “ประเสริฐ” จะใช้ร่วมกับคำอื่นเพื่อเพิ่มน้ำหนักคำชม เช่น “ยิ่งเลิศมาก” เช่น “ประเสริฐยิ่ง ประเสริฐมาก ประเสริฐเลิศยิ่ง” พบว่าคำว่า “เลิศ” จะใช้ร่วมกับคำอื่น เช่น “เลอ ฟ้า ล้ำ” เช่น “เลอเลิศ เลิศฟ้า เลิศล้ำ” เป็นต้น และพบว่าการนำคำชมมา

วางควบคู่กันด้วย เช่น อัจฉริยะมีพรสวรรค์ เป็นต้น จะเห็นว่าในการเรียบเรียงคำชมจะมีระดับของความชื่นชมด้วย เช่น งามอย่างยิ่ง อัจฉริยะสูงสุด เยี่ยมยอดสูงสุด โฉมสะคราญสุด ยอดแห่งยุค เลิศล้ำสุดยอด เลอเลิศสูงสุดครอบคลุมแผ่นดิน เป็นต้น ในภาษาไทยมีการชมลักษณะนี้เช่นกัน กล่าวคือ เมื่อเราต้องการยกย่อง ชมใครว่าเหนือกว่าผู้อื่น เรามักใช้ว่า "ที่สุด" แล้วตามด้วย "ในโลก" เพื่อเพิ่มระดับคำชม เช่น เก่งที่สุด เก่งที่สุดในโลก ดีที่สุด ดีที่สุดในโลก เป็นต้น

สรุปการใช้คำชม เป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีอย่างหนึ่งระหว่างผู้ร่วมสนทนาคำชม จะมีระดับของคำชม การชมมักใช้ด้วยความเต็มใจจากข้อมูลพบว่า ถึงแม้เป็นคู่ต่อสู้กันกำลังต่อสู้กันอยู่ก็กล่าวคำชมความสามารถของคู่ต่อสู้ได้ แสดงให้เห็นความจริงใจของผู้พูด สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นคำสอนของขงจื้อเรื่องความจริงใจต่อกันดังที่กล่าวไว้ว่า "ถ้าทำการทั้งปวงอย่าด่วนได้ในเร็ว ให้ตรงแล้วตรงเล่า เอาใจผู้อื่นมาใส่ใจตัว เอาใจตัวไปใส่ใจผู้อื่น ถ้ารับธุระเขาก็ให้สำเร็จดังวาทะ ภารกิจตรง จึงจะเป็นที่นับถือ ถ้าคบหาเป็นเพื่อนกันแล้วอย่าลวงกัน จึงจะยึดยาว" (ประยงค์ อินทวงศ์, 2525)

1.3 คำสันธาน

● การใช้คำสันธาน

คำสันธาน (พระยาอุปกิจศิลปสาร 2535 และ นลินี บำเรอราช 2518) หมายถึง คำที่ใช้เชื่อม คำ ความ หรือประโยคเพื่อให้เป็นเรื่องเดียวกันหรือมีใจความเท่ากัน คำสันธานสามารถเลือกใช้ได้ตามความหมายของเนื้อความ คำสันธานจึงมีหลายประเภท ได้แก่ คำสันธานที่ใช้เชื่อมเนื้อความที่ขัดแย้งกัน เช่น แต่...ก็ ถึง...ก็ กว่า...ก็ เป็นต้น คำสันธานที่ใช้เชื่อมเนื้อความที่คล้ายตามกัน เช่น และ ครั้น...จึง แล้ว...ก็ เป็นต้น คำสันธานที่ใช้เชื่อมเนื้อความที่ต้องเลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น หรือ มิฉะนั้น ไม่...ก็ เป็นต้น คำสันธานที่ใช้เชื่อมเนื้อความที่ท่อนหน้าเป็นเหตุ ท่อนหลังเป็นผล เช่น จึง ฉะนั้น...จึง เพราะ...จึง เป็นต้น

งานวิจัยฉบับนี้วิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นถ้อยคำและมีคำสันธานปรากฏอยู่เท่านั้น พบว่าข้อมูลที่มีคำสันธานปรากฏ 29 ข้อมูล คำสันธานที่พบมี 2 ชนิด ได้แก่

1. คำสันธานที่แสดงเงื่อนไข ปรากฏทั้งสิ้น 20 ครั้ง คือ "หาก....ต้อง" โดยที่ "หาก" มีความหมายเหมือน "ถ้า" ตัวอย่างเช่น

- "แนโกวเนี้ย หากท่านคิดจะเปิดเผยปมปริศนารายนี้ให้ได้ ท่านจำต้องเชื่อถือข้าพเจ้า"
- "ข้าพเจ้าทราบ แส้ไย่วกงจื้อเป็นผู้มีการอบรมสั่งสอนที่ดีเยี่ยมอยู่เสมอมา หากมันจะให้ข้าพเจ้าออกไป จะต้องกล่าวคำเชิญที่นอบน้อมเกรงใจยิ่ง"

2. คำสันธานที่แสดงความขัดแย้งกัน ปรากฏ 9 ครั้ง ได้แก่ “มาตรแมน...แต่” ปรากฏ 5 ครั้ง “แม้...ก็” ปรากฏ 3 ครั้ง และ “แม้...แต่” ปรากฏ 1 ครั้ง ตัวอย่างเช่น

- “มาตรแมนเป็นของเทียม แต่อย่างไรก็ยังมีค่าหลายตำลึง”
- “แม้นับว่าท่านจงใจแสวงกล่าว ขอเพียงเป็นท่านกล่าวออกมา ข้าพเจ้าก็เบิกบานจนปิดแล้ว”
- “อย่างนั้นแม้จะไม่สะดวกอยู่เล็กน้อย แต่อย่างน้อยย่อมประเสริฐกว่าเสียชีวิต”

การใช้คำสันธานในนิยายไทยหรือนิยายจีนต่างกันเพียงคำที่นำมาใช้เท่านั้น เรื่องของความหมายไม่ต่างกัน เช่น “มาตรแมนเป็นของเทียม” เราจะกล่าวว่า “แม้เป็นของเทียม”

● การเรียบเรียงคำสันธาน

การเรียบเรียงคำสันธานในนิยายจีนกำลังภายในมี 2 ลักษณะ คือ คำสันธาน ปรากฏตำแหน่งหน้าสุดของถ้อยคำ และ คำสันธานปรากฏหลังประธานในถ้อยคำ การใช้คำสันธานหลังประธานนี้ จากการศึกษาพบการเกิดในลักษณะนี้ถึง 7 ครั้งในจำนวนข้อมูล 29 ครั้ง จัดเป็นลักษณะเฉพาะของนิยายจีนกำลังภายใน ลักษณะอย่างนี้เราไม่พบใช้ในภาษาไทย เช่น

- “ข้าพเจ้าหากต้องการให้พวกมันเชื่อถือข้าพเจ้า เคารพนบถ่อมข้าพเจ้า วิธีเดียวที่มียกคือ ต้องบำเพ็ญตนให้ร่ำรวยสุรุษสุร่ายกว่าพวกมัน”
- “มันมาตรแมนจะขึ้นชื่อตั้งแต่เยาว์วัย แต่มันยังมีเคยดูแคลนผู้ใดมาก่อนเลย”

สรุปได้ว่าการใช้คำสันธานที่มีลักษณะบ่งชี้ในนิยายจีนกำลังภายใน อยู่ที่ลักษณะการเรียบเรียงคำสันธานโดยการนำคำสันธานวางไว้หน้าประธาน

1.4 คำแสดงการถาม

● การใช้คำแสดงการถาม

การถาม คือ การที่ผู้พูดไม่ทราบคำตอบหรือไม่แน่ใจในสิ่งที่ตนทราบว่าเป็นจริงหรือถูกต้องเพียงใด การที่ผู้พูดถามนั้นเป็นเพราะผู้พูดไม่แน่ใจว่า ถ้าตนไม่ถามผู้ฟังจะให้ข้อมูลนั้นๆ แก่ตนหรือไม่ เฉลียว เอกนิยม (2528) กล่าวถึงคำถามตามแนวคิดของ เจ อาร์ เซอร์ล (1980) ว่า คำถามจำแนกได้ 2 ประเภท คือ คำถามแท้ และคำถามทดสอบ คำถามแท้ (Real Questions) เป็นคำถามแท้จริงที่ผู้พูดต้องการทราบและค้นหาคำตอบ เนื่องจากผู้พูดมีข้อมูลน้อยไม่เพียงพอ ส่วนคำถามทดสอบ (Exam Questions) เป็นคำถามที่ผู้พูดต้องการตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้รับหรือมีอยู่ถูกต้องหรือไม่ กล่าวคือผู้พูดต้องการได้รับการยืนยันจากผู้ฟัง การแบ่งคำถามตามแนวคิดของเซอร์ล นั้นไม่ได้แบ่งคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธและคำถามเอาความ (information questions) ออกจากกัน จิตราภรณ์ เกียรติไพบูลย์ (2525) ศึกษา

ประโยคคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธในภาษาไทย พบว่า คำถามแท้มีคำแสดงการถาม "หรือ เปล่า หรือยัง ไหม" ปรากฏในประโยค และในคำถามทดสอบมีคำต่อไปนี้คือ "ใช่ไหม ไม่ใช่ หรือ หรือ" สุดาพร ลักษณะียนาวิน (2537) กล่าวถึงประโยคคำถามในเชิงความหมายว่า ประโยคคำถามประกอบด้วยคำแนะนำซึ่งอาจมีสาระที่สมบูรณ์หรือไม่สมบูรณ์ กับ คำแสดงการถาม ประโยคคำถามที่ประกอบด้วยคำแนะนำที่มีสาระไม่สมบูรณ์ จะใช้คำแสดงการถาม อะไร เมื่อไร ที่ไหน อย่างไร เราเรียกคำถามประเภทนี้ว่า "คำถามแท้" ส่วนประโยคคำถามที่ประกอบด้วยคำแนะนำที่มีสาระสมบูรณ์ จะแสดงการถามด้วยคำว่า "ไหม หรือ เปล่า ใช่ไหม ไม่ใช่หรือ" เรียกว่า "คำถามตรวจสอบ" ในการถามแบบตรวจสอบที่ผู้ถามใช้ประโยคคำถาม เนื่องจากผู้ถามมีความเชื่อเบื้องต้นและทรงตะต้อค่าความจริงของคำแนะนำนั้นว่าเป็นจริงหรือไม่ การถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธ จึงเป็นการที่ผู้พูดเสนอความเพื่อขอคำตอบรับหรือตอบปฏิเสธค่าความเป็นจริงของคำแนะนำนั้น คำที่ใช้แสดงการถามจึงมีน้ำหนักไม่เท่ากัน เช่น ผู้ถามถามว่า "ไหม" เพื่อให้ผู้ถูกถามตอบรับหรือตอบปฏิเสธ โดยที่ผู้ถามนั้นไม่มีความรู้ใดๆ หรือไม่แสดงว่าตนมีความรู้เกี่ยวกับคำแนะนำเลย ถ้าผู้ถามถามด้วยคำว่า "ไม่ใช่หรือ" แสดงว่าผู้ถามคาดหวังว่าคำตอบที่ได้รับจะตรงกับคำแนะนำ และเชื่อมั่นว่าผู้ถามและผู้ถูกถามมีประสบการณ์เกี่ยวกับความเป็นจริงของคำแนะนำร่วมกัน เหล่านี้เป็นต้น

งานวิจัยฉบับนี้พบว่า มีประโยคคำถามทั้งหมด 171 คำถาม มีคำถาม 2 ชนิด คือ คำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธและคำถามแบบเอาความ ดังนี้

1. คำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธ ปรากฏในข้อมูล 29 ครั้ง ได้แก่ คำถามที่ใช้คำแสดงการถามต่างๆ ดังนี้ "หรือไม่" ปรากฏ 15 ครั้ง "หรือ(ไร)" ปรากฏ 9 ครั้ง และ "ใช่หรือไม่" ปรากฏ 5 ครั้ง ตัวอย่างเช่น

- "ท่านทราบหรือไม่ ไช้มั่งเขยต่อนี้ก็สาบสูญร่องรอยเช่นกัน"
- "ซาโกเวเนี่ยยังมีกลับมาหรือไม่"
- "ท่านคิดใคร่เดือนให้ข้าพเจ้ารามืออีกใช่หรือไม่"

2. คำถามแบบเอาความ ปรากฏในข้อมูล 147 ครั้ง ได้แก่ คำถามที่ใช้คำแสดงการถามต่างๆ คือ "อะไร ทำไม ที่ไหน อย่างไร" ได้แก่

2.1 คำถามที่ต้องการข้อมูลว่าสิ่งนั้น เรื่องนั้นเป็น "อะไร"

คำถามประเภทนี้มักปรากฏทั้งหมดจำนวน 47 คำถาม ได้แก่ คำถามที่ใช้คำแสดงการถามดังนี้ "อะไร ไฉ อันใด อะไร ไร" จำนวนการปรากฏคือ 20 / 14 / 6 / 4 / และ 3 ครั้ง ตามลำดับ ตัวอย่างเช่น

- "แล้วท่านมาทำกระไร"
- "ที่ท่านนำพามาในคราวนี้ เป็นภทภัยใด"

- "คุยโอ้จบสิ้นแล้ว ลีโกวเนี่ยมีคำสั่งอันใด"

- "ท่านดู พวกมันมาทำอะไรกัน"

- "ท่านตอนนี้แซ่ไร"

2.2 คำถามที่ต้องการข้อมูลเกี่ยวกับ "เหตุผล"

คำถามประเภทนี้มีการปรากฏ 58 คำถาม ได้แก่ "ไฉน ไย เหตุใด เหตุไฉน เพราะอะไร" ซึ่งมีจำนวนของการปรากฏ คือ 28 / 20 / 8 / 1 / และ 1 ครั้ง ตามลำดับ ตัวอย่างเช่น

- "ท่านไฉนบอกเรื่องเหล่านั้นแก่ข้าพเจ้า"

- "ท่านไฉนมิใช่ต้องตายกับกระบี่ของข้าพเจ้า"

- "มันเหตุใดจึงฆ่าตัวตาย"

- "เหตุไฉนคิดไปได้"

- "เพราะอะไร"

2.3 คำถามที่ต้องการข้อมูลเกี่ยวกับ "สถานที่"

คำถามประเภทนี้มีการปรากฏทั้งหมด 14 คำถาม ได้แก่ "ที่ไหน" ปรากฏจำนวน 12 ครั้ง "เล่า" ปรากฏ 3 ครั้ง "ที่ไหน แห่งหนใด สถานที่ใด" ปรากฏอย่างละ 1 ครั้ง ตัวอย่างเช่น

- "ท่านผู้เฒ่าอยู่ที่ใด"

- "อุ้ยยินเล่า"

- "เนื่องเพราะ...เนื่องเพราะเราคิดว่า เจ้าต้องทราบมันไปที่ไหน"

- "เต้าส่วยทั้งกลิ่นหอมไว้ในราตรี มิทราบที่สำราญอยู่แห่งหนใด"

- "บัดนี้ น่ากลัวท่านก็ทราบที่เรามาจากสถานที่ใด"

2.4 คำถามที่ต้องการข้อมูลเกี่ยวกับ "วิธีการ"

คำถามประเภทนี้มีปรากฏทั้งหมด 17 คำถาม ได้แก่ คำถามที่ใช้คำแสดงการถามต่าง ๆ คือ "อย่างไร กระไร เยี่ยงไร เช่นไร เล่า" ซึ่งมีจำนวนการปรากฏคือ 10 / 3 / 3 / 2 และ 1 ครั้ง ตามลำดับ ตัวอย่างเช่น

- "ท่านทราบได้อย่างไรว่าศัตรูของมันก็ใช้กระบี่"

- "รู้สึกกระไร"

- "เข้าใจผิดเยี่ยงไร"

- "ท่านถือพวกเราเป็นคนเช่นไร ไหนเลยจะไข่มากเข้ารังแกน้อยได้"

- "หัวใจของท่านเล่า"

2.5 คำถามที่ต้องการข้อมูลเกี่ยวกับ "บุคคล"

คำถามประเภทนี้มีการปรากฏทั้งหมด 25 คำถาม ได้แก่ คำถามที่ใช้คำแสดงการถามดังนี้ "ผู้ใด" ปรากฏ 21 ครั้ง และ "ใคร" ปรากฏ 4 ครั้ง ตัวอย่างเช่น

- "มากันสี่คน เป็นผู้ใดลงมือก่อน"
- "ผู้นั้นเป็นใคร"

จากการสังเกตประโยคคำถาม พบว่า มีคำถามที่ใช้คำลงท้าย "เล่า" ซึ่งไม่ได้เป็นการแสดงการถาม การตีความคำถามชนิดนี้ต้องอาศัยบริบท ตัวอย่างเช่น

- "นี่เป็นตัวเทียม ตัวแท้เล่า"
- กิมพั้งช่วยหน้าถอดสีไปอีกครั้ง ร้องเสียงสะท้อน
- "ตัวแท้...ยอมอยู่ใน...ในกล่อ่งนี้" (จอมโจรฯ น.16)

ประโยคนี้ถ้าปรากฏตามลำพังอาจตีความว่า "นี่เป็นตัวเทียมหรือตัวแท้" เมื่อตีความจากบริบทเราทราบที่มีความหมายว่า "นี่เป็นตัวเทียม ตัวแท้เล่า (อยู่ที่ไหน)" กล่าวคือ มีการถามซึ่งละคำแสดงการถามปรากฏด้วย

คำที่แสดงการถามที่พบในนวนิยายจีนกำลังภายในจำนวนไม่น้อยเหล่านี้ ไม่พบแล้วในการใช้ภาษาไทยปัจจุบัน เราอาจเคยพบคำแสดงการถามเหล่านี้ในนวนิยายไทยโบราณหรือนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาจากนวนิยาย 3 เรื่อง คือเรื่อง "ผู้ชนะสิบทิศ" แต่งโดย "ยาขอบ" ถอดความเป็นบทละครพันทางโดย "เสรี หวังในธรรม" เรื่อง "ขุนศึก" แต่งโดย "ไม้ เมืองเดิม" และเรื่อง "แผ่นดินเลือด" แต่งโดย "พนมเทียน" เช่น อย่างใด กระไร ประการใด จันใด หนใด ไย เป็นต้น ตัวอย่างเช่น

- ข้าพเจ้าเองก็มิได้รับรายงานอย่างใด (ผู้ชนะฯ น. 21)
- เมงกะยินโยน้องท่านยังจะเห็นว่ากระไร (ผู้ชนะฯ น. 22)
- ท่านแลเห็นประการใด ที่เรียกว่าเป็นการลับ (ผู้ชนะฯ น. 373)
- ป่านจะนี่เจ้าพ่อกับเสด็จแม่จะเป็นจันใดบ้างก็มิรู้ (แผ่นดินฯ น. 11)
- เฮ้ย ! หยุด พวกเจ้าเป็นใครและจะไปหนใดกัน (แผ่นดินฯ น. 19)
- พระชนกและชนนีทั้งสองเสด็จสู่สวรรคตแล้วฝ่าพระบาทจะประทับอยู่ไย (แผ่นดินฯ น. 15)

นอกจากตัวอย่างแล้วยังมี ดอกหรือ กระนั้นหรือ กระนั้นเจียวหรือ เหตุไร กลใด เมื่อใด อันใด เป็นต้น

● การเรียบเรียงคำแสดงการถาม

การเรียบเรียงคำแสดงการถามในนวนิยายจีนกำลังภายในที่พบมี 4 แบบ คือ

1. คำแสดงการถามปรากฏท้ายความในการถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธและการถามแบบเอาความ เช่น

- พวกท่านพากันมาเนิ่นนานแล้วใช่หรือไม่
- ที่นางรอกอยคือผู้ใด

การปรากฏของคำแสดงการถามลักษณะนี้ พบในภาษาไทยเช่นกัน

2. คำแสดงการถามปรากฏต้นความในการถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธและการถามแบบเอาความ เช่น

- หรือท่านไม่อาจเก็บรักษาให้ข้าพเจ้ามากกว่านี้สักเล็กน้อย
- ไหน

คำแสดงการถาม “หรือ” เมื่อปรากฏต้นความจะมีความหมายเชิงขอร้องในภาษาไทย ใช้คำแสดงการถามเช่นนี้ด้วย คำแสดงการถามที่ปรากฏหน้าต้นความ

3. คำแสดงการถามปรากฏหลังประธานของความนำเสนอในการถามแบบเอาความ ชนิดที่ถามขอเหตุผล จากข้อมูลการถามแบบขอเหตุผล 58 คำถาม เป็นคำถามลักษณะนี้ถึง 29 คำถาม หรือ 50 %

- ท่านเหตุใดมาลอบสืบเสาะความลับของข้าพเจ้า
- ข้าพเจ้าไยต้องไปคิดหาวิธีอื่นอีก

การถามประเภทนี้ในภาษาไทยที่ใช้ในปัจจุบัน คำที่ใช้แสดงการถาม คือ “ทำไม” ซึ่งปรากฏต้นความหรือท้ายความก็ได้ เช่น “ทำไมนิจจึงร้องไห้” หรือ “นิจร้องไห้ทำไม” แต่ไม่เคยพบการนำคำ “ทำไม” มาไว้หลังประธาน เช่น “นิจทำไมร้องไห้” แต่ในนวนิยายจีนกำลังภายในพบการนำคำแสดงการถามชนิดขอเหตุผล มาไว้หลังประธาน

4. คำแสดงการถามที่เคยปรากฏร่วมกันแต่ใช้แยกออกจากกันคือไม่วางติดกันได้แก่ คำแสดงการถาม “ใช่หรือไม่” ในข้อมูลพบว่า “ใช่” ไม่ได้อยู่ติดกับ “หรือไม่” ตัวอย่างเช่น

นวนิยายจีน	- ท่าน <u>ใช่</u> คนไปหรือไม่
นวนิยายไทย	- ท่านเป็นคนไป <u>ใช่หรือไม่</u>
นวนิยายจีน	- ไป <u>ไม่</u> นี้ใช่ตายแล้วหรือไม่
นวนิยายไทย	- ไป <u>ไม่</u> นี้ตายแล้ว <u>ใช่หรือไม่</u>

1.5 การซ้ำ

การซ้ำ ในข้อมูลพบการซ้ำ 2 ลักษณะคือ การซ้ำคำ และการซ้ำความ

ก) การซ้ำคำ จากการศึกษาเรื่องการซ้ำคำของ สุตาพร ลักษณะียนาวิน

(Luksaneeyanawin, 1984) อภินันท์ อุดมมณีวัฒน์ (2526) และฟูเจิงไหย่ว (2526) พบว่า การซ้ำคำ ในภาษาไทยและจีนเป็นการนำคำมาซ้ำทั้งคำ โดยคำซ้ำจะเหมือนคำหลัก หรือซ้ำเพียงบางส่วนของคำหลัก เช่น มีการเปลี่ยนแปลงเสียงสระของคำที่นำมาซ้ำคำหลัก เมื่อซ้ำคำแล้วจะมีความหมายต่าง ๆ เช่น ทำให้ความหมายของคำหลักเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม คือ อาจจะเพิ่มขึ้นหรือลดน้อยลง รวมทั้งแสดงทัศนคติ อารมณ์ของผู้พูดด้วย เช่น คำนาม “เด็ก” เมื่อซ้ำเป็น “เด็ก ๆ” จะมีความหมายเพิ่มขึ้น คำคุณศัพท์ “แดง” เมื่อซ้ำเป็น “แดง ๆ” ทำให้มีความหมายลดลงจากเดิม ในภาษาจีนการซ้ำคำมีลักษณะพิเศษ (ฟูเจิงไหย่ว, 2526) คือ ถ้าคำเดิมเป็นคำพยางค์เดียวจะซ้ำเป็น 2 พยางค์ และถ้าคำเดิมมี 2 พยางค์จะซ้ำเป็น 4 พยางค์ ประเภทของหมวดคำที่สามารถนำมาสร้างคำซ้ำได้แก่ หมวดคำนาม หมวดคำสรรพนาม หมวดคำกริยา หมวดคำคุณศัพท์ หมวดคำจำนวนนับ และหมวดคำลักษณนาม หมวดคำเหล่านี้จะเปลี่ยนแปลงความหมายจากเดิม คือมีความหมายเพิ่มขึ้นหรือลดลงจากคำเดิม

ในข้อมูลถึงพบการปรากฏของคำซ้ำน้อยมาก แต่สามารถอธิบายได้ว่า ผู้พูดใช้การซ้ำคำเพื่อแสดงความหมายเน้นย้ำ หรือเพิ่มน้ำหนักในคำพูดของผู้พูด แสดงออกถึงความจริงใจและความตั้งใจของผู้พูด และพบการนำคำคุณศัพท์มาซ้ำแบบซ้ำทั้งคำ เมื่อซ้ำแล้วมีความหมายเพิ่มขึ้น เช่น

“วิเศษวิเศษ ทุกสรรพสิ่งแปรเปลี่ยนเป็นยิ่งสนุกสนานน่าสนใจ”

“วิเศษวิเศษ นับว่ามีคนระบายโทสะแทนเราแล้ว”

“ประหลาดประหลาด คนผู้นี้กล่าวอะไรกันแน่”

“ประหลาดประหลาด เราใจนุ้รู้สึกคุ้นหน้าคนผู้นี้อย่างยิ่ง”

นอกจากการซ้ำคำที่เหมือนคำหลักแล้ว ยังพบว่าการนำคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันมาวางคู่กันอีกด้วย ซึ่งภาษาไทยเราเรียกว่าการซ้อนคำ (Semantic Duplets) พบมากในการบรรยายเรื่องราว ทำให้ผู้อ่านเข้าใจความรู้สึกของตัวละคร หรือเห็นภาพพจน์มากขึ้น เช่น เหลือบแล ถลึงจ้อง คับแค้น เขม็งนิง แบบบาง เป็นต้น

นอกจากจะมีการนำคำหลักมาซ้ำ การซ้อนคำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน ยังพบการซ้ำทางโครงสร้างในระดับที่สูงกว่าคำ เช่น

“มิด้อง มิด้อง”

“มิด้องบอม มิด้องเกรงใจ”

“ชิงชังที่สุด ชิงชังแทบตาย”

“โปรดอภัย โปรดอภัย”

ข) การซ้ำความ

การซ้ำความ หมายถึง การนำความที่มีความหมายไปในทิศทางเดียวกัน คล้ายคลึงกัน หรือตรงข้ามกัน มาวางคู่กัน เพื่อเพิ่มน้ำหนักในการแสดงออกถึงความรู้สึกของตัวละคร ส่วนมากพบในการบรรยายเรื่องราว ในข้อมูลพบการนำคำที่มีความหมายคล้ายคลึงกันมาวางคู่กันเป็นจำนวนมากถึง 49 ความ เช่น เทียมเทียบเปรียบเทียบได้ เลี่ยงหลบหลีกพ้น แต่ต้องสัมผัส คับแค้นรันทด คอดกตอ้อแท้ อึดอัดขัดข้อง คับแค้นลำเค็ญ ขุ่นข้องหมองหมาง ตื่นเต้น ลนลาน ถ้อยร่อยวาทา กลัดกลุ้มกังวล ยิ่งใหญ่เกรียงไกร มีชื่อกระเดื่องดัง เป็นต้น และ การนำคำที่มีความหมายตรงข้ามกันมาวางคู่กัน พบเพียง 1 ข้อมูล คือ เลื่อมใสอิจา

2. การใช้ความเปรียบ

การใช้ความเปรียบที่พบในนวนิยายจีนกำลังภายใน มี 2 ลักษณะ คือ

2.1 การตั้งสมานนาม

2.2 การใช้อุปมา

2.1 การตั้งสมานนาม

พิจารณาจากข้อมูลพบว่า การตั้งสมานนามมีจำนวนถึง 23 ชื่อ มีวิธีการสร้างดังนี้

2.1.1 การนำชื่ออาวุธที่ใช้ ผนวกกับลักษณะเฉพาะด้านความสามารถในการต่อสู้ ปรากฏ 14 ชื่อด้วยกัน สังเกตได้จากมีคำว่า “กระบี่” “ดาบ” “ฝ่า(มือ)” นำหน้า เช่น กระบี่ลมพริ้ว ดาบวิเศษไร้เงา มือคร่าวิญญาณ เป็นต้น

2.1.2 การนำชื่อสัตว์ ผนวกกับลักษณะนิสัยของตัวละคร ปรากฏจำนวน 6 ชื่อตัวละครเหล่านี้มักมีใจคอโหดร้าย หรือมีบุคลิกลักษณะพิเศษเช่นเดียวกับชื่อสัตว์ที่ใช้ เช่น “เหยี่ยวหัวล้าน” เป็นตัวละครที่มีประสาทหูดี เป็นนักล่า ไม่มีความปรานี เหมือนกับลักษณะนิสัยของ “เหยี่ยว” นอกจากนี้ก็มี แร้งศักดิ์สิทธิ์ อินทรีสิบสามหาง เป็นต้น

2.1.3 การนำชื่อมนุษย์ ผนวกกับลักษณะนิสัยของตัวละคร ปรากฏเพียง 1 ชื่อ คือ “ห้าปีศาจแบ่งซาก” ตัวละครนี้มีนิสัยโหดร้าย ศพของคนที่ถูกฆ่าจะดูน่ากลัว สด สยอง

2.1.4 การนำชื่ออาชีพ ผนวกกับลักษณะเฉพาะของตัวละคร ปรากฏ 3 ชื่อ ได้แก่ มือประหารอาชีพเลือดเย็น นักศึกษามือประหาร อาชีพของตัวละครเหล่านี้คือ การรับจ้างฆ่าคน ส่วนอีกชื่อหนึ่งคือ ขุนพลในหม้อโจร หมายถึง ตัวเอก ของเรื่องเปรียบได้กับเป็นผู้ทรงคุณธรรมอยู่ท่ามกลางผู้ไม่มีคุณธรรม

2.1.5 การนำวัยของตัวละคร ผนวกกับลักษณะนิสัยของตัวละคร ปรากฏ 1 ชื่อ คือ เจ้าเด็กไร้หัวใจ คือ ตัวละครที่ยังมีอายุน้อยแต่เข้าวงการนักเลง และมีนิสัยโหดเหี้ยม

สรุปได้ว่า การใช้ฉายาหรือตั้งฉายาตัวละครในนวนิยายจีนกำลังภายใน ตั้งขึ้นเพื่อเรียกแทนชื่อ โดยตั้งจากลักษณะเฉพาะด้านความสามารถในพลังฝีมือ หรือลักษณะนิสัยบางประการของตัวละคร ถ้าสังเกตดูจากตัวอย่าง จะเห็นว่าผู้แปลจะรักษานามเดิมที่เป็นภาษาจีนไว้ โดยแปลเป็นภาษาไทย เพื่อผู้อ่านจะได้ทราบความหมายของนามเหล่านั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการตั้งฉายา หรือการให้นามแก่ตัวละครของผู้แต่งมีจุดประสงค์ เพื่อให้ผู้อ่านรู้สึกว่าคุณค่าต่าง ๆ ที่กล่าวมามีฝีมือดี เก่งกาจมีความสามารถในการต่อสู้ยากที่จะเอาชนะได้ ตัวละครเหล่านั้นต่างก็มีความสามารถและวิทยายุทธสูง จึงเป็นปมสำคัญของเรื่องที่กำหนดให้พระเอกจะต้องเอาชนะฝ่ายอธรรมให้ได้ด้วยความยากลำบาก กล่าวคือ ผู้แต่งต้องการเน้นความมุ่งมั่นในการเอาชนะฝ่ายอธรรม และความเก่งกาจของพระเอกนั่นเอง ในชีวิตประจำวันเราพบสamanยนามมากมาย เช่น คำว่า “ไกรทอง” ใช้เรียกผู้ที่จับจระเข้ “ปิกปลาซ่า” เรียกนักฟุตบอลชาวอิสานคนหนึ่ง (สมาน ดีสันเทียะ) เล่นในตำแหน่งปีก นอกจากนี้ยังมีปลาไหลใส่เสกิด มีดโกนอาบนํ้าฝิ่น โฆษกสามสี เป็นต้น

การให้สamanยนามแก่ตัวละครนอกจากจะสร้างภาพให้เห็นตัวละครชัดเจน ทั้งในแง่รูปลักษณ์และบุคลิกลักษณะนิสัยแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นความคิดและคติ ความเชื่อของวัฒนธรรมจีนอีกด้วย และจากสamanยนามที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปโครงสร้างได้ดังนี้

ชื่ออาวุธ	}	+	ลักษณะเฉพาะตนของตัวละคร ได้แก่ ความสามารถในการต่อสู้ และลักษณะนิสัยของตัวละคร
ชื่อสัตว์			
อมนุษย์			
อาชีพ			
วัย			

2.2 การอุปมา

อุปมาเป็นกลวิธีหนึ่งที่นักประพันธ์มักใช้เพื่อสื่อความหมายของคำหรือการถ่ายทอดความคิดของผู้แต่ง โดยนำเอาสิ่งหนึ่งมาเปรียบกับอีกสิ่งหนึ่ง เพื่อสร้างความเข้าใจหรือสร้างความประทับใจให้แก่ผู้อ่าน ทำให้ผู้อ่านมีส่วนร่วมคิด ร่วมเข้าใจและยังสามารถเข้าถึงอารมณ์ของผู้แต่งได้เต็มที่ ทั้งยังทำให้ผู้อ่านเห็นภาพที่ผู้แต่งต้องการกล่าวถึงได้แจ่มชัดและกว้างขวางยิ่งกว่าคำอธิบาย (ญาดา อารุณเวช, 2526)

ในข้อมูลพบการใช้อุปมา อาจจำแนกได้ดังนี้

2.2.1 เปรียบ “สิ่งไม่มีชีวิต” กับ “สิ่งไม่มีชีวิต” ได้แก่

- เปรียบ “จดหมาย(สั้น)” กับ “บัตรมรณะ”

- ดาตาสั่งจ้องจดหมายสั้นฉบับนั้นประหนึ่งกำลังจ้องบัตรมรณะของพญายมก็ปาน

- เปรียบ “น้ำทะเล” กับ “แพรวต่วน”
 - แสงดาวเริ่มแพรวพราวขึ้น น้ำทะเลกลายเป็นแพรวต่วน พวกนางยืดยายอย่างสุขสบายอยู่ในทะเลที่มีลมเฉื่อยฉิว
- เปรียบ “ซากศพ” กับ “ก้อนหิน”
 - นางจับมองไปบนซากศพตรูที่ถูกฟันให้ขาดจากร่าง คล้ายตั้งจ้องหินก้อนก้อนหนึ่งก็ปาน
- เปรียบ “เสียงหัวร่อ” กับ “เสียงระฆัง”
 - โบหน้าตรูมีน้อยชุกอยู่ที่ข้างหู หัวร่อเบา ๆ ราวระฆังเงิน
- เปรียบ “เหงื่อ” กับ “สายฝน”
 - เหงื่อเม็ดโป้ง ๆ ชิมจากศีรษะสายฝน
- เปรียบ “ชื่อเสียง” กับ “หอสัมภาระ”
 - ชื่อเสียง บางครั้งคล้ายตั้งเป็นหอสัมภาระที่ไม่มีวันสลัดหลุดไปได้
- เปรียบ “กระบี่” กับ “แล้”
 - กระบี่พันอสรพิษจึงอ่อนระทวยลงคล้ายตั้งเป็นแล้ยาวสีเงินประกายแวววาวสายหนึ่ง

การเปรียบเทียบลักษณะนี้สะท้อนให้เห็นการมองโลกและการดำรงชีวิตของชาวจีน เห็นได้จากการนำสิ่งใกล้ตัว สิ่งที่ใช้ในชีวิตประจำวัน และปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ มาเปรียบเทียบ นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงลัทธิขงจื้อ ข้อหนึ่งว่า “เกิดมาเป็นคน ถึงไม่ได้เป็นใหญ่ก็ไม่ทุกข์ ... ถ้าเราดีแล้ว เขาก็จะรู้ไปเอง” (ประยงค์ อนันทวงศ์, 2525) ดังตัวอย่างการเปรียบเทียบ “ชื่อเสียง” กับ “หอสัมภาระ” เป็นต้น

2.2.2 เปรียบ “สิ่งมีชีวิต” กับ “สิ่งมีชีวิต” ได้แก่

- เปรียบ “เด็ก” กับ “ลูกแมว, ลูกสุนัข”
 - มันมีความคิดเสมอมาทารกก็เป็นดังลูกแมวลูกสุนัข ขยาดตาอื่นเข้มแข็ง เพียงแลเห็นก็ควรปลิกตัวออกไปให้ห่างสุดไกล
- เปรียบ “คนไม่มีราศี” กับ “ไก่” และ
- เปรียบ “คนมีราศี” กับ “นกกระเรียน”
 - มันมันยืนแน่นิ่งอยู่ที่นั่นแต่บุคลิกก็มีราศีมิใช่ชั่ว นำผู้คนในห้องไปเปรียบกับมันแล้วต่างคล้ายเป็นไก่ดำด้อยเข้าเทียบเทียมนกกระเรียนอันสูงส่งก็ปาน
- เปรียบ “หญิงสาว” กับ “ผีเสื้อ”
 - ตรูมีแต่งกายสวยงามเต็มทีอีกสิบกว่านางเดินขวักไขว่ไปมาอย่างยิ้มแย้มแจ่มใส คล้ายตั้งเป็นผีเสื้อที่โบยบินอยู่ตามสุขุมพุ่มไม้

● เปรียบ “หญิงสาวยิ้ม” กับ “ดอกไม้บาน”

- ใบหน้าปรากฏรอยยิ้มอันหยาดเยิ้มสะคราญ คล้ายดั่งเป็นบุปผาพากันมาเบ่งบาน

ความเปรียบที่สะท้อนลักษณะเด่นของนิยายจีน เช่น เปรียบเด็ก กับ ลูกแมว ลูกสุนัข หมายถึง เป็นคนที่ไม่มีความขี้ขลาด ไม่ควรยุ่งเกี่ยวหรือรังแก เปรียบ คนมีราศี และไม่มีราศี กับ นกกระเรียน และ ไก่ สะท้อนให้เห็นว่า ชาวจีนมีความเชื่อในเรื่องการเกิดของมนุษย์นับตั้งแต่ ตู่วาเกิดในปีใดหรือราศีใด มีรูปร่างหน้าตาอย่างไรจึงจัดได้ว่าเป็นคนมีลักษณะดี หรือคูโหวง-เฮ้ง นั่นเอง โดยพิจารณาจากรูปร่างของใบหน้า คิ้ว หน้าผาก ปาก จมูก ใบหู (อุดมพร แพงอ่อน, 2535) แล้วทำนายอุปนิสัยใจคอ อาชีพที่เหมาะสม เคราะห์ดี เคราะห์ร้ายในช่วงชีวิต เป็นต้น และยังสะท้อนให้เห็นถึงการแบ่งชนชั้นของคนในสังคมด้วย

2.2.3 เปรียบ “อวัยวะ” กับ “สิ่งต่างๆ” ได้แก่ เปรียบ “ดวงตา หรือ ประกายตา” กับ “เปลวไฟ ดวงดาว น้ำค้าง อารุขที่คมกริบ และดวงตาของงูมีพิษ” การเปรียบเทียบ “ดวงตา หรือประกายตา” กับสิ่งต่างๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอารมณ์ ความรู้สึกของตัวละครในขณะที่กำลังกล่าวถ้อยคำ เช่น เปรียบ “ดวงตา” กับ “เปลวไฟ” “อารุขที่คมกริบ” และ “ดวงตาของงูมีพิษ” แสดงว่า ตัวละครมีความรู้สึกโกรธ เคียดแค้น เป็นต้น

2.2.4 เปรียบ “ความเคลื่อนไหว” กับ “ธรรมชาติและสัตว์” ได้แก่ การเปรียบเทียบ ความเคลื่อนไหวที่รวดเร็วกับความเคลื่อนไหวของสัตว์ เช่น เหยี่ยว แมวป่า มังกร งู ปลา เปรียบกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น ใบไม้ร่วง สายฟ้า(ฟ้าแลบ) สายลม ดาวตก และ เปรียบเทียบความเคลื่อนไหวที่เชื่องช้ากับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติเช่น สายลม เป็นต้น ตัวอย่างเช่น

- เท็กเอ็งถีบเท้าทั้งสองไปที่ด้านหลัง พุ่งไปตามติดไปจุดเหยี่ยวร้าย
- นางเหลียวมองทางขวา ย้ายกลับมาตรวจตราทางซ้าย มองดูหีบหนังสือดำใบนั้น พลันพุ่งไปจุดเป็นแมวป่าปราดเปรียว
- เตี้ยเข่าล้มพองถึงในน้ำ เฉกเช่นมังกรคืนสู่ทะเล
- ร่างที่เย็นเฉียบ เรียบบริบูรณ์และแต่งตั้ง ลื่นกลาเข้าไปในผ้าห่มจุดตั้งเป็นงูอันคล่องแคล่ว
- เกร่างสายหนึ่งได้ลื่นกลาเข้ามาจุดตั้งปลาโลดคลื่อน มือเกาะหลังคาปล่อยตัวห้อยไว้อยู่เป็นครู่หนึ่ง ไม่ได้ยินเสียงผดสังเกตใดๆ จึงพลั้วลือลงมาจุดใบไม้ร่วง
- แฉวฮันพุ่งปราดขึ้นไปคว้าข้อมือข้างนั้นไว้จุดสายฟ้า
- เพลงกระปี่ของเซ่งฮวงเกี่ยมคล่องคล่องปราดเปรียวรวดเร็วประหนึ่งสายลมโหมกระหน่ำ

- ประกายกระบี่พุ่งไปดั่งดาวตกจากฟ้า พลันวูบขึ้นผ่านสายตาของพวกทั้งสี่ไปแวบหนึ่ง
- ความเคลื่อนไหวที่เชื่องช้าอย่างยิ่ง สวยงามอย่างยิ่ง คล้ายดั่งเป็นธรรมชาติคล้ายดั่งกระแสลม

อุปมาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าในการใช้ความเปรียบเทียบนั้นมนุษย์มักใช้สิ่งที่อยู่ใกล้ตัวพบในชีวิตประจำวัน เช่น ตัวละครที่เป็นตัวร้าย จะมีการเคลื่อนไหวในการต่อสู้ที่โหดร้ายมุ่งมั่นเพื่อการฆ่าคู่ต่อสู้ จึงเปรียบกับการเคลื่อนไหวของ "เหยี่ยว" หรือในลีลาการต่อสู้ เพื่อแสดงให้เห็นว่าตัวละครมีความรวดเร็วเพียงใดผู้แต่งจึงใช้ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติมาเปรียบเทียบ เช่น การเปรียบเทียบความเคลื่อนไหว กับ สายลม สายฟ้า หรือดาวตก เวลาอ่านเรื่องผู้อ่านจะสร้างจินตนาการ ทำให้เห็นภาพพจน์ของการเคลื่อนไหวของตัวละครได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมและความเชื่อของจีนอย่างเห็นได้ชัด เช่น การเคลื่อนไหวของตัวเอกซึ่งเป็นฝ่ายคุณธรรม มักถูกยกย่องโดยเปรียบกับ "มังกร" ซึ่งเป็นเทพเจ้าแห่งมหาสมุทร ความเชื่อในเรื่องมังกร เล่ากันว่า มังกรเริ่มกำเนิดเป็นตัวอ่อนภายในหอยที่ฝังอยู่ในหินเป็นเวลานานถึงหนึ่งพันปีกว่า จึงจะฟักออกเป็นตัวได้ ในคัมภีร์แห่งความเปลี่ยนแปลงกล่าวไว้ว่า พระเจ้าฟู-ซี ผู้ก่อตั้งประเทศจีนได้แปลงร่างเป็นมังกรอาศัยอยู่ในทะเลนานถึงหนึ่งพันปี ด้วยเหตุนี้จึงเชื่อกันว่ามังกรเป็นเจ้าผู้ควบคุมทะเลหรือมหาสมุทร และยังมีเรื่องเล่าอีกมากมายเกี่ยวกับมังกร รวมทั้งเชื่อว่าหากบ้านหลังใดสร้างอยู่บนทำเลเหนือเส้นทางมังกรแล้วจะถือว่าถูกโฉลกมาก เพราะเชื่อว่าวิญญาณของมังกรอาศัยอยู่ใต้พื้นดิน ถ้าบุคคลใดเกิดปีมังกร เชื่อกันชีวิตของเขาจะดีมาก เจริญรุ่งเรือง (อีฟลิน, 2532)

2.2.5 ความเปรียบโดยการใช้สำนวน

สำนวน พลิกฝ่ามือ หมายถึง อย่างง่ายดาย

เปรียบเทียบ การฆ่าคน ง่ายเหมือนการพลิกฝ่ามือ (ของตนเอง) ในภาษาไทยจะเปรียบความง่ายว่า "ง่ายอย่างกับปอกกล้วยเข้าปาก" จะเห็นได้ว่าในแต่ละชาติจะมีวัฒนธรรมที่ต่างกัน ดังนั้นการใช้อุปมาก็ย่อมต่างกัน

การใช้อุปมาในนิยายจีนกำลังภายในนอกจากจะถูกใช้เพื่อถ่ายทอดความคิดประสบการณ์ของผู้แต่งแล้ว ยังสะท้อนวัฒนธรรมและความเชื่อของจีนได้อีกด้วย

3. การใช้ความเปรียบโดยการเรียบเรียงความ

ในข้อมูลนี้พบว่าการเรียบเรียงความที่มีลักษณะสำคัญที่พบ 2 ลักษณะ คือ

- 3.1 การเรียบเรียงความที่แสดงความสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกันระหว่างฉากกับเหตุการณ์
- 3.2 การเรียบเรียงความที่แสดงความสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกันระหว่างฉาก 2 ฉาก

3.1 การเรียบเรียงความที่แสดงความสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกันระหว่างฉากกับเหตุการณ์

เป็นการบรรยายฉากหรือเหตุการณ์ที่ขัดแย้งกัน ปรากฏการบรรยายในลักษณะนี้ 19 ครั้ง ส่วนใหญ่เป็นการบรรยายฉากที่มีความขัดแย้งกันลักษณะนี้ปรากฏ 13 ครั้ง เช่น ตัวละครหน้าตาซีเหว่ แต่แต่งกายดีมีฐานะร่ำรวย ภาพวาดที่สวยงามแต่กลับวาดเพียงครึ่งตัว กระป๋องที่ตกแต่งอย่างสวยงามแต่ใช้มาคน เป็นต้น การบรรยายฉากที่มีบรรยากาศเรียบสงบ ทิวทัศน์สวยงาม แต่เกิดเหตุการณ์ต่อสู้นองเลือดขึ้น การบรรยายลักษณะนี้ปรากฏ 3 ครั้ง หรือการบรรยายฉากที่มีบรรยากาศเรียบสงบ ทิวทัศน์สวยงาม แต่ตัวละครวิตกกังวล ไม่สบายใจ การบรรยายลักษณะนี้ปรากฏ 3 ครั้ง ตัวอย่างการบรรยายฉากที่มีบรรยากาศเรียบสงบ ทิวทัศน์สวยงาม แต่ตัวละครไม่สบายใจ เช่น

- แสงดาวเริ่มแพรวพราวขึ้น น้ำทะเลกลายเป็นแพรวต่วน พวกนางยืดกายอย่างสุขสบายอยู่ในทะเลที่มีลมเจือยฉิว แต่ในใจกลับไม่รู้สึกละสบายแม้สักน้อยนิด มีชาวศพนคนแปลกหน้าทั้งห้าอยู่ที่ข้างกาย ไม่มีผู้ใดจะสามารถรู้สึกสุขสบายได้

3.2 การเรียบเรียงความที่แสดงความสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกันระหว่างฉาก 2 ฉาก

การบรรยายลักษณะนี้ในข้อมูลปรากฏ 5 ครั้ง คือ ฉากหนึ่งบรรยายการตีตบิณอย่างไพเราะ แต่อีกฉากหนึ่งเป็นการต่อสู้นองเลือดปรากฏ 4 ครั้ง และฉากหนึ่งเป็นฉากที่มีบรรยากาศเรียบสงบ ทิวทัศน์สวยงาม แต่อีกฉากหนึ่งเป็นการต่อสู้ การบรรยายลักษณะนี้ปรากฏในข้อมูล 1 ครั้ง ตัวอย่างเช่น

- เสียงพิณในป่ามิได้หยุดชะงัก ฟังแล้วยังคงสดใ ไพเราะกระไรปานนั้นกล่อมเกล่าจิตใจผู้คนให้ปลอดโปร่งแจ่มใสยิ่ง ชายฉกรรจ์ทั้งสิบเอ็ดคนโถมเข้าไปในป่าหมดสิ้นแล้ว ...เสียงพิณที่สดใ ไพเราะยังมีได้ชะงักลง แต่ในป่ากลับมีคนบินออกมาอยู่ไม่ขาดสาย คนแล้วคนเล่า ติดต่อกันจนถึงสิบเอ็ดคน คนทั้งสิบเอ็ดเมื่อบินออกจากป่าก็ร่วงฟาดลงกับพื้น กระทั่งดินร่นเคลื่อนไหว แผ่นธร้องครวญครางก็ไม่มี

- ชั่วขณะทั้งสองได้เหาะเหินออกจากตัวเมือง เบื้องหน้ามีไอน้ำลอยกรุ่นเลื่อนลง ปรากฏร่างมาถึงข้างบึงได้เมื่งไ้วแล้ว บึงขึ้นชื่อได้แสงจันทร์ดูแล้วเป็นทิวทัศน์ที่ตระการชวนดื่มด่ำใจ

สรุป

จากการวิเคราะห์พอสรุปได้ว่า กลวิธีในการใช้ภาษาของนวนิยายจีนมีลักษณะเด่นเฉพาะ 3 ประการ คือ

1. ด้านการใช้คำและการเรียบเรียงความ ได้แก่

ด้านการใช้คำ

1.1 คำแทนตัวผู้ร่วมสนทนา ได้แก่

ก) คำแทนตัวผู้พูด ส่วนใหญ่ใช้คำว่า "ข้าพเจ้า" ในการใช้จะไม่แยกแยะเพศและวัยของผู้พูด

ข) คำแทนตัวผู้ฟัง ส่วนใหญ่ใช้คำว่า "ท่าน" ในการใช้จะไม่แยกแยะเพศและวัยของผู้ฟัง แต่บางครั้งก็ใช้แยกแยะสถานะทางสังคมของผู้ฟัง ในการใช้คำแทนตัวผู้ฟังชี้ให้เห็นระบบอาวุโสในสังคมจีน เช่น การใช้ "คำเรียกญาติ" "ผู้อาวุโส" และ "ผู้เฒ่า" เป็นต้น

ค) คำแทนตัวผู้ถูกอ้างถึง โดยทั่วไปคำแทนตัวผู้ถูกอ้างถึงสามารถแยกแยะเพศของผู้ถูกอ้างถึง

ด้านการเรียบเรียงความ พบว่า ลักษณะเฉพาะของนิยายจีนกำลังภายใน คือ การใช้โครงสร้าง "ชื่อเฉพาะ + คำเรียกญาติ + ท่าน" ที่ใช้เป็นคำแทนตัวผู้ฟัง และโครงสร้าง "คำลำดับที่ + คำเรียกญาติ" ที่ใช้เป็นคำแทนตัวผู้ฟังและผู้ถูกกล่าวถึง

1.2 คำชม มักใช้ คำว่า "ประเสริฐ" ในการเรียบเรียงคำชมจะมีการเพิ่มน้ำหนักของคำชมโดยการเพิ่มคำ เช่น ประเสริฐมาก ประเสริฐเลิศยิ่ง เป็นต้น

1.3 คำสันธาน ลักษณะเด่นของนิยายจีนกำลังภายใน คือ การใช้คำสันธาน "หาก... มาตรฐาน" โดยวางคำสันธานดังกล่าวไว้หลังประธาน

1.4 คำที่ใช้แสดงการถาม ลักษณะเด่นของนิยายจีนกำลังภายใน คือ การใช้คำแสดงการถามแบบขอเหตุผล เช่น ไฉน เหตุไฉน เหตุใด ไย โดยวางคำที่ใช้แสดงการถามเหล่านี้ไว้หลังประธาน

1.5 การซ้ำ ซึ่งได้แก่

ก) การซ้ำ มักนำคำวิเศษมาซ้ำ เพื่อเพิ่มความหมายหรือเพิ่มน้ำหนักของคำพูด

ข) การซ้ำความ ส่วนใหญ่นำคำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน หรือมีความหมายคล้ายคลึงกันมาวางคู่กัน เพื่อเพิ่มน้ำหนักของคำนั้น ๆ และเพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเพลิดเพลิน

2. ด้านการใช้ความเปรียบ ได้แก่

2.1 การใช้สามัญนาม ส่วนใหญ่จะใช้ชื่ออาวุธ หรือชื่อสัตว์ ผสมกับลักษณะเฉพาะด้านความสามารถในการต่อสู้ หรือลักษณะนิสัยของตัวละคร

2.2 การใช้อุปมา มักใช้ความเปรียบกับสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว กับสิ่งที่ใช้ในชีวิตประจำวัน กับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ

3. การใช้ความเปรียบโดยการเรียบเรียงความ ได้แก่

3.1 การเรียบเรียงความที่แสดงความสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกันระหว่างฉากกับเหตุการณ์ เช่น เป็นการบรรยายฉากที่มีบรรยากาศเงียบสงบ ทิวทัศน์สวยงาม แต่เกิดเหตุการณ์ต่อสู้นองเลือดขึ้น หรือตัวละครกำลังทุกข์ใจ เป็นต้น

3.2 การเรียบเรียงความที่แสดงความสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกันระหว่างฉาก 2 ฉาก เช่นฉากหนึ่งบรรยายการตีตบอย่างไพเราะ แต่อีกฉากหนึ่งเป็นการต่อสู้นองเลือด และฉากหนึ่งเป็นฉากที่มีบรรยากาศเงียบสงบ ทิวทัศน์สวยงาม แต่อีกฉากหนึ่งเป็นการต่อสู้ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- จิตราภรณ์ เกียรติไพบูลย์. 2525. "คำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธในภาษาไทย". วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เจลิยว เอกนิคม. 2528. "รูปคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธในงานแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย". วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ญาดา อารุณเวช. 2526. "ความเปรียบในบทละครในพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 2". วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธรรมเกียรติ กันอริ. 2529. "วรรณกรรมจีนในวรรณกรรมไทย". ศิลปวัฒนธรรม. ปีที่ 7 ฉบับที่ 4 เดือนกุมภาพันธ์ 2529.
- นลินี บำเรอราช. 2518. ภาษาไทย 2 (หลักภาษา). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์.
- บรรยง บุญฤทธิ์. 2532. แปล พลิกตำนานความเชื่อและไสยศาสตร์จีน. โดย อีฟหลิน ลิป. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ บริษัท พี วาทิน พับลิเคชั่น จำกัด.
- บุญศิริ ภิญญาธินันท์. 2527. "การศึกษาเชิงวิเคราะห์นวนิยายของ ก. สุรางคนางค์". วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปริญญา ฤทธิ์เจริญ. 2527. "การศึกษาเชิงวิเคราะห์งานเขียนของนิมิตร ภูมิถาวร". วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประยงค์ อันนทวงศ์. 2525. แลหลังจีน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บำรุงสาสน์.
- พรพรรณ จันทโรมานนท์. 2532. "เทพเจ้าและความเชื่อของชาวจีน". ใน ศิลปวัฒนธรรมไทย-จีนศึกษา. ดร.วินัย พงศ์ศรีเพียร, บรรณาธิการ. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- เพ็ญแข วัจนสุนทร. 2525. "การศึกษาเชิงวิเคราะห์นวนิยายขนาดสั้นของ ไม้ เมืองเดิม".
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ฟูเจิงไห่. 2526. "คำซ้ำในภาษาจีนและภาษาไทย : การศึกษาเปรียบเทียบ". วิทยา
นิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
เวณูวัน ทองลา. 2533. "งานของจีน : เหมือนน้ำจิตที่มีรส". สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. ฉบับ
วันที่ 21-27 มกราคม 2533.
- วินิตา ดิถียนต์. 2532. "ข้อสังเกตจากการศึกษาวรรณกรรมไทย-จีน". ใน ศิลปวัฒนธรรม
ไทย-จีนศึกษา. ดร.วินัย พงศ์ศรีเพียร, บรรณาธิการ. นครปฐม : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. 2531. หลักภาษาไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- สุดาพร ลักษณะนิภาวิน. 2529. "คำซ้ำอุจจารณวิลาส : อีกแง่หนึ่งของระบบเสียงและระบบ
ความหมายในภาษาไทย". ใน สัตวศาสตร์และภาษาศาสตร์. กรุงเทพฯ : เทคเพรส
เชอร์วิส.
- 2537. "การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร" และ "ภาษากับความหมาย".
ใน การพัฒนาทักษะทางภาษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อภิรดี อุดมมณีสุวัฒน์. 2526. "ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบของเสียงสระและความหมาย
ของคำซ้ำสองพยางค์ในภาษาไทย". วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรุณ โรจนสันติ. 2536. แปลเรื่อง เปิดโลกยุทธจักร. โดย เจาจันซาน. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์สุภาพใจ.
- อุดมพร แพงอ่อน. 2535. โงวเฮ้ง ฉบับพิเศษ. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด โอ เอ็น จี.
- อุปกิตศิลปสาร, พระยา. 2535. หลักภาษาไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- เอกสารอ้างอิงที่ใช้เก็บข้อมูล**
- พนมเทียน. 2512. แผ่นดินเลือด. พระนคร : โรงพิมพ์อักษรบริการ.
- ไม้ เมืองเดิม. 2513. ขุนศึก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สมเจตน์การพิมพ์.
- เสรี หวังในธรรม. 2534. ผู้ชนะสิบทิศ : ถอดความเป็นบทละครพันทาง (ดัดแปลงจากบท
ประพันธ์ของ ยายชอบ). กรุงเทพฯ : พิมพ์โดยสมาคมภริยาทหารเรือ.
- ว. ณ เมืองลุง. 2536. ศึกเสียดอกขาว เล่ม 1 (แปล). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สร้างสรรค์
วิชาการ.
- ".....". 2536. จอมโจรจอมใจ เล่ม 1 (แปล). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สร้างสรรค์วิชาการ.

การนำเสนอความตลก

นาริรัตน์ บุญช่วย

บทนำ

ตั้งแต่ศตวรรษที่ 17 เป็นต้นมา มีผู้พูดถึงสิ่งที่ทำให้มนุษย์เกิดความรู้สึกขบขันไว้มากมายซึ่งเกือบทั้งหมดต่างกล่าวถึงทฤษฎีของความไม่เข้ากัน (Incongruity Theory) อันเป็นทฤษฎีที่สามารถอธิบายสาเหตุที่ทำให้เกิดความตลก หรืออาจกล่าวได้ว่าลักษณะที่ชวนให้หัวเราะได้มาจากรูปแบบของความไม่เข้ากัน (Incongruous Form) อันเป็นความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ที่ไปด้วยกันไม่ได้ หรือเป็นการรวมกันของสิ่งหรือสภาพที่ขัดกันไม่เหมาะสม หรือไม่เข้ากันสองอย่างหรือมากกว่า (Beattie, 1779 อ้างใน Wilson, 1979) นั่นคือเรื่องตลกมักจะรวมเอาความหมายหรือการตีความที่เข้ากันไม่ได้ 2 อย่างเข้าไว้ด้วยกันเสมอ (Wilson, 1979)

สิ่งหรือสภาพที่ขัดแย้งซึ่งได้กล่าวข้างต้นอาจจะหมายถึง ความรู้สึก เหตุการณ์หรือสถานการณ์ ซึ่งมีผู้กล่าวถึงดังนี้ สาระสำคัญของการหัวเราะก็คือ ความขัดแย้งกันระหว่างความรู้สึกอย่างหนึ่งกับความรู้สึกอีกอย่างหนึ่ง (William Hazlitt อ้างใน Blistein, 1977) เหตุการณ์อย่างหนึ่งสามารถมีความหมายที่แตกต่างกันไป 2 อย่างเป็นผลให้เกิดการถ่ายทอดทางความคิดจากความหมายหนึ่งของเหตุการณ์ กลายเป็นอีกความหมายหนึ่งในทันทีทันใด ซึ่งความรู้สึกคาดหวังของผู้พูดที่คาดหวังในความหมายอย่างหนึ่งแต่กลับถูกเข้าใจไปในอีกแง่มุมหนึ่ง จะถูกปลดปล่อยออกมาในรูปของการหัวเราะ (Arthur Koestler อ้างใน Blistein, 1977) สถานการณ์หนึ่งจะขมขื่นมากเมื่อมันเป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์ที่สามารถตีความเป็น 2 อย่างที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงได้ในเวลาเดียวกัน (Henri Bergson อ้างใน Blistein, 1977)

ตัวอย่างความไม่เข้ากันซึ่งก่อให้เกิดความตลก เช่น เด็กผู้ชายขี่จักรยานที่มีล้อสี่เหลี่ยม เด็กผู้หญิงสวมรองเท้าส้นสูงขนาดใหญ่ ผู้ชายแต่งตัวและมีอากัปกิริยาเป็นผู้หญิง เป็นต้น ตัวอย่างเหล่านี้เป็นลักษณะของพฤติกรรมหรือการประพฤติปฏิบัติที่เบี่ยงเบนไปจากปกติทั้งสิ้น และเป็นพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความไม่เข้ากัน

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยหนึ่งของความตลก คือ ความต่างจากปกติหรือความไม่เข้ากัน

ไม่ว่าจะเป็นด้านวาจาหรือร่างกาย แต่ความไม่เข้ากันแต่เพียงอย่างเดียวก็ไม่อาจทำให้เกิดความตกลงกันได้ ถ้าไม่มีเงื่อนไขของความตกลงมากำหนด

เงื่อนไขที่ทำให้เกิดความตกลงมีมากมาย ที่สำคัญที่สุดคือ การเข้าใจว่าการตกลงนั้นเป็นการเล่น กล่าวคือเป็นเงื่อนไขที่ว่าเหตุการณ์นั้นไม่เป็นเรื่องจริงจัง เหตุการณ์นั้นไม่มีผลต่อชีวิตจริง เป็นความเข้าใจว่าเรื่องที่กำลังรับรู้เป็นการเล่น ในทำนองเดียวกัน เราจะไม่หัวเราะและไม่เห็นเป็นเรื่องตลก ถ้าเรามองเห็นเป็นเรื่องจริงจังหรือมีผลต่อชีวิตจริง ไม่ใช่เรื่องเล่นถึงแม้จะมีความไม่เข้ากันเกิดขึ้นก็ตาม

ความแตกต่างของผู้รับสารเป็นเงื่อนไขประการที่สองที่ทำให้เกิดความตกลง ความแตกต่างเป็นสาระของความตกลง เพราะความผิดไปจากเกณฑ์ปกติจะเกิดภายในสายตาของผู้เห็นความตกลง ยกตัวอย่างเช่น ความแตกต่างทางวัฒนธรรม สภาพทางสังคม ซึ่งรวมถึงการดำรงชีวิต ความเชื่อ ทศนคติ ลักษณะนิสัย ซึ่งได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมและสภาพทางสังคม ความแตกต่างทางด้านอาชีพ การศึกษา หรือภาษา เช่น ภาษาจีน ภาษาฝิดระดับมาตรฐาน หรือแม้กระทั่งการออกเสียง เช่นคนในอาชีพต่างกันอาจมองเห็นแง่ที่จะนำมาแต่งเป็นเรื่องตลกได้ ภาษาถิ่นหนึ่งอาจทำให้เกิดความขบขันแก่อีกถิ่นหนึ่ง ผู้รับสารจะไม่เห็นความตกลง ถ้าไม่เข้าใจลักษณะความแตกต่างหรือความไม่เข้ากันที่ปรากฏในมุขตลกนั้น

เงื่อนไขประการที่สามเป็นเงื่อนไขทางจิตวิทยา ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะคือ จิตวิทยาส่วนบุคคลและจิตวิทยาสังคม กล่าวคือ ไม่ว่าใครจะบอกว่าเราเห็นสิ่งหนึ่งตลกเพราะช่วยให้เราผ่อนคลายการเก็บกด แต่ในความเป็นจริงแล้วเราหัวเราะได้ไม่ว่าจะเกี่ยวข้องกับการเก็บกดหรือไม่ ยิ่งกว่านั้น แม้เราอาจหัวเราะเพราะเรารู้สึกว่าเราดีกว่าเหนือกว่า แต่เราก็หัวเราะได้ เมื่อเราพลาดพลั้ง เราอาจเห็นสิ่งหนึ่งตลกทั้งที่เราเห็นใจผู้ที่เราหัวเราะ บางครั้งเราพอใจที่เราได้สิ่งซึ่งเราคาดหวัง แต่เมื่อเราถูกหลอกเราก็อาจหัวเราะได้เช่นเดียวกัน เมื่อไรที่มีมุขตลกเกี่ยวกับกลุ่มคนไม่ใช่ในฐานะส่วนบุคคล รวมทั้งสาระของมุขตลก ก็สะท้อนทัศนคติของคนส่วนใหญ่ เราก็อาจกล่าวได้ว่ามุขตลกเหล่านี้มีจิตวิทยาสังคมเป็นพื้นฐาน (นฤมล เจริญมา, 2525)

ความเกินจริง หมายถึงลักษณะที่ผิดหรือเบี่ยงเบนจากความเป็นจริง ซึ่งมักจะอยู่ในถ้อยคำที่เกินจริง (hyperbole) เพื่อแสดงให้เห็นถึงลักษณะพฤติกรรมหรือเหตุการณ์ที่เบี่ยงเบนหรือผิดไปจากปกติ รวมทั้งการให้สิ่งซึ่งผู้ฟังไม่คาดหวังว่าจะเกิดขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นการเบี่ยงเบนหรือผิดไปจากที่เราคาดไว้ในตอนแรก และต่างจากเกณฑ์ที่มักประพฤติปฏิบัติกัน

อีกเงื่อนไขหนึ่งเกี่ยวข้องกัน ขั้วอำนาจในสังคม กล่าวคือ บุคคลในสังคมประกอบขึ้นจากอำนาจสองฝ่ายซึ่งต่างมีจุดเด่นแจ่มชัด การนำจุดเด่นของแต่ละขั้วอำนาจมาเป็นมุขตลกสามารถสร้างเสียงหัวเราะได้ไม่น้อย เช่น สามีกับภรรยา ครูกับนักเรียน พระกับเด็กวัด หรือตำรวจกับประชาชน เป็นต้น มีข้อสังเกตว่าเงื่อนไขนี้อาจถามเกี่ยวกับเงื่อนไขความแตกต่าง

ทางด้านอาชีพ เพราะเราจะเห็นได้ว่าแต่ละชั่วอำนาจก็คือกลุ่มคนในแต่ละสาขาอาชีพนั่นเอง แต่เป็นกลุ่มอาชีพที่มีอำนาจ หรือศักยภาพเฉพาะตน ซึ่งสามารถสร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้นได้กับกลุ่มอาชีพที่มีอำนาจอยู่ในอีกชั่วตรงข้ามชั่วหนึ่งอย่างชัดเจน

เงื่อนไขสุดท้ายของความตลกคือ การผ่อนคลายจากความตึงเครียด การหัวเราะเกิดขึ้นเมื่อพลังจิตได้รับการปลดปล่อยให้เป็นอิสระจากการสะกดกลั่นความรู้สึกนึกคิดที่ต้องห้าม ความรู้สึกเป็นอิสระจากการเก็บกด และความเป็นอิสระทางความคิด ทำให้เกิดความรู้สึกสนุกสนานอย่างมากจนแสดงออกมาในรูปของการหัวเราะ (Sigmund Freud อ้างใน Blistein, 1977)

มีการจำแนกลักษณะของความตลกตามเกณฑ์และปัจจัยต่างๆ ไว้มากมาย ตั้งแต่ด้วยลักษณะโครงสร้างของภาษาได้แก่ จากเสียงและคำ เช่น คำพ้องเสียง คำผวน จากลักษณะโครงสร้างของประโยค เช่น การใช้แนวเทียบจากความหมาย เช่น ความหมายแฝง เป็นต้น (นฤมล เจริญมา, 2525) การจำแนกการเสนอความตลกด้วยการแสดงออกทางวาจา ได้แก่ องค์ประกอบของวาจา เช่น การเล่นคำ การพูดสองแง่สองง่าม รูปแบบภายนอก เช่น การเยาะเย้ย การล้อ เป็นต้น (สุธา ศาสตรา, 2529) มีการแบ่งชนิดของความตลกแตกต่างกันออกไปตามรูปแบบและเนื้อหาพร้อมกัน ได้แก่ ตลกอะไรเอ่ย? (riddle jokes) ตลกเล่าเรื่อง (narrative jokes) ตลกสกปรก (dirty jokes) และตลกชาติพันธุ์ (interethnic jokes) (Sherzer, 1985) และแบ่งตามเนื้อหาแต่เพียงอย่างเดียว ได้แก่ ตลกบริสุทธิ์ หรือ ตลกไร้พิษภัย (innocent jokes หรือ harmless jokes) ตลกทางเพศ (sexual jokes) ตลกเชื้อชาติ (racial jokes) และตลกเบี่ยงเบน (deviance joke) (Wilson, 1979)

ไม่ว่าสาเหตุที่ทำให้เกิดความขบขันจะมาจากอะไรก็ตาม เรื่องขำขันมักใช้ภาษาเป็นเพียงเครื่องมือในการถ่ายทอดเรื่องราวเท่านั้น Wilson (1979) เสนอความเห็นว่ สิ่งที่ทำให้เกิดความรู้สึกขบขันคือเนื้อหาหรือความคิดที่แฝงอยู่ในเนื้อเรื่อง โดยเฉพาะความสามารถในการเข้าใจเนื้อหาของผู้ฟัง ตามสถานการณ์ที่เป็นจริงผู้ฟังมักไม่ความบันเทิงและตลก ความสนุกสนานเพลิดเพลินเท่านั้น จะไม่เคยให้ความสนใจกับวิธีการใช้ภาษาหรือลักษณะโครงสร้างของภาษาในเนื้อเรื่องที่ถ่ายทอดแต่อย่างใด กลับจะให้ความสนใจจดจ่ออยู่กับเนื้อหาความตลกที่ผู้ต้องการจะสื่อมากกว่า

ดังนั้นหากจะจำแนกประเภทของความตลก จึงควรจำแนกตามเนื้อหาที่ต้องการจะสื่อความให้กับผู้ฟังแต่เพียงอย่างเดียวว่ามีความตลกประกอบขึ้นด้วยเนื้อหาประเภทใดบ้างที่พบได้จากชีวิตประจำวัน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งเป็นการจัดชนิดของความตลกจากสาระที่ปรากฏอยู่ในเนื้อความ จะทำให้เห็นประเภทของความตลกได้อย่างเป็นรูปธรรม และชัดเจนที่สุดดีกว่าการจำแนกด้วยเกณฑ์อื่นข้างต้น เพราะการเสนอความตลกสิ่งสำคัญอยู่ที่การนำเสนอ

ความไม่เข้ากันของรูปลักษณ์ (form) ความไม่เข้ากันของเนื้อหา (content) และความไม่เข้ากันทางวาจา

การนำเสนอความตลก

ในการถ่ายทอดเนื้อหาของความตลก จะพบทฤษฎีของความไม่เข้ากัน (Incongruity Theory) อยู่เบื้องหลัง หรือเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดเสมอๆ เราอาจกล่าวได้ว่า ในความตลกนั้น มีความไม่เข้ากันอยู่ 3 อย่างคือ ความไม่เข้ากันของรูปลักษณ์ (form) ความไม่เข้ากันของเนื้อหา (content) และความไม่เข้ากันทางวาจา

ความไม่เข้ากันของรูปลักษณ์ (form) ที่ปรากฏในความตลก ประการแรกคือ ลักษณะที่ปรากฏให้เห็นชัดเจนภายนอก (appearance) เช่น ศิลปินตลกคนหนึ่งรูปร่างอ้วนมากๆ แต่มีชื่อว่า จุ่มจุ่ม เข้มเล็ก หรือศิลปินตลกอีกคนหนึ่งที่มีหน้าตาน่าเกลียดน่ากลัว แต่มีชื่อว่า เอ็ดดี้ ฝันรัก ล้อตลกก็เช่นเดียวกันมีรูปลักษณ์ที่แก่ เหี่ยวย่น เชื่องช้า ซึ่งสมควรจะอยู่ในสถานะหนึ่งที่เหมาะสมสำหรับคนชรา แต่กลับมายืนหนึ่งๆ อยู่หน้าม่าน ก็สามารถเรียกเสียงฮาจากผู้ชมได้ ลักษณะที่ขัดแย้งกันอย่างมากนี้สามารถสร้างความขบขันขึ้นได้แม้จะไม่มียุทสนทนาหรือที่เรียกว่า ตลกเจียบก็ตาม

ประการที่สองของความไม่เข้ากันของรูปลักษณ์ที่ปรากฏในความตลกคือเรื่องของบุคลิกลักษณะ (characters) กล่าวคือตัวละครในความตลกทุกตัว จะมีบุคลิกลักษณะโดดเด่นเฉพาะตัวซึ่งเมื่อบุคลิกลักษณะเหล่านี้ถูกถ่ายทอดออกมา ก็จะก่อให้เกิดความขบขันขึ้นได้ ยกตัวอย่างบุคลิกลักษณะของตัวละคร เช่น ก้าวระ เขียวยิ้ม ผู้มีใบหนารกรุงรังไปด้วยหนวดเครา มักชอบแต่งกายและทำเสียงเหมือนผู้หญิงหรือแม้แต่พิธีกรชายอย่างเช่น เศรษฐา ศิระฉายาที่มีบุคลิกลักษณะเป็นผู้มีความรู้ความสามารถรอบด้าน เป็นผู้นำทางด้านการใช้ความคิดสร้างสรรค์ แต่กลับทำท่าก๊วกรรยาของตนเหมือนหนูกล้วแมว เมื่ออยู่หน้าเวทีก็สามารถสร้างเสียงหัวเราะให้กับผู้ชมได้ เป็นต้น บุคลิกลักษณะเหล่านี้เกิดขึ้นจากการจับเอาสิ่งที่ไม่ปกติ หรือผิดธรรมชาติมาขัดแย้งกัน

ความไม่เข้ากันของบุคลิกลักษณะที่พบได้น้อยที่สุดคือ การให้สัตว์ในเนื้อเรื่องของความตลกมีบุคลิกลักษณะหรือมีพฤติกรรมเหมือนกับมนุษย์ นั่นคือ มีบุทสนทนา มีความรู้สึกนึกคิด และมีการกระทำหรือการแสดงออก (action) เหมือนกับมนุษย์

ตัวอย่างความตลก 1

หมัดสองตัวปรึกษากัน เรื่องการเดินทางไปต่างถิ่นมันถามกันว่า
“นี่เธอ เราจะไปทางไหนกันดี ไปทางแมวหรือทางหมา”

(ด้วย'ตูน ฉบับตลกหมา-แมว หน้า 10)

ตัวอย่างความตลก 2

บ๊อกรอร์ตัวใหญ่พบกับวูล์ฟฮาวนด์ของรัสเซียในสวนสาธารณะใน

อเมริกาจึงถามว่า “สหาย แกคิดว่าอเมริกาเป็นไงบ้าง”

“ต่างจากบ้านเกิดข้าหลายอย่าง” เจ้าวูล์ฟฮาวนด์ตอบ “ที่นั่น ข้าได้กินกระดูก ไม้วอด
ก้ากับไข่ปลาคาเวียร์ บ้านของข้าทำจากไม้ไซบีเรียที่หายาก ข้าได้นอนบนพรมขนสัตว์”
“วิเศษถึงปานนั้น แล้วโยเจ้าจึงมาอยู่ที่นี่เล่า”

“ข้าก็อยากมีโอกาสเห่าบ้างซิโว้ย”

(ด้วย'ตูน ฉบับตลกหมา-แมว หน้า 12)

ความไม่เข้ากันของเนื้อหา (content) ในความตลก เป็นสิ่งที่ผู้เขียนเชื่อว่าเป็น
เงื่อนไขสำคัญที่ก่อให้เกิดความขบขันเพราะสิ่งแรกที่คุณจะสามารถรับรู้ได้จากการถ่ายทอด
ของผู้เล่าคือ สาระหรือใจความของเรื่องและสามารถเข้าใจได้ในทันทีว่าความตลกนั้นมีเนื้อหา
ไปในลักษณะใด เราจึงสามารถใช้เนื้อหาเป็นเกณฑ์ในการจำแนกประเภทของความตลกได้

ในบทความส่วนที่ 2 นี้จะจำแนกประเภทของความตลกตามเนื้อหา ดังนี้

1. ตลกล้อเลียน
2. ตลกต้องห้าม
3. ตลกร้าย
4. ตลกบริสุทธิ์

1. ตลกล้อเลียน

เป็นความตลกที่นำเอาลักษณะเด่นของตัวละครมาล้อเลียน ลักษณะเด่นที่ว่าอาจจะ
เป็นทั้งข้อดีและข้อด้อยที่สามารถพบเห็นได้โดยทั่วไป อาจเป็นลักษณะที่ทั้งควรเปิดเผยและ
ไม่ควรเปิดเผย และมักจะเป็นลักษณะที่ผู้เล่าสามารถเรียกเสียงหัวเราะได้ทุกโอกาส ตลกล้อ
เลียนแบ่งออกเป็น

- ตลกชาติพันธุ์
- ตลกอาชีพ
- ตลกบุคคลร่วมสมัย
- ตลกนักการเมือง

1.1 ตลกชาติพันธุ์ ในทุกสังคมที่แบ่งเป็นชนกลุ่มใหญ่และชนกลุ่มน้อย ชนกลุ่มน้อย มักจะถูกดูถูกเหยียดหยามถูกจับผิดถูกมองเห็นเป็นตัวตลกและการหัวเราะจะเกิดขึ้น เมื่อเรามองบุคคลอื่นเป็นตัวตลกนั่นเอง ลักษณะที่นำมาล้อเลียนมักเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างท้องถิ่น ชีวิตความเป็นอยู่ เชื้อสาย ภาษา หรือความเชื่อ เช่น ภาษาถิ่นหนึ่งอาจทำให้เกิดความขบขันแก่อีกถิ่นหนึ่ง การออกเสียงหรือพูดผิดภาษามาตรฐาน ก็ถือเป็นเรื่องตลกหรือผู้ที่มีการศึกษาต่างกันอาจสื่อความกันไม่รู้เรื่อง เป็นเหตุให้เกิดความตลกสำหรับบุคคลอื่นได้

ตัวอย่างตลกชาติพันธุ์ 1

ห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่งมีกฎหมายห้ามพนักงานพูดภาษาท้องถิ่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาอีสาน ถ้าหากใครฝ่าฝืน จะถูกลงโทษตัดเงินเดือนทันที โดยไม่มีการอุทธรณ์หรือฎีกาใดๆ ทั้งสิ้น ด้วยเกรงจะทำให้เสียภาพพจน์ของห้างแต่ปรากฏว่า ยังมีพนักงานหลายคนแอบฝ่าฝืนพูดภาษาท้องถิ่นกันอยู่อีก โดยจับไม่ได้คาหลังคาเซาซักที ดังนั้นเจ้าของห้างจึงได้เรียกประชุมบรรดาพนักงานเพื่อแก้ปัญหา

“ผมได้สั่งห้ามไม่ให้พวกคุณพูดภาษาท้องถิ่นในขณะที่ทำงานตั้งหลายครั้ง จนปากจะฉีกไปถึงหูอยู่แล้ว โดยเฉพาะพวกที่มาจากภาคอีสานนี่แหละตัวตีนก เผลอทีไรก็สูมหัวกันพูดภาษาบ้านเกิด เท่านั้นยังไม่พอยังชอบเอาสำดำปลาร้าใส่ถุงมาแอบกินกันหลังเคาเตอร์เป็นประจำอีกด้วย ต่อไปนี้ถ้าใครเผลอพูดภาษาท้องถิ่นอีก...”

นายห้างกวาดสายตาอันแข็งกร้าวไปรอบๆ ห้องประชุม ทำเอาพนักงานหลายคนต้องหลบหน้าวูบวาบไปตาม ๆ กัน ก่อนที่จะพูดต่อว่า “ขอยสิไล่ออกลูกเดียวเด้อ สิบอกให้”

(ตลกไทย)

ตัวอย่างตลกชาติพันธุ์ 2

ชายชราคนหนึ่งได้รับคำตักเตือนก่อนขึ้นรถไฟฟ้ามากรุงเทพฯ ว่าอย่าพูดอะไรสั้นๆ แบบคนปากซีได้ คนเมืองหลวงเขาจะหัวเราะเยาะ แกจึงเข้าไปถามชายคนหนึ่งที่ชานชาลาว่า “ขอโทษไปลาตมะพร้าวทางไหนคะรับ”

(ตลกไทย)

ตัวอย่างที่หนึ่งเป็นการล้อเลียนคนภาคอีสาน โดยหยิบยกลักษณะเด่นที่ชอบพูดภาษาท้องถิ่นด้วยตัวเอง และพฤติกรรมการกินอาหารที่ชอบกินแต่อาหารพื้นบ้าน (ส้มตำใส่ปลาร้า) แม้แต่เข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ แล้ว พฤติกรรมนี้ก็ไม่เคยเปลี่ยนไป สุดท้ายใน punch line “ขอยสิไล่ออกลูกเดียวเด้อ สิบอกให้” ตัวนายห้างเองซึ่งเรารู้ได้ทันทีว่าเป็นคนอีสานเช่นเดียวกัน ยังอดเผลอพูดภาษาอีสานออกมาโดยไม่รู้ตัว แสดงให้เห็นว่าห้างสรรพสินค้าแห่งนี้เป็นที่

จะมีกฎหมายเข้มงวดแค่ไหนก็ไม่เกิดผล เพราะลักษณะเหล่านี้ของคนอีสานยากที่จะเปลี่ยนแปลง จึงเป็นลักษณะที่สามารถนำมาล้อเลียนได้ตลอดเวลาและสามารถสร้างอารมณ์ขันให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาเช่นเดียวกัน

ตัวอย่างที่สองเป็นการล้อเลียนคนภาคใต้ ซึ่งจะมีลักษณะการพูดที่สั้นๆ ห้วนๆ เมื่อพยายามที่จะพูดแบบคนกรุงเทพฯ เราจึงรู้สึกตลกกับคำพูดนั้น ซึ่งจริงๆ แล้วคนกรุงเทพฯ เองก็ไม่ได้พูดแบบนี้

เรื่องตลกฝรั่ง เราสามารถพบตลกชาติพันธุ์ได้บ่อยครั้งเช่นกัน เช่น ชาวสก๊อต และชาวยิวจะถูกดูถูกเหยียดหยามและถูกมองเห็นเป็นเรื่องตลกในความขี้เหนียว ชาวไอริชมักถูกหัวเราะเยาะในเรื่องความโง่เขลาเบาปัญญาหรือการลบลู่กัน และการเอาชนะกันด้วยการมระหว่างสองชนชาติ ก็สามารถทำให้ผู้ฟังเห็นเป็นเรื่องขบขันได้

ตัวอย่างตลกชาติพันธุ์ (ตลกฝรั่ง) 1

ชาวสก๊อตไปปรึกษาหมอ

“ผมปวดท้องครับหมอ”

“สงสัยคุณทานอาหารเร็วเกินไปกระมัง”

“คืออย่างนี้ครับ ผมทานอาหารกลางวันที่ภัตตาคาร พอทานเสร็จ ผมก็เรียกบอยมาคิดเงิน และจากนั้นผมก็ออกจากภัตตาคารทันที” ชาวสก๊อตอธิบาย

“ที่หลังอย่ารีบอย่างนั้นสิครับ เพราะไม่ดีสำหรับสุขภาพ”

“ผมต้องรีบครับหมอ เพราะว่าทึบที่ผมวางไว้บนโต๊ะให้บอย อาจจะทำให้เจ็บมากกว่าหากผมออกช้ากว่านั้น” หม่อมเหนียวสรุป

(ด้วย'ตูน ฉบับตลกบริโภค หน้า 110)

ตัวอย่างตลกชาติพันธุ์ (ตลกฝรั่ง) 2

ชายชาวไอริชเดินเข้าไปในบาร์และพบว่าเพื่อนของเขา กำลังคุยอยู่กับบาร์เทนเดอร์ และที่นั่งอยู่ปลายเคาเตอร์ด้านหนึ่งคือผู้หญิงแสนสวย ดังนั้นเขาจึงบอกบาร์เทนเดอร์ “ขอวิสกี้ผมสองแก้ว ของผมแก้วหนึ่ง ส่วนอีกแก้วสำหรับสุภาพสตรีสาวแสนสวยคนนั้น”

เนื่องจากเขารู้จักกับลูกค้าทุกคนอย่างดี บาร์เทนเดอร์คิดว่าคงจะเป็นการยุติธรรมที่จะต้องเตือนลูกค้า เขากระซิบเบาๆ “ผมว่าคุณอย่ายุ่งยากเลยดีกว่า-หล่อนเป็นเลสเบี้ยน” ชายไอริชคิดอยู่หน้าทึบหนึ่ง แต่แล้วก็ยินกรานที่จะซื้อเหล้าเลี้ยงหล่อน หลังจากนั้นเขาก็เดินไปทักทาย และพูดว่า “สวัสดีครับ...เออละ ไหนลองบอกผมหน่อยสิว่า คุณมาจากภาคไหนของ

ประเทศเลสเบี้ยน?"

(ด้วย' ดูน ฉบับตลกบริโภค หน้า 24)

อเมริกันกับฝรั่งเศสเป็น 2 ชนชาติที่มีพื้นฐานเรื่องราวเป็นมุขตลกอยู่ไม่น้อย อเมริกันนั้นมีปมด้อยอยู่อย่างหนึ่ง คือเป็นประเทศเกิดใหม่ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในยุโรป ดังนั้นจึงมักถูกหาว่า รากฐานทางอารยธรรมนั้นอ่อนแอ ไม่ใช่ผู้ดีมีตระกูล โดยเฉพาะในฝรั่งเศสนั้นชอบพูดกระแนะกระแหนเสียดสีอเมริกันอยู่เนือง ๆ ว่า เมื่อใดที่อเมริกันอยู่ว่าง ๆ ไม่มีอะไรทำพวกเขาก็จะหาความสำราญให้ตนเองด้วยการพยายามสืบเสาะดูว่า ปู่ของเขาเป็นใคร มีพื้นเพเชื้อชาติอพยพมาจากไหน

เรื่องนั้นทำให้อเมริกันรู้สึกไม่พอใจที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นคนเกือไม่มีหัวนอนปลายเท้า ปราศจากอัตชีวประวัติของบรรพบุรุษ ไม่เหมือนพวกยุโรปที่สืบสายย้อนขึ้นไปได้หลายศตวรรษ จึงมีมุขตลกออกมาตอบโต้แบบเสียดสีพอ ๆ กัน "และก็เมื่อไรที่คนฝรั่งเศสอยู่ว่าง ๆ ไม่มีอะไรทำ พวกเขาก็จะหาความสำราญให้ตนเองอย่างไม่มีวันสิ้นสุดด้วยการพยายามสืบเสาะค้นหาว่าพ่อของเขานั้น (แท้จริง) คือใคร" (ด้วย' ดูน มีนาคม 2539 ปีที่ 25 เล่มที่ 1 หน้า 154)

แม้ในระดับกลุ่มชนย่อยๆ มุขตลกจะแสดงความรุนแรงหรือความดูหมิ่นเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นการสะท้อนทัศนคติอย่างหนึ่ง เช่น ผู้ที่มีการศึกษาต่างกันอาจสื่อความกันไม่รู้เรื่องซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นจุดด้อยของคนกลุ่มหนึ่งที่ไม่ได้รับการศึกษาหรือได้รับการศึกษาดำจนเกิดลักษณะเด่นเป็นเหตุให้เกิดความตลกสำหรับบุคคลอื่นได้ ผู้เขียนถือว่าคนลักษณะที่ว่าเป็นกลุ่มชนกลุ่มหนึ่งในสังคมซึ่งมักจะถูกดูถูกเหยียดหยามและถูกมองเห็นเป็นตัวตลกเช่นเดียวกับกลุ่มชาติพันธุ์ซึ่งอาจรวมไปถึงผู้ด้อยโอกาสในสังคมมุขตลกจะจีจู้ดอ่อน เช่น ตลกล้อเลียนลักษณะของคนต่างจังหวัดที่เรียกว่า "พวกบ้านนอกเข้ากรุง" เป็นต้น

ตัวอย่างตลกด้อยการศึกษา

เสร็จจากอาหารเที่ยงในแคนทีนของบริษัท สองผู้จัดการแผนก สิทธิชัยกับวัฒน์ชัย เดินออกมาพร้อมกันและแวะไปที่ห้องทำงานของฝ่ายแรก เพื่อคุยย่อยอาหารก่อนถึงเวลาเริ่มงานใหม่ตอนบ่ายโมง

"ฝ่ายบุคคลไปจ้างเด็กเมสเซนเจอร์ให้แผนกผมมาจากที่ไหนก็ไม่รู้ ในชีวิตผมได้เห็นคนซื้อบ๊อมามากแล้ว แต่นายคนนี้ต้องขอยกให้เป็นสุดยอดของคนซื้อบ๊อมจริงๆ" วัฒน์ชัย ผู้จัดการแผนกยาเปรยขึ้น

"ข้าก่อนเพื่อน...คุณพูดมาก็ดีแล้ว ผมไม่เคยบ่นเรื่องนี้ประจานเด็กมัน แต่ผมว่าเมสเซนเจอร์ที่ซื้อจริงของผมนี้ จะทำให้นายดำของคุณเป็นอัจฉริยะไปเลย" สิทธิชัย ผู้จัดการ

แผนกคอนซูเมอร์โปรดักส์พรูออกมาเหมือนกับเก็บกดความอัดอั้นไว้นาน

“เอ...ถ้าอย่างนี้ต้องลองพิสูจน์ให้เด็ดขาดกันไปข้างหนึ่ง เอาละผมจะเรียกนายดำมาแสดงความซื่อป้อให้คุณเห็นกับตาเดี๋ยวนี้”

“นี่...นายดำ...วิ่งไปที่คอฟฟี่ช็อปปลายถนนนั่นหน่อยซี ไปดูที่ว่าฉันทานข้าวอยู่那儿หรือเปล่า ถ้าอยู่บอกให้รีบกลับมาด่วน”

“ครับผม” นายดำก้มหน้ารับคำ แล้วกลับหลังหันออกไปจากห้องเหมือนกลัวจะไม่ทันใจนาย สิทธิชัยหัวเราะจนน้ำตาไหล ในขณะที่ตัวผิวยังทำหน้าที่เหมือนไม่มีอะไรแปลก

“ก่อนคุณจะขาดใจตายด้วยหลงผิดว่านี่เป็นเรื่องตลกสุดยอดแล้ว ขอให้ผมเรียกธรมาวอดคุณบ้าง” คราวนี้ถึงวาระของธรม ที่ถูกนายเรียกใช้ด่วน

“ธรม...นี่เงินห้าร้อยบาท...วิ่งไปที่โชว์รูมฟากถนนตรงข้าม แล้วซื้อแก๊งโตโยต้าให้คันหนึ่ง” ทั้งสองมาพบกันริมถนนหน้าบริษัท

“เสียธรม...นายฉันนี่เพี้ยนแน่เลยอะ...ใช้ฉันให้ไปตามตัวนายที่ร้านกาแฟสุดถนนโน้น”

“ฉันว่านายฉันยิ่งเพี้ยนกว่าอะ...ให้เงินห้าร้อยนี้ไปซื้อรถโตโยต้าตรงฟากชะโน้น...แล้วไม่บอกด้วยว่าจะเอารุ่นไหน สีอะไร”

(ธรมเกร็ด โดย สอออ หน้า 73)

เป็นการนำเอาความโง่เขลาเบาปัญญาของผู้ด้อยการศึกษามาเป็นมุขตลก ซึ่งโดยส่วนใหญ่เป็นความโง่เขลาที่สร้างความโกรธเกรี้ยวหรืออารมณ์ขุ่นมัวให้กับคู่กรณีเสมอ แต่เมื่อเวลาผ่านไป อารมณ์ผ่องคลายลง ความเบาปัญญานั้นจะเห็นเป็นเรื่องขบขัน และเมื่อถูกนำมาเล่าต่อ ผู้ฟังเรื่องราวก็จะเห็นขบขันเช่นเดียวกัน

ตลกลักษณะนี้ตัวละครในเรื่องจะถูกมองเห็นเป็นตัวละคร โดยผู้ที่มีฐานะเหนือกว่าซึ่งถือเป็นคนกลุ่มหนึ่งในสังคมจะจับเอาจุดอ่อนของผู้ที่ด้อยกว่าซึ่งก็ถือว่าเป็นคนอีกกลุ่มหนึ่งในสังคมมาเป็นมุขตลก เช่นเดียวกับตลกชาติพันธุ์

1.2 ตลกอาชีพ คนในอาชีพที่ต่างกันสามารถหยิบยกแง่มุมที่พบเห็นได้มาแต่งเป็นเรื่องตลก และมักจะเป็นแง่มุมที่เป็นภาพชัดเจนซึ่งคนในอาชีพอื่นก็สามารถหัวเราะได้เมื่อพบเจอภาพเหล่านั้น

ตัวอย่างตลกอาชีพ 1

“ขอให้คุณถอดเสื้อผ้าให้หมดแล้วนอนรอให้อาจารย์หมอมาตรวจนี่เป็นผ้าสำหรับใช้คลุมคะ” นางพยาบาลสาวส่งผ้าให้แล้วรีบชิงเดินออกจากห้องไปอย่างรีบร้อน ก่อนที่สุวรรณจะได้ทันตอบรับหรือคัดค้าน

เขามาพบแพทย์ที่โรงพยาบาลเอกชนนี้ด้วยปัญหาเล็บที่หัวแม่เท้าขวา ซึ่งเกิด

จากรองเท้าคู่งามเรียวกะทัดรัดบีบกัดเอา

ขณะที่ลงทะเลเบียนและทำประวัตินั้น เขาได้ระบุแน่ชัดว่า ปัญหาของเขาคือ อาการเจ็บขบที่หัวแม่เท้าเท่านั้น แต่กระนั้นก็ตาม นางพยาบาลก็ได้นำเขาผ่านขั้นตอนต่างๆ ของการตรวจร่างกายถี่ขึ้น ตั้งแต่ช่วงน้ำหนัก วัดส่วนสูง วัดความดัน วัดไข้ จนถึงการตรวจปัสสาวะและเจาะเลือด

สุวรรณก็ยังคงลังเลใจอยู่ว่าเขาควรจะทำตามคำสั่งของนางพยาบาลดีหรือจะรอหมอเพื่อขอคำอธิบายถึงความจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนกาย

“อ้าว...ยังไม่ถอดเสื้อผ้าอีกหรือคะ เดี่ยวอาจารย์หมอก็คงให้หรอก” นางพยาบาลคนเดิมแถมประตุมามากได้

“เดี๋ยวก่อนครับ ผมขอถามหน่อยว่า คุณหมอมทราบหรือเปล่าว่าผมเป็นแค่เล็บขบ”

“ทราบค่ะ...คุณหมอกำลังจะว่างแล้วนะคะ” ว่างแล้วนางพยาบาลก็ผลุบหายไปอีก

สุวรรณคิดว่าคงไม่มีทางอื่น นอกจากลุกขึ้นถอดเสื้อผ้าตามคำสั่งแต่โดยดี เขาตั้งใจจะขอคำอธิบายให้กระจ่างเมื่อหมอมาถึง

แต่กระนั้นก็ตาม เมื่อแก้ผ้าเรียบร้อยแล้ว ปีนขึ้นเตียงตรวจแล้ว เขายังอดบ่นพึมพำออกมาไม่ได้

“อะไรกันนี่...เป็นแค่เล็บขบ...ถึงกับต้องแก้ผ้าตรวจกัน”

ทันใด เขาได้ยืหลังฉากกั้นอยู่ถัดไป ดังลอสวนมา

“พี่ยังดีนะคะ...ของหนูมาส่งยาคุลท์แท้ๆ เขายังจับหนูแก้ผ้ามานอนรอหมอดูตรวจอยู่เลยล่ะ!”

(ธูเรกริต โดย สอออ หน้า 23)

ตัวอย่างตลกอาชีพ 2

นายหน้าขายประกันภัยคนหนึ่งสอนให้ภรรยาของเขาขับรถยนต์ ขณะกำลังลงเนินลาดชันห้ามล้อรถก็เกิดเสียขึ้นมา

“ฉันทะลุรถไม่ได้!” เธอร้องออกมา “ทำไงดี?”

“ใจเย็นๆ ใจ”สามีแนะนำ “แล้วพยายามชนอะไรที่ราคามันถูกๆ หน่อย”

(ด้วย'ตูน กุมภาพันธุ์ 2539 ปีที่ 25 เล่มที่ 12 หน้า 236)

ตัวอย่างตลกอาชีพ 3

เศรษฐีจอมตืด : “เสียใจนะบอย ข้ามีเงินพอดีกับในบิล เลยไม่มีเงินค่าทิปวะ”

บอยจอมกระล่อน : “ไม่เป็นไรครับท่าน ผมเอาบิลไปแก้ใหม่ก็ได้ครับ”

(ด้วย'ตูน กุมภาพันธุ์ 2538 ปีที่ 25 เล่มที่ 12 หน้า 108)

ตัวอย่างตลกอาชีพ 4

“เจ้านายที่ร้านผมเค้าเลี้ยงลูกน้องเหมือนลูกของตัวเองเลย แกจะมองว่าลูกน้องเป็นเด็ก 2 เดือนอยู่เรื่อย”

“อ้าว ก็แล้วเจ้านายรักอย่างนี้ ยังไม่ตีอีกเหรอ?”

“ตีจะผิดอะไร ก็แกเลี้ยงลูกน้อง ให้กินแต่ข้าวกับกล้วย”

(ตลกตลก ฉบับที่ 180 หน้า 54)

ตัวอย่างทั้งหมด เป็นการหยิบเอาลักษณะเฉพาะของแต่ละอาชีพอันมีพฤติกรรมมาเป็นข้อเท็จจริงดั้งเดิมมาเสริมแต่ง เพื่อเสียดสีเย้ยหยันให้เห็นเป็นเรื่องขำขัน

ตัวอย่างที่หนึ่ง เป็นการหยิบเอาลักษณะที่น่าล้อเลียนของพยาบาล คือพยาบาลจะทำทุกอย่างตามคำสั่งของหมอและทำเป็นลำดับขั้นตอนที่ค่อนข้างจะตายตัว แม้บางครั้งในสถานการณ์จริงอาจดูไม่สมเหตุสมผลก็ตามในทำนองเดียวกัน ผู้มาหาหมอก็จะทำทุกอย่างตามคำสั่งของพยาบาล แม้จะรู้สึกตะขิดตะขวงกับการปฏิบัติตามคำสั่งของตน

ตัวอย่างที่สอง เป็นลักษณะเฉพาะของอาชีพนายหน้าขายประกันภัยที่จะคิดถึงการจ่ายเบี้ยประกันให้น้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ แม้แต่กับภรรยาของตนเอง

ตัวอย่างที่สาม เป็นลักษณะเฉพาะของผู้ที่มีอาชีพบอย ลูกค้าไม่ต้องการจ่ายเงินค่าทิป แต่อาชีพบอยย่อมต้องการเงินค่าทิปจากลูกค้าเป็นธรรมดา ยิ่งมากเท่าไรก็ยิ่งดีสำหรับอาชีพของตน แม้บางครั้งต้องอาศัยเพทุบายบ้างก็ตาม

ตัวอย่างที่สี่ เป็นลักษณะเฉพาะของผู้ที่มีอาชีพเป็น “นายจ้าง” มักมีพฤติกรรมต่อ “ลูกจ้าง” ไปในลักษณะเอาเปรียบอยู่ตลอดเวลาความตลกจึงเป็นลักษณะประชดประชันพฤติกรรมดังกล่าว

1.3 ตลกบุคคลร่วมสมัย เป็นความตลกที่ล้อเลียนบุคคล เหตุการณ์ หรือสถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งกำลังตกเป็นข่าวอยู่ตามสื่อต่างๆ และบุคคลทั่วไปก็ให้ความสนใจและให้ความสำคัญกับสิ่งนั้นจนอาจกลายเป็นสิ่งแทน หรือตัวแทน หรือสัญลักษณ์ของสิ่งนั้นๆ การถ่ายทอดความตลกลักษณะนี้จะหยิบยกเอาบุคคลโดดเด่นหรือบางส่วนของสถานการณ์ที่โดดเด่นมาเป็นเนื้อหา

ตัวอย่างตลกบุคคลร่วมสมัย 1

นักธุรกิจวัยกลางคนที่ขยันขันแข็งทำงานตัวเป็นเกลียวถามเพื่อนว่า

ฟุตบอลมากเกินไป”

“ใช่! อัลเฟรดเป็นกองหน้าของทีมไทยที่กำลังดังมากจริงๆ แต่คุณทำงานต่อจนดีกว่าจะกลับบ้าน ลูกสาวก็หลับไปแล้วทุกคืน ตอนเช้าคุณยังไม่ตื่น ลูกสาวก็ไปโรงเรียน คุณไม่ได้พูดคุยกับลูกสาวเลย แล้วคุณมาพูดว่ารู้จากปากลูกสาวอย่างไรกัน”

“ผมก็รู้จากปากลูกสาวที่นอนละเมอชื่ออัลเฟรดทั้งคืนนะสิ”

(ชายหัวเราะ ฉบับ 337 หน้า 69)

ตัวอย่างตลกบุคคลร่วมสมัย 2

ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา กับเรื่องที่ว่าด้วยคำควบกล้ำ ครูนำเข้าสู่บทเรียนว่า

“พวกเธอ มีใครรู้จักพิธีกรรายการเนชั่นนิวส์ทอล์คที่จัดคู่กับคุณสุทธิชัย หยุ่นไหม”

นักเรียน 99 เปอร์เซ็นต์ ตอบว่า “รู้จัก”

“ที่รู้จักกันนะ รู้จักชื่อ นามสกุลของเขาหรือเปล่า” ครูพาเข้าเรื่อง

“ไหนสงวนศรี ลูกขึ้นตอบซิ”

“สุภาพ ค่ะจะฉาย ค่ะ” สงวนศรีลุกขึ้นตอบฉะฉาน

“อะไรนะ ชีจะฉายเลยหรือ คุณสุภาพท้องไม่ดีหรือไง ไม่เหม็นไปทั่วห้องส่งเลยหรือ” ครูมีสีหน้าพะอืดพะอมราวกับกลืนโซ้ยมาถึงห้องเรียนก่อนจะพูดต่อเสียงอ่อย

“สงสารคุณสุภาพ คลีฉายแกจิงเลยนะ”

(ตลกไทย)

ตลกบุคคลร่วมสมัยถ้าขาดภูมิหลังทางสังคมหรือความใกล้ชิดกับเหตุการณ์เป็นปัจจัยทางภูมิหลังที่สำคัญอาจไม่เกิดความขบขันขึ้นได้ ในทางกลับกันในระหว่างที่เหตุการณ์ ซึ่งเป็นเนื้อหาของมุขตลกยังใหม่อยู่ตลกบุคคลร่วมสมัยจะให้ความขบขันได้มาก เช่น ในตัวอย่างที่หนึ่ง “อัล เฟรด” หรือเนติพงษ์ ศรีทองอินทร์ นักฟุตบอลตำแหน่งศูนย์หน้าของทีมชาติไทยชุดแชมป์ ซีเกมส์ล่าสุดอยู่ในเหตุการณ์ปัจจุบันและคนไทยโดยทั่วไปรู้จักกันดีจึงจับเอาลักษณะเด่นของ “อัลเฟรด” ซึ่งเป็นหนุ่มลูกครึ่ง หน้าตาดี มีการศึกษาดี เป็นที่ใฝ่ฝันของสาว ๆ มาล้อเลียนเป็นมุขตลก ส่วนบุคคลร่วมสมัยในตัวอย่างที่สองใช้นามสกุลของคุณสุภาพ คลีฉาย เป็นเนื้อหามาล้อเลียนคนในปัจจุบันที่พูดควบกล้ำไม่ได้

1.4 ตลกนักการเมือง นักการเมืองเป็นกลุ่มคนที่ถูกหยิบยกมาพูดถึงสม่ำเสมอ ลักษณะของการล้อเลียน จึงเป็นพฤติกรรมที่น่าเยาะหยัน หมิ่นแคลน และกลายเป็นตัวตลกประจำวันของไทย

ตลกการเมืองเป็นความตลกที่พบได้ไม่บ่อยนัก เพราะบางยุคสมัยเท่านั้นที่สามารถ

นำมาล้อเลียนได้ และถึงแม้บางช่วงจะมีเสรีภาพมากพอที่จะหยิบยกมาพาดพิง แต่ก็ต้องหา
แง่มุมเพื่อสร้างมุขตลกให้เกิดความขบขัน ซึ่งบางครั้งไม่ถนัดนัก

ตัวอย่างตลกนักการเมือง 1

“การทำมาหากินในสลัมทุกวันนี้ขาดสนเหลือเกิน ความปลอดภัยในชีวิตก็ไม่ค่อยมี
ด้วย” ยุงลายจากสลัมปรับทุกข์กับยุงลายจากกระทรวง

“เราแย้งว่าเธอตั้งหลายเท่า” ยุงลายจากกระทรวงระบายทุกข์ออกมาบ้าง

“หมูนี้นี่ข้าราชการประจำที่ไม่ค่อยกินเส้นกับรัฐมนตรีถูกย้ายเข้ามานั่งตบยุงใน
กระทรวงตั้งหลายคน พวกเราบินหลบกันแทบไม่ทันนะ”

(ชายหัวเราะ ฉบับที่ 337 หน้า 78)

ตัวอย่างตลกนักการเมือง 2

สมัครศักดิ์ไปขอรับการผ่าตัดเปลี่ยนสมอง ได้รับข้อเสนอให้เลือกสมองสองอัน คือ
สมองของสถาปนิกราคา 10,000 บาท กับสมองของนักการเมืองราคา 100,000 บาท

“ให้หมายความว่า สมองของนักการเมืองนั้นดีกว่าสมองของสถาปนิกนั้นหรือ” สมัคร
ศักดิ์ถาม

“ก็ไม่เชิง” เซลแมนขายสมองตอบ

“สมองของนักการเมืองนะ ยังไม่เคยใช้มาก่อน”

(ตลกไทย)

ตลกนักการเมือง บางครั้งมีวัตถุประสงค์หลักคือ การเยาะเย้ย (satire) ความชั่ว
ความเขลาของมนุษย์ในลักษณะของการล้อเลียน ตลกในการเยาะเย้ยมีลักษณะที่เกิดจาก
การดูหมิ่น และมีความตั้งใจที่จะวิจารณ์รวมอยู่ด้วย

ความตลกที่เอาสถานการณ์การเมืองในปัจจุบันมาล้อเลียน อาจจะไม่เกิดความขบ
ขันได้หากสถานการณ์นั้นผ่านพ้นไปในระยะเวลาหนึ่ง หรือผู้ฟังความตลกไม่ได้รับรู้ถึง
สถานการณ์การเมืองนั้น ตลกการเมืองมักจะอยู่ในยุคของผู้ทรงอำนาจมีสิทธิขาดเหนือ
กฎหมาย รูปลักษณ์และเนื้อหาจะแปรเปลี่ยนให้สอดคล้องโดยลดความรุนแรงทางเสียดสีเย้ย
หยันลง

ตัวอย่างความตลกที่ใช้สถานการณ์การเมืองในปัจจุบัน

“ระบะนี่ละ สามีเดียชอบพูดแต่คำว่า ลูกใครหว่า...ลูกใครหว่า...อยู่นั้นแหละ ฉันทะ
เปื้อจจริง ๆ” มาหาหรัศมีรับทุกข์กับบุษยามารดีเพื่อนสนิท

“อ้อ...เธอก็ เชยจัง สามิเธอคงจะชื่นชมคลังโคล้นแก๊กแก้ปัญหาจรจรที่คนไม่ยอมข้ามทางม้าลายของพรรคพลังมือถือ 900 อยู่นะสิ ไม่เห็นต้องกลุ่มใจอะไรเลยนี่”

มาหารัศมีพูดเสียงอ่อย “เพราะสามิฉันนะชอบพูดว่าลูกใครหว่า...ลูกใครหว่า...ทุกครั้งที่ฉันอุ้มลูกชายคนแรกที่เพิ่งคลอดออกมาเดือนก่อน แล้วไม่มีเค้าเหมือนใครเลยทั้งเขาทั้งฉัน สงสัยเขาจะรู้ระแคะระคายซะแล้ว”

(ชายหัวเราะ ฉบับที่ 340 หน้า 39)

การให้สมณานักการเมือง อาจจัดเป็นความตลกอย่างหนึ่ง เพราะมีลักษณะเป็นหยิกแกมหยอก เสียดย่อยอย่างมีอารมณ์ขัน มิได้มีมุ่งหมายที่จะทำลายเพียงประการเดียว แต่เป็นคล้าย “รักดอกจึงหยอกเล่น”

เนื่องจากนักการเมืองคือตัวแทน หรือผู้ทำการแทน เพื่อจัดการให้เกิดประโยชน์ร่วมกันต่อประชาชนในชาติ พฤติกรรม บุคลิกส่วนตัวจึงตกอยู่ในสายตาประชาชน โดยฝ่ายที่จับตาใกล้ชิด และรายงานทุกสิ่งทุกอย่างสู่สาธารณะ คือสื่อสารมวลชน มิเว้นทั้งปมเด่น-ข้อด้อย กระทั่งกลายเป็นสมญาประจำตัว เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป

สมญาจากพฤติกรรม

นักการเมืองผู้ถูกจับตาเป็นพิเศษต้องมีบทบาทโดดเด่นหรือมีความรับผิดชอบในตำแหน่งหน้าที่สำคัญเช่น เป็นดาวสภาในฐานะ ส.ส.ผู้เอาการเอางานเสนอกฎหมาย ตั้งกระทู้อภิปรายด้วยลีลาหรือข้อมูลน่าสนใจเป็นรัฐมนตรีในคณะรัฐบาลต้องบริหารรัฐกิจให้เป็นไปตามนโยบายอาทิ

นายบุญเท่ง ทองสวัสดิ์ นักการเมืองผู้ยุ่งยงกระพั่นแห่งลำปางครั้งหนึ่งเคยเป็นรมว.กระทรวงมหาดไทย แต่ไปถึงที่ทำงานที่กระทรวงช้ามากจนได้รับสมญา “เท่ง เทียงถึง” แต่ที่รู้จักกันทั่วไปคือ “บุญเท่ง” แสดงความเป็นผู้อาวุโสทางการเมือง

พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ นักการเมืองสูงวัย แต่มีความตึกคักปราดเปรี้ยวเหมือนคนหนุ่มชอบขับมอเตอร์ไซด์ ท่องราตรี ดื่ม-กิน-เดินร่า เป็นนายกรัฐมนตรีต่อจาก “ป๋าเปรม” พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ จึงกลายเป็น “น้า..” คนที่ชอบความเร็ว “น้าชาติ มาดนักซิ่ง” ก่อนจะเปลี่ยนเป็น “โนฟลอมแพลม” เพราะมีคำตอบสำหรับทุกปัญหาว่า “ไม่มีปัญหา” กระทั่งถึง “จอมเสียบ”...เสียบเพื่อชาติ เมื่อฉวยโอกาสนำพรรคชาติพัฒนา เข้าร่วมรัฐบาลชวน แทนที่พรรคความหวังใหม่

ร.ต.ท. เขาวรินทร์ ลัทธิศักดิ์ศิริ ในฐานะ ส.ส. เพื่อประกอบการอภิปรายครั้งหนึ่งถึงกับเอาปากและครกเข้าไปในสภาก กลายเป็น “ส.ส.สากเบือ”

นายสัมพันธ์ ทองสมัคร ที่ทำตัวเป็นผู้เชี่ยวชาญโหราศาสตร์ ดูดวง ดูลักษณะคน

สนใจไสยศาสตร์จึงกลายเป็น “หมอผี”

พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ผู้รับประทานอาหารเพียงวันละมื้อ “กระบี่มือเดียว”

สมญาจากบุคลิกส่วนตัว

ปมเด่น-ข้อต่อจากบุคลิก บุคลิก สะดุดตา กระบี่มือคนยอมเป็นที่มาของ
สมญาเช่นกัน รวมถึงวิธีการรูปแบบเฉพาะตัวบางด้าน

นายสมัคร สุนทรเวช กับจุมูกขนาดใหญ่ เหมือนผลไม้ “ชมพู”

นายเนวิน ชิดชอบ กับปากแบะห้อย มีพฤติกรรมไม่น่าไว้วางใจ “ยี่..ห้อย” หรือ “ชื่อพม่า
หน้าลาว เว้าเขมร”

นายสุชาติ ตันเจริญ หน้าตาบวมเชือสายจีนชัดเจน เมื่อประกอบเข้ากับการชอบ
แสดงอำนาจ “ตี...กร่าง”

นายประจวบ ไชยสาส์น ผิวดำ สุนัขใหญ่ จมูกแบนออกไปทางอัฟริกันแบบจอมเผด็จ
การอีดีอามิน “อีดีจวบ”

นายบรรหาร ศิลปอาชา มีเชือสายจีน เตี้ยสั้นมะขามข้อเดียวเหมือนผู้นำจีน “เตี้ย”
หรือ “เตี้ยเสียวหาร”

นายชวน หลีกภัย ผู้มีลีลาการพูดสุภาพนุ่มนวล หากเชือดเฉือนคนที่เปิ่น
หมายอย่างร้ายกาจ “มิดโกนอาบนํ้าผึ้ง”

พล.ต.จำลอง ศรีเมือง เสนอการประหยัดน้ำโดยให้ผู้คนหันมาอาบนํ้าแบบตนเอง ที่
ใช้นํ้าเพียงห้าขัน “มหาห้าขัน”

ยังมีการให้สมญาอีกประเภทหนึ่ง โดยผู้สื่อข่าวประจำทำเนียบรัฐบาลผู้ใกล้ชิดการ
ทำงานของคณะรัฐมนตรีจะประเมินผลการทำงาน พฤติกรรมและบุคลิกของรัฐมนตรีในแต่ละ
ปี โดยประกาศการให้สมญาก่อนขึ้นปีใหม่ พ.ศ. 2539 อาทิ

นายบรรหาร ศิลปอาชา..... “หลงจูเสียศูนย์”

พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ..... “สิงห์เดียง” (ในรัฐบาลก่อน)

นายสุรเกียรติ์ เสถียรไทย.... “วิญญูชนจอมปลอม”

นายสมัคร สุนทรเวช.... “ไดโนเสาร์ ติดหล่ม”

2. ตลกต้องห้าม

เป็นความตลกที่สอดแทรกลักษณะสองแง่สองง่าม สกปรกลามกอนาจาร บางกลุ่ม
สังคมไม่อาจยอมรับได้ จึงทำให้บางครั้งการถ่ายทอดตลกประเภทนี้ต้องอยู่ในสถานที่เฉพาะ
กลุ่มคนเฉพาะหรือในโอกาสเฉพาะเท่านั้น มักจะถูกแลกเปลี่ยนกันระหว่างเพื่อนสนิทและคน
ใกล้ชิด เนื้อเรื่องที่เป็นตลกต้องห้าม ซึ่งไม่อาจยอมรับได้ในการสนทนาแบบเป็นทางการและ

เอาจริงเอาจังจะเป็นที่สนุกสนาน เมื่อถูกรวมเข้าไว้ในการพูดล้อเล่นแบบตลกคะนอง ภาษาทุกภาษาย่อมมีคำบางคำซึ่งไม่ควรเอ่ยถึง ทั้งนี้เนื่องมาจากการที่คำเหล่านั้นมีความหมายแฝง ซึ่งไม่เป็นที่ยอมรับในการสนทนา คำต้องห้ามนี้ได้แก่ คำซึ่งเกี่ยวข้องกับการขับถ่าย เรื่องเพศ ความตาย อวัยวะในร่างกาย คำเรียกญาติมีปิตาจ เป็นต้น คำต้องห้ามเหล่านี้แม้จะไม่ควรกล่าวในการสนทนาปกติในสังคมของสุภาพชนโดยทั่วไปก็ตามแต่ในบางสถานการณ์อาจถูกนำมากล่าวถึงได้ (Hayakawa, 1972 อ้างใน จารุวรรณ พุ่มพฤษ, 2538)

จารุวรรณ พุ่มพฤษ (2538) ได้กำหนดความหมายของคำต้องห้ามว่าคำต้องห้าม หมายถึง คำหรือข้อความที่ใช้เรียกหรือกล่าวถึงสิ่งต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่มีชีวิต หรือสิ่งที่ไม่มีชีวิต ซึ่งสังคมไทยทั่วไปถือว่าเป็นเรื่องต่ำช้า หยาบคาย สกปรก น่ารังเกียจ หรือเกี่ยวข้องกับสิ่งอัปมงคลต่างๆและยังได้กำหนดเกณฑ์การพิจารณาคำต้องห้ามว่า คำต้องห้ามเป็นคำที่เกี่ยวข้องกับความต้องห้าม (taboo concept) ในสังคมไทย อันได้แก่

1. เรื่องเพศ ได้แก่ อวัยวะเพศชายและหญิง กิริยาการร่วมเพศ
2. เรื่องการขับถ่ายทางทวารหนักและทวารเบา
3. เรื่องที่เป็นอัปมงคล รวมถึงสัตว์อัปมงคล และสัตว์ชั้นต่ำที่เป็นอมมนุษย์
4. เรื่องที่เกี่ยวข้องกับความไม่สุภาพในสังคมไทย ได้แก่ อวัยวะเบื้องต่ำ สภาพที่ต่ำช้า รวมถึงคำไม่สุภาพที่ใช้ในสังคมชั้นต่ำอันต้องห้ามในหมู่สุภาพชน

ในที่นี้ ได้แก่ ตลกต้องห้าม ตามคำต้องห้ามที่เกิดขึ้นจากความไม่สุภาพตามมารยาทสังคม (Taboo of Propriety) ได้แก่ คำต้องห้ามที่เกี่ยวกับเรื่องเพศ อวัยวะบางส่วนในร่างกาย รวมไปถึงของเสียที่ถูกขับถ่ายจากร่างกาย (Ullman, 1957 อ้างใน จารุวรรณ พุ่มพฤษ, 2538) เพราะเป็นความต้องห้าม (taboo concept) ในสังคมไทยที่พบได้ส่วนใหญ่ในความตลก ดังนี้

- ตลกทางเพศ
- ตลกสกปรก

2.1 ตลกทางเพศ แม้เพศจะเป็นเรื่องของธรรมชาติ แต่เรื่องราวทางเพศมักให้ความรู้สึกกลับ ท้าทาย มีข้อห้ามเข้มแข็งมิให้กระทำโดยเปิดเผยหรือลวงละเมิด ทั้งโดยกฎหมาย กรอบสังคม ศาสนา ศิลธรรม รวมถึงวัฒนธรรมประเพณี แต่เป็นเรื่องที่คนส่วนใหญ่ อยากรู้ อยากลอง อยากท้าทาย เมื่อการเปิดเผยโดยตรงมีอาจกระทำ ความตลกจึงเป็นทางออกหนึ่งให้ผู้คนหนีบยกเรื่องเพศมาพูดถึง สร้างบรรยากาศสนุกเร้าใจโดยไม่มีความผิด ดังนั้นตลกทางเพศจึงเป็นความรู้สึกร่วม เผยแพร่ได้ง่าย เป็นที่เข้าใจได้ของคนทุกเผ่าพันธุ์ในโลกแม้จะมีแง่มุมและการเปรียบเทียบ อุปมาอุปมัยลึกลับซับซ้อนก็ตาม

"เรื่องลามกอนาจาร (smut) ถูกใช้เพื่อถ่ายทอดการดึงดูดทางเพศ (sexual attraction) โดยการกล่าวถึงเนื้อหาที่เกี่ยวกับทางเพศหรือโครงการเสนอความสัมพันธ์ทาง

เพศคนเราจะแสดงข้อความทางเพศอย่างอ้อมๆ และอย่างคลุมเครือด้วยคำพูดตลกคณอง เพราะว่าผู้หญิงไม่สามารถอดทนต่อความรู้สึกเรื่องเพศที่เปิดเผยจะแจ้งได้ ข้อความนั้นจะสามารถยอมรับได้ ถ้ามีลักษณะคลุมเครือและมีลักษณะยั่วเย้าแบบตลกคณอง และจะนำรังเกียจถ้าชัดเจนและจริงจัง" (Freud อ้างใน Wilson, 1979)

ผู้เล่าความตลกทางเพศ อาจจะเล่าเพื่อแสดงภาพรารณาที่จะเน้นเรื่องเพศทั่วไปหรือเพื่อนำเรื่องทางเพศขึ้นมาพูดเป็นพิเศษ ผู้ฟังจะยอมรับการเน้นเรื่องเพศนั้นโดยเสแสร้งทำเป็นว่า ความตลกก็เป็นเพียงแค่ความตลก แต่ก็อาจมีผู้ฟังที่ไม่สามารถยอมรับได้ ความรู้สึกผิดชอบสำหรับผู้เล่าความตลกประเภทนี้ก็ถือว่ามันอาจจะไม่ฉลาดที่จะตลกกับสิ่งที่ผู้อื่นไม่คิดว่าเป็นเรื่องตลกเพราะผู้ฟังอาจจะคิดว่าเรื่องตลกนั้นไม่ใช่สาระที่น่าหัวเราะ

เรื่องตลกเกี่ยวกับทางเพศ หรือเรื่องหยาบโลน หรือเรื่องตลกที่เป็นลักษณะก่อให้เกิดความคิดโยงใยไปถึงเรื่องราวทางเพศล้วนเป็นความตลกประเภทที่พบมากที่สุดในการความตลกทั้งหลาย (Wilson, 1979)

ตัวอย่างตลกทางเพศ

พอรถเมล์วิ่งเข้ามาจอดป้าย หล่อนก็รู้ตัวว่าการขึ้นรถของหล่อนทำท่าจะเป็นเรื่องยุ่งยากเสียแล้ว เสื้อผ้าชุดที่หล่อนสวมอยู่มันรัดรูปเสียคับตัวเกินกว่าที่หล่อนจะก้าวขึ้นบันไดรถไหนมือก็ยังถือของอยู่ทั้งสองข้าง และคนอื่นๆที่ยืนในคิวข้างหลังหล่อนก็ใช้จะอยู่ในอารมณ์เอือมเพื่อนัก

หล่อนรู้ตัวว่าวิธีที่ดีที่สุดน่าจะเป็นการคลายเจ้าชุดที่ใส่อยู่ให้หลวมขึ้นอีกหน่อย ดังนั้นจึงค่อยๆเอื้อมมือไปข้างหลังอย่างทุลักทุเล แล้วรูดซิปลงมาครึ่งหนึ่ง แต่เมื่อมันยังไม่ช่วยอะไรดีขึ้นมาสักเท่าไรหล่อนก็เลยรูดมันลงมาจนสุด

ก็พอตรึงเปิดประตู และขณะที่กำลังประดักประเดิดอยู่ตรงบันไดนั้นเองหล่อนก็ต้องตกตะลึง และขัดเคืองขึ้นมาทันที เมื่อชายที่ยืนอยู่ข้างหลังจับตัวหล่อนยกขึ้นไปบนรถ

หล่อนหันไปมองพร้อมกับแหวเข้าใส่ "คุณมีสิทธิ์อะไรมาจะต้องตัวฉันอี?"

ชายผู้นั้นก้าวตามขึ้นมา และเอ่ยขึ้นเบาๆพอได้ยิน

"ก็หลังจากที่คุณรูดซิปกางเกงผมลงไป ผมก็เลยคิดว่าเราสนิทสนมกันดีพอแล้ว"

(ไอ้ตัวยุ่ง โดย บ๊องตัน หน้า 68)

ตัวอย่างตลกทางเพศ

"คุณบอกผมได้ไหมว่า ก่อนพบผม คุณผ่านผู้ชายมากี่คน" คีนวันแต่งงานสามปีถาม ภรรยา ภรรยาเงียบ สามีซึกไม่แน่ใจในคำถามของตน

“ขอโทษด้วยที่ผมถามคุณอย่างนั้น”

ภรรยายังไม่ตอบอยู่ดี สามิเลยถามว่า

“คุณโกรธผมหรือ”

“เปล่า ฉันกำลังนับอยู่”

(ตัว'ตูน ฉบับตลกไปกฮา หน้า 16)

บางครั้งเรื่องตลกทางเพศมีเจตนาหลีกเลี่ยงคำต้องห้าม (taboo words) เพื่อเป็นกลวิธีในการถ่ายทอดความตลกอาจทำให้ผู้ฟังไม่เข้าใจในเนื้อหาหรือความหมายที่ผู้เล่าต้องการจะถ่ายทอด เหตุผลเพราะผู้ฟังไม่มีประสบการณ์ทั้งด้านทฤษฎีและด้านปฏิบัติในเรื่องทางเพศนั้นๆ มาก่อน เรื่องนั้นอาจกลายเป็นตลกผิดหรือตลกด้านสำหรับผู้ฟังได้

ตัวอย่างตลกทางเพศ 3

“สามิตัวนอนกรนมียะ”

“ไม่รู้สิ....เราเพิ่งแต่งงานกันได้สองวันเท่านั้นเองจะ”

(ตัว'ตูน กุมภาพันธ์ 2539 ปีที่ 25 เล่มที่ 12 หน้า 176)

ตัวอย่างตลกทางเพศ 4

ในไม่ช้าหนังในโทรทัศน์จะจบ สามิลุกขึ้นแล้วก็เดินไปในครัว สักครู่ก็กลับมาพร้อมด้วยแก้วน้ำและแอสไพรินสองเม็ด

“อะไรคะ”

“แอสไพรินไงล่ะ”

“ฉันไม่ปวดหัวนี้”

“พูดอีกทีสิ ดังๆ”

“ฉัน-ไม่-ปวด-หัว”

“ดีมากผมอัดเทปไว้แล้วหวังว่าอีกสิบนาทีก่อนจะจำได้นะเดี๋ยวเราจะเข้านอน”

(ตัว'ตูน ฉบับตลกไปกฮา หน้า 116)

เป็นที่ยอมรับว่าตลกทางเพศนั้นมักเป็นที่นิยมของคนส่วนมาก แต่มุขตลกที่หักมุมจากการทำท่าว่าจะเป็นเรื่องเพศไปเป็นเรื่องไม่เพียงสาอะไรสักอย่างก็ให้ความพอใจแก่ผู้ฟังและดูจะเป็นที่ต้อนรับในสังคมมากกว่าด้วย

ตัวอย่างมุขตลกทางเพศที่หักมุม

ทหารสองคนอยู่ในรถเข็นคันเดียวกัน คนหนึ่งหันไปถามอีกคนหนึ่งว่า

“เธอเป็นเด็กชายหรือเด็กหญิง” คำตอบปนหัวเราะคือ “ไม่รู้สิ”

ทหารคนแรกบอกอย่างลึกลับว่า

“ฉันบอกได้” แล้วมุดลงไปใต้ผ้าห่ม และโผล่ออกมาประกาศอย่างภูมิใจว่า

“เธอเป็นเด็กหญิง และฉันเป็นเด็กชาย”

ทหารหญิงบอกว่า “ฉลาดนี้ แต่เธอรู้ได้ยังไงล่ะ”

“ง่าย ๆ เธอใส่รองเท้าส้นสูง ฉันใส่ส้นฟ้า”

(ตลกไทย)

2.2 ตลกสกปรก เป็นความตลกที่มักจะมีเนื้อหากล่าวถึงสิ่งของสกปรก เช่น ปัสสาวะ อุจจาระ หรืออาเจียน เป็นต้น ปกติแล้วจะเป็นสิ่งที่น่าอายไม่ควรนำมาพูดจาในที่เปิดเผย แต่กลับเป็นว่า ความตลกชนิดนี้นิยมเล่ากันในวงอาหาร นอกจากนั้นอาการผายลม จะมีเรื่องเล่ามากที่สุด มีข้อสังเกตอยู่ว่าในหมู่เด็กๆ เพียงพูดแค่คำว่า “อึ” หรือ “ฉี่” เช่น อีราด ฉี่ราด ออกมาเท่านั้นก็สามารถเรียกเสียงฮาได้แล้วโดยไม่ต้องอาศัยเนื้อหาของความตลกมาประกอบ

ตัวอย่างตลกสกปรก (ผายลม)

“คุณหมอคะ หนูมีปัญหาทางร่างกายที่น่ากระดากอายจริงๆค่ะ” เธอเริ่มปรารภกับนายแพทย์

“หนูมีอาชีพเป็น dancer ค่ะอีตอนเต้นธรรมดๆ มันก็ไม่มีปัญหาอะไรหรอกแต่พอหนูบิดตัวนี่สิคะจะต้องเกิดอาการผายลมออกมาทุกครั้งเลย จริงอยู่แม้มันจะไม่มีกลิ่น แต่ก็ดูทุเรศ น่าเกลียด น่าขังสันติ ไซ้ไหมค่ะ”

“ถ้าจะวินิจฉัยกันให้แน่ชัดหนูเห็นจะต้องทำท่านั้นให้หมอดูหน่อยแล้วละ”

นายแพทย์ว่า

เธอจึงแสดงท่าเต้นให้คุณหมอ และขณะที่บิดตัวพร้อมกับหมุนไปรอบๆ นั้นเอง เธอก็ปล่อยลมเสียงดังปาดออกมาตรงหน้าคุณหมอพอดี

“เห็นไหมคะคุณหมอ มันไม่มีกลิ่นก็จริงแต่ทุเรศมาก”

“หมอจะให้ยารับอาการผายลมของหนู และเราเห็นจะต้องผ่าตัดจมูกของหนูด้วย”

“เอ๊ะ ทำไมไปเกี่ยวกับจมูกด้วยล่ะคะ”

“ก็เพราะจริงๆ แล้ว มันเหม็นบรรลัยโลกเลยนะซี!”

(ตลกไทย)

ตัวอย่างตลกสกปรก (อาเจียน)

ภรรยาตื่นแต่เช้า เห็นสามียังคงนอนควงเหล้ากับเพื่อนๆ 4-5 คน จึงเดินผ่านไปทำ
โน่นทำนี่อยู่พักใหญ่ กลับมาเห็นสามีกำลังง่วนดั่งอะไรเข้าปากอยู่
สามีเงยหน้าขึ้นทัก "ออกไปซื้อโจ๊กปากซอยมานานแล้วหรือ เย็นไปหน่อย"
"อะไรกัน ยังไม่ได้ออกไปไหนเลย จะมาเก็บถ้วยชามไปล้างอยู่เชียว"
"ก็โจ๊กในถ้วยนี้ไง ส้มตามากก็เจอเลย"
"โจ๊กพี่นะซิ อ้าวใส่ไว้เมื่อคืนไม่รู้ตัวเลยหรือไง"

(ตลกไทย)

ตลกต้องห้ามอาจเป็นตลกที่มีความหมายแฝง ถ้อยคำหรือเรื่องราวอาจจะมีนัยที่ต้อง
ตีความจึงจะเข้าใจเนื้อหาส่วนมากมักปรากฏในตลกทางเพศ ในเรื่องของความหมายแฝงนี้
เป็นสิ่งที่ผู้ใช้ภาษาจะได้รับจากประสบการณ์ ซึ่งบุคคลแต่ละคนย่อมมีประสบการณ์ที่ต่างกัน
ทำให้ความคิดและการตีความหมายแฝงของคำแต่ละคำต่างกันไป

ตัวอย่างความตลกที่ใช้ความหมายแฝง 1

พอบ้านใกล้จะแตกสาแหรกใกล้จะขาด ทั้งสองเราก็ตื่นเสียงเถียงกันจนถึงขั้นหย่า
ขาดแต่ก็ยังตกลงกันไม่ได้ว่าลูกน้อยนั้นสมควรจะอยู่กับใคร โดยทางฝ่ายภรรยาหลักฐาน
อ้างอิงขึ้นมาก่อน

"มันต้องอยู่กับชั้นสิ ก็ชั้นเป็นคนแบ่งมันออกมาเนี่ย" ผู้เป็นสามียกไหล่

"เออะ...ไหนเธอลองตรองดูซิว่าเวลาที่ชั้นหยอดอุ้งลงไปในตัวชายโคก แล้วโคกมัน
หลุดผัวะออกมาป่องนึ่งนะ ไอ้โคกป่องนึ่งมันจะเป็นของชั้น รัชองไอ้ตุ๋เปรดนั้นมิทราบ" ผู้เป็น
ภรรยาแยกเชียว

"อ้อ...ถ้าอย่างงั้นชั้นไม่เถียง ว่าแต่คุณนะแน่ใจอะว่า ไอ้ป่องที่หลุดผัวะออกมาเนะ
มันใช่ป่องที่คุณหยอด"

(ตลกไทย)

ตัวอย่างความตลกที่ใช้ความหมายแฝง 2

คำโฆษณาฟรีในหน้ารับสมัครงาน

"ต้องการเลขานุการสาวโสด ความสามารถพิมพ์ดีดได้ นิสัยดี ตั้งใจเรียนหนังสือ"

(ด้วย'ตูน มีนาคม 2539 ปีที่ 25 เล่มที่ 13 หน้า 142)

ถ้าผู้ฟังไม่สามารถตีความหมายแฝงของ “คุณนะแน่ใจเรอะว่า ไอ้ป้องกันที่หลุดผัวจะออกมาเนะ มันใช้ป้องกันที่คุณหยอด” ซึ่งหมายถึง “คุณแน่ใจหรือว่าลูกที่ฉันเป็นคนคลอดออกมาเนะ เป็นลูกของคุณที่แท้จริง” และ “ตั้งใจเรียนหนังสือ” ซึ่งหมายถึง “พฤติกรรมรับเด็กนักเรียน หรือนักศึกษามาอุปการะสงเคราะห์เรียนหนังสือของผู้ที่มีฐานะทางการเงินดี แต่เจตนาที่แท้จริงต้องการเอามาเป็นภรรยาหน่อย” ได้ ความซับซ้อนก็ย่อมไม่เกิด ในกรณีนี้ประสบการณ์ของผู้ฟังเป็นสิ่งจำเป็น กล่าวคือ ผู้ฟังต้องสามารถตีความถ้อยคำที่มีนัยนั้นได้ จึงจะเห็นความตลก

3. ตลกร้าย

คือเรื่องราวที่ขณะเกิดขึ้นมักก้าวร้าว รุนแรง เจ็บปวด แต่เมื่อคิดย้อนไปหรือนำเอามาเล่าในภายหลังกลับดูน่าขัน หรือการกระทำที่ดูร้ายแรงหากแต่ยังไม่ได้ลงมือ เป็นเพียงคำพูดกลับดูน่าขัน Sigmund Freud กล่าวถึงทฤษฎีการผ่อนคลายจากความตึงเครียด (Relief of Tension) ไว้ว่า “ต้นกำเนิดของความตลกขบขันมีแนวโน้มไปในทางก้าวร้าว แต่ทว่าแนวโน้มความก้าวร้าวนี้ต้องถูกสะกดกลั้นเอาไว้ในภาวะจิตไร้สำนึก เนื่องจากความมีสติสัมปชัญญะของมนุษย์ ที่นั่นเองที่แนวโน้มของความก้าวร้าวจะเป็นสิ่งที่เข้ามาผสมผสานกับความขี้เล่น ซึ่งเก็บกดเอาไว้ตั้งแต่ในวัยเด็ก อารมณ์ที่ถูกผสมผสานแล้วนี้กลับเป็นที่ยอมรับของสังคม ส่วนพลังจิตที่เคยเก็บกดความก้าวร้าว นั้น ก็ได้รับการปลดปล่อยออกมาในลักษณะของการหัวเราะ ความรู้สึกหลุดพ้นจากการเก็บกดและความเป็นอิสระทางความคิด ทำให้เกิดความรู้สึกสนุกสนานอย่างมาก จนแสดงออกมาในรูปของการหัวเราะอย่างปิติยินดี (Freud อ้างใน Wilson, 1979)

เรื่องความรุนแรงในมุขตลกดูจะเป็นแนวโน้มของสมัยใหม่ แต่จะเกิดจากปัจจัยทางสังคม คือความบีบคั้นในการดำรงชีวิต ตลกร้ายจึงเป็นความตลกประเภทที่นำความน่ากลัว ความทุกข์ และความเหี้ยมโหดมาเป็นสาระ โดยเฉพาะเมื่อเห็นความเจ็บปวดรวดร้าวของบุคคลอื่น หรือสามารถทำให้บุคคลอื่นเจ็บปวดรวดร้าวได้

ตัวอย่างตลกร้าย 1

ผู้ชาย : ผมพาหมาของผมไปหาสัตวแพทย์วันนี้ เพราะว่ามันกัดเมียของผม

เพื่อน : คุณให้หมอมานั่นหรือ?

ผู้ชาย : ไม่... ไม่ใช่... ผมให้หมอลับฟันของมันให้คมขึ้นอีก

(ตลกไทย)

ตัวอย่างตลกร้าย 2

บ้านกำลังถูกไฟไหม้ ผู้หญิงคนหนึ่งโผล่ออกมาที่หน้าต่างชั้นบน เธออุ้มทารกคนหนึ่งอยู่และร้องออกมาด้วยเสียงอันดัง “ลูกของฉัน...ลูกของฉัน...ช่วยลูกของฉันด้วย”

“โยนเด็กลงมาให้ผม” ชายหนุ่มคนหนึ่งตะโกน “ผมจะรับเด็กเอง”

“คุณอาจทำหล่น” ผู้หญิงตะโกน

“ผมเป็นนักฟุตบอลอาชีพ” ชายหนุ่มตะโกน “ผมเล่นตำแหน่งผู้รักษาประตู..เด็กจะปลอดภัยเมื่ออยู่กับผม”

ผู้หญิงโยนทารกให้ชายหนุ่ม ซึ่งนำความชำนาญในอาชีพออกมาใช้อย่างสุดความสามารถ เขารับทารกไว้ได้อย่างงดงาม และแล้วโดยไม่ทันคิดเขาเตะทารกข้ามกำแพงสวนไปทันที

(เรียนภาษาอังกฤษแบบตลกๆ จากโจ๊กฝรั่ง โดยพิทยา หน้า 65)

ตัวอย่างตลกร้าย 3

เพื่อนเมรัยชน : เฮ้ย...ลั่นแกไปเพื่อนอะไรมาวะ....ด่าบี๊ดบี๊เชียว

เมรัยชน : ข้าทำชั่ววาสหล่นแตกบนถนนที่ราดยางมะตอยวะ

(ด้วย'ตูน มีนาคม 2539 ปีที่ 25 เล่มที่ 13 หน้า 32)

อารมณ์ขันของผู้ฟังอาจเกิดขึ้นจากความสามัคคีในที่ซ่อนอยู่ภายใน และสะท้อนออกมาเป็นเสียงหัวเราะในพฤติกรรมที่เต็มไปด้วยความเจ็บปวดหรือความทุกข์ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่ไม่ใช่ตนเองหรือความสามัคคีกับพฤติกรรมอันแสนทุเรศที่มนุษย์ไม่พึงปฏิบัติ

การพูดจาที่เพิ่มความรู้สึกของคนอื่นด้วยคำพูดตลกก็ถือเป็นตลกร้ายประเภทหนึ่ง เช่น ผู้ใหญ่พูดกับเด็กว่า “เรื่องโง่ๆละ ฉลาดนัก” เด็กก็จะหัวเราะกับคำพูดนี้ แต่ก็สามารถรู้สึกได้ว่า ผู้พูดประจานความโง่เขลาของตนหรือ “พวกเธอมันแสนรู้จริงๆ นะ” ขณะที่ผู้ฟังหัวเราะกับคำพูดนี้ก็สามารถรู้ได้ว่าผู้พูดกำลังต่อต้านหรือท้าทายกับการรู้เรื่องราวหนึ่งๆของผู้ฟังมากเกินไป อาจจะถึงขนาดรู้ไปหมดเสียทุกเรื่อง เป็นต้น ผู้พูดจะรู้สึกพึงพอใจที่ได้เห็นแบบ ซึ่งถือว่าเป็นการปลดปล่อยสิ่งที่ได้เก็บกดเอาไว้ ผลพลอยได้อาจเป็นความสนุกสนานจากคำพูดตลกตลกนั้น

4. ตลกบริสุทธิ์

เป็นตลกชนิดที่ไม่มีพิษมีภัย (innocent jokes หรือharmless jokes) หมายถึงสิ่งกระตุ้นที่ชวนให้หัวเราะทั้งที่โดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ ไม่ได้แสดงความหมายเกี่ยวกับทางเพศ ความก้าวร้าวหรือการดูหมิ่นดูแคลนให้เป็นตัวตลก หรือเจตนาอื่นๆแอบแฝง ลักษณะบริสุทธิ์ที่ชวนให้หัวเราะได้มาจากรูปแบบของความไม่เข้ากัน (incongruous forms) เพียงอย่างเดียวเท่านั้น เช่นเด็กผู้ชายขี่จักรยานที่มีล้อสี่เหลี่ยม เด็กผู้หญิงสวมรองเท้าส้นสูงขนาดใหญ่ๆ หรือสภาพสตรีนางหนึ่งทางร่มที่พลิกด้านในออกมาอยู่ข้างนอก เป็นต้น นี่เป็นตัวอย่างของตลกบริสุทธิ์ ที่เป็นการแสดงให้เห็นถึงความไม่เข้ากันของรูปลักษณะที่ปรากฏ ส่วนความไม่เข้า

กันของเนื้อหา จะประกอบด้วยถ้อยคำหรือเรื่องราวที่สร้างความเพลิดเพลิน สนุกสนาน คน
ทุกเพศวัย คนต่างความเชื่อ ต่างศาสนา ต่างเชื้อชาติ ต่างทัศนะทางสังคมสามารถรับฟัง
ได้โดยไม่เกิดอคติใดๆ และสามารถเผยแพร่ได้ทุกโอกาส เพื่อเสริมสร้างบรรยากาศที่มี
ลักษณะผ่อนคลาย

ตัวอย่างตลกบริสุทธิ์ 1

พัชรี : คุณช่วยซื้อชุดนี้ให้ฉันหน่อยราคามันแค่ 500 บาทเองค่ะ

สมยศ : หูของผมฟังไม่ค่อยถนัดครับ

พัชรี : (เปลี่ยนมายืนทางขวาของสมยศ) ฉันอยากจะซื้อชุดนี้ คุณช่วยจ่ายให้ฉัน
1,000 บาทได้ไหมคะ

สมยศ : อย่างนั้นเธอกลับมาพูดที่หูข้างเดิมดีกว่านะ

พัชรี : !!!

(หนังสือพิมพ์เสียงเด็ก ฉบับที่ 139 หน้า 41)

ตัวอย่างตลกบริสุทธิ์ 2

“อ้อ...คุณมนตรีครับ ผมเห็นว่าเครื่องตัดหญ้าของคุณมันจอดว่างๆอยู่ไม่ทราบว่ามัน
เสาร์นี้คุณจะใช้เครื่องตัดหญ้าเครื่องนั้นรึเปล่าครับ” นิพนธ์พูดกับเพื่อนบ้านด้วยน้ำเสียง
เลียบๆ เคียงๆ

“แหม....บังเอิญจริงๆ ครับ สนามหญ้าหน้าบ้านผมมันขึ้นรกมากแล้ว คิดว่าเสาร์นี้
ผมคงต้องใช้เครื่องตัดหญ้านั้นทั้งวันเลยแหละครับคุณนิค” เพื่อนบ้านตอบเสียงสุภาพ แต่กั้น
ท่าจากการถูกยืมเครื่องตัดหญ้า

“นิคแล้วเชียวว่าวันเสาร์นี้คุณต้องอยู่บ้านตัดหญ้าทั้งวันแน่ๆ คงไม่ได้ออกจากบ้าน
ไปไหนละสิครับ” นิพนธ์พูดเสียงระรื่นขึ้นทันที

“ถ้าอย่างนั้นขอยืมรถปิคอัพคุณวันเสาร์ให้ผมไปใช้ขนของสักวันนะครับ จอดอยู่ว่างๆ
ไม่ใช่เหรอครับคุณมนตรี”

(ชายหัวเราะ ฉบับที่ 340 หน้า 69)

ตลกบริสุทธิ์จะหยิบยกเรื่องราวซึ่งไม่มีผลกระทบกับผู้ใด สิ่งใด ที่สำคัญคือ มีแง่มุม
ของความตลก เพียงเพื่อมอบความสบายใจให้กับบุคคลอื่นเปลี่ยนความสนใจจากความเอา
จริงเอาจังไปสู่ความเบาสบาย ตลกบริสุทธิ์อาจจะลดบรรยากาศแห่งความวิตกกังวล และ
ความไม่เป็นมิตรที่ปรากฏขึ้นโดยทั่วไปได้

มีตลกบริสุทธิ์อยู่ประเภทหนึ่งซึ่งใช้กลวิธีในการถ่ายทอดโดยอาศัยสัตว์ต่างๆ ในการ

สื่อ อาจจะโดยสัตว์ที่มีลักษณะทั้งน่ารักและไม่น่ารัก เช่น สุนัข แมว นก หมู ควาย เป็นต้น เรียกได้ว่ามีสัตว์เป็นตัวละครในเรื่องหรือมีสัตว์เป็นสื่อเนื้อหาของความตลก หรือเปรียบเทียบ ลักษณะเด่นต่างๆของสัตว์แต่ละชนิดกับมนุษย์ แล้วใช้ลักษณะเด่นต่างๆ นั้นเป็นเนื้อหาแทนการใช้สัตว์โดยตรงในการถ่ายทอดความ

ตัวอย่างความตลก 1

เพราะเขาชอบกินอาหารหมา ชอบนอนปลายเตียง และชอบเห่าบุรุษไปรษณีย์ ภรรยาจึงพาไปหาหมออยู่โรงพยาบาลได้ระยะหนึ่ง เขาก็เริ่มปฏิบัติตัวเหมือนคนได้อีกครั้ง กินอาหารคน ดูทีวี และพูดคุยกับคนอื่นได้เป็นปกติ หมอจึงอนุญาตให้กลับบ้านได้ พอทราบข่าวนี้เขาดีใจมาก บอกกับหมอว่า

“ผมหายเป็นปกติแล้วจริงๆ นะหมอ ไม่เชื่อลองจับจมูกผมดูซิ ไม่แห้งแล้วนะ”

(ด้วย'ตูน ฉบับ ตลกหมา-หมา หน้า 31)

ตัวอย่างความตลก 2

เขาโทรศัพท์ไปหาหมอกกลางดึก

“หมอครับ กรุณามาที่บ้านผมเดี๋ยวนี้ได้มั๊ยครับ ภรรยาผมชอบนอนอ้าปาก แล้วเกิดมีหนูตัวหนึ่งวิ่งเข้าปากเธอ

“ผมจะรีบไปเดี๋ยวนี้แหละ” หมอบอก “ระหว่างนี้ลองเอาเนยแข็งวางล่อไว้ที่ปากเธอ หนูมันอาจจะวิ่งออกมาเองก็ได้”

เมื่อหมอไปถึง เห็นเข้ากำลังเอาปลาตัวเบ้อเริ่มกวัดแกว่งอยู่แถวๆปากของภรรยา

“ผมบอกให้ใช้เนยแข็ง ไม่ใช่ปลา หนูไม่ชอบปลาหรอก” หมอไม่พอใจ

“ผมทราบครับ” เขาพูดเสียงอ่อย “แต่ที่นี้เรื่องของเรื่องก็คือ เราต้องหาทางเอาแมว ออกก่อนสิครับ”

(ด้วย'ตูน ฉบับ ตลกแมว-แมว หน้า 29)

ความไม่เข้ากันทางวาจา

นฤมล เจริญมา (2525) เสนอความเห็นว่าการตลกเป็นทั้งการเล่นคำพูด (speech play) และศิลปะการใช้ถ้อยคำ (verbal art) สามารถถูกมองว่าเป็นสิ่งที่ให้ความเพลิดเพลิน และสร้างความพอใจสำหรับทั้งผู้เล่าและผู้ฟัง และเป็นรูปแบบของการผ่อนคลายทางคำพูด (verbal relaxation) จากการใช้ภาษาแบบจริงจังตามตัวอักษรและเชิงข้อมูลความรู้

เรามีสตลกทางวาจาเมื่อเรารู้ว่า เกณฑ์ปกติ (norm) ทางภาษาคืออะไร เพราะปัจจัย

หนึ่งของความตลกคือความแตกต่างจากปกติไม่ว่าจะเป็นด้านวาจาหรือร่างกาย และปัจจัยนี้รวมอยู่ในทฤษฎีแห่งความไม่เข้ากัน (Theory of Incongruity) นั่นเอง

ในบทความส่วนที่ 3 นี้จะจำแนกความไม่เข้ากันทางวาจาของความตลกดังนี้

- การเล่นคำ (pun) และการเล่นน้ำเสียง
- การใช้คำผวน (anagram)
- การพูดสองแง่สองง่าม (double entendre)
- การพูดเกินความเป็นจริง (hyperbole)
- การใช้ความเปรียบ (metaphor)
- การใช้ปริศนาคำทาย (riddle)
- การให้สิ่งที่ผิดไปจากที่ผู้ฟังคาดเดา

1. การเล่นคำ (pun) และการเล่นน้ำเสียง เป็นการเล่นเสียงคำสองคำซึ่งซ้ำกัน แต่มีความหมายแตกต่างกันและอาจสะกดต่างกัน หรือคำเดียวแต่มีสองความหมาย (คำพ้องเสียง : Homonym) อาจเป็นคำพ้องเสียงในภาษาเดียวกัน หรือคำพ้องเสียงในภาษาที่ต่างกัน อาจเป็นการเล่นคำชนิดที่ไม่คำนึงถึงเหตุผล ซึ่งเป็นการแสดงความฉลาดในการพลิกแ่งให้เป็นเรื่องเล่น อาจเป็นการเล่นน้ำเสียง เช่น ผู้ชายเล่นน้ำเสียงเป็นผู้หญิงหรือการแสดงน้ำเสียงเป็นคนจีนพูดไทยไม่ชัดของ บ๊วย วิบูลย์นันท์ก็สามารถสร้างความตลกขบขันได้ไม่น้อย

ตัวอย่างตลกคำเดียวแต่มีสองความหมาย

โค๊ช : วันนี้เราจะชิงถ้วย ง. ขอให้พวกเราเล่นให้เต็มที่

นักกีฬา: ผมว่าเรายอมแพ้ดีกว่า เล่นชนะก็ได้ถ้วยงอ จะเอาไปทำไมล่ะครับ

(ตลกไทย)

ตัวอย่างตลกคำพ้องเสียงจากภาษาที่ต่างกัน

หญิงไทยนางหนึ่งยืนรอเพื่อนฝรั่งอยู่ที่สถานีรถไฟ เมื่อเห็นเพื่อนฝรั่งเดินเข้ามาจึงตะโกนว่า "คัมเฮีย" (come here)

จีนหนุ่มคนหนึ่งกำลังนั่งกินชาละเปาอยู่ข้างๆ จึงบีบชาละเปาชิ้นหนึ่งส่งให้แล้วพูดว่า "เอาซี ไม่พอ สองคำ สามคำก็ล้วย"

(ตลกไทย)

ดลกอย่างดลกชนิดพลิกแ่งให้เป็นเรื่องเล่น

ก : คุณะพบ mangoes ได้ที่ไหน

ข : ก้อยู่กับ womangoes นะซี

(เรียนภาษาอังกฤษแบบดลกๆจากใจฝรั่ง โดยพิทยา หน้า 136)

การเล่นคำอาจใช้กลวิธีการใช้คำศัพท์เป็นวิธีการแสดงออกทางวาจาที่ต่างไปจากภาษาปกติโดยทั่วไป อารมณ์ขันจะเกิดจากความแปลกและแตกต่างเช่นเดียวกับกลวิธีถามอย่างหนึ่งตอบอย่างหนึ่ง เช่น ไปไหนมาสามวาสองตอก เป็นต้น

ตัวอย่างกลวิธีการใช้คำศัพท์

ตายโหงตายท่า ดัดแปลงเป็น ตายโหงตายอหิวาต์

หัวแม่เท้า ดัดแปลงเป็น ศรีษะมารดาเท้า

ม้าตัวเมีย ดัดแปลงเป็น ผู้หญิงม้า

(ภาษาขำขันของฮิวเมอริสต์)

2. การใช้คำผวน (Anagram) เป็นวิธีที่ทำให้เกิดความหมายใหม่ คำผวน คือ คำที่มีการสลับที่ของเสียงสระและเสียงพยัญชนะที่ตัวสะกดระหว่างคำด้วยกัน เรื่องขำขันที่เกิดจากคำผวนมักจะพบบ่อยในลักษณะที่ต้องการเลี่ยงการใช้คำต้องห้าม (Taboo Words)

ตัวอย่างดลกคำผวน 1

พี่ชาย : แกรู้หรือเปล่า อีกา กินอะไรเป็นอาหาร

น้องชาย : กินพวกเมล็ดพืช

พี่ชาย : แล้วหมูล่ะ

น้องชาย : หมูก็กินทุกอย่างที่ขวางหน้านั่นแหละ

พี่ชาย : แล้วถ้าสมมุติว่า มันหาอะไรกินไม่ได้ แกว่า กามันกินซี่หมู หรือหมูมันกินซี่กา

น้องชาย : หมูก็กินซี่กา ไม่ใช่ กากินซี่หมู แน่จนรับรองได้

(ดลกไทย)

ตัวอย่างดลกคำผวน 2

อรุณสวัสดิ์เดินหน้าบูดสวนเข้ากับกระเทียมศักดิ์ที่หน้าลิฟต์

"เป็นอะไรยะเธอ วันนี้อากาศไม่ดีหรือว่า จิตหงุดหงิม"

“อย่ามาทวงประสาธน์นะ” อรุณวดี ทำหน้ายักษ์ใส่
 “ฉันก็ททายเธอดี ๆ นะยะหล่อน ด้วยความห่วงใย”
 กระเทียมศักดิ์เดินสะบัดก้นหนีหน้าไป พร้อมรำพึงเบาๆ
 “จิตหลุดหู ขึ้นมาบ้างแล้วเรา”

(ตลกไทย)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการหลีกเลี่ยงการใช้คำไม่สุภาพ “หมูกินขี้กา” ผวนได้ “หมากินขี้
 ู” “กากินขี้หมู” ผวนได้ “ูกินขี้หมา” ตัวอย่างลักษณะที่ต้องการเลี่ยงการใช้คำต้องห้าม
 เช่น จิตหลุดหู หรือ จิตหลุดหู เป็นต้น การใช้คำผวนผู้ฟังจะต้องตามทันความคิดของผู้
 เล่า คือต้องผวนคำกลับมาเป็นคำธรรมดาได้ทันที จึงจะเห็นชั้น

3. การพูดสองแง่สองง่าม (double entendre) ความหมายสองแง่สองง่าม มี
 ลักษณะคือ ความหมายที่สองมักจะไมสุภาพ จะแสดงตัวเมื่อได้บริบทที่เหมาะสม

ตัวอย่างตลกสองแง่สองง่าม 1

ผู้พิพากษา : คุณนอนหลับกับผู้หญิงคนนั้นหรือเปล่า
 ผู้ชายในคุกพยาน : ไม่ครับท่าน ไม่ได้หลับแม้แต่วินาทีเลย

(ตลกไทย)

ตัวอย่างตลกสองแง่สองง่าม

หญิงสาวรอดชีวิตจากเรือล่มในมหาสมุทรแอตแลนติก โดยความช่วยเหลือของเรือ
 บรรทุกน้ำมันล่าใหญ่

“ฉันรอดชีวิตแล้ว!!” หญิงสาวร้องด้วยความดีใจ

“ใช่แล้ว แม่หนูคนสวย หนูได้รับความช่วยเหลือจากชายสามร้อยคนที่ไม่ได้เข้าฝั่งมา
 ห้าสัปดาห์แล้ว” กัปตันเรือพูดอย่างกลุ้มใจ

(ด้วย'ตูน ฉบับตลกไปกฮา หน้า 74)

การพูดสองแง่สองง่าม อาจต้องอาศัยการตีความหมายที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังคำพูดนั้น
 อย่างลึกซึ้ง กลวิธีนี้จะปรากฏกับตลกทางเพศเสมอๆ ดังนั้นผู้ฟังอาจไม่เห็นเป็นเรื่องตลก
 เช่นเดียวกับตลกทางเพศบางมุข ถ้าไม่สามารถตีความสองแง่สองง่ามนั้นได้ นอกจากจะเป็น
 ตลกผิดหรือตลกด้านแล้ว ยังมักจะพบคำถามจากผู้ฟังเสมอว่า “ไม่เห็นขำเลย หมายความว่า
 อะไรเธอ”

4. การพูดเกินความเป็นจริง (hyperbole) เป็นการพูดในลักษณะที่เกินกว่าระดับมาตรฐาน หรือเกินกว่าระดับปกติธรรมดาที่บุคคลโดยทั่วไปประพฤติปฏิบัติ จะก่อให้เกิดรูปแบบของความไม่เข้ากัน (Incongruous form) ทางวาจาอันจะนำมาซึ่งความตลกขบขัน ทำให้ผู้ฟังมองเห็นภาพของความเกินจริง

การพูดเกินความเป็นจริง อาจปรากฏได้เป็นปกติในบทสนทนาโดยผู้พูดอาจไม่รู้สีกตัว เช่น “ฉันขอร้องเธอมาล้านครั้งแล้วว่าอย่าใส่เสื้อตัวนี้” หรือ “เป็นหวัดแค่นี้ กินยาวันละตั้ง 500 เม็ดเชียวนะหรือไง”

จะเห็นได้ว่า ประโยชน์ของการพูดเกินความเป็นจริง เพื่อเน้นให้เห็นความสำคัญของคำพูด เพื่อแสดงความไม่พอใจในพฤติกรรมบางอย่าง เพื่อแสดงระดับที่มากหรือน้อยอย่างรุนแรง เพื่อขยายภาพของสิ่งที่กำลังกล่าวถึงให้ดึงดูดความสนใจของผู้ฟังมากขึ้น และเพื่อความตลก

ตัวอย่างตลกที่เกินความเป็นจริง 1

ณ หมู่บ้านราคาหลายสิบล้าน เมื่อเสร็จจากงานประจำวันแล้ว สาวใช้ 2 นางก็มาขึ้นคูกันข้างรั้วอัลลอยด์ฝั่งเพชรเหมือนเช่นทุกๆวัน

จ๊อบแจง : วันนี้คอยสบายหน่อยนะเธอ คุณนายขนเอาเบงค์มาให้ล้างน้อยกว่าทุกๆวัน เพิ่งจะเอาตากเสร็จนี่แหละ

แดงล้าน : แหม...น่าอิจฉาจัง ใ้งานของฉันนะซีมันมีแต่เยอะขึ้น เยอะขึ้นทุกทีเลยนี่...รู้มั๊ย คุณนายของฉันนะ แคล้างเบงค์อย่างเดียวยังไม่พอนะ เดี่ยวนี้ต้องให้เอาเบงค์แช่น้ำยาปรับผ้านุ่มด้วย คุณนายเขาบอกว่าเวลานับเบงค์นะมันนุ่มสบายมือ มีหน้าซำกลิ้งก็หอมด้วย”

(ตลกไทย)

ตัวอย่างตลกที่เกินความเป็นจริง 2

เมื่อผมไปถึงที่ทำงานเช้าวันนี้ เลขานุการนิของผมนพูดว่า

“ดิฉันบอกได้เลยว่า คุณทะเลาะกับภรรยาмаอีกแล้ว”

“เหวอ!” ผมรู้สึกตะลึง “คุณรู้อย่างไร?”

“ก็เพราะว่า” เธอตอบ “มีดทำครัวยังปักอยู่กลางหลังคุณนะซิคะ”

(เรียนภาษาอังกฤษแบบตลกๆ จากโจ๊กฝรั่ง โดยพิทยา หน้า 110)

ความเกินกว่าปกติ หรือความผิดจากธรรมดาในระดับมาตรฐาน หรือเหตุการณ์ที่ไม่อาจเป็นจริง ที่พบได้จากตัวอย่างเหล่านี้คือ หมู่บ้านราคาหลายสิบล้าน รั้วอัลลอยด์ฝั่งเพชร เอาเบงค์มาล้างและตากให้แห้ง เอาเบงค์มาแช่น้ำยาปรับผ้านุ่มเพื่อให้นุ่มมือและมีกลิ่นหอม

และมีดทำครัวยังปักอยู่กลางหลังขณะมาทำงาน สิ่งเหล่านี้สามารถสร้างความตลกขบขันให้เกิดขึ้น ผู้ฟังสามารถสร้างภาพในจินตนาการไปได้พร้อมๆ กันขณะที่เล่า จนบางครั้งไม่รู้สีก้าวร้าวกำลังสร้างภาพที่เกินความจริงอยู่ ความขบขันที่ได้จากตลกประเภทนี้อาจจะไม่ได้เกิดขึ้นใน punch line เท่านั้น หากพบได้จากรายละเอียดทั้งหมดของเนื้อเรื่อง ซึ่งมักจะสอดแทรกความเกินจริงไว้มากมาย

5. การใช้ความเปรียบ (metaphor) ส่วนใหญ่เรื่องซ้ำชั้นประเภทเสียดสีมักจะนิยมใช้ความเปรียบ เพื่อที่จะให้ได้รับสในการเสียดสีให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังมีจินตนาการ และเลี้ยงที่จะพูดถึงบุคคลหรือสิ่งนั้นๆ โดยตรง “กลวิธีการใช้ความเปรียบ จะให้ภาพและอารมณ์ความรู้สึกได้ดี ความชัดเจนมากนี้เองที่บางครั้งก็ทำให้ผู้อ่านรู้สึกขบขัน” (ชลดา เรื่องรักษ์ลิขิต, 2529)

ตามปกติเราจะมีประสบการณ์กับการใช้โครงสร้างภาษาแบบใดแบบหนึ่งอยู่ เราก็จะนำเอาประสบการณ์นั้นมาใช้กับสิ่งใหม่ที่มีลักษณะคล้ายกันอยู่เสมอ บ่อยครั้งที่เราจะเลือกใช้คำในเชิงเปรียบ เพื่อให้เกิดความสุภาพและส่งเสริมการสร้างจินตนาการของผู้ฟัง

ตัวอย่างตลกที่ใช้ความเปรียบ 1

ดูรา กุมารี

ผู้ชายก็เหมือนกับทีวี

ภาพจะดีหรือไม่ดี มันขึ้นอยู่กับเสาอากาศ

(ตลกไทย)

ตัวอย่างตลกที่ใช้ความเปรียบ 2

ฉันรู้สึกตัวเองเหาะเหินไม่น้ำหนัก ตอนที่ท้องได้ 8 เดือน เลยอยากจะหาคำพูดที่ช่วยปลอบใจได้บ้าง ฉันถามสามีว่า ฉันฉายแววอย่างว่าที่คุณแม่ทั้งหลายควรจะมีบ้างไหม

“เอ้อ รูปร่างเธอก็เหมือนหลอดไฟดิฉัน” เขาตอบ

“อย่างนี้เรียกว่าฉายแววหรือเปล่า”

(Reader's Digest ฉบับสารสาระ หน้า 39)

ตัวอย่างตลกที่ใช้ความเปรียบ 3

“ฉันสะดุ้งจนหัวใจกระทบซี่โครง และเครื่องในรวนผิตทั้งหมด”

(ภาษาซ้ำชั้นของฮิวเมอริสต์)

ตัวอย่างแรกเป็นการเปรียบเทียบความเหมือนกันระหว่างผู้ชายกับทีวี เป็นการเปรียบเทียบที่ทำให้ตีความหมายได้ว่าผู้ชายจะดีได้ก็ย่อมต้องขึ้นอยู่กับ “เสาอากาศ” เช่นเดียวกัน ผู้ฟังสามารถสร้างจินตนาการต่อไปได้อีกกว่าอะไรคือ “เสาอากาศ” ของผู้ชาย ซึ่งเป็นสิ่งที่จะมากำหนดคุณสมบัติ ถ้าผู้ฟังไม่สามารถหาคำตอบได้ก็จะไม่เห็นเป็นเรื่องตลก ส่วนตัวอย่างที่สาม เป็นการใช้ความเปรียบแบบเกินจริงที่ทำให้ความรู้สึกชัดเจนมากจนเกิดความขบขัน

6. การใช้ปริศนาคำทาย (riddle) ประกอบด้วยคำถามที่เสนอให้กับผู้ฟัง เมื่อผู้ฟังไม่รู้คำตอบ ผู้ตั้งคำถามจะให้คำตอบตามมา มักจะพบในหมู่เด็กๆ และอาจจะถูกนำไปสัมพันธ์กับพัฒนาการทางด้านภาษาศาสตร์ (linguistic development) นั่นคือการได้มาของความสามารถในการเล่นคำ (punning ability) และความสามารถในการเล่นความตลก (joking ability) และความสามารถในรูปแบบอื่นๆ (Sherzer, 1985)

ตัวอย่างปริศนาคำทาย 1

ถาม : อะไรเอ่ย ชักออกมาดำ ดำเข้าไปแดง มีแสงเป็นไฟตอบ : ไม่ชิตไฟ

ตัวอย่างปริศนาคำทาย 2

ถาม : อะไรเอ่ย เตี้ยสั้น เตี้ยยาว สาวสาว ชอบใจตอบ : กระโปรง

การใช้ปริศนาคำทายเป็นมุขตลก อาจจะเรียกง่ายๆว่าเป็น “ตลกอะไรเอ่ย” ความสามารถในการเล่นคำ (punning ability) คือเลือกใช้คำที่มีเสียงสัมผัสกัน และมีจังหวะที่เกิดจากจำนวนคำในแต่ละวรรคที่เท่ากัน เช่น ในตัวอย่างปริศนาคำทาย 1

┌───┐	┌───┐
ชักออกมาดำ	ดำเข้าไปแดง
4	4

มีแสงเป็นไฟ
4

อาจกล่าวได้ว่าเป็นความสามารถของคนไทยที่มีวิญญูญาณของนักกวี และสามารถนำมาใช้เพื่อสร้างความขบขัน ลักษณะอย่างหนึ่งที่เห็นได้ชัด คือมีการใช้คำในลักษณะสองแง่สองง่าม (double entendre) หรือใช้คำต้องห้ามที่เกิดจากความไม่สุภาพตามมารยาทสังคม (Taboo of Propriety) ได้แก่ คำต้องห้ามที่เกี่ยวกับเรื่องเพศ อวัยวะบางส่วนในร่างกาย รวมไปถึงของเสียที่ถูกขับถ่ายจากร่างกาย แต่ผู้ฟังกลับไม่มองว่าเป็นเรื่องสกปรก ลามก เพราะทราบดีอยู่แล้วว่าเป็นเพียงกลวิธีในการเล่นคำเพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบที่ต้องการ ตัวอย่างที่ใช้คำเกี่ยวกับอวัยวะต้องห้าม เช่น อะไรเอ่ย ลูกสับดัน ไซกันแม่ (กัญแจ) หรือใช้คำเกี่ยวกับของเสียที่ถูกขับถ่ายจากร่างกาย เช่น อะไรเอ่ย กินข้างล่าง ชีข้างบน (กบไสไม้) เป็นต้น

7. การให้สิ่งที่ผิดไปจากที่ผู้ฟังคาดเดา มุขตลกทั้งหลายจำเป็นต้องตั้งผู้ฟังให้เข้ามามีส่วนร่วม มิฉะนั้นจะไม่เกิดความตลก นอกจากการคาดเดาที่ผู้ฟังมีลักษณะทางสังคม วัฒนธรรมและจิตวิทยาที่จะมองเห็นความตลกแล้ว จะพบว่ามีวิธีการพื้นฐานอยู่อย่างหนึ่งซึ่งมุขตลกใช้คือ การให้สิ่งที่ไม่คาดคิด น้ำเสียงของมุขตลกตอนเริ่มต้นก็อาจทำให้เราคาดไม่ถึงว่าจะได้ punch line ออกมาเช่นนั้น มุขตลกที่ดีมักให้ได้ว่าเราอาจเดาถูก แต่เราก็เดาไม่ถูก

ตัวอย่างตลกที่ให้สิ่งที่ผิดไปจากที่ผู้ฟังคาดเดา 1

เมื่อครูอธิบายถึงเรื่องนาฬิกาว่า เข็มสั้น เข็มยาวทำหน้าที่อะไรจบแล้ว ครูก็ถามเด็กหญิงบุปผาซึ่งกำลังนั่งสลิ้มสลิ้ออยู่ว่า “บุปผา เข็มสั้น เข็มยาวทำหน้าที่อะไร”

เด็กหญิงบุปผาแว่วเจยลุกขึ้นตอบว่า “อ้อ...เข็มสั้นทำหน้าที่เย็บผ้า เข็มยาวทำหน้าที่ร้อยมาลัยค่ะ”

(ตลกไทย)

ตัวอย่างตลกที่ให้สิ่งที่ผิดไปจากที่ผู้ฟังคาดเดา 2

วันหนึ่งกำนันเต่าป่วยเป็นไข้ จึงใช้ลูกชายออกมาซื้อยาที่ตลาด

ลูกชาย : ซื้อยาแก้ไข้ 10 เม็ดครับ

หมอตีสงยาให้พร้อมกับอธิบายว่า : ยานี้ผู้ใหญ่กินครั้งละ 2 เม็ดหลังอาหาร

ลูกชายกำนัน : อ้าว! แล้วพ่อผมเป็นกำนัน จะต้องกินครั้งละกี่เม็ดล่ะครับ

(ตลกไทย)

จุดที่ทำให้เกิดความขบขันอยู่ตรง punch line และผู้ฟังก็ไม่คาดเดาตอนท้ายของเรื่อง จะหักมุมจบลงเช่นนั้น ดังตัวอย่างที่หนึ่ง ตอนเริ่มต้นพูดถึงเข็มสั้น เข็มยาวของนาฬิกาอยู่ มุขตลกเกิดจากเด็กหญิงบุปผาที่ให้คำตอบแบบไม่คาดคิดถึงหน้าที่ของเข็มสั้น เข็มยาว ซึ่งกลับกลายเป็นคนละเรื่องไป ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องนาฬิกา ตัวอย่างที่สองพูดถึงความป่วยไข้ของผู้ที่มีตำแหน่งหน้าที่เป็นกำนัน ซึ่งจำเป็นต้องให้ลูกชายไปซื้อยามารับประทาน มุขตลกอยู่ตรงที่ว่าลูกชายกำนันไม่เข้าใจความหมายคำว่า “ผู้ใหญ่” ของหมอตี แต่ผู้ฟังก็ไม่คาดคิดว่าลูกชายกำนันจะไม่เข้าใจ เพราะเป็นพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับการรับประทานยาทั่วไป จึงทำให้ผู้ฟังคาดไม่ถึงถึงอีกเช่นเดียวกันว่า ลูกชายกำนันจะตั้งคำถามนั้นกับหมอตี

การให้สิ่งที่ผิดไปจากที่คิดจะพบเสมอในความตลกไทยส่วนใหญ่ แต่ถ้าหากเป็นความตลกที่ผู้ฟังสามารถคาดเดา punch line ได้ ก็จะไม่เกิดอารมณ์ขัน กลายเป็นตลกผิดหรือตลกด้านไป เช่น ในตัวอย่างที่สอง ถ้าผู้ฟังสามารถจับมุขตลกของผู้เล่าได้ว่า ผู้เล่ากำลังเล่นคำ

“ผู้ใหญ่” กับ “กำนัน” และคาดเดา punch line ได้ว่าจะจบลงเช่นนั้น ผู้ฟังก็อาจไม่ตลก นั่นคือ ผู้เล่าไม่ประสบความสำเร็จในการสร้างอารมณ์ขันให้เกิดแก่ผู้ฟัง

บทสรุป

ความตลกในแง่ของสากลลักษณะเกิดขึ้นจากการได้รับรู้ถึงความต่างจากปกติหรือความไม่เข้ากันไม่ว่าจะเป็นด้านวาจาหรือร่างกายแต่สิ่งเหล่านี้ไม่อาจทำให้เกิดความตลกขึ้นได้ ถ้าไม่มีเงื่อนไขของความตลกมากำหนด เงื่อนไขที่ทำให้เกิดความตลกที่สำคัญที่สุดคือการเข้าใจว่าเรื่องที่กำลังรับรู้เป็นเรื่องเล่น กล่าวคือ เหตุการณ์นั้นไม่เป็นเรื่องจริงจัง เหตุการณ์นั้นไม่มีผลต่อชีวิตจริง

ในอีกแง่หนึ่งที่อาจก่อให้เกิดความรู้สึกตลกแตกต่างกันคือ บริบทวัฒนธรรม (context of culture) บริบทสถานการณ์ (context of situation) และบริบทที่เป็นประสบการณ์ของผู้ส่งสารและผู้รับสาร (context of experience of participants) (สุดาพร ลักษณะียนาวิน, 2537: 62) นั่นคือ การพูดเล่นหยอกล้อกัน และการพูดตลกจำเป็นต้องคำนึงถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมและสภาพทางสังคมรวมถึงลักษณะนิสัย ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมและสภาพทางสังคมนั้น ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนคือ การใช้ภาษาในความตลก เช่น คนที่ไม่มีการศึกษาอาจจะไม่รู้สึกลบชั้นไปกับความตลกในรายการเวทีว่าทียของคุณกรรณิการ์ ธรรมเกษร เนื่องจากรายการนี้เป็นวัฒนธรรมแบบปัญญาชน “บริบทของสถานการณ์การสื่อสารหนึ่งๆ จะเกิดขึ้นภายใต้บริบทวัฒนธรรม การที่จะทำความเข้าใจภาษาอย่างลึกซึ้ง จึงจำเป็นจะต้องเข้าใจวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้ใช้ภาษานั้น ๆ ด้วย” (สุดาพร ลักษณะียนาวิน, 2537: 64)

ความตลกต้องให้เหมาะสมกับเวลาและสถานที่ คือบริบทสถานการณ์นั่นเอง การแสดงความตลกต้องคำนึงถึงความถูกต้องตามกาลเทศะ เช่น เพื่อนคนหนึ่งไม่รู้สึกลบชั้นเลย ในขณะที่เรากำลังเล่าเรื่องผีเรื่องหนึ่งซึ่งตลกมากจนเพื่อนทั้งหมดหัวเราะงอหงาย เนื่องจากอยู่ในสถานการณ์บรรยายภาศงานศพญาติผู้ใหญ่ของเขา ในเรื่องของยุคสมัย (time) ของความตลก วัยรุ่นปัจจุบันอาจจะไม่ขบขันกับจำอวดในยุค นายทองแถม ทองเทม โกะเฮง สมพงษ์ พงษ์มิตร และจำรูญ หนวดจิ้ม เนื่องจากมีลักษณะที่แสดงให้เห็นความแตกต่างของเวลาปัจจุบันของพวกเขาเหล่านั้นอย่างชัดเจน

สุดาพร ลักษณะียนาวิน (2537: 71-73) กล่าวว่าประสบการณ์ของผู้ส่งสารและผู้รับสาร หมายถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับผู้ส่งสาร และผู้รับสารตั้งแต่อดีตมาถึงปัจจุบัน และที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตด้วย ซึ่งครอบคลุมถึง (1) ความเชื่อเบื้องต้นของผู้ส่งสาร ซึ่งมีอิทธิพลต่อผู้ส่งสารในการกำหนดบทบาทให้แก่ตนเองในเชิงที่สัมพันธ์กับผู้รับสาร จะทำให้ผู้ส่งสาร

กำหนดรูปภาพในการเลือกถ้อยคำที่จะใช้ ไปจนถึงเรื่องของลักษณะน้ำเสียง ความเชื่อเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้รับสารว่ารู้หรือยังไม่รู้สารนั้น ซึ่งจะมีอิทธิพลเป็นอย่างยิ่งต่อรูปภาพของผู้ส่งสาร (2) เจตนาของผู้ส่งสาร ในขณะที่ส่งสารกันนั้น เพื่อให้บรรลุเจตนาของผู้ส่งสาร ผู้ส่งสารมักจะมีการปรับเปลี่ยนรูปภาพให้เหมาะสมกับสถานการณ์ซึ่งจะสังเกตจาก (3) ท่าทีของผู้รับสารด้วย

จากแนวความคิดดังกล่าว เราจะเห็นได้ชัดว่า ในการเล่าความตลก ผู้เล่าและผู้ฟังต้องมีความเชื่อเบื้องต้นว่า เรื่องที่กำลังเล่าเป็นเรื่องเล่นไม่ใช่เรื่องจริง และสามารถสร้างอารมณ์ขันขึ้นให้เกิดร่วมกันได้ เจตนาของผู้เล่าก็เพียงเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ในการสร้างความสนุกสนานตามสถานการณ์ ส่วนท่าทีของผู้รับฟังความตลก หมายถึง ความรู้ความคิดตลอดถึงความร่วมมือที่จะทำให้ผู้เล่าความตลกทราบว่า ตนจะสามารถบรรลุจุดประสงค์ในการถ่ายทอดเนื้อหาความตลกนั้นได้หรือไม่

ไม่ว่าเงื่อนไขของความตลกจะเป็นเช่นไรในเชิงสังคมและวัฒนธรรมสิ่งที่เป็นสากลลักษณะ (universal) ของความตลกคือ ความไม่เข้ากัน (incongruity) ที่ปรากฏอยู่ในเนื้อหา "เป็นการรวมกันของสิ่งหรือสภาพที่ขัดกันไม่เหมาะสม หรือไม่เข้ากันสองอย่าง หรือมากกว่า" (Beattie, 1776 อ้างใน Wilson, 1979)

ในความตลกมักเสนอภาพที่มีความขัดแย้ง ทั้งโดยปกติ และผิดปกติในการดำเนินเรื่อง สร้างปม วางคำถาม จุดความสนใจ วางจังหวะดึงดูดให้ผู้ฟังติดตาม แต่การคลี่คลายความขัดแย้งหรือการเสนอทางออกเป็นคำตอบสุดท้าย (punch line) ต้องอยู่นอกเหนือความคาดหมายเสมอ เป็นแง่มุมที่ไม่น่าเป็นไปได้ ผิดคาด คิดไม่ถึงอาจโง่งเงาต่ำตื้นผิดมนุษย์หรือเฉียบคมจนน่าทึ่ง การเล่าเรื่องตลก เมื่อใดที่ผู้ฟังทราบถึงจุดจบบทสรุปแล้ว หรือคาดเดาได้ เรื่องที่เล่าย่อมกลายเป็นตลกผิดหรือตลกด้านไปในทันที

ความไม่เข้ากันที่ปรากฏอยู่ในความตลกมี 3 อย่าง คือ ความไม่เข้ากันของรูปลักษณะ (form) ซึ่งประกอบด้วย ลักษณะที่ปรากฏให้เห็นภายนอก (appearance) และลักษณะของบุคลิก (character) ประการที่สองคือ ความไม่เข้ากันของเนื้อหา (content) และเนื้อหานี้เองที่เป็นปัจจัยซึ่งมีบทบาทสำคัญในการแบ่งชนิดของความตลก ซึ่งสามารถแยกประเภทออกได้ 4 ประเภทใหญ่ๆ คือ (1) ตลกล้อเลียน แยกเป็นประเภทย่อยได้ 4 ประเภท คือ ตลกชาติพันธุ์ ตลกอาชีพ ตลกบุคคลร่วมสมัย และตลกนักการเมือง (2) ตลกต้องห้าม แยกเป็นประเภทย่อยได้ 2 ประเภทตามความต้องห้าม (taboo concept) ในสังคมไทย คือ ตลกทางเพศ และตลกสกปรก (3) ตลกร้าย และ (4) ตลกบริสุทธิ์ ความไม่เข้ากันที่ปรากฏอยู่ในความตลกประการที่สามคือ ความไม่เข้ากันทางวาจา โดยจำแนกความไม่เข้ากันทางวาจาของความตลกได้คือ การเล่นคำ และการเล่นน้ำเสียง การใช้คำผวน การพูดสองแง่สองง่าม การพูดเกินความเป็นจริง การใช้ความเปรียบ การใช้

ปริศนาคำทาย และการให้สิ่งที่ผิดไปจากที่คาดเดา

เรื่องราวต่างๆ ที่ทำให้เกิดความตลกกลั่นเกิดจากปมปัญหาของมนุษย์ทั้งสิ้น กล่าวคือ ความโง่เขลาเบาปัญญา ความซื่อ ความเกียจคร้าน ความตระหนี่ถี่เหนียว ความคดโกง ความเห็นแก่ตัว ความชอบดูหมิ่นเหยียดหยามผู้อื่น ผู้เล่าจะใช้สิ่งนี้มาเป็นสะพานไปสู่ความขบขัน เนื้อหาเรื่องราวที่เกิดขึ้นมีความชัดเจน จนทำให้สามารถมองเห็นประเภทของความตลก ซึ่งล้วนอาศัยความไม่เข้ากันเป็นพื้นฐานทั้งสิ้น ความไม่เข้ากันของรูปลักษณ์และความไม่เข้ากันทางวาจา อันเป็นกลวิธีของการสร้างความตลกไม่สามารถกำหนดได้ตายตัวว่ากลวิธีใดดีที่สุด แต่ปัจจัยที่สำคัญที่สุดของความตลกคือ ปริบททางวัฒนธรรมและสังคมอันหมายถึงความรู้ ความคิดของผู้รับสาร ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของสังคมและวัฒนธรรมนั้นๆ

ถึงแม้จะมีผู้จำแนกความตลกด้วยเกณฑ์ต่างๆ ไว้มากมาย ซึ่งล้วนน่าศึกษา น่าสนใจ และอาจนำไปสู่การศึกษาความตลกอย่างลึกซึ้งและรอบด้านแต่ยังไม่มีผู้ใดอาศัยเนื้อหา(content) เป็นเกณฑ์ในการจำแนกความตลก เมื่อได้หยิบยกขึ้นมาศึกษาและอธิบายมาในที่นี้แล้ว ก็อาจได้เห็นการเสนอความตลกชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้เขียนหวังว่าแนวคิดนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับการศึกษาเรื่องของความตลกให้กว้างขวางได้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จารุวรรณ พุ่มพุกษ์. 2538. "คำต้องห้ามในร้อยกรองของอังคาร กัลยาณพงศ์". ศาสตร์แห่งภาษา. ภาควิชาภาษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (7 กันยายน 2538).
- ชลดา เรืองรักษ์ลิขิต. 2529. "ภาษาขำขันของสิวมเมอริสต์". ภาษาและวรรณคดีไทย. คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 3/1. (เมษายน 2529).
- นฤมล เจริญมา. 2525. "ภาษากับเรื่องขำขัน". วารสารวิชาการ. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน. 6/3. (ตุลาคม 2525).
- สุดาพร ลักษณีย์นาวิน. 2537. "การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร". ประมวลสาระชุดวิชา การพัฒนาทักษะภาษาหน่วยที่ 2. บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุธา ศาสตร์. 2529. "การเสนอความตลกด้วยการแสดงออกทางวาจา". เอกสารวิชาการศาสตร์แห่งภาษา. ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (6 มิถุนายน 2529).

Sherzer, Joel. 1985. "Puns and Jokes". In Teun A. Van Dijk (ed.) Handbook of Discourse Analysis. Vol.3 : Discourse and Dialogue. Academic Press.

Wilson Christopher P. 1979. Jokes : Form, Content, Use and Function. Academic Press Inc. (London) Ltd.

แหล่งข้อมูล

- ชุกรเกร็ด โดย สอออ คู่แข่งบ๊อคส์ ในเครือบริษัทคู่แข่ง จำกัด
- หนังสือพิมพ์ เสียงเด็ก ปีที่ 11 ฉบับที่ 139 มกราคม 2539 บริษัทคู่แข่ง จำกัด
- ด้วย'ตูน กุมภาพันธุ์ 2538 ปีที่ 24 เล่มที่ 12 สำนักพิมพ์ประเสริฐวาทีน
- ด้วย'ตูน กุมภาพันธุ์ 2539 ปีที่ 25 เล่มที่ 12 สำนักพิมพ์ประเสริฐวาทีน
- ด้วย'ตูน กุมภาพันธุ์ 2539 ปีที่ 25 เล่มที่ 13 สำนักพิมพ์ประเสริฐวาทีน
- ด้วย'ตูน ฉบับ ตลกหมา-หมา สำนักพิมพ์ประเสริฐวาทีน
- ด้วย'ตูน ฉบับ ตลกแมว-แมว สำนักพิมพ์ประเสริฐวาทีน
- ด้วย'ตูน ฉบับ ตลกบริโภค สำนักพิมพ์ประเสริฐวาทีน
- ด้วย'ตูน ฉบับ ตลกโปกฮา สำนักพิมพ์ประเสริฐวาทีน
- เรียนภาษาอังกฤษแบบตลกๆ จากโจ๊กฝรั่ง โดยพิทยา สำนักพิมพ์พี.เอส.กรุ๊ป
- ขายหัวเราะรายสัปดาห์ ฉบับที่ 337 มกราคม 2539 สำนักพิมพ์บรรลือสาส์น
- ขายหัวเราะรายสัปดาห์ ฉบับที่ 340 กุมภาพันธ์ 2539 สำนักพิมพ์บรรลือสาส์น
- ขายหัวเราะรายสัปดาห์ ฉบับที่ 341 กุมภาพันธ์ 2539 สำนักพิมพ์บรรลือสาส์น
- ขายหัวเราะรายสัปดาห์ ฉบับที่ 342 กุมภาพันธ์ 2539 สำนักพิมพ์บรรลือสาส์น
- ตลาดตลก ฉบับที่ 180 กุมภาพันธ์ 2539 บริษัทศรีสยามการพิมพ์
- ไอ้ตัวยุ่ง โดย บัณฑิต สำนักพิมพ์ทองแสง
- Reader's Digest ฉบับสารสาระ บริษัท ริดเดอร์ส ไดเจสต์ (ประเทศไทย) จำกัด
- ตลกไทย (เรื่องตลกเล่าติดปากของคนไทย ไม่สามารถหาแหล่งที่มาได้)

พิมพ์ที่โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โทร.2153612
นายประเสริฐ ศิลพัฒน์ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา สิงหาคม 2540